חסידות · ספרי ראשית

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/דגל-מחנה-אפרים/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

שער 4
הסכמות 4
בראשית 8
נח 18
לך לך 22
וירא 31
חיי שרה 39
תולדות 48
ויצא 56
וישלח 63
וישב 71
מקץ 79
ויגש 89
ויחי 96
שמות 103
וארא 109
בא 116
בשלח 127
יתרו 137
משפטים 144
תרומה 149
תצוה 154
כי תשא 156
דרוש לפורים 167
ויקהל 175
פקודי 176
ויקרא 177
צו 182
שמיני 194
תזריע 201
מצורע 204
אחרי מות 209
קדושים 214
אמור 217
בהר 220
בחוקתי 223
במדבר 228
נשא 229
בהעלותך 231
שלח 235
קרח 239
חקת 245
בלק 251
פנחס 259
מטות 263
מסעי 266
דברים 270
ואתחנן 273
עקב 282
ראה 294
שופטים 298
כי תצא 301
הפטרת תצא 305
כי תבוא 306
הפטרת תבא 309
נצבים 312
וילך 314
האזינו 315
דרוש לשבת שובה 317
וזאת הברכה 320
לקוטים על התורה 322
לקוטים 346

שער

ספר
דגל מחנה אפרים

וזאת התורה דנפק מפום ארי דבי עילאי ה"ה אמ"ו הרב הגאון הגדול המפורסם בוצינא קדישא נר ישראל איש אלקים קדוש מוה' **משה חיים אפרים** זצוק"ל שהיה אב"ד דק"ק סדילקאב נכד של הרב האלקי אשר שמו הטוב הולך מסוף העולם ועד סופו מוה' **ישראל בעש"ט** זצוקללה"ה ממעזבוז זכותו יעמוד לנו ולכל ישראל דחדש חידושין בגו עירין קדישין ותורת **משה** היה טמון וחתום באוצרותיו באוצר ה**חיים** בכתב עט סופר מהיר במלאכתו במלאכת הקודש וכל גדולי הדור המה משתוקקים וחפצים לטעום טעם עריבות ומתיקות דבריו שיצא מפי הקדוש להוציא לאור עולם: וקם בן **אפרים** נושקי רומי קשת ואזר חלציו האיש אשר נתן לו שכל במרומים ועמו קשורה הוא שמלתו לעורו ומי האיש החפץ למצוא לנפשו דברי חפץ ימצא בדברי הקדוש מטמונות וסגלות מלכים עד אין חקר יקר מפז ומפנינים : וזכות המחבר יעמוד לנו ולכל ישראל אמן:

בדפוס נאה ומשובח ומהודר בכל מיני הידור ובנייר יפה והוגה כמה פעמים הדק הטיב הכל בתכלית היופי כאשר עיניכם תחזנה מישרים.

גם אלה לחכמים יבינו מדעתם כי לא כגוים שהיו בימי חכמי הש"ס ז"ל הגוים האלה אשר אנו מתגוררים בארצותם כי הגוים האלה עושים חסד עם היהודים החוסים תחת כנפיהם וחלילה לנו לדבר או לכתוב שום גנאי עליהם וכל מקום שנזכר בספרים גוי או נכרי או א"ה וכדומה הכוונה על עכו"ם אותם שהיו בימי המשנה.

נדפס בק"ק קארעץ

לפרט וה**ם** רבבו**ת** א**פרים** לפ"ק

הסכמות

פרק א

הסכמת הרב המאור הגדול המפורסם החריף ובקי הגאון האמיתי בוצינא קדישא חסידא ופרישא איש אלקים קדוש יאמר לו כבוד שמו מהו לוי יצחק נ"י אב"ד דק"ק בארדיטשוב.

מידי עברי דרך ק"ק סטאווישט בא לפני הרב החסיד המפורסם מוה' **יעקב יחיאל** נ"י בן לאותו צדיק המפורסם הרב הגאון המנוח מוה' **משה חיים אפרים** זצוק"ל

שהיה אב"ד דק"ק סדילקאב נכד איש אלקים קדוש ישראל רשכבה"ג אשר אור תורתו זורח מסוף העולם ועד סופו מוה' **ישראל בעש"ט** זללה"ה והוציא לפני תכריך של שטרוח אשר אפרים היה המגיד מראשיתה של תורה עד סופה זיקוקין דנור ובעורין דאשא וברא מזכה אבא ורוצה לזכות את הרבים להוציא לאור מחברת הקודש שיהא שפתותיו דובבות וכו': והנה כל מן דין סמוכו לנא כי מובטחני שע"י החיבור הלז יתלהב לבב אחינו ב"י לעבודת הבורא ב"ה וב"ש ומהראוי ונכון שכל הדפוסים יהא אסורים להדפיס ספרא דנא בלתי רשות המדפיס הראשון או ב"כ וי"א בכדי שלא להשיג גבולו וידוע שכל המשיג גבול רעהו הוא קם בארור בו נידוי בו שמתא: וכל השומע לדברינו אלה יבא עליו ברכות טוב: כ"ד המדבר לכבוד התורה ולומדיה לשמה יום א' ה' אלול תקס"ח לפ"ק פה ק"ק סטאווישט:

הק' **לוי יצחק בהגאון מהר"מ זללה"ה**:

פרק ב

הסכמת הרב המאור הגדול המפורסם החריף ובקי הגאון האמיתי בוצינא קדישא איש אלקי קדוש יאמר לו כ"ש מוה' ישראל נ"י מ"מ דק"ק קאזוניץ.

ומי יפאר גודל פאר המעלות ורום המדות של האי אילנא רבא ותקיף ורישי מטי עד צית שמיא ה"ה המנוח איש אלקי המפורסם בכל קצוי ארץ וים רחוקים בהיר הוא בשחקים: איש אשר רוח אלקים בו נ"י פ"ה ע"ה מהור"ר **ישראל בעש"ט** זללה"ה אשר טבעו יצא בעולם אשר האיר לארץ ולדרים עליה זצללה"ה והניח אחריו תולדותיו כיוצא ה"ה המנוח הגאון המפורס' איש אלקים נ"י ה"ה מוה' **משה חיים אפרים** אשר היה אב"ד דק"ק סדילקאב זצללה"ה ונשאר אחריו כתבי הקודש אשר יצא מפיו באר מים חיים הם למוצאיהם אשר מצא דאתא ליד בנו הרבני המופלג בתורה וביראה ובעודדין טבין כש"ת מוה' **יעקב יחיאל** נ"י אשר בא לגבולי ותכריך הכתבים בידו ועיני ראו ולו זר כתר תורה ודעתו לאדפוסי אדרא ולקיים מילי דאבות שיהיה שפתותיו דובבות וכו': עתה אקים קימה שיש בה הידור תפארת בנים אביהם והנני מסכים שראוי להדפיסם ויפוצו מעיניתיו חוצה להרבות ולהגדיל תורה ויאדיר אשר אדיר כל חפצו חפץ ה' בידו יצליח להוציא מחשבתו לפועל טבא אמרין יישר חילו לאורייתא אשר יצא מפי אותו צדיק אביו המנוח זצללה"ה ובוודאי ידעתי גם ודעתי שכל חכמי דורינו כולם יהיו מסכימים להיות מדפיס ועולה על שלחן מלכים מאן מלכי וגו' ולא נצרכה אלא לזרזי לבל ירים איש את ידו להדפיס עיד פעם זה הספר בלי רשות ה"ה בנו המופלג

הירא וחרד בעבודת השם מוה' **יעקב יחיאל** הנ"ל או ב"כ וי"א: ובטיח אני שישמעו לבל ישיג גבול רעהו והיחתה איש אש בחיקו לעבור בפרט נגד המדפיס הנ"ל אשר הוא בן קדושים גזע ישישים אשר מני בטן עמיסים בתורה ובמצות ה' ברה ונזכה במהרה לבנין בית הבחירה ומציון תצא תורה דברי המדבר לכבוד התורה ועוסקיה לשמה: היום יום שהוכפל בו כי טוב אלול דהאי שתא ישמח הר ציון לפ"ק פה ק"ק קאזוניץ:

נאום **ישראל בהמנוח הר"ר שבתי ז"ל מ"מ דפ"קאזוניץ יע"א**

פרק ג

הסכמת הרב החסיד המפורס' בוצינא קדישא אספקלריא המאירה מופת הדור איש אלקי קדוש יאמר לו כבוד קדושת שמו מהור"ר יעקב יצחק מ"מ דק"ק לובלין.

הנה ידוע עניני לכל יודעי ומכירי שדרכי תמיד לטמון ידי מליתן הסכמה על שום ספר כי איני מתנהג בגדולות ובנפלאות ממני הך עתה מפני לעשות רצון צדיק אהבה מקלקלת השורה הוא ניהו כבוד הרב הצדיק בוצינא קדישא מוה' **יעקב יחיאל** נ"י בהרב הגאון החסיד והקדוש איש האלקים המנוח מוה' **משה חיים אפרים** זצוק"ל האב"ד דק"ק סדילקאב נין ונכד של איש האלקים קדוש רשכבה"ג אשר ודאי עיר וקדיש מן שמיא נחית להאיר לארץ ולדרים עליה היא הרב בעש"ט זללה"ה וראיתי מגלה עפה אשר מעט מהרבה ביד הרב מוה' **יעקב יחיאל** הנ"ל וטעמתי מהם שנים ושלשה גרגרים הוא מתוק לחיך וערב מאוד אשר כמעט אשר לא נראה כמוהו ע"כ נ"ל שטוב וראוי ונכון להביאו לבית הדפוס לזכות הרבים באור נערב ומתוק הלז ודאי זכות הרב הגאון איש אלקים אשר יצאו מפיו הדברים הנחמדים הללו יעזור להמעיינים בהם ויאמרו בשס אומרו להיות שפתותיו דובבות וכו'. שעי"ז ימלץ עבורנו כ' גדולים צדיקים וכו'. הנה ודאי ראוי ונכון שלא להשיג גבול ח"ו לדפוס עוד בלא רשות המדפיס הראשון הזה או ב"כ וי"י בשום מדינה כדי שלא ליקום בארור ולטותא דרבנן אשר גזרו על זה. ולראי' באתי על החתום היום יום א' נצבים א' דסליחות תקס"ג לפ"ק.

נאום **יעקב יצחק** במוה' אברהם אליעזר הלוי הורוויץ :

פרק ד

הסכמת הרב הגאון הגדול החסיד המפורסם בוצינא קדישא איש חי רב פעלים איש אלקי קדוש יאמר לו כבוד שמו מהור"ר אברהם יהושע העשיל אב"ד דק"ק אפטא.

חמותי ראיתי אור יוצא מבין הבדים דברי יקרים מפז ונחמדים מידי עבר אלינו האי גברא מן של קדושים אשר מני בטן המה עמוסים ה"ה הרב המופלא ומופלג בתורה וביראה

הוותיק ועו"ח מוה' **יעקב יחיאל** נ"י בן לאותו צדיק המנוח הרב המאוה"ג המפורסם בחסידות איש אלקים קדוש עליון נ"י ע"ה פ"ה מהור"ר **משה חיים אפרים** זללה"ה שהיה אב"דק סדילקאב ונין ונכד לבוצינא קדישא ועמודא דנהורא מופת הדור איש אלקים המפורסם בכל קצוי' ארץ מוה' **ישראל בעש"ט** זללה"ה. והנה יש ביד הרב הנ"ל כתבים מאביו הצדיק המנוח ז"ל אשר עשה מטעמים כאשר אהב נפשי ונפש יראי ה' וחושבי שמו דברי פי חכם ובוערים כלפידים בדברים אחדים לאחד את לב האדם להדריכו בדרכי ה' והנה רוצה להביא אותם לבית הדפוס להיות אמורין לגבוה סלקא להיות מבדרין שמעתתא ששמעו מפיו ובאם דפס מפקינין מניה ואתו כ"ע למזבן ע"כ ידי תכון עמו וחלילה לשום אדם להשיג גבולו להדפיס עוד שנית בשום מדינה בלתי ידיעתו של בנו הרי או ב"כ וי"א. הכ"ד החותם יום ב' י"א לחודש אלול דהאי שתא תקס"ג החותם פה ק"ק אפטא.

הק' **אברהם. יהושיע העשיל אב"ד דק"ק הנ"ל יע"א.**

פרק ה

הסכמת הרב החסיד המאור הגדול המפורסם בוצינא קדישא חסידא ופרישא איש אלקים קדוש ישראל כבוד ק"ש מהור"ר מנחם מענדל אב"ד דק"ק ליסקא.

מידי עברו פה הרב המופלג הוותיק המפורסס שלשלת היוחסין כבוד מוה' **יעקב יחיאל** נ"י בן לאותו צדיק הרב ההסיד המפורסם בישראל גדול שמו נודע בשערים שער בת רבים בוצינא קדישא איש אלקים כש"ת מוה' **משה חיים אפרים** זצוק"ל אשר היה אב"ד דק"ק סדילקאב נין ונכד להרב החסיד המפורסם בוצינא קדישא נהירין לו שבילין דרקיע מוה' **ישראל בעש"ט** זללה"ה אשר הארץ האירה מכבודו ועלה על רעיונו להביא לדפוס דברים קדושים שיצא מפה הקדוש אביו הנ"ל ודיבר לי ליתן הסכמה על הדפסה הספר הנ"ל. והנה ידוע שמעודי מנעתי עצמי מליתן שום הסכמה ובפרט שידעתי קטנית ערכי אך לא יכולתי כעת למנוע עצמי מזה מחמת שערבים עלי מאוד דברי אביו המנוח הצדיק ז"ל אמרתי לצאת מגדרי ולהיות סניף לגדולי דורינו אשר קטנם עבה ממתני להדפיס הספר הנ"ל להיות יפוצו מעינותיו חוצה ויקובלו דבריו הקדושים בישראל להיות שפתותיו דובבו' וכו' ומסתמא שום אדם לא יעבור על תקנת חכמי לפרוץ גדר ח"ו לעשות במתכונתו בלי רשות המדפיס הראשון או ב"כ וי"א. דברי הבא על החתום לכבוד הצדיק הנ"ל. היום יום ג' אך מנחם אב תקס"ג לפ"ק.

הק' **מנחם מענדיל** ראבין מפ"ק ליסקא.

פרק ו

הסכמת הרב המה"ג המופלג החסיד המפורסם בוצינא קדישא איש אלקי כבוד שמו מהור"ר חיים אב"ד דק"ק באטישאן.

ראיתי אלו המאירים הגדולים היוצאין לדבר בדברים אחדים איך שדברי תורה הקדושה הנאמרים מפה הקדוש הרב הגאון איש אלקי בוצינא דנהורא רבה וקדישא נאה להם ונאה לעולם להאיר על הארץ האור חדש כזה כי הרב קדוש עליון הזה אשר שמו היה נודע לרבים מחו' מוה' **משה חיים אפרים** זללה"ה אב"ד דק"ק סדילקאב אשר כל תורתו היה רק כתנות אור באלף ומאיר אל עבר פני הקורא כשמש בגבורה כי הדברים שראיתי בהם באורם נראה אור גדול ובהיר בשחקים ע"כ אמרתי הדבר שנפתח בגדולים יסיים בקטנים כמוני שדברי טעם וחן כאלו יזכו בני העולם להנות מהם במתק נופת צוף ודבש להשיב נפש רוח ונשמה של המעיין בהם והכל יאמרו לפועל טבא כזו יישר חילם זה שבא ומאיר לפנינו בנהורא רבא כזו לכן הרשות נתונה להדפיס הספר הנכבד היקר הלז מהרב הגאון בוצינא קדישא מוה' **משה חיים אפרים** אב"ד דק"ק הנ"ל נין ונכד של האיש אלקי אשר לו דומיה תהלה הרב ר' **ישראל בעש"ט** ובפרט שבפעם נמצא דברי הריבש"ט מעורב בהן אשר ניצוץ אחד שלו מתפשט לכמה ניצוצין ושבילין דאורייתא כידוע ואך מי שיעירר לבבו לחדש פני האדמה פעם שנית בדברים הקדושים האלו אף שדעתו יהא לשמים כדי להמציא יותר להבריות אעפ"כ לא יעשה בלתי רשות המדפיס הראשון או ב"כ וי"א להשיג גבולו כמנהג מאז ומקדם שנגזרה גזירה על המדפיס השני מלהשיג גבול הראשון. וה' יזכינו לראות הספר הנאה הלז בהדפסתו ולקרות בו שתים ושלש דלתות כדי להנות מזיו הוד המתחדש בעולם. הכ"ד האסקופה הנדרסת

הק' **חיים במהר"ש זללה"ה חונה בבאטישאן יע"א**:

בראשית

בראשית ברא אלקים: להבין פתיחות תורתינו הקדושה במלת בראשית: דהנה דוד המלך ע"ה אמר תורת ה' תמימה משיבת נפש וצריך להבין שייכות זה שהיא תמימה ומשיבת נפש והענין הוא כך כי ידוע מה שכתוב בזוה"ק קב"ה ואורייתא ונשמתיהון דישראל כולהו חד ע"כ ויש להבין זה כי חיות ישראל הוא כביכול מעצמות הקב"ה כמו שכתוב ויפח באפיו נשמת חיים ואיתא כלום אדם נופח אלא מעצמותו וזאת התורה הוא האדם לכך יש בה רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה כנגד אבריו וגידיו של אדם

כמ"ש בפסוק וזאת התורה אדם וכו' וזה מרמז שהתורה ממש הוא עצמות האדם הרי קוב"ה ואורייתא וישראל כולהו חד נמצא כשצריך להשיב נפש מישראל הן ברוחניות הן בגשמיות אי אפשר להשיב כי אם בקב"ה ובאורייתא אשר משם אנו חיים ומה שאנו רואים שלפעמים משיבים נפש חולה ע"י רפואות או שמות וקמיע או סגולות ע"כ שהם ממש התורה כי הכל נכלל בתורה דהיינו אלוקות ורפואות וסגולות ושמות ולית בה חסר כלום ואם היה האמונה תקועה תמיד בלב כל בני האדם בה' והיה ה' מבטחו בוודאי לא היה צריך לרפואות או לשום דבר רק לחסד אל או ע"י תפלה לעורר חסד אל יתברך עליו להשיב את נפשו או ע"י לימוד תורה הקדושה כמ"ש ולכל בשרו מרפא אך מחמת חסרון אמונה ח"ו צריכין לפעמים לרפואות או לשאר דברים וזה שאמר דוד המלך ע"ה תורת ה' תמימה הוא בשלימות גמור שאין בה שום דבר חסר רק בתכלית השלימות הדא בי' כולי' ביה כנ"ל ולכך משיבת נפש לכל אחד לפי מה שמאמין בו אבל הכל היא ע"י התורה כנ"ל וזה י"ל גם כן בפתיחת התורה מרמזת לזה במלת בראשית שהוא ר"ת בתורה יש א היא אלוקית ר היא רפואות ש היא שמות והיא **שׁ** בימין ו**שׂ** בשמאל מורה על סגולות ו**ת** מורה על תמימה היינו מפני שהוא תמימה לית בה שום דבר חסר רק נקרא שלימות כל דבר המחיה ברוחניות ובגשמיות והבן:

עוד יש לומר בראשי' ברא אלקים: י"ל דהנה אלקים גי' הטבע וראשית היינו חכמה כמו שתרגי' ירושלמי על בראשית בחוכמתא וזה י"ל שמרמז הפסוק בראשית היינו בחכמה ברא אלקים הש"י ברא הטבע בעולם וזהו חכמה נפלאה כי טבע הם הד' יסודות ארמ"ע אש רוח מים עפר וכל עיקר בריאות הגוף תלוי כשהיסודות הם במזג השוה וכאשר יסוד אחד מתגבר על חבירו ח"ו מזה נמשך לאדם איזה מיחוש וחולשת הגוף ח"ו כידוע לחכמי הטבעים כי כל הרפואות הם רק לחזק ולגבר הטבע שלא יהיו שום רפיון באחד מחבירו רק כולם יהיה במשקל השוה והתורה היא נצחיות ומה שיש בעולם יש באדם ע"ד עש"ן עולם שנה נפש ולכך בוודאי אדם שהוא בר שכל ויש לו חכמה יכול לברוא לעצמו טבע חדשה ולשנות טבעו שהיה לו מכבר ד"מ אם נולד בטבע שיהא כעסן או חמדן כשהוא בר שכל יכול להפך ולשנות טבעו ולכבוש כעסו ויהיו דבריו בנחת וכן לא יחמוד וירדוף אחר מותרות רק יסתפק במה שיש לו והכל תלוי בחכמה כמ"ש שכל אדם האריך אפו ועוד וכעס בחיק כסילים יניח כי הצורה צריך שתדמה ליוצרה כמו שיוצר הכל ברא הטבע בעולם ע"י חכמה כן האדם יכול לברוא לו ע"י חכמה טבע חדשה ומזה נבין איך בגשמיות יכולין להשיב נפש ע"י התורה כי ביטול וחולשת הנפש בא מחמת רפיון אחד מיסודות הנקראים טבע כנ"ל וכשמתקנים היסודות להיות כולם מתנהגים

במשקל השוה בזה נתייישב הנפש על עמדו הראשון וכבר אמרנו בראשית היינו בחכמה ברא אלקים היינו הטבע נברא בחכמה וחכמה היינו התורה כמ"ש כולם בחכמה עשית ולכך תיקון וחיזוק הטבע הוא ג"כ ע"י התורה שיש בתורה ענייני רפואות ג"כ כנ"ל והבן: ואחר שחנני ה' דעת ברחמיו וברוב חסדיו יש לקרב אל השכל האיך בחכמה הש"י ברא הטבע כי ידוע שדבר הנעלם שלא יצא עדיין לפועל נקרא כח שהוא עדיין בכח והדבר המתגלה נקרא פועל כמו יוצא מכח אל הפועל היינו מהנעל' אל הגלוי וידוע חכמה היא אותיות כח מה ואותיו' מ"ה עם הנעלם מאותיות מ"ה והם מ"ס ה"א במילואו גי' אלקים לכן נברא בחכמה: אלקים היינו הטבע כי תיבת חכמה מורה על תיבת אלקים ולכן יכולים הצדיקים הדבקים בתורה ובחכמה לשנות כל הטבעים הן בגשמיות והן ברוחניות לטובה ולברכה והבן:

עוד יש לומר בראשית ברא אלקים בראשית היינו בחכמה ברא הש"י אלקים היינו יראה כמאמר חז"ל אם אין חכמה אין יראה וי"ל שמזה למדו לשנות לתלמי המלך ולכתוב אלקים ברא בראשית כי אם אין יראה אין חכמה לכן צריך להיות ג"כ בהיפוך אלקים היינו ביראה ברא הש"י בראשית היינו חכמה: עוד י"ל דהנה אית יראה ואית יראה יראת הרוממת של אין סוף ב"ה בדיל דהוא עיקרא ושרשא דכל עלמין ויראת העונש כמבואר בזוה"ק באריכות מזה יעוי"ש וזה יש לומר שהתור' מרמזת על האדם בראשית היינו ע"י חכמה ברא אלקים ברא לשון בהירות ואור זכות כמו ברה מאירת עינים כי אותיות את"ה מתחלפת והיינו ע"י חכמה יכול אדם לזכך ולטהר אלקים היינו היראה שיהיו רק יראה פנימיות בלי שום עירבוב פניה מיראה חיצונית רק יראת ה' טהורה והבן:

עוד י"ל בראשית היינו בחכמה ברא אותיות אבר היינו נעשה בחינות אבר המייחד אלקים היינו אפילו כל הדברים טבעים וספורי דברים ע"ד שיחת חולין של ת"ח וכו' כמו שיבואר לקמן אי"ה מזה והבן:

עוד י"ל בראשית ברא אלקים ס"ת אמת כנזכר בבע"הט ותרגום ירושלמי על בראשית בחכמתה והוא רמז שא"א לבוא למדת אמת כ"א מי שיש בו חכמה אבל מי שהוא שוטה א"א כלל שיבוא לעולם לבחינת אמת וכן להיפוך מי שמדבק א"ע לבחינת אמת ומרחק עצמו בכל יכלתו מן השקר אז יכול לבוא לחכמה אבל מי שהוא עדיין מוטבע בשקר א"א שיבוא לבחינת חכמה אמיתית והבן:

עוד י"ל בראשית ברא אלקים ע"ד שאמרתי על פסוק ומשה עלה אל האלקים היינו שכל עליותיו של משה היה רק שיהיה בחי' אלקים והיינו ע"י הזדככות חומרו ונעשה כולו צורה שהוא חיות אור אלקים עז"ה יש לומר ג"כ שמרמז הפסוק וזאת הברכה אשר ברך

משה איש אלקים היינו זהו הברכה שבירך משה לישראל שיוכלו לעשות מן איש שהוא מורה על חומר שנברא מאין ליש שיתהווה בחי' אלקים שהוא צורה ואור אלקים והיינו שישתוו למדריגתו העליונה לזכך חומרם שיתהוה כולו אור בחי' אלקים וזה יש לומר שמרמז כאן התורה בפתיחתה ליתן עצה לזה איך לבוא למה שהוא עיקר התכלית והיינו בראשית ותרגום ירושלמי בחכמתא היינו ע"י החכמה ברא אלקים יכול כל אדם לברוא לעצמו שיהיה בריאה חדשה היפך מיום הוולדו רק להתאחד ולעשות מחומר צורה ולא יהיה בו שום חומרית כלל רק בחי' אלוקות והבן:

וירא אלקים את האור כי טוב: ואיתא במדרש כי טוב לגנזו וגנזו לצדיקים ובו משתמשין צדיקים בכל דור ודור ע"ש ושמעתי מאא"ז נ"ע זללה"ה היכן נגנז האור ההיא ואמר שהש"י גנזו בתורה ולכן משתמשין צדיקים בכל דור ודור באור ההוא היינו ע"י התורה שיש בה אותו האור שיכולין להסתכל בו מסוף העולם ועד סופו כמו שראו עיני ממש כמה מעשיות מ"ש לדודי זקני המנוח ר' גרשון קוטיבור ז"ל לארץ הקדושה איך שראה אותו בשבת בח"ל ומה זה עשה בחוץ לארץ והשיב לו דודי זקני באגרת שבאותו שבת עשה איזה גביר ברית מילה בח"ל ושלח אחריו להיות מוהל אצלו וכהנה וכהנה אשר קצרה היריעה מהכיל אשר הסתכל ממש מסוף עולם ועד סופו והכל היה ע"י אותו אור שנגנז בתורה וי"ל שזה מרומז כאן בפסוק כי הבעה"ט פי' את האור בגימ' בתורה נמצא מבואר ממש בפסוק וירא אלקי' את האור כי טוב לגנוז והיכן גנזו באת האור ממש היינו בתורה שהוא מספר את האור והבן:

ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה י"ל בדרך רמז ע"פ מאמר חז"ל כל העולם לא נברא אלא בשביל זה וכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה ע"ש העולה משם דעיקר בריאות העולם וכל ישראל היה רק בשביל צדיק אחד שעובד הש"י תמיד באמת ובתמים ובאהבה שלימה וכשהצדי' מעורר חשקו ומשתוקק להדבק באלהים חיים ממילא נמשכו אחריו כל ישראל שכולם נקראים מלאכתו שבשבילו נפעלו ונבראו: וזש"ה ויכל הוא לשון חימוד וחישוק כמו כלתה נפשי היינו כשהצדיק שהוא בחי' יום השביעי שהוא שבת מעורר השתוקקות ומדבק עצמו לאור פני מלך חיים: אז הוא מפעיל פעולת החשוקה בכל הנבראים שהם כולם מלאכתו אשר עשה ע"ד הנ"ל כי כולם לא נבראו אלא בשבילו והבן. עוד י"ל שמרמז ע"ד שכתוב בזוה"ק כד עייל שבתא וכו' וכל דינין מתעברין מינה: וזש"ה ויכל שיכלה אלקים היינו הדינין ביום השביעי כד עייל שבתא כל הדינין בטלין ומבוטלין ורחמים גוברים והבן:

ויאמר אלקים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע וכו' ותוצא הארץ עשב מזריע זרע למינהו ודרשו חז"ל ובדשאים לא נאמר בצווי למינהו אך מעצמם נשאו ק"ו וכו' ע"ש וזהו ע"פ פשוטו שהי' קשה לחז"ל למה לא צוה הש"י בדשאים למינהו אך התירוץ הוא שהש"י ידע שהדשאים ישאו ק"ו בעצמם מאליהם. אבל יש עוד בזה ענין נסתר אחר אשר חנן ד' דעת לאדם לחדש בתורתו הקדושה איש איש על עבודתו ותורתו ואור נשמתו אשר חנן ד' ברחמיו וברי"ח: דהנה איתא במדרשים על פסוק ויבא יוסף לעשות מלאכתו נכנס לעשות צרכיו אך נתגלה לו שם דיוקנו של אביו ובזה נח דעתו להתגבר על יצרו והוא מרומז בתיבת ואין איש שם. אבל דיוקנו של אביו הי' שם ולכן יש סגולה ועצה להנצל מהירהורים רעים ח"ו או תאות זנות ח"ו לצייר לפניו דיוקן של אביו וזה מוליד בו כח קדושה וינצל בזה מהיצה"ר ומכל התאוות רעות ע"ש שמעתי או ראיתי כתוב באיזה ספר ואפשר לקרב זה אל השכל שיועיל זה להנצל מהיצה"ר ע"פ ששמעתי מאא"ז נ"ע ריב"ש שאמר שכתוב בספר ברית מנוחה שחכמה נקרא קברות התאוה כי כשאדם דבוק בחכמה ממילא כל התאוות בטלין ממנו ולכך נקרא קברות התאוה היינו שע"י החכמה הוא מקברו ומבטל כח התאוה מעליו ועפ"י אמרתי פי' הפסוק והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר כי קודש נקרא חכמה כידוע והוא השכל של אדם וכשהוא מדבק מחשבתו ושכלו לחכמת התורה ואלהות ומנהיג כל איבריו בזה השכל בזה פועל שנעשים כל האברים שלו רוחניות רק חכמה ושכל כיון שדבוקים אל השכל וזהו שהצדיקים קדושי עליון מהפכים החומר שלהם לצורה שהוא החכמה והשכל ונעשה כולו חכמה וזש"ה והיה מחניך קדוש היינו כל שייפי גופא יהי' קודש היינו שיהי' בחינת חכמה שתראה שיהיה כולם דבקים ומתנהגים ע"פ השכל והחכמה הנקרא קודש ואז ולא יהיה בך ערות דבר היינו שיהי' בטל ממך ממילא כל דבר ערוה והרהורין בישין ח"ו כנ"ל. ולזה הטעם י"ל שמועיל לבטל היצה"ר: לצייר לפניו דיוקנו של אביו כי אבא הוא חכמה כידוע: וידוע במקום שמחשבתו של אדם שם הוא כולו נמצא כשמחשב בחכמה הוא דבוק ברגע ההוא כולו בחכמה וכל מה שאדם מעורר במחשבתו כן מעוררין עליו מלמעלה לכן כשאדם מעורר בדביקות מחשבתו בדיוקנו של אביו בזה הוא מעורר עליו מלמעלה בחינתו שהוא קברות התאוה ובזה מבטל ומסיר מעצמו התאוו' רעות ח"ו וזה י"ל להבין בקיצור נמרץ מ"ש בתיקונים ה' בחכמה יסד ארץ באבא יסד ברתא ע"ש והוא ע"ד הנ"ל. וזש"ה תוציא הארץ דשא שהוא ר"ת דיוקנו של אביו אז ממילא יהיה הכל למינם בלי שום עירבוב מין אחר והבן זה היטב:

כל שיח תדשא י"ל הרמז בכאן ע"ד הידוע' שהעיקר הוא להעלות כל דבור שמוצא מפיו למחשבה וחכמה שהוא אבא וזה י"ל שמרומז בכאן כל שיח לשון דיבור ואפי' שיחת דברים וסיפורים תדשא ר"ת תעלה דיוקנא של אבא והבן:

שם האחד פישון וכו' אשר שם הזהב וזהב הארץ ההוא טוב שם הבדולח ואבן השוהם והנה חז"ל האירו עיני שזה לדרוש פישון הוא פי שונה הלכות וידוע מאמרם ז"ל על פסוק אורך ימים בימינה למיימינם בה לעוסקים לשמה וכו' וזה יש לומר. שמרמז כאן הפסוק פישון פישונה פירוש כששונה הלכות לשם יחוד קב"ה ושכינתי' שהוא יחוד מספר פי ע"ה אשר שם הזהב מזה יש לו עושר וכבוד וזהב הארץ ההוא טוב היינו שאינם מבחי' משמאילים ומפרש הכתוב יותר שם הבדולח ידוע בדולח יש בו שני גוונים חיוור וסומק וזהו רמז שזהו א"א כ"א שילמוד התורה וההלכה בדור"ח שהוא בחי' חו"ג חיוור וסומק ושהם הוא אותיות משה והיינו שילמוד התורה לשמה אותיות למשה לקשר עצמו בבחי' דעת שהוא בחי' משה ואז וזהב הארץ ההוא טוב והבן:

זה ספר תולדות אדם: י"ל ספר גימ' שם ושם הוא הנשמה כמ"ש ר' נחמן ז"ל נפש חי' הוא שמו היינו שהשם של אדם הוא הנפש חיות של אדם שהוא הנשמה וזהו שמרמז כאן זה ספר היינו הנשמה תולדות אדם היא לפי מעשיו הטובים של האדם שנקרא תולדות לפי השתדלות פעולותיו כך הוא זוכה לאור נשמה והבן: או יאמר ע"ד כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה י"ל הפי' שבתורתו לשמה הוא מזכך דיבורים הרבה הן של עצמו שפגם באיזה דיבורים שדבר שלא בכוונה ונפלו בעכירות חומריות הן דיבורים של אחרים הכל הוא מעלה ומזכך ומטהר ועושה הבדלה מן התערובות ונופל השמרים והקליפות למטה ונשאר רק טהור ע"י לימוד תורה לשמה וזה י"ל שמרומז בפסוק זה ספר היינו התורה שנקראת ספר לשון ספיר גזרתם יחד מאירות על שם שמנהיר עיינין דמשתדלין בה (תולדות אדם היינו תיבת ספר נמשך ג"כ למטה והוא ספר היינו שמבהיק ומנהיר על ידי הספר שהוא התורה) תולדות אדם היינו כל מעשיו על אדם נקראים תולדות ובצדיקים עיקר תולדותיה' מעשים טובים וברשעים להיפך וע"י התורה הוא מנהיר ומבהיק הדיבורים של אדם שפגם בהם והיינו לימוד לשמה שאז באור התורה שנקראת חכמה הוא מברר הטוב ודוחה הפסולת וכן י"ל ספר מלשון סיפורי דברי' והיינו אפי' כשמדבר שיחת חולין והם חולין שנעשו על טהרת הקודש היינו שהוא דבוק בשעת שיחתו לחכמה שנקרא קודש בזה הוא מספר ומזהיר ומבהיק תולדות אדם היינו מה שפגם לפעמים בשיחת חולין הכל הוא מתקן ומעלה אותם הן כשמדבר דיבורים בחכמה ומעלה על ידי דיבורים כידוע בשם אא"ז נ"ע: הן כשעושה עצמו מרכבה לחכמה

ומחשבתו דבוקה בה תמיד: ע"ד ובו תדבק אז הקב"ה שולח לו דיבורים הצריכים לתיקון האדם ולתיקון העול' להעלותן ולהמתיקן וזה י"ל שמרומז בפסוק פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה והיינו כשההתחלה ופתיחת פיו הוא בחכמה אז ותורת חסד על לשונה היינו אפילו שיחת חולין שלו שנקרא לשון ע"ד דברה תורה כלשון בני אדם נעשה מזה תורת חסד היינו שהש"י מזמן לו דיבורים איך לעשות חסד עם השכינה שנקראת דלה וזהו חסד חס דלת כידוע והבן: או יאמר זה ספר תולדות אדם ע"ד ויעש דוד שם עיין בזוהר הפי' מה שעשה שם וידוע דוד כל מה שחי הי' שנותיו של אדם שנתן לו במתנה וזה י"ל שמרומז בפסוק זה ספר היינו השם שעשה דוד שהוא גימ' ספר תולדות אדם הוא ע"י מי שהוא נולד מחמת אדה"ר כי ראוי היה להיות נפל וע"י אדה"ר הי' עיקר הולדתו וק"ל:

או יאמר זה ספר תולדות אדם כנ"ל ספר גימ' שם הוא השכינה כידוע וידוע דעיקר כל מגמתינו הוא לאקמא שכינתא מעפרא ולהעלותה ומי שמקיים זו וכל מעשיו הם בכוונה זו להאיר ולהעלות השכינ' אז השכינה ג"כ מרים אותו ועולה למעלה למעלה אבל מי שגורם ח"ו במעשיו השפלת השכינה כביכול ח"ו אז השכינה ג"כ משפלת אותו עד שאול תחתית וזה י"ל שמרומז בפסוק זה ספר היינו השכינה כביכול היא לפי תולדות האדם ומעשיו וכן להיפך תולדות אדם ומאורעותיו הם לפי השכינה שנקראת שם שהוא גימ' ספר והבן: או יאמר ע"ד דאיתא בהבראם בה' בראם וי"ל הפי' בה' חומשי תורה ברא הש"י העולם וידוע דעיקר בריאות העולם הי' בשביל האדם וזה י"ל שמרומז בפסוק זה ספר היינו הה' חומשי תורה תולדות האדם היינו כנ"ל בה' ברא העולם והעיקר הוא האדם וק"ל:

או יאמר ע"ד אברם אינו מוליד אבל אברהם מוליד וי"ל הפירוש כשהוסיף לו ה' חומשי תורה אז נעשה כבריה חדשה והוליד בנים וזה י"ל שמרומז בפסוק זה ספר היינו ה' חומשי תורה תולדות האדם היינו ע"י התורה אפשר לאדם להוליד בנים ולהשתנות מזלו כמו שהיה באברהם כנ"ל והבן:

או יאמר זה ספר תולדות אדם ונקדים מה שאמרתי על הפסוק ואת שעיר החטאת דרש דרש וכו' ואיתא במסורת דרש דרש כאן חצי אותיות שבתורה וצריך להבין זה מה בא לרמז בזה שכאן הם מנין חצי אותיות שבתורה וי"ל כי ידוע תורה שבכתב ותורה שבע"פ הכל אחד ואין אחד נפרד מחבירו כלל כי א"א לזה בלא זה דהיינו התורה שבכתב מתגלה צפונותיה ע"י תורה שבע"פ ותורה שבכתב בלא תורה שבע"פ אינו תורה שלימה והוא רק כמו חצי ספר עד שבאו חז"ל ודרשו התורה וגילו דברים הסתומים ופעמים הם עוקרין

דבר מן התורה והיינו בענין מלקות שכתוב בתורה ארבעים ובאו רבנן ובצרו חדא והכל ע"י הופעת רוח קדשם שהופיע עליהם והיה כח בידם לעשות זה נמצא תלוי שלימו' תורה שבכתב בתורה שבע"פ ולכן האומר אין ק"ו מן התורה או שחולק על מאמר אחד מחז"ל כאלו כופר בתורת מרע"ה כי הכל תלוי בדרושי חז"ל והם עיקר שלימות תורה שבכתב וזה י"ל שבא הרמז דרש דרש הם חצי אותיות שבתורה היינו עד שדרשוה חז"ל אינה נקראת התורה שלימה רק חצי ובדרושי מאמרי חז"ל נשלם התורה להיות נקרא ספר שלם וכן בכל דור ודורשיו הם משלימין התורה כי התורה נדרשת בכל דור ודור לפי מה שצריך לאותו דור ולפי שורש נשמתן של אותו הדור כך הש"י מאיר עיני חכמי הדור ההוא בתורתו הקדושה והכופר בזה ג"כ כאלו כופר בתורה ח"ו וכן ראיתי בספר הקדוש ששם המפורש היה משתמשין בו בכל דור כ"א לפי דורו ולפי שורש נשמתו וכן כל התורה כולה שהוא שמותיו של הקב"ה וידוע דוד המלך ע"ה הוא סוד תורה שבע"פ ואיתא שדוד היה ראוי להיות נפל אלא שאד' הראשון נתן לו משנותיו שבעים שנה ונולד דוד המלך ע"ה וזה י"ל פירוש הפסוק זה ספר היינו התורה שבכתב נעשה ספר שלם תולדות אדם היינו ע"י דוד המלך שהוא סוד תורה שבע"פ והוא תולדות אד"הר כנ"ל על ידו נעשה התורה ספר שלם בשלימות כי תורה שבכתב לבד אינו אלא חצי הספר רק תורה שבע"פ משלמת אותה להיות נקראת ספר שלם והבן ואחר שחנן ה' דעה ברחמיו וברו"ח י"ל ע"פ הנ"ל פירוש על פסוק ויעש דוד שם ועיין בזוה"ק מה שפיר' על שם זה מה הוא ולפי הנ"ל יובן כי שם גימ' ספר כנ"ל וזש"ה ויעש דוד שם היינו דהמע"ה שהוא סוד תורה שבע"פ הוא עשה לתורה שבכתב ספר כנ"ל והבן הגם שאמרתי על פסוק ויעש דוד שם באופן אחר אבל מכל מקום אלו ואלו דברי אלקים חיים:

עוד י"ל בזה אחר שחנן ה' וכו' כי משה הוריד התורה לישראל מן השמים וכשעשה דוד שם אותיות שם עם ה' חומשי תורה נעשה אותיות משה ממש והרמז בזה כי התורה שבכתב שניתנה ע"י משה היה בכח כל תורה שבע"פ ומה שתלמיד וותיק עתיד לחדש ולכך משה הוא שהוריד התורה משמים לארץ היינו אותיות שם ה' שם הוא תורה שבע"פ שעשה דוד כלול בה' חומשי תורה והבן והשם יאיר עיני בתורתו תורת אמת לי ולזרעי מעתה ועד עולם אמן:

או יאמר זה ספר תולדות אדם ביום ברוא אלקים ארץ ושמים: י"ל ע"פ מה דאיתא בתיקונים ע"פ ואשים דברי בפיך לנטוע שמים וליסוד אותו ולאמר לציון עמי אתה וכו' כשאדם מחדש בדברי תורה בורא שמים חדשים וארץ חדשה וזהו ואשים דברי בפיך מה אנא במילולא עבידנא שמיא וארעא אף אתה בפיך לנטוע שמים וליסוד ארץ ולאמר

לציון עמי אתה אל תקרי עמי אלא עמי בחיריק בשותפות כנ"ל עיי"ש וזהו י"ל שמרמז הפסוק זה ספר היינו זאת התורה ביום ברוא אלקים וכו' היינו שבה ברא הש"י עולמו שמים וארץ וכל אשר עליה תולדות האד' היינו האדם יכול ג"כ ע"י מה שמוליד חידושי תורה לברוא שמים וארץ חדשים כי בצלם אלקים עשה את האדם והבן וזה י"ל הפירוש בפסוק כה אמר האל ה' בורא השמים ונוטיהם וכו' נותן נשמה לעם עליה וכו' היינו הש"י בורא שמים וארץ בכל עת והיינו ע"י נשמות הצדיקים הבוראים ע"י חידוש תורתם שמים וארץ חדשים כנ"ל וזהו בורא שמים ונוטיהם היינו נשמת הצדיקים שהם נוטיהם של שמים וארץ וזהו נותן נשמה לעם עליה וכו'

או יאמר זה ספר תולדות אדם: דהנה הזו"הק מתרץ שני גמרות דסתרי אהדדי איתא בגמרא בניי חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא ואיתא בגמרא אין מזל לישראל ומתרץ בני חיי ומזוני בכללות העולם וגם לישראל קודם שניתנה התורה להם היה הכל תלוי במזל אבל כשניתנה התורה לישראל אז אין מזל לישראל ע"כ יעויי"ש דבריו שע"י יצאו ישראל מכח כוכבים ומזלות: ויש להבין זה כי התורה היא החכמה והחכמה מאין תמצא היינו שיוצא ממקום הנקרא אין נמצ' מי שידב' עצמו לתור' הוא יונק מתקו' הנקר' אין ומשם יוצאים כל המשכות והשפעות לישראל ושם נשתנו כל הדברים מדרך הטבע ומשם נעשו כל הניסים כמו קריעת ים סוף וכן מזונתיו של אדם כשהוא דבוק לחכמה הנקרא אין משתנה מזלו לטובה ולברכה וכן חיי כי החכמה תחיה בעליה וכן בניי כי הני תלת במשקל אחד הם שכולם יש בהם הולדה ע"י המוחין כמו בנים וכן חיי הוא ע"י מוחין כנ"ל שהחכמה תחיה בעליה וכן מזוני ג"כ הולדה ע"י המוח היינו ע"י שמחשב באיזה מו"מ יעסוק וכיצד יעשה להרוויח ובזה מוליד פירות ומרוויח והכל יכול להשתנות ע"י התורה היוצא ממקום הנקרא אין ולכך אין דמזל לישראל וזה י"ל ג"כ כוונת חז"ל אברם אינו מוליד אבל אברהם מולי' היינו כשניתוסף לו ה' שהו' בכח ה' חומשי תור' אז יצא חוץ למזלו ולמעלה מדרך הטבע כנ"ל וזהו י"ל ג"כ פירוש הפסוק זה ספר היינו התורה כנ"ל היא תולדות אדם היינו על ידה נמשך הולדות האדם היינו בני' חיי ומזוני אף שאלו תלוים במזל מ"מ ע"י התורה שישראל דבוקים בה משתנה הולדתם ויהיה לו כל אלה אף שמצ' המזל אינו מחוי' שיהי' להם נשתנה ע"י דביקות' בתורה הנקר' אין כנ"ל והבן:

או יאמר זה ספ' תולדו' אדם כי זה גלוי שע"י התור' נבראו כל העולמות לכן כל העולמות הם בסוד אדם ישר כי התורה הוא האדם ממש כי יש בה רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה כמנין אבריו וגידיו של אדם ולכן היו תלוים כל העולמות והיו מתרופפים עד

שנברא האדם שהוא היה גמר מלאכה ראשון למחשבה ואחרון למעשה נמצא כשאדם מקיים מצות עשה או ששומר עצמו ממצות לא תעשה אזי מנהיר ומזהיר לכל העולמות ומקיימן כי התורה היא החיות של כל העולמות והתורה נעשה ע"י האדם וזהו שדרשו חז"ל על ארץ יראה ושקטה בתחלה יראה ואח"כ כשקבלו ישראל התורה שקטה כי זה כל חיותם והעמדתם ע"י עשיית וקיום מצות של התורה וכן במחשבה כששומר א"ע מגאות הלב הוא מקיים לא יהיה לך וכו' ובכללו כל הלא תעשה שבתורה התלוים בה וכן כשמחשב לעשות דבר מצוה או ששומר עצמו מאיזה הירהור הלב מחמת שמאמין שיש אלוה בעולם בזה מקיים אנכי ה' אלקיך ובכללו כל מצות עשה שבתורה התלוים בה וכבר כתבתי כמה פעמים שהתורה נקראת ספר מלשון ספיר ע"י שהוא מנהיר ומאיר עייניין דמשתדלין בה וזה י"ל פירוש הפסוק זה ספר היינו התורה הקדושה הנקראת ספר כנ"ל וגם העיקר ע"י שהוא חיות ובהירות של כל העולמות תולדות אדם היינו נעשה ע"י תולדות האדם ומעשיו ומחשבותיו כנ"ל בזה הוא מזהיר ומנהיר ומביא חיות לכל העולמות והבן:

או יאמר ע"ד שאמרתי על פסוק ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים ככל התור' הזאת ע"ד שכתוב אור זרוע לצדיק וכו' יש לומר הכוונה בזה שהקב"ה כביכול לוקח אור מעצמותו ית"ש וזורע אותו האור בעולם ונצמח ממנו צדיק בעולם כמו אברהם היה נצמח מאור בוקר אור לבן ויצחק מאור אדום וכן יעקב משה ואהרן וכל הצדיקים וחכמים ונבונים שבכל דור ודור כולם נולדו מאור פרטי המתייחס לאיזה מצוה ממצות התורה ולכך יש צדיק שהוא מזהיר מאוד על מצות צדקה ויש צדיק המאיר לעולם בתורה ויש צדיק שמזהיר מאוד על הכנסת אורחים וכן כולם כ"א לפי שורש אותו האור שנולד משם כנ"ל ולכך מרע"ה שהיה בחינת האור של כל התורה כולה בפרט נתגלה כל התורה על ידו ושאר כל הצדיקים נתגלה אור פרטי שהוא לוקח משם על ידו וזהו שאמר בגמרא אביך במאי זהיר טפי בציצית וזהו י"ל הפי' הפסוק אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים היינו החוקים והמשפטים הם בעצמם צדיקים כנ"ל שנולדים מאיזה אור של מצוה הנזרע בעולם והצדיקים הם בעצמ' חוקים ומשפטי' וזה י"ל ג"כ כאן מרומז בפסוק זה ספר היינו התורה עצמה היא תולדות היינו מן אור מצות שנאצלו מעצמותו ית"ש נולד צדיק הנקרא אדם והבן:

ונח מצא חן בעיני ה' י"ל ע"פ דאיתא ארבע גוונין אית בעינא וכו' מחוורא נפקא כל אינון רחמי וכל אינון טבאן בעלמא וכו' ומסומק ואוכ' נפקו כל אינון גבורות ודינין ר"ל והנה בעת ההוא של דור המבול בוודאי היה השגחה מהשי"ת בגוון סומק ואוכם על דור

המבול לאבדם אך נח שהיה צדיק מצא לעצמו השגחה של חסד ורחמים אע"פ שבעת ההוא היה השגחות מגוונין אחרים הוא מצא הגוון חוור שהיה בהעלם ובהסתר וזה י"ל שמרומז בפסוק ונח פירוש אחר אשר תיקון שורש נשמתו אשר הוא שמו נח מצא החן בעיני השם היינו הגוון החוור שהוא חן וחסד שהיה בהעלם בעתה הוא הוא מצא שם גוון חסד ורחמים עליו וזהו ר"ת חן נהורא חוורא לרמוז ע"ז שהוא מצא הגוון חיוור בעיינין של הקב"ה והבן:

נח

אלה תולדות נח: י"ל ע"פ מ"ש בביאור הפסוק ונח מצא חן בעיני שנח מצא בחי' חסד בעין אשגחותא דקוב"ה וכו עיי"ש וידוע שבחי' חסד שהוא הטפה מתלבשת בג' אהיה שהוא החותם גושפנקא דמלכא שלא יגע בהם זר וזהו אלה תולדו' נח ר"ת תנא שהוא גימ' חותם עם הג' אותיות והבן:

נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלקים התהלך ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת הנה ידוע מזוה"ק אדם הראשון נתגלגל בנח ועדיין לא היה התיקון בשלימות עד דאיזדריקו שם חם ויפת בתלת אבהן ושם ניתקן בשלימות והנה אדה"ר פגם בברק"ד כמאמז"ל משוך בערלתו היה ואיתא תמים מלמד שנולד מהול והיינו לפי שהוא היה ראשון לתקן חטא אדה"ר שפגם בבריק"ד וזה מרמז הפסוק תמים היינו תמימותו של נח שבא לתקן חטא אדה"ר היה אח"כ בדורותיו היינו בתלת אבהן כנ"ל כי באברהם כתיב והיה תמים יצחק עולה תמימה ויעקב איש תם את האלקים התהלך נח זה היה כל הליכות נח לתקן את אלקים היינו אדה"ר שהיה יחיד בעו למו את האלקים ומ"מ לא תיקן אותו בשלימות עד ויולד נח ג' בנים ונזדרקו בתלת אבהן וכו' ומה שלא נשלמו ונתקנו בשם חם ויפת מפני שהיה ביניהם חם שהיה פוגם ג"כ באותו בחינה:

ופתח התיבה בצידה תשים: תחלה נבאר מה שאמרו בגמרא בכל מקום שפקרו המינין תשובתן בצידן וכו' ויש להבין זה ע"פ הקדמה זו דאי אפשר לחושך בלא אור ולרע בלא טוב כי האור יוצא וניכר מתוך החושך וכן הטוב יוצא מן הרע אך שהוא מכוסה ובהעלם שם וצריך לברר הטוב שיהיה הרע נדחה והטוב עולה למעלה ועפ"ז תבין מ"ש בספרים הקדושים של הרב הגאון מוה' יעקב יוסף הכהן בשם אא"ז נ"ע על משנה במסכת אבות ארבע מדות בהולכי לבה"מד וכו' עיי"ש וכן הוא בתפלה כשלפעמים בא לאדם מ"ז לכסות ממנו אור תורה ועבודה ח"ו אבל מן שהוא חכם עיניו בראשו ויבין כי יש אור גדול מכוסה ונעלם בתוך אותו החושך כי לית אתר פנוי מיניה וכאשר יבין זה ומאמין זה

באמונה שלימה אז יתחזק בעבודתו ובאור החיים והטוב ובזה הוא מזכך ומברר הטוב מהרע שהרע נדחה היינו העכירות והפסולת ממש נדחה ונופל והטוב עולה למעלה וזהו סוד ר"ה והג' ספרים הנפתחין בר"ה והבן וכן הוא בכל דבר ודבר וזה י"ל כוונת מאמר חז"ל בכל מקום שפקרו המינים היינו שהביאו ראיה מן התורה על מינות ר"ל תשובתן בצדן היינו בצד החושך שלהם שם יש אור גדול בהעלם שמורה בהיפוך על אמונת הש"י ב"ה רק שהוא נתכסה ואינו נגלה מחמת שהחושך מכסה אותו וכן יש לומר הרמז בפסוק כאן ע"פ מה שהאיר אא"ז נ"ע תיבה מרומז על מלה שהיא נקרא תיבה וכמ"ש צוהר תעשה לתיבה ואמר הוא ז"ל שתראה להאיר התיבה שתוצא מפיך והאריך בזה וזש"ה כאן אם תראה שלפעמים נתכסה האור ואינו נראה וניכר כלל ואינו יודע מה לעשות לפתוח הכיסוי שיתגלה האור ע"ז אמר ופתח התיבה היינו הפתח לפתוח התיבה והמלה שלא תהיה סגורה ואטומה בסוד נאלמתי דומיה ח"ו בצדה תשים היינו אם תחפשנה תמצא פתח להתיבה בצדה דייקא היינו באותו החושך עצמה בוודאי ישאור גדול רק שהוא בהעלם כנ"ל ולא בשמים הוא ולא מעבר לים הוא וכו' כי קרוב הדבר מאוד בפיך והבן:

תחתים ושניים ושלישים תעשיה וכו' י"ל כאן מרומז מה ששמעתי מן אא"ז נ"ע כי בכל דיבור ודיבור יש עולמות ונשמות ואלוקות וזהו שמרמז כאן אצל התיבה ותיבה הוא פירוש דיבור וזהו תחתים היינו עולמות שהוא מדריגה התחתונה שניים הוא לשון משנה אותיות נשמה והיינו נשמות ושלישים היינו אלוקות ע"ש ושלישים על כולו שהוא ע"י שהוא מושל ומנהיג את הכל וכל אלה תעשה היינו התיבה והדיבור שתוציא מפיך יהיה בכוונה זו ובאמונה שלימה שיש בכל דיבור תחתים שניים ושלישים והם עולמות ונשמות ואלוקות כנ"ל והבן:

וידבר אלקי' אל נח ואל בניו זאת אות הברית וכו' נשאלתי למה בדיבור זה נטפל הדיבור גם לבניו והוא מובן ע"פ כתבי האר"י זלל"ה שכתב כי תלת בני נח הם תלת גווני הקשת עיין בספר דרושי ש"ת וש"ע והבן:

יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם ויהי כנען עבד למו י"ל בדרך רמז כי הצדיק העובד ה' תמיד נקרא יפת כי יפת ר"ת פי יגיד תהלה ועש"ז נקרא הצדיק יפת כי הוא תמיד מהלל ומשבח בפיו את הש"י ואיתא במדרש צדיקים כל זמן שמוסיפים גדולה מוסיפים שפלות ומקטינין עצמם לאברהם נתת גדולה אמר ואנכי עפר ואפר וכו' וע"י מדת ענוה שיש להצדיק גורם השראת השכינה עליו כמ"ש אשכון את דכא ושפל רוח נמצא עי"ז שהק"בה נותן גדולה והרחבה לצדיק ברוחני ובגשמיות בזה גורם השראת שכינתו על

הצדיק כי זוכה עי"ז למדת ענוה ושורה עליו שכינתו יתברך וזה י"ל שמרומז כאן בתורה יפת הוא לשון הרחבה כמו שתרגם על כי ירחיב ארי יפתי והיינו כשמרחב אלקים ליפת היינו להצדיק הנקרא יפת כנ"ל ונותן לו גדולה ובא מתוך זה למדת ענוה כנ"ל בזה גורם וישכון באהלי שם שהש"י משרה שכינתו באוהל של צדיק והוא נעשה משכן להשכינה כביכול והבן:

או יאמר כי יפת לשון יופי ותפארת וי"ל כי הק"בה נקרא יפת ע"ש שהוא תפארת והדרת גאון ישראל וזה י"ל בקיצור הפירוש בפסוק יפת אלקים ליפת היינו כשיאיר פני הקב"ה כביכול מהאר' עתיק' קדיש' אז וישכון באהלי שם היינו נהרין אנפין להשכינה הנקראת שם כמבואר באדרא קדישא ונעשה יחוד קוב"ה ושכינתיה ואז ויהי כנען עבד למו היינו שנתפרדו כל הקליפות ונכנעים תחת יד הקדושה והבן:

או יאמר כי הדיבור היוצא מן האדם בכוונת לבו ומחשבתו בדחילו ורחימו הוא נקרא דיבור אבל כשמדבר בלא כוונה ובלא דו"ר אינו נקרא דיבור כלל ואין אומר ואין דברים ועיין בתיקונים ונקרא בשם אלם כי אין בהדבור אותיות י"ה שהם בחינת מוחין שיהיה נעשה תיבת אלקים ונשאר אותיות אלם שאין נחשב לדיבור כלל וזש"ה נאלמתי דומיה נאלמתי נעשיתי כאלם והטעם דום י"ה שאין בהדיבור אותיות י"ה שהם המוחין שמדבר בלא כוונה ובלא דו"ר וזה י"ל פירוש הפסוק יפת לשון הרחבה כנ"ל והיינו כשנעשה הרחבה לאלקים היינו כשמדבר בכוונה ובמוחין ובדו"ר ואז נעשה מן אלם אלקים ליפת היינו זהו תועלת ליפ' היינו יוכל להגיד בפה תהילותיו של הקב"ה שמרומז בתיבת יפת כנ"ל והבן:

ולשם יולד גם הוא אבי כל בני עבר אחי יפת הגדול והנה הפסוק הזה כולו מקשה תיבת גם הוא אין לו שחר כלל והסימן אבי כל בני עבר הוא מיותר לכאורה כי אין בו תועלת גם אחי יפת הגדול אינו מובן כפשוטו אם רוצה ליחסו יותר היה ראוי ליחסו אחר נח אביו שכתוב אצלו מפורש שהיה צדיק תמים: אבל יש לומר שהתורה מרמזת לנו והאירה בטעם דבריה הקדושים ענין גדול דהנה הצדיק נקרא מי שכל מעשיו לשם שמים וצריך להבין תיבת לשם שמים ופירושו והענין היא דידוע דזה כל מגמתינו בתפלתינו ובתורתינו כל ימינו לאקמא שכינתא מעפרא כביכול ולייחד קוב"ה ושכינתי' כמו שאנו אומרים קודם עשיית כל מצו' לשם יחוד וכו' וזהו לשם שמים היינו שהשתדלות פעולתו הם רק לשם היינו השכינ' הנקראת שה כידוע ושמים הוא הקב"ה והיינו לייחד קוב"ה ושכינתי' והוא הנקרא צדיק שהוא בחינת יסוד ע"ש שמייחד תמיד בפעולותיו ומעורר השפעת השפע בעולם וכשזוכ' האדם לזה שכל מעשיו הם רק לאקמא שכינתא ולייחדה

בבעל' בא לו תועלת מיחודים שהוא מייחד לאור נשמתו מהשפע הקדוש הנשפע מאור היחוד כביכול ונעש' כברי' חדש' וכקטן שנולד שנתוסף לו אור חדש בנשמתו מה שלא היה לו מכבר גם כשהוא מעלה השכינ' כביכול ממילא נתעלו כל המדריגות התחתונית ונצוצין קדישין עם השכינה כביכול שנדבקים עמה כידוע נמצא הוא נעש' מעבר לכל אותן נשמות ונ"ק שצרכים תיקון שע"י יהיה להם תיקון ועליה והוא אב לכולם והם נקראי' תולדותיו וזה י"ל כל הענין מרומז כאן בפסוק ולשם היינו מי שכל מעשיו הם רק לשם היינו לתועלת השכינה כביכול הנקרא' שם היינו לייחדה בבעלה כביכול אז יולד גם הוא ובתורה לא כתיב נקודת ואפשר לומר יולד שפירוש' שנמשך גם לו תועלת והיינו שנעשה כבריה חדש' וכקטן שנולד מחמת התחדשות אור נשמתו שבא לו אור חדש מהשפע הקדוש הנשפע ע"י יחודו כנ"ל אבי כל בני עבר היינו גם שהצדיק ההוא נעשה אב לכל הנשמות ונצוצי קדושות שנפלו לקליפות ר"ל ונתעלו כולם ע"י ונקראו כולם תולדותיו שע"י יש להם תיקון וזה כל בני עבר שהם לו כבנים שע"י עוברים לשרשו והוא נעשה מעבר לאותן הנשמות גם אחי יפת הגדול כידוע יסוד ותפארת הם תרין ווין תרין רעין דלא מתפרשין יסוד היא ואו זעירא ותפארת הוא ואו רבתא וזש"ה שהצדיק ההוא שהוא בחי' יסוד נעשה אח ליפת היינו תפאר' הגדול שהוא ואו רבתא והיינו שנעשה יחוד יסוד ותפארת והבן כל זה כי יש בו דברים נסתרים: ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים: י"ל בזה ע"ד הלצה וגם כל הענין מקודם ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה נשרפה לשריפה ונעשה לנו שם הנה התורה מרמזת בכאן על כת שקרנים ומתדמים לשלומי אמוני ישראל ולבסוף אין להם קיום והם כלים מאליהם כי שקרא לא קאי והוא מרומז בפסוק כי בתחלה ויהי כל הארץ שפה אחת היינו דבוקים בשכינה גימ' שפה ודברים אחדים היינו מחמת שהיו דבוקים בה' היה בניהם אחדות גדול ולא היו מדברים אחת בפה ואחת בלב רק הפה והלב היה אחד אבל ויהי בנסע' מקדם היינו מקדמונו של עול' כמאמר רז"ל וימצאו בקעה וכו' היינו שתעו ונפלו בבור עמוק וחושך ועוד להם שמראים עצמם כצדיקים והוא שאמרו ונלבנה לבנים היינו נלבוש בגדי לבנים כדמיון הצדיקי' הטהורי' ונשרפה לשריפ' להכות כף אל כף בהתלהבות והכל הוא כדי לעשות לנו שם כפשוטו ונבנה לנו עיר לכבוש עיירות תחת ידם וסופם ותהי להם הלבינה לאבן היינו בגדי לבינים שהיו לובשים היה להם לאבן נגף ולמכשול והחומר ר"ת חכם מופלא ורב רבנן שהיו מחזיקים ומראי' בעצמם היה לחומר כפשוטו לטבוע וליפול בתוכו ויפץ ה' אות' משם כי שם בלל היינו בעו"הר נתעורר על ידם. קטטה ומריבה ושנאת חנם ינבלל שפתם שאין אחד יודע מה שהשני מדבר והבן:

לך לך

ויאמר ה' אל אברם לך לך וכו' אל הארץ אשר אראך שמעתי בזה מאדוני אבי ז"ל שאמר בשם אא"ז נ"ע ריב"ש כאן מרומז יחוד של ק"ש לך מספר חמשין אתוון דיחודא במסירת נפש וזהו מארצך וכו' ויש להסביר הדבר ולפרש יותר איך כאן מרומז רזא דיחודא דק"ש דהנה הזוה"ק כתב ה' חלוקי אבנים שבהם לחם דוד המלך ע"ה עם גלית הפלשתי הם ה' תיבות דיחודא שמע ישראל ה' אלקינו ה' ושוי אותם בקורטא חדא היינו באח' יעו"ש והנה בק"ש יש רמ"ח תיבות וזהו שמרמז כאן ויאמר ה' אל אברם לך היינו יחוד של ק"ש שהוא מספר לך כנ"ל לך היינו הוא לצורך בנין נשמתך תראה למסור נפשך על קדושת הש"י ויתעלה ותזכה לרזא דיחודא דק"ש וזהו ואגדלה שמך היינו שיתוסף לו ה' בשמו ויקרא אברהם שהוא מספר רמ"ח ויהיו רמ"ח תיבין דק"ש כלולין בו ובשמו שהוא נשמתו ע"י מסירת נפשו להש"י תזכה לזה להקרא בשם אברהם בחינות ק"ש ואח"כ תזכה אל הארץ אשר אראך היינו ליחוד של תפלה שהוא עין לא ראתה אלקים זולתך וכן הוא בכל אדם ובכל זמן כשהוא נכנס בהיכל אהבה בדביקות גדול ומוסר נפשו על קדושת שמו יתברך זוכה ליחוד של ק"ש שהוא אחד שבו כלול כל היחוד כי אהבה ואחד מספרם חד ואח"כ עולה לדביקות גדול מזה וזוכה ליחוד של תפלה כשמחשבתו נזדכך בדביקות יותר גדול להש"י כמו שהיה באברהם כי התורה היא נצחיות וישנה בכל אדם ובכל זמן והבן:

והיה ברכה והיה אותיות הו"יה ב"ה והיינו שהש"י הבטיח לאברהם שיהיה בידו מקור הברכות וכשיברך לאיזה אדם יעשה ברכתו הויה והיינו שלא יהיה תועלת לדבר פרטי רק הכל יהיה נכלל בו שפע וברכה והצלחה ובני חיי ומזוני הכל בכלל ולא יהיה חסר כלום וכל אחד יבורך מברכתו כל מה שיוצרך לו כן יעשה ברכתו לתועלתו וק"ל וזש"ה אח"כ ואברכה מברכיך ומקללך אאור פירוש שלא תהיה חושש פעמים יהיה לו זו הבטחה לרעה היינו שיבוא איזה אדם שאברכו ויקבל טובה ממני ובאמת הוא אינו רוצה כלל בתקנתי רק בתקנתו ואין כוונתו רק לקלות ולבזות אותי ע"ז ג"כ הבטיח לו הש"י ואברכה מברכיך היינו מי שיהיה לבו ונפשו שלם עמך וחפץ בטובתך לו תועיל הברכה כנ"ל אבל ומקללך היינו אותם שרוצים לקלות ולבזות אותך אותם אאור ולא יהיה ברכתך להם שום תועלת רק מי שיהיה באמת ובלב שלם עמך ובנפש חפיצה אז תועיל לו הברכה לכל דבר וק"ל:

ויעתק משם ההרה מקדם לבית אל: י"ל בזה ע"ד הסוד כי יש נוצר חסד ורב חסד ויש ימי עולם וימי קדם ונוצר חסד הוא ימי עולם ורב חסד הוא ימי קדם וידוע אברהם הוא

מדתו מדת החסד שהוא נוצר חסד ובהשתדלותו תמיד במדת החסד היה מעורר במדת חסד שלו הרב חסד שהוא החסד הגדול הנקרא ימי קדם וזה י"ל כוונת הפסוק ויעתק משם וכו' מקדם היינו ממדתו מדת החסד שהיה מעורר ימי קדם שהוא רב חסד והמשיך החסדים לבית אל היינו השכינה כביכול שיעק' קרא בית אל וזה י"ל כוונת מאמ' חז"ל עד אברה' לא היה זקנה שהו' מדת החס' הנקר' עתיק שהוא החסד הגדול ימי קדם עד שבא אברה' שהיה משתדל במדתו מדת החסד עד שהמשיך מדת ורב חסד שהוא עתיק יומין ע"ש ימי קדם בעולם כנ"ל והבן:

או יאמר ויעתק משם ההרה מקדם לבית אל ויט אהלו בית אל מים והעי מקדם והנה ידוע מה שכתוב בזוה"ק לית מלה או אות באורייתא קדישא דלא רמיזין בה רזין עלאין קדישין ובוודאי יש בסיפור הזה מהליכות של אברהם אבינו סודות התורה השייך בכל אדם ובכל זמן: וי"ל דידוע אברהם היה מדת החסד וכל השתדלות פעולותיו היה להמשיך חסדים להשכינה כביכול ולהמתיק כל הגבורות והדינין וזה י"ל שמרומז בפסוק ויעתק משם הוא לשון המשכה היינו שהמשיך החסדים ההרה מספר גבורה עם הכולל היינו כדי להמתיק כל הגבורות או ויעתק הוא לשון ביטול וסילוק כתרגומו ואסתלק משם היינו שכל מגמותיו היה להעתיק ולסלק ולבטל הגבורות מספר ההרה ויהיו נמתקים בחסדים כי בראשונה באים הגבורות ע"ד שמאלו תחת לראשי תחלה נתעורר הגבורות שהוא בחינת שמאל ואח"כ וימינו תחבקני היינו מדת החסד שהוא בחינות ימין תחבקני היינו שהוא ממתיק הגבורות וזה שאמר הכתוב מקדם לבית אל היינו שביטל הגבורות והדינין שהם מספר ההרה הבאים מקדם לבית אל היינו קודם החסדים המכונים בשם אל כאמור חסד אל ויט אהלו היינו שנטה בחינתו ומדתו בחינת החסד בית אל מים היינו החסדים הנקראי' אל יהיו באחרונ' והעי מקדם העי גימ' אלקים ע"ה היינו גבורות יהיו מקדם מקודם החסדים היינו שכך היה עבודתו עבודת השם תחלה נכנס למדת היראה והפחד מדת גבורה ואח"כ כשנתלבש ביראה שהוא השער לה' צדיקים ובאו בו אח"כ נכנס לבחינת אהבה והוא מדת החסד ובזה המשיך התעוררת חסדים בעולם ונמתקו כל הגבורות וכן הוא בכל אדם כי סיפורי מעשה אבות והליכתם תורה היא להורות לנו הדרך נלך בה והמעשה אשר נעשון כי כ"א מחויב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי הקדושים כמאמר חז"ל והבן:

או יאמר ויעתק משם ההרה מקדם לבית אל ע"ד הסוד ע"י החסד שעשה והתקשרות אהבתו להש"י ב"ה בזה המשיך התעוררת חסדים דעתיק ההרה היינו אל השכינה

הנקראת הר בית ה' מקדם כידוע כי בחי' עתיק נקרא ימי קדם וזהו לבית אל היינו כנ"ל שהמשיך להשכינה הנקראת ג"כ בית אל כנ"ל והבן:

או יאמר בית אל מים והעי מקדם ולהעיר בדיקדוק תיבת והעי והיה די לומר ועי מקדם בוודאי ח"ו לית אות או נקודה חסר או יתיר ויבואר זה ע"ד הסוד ע"פ המשנה קיים אברהם אבינו כל התורה כולה עד שלא ניתנה וכו' עי"ש נמצא כל התורה כולה היה כלול באברהם ולכך אברהם מספר רמ"ח לרמז על רמ"ח מצות עשה שבתורה כבר היה בכח תיכף כשנולד אברהם וניתוסף לו ה' להשלים המספר גם ה' שנתוסיף לו מורה על ה' חומשי תורה כמבואר ברע"מ ולכך השיג אברהם מצד עצמו ובאור נשמתו כל מצות התורה וקיומם אך עדיין לא יצא מכח אל הפועל עד משרע"ה שאז יצא מפי הקב"ה כל מצוה ומצוה בפני עצמה עם שרשיה ודיקדוקיה וסודותיה וכבר נזכר זה לעיל שכל הליכותיו של אברהם ונסיעותיו כולם רזי התורה הם וי"ל שבזה רמזה לנו התורה איך שהיה כלול באברהם וידע סוד מילה ופדיון הבן וזהו בית אל מים דהנה איתא בכתבים בשעת מילה לא נתגלו עדיין כל החסדים באמצעות מילה עי"ש בדבריו עד אחר שלשים יום שהוא זמן פדיון הבן אז נתגלו כל ה"ה חסדים עכ"ל בקיצור נמרץ יעוי"ש והנה קבלתי מאא"ז נ"ע ריב"ש זללה"ה אלף הוא ה' אלפין וצריך להבין זה היטיב כי דבריו הקדושים צריכים לפני ולפנים וזה י"ל הרמז בכאן בית אל מים היינו הבית שמתגלים בו כל החסדים הנקראים אל גם אותיות אל מרמזת לנו על ענין פדיון הבן מפורש אלף הוא ה' אלפין היינו ששם נתגלו כל החסדים ולמ"ד מורה על למ"ד יום של פדיון הבן וזהו מים שהוא יהיה מאוחר והעי העי בגי' מילה גם כל תיבת והעי הוא מספר המילה ע"ה שהוא יחוד צ"א מקדם זה הוא מקדם כך יהיה כתוב בתורה מפורש אך עתה שהיא עדיין בכח ולא בפועל הוא מרומז רק ברמז ואח"כ כשיצא לפועל ע"י מרע"ה אז נכתב מפורש באר היטיב כל ענין פרט של כל מצוה ומצוה בפני עצמה והבן:

או יאמר בית אל מים והעי מקדם ע"פ דאיתא בכוונת האר"י זללה"ה באמרו המברך את עמו ישראל שהוא גמר כל היחודים עי"ש ועוד יכווין שר"ת שלו מספר אלקים והוא מששיר הכסא והם היכלות הבריאה שמתרחקים כשמזדווגת האשה עם בעלה שבאצילות הנקרא הוי"ה ומכסים עליהם שלא יסתכלו החיצונים בהם וכו' עי"ש נמצא אלקים הוא קודם להוויה וזה י"ל שמרומז כאן כי מזרח נקרא קדם ומערב אחור לשון מאוחר וזש"ה בית אל היינו שבחי' חסד שהוא הוי"ה ב"ה מים היינו מאוחר והעי מספרו אלקים ע"ה מקדם זה יהיה מקודם כנ"ל והבן וזה י"ל בראשית ברא אלקים ברא הוא

אותיות אבר וזש"ה בראשית ברא היינו בתחלת היחוד הוא אלקים שהוא מקודם כנ"ל והבן זה:

ואת הנפש אשר עשו בחרן ודרשו חז"ל שהכניסו גרים תחת כנפי השכינה ע"ש וי"ל ע"פ מה ששמעתי בשם מורי ומצאתי וראיתי בכתבי הקדוש של הרב מהו' יעקב יוסף הכהן בשם אא"ז נ"ע זללה"ה כי יש בחינת קטנות וגדלות בכל הדברים וגם בענייני סיפורי מעשיות בני האדם וגם ראיתי במקום אחד שהסיפורים הם לעלות אותן הנפשות האחוזים בסיפורים וארציות ולפי דעתי הוא הנקרא זווגא דקטנות כמו שראיתי במקום אחר בשמו כי כשאדם עוסק בתורה הוא בבחינות גדלות וגם ראיתי בפירוש על טעם למה במכות בכורות יצאו ישראל דייקא ממצרים וכו' וכאשר האדם הוא בבחינת קטנות ויודע מזה הוא מוליד בזה נשמת גרים כי אותיות גר ג' מרמז על ג' קווין דרך ר' עלמין דכסופין וכו' ודפח"ח ע"ש וזהו י"ל ואת הנפש אשר עשו בחרן כי חרן הוא מספר ג' אלקים שהוא בחי' קטנות כידוע לכך היו אז עושים גרים ולכן כשרצה הקב"ה שיוליד את יצחק הוסיף לו ה' שיתגדל שמו והיינו שיהיה בבחי' גדלות ולכן דרשו חז"ל על ואגדלה שמך זהו שאומרים אלקי יעקב כי ביעקב נשתלמו כל הג' בחי' גדלות כידוע וזש"ה ואגדלה שמך והבן היטיב כי הוא בקיצור:

אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך צריך להבין איך צדיק כאברהם יתאווה למתנות וצוה בשביל זה לשרה לומר שאחותו היא והיה לו לומר העיקר וחיתה נפשי גם להבין השינוי תוארים בעבורך בגללך ולבאר זה נקדים מה שכתוב אוה"ח בכוונת אברהם בדברים אלו שתאמר אחותו היא ותלקח לבית אבימלך ותחשב לסתירה וע"י סתירתה עם איש אחר והוא נקיה יפקדנה ה' בבנים בדומין לו וכו' עי"ש באריכות ומביא אח"כ מאמ' חז"ל במדרש סעד לדבריו יעוי"ש ואיתא בגמרא כל המניח בן צדיק כאלו הוא חי עי"ש וידוע מי שהולך בלא בנים לגמרי שאין לו אפילו בת אחת הוא קרוי מת לגמרי שאינו יכול לזכות לראות בטוב ה' בארץ החיים כידוע מהזוהר שלא עייל בפרגודא כלל וזהו י"ל כוונת דברי אברהם אלו אמרי נא אחותי את ע"ד שכתב האוה"ח שכוונתו היה שעי"ז תזכה לבנים וזש"ה למען ייטב לי היינו שאזכה לבוא לעול' שכולו טוב בעבורך היינו בעיבור שלך בכל מה שתתעבר אף נקיבה עכ"פ תועיל לי שאהיה עייל בפרגודא ולא אדחה ח"ו כל עיקר מהעוה"ב וחיתה נפשי פירוש גם יכול להיות שאהיה חי לעולם בגללך גימ' מילה ע"י בן זכר צדיק בדומה לי אהיה אפילו לאחר מיתה כאלו חי כמאמ' רז"ל וע"ז רמז גי' מילה שהיא יסוד והוא בחי' צדיק ואפשר הוא שתועיל סתירתך שתוליד בן צדיק ותועיל לי לא זה שלא אקרא מת לגמרי ח"ו רק אהיה

קרוי אפילו חי לעולם כנ"ל וק"ל או י"ל בגללך מרמז על הנזכר ע"ד אשה מזרעת תחלה וכו' וממילא יהיה צדיק שיהיה בדומה לי כנ"ל באו"הח והבן:

ואברם כבד מאוד במקנה בכסף ובזהב הנה התורה נכתב בלא נקודות שאפשר לדרוש התורה באיזה נקודות שרוצים וי"ל כאן כאלו כתב כבד בחולם שהוא כמו כבוד מלא בואו והוא מספר ל"ב וזש"ה ואברם כבד מאוד היינו שהיה מדבק עצמו בל"ב נתיבות החכמה במקנה בכסף ובזהב הם הג' מדות לעילא הם חג"ת ולתתא הם מקנה כסף וזהב שהשתדל בל"ב נתיבות החכמה בכל אלו הג' מדות שהיו כלולים בכל אחד מהג' אבות וילך למסעיו ע"ד אבן שלימה מסע נבנה מנגב היינו כנ"ל מקו' שהיה מנוגב ויבש ממים שהם בחי' חסדים השתדל בו שיהיה לבית אל שהמשיך לתוכו חסדם שמדת חסד היה גובר אצלו על כל הג' מדות והבן:

וילך למסעיו מנגב ועד בית אל י"ל שהתורה מרמזת לנו בהליכת אלו של אברה' ע"ד יש' מדבר לאג' מים וארץ ציה למוצאי מים כי השכינ' כביכול מקבלת השפע דרך צינורת ושבילין הידועי' לה וכשיש צדיקי' בעול' אזי במעשיה' הטובי' ותורתם ותפלת' ממשיכי' דרך אות' צינורת חסדי' להשכינה כביכול שתהא תמיד מקבלת שפע לא יחסר ורשעים ח"ו גורמי' להיפוך במעשיה' ח"ו שהנהר יחרב ויבש וכן כל אד' לפי מעשיו או שגור' שנסתמי' צינורת נשמתו ח"ו או שפותח וממשיך דרך צינורת ושבילי נשמתו שפע להשכינה כביכול לכן נקראים הצדיקי' אנשי חסד שכל פעולת' לעשות חסד עם השכינה כביכול ועם נשמת' וגם כשהרשע עושה תשוב' הוא פותח מקורי נשמתו ועושה ממדב' ממה שהוא בחינת חורבה ושממה שאינו עושה פירות והוא בחי' הס"ם ר"ל שנקרא זקן שאינו עושה פירות כלל ובתשובתו שלימ' הוא מהפך לאגם מים שיהיה עושה פירות וממשיך חסדים שהם בחי' מים להשכינה כביכול וארץ ציה מה שהיה תחלה ארץ ציה נעשה למוצאי מים ויושב שם רעבים ע"ד כל דכפין וכו' וזה י"ל שמרומז בפסוק וילך למסעיו היינו שזה היה כל הליכותיו של אברהם ופעולותיו שיתפשט מדתו מדת החסד מנגב הוא ארץ ציה כמו ארץ הנגב נתתני היינו שלא היה בו מים בחי' חסדים המשיך בפעולותיו שיהיה לבית אל שיתגלה בו חסדים המכונים אל ע"ד חסד אל והיינו שהמשיך חסדים להשכינה כביכול ע"י מעשיו הטובים ופתח אורות מקורי נשמתו ונפתחים הצינורת להריק שפע וברכה והבן:

וישב את כל הרכוש וגם את לוט וכו' והוקשה האו"הח מאי וגם את לוט והיה ראוי לכתוב וישב את לוט וגם את הרכוש ונלפ"ד כי יש לדקדק גם קודם בפסוק ויקחו את לוט ואת רכושו בן אחי אברם שהיה ראוי לכתוב ויקחו את לוט בן אחי אברם ואת רכושו

ולמה הפסיק בתיבת את רכושו באמצע וראיתי בספרי קבלה שר"ת של אותיו' רכושו בן אחי הוא רבא והוא רמז שהיה בלוט ניצוץ הקדוש מנשמת רבא פירוש שזהו הרכוש ששבו ניצוץ הקדוש כזה ועפ"ז יש לומר ג"כ וישב את הרכוש היינו הניצוץ הקדוש והיקר מנשמת רבא שהיה בשביה בין הקליפות והשיב אותו אל הקדושה לשרשו והיא העיקר וגם את לוט וכו' היינו שהוא טפל לנשמת הצדיק והבן: ויש עוד בזה לאלוה מילין ויראתי לדבר ולכתוב כי לא שמעתי בזה הקדמה מרבי אך אדבר מעט בכוונה ע"ד ששמעתי בזה הקדמה מאא"ז נ"ע זלל"ה כי יש לכל צדיק וצדיק ניצוצין קדישין השייכים לשורש נשמתו אשר צריך לתקן ולהעלותם ואפילו משרתיו ובהמתיו וכליו הכל יש בהם ניצוצין קדושים וצריך הוא לתקנם ולהעלותם לשרשם ושורש של אדם הוא נשמתו והוא השם של אדם כמו שאמר ר' נחמן האריד'ענקיר ז"ל נפש חיה הוא שמו פירוש הנפש חיה החיות והנשמות של האדם הוא שמו של האדם ע"כ ואם תבין ותעיין היטיב בפסוק ויקחו את לוט ואת רכושו בן אחי תמצא שורש הדברים כי היו ניצוצי הצדיק וצריך לתקנם ולהעלותם לשורשם והבן היטיב:

ויאמר מלך סדום אל אברם תן לי הנפש והרכוש קח לך ויאמר אברם אל מלך סדום הרימותי ידי אל ה' וכו' ואם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך י"ל כאן ע"ד רמז שמרומז כאן בר"ת מלך סדום ותיבות אל הוא אותיות סמ"אל והוא השטן הוא היצ"הר המתגבר על האדם בכל יום בפיתויי דבריו ורוצה ליקח בשבי הקליפות היינו לחלקו ס"א הנפש של האדם ואלמלא השם עוזרו לא יכול לו כמאמרם ז"ל מפסוק ה' לא יעזבנו בידו וכו' וזה י"ל שמרומז כאן בפסוק שזהו טענת ופתוי הס"מ שהוא היצ"הר תן לי הנפש שיהיה נפשו ונשמתו בידו לחלק הס"א ר"ל והרכוש קח לך היינו ענייני עוה"ז נכלל בבחי' רכוש שהאדם ירדוף אחר תאוות גופניות ולא אחר תאוות נפשיות ויאמר אברם אל מלך סדום היינו אל הס"ם הנ"ל הרימותי ידי אל ה' היינו בעזר הקב"ה כנ"ל אם אקח מכל אשר לך היינו מענייני תאוות העוה"ז שהוא שלך חלק ס"א לא יהיה לי שום חלק בך רק בקדושה וענייני תאוות נפשיות והבן:

בא נא אל שפחתי אולי אבנה ממנה וכו' ותרא כי הרתה ותקל גבירתה בעיניה ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך אנכי נתתי שפחתי וכו' ותרא כי הרתה וכו' ותעניה שרי ותברח מפניה וכו' ויאמר שובי אל גבירתך והתעני תחת ידיה וכו' עד על כן קרא לבאר באר לחי רואי וכו' י"ל שמרומז בפסוקים ענין הדרכת האדם בעסק לימוד התורה ועבודת הש"י ב"ה ע"פ מה שאמר ר' נחמן האריד'ענקר ז"ל על פסוק זה בא נא אל שפחתי וכו' ואני אבוא אחריו למלאות דבריו ולהוסיף על דבריו הקדושים במקראי קודש שאחריו כי

שמעתי ממהר"נ הנ"ל על פסוק בא נא אל שפחתי וכו' דמי שעוסק בתורה ועבודה שלא לשמה נקרא בחי' שפחה וזהו בא אל שפחתי היינו שילמוד ויעסוק אף שלא לשמה אולי אבנה ממנה היינו שהשכינה אומרת כן אולי מתוך שלא לשמה יבוא לשמה ע"כ ויש להבין ולהסביר דבריו הקדושים שאמ' שפחה היא בחי' שלא לשמה כי האמת הוא מי שלומד תורה לשמה ולא לשום צד הנאה וקיבל שכר רק עובד הש"י בזה באמת הוא בחי' בן שזהו נקרא עושים רצונו של מקום שבוודאי זהו רצון המקום ב"ה אבל מי שעוסק בתורה ועבודה שלא לשמה רק לשום איזה צד הנאה וקיבל שכר הוא נקרא בחינת עבד ושפחה שכל עמלם הוא רק לקבל שכר מאדונם והשכ' הוא בעיניהם עיקר התכלית שכל השתדלות פעולתם היא רק בשביל השכר וכמה מדרגות יש בענין זה יש שהוא בחי' עבד ויש שהוא בחי' אמה ושפחה ותורה לשמה הוא בחי' גבירה ומלכה שע"י עבודה לשמה ממליכים הקב"ה ושכינתיה בכל העולמות וגורם התגלות אלהותו ומלכותו בכל משלה ונכנעים כל הקליפות תחת יד הקדושה וזהו שמרומז כאן בפסוק ע"פ דברי מוהר"נ הנ"ל ותאמר שרי אל אברם היינו השכינה כביכול כשהיא רואה שאין האדם יכול ללמוד ולעשות בתחלה תיכף לשמה באמת ובתמים מחמת היצה"ר השוכן בקרבו אזי הוא מכניסה בלב האדם לעשות שלא לשמה ועיקר כוונתה היא כמאמרם ז"ל מתוך שלא לשמה בא לשמה וזהו בא אל שפחתי שהוא בחינת שלא לשמה אולי אבנה ממנה שיתהווה ממנה בנינה שיהיה לשמה התכלית האמיתי וזהו הדרך הטוב והנעים כשבא אח"כ לשמה אזי הוא מעלה אפי' הלימוד שלא לשמה כי נעש' כסא זה לזה כידוע בשם אא"ז נ"ע זללה"ה אבל יש בני אדם המתחילים ללמוד שלא לשמה ונשארים בזה כל ימיהם לעולם ואינם מגיעים כלל להתכלית האמיתי ח"ו ולא עוד אלא שבאי' לגדלות והתפארות מאוד ומבזין הצדיקים הלומדים מעט בכוונה באומרם ידינו רמה כי מלאו כריסם בתורה הרבה וזהו שמרומז בפסוק ותרא כי הרתה היינו אותו שהוא בחי' שפחה כשרואה שכבר הוא למד תורה הרבה וזהו הרתה ע"י מילוי כריסו בתורה גם הרתה גימ' תורה עם הכולל ותקל גבירת' בעיניה היינו שנעשו נבזים ונמאסים בעיניו אותם הצדיקים הלומדים מעט בכוונה דלבא לשמה שזהו גבירת' בחי' גביר' כנ"ל גם מספר גברת' והרתה שווין והוא לרמוז ע"ד אין בין חמץ למצה וכו' כי למראה עינים אינו ניכר העוסק לשמה מן העוסק שלא לשמ' שהוא ענין ועסק אחד ואינו תלוי ביניהם רק נקודה א' אמיתת הלב ההפרש ביניהם וכשהשכינה כביכול רואה זה כי השליכו תורת אמת ח"ו ארצה ונשארים בשטותם שהתחילו ללמוד ולעשות אז הוא מתרעמת וקובלת מאוד על שמתחלה הכניסה בלבו זה שילמוד שלא לשמה כי לא הועילה כלל

בזה ואדרבא מגרע גרעה וזש"ה אנכי נתתי שפחתי וכו' היינו שמה שהתחיל כלל ללמוד היה ממני שאני הכנסתי זה בלבו אילי יבוא לתכלית אמיתי ועתה למה זה אנכי כי ותרא כי הרתה כנ"ל ואקל בעיניה שכביכול השכינה והצדיקים המדבקים עצמם אל האמת מדת גבירה הם נבזים ונמאסים בעיניו ובזה גורמים ותעניה שרי ותברח מפניה היינו השכינה כביכול מענת ומשפלת אותו האדם שהדביק עצמו לבחי' שפחה ותברח מפניה י"ל שקאי על השכינה והתורה כביכול שהוא בורחות ממנו ומשכח תלמידו כמו ששמעתי כמה מעשיות מבני אדם כאלו שנשתכח תורתם לגמרי מהם ואינו עושה פירות כלל אבל יראת ה' באמת הוא יכבד היינו אותם שלומדים מעט בכוונה לשמה הם ילכו ויצמחו ויעשו פירות ויגדלו למעלה למעלה לגודל אמתתם ותורתם תורת אמת וכשהוא רואה זה ומכיר האמת ושב עי"ז בכל לבו ובכל נפשו לה' וזש"ה שובי אל גבורתך שיעסוק שוב בתורה לשמה בחי' גבירה ולא לשום צד הנאה וחשוב בעיניו מאוד אותם הצדיקים הלומדים מעט בכוונה כי טוב מעט בכוונה וכו' וזהו והתעני תחת ידיה שהוא משפיל א"ע לפני הצדיקים ואז יאמר לה מלאך הרבה ארבה את זרעך היינו שיהיה עושה פירות בתורתו תורת אמת ומעל' את לימודו שלא לשמה כנ"ל על כן קרא לבאר ההוא באר לחי רואי היינו שיזכה מחמת לימוד תורה לשמה שנעשה כמעיין המתגבר וכבאר מים חיים כמאמרם ז"ל והוא מחמת לחי רואי שמקיים שויתי ה' לנגדי תמיד ורואה תמיד לנגד עיניו שלפני חי עולמים הוא עומד והבן:

ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך ישפוט ה' ביני וביניך הנה עלינו לתרץ הקושיא הגדולה על שרה אמנו כי נראה שדברה דבר שלא כדת לאברהם הצדיק ומה גם שמסרה עליו דין לשמי' ואינו מן המוסר כלל בפרט לצדקת כמוה והנה חנני ה' בזה בר"ר וברו"ח להבין מנועם אמריה שרמזה ענין אחר דהנה ידוע איש ואשה שכינה שרויה ביניהם כי באותיות איש ואשה יש אותיות י"ה מהשם ב"ה גם ידוע מאמרם ז"ל על שלשה דברים העולם קיים על הדין ועל האמת ועל השלום והיא בחינת שלשה אבות כידוע גם ידוע מאמרם ז"ל שלכך נקראת שרה יסכה שהיתה סוכה ברוח הקודש ולזה י"ל שכל זה לא נעלם ממנה שצריך בחי' שלשת אבות לקיום העולם והיתה דנה בעצמה שממנה יצאו האבות הצדיקים להיות בעולם לקיום ולא משפחה זולתה וגם הבינה בשמה שרה שהיה מרמז כל אותיותיה ע"ש אלקים בחי' גבורה היינו שי"ן מספר אלקים במילואו רי"ש מספר אלקים ברבוע ה' מספר אלקים פשוט וידוע אברהם היה מדת החסד ולכך היתה דנה בעצמה שמחויב לצאת מבין שניהם בחי' דעת המכריע שהוא כולל כל הג' אבות וחשדה לאברהם שבדעתו הוא שאפשר שיצאו האבות ג"כ מהגר ואין הפרש לדעתו בין

הגר לשרה והיא שאמרה לאברהם בלשונה הזך חמסי עליך ר"ת חונה מלאך ה' סביב יריאיו כי היו"ד במילואה הם שני יודי"ן היינו מה שזכית להשראת השם היא בחי' חמסי דייקא עליך היינו בשבילי הוא שאני היא האשה ששכינה שרויה ביניהו ולא זולתי ישפוט ה' ביני וביניך כי ידוע תלת אבהן הם תלת דיינין והבן והיא שרמזה ישפוט ה' היינו בחי' המשפט שהם שורש בחי' תלת אבהן וכו' הצריך להיות בעולם זה לא יצא כי אם ביני וביניך ולא בזולתי ובאמת השם הסכים לדבריה וצוה לגרש בן האמה ולא יחשב כלל בכלל חוט המשולש הם האבות כי וולד שפחה כמוה והבן היטיב:

ולא יקרא שמך עוד אברם כי אם אברהם יהיה שמך: צריך להבין מפני מה לא נולד יצחק עד שנתוסף לו ה' ונקדים לפרש מ"ש רש"י על ואגדלה שמך היינו שיוסיף לו אות אחד על שמו וזהו ה' דבר אחר ואגדלה שמך זה שאומרים אלקי יעקב וכו' וצ"ל זה ג"כ שהוא ממדרש רבה ויש לומר דשני הפירושים אחד הוא דאיתא בזוהר בר"מ ה' שניתוסי' היינו ה' חומשי תורה וידוע דיעקב הוא סוד התורה והוא התורה עצמה שנקראת בשם יעקב תורת אמת וזש"ה ואגדלה שמך היינו שיתוסף לו ה' חומשי תורה ולכך אומרים אלקי יעקב שהוא סוד התורה ובו נכלל כל התורה כנ"ל ועתה נבאר מה שהתחלנו ע"ד שאמר אא"ז נ"ע זלל"ה על גמרא הלוואי אותי עזבו ותורתי שמרו כי יש ב' סוגי אנשים אחד מיישב בדעתו מאחר ששמעתי שהקב"ה כביכול הוא אין סוף למה לי החקירה בו ומאמין בזה בלי דרישות וחקירות ואין זה הדרך ישכון אור אבל יש סוג שני שאינו מאמין בזה כי אם בדרישות וחקירות היינו ע"י לימוד תורה כמ"ש דהמע"ה דע את אלקי אביך ועבדהו מתחלה דע ואח"כ עבדהו ואחר שלומד תורה ומעיין בה דמכיר ע"י התורה גדולת הבורא ב"ה וב"ש שהוא א"ס ואז עוזב מלחקור ולדרוש ולהתבונן בענין אלוקות כלל מחמת יראת הרוממות של אין סוף יתברך ית' שהשיג שהוא א"ס ובאתר דא"ס מאן יוכל וכו' וזהו מאמרם ז"ל הלוואי אותי עזבו היינו שיעזבו מלהתבונן בענין אלוקות ותורתי שמרו היינו ע"י לימוד תורה מתחלה ומשיג קצת גדולת הבורא ב"ה ואז מחמת יראת הרוממות יעזוב מלחקו' עוד אבל לא שיאמין תיכף ומיד כי ע"ז נאמר פתי יאמין וכו' והנה ידוע מדת אברהם הוא מדת התפשטות מעילא לתתא בכל מקום עד בלי די ומדת יצחק הוא צימצום בכל מקום ומדת יעקב הוא המכריע בין שני הקצוות הנ"ל ומי שרוצה לידע את בוראו ולהכירו ולעבדו בלב שלם ובנפש חפיצה ואם הוא רוצה להכירו כמדת אברהם שהוא מדת התפשטות בלי גבול אין זה הדרך הנכון כי מחמת רוב התפשטות יכול ח"ו לחקור במקום האסור כמ"ש במופלא ממך אל תדרוש וכו' וכן להיפוך אם אינו רוצה כלל לחקור ולדרוש גדולת הבורא ב"ה והוא

בחי' יצחק זה ג"כ לא טוב כמ"ש דע את אלהי אביך ואח"כ עבדהו רק העיקר התכלית הוא בחי' יעקב היינו שהוא הדרך הממוצע כמ"ש בשם אא"ז נ"ע זלל"ה שיחקור את הבורא ב"ה ומשם יביו מקום האסור לחקור ומקום המותר כמ"ש אליהו ז"ל סתימא דכל סתימן לית מחשבה תפיסה בך כלל והוא הנקרא מדת יעקב כנ"ל וזהו הולדת יצחק פי' צימצום החקירה וע"י מה ע"י שניתוסף לו ה' חומשי תורה וע"י התורה יבין מקום המותר לחקור ויבין ויחקור כי הבורא ב"ה הוא אין סוף עילת על כל העילו' וזה י"ל כוונת דהמע"ה קדם ידעתי מעדותיך כי לעולם יסדתם קדם היינו א"ס ב"ה קדמון של עולם ידעתי זה מעדותיך היינו ע"י התורה הקדושה שהיא עדות והתורה מודעת זאת לכל באי שעריה וזהו הפירוש שאומרים אלקי יעקב היינו ע"י חקירת הבורא ב"ה ע"י התורה הקדושה בחי' יעקב מזה נתגלה אלהותו כביכול כנ"ל וזה שאמר הש"י לאברהם ומלכים ממך יצאו דמלכות הוא בחי' יראה וזה שאמר ממך יצאו ע"י הולדות הצימצום ע"י התור' שיבין שהבורא ב"ה הוא אין סוף יבוא מזה ליראת הרוממת בחי' מלכות בגין דאיהו עקרא ושרשא דכל עלמין רב ושליט על כל והבן כל זה:

וירא

וירא אליו ה' באלוני ממרא ופירוש רש"י לבקר את החולה בא וי"ל שמרומז זה בפסוק עצמו כי יו"ד הוא אלף כי אלף נכתבת למעלה יוד ובאמצע ואו ולמטה דלת והוא אותיות יוד נמצא אלני הוא אותיות אל נא וממרא גימ' רפא וזש"ה וירא אליו ה' באל נא רפא היינו באותו בחי' של רפואה היה הראיה אז כמאמר חז"ל באותו ראיה נתרפא כי באור פני מלך חיים והבן:

או יאמר לתרץ קושיות האוה"ח למה נשתנה כאן מבכל מקום שהקדים כאן הרואה להנראה שהיה ראוי לומר וירא ה' אליו וי"ל כי ידוע שהאבות ע"ה הם תקנו כל אחד מה שפגם אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע ואברהם אע"ה היה הראשון לתיקון זה וזה י"ל שמרומז בפסוק וירא אליו דייקא שהוא היה התיקון לעץ הדעת וזהו שנתראה ונתגלה אליו ה' באלני אותיות באילן ממרא היינו באותו אילן שאדה"ר היה ממרא בו ציווי הש"י תיקן אברהם זה שנתהפך מרע לטוב ואדרבא משם נגלה אליו האלקי' כי הוא תיקן מה שגרם אדה"ר שנתערבו טוב ורע וצריך להפריש הטוב מן הרע ולהסיר הרע ולעשותו טוב כמ"ש סור מרע להסיר הרע מהרע שבו ועשה טוב היינו לעשותו טוב וזהו שתיקן אברהם ונעשה טוב ולכך נתגלה אליו ה' שם והבן:

או יאמר לתרץ קושית האוה"ח שהתורה בכוונה שינתה הלשון כאן לרמוז בזה ענין עמוק כי יש לפעמים יושב הצדיק בין כמה אנשים ומדבר עמהם כמה דברים גשמיים וסיפורים שכפי הנראה הם דברים בטלים ובאמת הצדיק ההוא היושב הוא דבוק מחשבתו בה' והדיבור שמדבר אף שלהם הם גשמיים ודברים בטלים והוא חושב ומסתכל בזה דברים רוחניים דברים קדושים וכן בכל סיפורי העולם שמספרים לפניו ומדברים עמו בכל ענינים הוא מסתכל תמיד ענינים קדושים באותן הדיבורים וכמו ששמעתי מן אא"ז נ"ע זלל"ה שמה שאומות העולם משוררים לידיר בכולם הם בחי' יראה ואהבה בהתפשטות מעילא לתתא בכל המדרגות התחתונים וזה י"ל שמרומז בפסוק וירא אליו ה' באלני ממרא אלני היינו בני אדם ע"ד כי האדם עץ השדה וממרא לשון סורר ומורה והיינו אפילו באותם בני אדם שהם בדיבורם ממרים להש"י והם רשעים אעפ"כ וירא אליו דייקא להצדיק הדבוק תמיד בה' הוא רואה תמיד הש"י בענינים ההם והוא רק אליו ולא להם כי הוא א' והוא יושב היינו אף שהוא יושב עמהם כאחד מהם מ"מ הוא לשון נסתר שהוא בהסתר ובהעלם בעולם המחשבה פתח האוהל כדאיתא בזוה"ק דא יראה והיינו מחמת שהוא דבוק תמיד ביראת ה' כחום היום היינו כמו חום השמש שהוא מחמם היום לכך נקרא חום היום יש בה ב' בחינות דרך משל אם האדם שוטח פשתן נגד השמש ללבנו ואז ע"י החום נתלבן ולאדם חום השמש משחירו וכן הוא ג"כ בכל הדברים וענינים ע"ד צדיקים ילכו בם וכו' היינו לפושע ולרשע יכשלו בם שעוברים על ודברת בם ולא בדברים בטלים אבל לצדיקים הם ילכו בם היינו הדיבורים ההם הם ממש מדברים בתורה ועבודת הש"י כי מחשבתו דבוקה תמיד לשורשו ולמקורו וזה להם ליבון ע"ד כשלג ילבינו היינו שמושכים עליהם מדה של חסד בחי' ליבון ולרשעים משחירים אותם שהם ממשיכים עליהם את הדין בחי' גבורה גוון אוכם ולצדיקים להיפוך כנ"ל והבן:

או יאמר וירא אליו ה' באלני ממרא והוא יושב פתח האוהל וכו': וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם וישתחוו ארצה וכו': פירוש רש"י ישב כתיב ביקש לעמוד אמר לו הקב"ה שב ואני אעמוד ואתה סימן לבניך שהדיינים יהיו יושבים ואני אעמוד עליהם שנאמר אלקים נצב בעדת אל עכ"ל וצריך להבין איך הוא מרומז בכאן ענין דיינים שיהיה אותו העמידה סימן לבניו דיינים כי לא נזכר בכאן שום ענין דיינים: וי"ל לפענ"ד שיש בכאן רמז מענין דיינים בכל הפסוקים האלו ונקדים מה שכתב בעה"ט על והוא יושב פתח האוהל שנסמך אצל נימולו אתו: והוא רמז למאמרם ז"ל שאברהם יושב על פתח של גיהנ' ואינו מניח ליכנס בגיהנם מי שהוא מהול וכו' עי"ש: וצריך להבין ג"כ מה ענין פתח של גיהנם לכאן וי"ל דהענין הוא שא"א ע"ה היה עוסק

אז בתורת דיינים ומהדר ומעיין בה ואיתא בשעה שהדיין יושב בדין יהיה בעיניו כאלו גיהנם פתוח לו מתחתיו וזהו והוא יושב פתח האוהל היינו שהיה יושב אז באותו בחי' של פתהו של גיהנם כי היה עוסק אז ומעיין בהלכות דיינין ולכך שפיר אמר לו הקב"ה שב ואתה סימן לבניך ושו' כי היה עוסק אז בתורת דיינים ועד"ז י"ל כל הענין שאחריו משתעי מענין דיינים ודיניהם וישא עיניו היינו ע"ד מאמר חז"ל אין לדיין אלא מה שעיניו רואות כי הדן דין אמת הוא מאיר את עיניו ומנשא אותם היפוך ממה שהשוחד יעור וכו' וזהו וירא שע"י הדין מאירים יותר עיניו והנה שלשה אנשים נצבים עליו פירוש הסתכל בהלכות דיינים והבין שעיקר הדיינים הוא שיהיו ג' דווקא כמאמר חז"ל וע"ד הסוד כי הדיינים הם בחינת חסד והוא בחי' אברהם יצחק ויעקב כידוע והוא שכתב הזוה"ק מאן אינון שלשה אנשי' אברהם יצחק ויעקב וכמו ששמעתי בפירוש מן אא"ז נ"ע זללה"ה: כי אברהם יצחק ויעקב הם תלת דיינים והסימן הוא כי אותיות שניות מן שמות האבות הוא בצע והוא רמז על הדיינים שצריכים להיות שונאי בצע: וזה י"ל הפירוש והנה שלשה אנשים נצבים עליו עליו היינו בסמוך כמו ועליו מטה מנשה והיינו בסמוך עמו הם שלשה דיינים הוא עם בחי' יצחק ויעקב: וירא וירץ לקראתם וירא זה פירוש הבנה כפי' רש"י ז"ל: וירץ לקראתם וירץ לשון רצוץ ושבירה היינו שנושאים ונותנים בדין בהבנת לבם ומתווכחים הדיינים זה עם זה אחד לקראת רעהו זה אומר לפטור וזה אומר לחוב: וישתחו ארצה כמו לארץ היינו שצריכי' לנטות דעתם אל דיין השלישי בחי' יעקב מדת אמת וארץ הוא אמת ע"ד אמת מארץ תצמח והוא בחי' דעת המכריע ביניהם בשיקול דעתו וצרכים להסכים אליו ובזה יוצא הדין לאמתו: וזהו שאמרו חז"ל כל הדן דין אמת לאמתו נעשה שיתוף להקב"ה במ"ב כי א"א להיות דין אמת כי אם שיהיו ג' דיינים בחי' אברהם יצחק ויעקב וידוע דבאברהם נברא העולם כמאמר חז"ל בהבראם אית בהבראם אלא באברהם: וכן ביצחק ויעקב וכדאיתא בזוה"ק על פסוק אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ היינו שהבריאה היתה באברהם שהוא מדת החסד בחי' אל וכן ביצחק מדת גיבורה בחי' אלקים וכן ביעקב שהיה מרכבה להשם הויה ב"ה באלו ג' דבר ויקרא ארץ: וזהו הטעם ג"כ כל האומר ויכולו נעשה שותף להקב"ה במ"ב כי ג"פ ויכולו א' בעמידה בלחש וא' בקול רם וא' בקידוש מספרם ג' פעמים ע"ב והם בחי' ג' אבות שבהם נברא העולם והבן:

וישא עיניו וירא ע"ד דע מה למעלה ממך וזש"ה וישא לשון הגבהה למעלה היינו שהסתכל בעיניו וחשב שבכל הענינים יש יראה ואהבה בהתפשטות מעילא לתתא ושורשם למעלה כנ"ל והבן:

או יאמר לתרץ קושית האוה"ח ע"ד דאיתא בתיקונים ענין מילה לאו לכל אנפין שווין לצדיקים שריא בכח המילה ופריעה השם הוי"ה ב"ה ולבינונים היא במקום קרבן ולרשעים וכו' והנה בסוף הסדרה הקודמת כתיב שאברהם מל עצמו ואת ישמעאל וכל בני נכר נמלו אתו וזהו שמפרש כאן וירא אליו אליו דייקא השם הוי"ה ב"ה לא נתגלה רק אליו במילתו שהוא צדיק גמור ולכך בכח מילתו היה שורה ונגלה הוי"ה ב"ה אבל לא לשאר הנמולים אתו כ"א כל אחד לפי בחינתו ומדריגתו והוא הנכון לפי קט שכלי אשר חנני ה' ברוב רחמיו וברוב חסדיו שלכך יש כאן שינוי בהקדים אליו לה' לרמז זה לדייק תיבת אליו מה שלא היה נשמע אם היה כתוב כסדר כל התורה ה' אליו והבן:

או יאמר ע"ד דאיתא בכתבים כי ענין המילה היא התגלות החסדים יעויי"ש וזה י"ל וירא היינו שנתגלה אליו היינו אל אברהם שהיה בחי' חסד ה' היינו הוי"ה ב"ה שהוא מקור ושורש לכל החסדים כפי אשר קבלתי זה ונזכר במקום אחר והיינו ע"י מילתו נתפשטו ונתלבנו החסדים בכל הבחינות ועד"ז יש לומר התהלך לפני והיה תמים ואמרו חז"ל כי אברה' היה נתייירא כשאמר לו הש"י והיה תמים ונשמע דעד הנה לא היה נקרא תמים ולא היה עדיין בשלימות והיה נקרא חסר אמר שמא דבר מגונה ראה בי וכו' עד שאמר לו הש"י ואתנה בריתי ביני וביניך והבין שקאי על ענין המילה יעויי"ש וזה י"ל הפירוש והיה תמים היינו שתהיה אתה בחינת החסד תמים ושלם שיתגלו ויתפשטו החסדים בכל הבחינות כנ"ל ועוד י"ל בזה על דרך הראשון והיה אותיות הוי"ה ב"ה וב"ש והוא מרומז שבמילתו ישרה השם הוי"ה ב"ה מחמת שהוא תמים בשלימות גמור אבל לא במילת שאר בני ביתו כנ"ל:

או יאמר ע"ד הנ"ל וירא אליו ה' באלני ממרא הוא אותיות אל נא רפא אך אין מדרש בלא חידוש והוא כי אל הוא בחי' חסד כמ"ש חסד אל וידוע שהמדה שאדם מעורר מלמטה כך מעורר עליו מלמעלה ואברהם היה עוסק אז במצות המילה שענינה הוא התגלות החסדים ובזה היה מעורר עליו התגלות הש"י ג"כ באותו מדה היינו במדת החסד שנקרא אל גם אלני מספר צ"א כמספר המילה ע"ה והבן זה:

או יאמר וירא אליו ה' באלני ממרא ע"פ מה שכתב האוה"ח על פסוק למען ייטב לי בעבור' עיי"ש כי אברהם אבינו ע"ה רצה שתפקוד שרה בבנים ע"י סתירתה והיא תהיה נקיה דכתיב ונקתה ונזרעה זרע עיי"ש באריכות נמצא אא"עה רצה שתפקוד אשתו בדר' סוטה כי ידע כל התורה כידוע מאמר חז"ל קיים אברהם אבינו וכו' אך שיש כמה ענינים שצרי' להיות בסוטה היינו שצרי' להשים השם הקדוש במים וליקח עפר מקרקע המשכן מקום קדוש והיינו שיהיה מים קדושים ועפר קדוש ואלו דברים לא היו בשרה ואיך רצה

אברהם שתפקוד בדר' סוטה אבל האמת י"ל שיש בכאן רמז לזה כי אברהם היה בחי' חסד שהוא בחי' מים וגם היה בחי' עפר קדוש כמ"ש ואנכי עפר ואפר וזהו וירא אליו שהוא בחי' מים נתראה אליו ה' שהוא השם הקדוש באלני "ממרא גימ' אפר והוא עפר כי אותיות אחה"ע מתחלפים נמצא היה כל הבחינות שבסוטה ובאמת עלתה בידו שאח"כ נתבשרה שרה בזרע קודש אחר שהיו כל הבחינות שבסוטה הרמוזים כאן והבן ויש עוד בזה לדבר בעזה"י אם אזכה שהש"י יחנני דעת לכתוב בעזרתו יתבר' בטוב ויושר לפני אלקים ואדם:

והנה שלשה אנשים נצבים עליו: ואיתא במדרש כאן הוא אומר נצבים עליו ולהלן הוא אומר והוא עומד עליהם ומתרץ קודם שיצאו ידי חובתן נצבים עליו ולאחר שיצאו ידי חובתן והוא עומד עליהם והנה דברים הללו צריכין ביאור וי"ל ע"ד דאיתא בזוה"ק והנה שלשה אנשים אילין תלת רישין והיינו ג' מדות חסד גבורה ת"ת כידוע וידוע דבכל מדה מהמדות יש עירוב טוב ורע וצרי' לשבר כח הרע שיש באותן המדות ולהתנהג בהמדות רק בטוב מה שהוא תועלת לטוב לפני ה' וזה י"ל הפירוש קודם שיצאו ידי חובתן היינו קודם שיצאו אלו הג' מדות מן הרע שבהן והיינו חובתן דייקא או נצבים עליו היינו באיזה מדה שהמשי' עליו לרע ח"ו היא מושלת עליו ומתגבר עליו וזהו נצבים עליו שהם מושלים עליו ואחר שתיקן הג' מדות אלו והמשיכם רק לצד הטוב וזהו יצאו ידי חובתן מן החוב ורע שבהם אז הוא עומד עליהם היינו שהוא מושל עליהם כיוון ששיבר כח הרע שבהם והבן כמו שאמרתי על פסוק ורדו בדגת הים ובעו' השמים ובבהמות האר' שמרמז שבכל אחד מהיסודות שבאד' אם מגביר עליו בחי' הטוב ומשליך הרע שבו נעשה מלך על אותו היסוד והמשכיל יבין:

יוקח נא מעט מים וכו': והשענו תחת העץ ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו כי על כן עברתם על עבדכם ויאמרו כן תעשה כאשר דברת והנה רבו בכאן הדיקדוקים א' תחת העץ דכתיב בה"א הידוע ע"כ לרמוז מה בא ב' קישית הבעה"ט ואקחה קחו היה ראוי לומר שהיה רוצה ליתן להם והם יקחו אבל ואקחה משמע שהוא יקח מהם ואינו מובן כלל ג' כי על כן עברתם וכו' צרי' להבין ענינו ד' ויאמרו כן תעשה היה ראוי לו' כן נעשה ה' כאשר דברת מיותר לגמרי והנה האוה"ח פירש בזה מים היינו התורה פשטיות פת לחם היינו התורה פנימיות מענין דקות רוחניות המלאכים וכו' עיי"ש שהארי' וגם אני אלך לדר' זה לפי מה שחנני ה' ברוב רחמיו וברו"ח ע"פ מה שקבלתי מאא"ז נ"ע זלל"ה על הענין פתח באכסניא של תורה שהאורח הבא הוא המביא תורה לבעה"ב ולפי האורח כך הוא ענין התורה נתגלה לבעה"ב ע"כ דבריו הקדושים והבן

וזש"ה והשענו תחת העץ בה"א הידוע היינו בהתורה שהיא עץ חיים למחזיקי' בה כמ"ש האוה"ח שבשביל תורה באו המלאכים ע"ש והוא שאמר והשענו וכו' שהיה אומר להם תורה והוא מה שאיתא בזוה"ק באילנא הוי בדיק אורחים היינו ע"י התורה שהוא האילן והעץ היה יודע ענינם של האורחים ומה טיבם כי לפי האורח כך הוא התגלות התורה לבעה"ב כנ"ל וזהו ואקחה פת לחם שהוא יקח התורה הפנימית מן המלאכים כמ"ש באוה"ח וכנ"ל שהם היו מביאים תורה לאברהם לפי דקות רוחניותם כי על כן עברתם על עבדיכם כן מספר סוד והיינו שבשביל לקבל תורה פנימיות ג"כ עברתם על עבדיכם כי באברהם היה כלול כל התורה ע"ד בהבראם באברהם שבשבילו נברא כל העולם ואפי' עולם המלאכים כמ"ש בזוהר על ולאמר לציון עמי אתה אל תקרא עמי אלא עמי בחיריק היינו עמי בשותפות מה אנא במילולא עבידנא שמיא וארעא אף אתה ג"כ במילולך עבדת שמיא וארעא חדתא עיי"ש נמצא ע"י דבורם של ישראל בוראים שמים חדשים ועולם המלאכים כולם תלוים על מאמרו של אדם ובפרט באברהם שהיה כלול בו כל התורה כי אברהם מספר רמ"ח שהוא נגד רמ"ח מצות עשה וממילא יש בכללן שס"ה מצות ל"ת כי כל הל"ת כלולים בולא יהיה לך וכל זה הוא כדי לבא למצות אנכי ה' אלקיך שהוא כולל כל מצות עשה והיה כלול באברהם כל התורה פשטיות ופנימיות וסוד וזהו כי על כן עברתם על עבדכם כן הוא מספר סוד שבשביל פנימיות התורה ג"כ באו המלאכים אל אברהם שהיה בו כלול כל התורה ויאמרו כן תעשה כאשר דברת היינו שתעשה ע' פנים לתורה כמנין כן כאשר דברת שאנו רוצים לשמוע תורה שהיא ע' אנפין שיש בכללם פשטיות וגם פנימיות והבן:

או יאמר והשענו תחת העץ תחת הוא פירוש מקום כמו עין תחת עין היינו שישענו ויסמכו במקום והיכל הצדיק הנקרא עץ חיים כמאמר חז"ל על היש בה עץ אם אין ע"ש וק"ל:

והוא עומד עליהם ע"ד הנ"ל שהבעה"ב הוא לוקח תורה מן האורחים שכפי האורחי' כך הוא התגלות התורה לבעה"ב לפי צורך האורחי' והנה אז אצל אברהם היו המלאכים אורחים והיה התורה של אברהם מתפרשת כפי ענין המלאכים ומלאך נקרא עומד והיה אברהם מהרהר אז בענין התורה שלפי צורך המלאכים: וזש"ה והוא עומד עליהם תחת העץ: תחת פירוש מקום כנ"ל היינו במקום התורה שאז היה נתגלה לו היה בחינת עומד כפי בחי' המלאכים כי במקום שמחשבתו של אדם שם הוא כולו ותיבת עליהם כי הוא היה למעלה מהם שהוא היה בחינת משפיע להם והם היו המקבלים ודי בזה:

או יאמר והוא עומד עליהם ע"פ משל כשצפור עומד על גבי אילן גבוה ואינם יכולין להשיגו רק כשאחד עומד על גבי חבירו וחבירו על גבי חבירו אז יכול העליון להשיגו: וזהו והוא עומד עליהם שהיה משיג תורה עליהם ע"ד ומתלמידי יותר מכולם והמשכיל יבין:

ויאמרו אליו איה שרה אשתך וכו': ואיתא נקוד על איו שבאליו ולפע"ד יש בו רמז נכון בהניקוד זה ע"ד דאיתא בני חיי ומזוני במזלא תליא עי"ש בזוה"ק ענין מזלא מה הוא: ואיתא בכוונת מוסף שבת על איה מקום כבודו איה הוא מזלא עי"ש וידוע דאברהם ושרה שניהם היו עקרים והיה צריך להמשיך בשניהם בחי' מזלא שיהיה להם הולדה וזהו שמרומז אליו נקוד איו שהוא מספר איה שהוא מזלא וא' יותר שהוא שכר כנזכר בכתבים אצל מוסף שבת ע"ש גם איה שרה והמשיכו לשניהם בחינת מזלא בב' פעמים איה הרמוזים אצלו ואצלה כדי שיוכלו להוליד והבן:

ויאמר שוב אשיב אליך וכו': **והנה בן לשרה אשתך** י"ל בדרך רמז ע"ד ואברהם בא היינו בתחלה היה אברהם שהאותיות של הא"ב כסדרן א"ב רהם מפני שמדתו חסד ואח"כ כשהוליד יצחק שמדתו מדת גבורה נתהפך ונעשה בא שהאותיות של הא"ב בהיפוך מצד הדין והפחד כמו שם של ע"ב שהוא ישר והפוך: ישר מצד אברהם והפוך מצד יצחק. וזש"ה שוב אשוב אליך היינו שאשוב ואהפוך את בחינתך: והנה בן לשרה והוא יהיה בן לשרה שהוא בחי' אלקים והוא מצד הגבורה והפחד והבן:

ושרה שומעת פתח האוהל והוא אחריו י"ל ע"ד שאיתא פתח האוהל היא השכינה כביכול וזש"ה ושרה שומעת מן השכינה שהיא פתח האוהל והוא אחריו: היינו המלאך המבשר לאברהם היה אחר השכינה וצריך לבאר בעזה"י:

האף אמנם אלד ואני זקנתי: י"ל בדרך רמז כי היצה"ר נקרא מלך זקן וכסיל והוא ע"ד צינן את הזכר שלא יוליד כדי שלא יטשטשו עלמא ולכך הס"א נקרא זקן שאינו מוליד וזה י"ל האף מספר אלקים פ"ו אמנם מספר סמא"ל שהוא אלקים אחרים וס"א: וזהו שתמהה שרה אלד ואני זקנתי היינו שבחינות אלו אינם מולידים והמשכיל יבין:

היפלא מה' דבר וכו': י"ל ע"ד כי פלא הוא אלף ואלף היא בחי' בינה כמאמרם ז"ל אלף בינה והוא בחי' אמא שהוא הולדה כי אין אם בלא לידה ולכך היה זה תשובה על דברי שרה איך אלד ואני זקנתי לכן אמר הקב"ה היפלא היינו אלף בינה וכשהשם אלד כלול במקורו שהוא אהיה משם נמתקו כל הדינים ומשם בא הלידה והבן. ויש בזה רמז נפלא היפלא היינו ה' ראשונה שהיא תמיד קשורה עם היו"ד והבן היטיב:

כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וכו': **ושמרו דרך ה' למען הביא ה' על אברהם את אשר דיבר עליו** ופירש"י ז"ל מכאן שהמניח בן צדיק כאלו הוא חי לעולם והנה להבין הטעם לזה כי איתא בירושלמי א"ר גידל לעולם יראה אדם כאלו בעל השמועה עומד לנגדו שנאמר אך בצלם יתהלך איש נמצא מי שאומר תורה בחייו באמת ואחרי מותו אומרים בשמו אף שהוא בעולם עליון הנשמה קדושה מתלבשות בצלמו ובתבניתו כמו שהיה בעוה"ז כמאמר רב גידל הנ"ל ולכך המניח בן צדיק שיאמר תורה משמו כאלו הוא חי תמיד שתמיד מתלבשת נשמתו בצלם דמות תבניתו שהי' חי בעוה"ז וזה י"ל הפירוש על הוכחה לזה מפסוק זה כי איתא בבעה"ט אשר יצוה את בניו ס"ת תורה ע"ש נמצא התורה שיאמר אברהם יאמרו אח"כ בניו תורתו ויתלבש בדמותו ובצלמו תמיד וחי לעולם כי אברהם ממש הוא התורה שהיה כלול בו כל התורה כנ"ל וזהו את אשר דיבר עליו היינו מה שדיבר אברהם כשהיה בעוה"ז מביא עליו ממש והבן כי קצרתי והשם יתן לי כח להשיג נפלאות מתורתו ויתן לי כח להעלות על הכתב כל תורתי ויהיה כמאמר דוד נעים זמירות ישראל אגורה באהלך עולמים:

הנה נתתי אלף כסף לאחיך הנה הוא לך כסות עינים וכו' יש לפרש בדרך רמז ע"ד מה ששמעתי אומרים בשם המנוח הרב המגיד ר' דוב בער ז"ל שאפשר שהיו דבקים תמיד שני הצדיקים אברהם ושרה ברוחניות תאיות העליונים בשעת הזיווג ולכך לא היו יכולים להוליד בגשמיות רק נשמת גרים ברוחניות וע"י אבימלך נתרבה התאוה בגשמיות והיו מולידים אח"כ וזה י"ל שמרומז בפסוק בדברי אבימלך הנה נתתי אלף כסף כס' הוא לשון תאוה כמו נכסו' נכספת ואל' היא אותיות פלא שפירושו לשון מכוסה ונעלם והוא שאמר הנה נתתי אלף כסף לאחיך היינו התאוה והכס' שהיה נפלא ומכוסה ממכם נתתי לאחיך כנ"ל שע"י נתרבה התאוה והנה הוא כסות עינים היינו שהוא כסות ולבוש אל העיני':

כי ביצחק יקרא לך זרע ודרשו חז"ל ביצחק ולא כל יצחק והוא יעקב ולכאורה הוא תמיה האיך הוא מרומז בפסוק שקאי דווקא על יעקב ולא על עשו ונראה לפרש כי בעשו כתיב ויקראו שמו עשו ופירש רש"י שהכל קראו לו כן וביעקב כתיב ויקרא שמו יעקב והיינו שאביו לבדו קרא לו שם זה כך פירש"י ורז"ל דרשו שה' קרא לו שם זה יעקב ופירש באוה"ח דזה הפסוק הוא מוכרח דקאי על הקב"ה דאי קאי על יצחק אביו ל"ל ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם היה די לומר והוא בן ששים שנה והיה נשמע שעליו קאי אלא ע"כ דקאי על הקב"ה ע"כ ולפע"ד נראה ששניהם אמת ע"ד דאיתא שה' מזמין לאביו בפיו השם שיקרא לבנו בשעת מילה וזהו ויקרא קאי על הקב"ה ויקרא

לשון המשכה היינו שה' המשיך שמו יעקב לאביו שהזמין בפיו השם זה נמצא שניהם אמת וזהו הפירוש כי ביצחק יקרא היינו אותו שיקרא וימשך בפיו של יצחק הוא יהיה לך זרע וע"כ המכוון היא על יעקב וק"ל:

ויטע אשל בבאר שבע: ודרשו חז"ל אכילה שתיה לויה יבואר בדרך רמז כי איתא בזוה"ק ת"ח אדם חב בעץ הדעת ואברהם תיקן בעץ החיים ואודע רזא דמהימנותא ע"ש והענין הוא כי ידוע כי אאע"ה היה תיקון של אדם הראשון ואדם חטא בעץ הדעת טוב ורע ואברהם הפך הרע ועשה אותו טוב כמו שכתוב סור מרע ועשה טוב כנזכר לעיל שיראה להסיר מהרע ולעשות מהרע טוב ד"מ אם נופל במחשבתו איזה הירהור זנות ח"ו ידע שזה היא מחמת שהשורש שהוא בחי' חסד נפל ואין מי להקימו ולשך יתגבר כארי לעשות חסד עם השכינה כביכול בצדקה וג"ח ושאר דברים וזהו איזהו חסיד המתחסד עם קונו וכן כל הבחי' של כל הספירות כנודע בשם אא"ז נ"ע זלל"ה ובאדם הראשון כתיב פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ושו' כי לפי שחטא בעץ הדע' לא הניחוהו ליגע בעץ החיים אבל אברהם שתיקן בחי' עץ הדעת זכה לעץ החיים וזה י"ל בפירוש הפסוק וירא אליו ה' באלני ממרא היינו באותו אילן שחטא בו אדה"ר ממרא מלשון סורר ומורה אברהם אבינו תיקן אותו אילן ושם נגלה יאליו האלהים והוא היה חסיד המתחסד עם קונו כנ"ל לכך אלני מספר צ"א הוי"ה אדנ"י כי המתחסד עם קונו נעשה יחוד קב"ה ושכינתיה ואחר אשר תיקן לעץ הדעת זכה לעץ החיים וזהו ויטע אשל ואיתא בזוהר שהוא עץ החיים וזהו אכילה שתיה לויה כולם ע"ש היחוד כמו הלחם אשר הוא אוכל שתיה ג"כ מורה על היחוד כמו אל ישתה אדם בכוס זה ולויה כמו מעור איש ולויות והיינו שזכה בכל הבחינו' ליחד קוב"ה ושכינתיה וזהו שרמזו חז"ל אאע"ה אוכל חולין בטהרה היה והבן:

ויקרא שם בשם ה' אל עולם ע"ד ששמעתי על פסוק הראני ה' חסדך היינו כי בוודאי מחיוב להאמין שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד אך שהחסד הוא בהעלם ואינו נגלה וע"ז התפלל דוד המע"ה הראני וכו': היינו שיהיה נגלה לי החסד וזהו ויקרא שם אברם בשם ה' היינו שהיה נגלה לו המשכת אל היינו חסד עולם שהיה בהעלם ממנו והבן:

חיי שרה

ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון י"ל בזה ע"ד הסוד כי איתא בתיקונים בחינת מלכו' נקרא קרית ארבע ע"ש ארבע שמהן דמתחברן בה הוי"ה אהי"ה הוי"ה אדנ"י ע"ש ויש להסביר הדבר קצת כי ידוע שמדת מלכות הוא המחלקת מזון וטרף לביתה וחוק

לנערותיה והיינו בתחלה צריך האדם להשתדל בעבודה להמשיך מתתא לעילא ומעילא לתתא: מתתא לעילא בסוד הוי"ה אדנ"י ומעילא לתתא בסוד הוי"ה אהי"ה ובמלכות נתחברו הד' שמות אלו כי שם הנחתן וכשיגמרו היחוד של ארבע שמות הנ"ל אז מלכות מולדת כל טוב בעולמות ומחלקת מזון ושפע לכל הנבראי' ואז היא נקראת אימא כמו אימא עילאה אפקת שית כך היא אפקת שית היכלין ועיין בזוהר בכמה מקומות וידוע חברון נקרא עלמא דאתי ע"ד וחברון שבע שנים נבנתה וכו' ועיין בזוהר שלח לך וזה י"ל פירוש הפסוק ותמת שרה השכינה נקראת שרה ותמת היא לשון תמימות ושלימות והיינו השכינה כביכול נעשה תמה ושלימה בקרית ארבע היינו באותו מקו' הנקרא קרית ארבע כנ"ל כד מתחברן ארבע שמהן מתתא לעילא ומעילא לתתא היא חברון היינו אז נעשה בחי' אימא כנ"ל והבן זה ויש לפי דרך זה רמז לרוב הפרשה והמשכיל יבין:

ואברהם זקן בא בימים וה' בירך את אברהם בכל: י"ל בדרך רמז ע"פ הידוע שבאברהם היה כלול כל התורה כנ"ל כמה פעמים זקן היינו קנה חכמה וממילא היא ג"כ יראה שהחכמה קשורה עם יראה כמו אם אין יראה אין חכמה גם כי היראה הוא קן וכלי להחכמה וזהו קנה חכמה יראה עם חכמה בא בימים היינו מדות כמו ומדת ימי ומדות היינו לבושין כמו ולבש הכהן מדו בד וכו' והיינו כשבא לחכמה ויראה עשה לבושין לאורייתא וה' בירך את אברהם בכל השכינה נקראת בכל שממנה כל השפעות ובזה הבחי' ה' בירך לאברהם והבן:

או ירמוז ואברהם זקן בא בימים כי השבעה רועים נקראים ז' ימים והחסד הוא עם כולם כידוע בכוונת וזהו ואברהם שהוא מדת החסד זקן תרגומו סיב שהוא גימ' ע"ב שהוא ג"כ חסד כידוע בא בימים היינו עם כל הז' ימים והבן:

או יאמר ע"ד דאיתא בגמרא יש מהם אמרו אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו וזהו מפני שיבה תקום ע"ד דאיתא בזוה"ק קדם שיבתא דילך תקום היינו שתשוב בילדותך ואז והדרת פני זקן היינו שלא תבייש זקנותך כמאמרם ז"ל אשרי ילדותינו וכו' וזה י"ל ג"כ כאן ואברהם בא בימים היינו שהוא בא בכל הימים שאף בימי הילדות היה מקרב עצמו להש"י וזהו אשרי ילדותינו וכו' והבן:

או יאמר ואברהם זקן בא בימים וה' בירך את אברהם בכל: כי בכל אדם יש כ"ב אותיות התורה כמ"ש בספר יצירה שקשר כ"ב אותיות בלשון וכו' אך כפי מדתו של אדם כך הם צירופי אותיותיו ואברהם שהיה מדתו מדת החסד היו צירופיו כסדרן שהוא ויסע כידוע ויצחק שהיה מדת הגבורה היה צירופיו שלא כסדרן כפסוק ויבא שהוא למפרע אך באברהם היה ג"כ מדת הגבורה שיוכל להוליד את יצחק כמו שכתבתי לעיל על

פסוק שוב אשיב אליך והנה בן לשרה אשתך וכו': וזה י"ל ואברהם שהיה מדת החסד בא היינו אותיות א"ב שהוא למפרע שהיה בו בחי' יצחק ג"כ וזהו וה' בירך את אברהם בכל ואמרו ז"ל בכל גימ' בן היינו שעי"ז היה יכול להוליד בן שהוא יצחק מצד הגבורה והבן: **או** יאמר ואברהם זקן בא בימים וה' בירך את אברהם בכל ולבאר זה נקדים לפרש הפסוק ותרב חכמת שלמה מכל בני קדם כפי אשר חנני ה' ברחמיו וברו"ח שהיא רמז כי ידוע לפתח חטאת רובץ והיצ"הר בא קודם היצה"ט ומפתה אותו בתחבולותיו ליילך אחר תענוגי שקר וחכמות זרות אשר ע"ז נאמר חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו ובאמת חכמה כזו אינו חכמה כלל כי יש לה סוף כמו כל תענוגי עוה"ז ודברים גשמיים יש להם סוף ותכלית כגון אחר פטירת האדם אבדה ונסרחה חכמתו ואין חכמה זו חכמה שלימה אבל איזהו חכמה שלימה אותם שאינם שומעים לעצות ותחבולות של היצה"ר וממאסים בחכמות זרות ואינם בוחרים רק בחכמת התורה והעבודה שהיא אין סוף ואין תכלית כמו הש"י שהוא א"ס כי אורייתא וקב"ה וישראל כולהו חד וחכמה זו לעולם עומדת ואפילו לאתר פטירתו כמאמר רב גידל לעולם יראה אדם כאלו בעל השמועה עומד לנגדו עיין לעיל מזה והיא הנקרא חכמה שלימה שבכל יום ויום נתרבה ומוסי' והולך וחכמתו עושה פירות ואינו נפסק לעול' וזהו שמרמז הפסוק ותרב חכמת שלמה היינו אותו החכמה שהיא שלימה ותמימה והיינו חכמת התורה אותה החכמה נתרבה והולך ומוסיף תמיד יותר מכל חכמת בני קדם היינו אותם ההולכים אחר חכמת היצה"ר הבא מקודם והם נקראים בני קדם וחכמתם נפסקת ונאבדת אבל חכמת אמת קיים לעד ולעולמי עולמים הגם שי"ל מכל חכמת בני קדם היינו מאותם החכמות עצמה של היצה"ר נתרבה החכמת אמת ע"ד איזהו חכם הלומד מכל אדם ואפי' מיצה"ר והבן זה ואין אנו בביאור זה כעת ועפ"ז נבין מה דאיתא בזוה"ק כי בימי שלמה היה הסיהרא באשלמותא כי ט"ו דורות היו מאברהם ועד שלמה לכן היה מלכותו על כל העולם כמ"ש והוא רודה בכל עבר הנהר מתפסח ועד עזה כמאמר רב ושמואל עיי"ש בזוה"ק וגם איתא שהיה מלך על עליונים ותחתונים ואף בחיות ושדים ולהבין זאת כי אז היה סיהרא שהוא בחי' מלכות בשלימות כי מלכותו בכל משלה פירוש בחי' מלכות דאצילו' מושלו' ומכניע כל הקליפות דעשיה וזהו משלה אותיות שלמה היינו מפני שהיתה שלימה לכך בכל משלה וע"ז ירמוז שמו שלמה שהיה בשלימות ולכך היה מלכותו בכל משלה מעליונים עד תחתונים ואפי' כל הקליפו' היו נכנעים תחת ידו והבן ועתה נבא אל הביאור במה שהתחלנו בו ותחלה נבאר באברהם ואח"כ בכל אדם ואדם כי אברהם הוא מדת החסד וחסד שורשו בחכמה וחכמה קשורה עם יראה כמאמר חז"ל אם אין יראה

אין חכמה וזהו ואברהם היינו שבתחלה היה במדת החסד זקן זה קנה חכמה ומחכמה נעשה ממילא יראה היינו בתחלה היה הא"ב כסדר שהי' האב ואחר שהוליד את יצחק והיה הא"ב מהופך מדת הגבורה ונעשה בא ואח"כ בימים הוא בחי' יעקב שהיא כולל ב' ימים כי המדות נקראים ימים כי בששת ימים לא נאמר אלא ששת ימים עשה ה' והם המדות כדאיתא בזוה"ק ובתיקונים וה' בירך את אברהם בכל פירוש נעשה המשכת החסד שהיא הוי"ה ב"ה ביסוד הנקרא ברוך ע"ש בריכה וזהו את אברהם היינו עם אברהם ועל ידו נעשה זה ואח"כ בכל הוא מדת מלכות וכשהוא מליאה ומתברכת מכל המדות נקראת שלימה וזהו ומלכותו בכל משלה שהיא מלכות שלימה ומושלת בכל כי קודם היחוד נקרא פרוסה ואחר היחוד נעשה שלימה ובכל משלה ומכנעת כל הקליפות והבן וכן הוא בכל אדם ואדם ובכל דור ודור כי התורה היא נצחיות ומורה הדרך ילכו בה כאשר הלכו האבות כמאמר חז"ל שחייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעש' אבותי והענין הוא כשאדם עובד את ה' מאהבה שלא ע"מ לקבל פרס הוא קשור במדת החסד כמו ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד וחסד שורשו בחכמה ויראה כנ"ל כי העובד מאהבה הוא ירא שלא לפגום ולצער חלילה את אוהבו ואחר שזכה לבוא למדת יראה בחי' יצחק זוכה לבוא למדת אמת בחי' אמת ואמת יורה דרכו איך לעשות נחת רוח לאוהבו ולמלכו ואלהיו ומקרב כלהעולם והבריות לה' עד שמגלה ומפרסם אלוהותו על כל העול' וזהו המשכה מעילא לתתא כמו שאמר אאע"ה בתחלה היה רק אלקי שמים ועכשיו גם אלהי הארץ שהמשיך אלוהותו כביכול לכל העולם וזהו בירך את אברהם בכל כנ"ל ע"ד ומלכותו בכל משלה כנ"ל שנעשה שלימה במלכות כביכול ע"י אברהם וכן היא באדם ממש כשממשיך חכמתו בכל האברים שלו ומקדש כולם לה' נעשה שלם: וזהו והיה מחניך קדוש והיינו שכל האברים יהיו קשורים עם החכמה הנקרא קודש ולא יראה בך ערות דבר שלא יראה שום קליפה וערוה נגד השכינה הנקראת דבר כי כולם יהיו בטלים ומבוטלין כל הקליפות ר"ל בל יראה ובל ימצא וזה יהיה בביאת משיח צדקינו ב"ב לעולם יראו עינינו וישמח לבנו בבא"ס:

או יאמר ואברהם זקן בא בימים ע"פ מאמר חז"ל זקני תלמידי חכמים כל זמן שמזקינין דעתן מתיישבת עליהן וכו' נמצא בכל יום ויום מוסיפים חכמה ודעת ומזה נמשך שבזקנותם מלאים חכמה ודעת וזה י"ל שמרמז הפסוק ואברהם זקן זה שקנה חכמה בא בימים היינו בריבוי ימים זכה לחכמה כנ"ל כ"ז שמזקינים וק"ל:

או יאמר ואברהם זקן בא בימים וה' בירך את אברהם בכל ולבאר זה נקדים לבאר פסוק ביחזקאל והיה מעיין יוצא מבית ה' וכו' ועל שפתו יעלה עץ מזה ומזה והיה פריו למאכל

ועליהו לתרופה י"ל בזה שורש הדברים הוא כי בית נקרא יראה כמאמרם ז"ל על מי שלומד תורה ואין בו יראת שמים חבל על דלית ליה דרתא וכו' וחכמה ויראה דבוקי' זה בזה ובמקום שיש יראה יש חכמה כדאיתא באבות אם אין יראה וכו' כי זה עיקר החכמה מחמת היראה כי החכמה בלי יראה אינו חכמה כלל ולאולת תחשב וכשאדם מדבר דברי תורה או שאר דברי חכמה ביראה עושים דבריו רושם בכל דיבור ודיבור: ויש צדיקים אפילו כשמדברים דברי חולין ע"ד שיחתן של ת"ח צריכה לימוד אזי דבריה' עושים ג"כ רושם ופועלים הרבה טובות למקום כביכול כידוע זה מאבותי ז"ל וד"ל והנה חכמה נקרא מעיין שהוא נביעו הנובע כדאיתא מעיין חכמה וזה י"ל והיה מעיין יוצא מבית ה' היינו כשהחכמה הנקרא מעיין יוצא מבית ה' היינו מהצדיק ביראה הנקרא בית ה' כנ"ל וכו' שהמעיין מתגבר כמבואר שם בפסוק ועל שפתו יעלה עץ פירוש כשהוא דבוק בחכמה עם יראה טהורה אז מן החכמה יהיה נובע בפיו ובשפתיו תורה הנקרא עץ והיה פריו למאכל פי' שע"י התורה שאומר הצדיק ביראה הוא מייחד יחודים עליונים שהוא בחי' אכילה ע"ש היחיד והזיווג ע"ד כי אם הלחם אשר הוא אוכל ועליהו היינו השיחת חולין שלו שהוא דומה לעלין שהם חוץ לפרי יהיה ג"כ תועלת לתרופה היינו שע"י יהיה רפואה למי שצריך וחז"ל דרשו תרופה להתיר פה אלמים וחד אמר פה של עקרים ושניהם אמת שע"י דיבוריו שהם חולין על טהרת הקודש יכול להתיר פה אלמים ופה של עקרים וזהו ואברהם זקן היינו קנה חכמה שהיא חכמה ויראה כנ"ל כמה פעמים בא בימים ימים היינו מדות כנ"ל פי' כשמגביר החכמה וממשיך החכמה בכל המדות שלו וימים אותיות יַמִים הנקראים בשם צינורות וזהו וה' בירך את אברהם בכל דהיינו שממשיך דרך הצינורת למדות דהיינו ומלכותו בכל משלה אשר משם נפעל כל דבר וע"י החכמה נתהפך כחומר חותם כל דבר מהויה זה להויה אחרת ולכן דרשו חז"ל ועליהו לתרופה כי ע"י החכמה יכול להפך ולשנות הטבע ולהתיר פה אלמים וכו' כי כולם בחכמה עשית והבן וזה י"ל והמלך דוד זקן בא בימים פי' כי מלכות הנקרא מלכות בית דוד כשהוא קשור בחכמה ויראה שהוא בחי' זקן בא בימים היינו על ידי המדות שהצדיקים מעלים מדת מלכות לאחר דאתגזרת ע"י מדותיהם שממשיכים בהם חכמה כנ"ל ואז ויכסוהו בבגדים פירוש כשזוכה לזה שנעשה יחוד מלכות עם המדות ע"י החכמה אז יתפרדו כל פועלי און ואין להם שום שליטה על האדם וזהו ויכסוהו כשהיצ"הר רוצה לכסות ולהסתיר הש"י ממנו שלא יזכור בה' רק ישכחוהו בבגדים היינו לשון בגידה שיהי' בוגד ח"ו בה' ולא יחם לו היינו שאינו יכול לחמם אותו בשום דבר כי אין לו שום תענוג שיהיו לבושין להתלבש ח"ו בבגידות וחטאים כי יתפרדו כל פועלי

און וזהו ויבקשו למלך נערה בתולה כי ע"י המתקת הדינים נעשה נערה לבוא אל המלך והמשכיל יבין:

או יאמר וה' בירך את אברהם בכל ואמרו חז"ל בכל גימ' בן וי"ל הרמז בזה על דרך שאנו מתפללין אל תשליכנו לעת זקנה והיינו כי לעת זקנתו של אדם תש כוחו וזהו ככלות כחינו וכו': וידוע דתשות כח הוא בחי' נקבה כמאמרם ז"ל על ואת תדבר אלינו אצל מרע"ה מלמד שתש כוחו כנקבה ע"ש וזה י"ל שמרמז הפסוק ואברהם זקן בא בימים היינו אפילו לעת זקנתו וה' בירך אותו בכל גימ' בן היינו שהיה עובד את הש"י ב"ה בכח וגבורה והתגברות בחי' דכר ולא היה לו שום בחינת נקבה שהוא תשות כח נגד עבודת הש"י ב"ה והוא ברכת הש"י שבירך אותו בזה וק"ל:

או יאמר ע"ד שאמרתי על פסוק ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים וכו' היינו שהחוקי' והמצות הם עצמם הצדיקים ע"ד אור זרוע לצדיק היינו אור של המצוה נזרע ונולד ממנו צדיק המאיר לעולם באותו מצוה שהוא שורשו וזהו ספר תולדות אדם עיין בפרשה בראשית וי"ל שזהו ג"כ מרמז הפסוק כאן ג"כ כי ידוע שאברהם הוא כולל כל התורה שכל התורה כולה נכלל בו כנ"ל כמה פעמי' יעוי"ש וזש"ה ואברהם היינו התורה שהיא רמ"ח מצות עשה מספר אברהם וה' בירך אותו בכל גימ' בן פירוש שנולד מזה בן גימ' בכל היינו מן המצות עצמם נולד בן שהוא בכל והיה כלול בו כל התורה והבן:

או יאמר ע"ד שאמר דוד המע"ה לי קוו רשעים לאבדני עדותיך אתבונן לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאוד והענין הוא כי ידוע שדוד המע"ה חיבר הספר תהלים חמשה ספרים נגד חמשה חומשי תורה נמצא כלול וגנוז בו כל התורה כולה והיינו כשבאו עליו צרות ד"מ ויאמרו הזיפים וכו' אז חיבר קפיטיל תהלים שהסתכל באותיות ותיבות של אותו הצרה ונתגלה לו ע"י זה איזה אור מן התורה וחיבר כנגדו קפיטיל תהלים שבוודאי יש כנגדו איזה פרשה מן התורה והוא שאמר לי קוו רשעי' לאבדני קוו לשון אסיפ' היינו שנאספו עלי רשעי' לאבדני ועי"ז עדותיך אתבונן היינו שעי"ז נתגל' לי אור התורה והעדות כנ"ל אבל ביקש שהש"י יראהו נפלאות מתורתו מתוך נחת רוח והרחבה והיה בדיח' דמלכא ואמר מילתא דבדיחותא לכל תכלה ראיתי קץ אבל רחבה מצותך מאוד וכשתרצה להראו' לי תורתיך ע"י צרות יהי' ח"ו אין קץ לצרותי ומי יוכל שאתו והבן וזה י"ל פירוש הפסוק ואברהם היינו התורה כנ"ל בירך אותו השם הוי"ה ב"ה היינו שילמוד תורה בבחי' חסד שהיא בכל גימ' בן בחי' דכר והמשכיל יבין:

או יאמר ואברהם זקן בא בימים וה' בירך את אברהם בכל: צריך להבין החיבור זה לזה ונקדים לתר' מאמרם ז"ל זקן זה קנה חכמה מנין לומר כן שמא דבר אחר קנה אך דהאמת

הוא דלית שום קנין אחר רק חכמה כמאמרם ז"ל דעה קנית מה חסרת דעה חסרת מה קנית נמצא כשמצינו זה קנה ע"כ היא חכמה כי רק זה לקנין יחשב וזה י"ל שמרמז הפסוק ואברהם זקן היינו שזכה למדת חכמה ואז וה' בירך את אברהם בכל שממילא הכל בכלל חכמה כמאמר דעה קנית והמשכיל יבין:

או יאמר ע"ד ששמעתי מאא"ז זללה"ה ונשים הטו את לבבו אבל כאן וה' בירך את אברהם בכל גימ' בו והמשי"ב:

או יאמר וה' בירך את אברהם בכל ויש שני דיעות חד אמר בכל גימ' בן ובן היה לו וחד אמר בת היה לו ובכל שמה ויש לבא' דלא פליגי כלל ואחד מפרש דברי חבירו ונקדים מה דאיתא בכתבי הקודש של הגאון מוה' יעקב יוסף הכהן בשם מהר"ן ז"ל על מאמ' חז"ל בת תחלה יפה לבני' דבחי' בת היא כשלא השיג עדיין שום השגה רק מתאוה להשיג זהו בחי' נוקבא וכשמשיג איזה השגה נקרא בחי' בן ודכר וצריך בכל מדריגה ומדריגה שהוא בא לה צריך לידע וליתן לב שעדיין הוא בחי' בת ונוקבא שלא השיג עדיין כלום כי הש"י אין סוף ב"ה ועבודתו א"ס ואז יכול לילך ממדריגה למדריגה במעלות רמות וזהו שמרמז בת תחלה כשהיא בתחלה בחי' בת כנ"ל שהיא בחי' נוקבא אז סימן יפה לבנים היינו שילך ממדריגה למדריגה וישיג השגה בחי' בנים ע"כ ודפח"ח ולפי דברי קדשו י"ל שזהו שכיוונו השני דיעו' במאמרם ז"ל חד אמר בכל גימ' בן והיינו שהשיג מדריגה גדולה בחי' בן וח"א בת היה לו אפי' שבא למדריגה גדולה לא היה אצלו רק בחי' בת שהיא נוקבא וצריך להשיג יותר ויותר שהיה במדריגה יותר גדולה היה יותר מתאוה להשיג והבן שצריך להשיג יותר ויותר כמו שאומרים בשם אא"ז נ"ע זללה"ה על מאמר חז"ל כל מי שיש בו שלשה דברי' הללו וכו' עין טובה וכו' ושלשה דברים אחרים וכו' עין רעה וכו' וביאור ז"ל דבאמת צריך להיות באדם גם בחי' ג' דברים אחרים היינו אצל עבודת הש"י ב"ה יהיה עין רעה שלא יספיק לו כל העבודה רק לילך תמיד ממדריגה למדריגה להוסיף שלימות בכל יום ויום וכל העבודה שעשה מכבר יהיה כלא נחשב אצלו נגד העבודה שצריך לעבוד הבורא ב"ה ועין טובה בענייני עוה"ז שיספיק במה שיש לו ולא יהיה נחשב בעיניו כלל תענוגי עוה"ז להיות מתאוה ומשתוקק כלל לזה רק יסתפק במה שיש לו ולא ירדוף כלל אחר המותרות וכן השאר ב' מדות אחרות והמש"י ע"כ דברי קדשו ולפי דבריו הקדושים האלו אמרתי שזהו פי' הזוה"ק זכאה הוא מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא כמה הוא רב בעלמא דאתי ע"כ והיינו זכאה הוא מי שיש לו שני מדות אלו עין טובה ועין רעה עין טובה דאזעיר גרמיה בהאי עלמא ומסתפק במה שחננו הש"י ואינו רודף אחר גדולות ונפלאות ממנו ועין רעה שיהיה רב בעלמא

דאתי היינו בעניני עוה"ב ועבודת הש"י ב"ה יהיה לו מדת רב שלא יהיה לו הספקה וצימצום בדבר רק תמיד יתאוה וישתוקק לעבודת הש"י יותר ויותר לאין שיעור וסוף ולא יהיה נחשב כלל בעיניו מה שכבר עשה כי המלאכה מרובה וזה תלוי בזה כי מי שהוא צדיק ויש לו עין רעה בענין עוה"ב ורוחניות שלא יהיה הספק' וצמצום אצלו רק תמיד ישיג יותר ויותר ממילא נתבטל ממנו כל תענוגי עוה"ז ויש לו בהם עין טוב' מחמת שכלא נחשב אצלו כל ענייני עוה"ז נגד תענוג אחד מעוה"ב ומחמת דביקות' וחפצם תמיד בתענוגי עוה"ב נתבטל ממנו לגמרי תענוגי עוה"ז ואצל הרשע להיפו' חלילה וזה י"ל שמרמז הפסוק כנ"ל ששני הדיעות הם אמת שאפי' כשהשיג השגה גדולה בחי' בן לא היה נחשב אצלו לכלום רק היה בחי' בת אצלו הי נו בחי' נוקבא וי"ל ג"כ שהיו בו שני בחי' אלו בן ובת בחי' בן בענייני עוה"ז כל מה שהשיג היה לפניו הרבה ואינו צריך שוב לכלום ובחי' בת היינו עיין רעה בתענוג עוה"ב והבן:

ויברך את הגמלים מחוץ לעיר לעת ערב לעת צאת השואבו' י"ל בזה בדרך רמז ע"ד דאי' בזוה"ק שמכריזין צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וס"א לא נייחא ומתפרשת וכו' כי בן לעילא ובן לתתא לא יכלין עד דדחיק לסא לבר וזה י"ל שמרמז הפסוק ויברך את הגמלים הם הדינים ע"ד הרואה גמל בחלום מיתה נקנסה עליו וכו' ויברך היינו שהמשיך הדינים והקליפות מחוץ לעיר מחוץ להשכינה הנקראת עיר ע"ש עיר וקדיש וכן צריך להיות בכל אדם קודם שרוצה להתפלל או לעשות שום דבר בקדושה לשם יחוד קב"ה ושכינתיה צריך לפנות מחשבתו מכל המחשבות זרות והפניות כמו שאיתא בזוה"ק שמכריזין ברקיע צאינה וראינה וכו' והיא קודם היחוד וכן כאן הוצרך אליעזר לפנות הקליפות מן הקדושה קודם שרצה לעשות יחוד יצחק ורבקה והמשכיל יבין:

או יאמר ויברך את הגמלים מחוץ פי' שהמשיך הדינים שהם מחוץ לעיר היינו שהמשיכם לקדושה שהיא עיר וקדיש והיינו שהמתיק כל הדינים ברחמים וחסדים בחי' אברהם והבן ולעת ערב היינו מה שהיה מערב טוב ברע הפריד והבדיל אליעזר והמתיקם בשורשן:

ותאמר רבקה שתה אדוני וגם לגמליך אשאב עד אם כלו לשתות ותער כדה אל השוקת ותשאב לשל גמליו י"ל בדרך רמז ונקדים מה שאמרתי ולהורות נתן בלבו: ותרגום ולאלפא אומנוון ע"י שהיה בדעתו ללמוד וללמד נתן השם בלבו להבין יותר וזהו ומתלמידי יותר מכולם והיוא כמעיין הנובע כל מה שדולין יותר ממנו המים מתגברין יותר וכמ"ש על פסוק יזל מים מדליו היינו מהדלי שדולין ממנו יזל מים ותוסף מים בבאר וזה שרמזה התורה ותאמר רבקה היינו השכל אומרת להצדיק הלומד ומלמד

לאדם דעת שתה מן מים חיים וגם לגמליך היינו התלמידים שלך שהם גו"ח עם רבם שמוסיפים לו חכמה ג"כ אשאב עד אם כלו לשון תאוה כמו כלתה נפשי היינו אף שעתה עדיין אין להם תענוג מהתורה ולמודו עד אשר אשר יכסופו רתאוו מעצמם לשתות מים חיים ותמהר אותיות תורה מ"ם רמז על התורה שניתנה למ' יום ותער כדה היינו הכ"ד ספרי' כנזכר בתיקונים אל השוקת לשון השקה וע"י שדלו ממנה ונתרוקן ותרץ עוד אל הבאר ותשאב לכל גמליו היינו שנתוסף יותר בבאר מים חיים והשקות התלמידים שהם בחי' גמלים והמש"יב:

והאיש משתאה לה מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו אם לא הוא ע"פ שראיתי בכת' יד קודש הרב הגאון מוה' יעקב יוסף הכהן בשם אא"ז זללה"ה סוד א"ב וכו' ואיך שצריך לעשות בכל תיבה הכנעה והבדלה והמתקה ר"ל כי דיני דש"ך ופ"ר הרמוז בתיבת אדני שפתי תפתח בתפלת י"ח הכוונת שיש שם צריך לכוין בכל תיבה ודיבור להמתיק הדינין וכו' עיי"ש וזהו מרמז והאיש משתאה אותיות אשת מה וזהו ר"ת אדני שפתי תפתח וצריך עוד לבאר זה בעזרה"י והמש"י:

ואבוא היום אל העין אמר ר' אחא יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בני' י"ל בדרך רמז דהנה ידוע שזה צריך כל בר ישראל להאמין באמונה שלימה שהקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית והנה ידוע שתחלת בריאת העולם יש מאין היה ע"י התורה הקדושה כמ"ש בראשית פירוש עם התורה שנקראת ראשית ברא אלקים את השמים וכו' היינו בהתורה ברא הש"י הכל השמים וכל אשר עליה הארץ וכל אשר עליה וזה מרבה שני אתין שהכל נברא בהתורה וע"כ מוכרח הוא שהתחדשות שהקב"ה מחדש בכל יום מה שברא בששת ימי בראשית כל יום ביומו הוא ג"כ ע"י התור' והיינו ע"י התחדשות התורה בכל יום הקב"ה מחדש הבריאה של כל יום ויום והיינו דכל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל ותלוי חידוש העולם ג"כ ע"י ישראל שהנהגותיהם ע"פ התורה הן ע"י שעושים מצות התורה הן בלימוד התורה והרבה מדרגות יש כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוה עליהם וכפי ענין כוונת ותכונת לימודם התורה ועשייתם מצותיה כך היא ענין חידוש העולם שמעוררים בעשייתם הן מצות ולימוד ד"מ אם הם בהשתדלותם בתורה מדבקים עצמם למדת החסד אזי גורמים חידוש העולם באותיות ג"כ בחסד גדול ית"ש שמשפיע שפע וברכה על כל העולם במדת טובו וחסדו וכן כיוצא בזה ע"י חידוש תורתם יתחדש העולם כל יום ביומו והנה הש"י ב"ה הוא היודע האמת מה חידוש יתחדש כל יום ושולח במחשבת הצדיק לחדש חידושי התורה הצרי' לחידושי היום ההוא כי אין העתים שוות ואין יום זה דומה לחבירו והוא

המחדש חידושי התורה על האמת אך לזכות לזה המדריגה צרי' התעצמות נפלא מאוד ומעט מן המעט יש שזוכים לזה המדריגה לבוא אל האמת חידושי התורה הצרי' בעת ורגע ההוא כ"א מי שהוא צדיק יסוד עולם שכל קיום העולם תלוי עליו אז הקב"ה מזכהו לבוא אל אמתת חידושי תורה הצרי' לחידושי העולם ברגע ההוא וזה י"ל שמרמז לנו עבד אברהם בצחות לשונו ואבוא היום אל העין היינו שזכיתי לבוא היום הזה ברגע ההוא אל העין היינו אותו התורה שהוא נביעו מקור מים חיים שהיה צריך בזה הרגע הש"י זיכני לבוא לאותו אמתת התורה כנ"ל וכשראה ר' אחא זה בדבריו של עבד אברהם איך שרימז בסיפורי דבריו שזכה ג"כ למדרגה גדולה אז אמר יפה שיחתן וכו' והבן היטיב:

או ירמוז בדברים אלו יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים היינו שיש הוכחה שהיה יפה בעיני המקום ב"ה שיחתן של עבדי אבות וההוכחה היא מתורתן של בנים היינו שאנו רואים שהש"י עשה מסיפורי דבריו תורה לבניו הידידים וכתב זה בתורתו לבניו ונתהוה מסיפוריו תורה הקדושה מזה מוכח שיפה שיחתן לפני המקום ב"ה והבן:

ויצחק בא מבוא באר לחי רואי י"ל בדרך רמז ע"ד שאיתא בריש ש"ע א"א שויתי ה' לנגדי תמיד זה כלל גדול בתורה וכו' ויחשוב האדם כאלו יושב לפני המלך כי מלא כל הארץ כבודו והש"י רואה במעשיו וכו' ומזה ימלא יראה ע"ש וי"ל שזה מרומז כאן בפסוק ויצחק היינו בחי' יראה שהוא בחי' יצחק בא לאדם מבאר היינו מאותו נביעו לחי רואי שהוא מסתכל תמיד שלפני חי עולמים הוא עומד ורואה ומשגיח עליו על כל תנועותיו ומעשיו ועסקיו מזה הנביעו נובע לו יראה והכנעה כנ"ל והבן:

תולדות

אלה תולדות יצחק בן אברהם: אברהם הוליד את יצחק והנה כל המפרשים תמהו על יתור זה אברהם הוליד את יצחק: ונראה לפע"ד הנכון בזה ע"ד שאמרתי על פסוק זה ספר תולדות אדם שע"י התורה יוכל להשתנות המזל להוליד אף שמצד המזל הוא עקר כמ"ש בסדר בראשית שא"א ע"ה היה עקר אך ע"י הה' שנתוסף לו והוא ה' חומשי תורה שאמור בר"מ עי"ש וע"י התורה נשתנה מזלו והוא י"ל ג"כ כאן כוונת הפסוק כי ידוע שאבותינו היו עקרים וגם יצחק היה עקר ולזה כשהכתוב רוצה להזכיר תולדות יצחק הוא מודיע מאין בא לו ההולדה ומפרש אברהם היינו על ידי שנתוסף לו ה' שהוא התורה כנ"ל מזה נמשך ונשתרש בזרעו והיה יכול להתפלל ולעשות מעשים טובים שבשביל

זה הוליד את יצחק היינו שהוא עשה בו פעולה שיוכל להוליד בנים ע"י תפלתו ואותיות התורה וזהו ויעתר לו ה' לו ולא לה והבן:

ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו וכו' ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו יש בזה דברים עמוקים ע"ד שאמר אא"ז נ"ע זללה"ה כי כל הדברים הם באים מהשכינה כביכול וכל החסרונות שיש לאדם יבין שהם חסרון השכינה כביכול ב"ה וב"ש כמו שהאיר עינינו בזה הענין בהרחבת הדעת לכן כל התפלות צריך להתפלל שתתמלא חסרון השכינה כביכול וממילא יתוקן חסרונו וזהו צדיקייא אינון שלוחי דמטרנותא כי הצדיקים ע"י חסרונם מבינים שיש חסרון בשכינה דוגמת חסרונם ומייחדי אותה ביחוד גמור והוא גלוי כי כל הזווגים הם בדעת ולכן נקרא זווג בשם דעת כמו וידע אדם וכו': והדעת הוא א' וזהו איה של מוסף קדושת שבת ע"ש בכוונת האר"י זללה"ה וזהו גם בלא דעת נפש לא טוב כי טוב היינו הזיווג כידוע ע"ד אמרו צדיק כי טוב והוא שאמר בלא דעת נפש לא טוב היינו שא"א להיו' שום זווג בלא דעת רק ע"י הדעת שהוא אחד מתייחדים ומתקשרים בזווגא וידוע אדני הוא דין והא' של אדני ממתיק דינים ומעלה את המלכות עליה אחר עליה כי הא' הוא הדעת וע"י הדעת הוא נעשה יחוד כנ"ל כי הוא ממתיק הדינים בשורשן והבן זה וכשנעשה יחוד נעשה הולדה והבן: ונקרא בשם אמא וידוע דשם אדני במילואיו הוא מספר תרע"א וכשחסר הא' היינו שמלכות שהוא אדני הוא בלא יחרד הוא תר"ע: וזהו שמרומז בפסוק ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו פי' הבין זה ע"י אשתו שאינו מולדת הדוגמא לזה שיש חסרון כביכול שם שא' חסר ונשאר עתר וזהו ויעתר לה': פירוש שהתפלל שיתחבר אלופו שלעולם לעתר ונעשה מזה תרע"א שהוא שער השמים כי השמם נכנסים שמה כי שם צוה ה' את הברכה ושם מולידים והבן: וזהו ויעתר לו ה' היינו שעלתה תפלתו ונעשה יחוד וזיווג והולדה שם ע"י שנתחבר ד' שהוא אלופו של עולם לעתר כנ"ל וממילא ותהר רבקה אשתו כי כמו שנעשה בעולם העליון כן נעשה בכל העולמות והבן זה מאוד כי עי"ז ותהר רבקה אשתו כי חיי ובני ומזוני במזלא תליא מילתא שהוא איה כדאיתא במוסף שבת בכוונת האר"י ז"ל והמשכיל יבין:

או יאמר ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו: ע"פ מאמר חז"ל ויתורץ תיבת לנוכח שהיה ראוי לומר על אשתו כי אמרו חז"ל בני וכו' לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא ועיין בזוה"ק ענין מזלא מה הוא והנה יצחק היה בחי' זכות שהוא היכל הרביעי כידוע והיה צריך להתפלל על בנים ובנים לאו בזכותא תליא והוצר' להתפלל לנוכח כי נכח גימ' מזלא שבמזלא תליא מילתא והבן זה היטב כי קצרתי:

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר א"כ למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה' ויאמר ה' לה שני גיים בבטנך ושני לאומי' ממעיך יפרדו ולאום מלאום יאמץ ורב יעבוד צעיר: וי"ל דהתורה מרמזת לנו בזה מושיר השכל מאוד ע"פ הידוע לנו שיש שני יצרים באדם יצה"ט ויצה"ר וזה היה תכלית בריאת האדם בשני יצרים שישתדל האדם לעשות מיצה"ר יצה"ט והיינו לעבוד הש"י ב"ה בכל ענייניים שהם מצד היצה"ר כמאמרם ז"ל איזהו חכם הלומד מכל אדם ואיתא בספרים של הרב הקדוש מפולנאה ואפי' מיצה"ר וידוע דזה לעומת זה עשה אלקים והיינו שיש אנשים שמהפכים ח"ו מיצרם הטוב ליצה"ר כשהש"י מזכה וחונן דעת לאותם אנשים ומסתכלים במעשיהם שאין בו שום תועלת ומתמיהי' על עצמם איך פעמים היו יכולין לעבוד את הש"י ב"ה לפעמים כשהיה מתגבר בו יצרו הטוב ועכשיו אפי' מיצה"ט נעשה יצה"ר ואומר א"כ למה זה באתי לעולם כיון שלא הועלתי כלום ואדרבה הרעתי את מעשי וכשבא לזה הדעת אז הוא מתחיל לחפוש ולדרוש ולחקור היטב אמתת עבודתו ית"ש ואז הש"י עונה לו ע"י שליח והיינו ע"י ידידו נאמן ביתו שאל יהיה זה לפלא בעיניו כי באמת לא עבד עדיין מעולם בשום פעם את הבורא ב"ה ומה שהיה נדמה לו לפעמים שהוא עובד הש"י ביראה ואהבה היה בשקר והיה בו גאות ולא הפעיל עדיין כלום בהשתדלות עבודתו י"ש היינו שהוא מעורב טוב ברע ורע בטוב ולא השתדל לעשות הבדלה והפרשה בין רע לטוב כי הוא עיקר התכלית להיות בדול מרע ולעשות מרע טוב כמ"ש סור מרע ועשה טוב היינו להשתדל להסיר מהרע הרע שבו ולעשותו כולו טוב ואז יוכנע היצה"ר אל הקדושה ואפשר הוא לעבוד הש"י ב"ה אפילו בעניינים שהם מצד היצה"ר וזה י"ל שמרומז בפהוקים הנ"ל ויתרוצצו הבנים בקרבה לשון ריצוץ ושבירה היינו השני יצרים שבאדם הם תמיד מרצצים ומשברים זה את זה לפעמי' מתגב' היצה"ט ונעש' יצה"ר נכנע לפניו מאוד ולפעמים להיפו' ח"ו ומזה נפעל שנעשה לגמרי מיצרו הטוב יצה"ר ותאמר א"כ למה זה אנכי היינו כנ"ל כשהש"י חונן לו דעת שמסתכל במעשיו שאין בהם שום תועלת וא"כ למה זה אנכי יצאתי לעוה"ז ומשתוקק מאוד בחפיצה וחשוקה לידע עיקר התכלית אמתת של אדם ואיך יוכל לעבוד הש"י תמיד בלי בילבול וטירוף ומהתעוררת הזה ותלך לדרוש את היינו שהוא הולך לחקור ולדרוש הת"ח שהוא את ה' שהם סביביו יתברך תמיד כמ"ש את ה' אלקיך תירא ודרשו חז"ל לרבות ת"ח ואז כשדורש היטב בדרישה וחקירה בכל לבו ובכל נפשו וחפצו אז ויאמר ה' לה היינו שהש"י עונה להנשמה שמצדה בא התעוררת זה ועונה לה ע"י שליח כפירש"י היינו ע"י הצדיק הנ"ל שני גיים בבטנך ופרש"י גיים כתיב לשון גאים וכו' והיינו שזהו מחמת שתחלת מחשבתך היה רק בגיאות וזהו בבטנך לשון הריון

ע"ש המחשבה היינו בתחלת עבודתך את הש"י לא היה בשום פעם בשלימות רק היה בגיאות ופניות ושקרים ולכך יש כח ביצה"ר להתגבר עוד לפעמים וישאר כך לעולם ח"ו היצה"ט נכנע ת"י כאותן אנשים שמהפכים מיצרם הטוב ליצה"ר חלילה כנ"ל אבל עיקר התכלית הוא ושני לאומים ממעיך יפרדו והיינו שתראה להפריד הרע מן הטוב לגמרי ותהיה בדול מן הרע לגמרי שלא יהיה בהטוב שום עירבוב מהרע ולאום מלאום יאמץ והיינו שתשתדל שיתגבר תמיד ויאמץ א' משני יצרים על חבירו והדר מפרש הפסוק איזהו שיתגבר ורב היינו היצה"ר שנקרא רב שהוא בא קודם היצה"ט יעבוד צעיר היינו שיכנע לגמרי תחת יד היצה"ט הנקרא צעיר כמו ילד מסכן וחכם ואז תוכל לעבוד הש"י באמת ובלב שלם בשלימות גמור בלי שום בלבול וטירוף רק בזכות הדעת והבן:

או יאמר ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר א"כ למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה' י"ל בדרך רמז ע"ד תולדותיהן של צדיקים מע"ט ותורתן וזהו שמרמז הפסוק ויתרוצצו היינו כשהצדיק הוא שקול בדעתו ומסופק אם אמר תורה לצורך קיום העולם או לכבוד הקב"ה ואינו יודע איך ומהיהיה כוונתו ותאמר א"כ למה זה אנכי היינו אנכי הוא כללות כל התורה כידוע במ"א והוא שאמר א"כ שאני מסופק בדבר למה זה אנכי היינו למה לי כלל לומר תורה כיון שאיני יודע מה רצון הקב"ה ותלך לדרוש את ה' היינו מזה גופא הלך לדרוש את ה' והבן זה היטיב:

או יאמר ותאמר א"כ למה זה אנכי: כי איתא במדרש עשו הוא אותיות ע' שו"א והוא רמז שעשו הוא משלים לע' אומות בשוא שלו וזה י"ל הרמז כאן בפסוק אם כן כן מספר ע' היינו אם יש שקר כזה בעולם למה זה אנכי היינו התורה שכל התורה נכלל בתיבות אנכי כנ"ל כמה פעמים והיינו ללמוד התורה בשקר ח"ו למה זה או י"ל להיפוך למה לי השוא והשקר כיון שיש אנכי שהוא התורה המשבר השקר והוא על דרך על מה שוא בראת וכו' והבן היטיב:

ויקראו שמו עשו וכו' יש להבין זה השינוי שאצל עשו נאמר ויקראו ואצל יעקב נאמר ויקרא שמו יעקב לשון יחיד ודרשת חז"ל ידוע וי"ל דרך רמז ע"ד המדרש הנ"ל שעשו הוא שוא ושקר והוא שמרמז הפסוק ויקראו לשון המשכה ואסיפה היינו שרוב המון נמשכים אחר השקר והשוא אבל אצל יעקב שהוא מדת אמת ע"ד תתן אמת ליעקב כתב ויקרא לשון יחיד והיינו מחמת שזה המעט מן המעט והוא אחד בעיר שמקרב עצמו אל האמת:

עוד י"ל מחמת שהשקר הוא בפרידה ע"ד ונרגן מפריד אלוף היינו אחד לכך נכתב ויקראו שהוא בפירוד שקר הנקרא עשו כנ"ל שהוא גור' פירוד ח"ו ואמת הוא להיפוך שמקשר ומייחד באחדות גמור לכך נכתב אצל יעקב שהוא אמת ויקרא לשון יחוד:

או י"ל ויקרא שמו יעקב שהוא מרמז ויקרא שמו של הקב"ה היינו מי הוא שיכול לקרוא הש"י ב"ה יעקב היינו מי שהוא ממדרגת אמת כמ"ש קרוב ה' וכו' לכל אשר יקראוהו באמת והבן:

ויאמר עשו הלעיטני נא מן האדום האדום הזה וכו' צריך להבין כפל האדום וי"ל דזה גלוי לכל בעלי הדעת כי סוד האדם הוא בכל העולמות ובכל הדוממים וצומחים וחיים ונבין זה ע"ד משל ודמיון כשאדם אינו אוכל כמה ימים הוא יכול למות ברעב וכשאוכל כזית לחם הוא משיב נפשו בזה ממילא נשמע שיש בכזית זה סוד אדם שלם והיינו החיות הרוחניות שבתוכו כח אלוקות אשר הוא בסוד אדם וכן הוא בכל הדברים והוא החילוק בין הצדיקים עובדי ה' ובין רשעי ארץ ר"ל כי הצדיקים מדבקים עצמם תמיד בכל דברים גשמיים לשורש החיות שבהם ד"מ כשהצדיק אוכל אינו אוכל רק לשובע נפשו הרוחניות שיוכל לדבק עצמו בעבודת הבורא ב"ה: וכן בכל הדברים הגשמיים כשעוסק בהם אינו מדבק לגשמיות הדבר רק לפנימיותו סוד חלק אלוה שבתוכו ולכן יש צדיקים שגופם זכים ג"כ והרשע עושה להיפוך אינו מדבק עצמו כלל לרוחניות הדבר רק לגשמיות הדבר וידוע שדבר המחיה כל הדברים היא חכמה כמ"ש כולם בחכמה עשית גם החכמ' תחיה בעליה והחכמה נקרא בשם בכור וזהו קדש לי כל בכור כי הוא חכמה שהוא בחי' קודש ולכן כשראה יעקב בדברי עשו שהכפיל בדבריו מן האדום האדום הזה ורימז בזה שאינו חפץ כלל ברוחניות הדבר רק מן האדום הזה שהוא ממש הגשם: אז אמר מכרה כיום את בכורתך לי שלא יהיה לך שום חלק כלל בחיות כל הדברים שהוא בחי' בכור כנ"ל נמצא עולה יפה התכת הפסוקים אחר דברי עשו הלעיטני נא וכו' אמר לו יעקב מכרה את בכורת' לי כי זה תלוי בזה כנ"ל: וזהו חלק עוה"ז ועוה"ב שאמרו חז"ל שחלקו ביניהם והבן רוב דברי אלו קבלתי ע"פ הקדמה ששמעתי מן המנוח מוהר"ר נחמן האריזענקיר זללה"ה:

ויאמר יעקב אל עשו השבעה לי וישבע לו הנה האוה"ח פירש בכאן פילפול גדול איך שכוונת יעקב היה בכל דבריו להעמיד על צד הדין שלא יוכל עשו לטעון אח"כ שום טענה ע"ש ואענה גם אני חלקי כי ידוע ששבועה צריכה להיות על דעת המקום ועל דעת הב"ד ואיך מרומז כאן שישבע ע"ד זה וי"ל כי לכאורה גם תיבות לי מיותר והיה די לומר השבעה סתם אך י"ל שבתיבת לי שאמר רימז לו ענין זה כי ידוע אברהם יצחק יעקב הם

תלת דיינין כנ"ל בשם אא"ז נ"ע זלל"ה ויעקב היה כלול מכולם שלימותא דאבהן נמצא היה הוא עצמו ב"ד גם ידוע שיעקב היה מרכבה להשם הוי"ה ב"ה כנ"ל זה כמה פעמים וכמ"ש האוה"ח על פסוק והיה ה' לי לאלקים עיי"ש וכך עלתה בידו שנעשה מרכבה להשם הוי"ה ב"ה שהוא גימ' מקום בהכאה נמצא בזה שאמר יעקב השבעה לי היינו שישבע לו כלל שניהם כי הוא היה בחי' ב"ד ותהא שבועה ע"ד ב"ד וגם ע"ד המקום כי היה מרכבה להשם הוי"ה ב"ה שהוא מספר מקום בהכאה כנ"ל וק"ל:

ענין הבארות שחפר יצחק הם בוודאי דברים נסתרים ומבואר בזוהר ולפע"ד יש בהם רמז אל עליות עולמות בתפלת שחרית כי בתחלה חפר באר ורבו עליה ונקרא שמה עשק כי התעשקו עמו והוא רמז אל עולם עשיה ששם נכנסין תחלה ושם יש קליפות ויש לו מריבה עמהם עד שמבטלם ואח"כ חפר באר אחרת היינו שעלה לעולם היצירה ששם אין כ"כ קליפות אבל מ"מ עדיין יש קליפות ולכך נקרא שמה שטנה ואח"כ חפר עוד באר היינו שעלה לעולם הבריאה ששם שוב אין קליפות ולכך לא רבו עליה ויקרא שמה רחובו' ואח"כ חפר עוד באר אחרת היינו שמשם עלה לעולם אצילות והבן:

ויאמר כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ ויעל משם באר שבע הנה כבר נתבא' זה לעיל שבוודאי יש בענין הבארו' שחפרו כל אחד מאבו' אורות וסודות עליונים עמוקים וכל הסיפור שבתורה אודות הבארות שסתמו פלשתים וחזר יצחק וחפרם בוודאי לא דבר רק הוא שזה היה פעולת אבותינו הקדושים ובזה היה ענין עבודתם להש"י ב"ה כל אחד לפי מדריגתו ובחינתו ושורשו הזך והנה יצחק היה בחי' דין כנודע ע"כ בוודאי היה כל השתדלות פעולותיו לבטל הדינים ולהמתיק' בכלל הרחמים והנה קבלתי מן אא"ז נ"ע זלל"ה שם הוי"ה ב"ה הוא שורש כל החסדים ושם אלקים הוא שורש כל הדינים ר"ל וזה י"ל שרימזה התורה בסיפוריה הקדושים אצל ויריבו על הבאר כתיב ויאמרו לנו המים פי' שזה מריבת הקליפות ויצה"ר לבטלו מעבודתו ית' ויתעורר ח"ו אלקים שהוא גימ' לנו ושורש כל הדינים ויוכלל ח"ו חסדים בדין ע"י התגברות הדינים וזה לנו המים היינו החסדים שהם בחי' מים יהיה לנו היינו שיהיה נעשה מהם ח"ו אלקים גימ' לנו שהוא שורש כל הדינים וראה יצחק בהשתדלותו לבטלם וכשחפר עוד באר אחרת ולא רבו עליה והפעיל פעולתו הזכה אז בשלימות ויאמר כי עתה הרחיב שנעשה הרחבה ה' לנו פי' שנמתקו כל הדיני' שהם שורש לנו גימ' אלקי' ונכללו בחסדים ורחמים שורש שם הוי"ה ב"ה והבן:

ויאמר אנכי עשו בכורך ותמהו כאן כל המפרשי' איך יעקב שהוא מדת אמת יוציא דבר שקר מפיו ופירוש רש"י דחוק מאוד שתיבת אנכי אין לו שום פירוש ולפענ"ד נראה כי

גלוי וידוע כי יעקב הוא התורה ממש וכבר נתבאר זה לעיל כמה פעמים ובזה יבואר ג"כ השינוי לשון של יעקב מן עשו שעשו אמר אני ויעקב אמר אנכי אבל האמת הוא שקושיא חדא מתורצת בחברתה שכך אמר יעקב כששאל לו יצחק מי אתה הודיע לו שהוא אנכי היינו התורה כולה הכלולה בתיבת אנכי ועשו בכורך כפירש"י ויצחק הבין כפשוטו ויש עוד בזה לאלוה מילין:

או יאמר ויאמר אנכי עשו בכורך: והקושיא מפורסמת כנ"ל וי"ל שלשונו ידבר צחות ומרמז על ענין אחר ונקדים מאמר חז"ל בראשית ברא בשביל ישראל שנקראו ראשית היינו כל העולמות נבראו בשביל עול' העשיה הזה ועולם העשיה נבראו בשביל אדם דעשיה והוא היה סוף המעשה ותחלת המחשבה: והנה יעקב היה גמר ושלימות תיקון אדה"ר וזה שרימז יעקב אע"ה אנכי עשו היינו אדם דעשיה בכורך הוא ראשית המחשבה כנ"ל שבו ניתקן אדה"ד שהיה ראשית המחשבה והבן:

קום נא שבה ואכלה וכו' י"ל בזה ע"ד הסוד כי נקודת שבא הוא בחינת גבורה כמ"ש בתיקונים שהוא בחי' יצחק ונא הוא בחי' חולם כמ"ש בהקדמת תיקונים שחולם הוא בחי' הוי"ה אהי"ה עם ארבע אותיות הויה גימ' נא עי"ש ויעקב היה בחי' תפארת שהוא חולם כידוע והוא שרימז בדבריו קום נא שבה היינו נא שהוא החולם והוא בחי' הויה ב"ה שהוא שורש החסדים יקום לשבא שהוא בחי' גבורה כי אחה"ע מתחלפים והיינו שימתקו הגבורות והדינים שהם אלקים על יד יעקב ואח"ז יוכל להיות יחוד קב"ה ושכינתיה וזהו ואכלה ע"ש היחוד כמו כי אם הלחם אשר הוא אוכל וזהו ואכלה מצידי היינו מצדו ועל ידו יהיה היחוד והבן:

ויאמר הקול קול יעקב והידים ידי עשו ודרשו רז"ל שהוא רמז כשהקול של יעקב בתורה אז אין ידים של עשו שולטות ומקשין העולם הא לפי התכת הלשון הוא להיפוך כשהקול קול יעקב אז והידים ידי עשו משמע אדרבה שאז שולטות ח"ו ולפע"ד נראה לפרש הפסוק ע"ד הגמרא ולרמז אחר והוא כי ידוע כשישראל עושים רצונו של מקום אז מלאכתן נעשית ע"י אחרים כמ"ש ועמדו זרים ורעו צאנכם היינו שהאומות מתעסקים בצרכי ישראל ומכינים להם כעבדים אל אדוניהם וגם בזוה"ק איתא כן על פסוק אל תיראו את עם הארץ כי לחמינו הם אינון בגרמייהו מזמנים לאינון דמשתדלין באורייתא: ולפ"ז י"ל שזה מרמז הפסוק הקול קול יעקב היינו כמאמרם ז"ל כשקולו של יעקב בתורה ומשתדלין בה אז והידים שלהם שצריכים לעשות עסקיהם ידי עשו היינו שהאומות עוסקים בצרכי ישראל ומכינים להם כל צרכיהם כעבד אל אדוניו וממילא ח"ו להיפוך וד"ל וק"ל:

ויתן לך האלקים מטל השמי' ומשמני ארץ וכו' ופירש"י יתן ויחזור ויתן לתרץ תיבת ויתן גם צריך להבין מלת האלקים והיה די לומר אלקים וי"ל דרך רמז שזה יהיה הנתינה שיתן לו האלקים היינו שישפיע הש"י עליו אלוהותו בכל עת ויהיה דבוק תמיד בהשם ב"ה בכל עת יותר ויותר וזהו יתן ויחזור ויתן היינו שתמיד יהיה זה הנתינה שופע עליו שיתחדש בכל עת ויהיה תענוג ודביקות חדש ע"י השפעות אור אלהותו ית"ש עליו וזהו ג"כ מטל כי טל גימ' ה' אחד והיינו שברכו שיתיחד השם הוי"ה ב"ה עליו בקביעות ויהיה דבוק בה' אלקים שורש אהבה ויראה וזהו ויתן לך אלקים מטל וכו' וזהו ג"כ פי' הפסוק והיה ה' לי לאלקים היינו שיתן עליו תמיד דבוקותו ואחדותו ית"ש והבן:

או י"ל ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ וכו' י"ל בזה ע"ד כל העוסק בתורה טל תורה מחייהו ושמעתי מאא"ז זללה"ה כי יש ל"ט מלאכות שהם לצורך חיות וקיום האדם אך כשעוסק בתורה אינו צריך ל"ט מלאכות גשמיות כי הטל תורה מחייהו וי"ל שלכך נקרא הת"ח שעוסק בתודה בחי' שבת כיון שהוא שובת מן הל"ט מלאכות ואינו צריך להם כי טל תורה מחייהו וזה י"ל שמרמז הפסוק בברכתו של יעקב ויתן לך האלקים מטל השמים וכו' היינו שלא תצטרך לט"ל מלאכות הגשמיים רק יתן לך את כל מטל השמים דלעילא וק"ל:

או יאמר ע"ד ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו י"ל בדרך רמז גאלה גימ' טל ע"ד שאיתא בכוונות מוריד הטל הוא ר"ת שם מ"ה ואותיות יו"ד ה"א וא"ו של שם מ"ה הוא גימ' טל ע"ש והכוונה לאנהרא לה' תתאה וזהו גאלה שהוא גימ' טל תתנו לארץ היינו לאנהרא לה' תתאה וזהו לארץ וזה י"ל ג"כ כאן ויתן לך האלקים מטל השמים ע"י אותיות יה"ו גימ' טל ומשמני הארץ היינו לאנהרא בזה לה"א ארץ היינו ה"א תתאה והבן:

גם י"ל ע"ד דאיתא בכוונת המברך את עמו ישראל בשלום שהיחוד הוא מקודם אלקים ואח"כ הוי"ה וזהו ויתן לך האלקים היינו בתחלה אלקי' ואח"כ מטל השמים ומשמני הארץ שהוא הוי"ה ב"ה טל הוא מספר יה"ו והאר' רמז על ה"א תתאה כנ"ל היינו שכך יהיה ענין היחוד כנ"ל והבן:

ויאמר יצחק מי איפא וכו' בטרם תבוא ואוכל מכל ואברכהו גם ברוך יהיה: י"ל בזה ע"ד דאיתא בזוה"ק על פסוק וה' בירך את אברהם בכל דא רזא דמהימנות' ע"ש והוא שאמ' הפסוק ויתן אברה' את כל אשר לו ליצחק היינו שאברה' נתן ליצחק מדת כל שהיה לו שהוא רזא דמהימנותא כנ"ל ועד"ז י"ל פירוש הפסוק ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה היינו בשביל זה לא תחסר שאין בו שום חסרון מפני כל בה היינו שיש להם מדת כל שהוא רזא דמהימנותא וזה י"ל הפי' שאמר ואוכל מכל היינו שע"י

אכילה זו נתעורר עליו כל דלעילא והאמין שהוא ראוי לברכה והוא שרימז ואכל אותיות אכל הוא אל"ף כ"ף למ"ד והינו שהכניס אלופו של עולם בכל וזהו ואברכהו היינו בזה עצמו ברכתי אותו ג"כ גם ברוך יהיה ע"ד דאיתא בזוה"ק על פסוק ביום ההוא יהיה ה' אחד היינו שלעתיד השם הוי"ה יתהווה לאותיות יהיה היינו שלא יהיה שום פירוד ח"ו בין ו"ה ויהיו שווים כמו י"ה שהוא תמיד בחבורא תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין וזהו גם ברוך יהיה בפרט שידוע שיעקב היה מרכבה להשם הוי"ה ב"ה והמש"י:

ותאמר רבקה הנה שמעתי אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר ויראה האי לאמר מיותר שאינו לאמר לזולתו וי"ל לפע"ד כי יצחק אמר זה אל עשו בהסתרה ועכ"ז שמעה רבקה והבינה מזה שמה' היה זה כדי לאמר ליעקב שיקבל הברכות וזהו ותאמר רבקה הנה שמעתי את אביך מדבר היינו ממה ששמעתי מה שהיה מדבר ע"כ הוא לאמר היינו שמה' היתה זאת כדי לאמר לך שתקבל הברכות וק"ל:

בזוה"ק מקשה מה עדיפא ברכתא דיעקב מברכתא דעשו כי ביעקב כתיב ויתן לך האלקים מטל השמים ובעשו כתיב ג"כ הנה משמני הארץ יהיה מושבך ע"כ ונלפע"ד שיש בזה חילוק גדול כאשר נדקדק בלישנא של יעקב אמר ויתן לך האלקים מטל השמים: ולעשו אמר משמני הארץ סתם ולא אמר כלל תיבת אלקים והענין הוא שלעשו בירך שיהיה לו ארץ שמינה ואם יהיה כוכב או מזל הארץ או מדינה הלז רע על רעב או על צמא לא ישתנה בוודאי וליעקב הוסיף בדבריו תיבת אלקים ויתן לך אלקים היינו שיתפלל אל המקום בעת הצורך ויתן לו מטל השמים ומשמני הארץ אף שמצד הכוכבים ומזלות יחויב שלא יהיה להם ח"ו נתן ליעקב ולבניו כח זה שיוכלו לשנות המזל ולשדד המערכות ע"י תפלתן ומע"ט כמעשיות הנזכר בגמרא שהיה עצירות גשמים ורז"ל הורידו גשמים בתפלתן וכמעשה דאליהו ז"ל ולכן בכל מקום מהאומות שיש אחד מישראל לא ירעבו ולא יצמאו כי ה' אלקיו עם הישראל להשביעו כל טוב ולצריו משביעו הש"י ג"כ ואף שמצד המזל יחויב שיהיה על הארץ עצירות גשמים חלילה היהודי מהפך מרעה לטובה ע"י כח אלוה אשר בקרבו שהוא משנה המזלות ומשדד המערכות וזהו ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני האר' וק"ל:

ויצא

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה ויפגע במקום וכו' ויקח מאבני המקום וכו' והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו: יש בכאן סוד גדלות וקטנות כידוע בשם אא"ז נ"ע זללה"ה כי החיות רצוא ושוב וא"א לעמוד

על מדריגה אחת תמיד רק עולה ויורד והירידה הוא צורך עליה כשנותן על לב ויודע ומרגיש זה שהוא בקטנות ומתפלל אל ה' ע"ד ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת וזהו משם ממקום שהוא שם כמו שאמר אא"ז נ"ע זללה"ה והוא שמרומז בפסוק ויצא יעקב מבאר שבע היינו כשהצדיק נופל ממדריגתו ויוצא מן הנביעו והשכינה שנקרא בת שבע כידוע וזהו וילך חרנה היינו שנופל לקטנות וכשמרגיש בזה ויפנע במקום היינו שהוא מתפלל ע"ז להמקום ב"ה ויקח מאבני המקום היינו ממקום שהוא שם כנ"ל ובקשת' משם את ה' אלקיך בשם אא"ז זללה"ה ואז ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה היינו שהירידה שהיא מוצב ארצה הוא סולם לעלות אח"כ למדריגה יותר גדולה כידוע זה שהירידה צורך עליה וזהו וראשו מגיע השמימה שיגיע למדריגה יותר גדולה והנה מלאכי אלקים היינו שיראה שכל הצדיקי' כולם מתנהגים כך עולים ויורדים בו היינו שיש להם ירידה והירידה הוא צורך עליה כמו אברהם כתיב בו ויעל אברם ממצרימה וכן יצחק וכולם וזהו שמרמז רש"י בצחות לשונו על וילך חרנה כל שצריכה למ"ד בתחלתה הטיל לה ה"א בסופה ואח"כ והנה ה' נצב עליו היינו שנתגלה לו בחינת גדלות שהוא הוי"ה ב"ה והבטיח לו ופרצת וכו': היינו שיבוא למדריגה גדולה מאוד בהתפשטות הדעת והוא שאמר אכן יש ה' במקום הזה היינו שיש בחי' גדלות ואנכי לא ידעתי: פי' אחר אשר הביא ה' אותו לבחי' גדלות אמר לא ידעתי כי יש שם בחי' הוי"ה ולולא ה' בעזרתי לא יכולתי לבא לזה ההשגה לעולם כי אם היה יודע בידיעה ממש שהוא בחי' הדעת אז היה בבחי' גדלות ממש וזהו ואם ידעתי לא ישנתי שהם הסתלקות המוחין וזהו וירא ויאמר והבן כל זה כי קצרתי:

והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו: וכתב באוה"ח שנכתב בכל פרט ופרט תיבת והנה שהוא מיותר והוא מרמז שהיה נבואה ממש שראה באספקלריא המאירה ולא כענין החלום: ונלפע"ד שמרומז בפירוש בתיבת והנה שהיה נבואה ממש: ע"ד מאמרם ז"ל חלום אחד מחלק ס' בנבואה ותיבת הנה גימ' ס' והוא שמרמז בכל פרט ופרט תיבת והנה היינו שהיה כאו כל הס' חלקים של נבואה וק"ל:

עוד י"ל והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדי' בו וי"ל בדרך רמז דהנה ידוע דכוונת נתינת הצדקה הוא לעשות יחוד הוי"ה ואדני וע"י היחוד הוא פועל ירידת השפע על כל העולמות וי"ל שזה הענין הוא מרומז כאן בתורה דהבע"ט פירש סולם הוא גימ' ממון וזש"ה סולם היינו ממון מוצב ארצה היינו שנראה לעין שהוא מדריגה תחתונה מאוד ואין בו שום תועלת ובאמת ראשו מגיע השמימה

היינו שיש בו תועלת גדול הנוגע לשמים והוא והנה מלאכי אלקים פי' מלאך הוא מספר צ"א שהוא יחוד הוי"ה ואדני שע"י נתינת ממון צדקה נתהוה יחוד הוי"ה ואדני מספר צ"א ופועל בזה עולים היינו שבתחלה עולים ע"י אתערותא דלתתא ואח"כ יורדים בו היינו שיורד שפע וברכה על ידו על כל העולמות והבן:

ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי י"ל דידוע שהגלות מכונה בשם שינה והיינו הסתלקות והסתרת פנים של השם ח"ו כמ"ש ואנכי הסתר אסתיר פני וכו' והגאולה הוא כשהשם מגלה עצמו ע"י אור התורה ע"ד התעוררי התעוררי כי בא אורך היינו שיתעורר מן השינה כי בא אור התורה והתגלות הש"י כביכול וזהו ואנכי הסתר אסתיר את פני היינו שאסתיר התורה והאור שלה שהוא כלול באנכי וממילא יהיה אסתיר פני ח"ו כי הוא התגלות פניו כביכול על ידי אור התורה שמאיר למשתדלים בה וזהו אנכי ה' אלקיך היינו אנכי שהוא כללות כל התורה הוא השם הוי"ה ב"ה שהוא התגלות השם ע"י התגלות אור התורה כי כל התורה שמותיו של הקב"ה והוא שמרמז הפסוק ויקץ יעקב משנתו היינו מן הגלות הנמשל לשינה כמו היינו כחולמים ונתגלה השם הוי"ה ב"ה אז ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי אנכי היינו אור התורה הכלולה באנכי לא ידעתי שאוכל לייחד שהוא דעת ע"י התורה מפני שהיה עד הנה בהסתרת פנים אבל עתה נתגלה אור פניו ע"י אור תורתו והבן:

או יאמר ע"ד דאיתא בתיקונים וירא מלאך ה' אליו בלבת אש דנבואה בזה היה פורקנא קדמאה ופורקנא בתרייתא יהיה בלבת אש דאורייתא ודא יהיה גאולה שלימה שאין אחריה גלות וזהו שמרמז ויקץ יעקב משנתו כמו ממשנתו היינו שהגאולה האחרונה יהיה בלבת אש דאורייתא וזהו ואנכי לא ידעתי היינו עד הנה לא ידעתי זה מן התורה שהוא אנכי כי פורקנא קדמאה היה בלבת אש דנבואה והמשכיל יבין תן לחכם ויחכם עוד:

או יאמר ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי ופירש"י שאם ידעתי לא ישנתי ע"ד הנ"ל שהגלות נמשל לחלום כמ"ש היינו כחולמים והענין הוא כמו בשעת השינה אדם רואה בחלום דברים המדומים שהם שקר כי ענין חלום הוא דבר המדומה ואינו אמת כך הוא ענין הגלות בכלל דומה לשינה וחלום שבלתי יודע מה הוא ענין האמת והתכלית האמיתי והוא רק דברים המדומים שלכל א' דומה לו שהוא אמת וכך ראוי לעובדו י"ש והגאולה היא שה' יאיר עינים שהכל יראו מה הוא האמת הגמור ויצאו מן הגלות שהוא השקר וכן הוא בפרט אצל כל אדם ואדם בסוד קרבה אל נפשי גאלה כדמיון החלום כאשר הוא ח"ו מוטבע בשקר הוא בגלות שדומה לשינה

וחלום וכשהש"י עוזר לו שהוא מזכך רעיוניו ומחשבותיו בקדושה ובטהרה שלא ישוטט מחשבתו בשום דבר בלתי לה' לבדו ונכנס בגדר האמת אז הוא זוכה לבחי' הוי"ה ב"ה שהוא אספקלריא דנהרא באור זך ומצוחצח בלי שום תערובות וכל חלומותיו אמת וכל מה שרואה הוא אמת וכל שהוא אמת רואה והוא מחמת שיצא מן הגלות ומן השקר רק כל פעולותיו הם לאמיתתן וזה י"ל שמרומז בפסוק ויקץ יעקב משנתו היינו כשהש"י עוזר לו שהקיץ מן השינה והשקר וזושה למדריגת אמת בחי' אמת ע"ד תתן אמת לעקב אז ויאמר אכן יש ה' במקום הזה שזוכה להוי"ה אספקלריא דנהרא כנ"ל ואנכי לא ידעתי מזה היינו שיש מדריגה גדולה אמת כזה שאם ידעתי לא ישנתי פי' שאם הייתי יודע כבר מזה המדריגה לא ישנתי היינו מעולם לא הייתי נופל כלל לבחי' שינה ושקר כלל רק שלא ידע עדיין מזה האמת וכו' כל הענין יבואר עד"ז והמשכיל יבין כי קצרתי בזה:

אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך אשר אנכי הולך עליה ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש וכו' הנה רבים תמהו על ענין לאכול וללבוש בוודאי ידוע מזה שלחם אוכלים ובגד מלבישים וי"ל שיש בזה רמז נפלא ע"ד שאמר הרב ר"פ על והמלך דוד זקן בא בימים ויכסוהו בבגדי' ולא ייחם לו שהוא רמז כי ידוע שדוד הוא תורה שבע"פ וכשאין בה התחדשות התורה בכל יום ובכל עת רק שעוסק בדברים ישינים אע"פ שבכל פעם מלביש אותם הדברים בלבושים אחרים פעמים בגמרא זה ופעמים הוא מלביש אותם בגמרא אחרת ובפסוק אחר וזהו ויכסוהו בבגדים ועכ"ז ולא ייחם לו היינו שאין לו התלהבות מזה כיוון שתוכם דברים ישינים הם אע"פ שהלבוש משתנה רק עיקר הוא שיהיו חדשים לבקרים וכמאמרם ז"ל בכל יום יהיו בעיניך כחדשים וזהו י"ל שרימז יעקב אבינו ע"ה שהוא היה התורה כולה כנ"ל כמה פעמים אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך היינו בענין התורה הנקרא דרך אשר אנכי הולך עליה שהוא היה סוד כל התורה כנ"ל ונתן לי לחם לאכול היינו שיהיו בעיני כחדשים תמיד לחדש בכל יום דברים חדשים ויהיה לי תאוה והתלהבות מזה כמו איש הרעב לאכול לחם ורוצה מאוד להחיות את נפשו וגם בגד ללבוש היינו שגם הלבוש יהיה ג"כ חדשים בכל יום ויהיה בעיניו ממש להחיות נפשו בתורתו הקדושה מרוב החידושים ורוב תשוקת נפשו אליה וכ' והבן זה:

ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים יש לפרש על דרך הסוד דכוונת שים שלום הוא שיהיה יחוד הויה אלקים והוא שאמר ושבתי בשלום אל בית אבי שהוא חכמה כי חכמה הוא סוד אבא כידוע ואז והיה ה' לי לאלקים היינו שיהי' יחוד הויה אלקים כנ"ל והמשכיל יבין:

וישא יעקב רגליו הם בחי' התחתונות שע"י קטנות הצדיקי' מעלים את הנצוצו' הנתונות בשפלות כידוע במקום אחר בשם אא"ז נ"ע זלל"ה:

או יאמר וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים ואבן גדולה על פי הבאר ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מע"פ הבאר וכו' ויהי כאשר ראה יעקב את רחל בת לבן אחי אמו ואת צאן לבן אחי אמו ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר וישק' את הצאן הנה יש בפסוקם אלו רמז מוסר השכל שהתורה מלמדת לנו הדרך ישכון אור בענין עסק התורה לשמה ונקדים מאמר חזל כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' ונעשה כמעיין המתגבר וכנהר שאינו פוסק ע"כ וזה י"ל הפי' בפסוק הואיל משה באר את התורה הואיל משה הם אותיות לשמה והיינו כשעוסק בתורה לשמה באר את התורה היינו נעשה אצלו התורה באר מים חיים ונוזלים תמיד ונובעים בלי הפסק רק תמיד הוא מתגבר והול' ובזוה"ח מפורש שמזה זוכה להשיג שיחת עופות ודקלים ושיחת מלאכי השר' והוא מרומז במאמרם ז"ל זוכה לדברים הרבה היינו שזוכה להשיג דבורים הרבה והבן ועיקר תורה לשמה היינו שיהיה התעסקות התורה בדחילו ורחימו ועפ"ז נבין מה דאיתא בזוה"ק באר חפרוה שרים אילין אבהן וכו' היינו מי הוא שיכול לחפור את הבאר שהוא התורה שרים אילין אבהן היינו מי שלומד התורה בדחילו ורחימו שהם בחי' אבהן חג"ת שהוא יראה אהבה ויראה כלולה וזהו הפי' ויחפור עוד באר אחרת ולא רבו עליה ע"י שזה היה הבאר הג' שזכה למדריג' אהבה ויראה כלולה וכך היה השתדלותו בתורה ואז ולא רבו עליה שכל העולם כולו כדאי הוא לו ונקרא ריע וכו' ונקרא שמה רחובות היינו שנעשה אצלו כמעיין המתגבר ומתרחב והולך כי עתה הרחיב ה' לנו היינו שנעשה יחוד הוי"ה אלקים שהוא ה' לנו מספר אלקים ובזה יכול להעלות כל מדריגות התחתונות המלובשים בקליפות ר"ל וי"ל שזה מרומז בפסוקים אלו וישא יעקב רגליו היינו שהיה נושא ומעלה כל המדריגות תחתונות שהם בחי' עקביים ואח"כ מפרש הפסוק מאין זכה לזה וירא והנה באר בשדה היינו הבאר מים חיים שהיא התורה הקדושה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה דהיינו אבהן ג' רועים והיינו כנ"ל שא"א לבוא לבאר ההוא כ"א בבחי' ג' אבהן שהוא יראה ואהבה כלולה ומן הבאר ההוא ישקו העדרים היינו מן התורה ישקו בכל דור ודור מי שהוא אז רועה ישראל הנקראים צאן הם משקים את הדור תורה ומוסר מן אותו הבאר רק והאבן גדולה ע"פ הבאר היינו הצדיק הנקרא פי הבאר והיינו שיש מסך המבדיל מחמת חסרון המקבל ויש תקנה לזה ונאספו כל העדרים היינו שמתאספים יחד ורוצים מאוד לקבל תורה

ומוסר מפי הצדיק באגודה אחת בלב שלם ובזה וגללו את האבן מעל פי הבאר שיכול הצדיק אז לומר להם שאין מסך המבדיל ביניהם ויש ג"כ לפעמים כשרוא' הצדיק שהוא צורך שעה לתיקון השכינה כביכול לדבר תורה ומוסר ואז ויגל בעצמו את האבן מעל פי הבאר שלא יהיה מסך המבדיל ואומר תורה ומוסר ליחדא שמא דקב"ה ושכינתיה וזהו וירא יעקב את רחל היינו צורך השכינה כידוע ואז ויגש בעצמו ויגל את האבן אבל לזה צריך התעצמות נפלא והוא שמרמז רש"י כמה גדול כוחו של זה שיכול בעצמו לגול ולהסיר האבן מעל פיו וישק את הצאן אלו ישראל שנמשלו לצאן והבן דברים אלו היטיב כי הדברים עתיקין:

הנה אמתי בלהה בא אליה ויש לדקדק על שינוי הלשון כאן אמתי ולא שפחתי כמו שנזכר כמה פעמים בתורה לשון שפחה וכמו שאמרה שרה בא נא אל שפחתי וכו' וי"ל דרימזה בזה לתקן מה שאמרה מעיקרא בלשון קללה הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי ותפסה בכיוון בלשונה הנה אמתי בלהה להמתיק הקללה שיעשה מתיבת מתה האמת כידוע זה בכתבי האר"י ז"ל מן מות נעשה האמת והבן:

ותאמר אסף אלקים את חרפתי ותקרא שמו יוסף לאמר יוסף ה' לי בן אחר צריך להבין זה בתחלה אמרה אסף אלקים וכו' ואח"כ קראה לו שם אחר שהוא יוסף והיה לה לקרות שמו אסף ומדוע נשתנה כאן מבשאר שמות שנכתב בתחלה אצל כל אחד ותאמר דנני וכו' ותקרא שמו דן וכן כולם ובפרט שאותו השם שקראה לו שהוא יוסף הוא סותר לגמרי והיפוך מן המכוון הראשון שהוא אסף הוא לשון אסיפה והכנסה שלא יהיה עוד ויוסף פירושו לשון הוספה שיהיה עוד נוס': וי"ל לפע"ד כך דהנה היא היתה צריכה ליתן הודאה לשעבר שהש"י לא עזב אותה ברחמיו ונתן לה בן וגם היתה רוצה להתפלל על העתיד שיוסי' לה ה' עוד בן וידוע אל"ף הוא יוד **ו** שאל"ף נכתבת יו"ד וא"ו יו"ד כזה **א** שהוא מספר יו"ד **ו** וכך היא שיעור הפסוק ותאמר אסף אלקים את חרפתי ונתנה הודאה לשעבר אך ותקרא שמו יוסף והטעם לאמר יוסי' ה' לי בן אחר היינו שהיתה צריכה גם לומר ולהתפלל על העתיד ולכך קראה שמו יוסף שבזה השם נכלל שניהם תפלה כפשוטו יוסף ה' וגם הודאה לשעבר כי יוד **ו** היא א' כנ"ל נמצא אותיות יוסף הם ג"כ אסף והשתא מורה על שניהם והבן:

והיו העטופים ללבן והקשורים ליעקב י"ל בזה בדרך רמז ע"ד יעקב חבל נחלתו והיינו כמו חבל שהוא קשור מעילא לתתא כך היה קשור בשורש נשמתו עד א"ס ב"ה והיינו ע"י זיכוך המוחין שלו בלי שום פניה ולבוש ומ"ז רק כהדין קמצא דלבושה מיניה וביה וע"ד דאיתא בזוה"ק על פסוק ויצג יעקב את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים

דא רזא דתפילין שהוא המוחין ומקלות דא דינא קשיא ע"ש ויך את האתון במקל דא רזא דדינא קשיא ר"ל עי"ש והיינו שמקשר עצמו במוחין שלו בלי שום לבוש ופניה רק בזיכוך רעיוניו להיות מחשוף הלבן היינו שיתגלה הבחי' החסד שבו ויומתק הדינא קשיא וזהו והיו העטופים ללבן היינו הלבושים הם למי שהוא לבן והקשורי' ליעקב יעקב היה לו התקשרות בשורש נשמתו בלי שום עיטוף ונבוש וזה י"ל שרמזו חז"ל שת"ח צריך לידע אף קשר של תפילין ופירש"י שהוא כעין דלת והוא אומנות גדולה וי"ל כעין דלת היינו בלי שום פניה ולבוש רק דלה ועניה בלי שום עיטו' מלבושין זהו שצריך לידע היינו לקשר עצמו בקשה של תפילין שהם המוחין וזהו בוודאי אומנות גדולה וד"ל:

או יאמר והיו העטופים ללבן והקשורים ליעקב ע"ד אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון וי"ל פירוש הפסוק כי ידוע שתקיעה שברים תרועה הוא מדת אברהם יצחק ויעקב שהוא חג"ת ויעקב הוא ת"ת שהוא עמודא דאמצעיתא הכלול משלשתן ויעקב הוא התורה שהוא אור פני הקב"ה בסוד נהירו דאנפין והוא שאמר הפסוק אשרי העם יודעי היינו שמקשרים עצמם תרועה היינו לבחי' יעקב שהוא תרועה כנ"ל ולזה ה' באור פניך יהלכון בהתורה יהלכון שהוא בחי' יעקב והוא שמרומז בפסוק והיו העטופים היינו שהוא מכוסה בעיטוף דלית לה נהירו דאנפין הוא ללבן והקשורים היינו קשר ר"ת תקיעה שברים תרועה הכל נכלל ליעקב והבן:

יש לאל ידי לעשות עמכם רעה ואלהי אביכם אמש אמר אלי וכו': יש להעיר בזה שיש כאן שינוי בתיבת אמש שאין זה בכל התורה כי בכל התורה כתיב אתמול וכאן כתיב אמש וודאי לא לחנם דקדקה התורה כאו לשנות מבכל מקום ולכתוב אמש הלא דבר הוא וי"ל לפי ענ"ד דהנה בספר יצירה כתיב שלש אמות הן אמש וכו' ומהם נולדו ג' אבות וכו' ע"כ וכן הוא בכל ספרי הקבלה שאלו ג' אש מים אויר הם בחי' ג' אבות והיינו מים הם חסדים בחי' אברהם אש הוא גבורה והוא בחי' יצחק אויר הוא רוח היינו יעקב וידוע דיעקב היה כלול מאלו הג' בכלל שהיה שלימותא דאבהן שכולם נכללו בו וע"ז היה תמיד כל התעצמותו לבוא לזה המדריגה וכך עלתה בידו כמ"ש באוה"ח על פסוק והיה ה' לי לאלהים שכוונתו בתפלתו היה ליעשות מרכבה ליהשם הוי"ה ב"ה שיהיה שורה עליו תמיד ובזה נכלל כל הג' אבות כי אברהם היה מרכבה להיו"ד של השם ויצחק לה"א ויעקב להוא"ו כידוע וזה י"ל השינוי כאן ג"כ על זאת הכוונה כי יפלא עוד איך האמין יעקב זה ללבן שה' נתראה אליו כמאמרו אח"כ את עניי ואת יגיע כפי ראה אלקים ויוכח אמש הלא לבן רמאי היה ואפשר שקר הוא אבל האמת הוא שהרגיש בדברי לבן ולשונו שאומר אמת ובזה האמין לו שהש"י נתראה אליו מחמת שלבן אמר זה הלשון ואלקי

אביכם אמש אמר אלי וזה יורה שהש"י רימז לו שיזהר מליפגע ביעקב שהוא מרכבה לתלת אבהן הרמוזים באותיות אמש כנ"ל וזש"ה אלקי אביכם היינו משני אבות אברהם ויצחק אמ"ש היינו מדריגתך כלול משלשה אבות ולכך א"א ליגע בך ואף שוודאי לבן לא ידע מזה הצדיקים והחכמים עינם בראשם להשגיח על דברת בני אדם ולשונם מה הם מרומזים ואיך ידברו ויגידו ויעקב הבין זה שידע השתדלות פעולותיו היה לזה תמיד שיזכה להיות מרכבה לתלת אבהן ולכך הרגיש זה מלשונו שזכר אמש וכן יוסף השגיח בחלום השר המשקים כדאיתא בזוה"ק שהחלום הוא מרמז גם על ישראל מספור דבריו עיי"ש והוא שרימז יעקב באמרו את יגיע כפי ראה אלקים היינו תרין דרועין חסד וגבורה ויוכח הוא לשון בירור כמו ויוכיחו בין שנינו והיינו שהש"י ראה איך שכלל בי תרין דרועין ובירור זה שנעשתי מרכבה לכל הג' מדריגות הרמוזים באותיות אמש והמשכיל יבין ויש בזה דברים נסתרים וה' יאיר עינינו בתורתו תורת אמת:

וישלח

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו עם לבן גרתי ואחר עד עתה ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך: ופירש"י ז"ל וישלח יעקב מלאכים ממש ותחלה נבאר ע"פ פשוטו מנ"ל לרש"י שהיו מלאכים ממש כי בפסוק נראה תיבת לפניו מיותר ומזה מדייק רש"י שהיו מלאכים ממש וידוע כשבאים לעולם הגשמי הם מתלבשים ומתגשמים באוירא דהאי עלמא וזה שיעור הפסוק מלאכים היינו הוא היכר בהם שהם מלאכים אף שהיו מלובשים כדמות אנשים לגודל רוחניותו ומדריגתו אבל לפני עשו היו אנשים ומזה נראה שהיו מלאכים ממש וק"ל: ויש עוד בזה לאלוה מילין איך שמרומז בפסוקים אלו מוסר השכל להורות הדרך אשר נלך בה כל ימינו וגם רש"י רימז ענין עמוק בתיבת ממש כאשר נבאר בס"ד ויקושר פסוקים אלו עם הסיום של הפסוקים מסדר הקודם ויפגעו בו מלאכי אלקים וכו' ויקרא שם המקום ההוא מחנים ע"פ מה שאמרתי כבר על ויעקב הלך לדרכו היינו שהלך לדרך וא"ו והוא לדרכו והיינו שכל השתדלות פעולותיו היה שיהיה מרכבה לבחי' וא"ו שהוא ת"ת עמודא דאמצעיתא כלול משניהם ממדת אברהם ויצחק שהוא חסד וגבורה והוא שאמר ויפגעו בו מלאכי אלקי' היינו שכך עלתה בידו שנפגע בו והיה כלול בו מלאכי אלקי' היינו בחי' ב' אבות אברה' ויצחק ולכך ויקרא שם המקום ההוא מחנים ע"ש שני מדות הנ"ל וכשזכה לזה שנכלל בו גם מדת חסד וגבורה אז וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו עשו היינו

עולם עשיה שידוע שהנשמה היא חלק אלקי ממעל וניתן בגוף האדם בעולם העשיה שיקשר כל העולם העשיה לשורשו כל דבר לשורש שלו וזה כל פעולת הצדיק העובד את ה' לקשר ולייחד העולם עשיה אל עולם העליון לשורשו ולבטל כל הקליפות שבעולם העשיה ובזה נמחקין כל הדינים ודרך כלל כל ישראל צדיקים הם וצריכים לקשר עצמם בתורה או לתלמיד חכם בכדי שלא יטבעו ח"ו בענייני העולם העשיה הזה או במעשה או במחשב' בעסקם בו יומם ולילה לזה צריכי' התקשרות או בתורה או עכ"פ לת"ח ראשי הדור בכדי להעלותם שלא ישארו שם ח"ו: ויש בזה פרטי דברים איך להעלות כל דבר לשורשו כי יש ג' בחי' משכיל מושכל שכל משכיל היינו האדם הרוצה להבין ולהשכיל איזה דבר מושכל היינו אותו הדבר שרוצים להשכיל אותו ושכל היינו שבו משכילין מה שרוצים להשכיל והשכל הוא שורש אלוקות שהוא החכמה העליונה וכשהוא מכניס השכל שלו בכל דבר שהוא עושה אזי מכניס שורש אלוהות באותו דבר ובזה הוא מעלה הדבר לשורשו וכמו שאיתא בגמרא אצל נחום איש גם זו שזה היה מדתו שבכל דבר שהיה עושה ושאירע לו היה מכניס השכל העליון היינו החסד כי החכמה הוא שורש החסד כידוע וע"כ כשאירע לו שגנבו מאתו אבנים טובות שהוליך לבי קיסר והניחו עפר במקומו אמר גם זו לטובה והיינו שהיה יודע שעפר הוא ג"כ מן הד' יסודות אף שהוא יסוד התחתון אעפ"כ יש בו שורש אלוהות והיה מכניס עם השכל שלו שדבוק לשכל העליון בחי' חסד שבו שהוא שורש אלוהות שיש בו שהוא יכול להפך ולשנות כל הטבעים ואז נמתקו כל הדינים והוא שרימז לו אליהו ז"ל דלמא מעפרא דאברהם הוא היינו שמצא החסד שבו שהוא שורש אלוהות שיכול להפוך כל הטבעים וזהו מדתו של אברהם שהיה מדת החסד וזהו מעפרא דאברהם וזה י"ל ג"כ פירוש הפסוקים אחר שכתוב בסוף הסדר הקודם שיעקב זכה שנכלל בו ג"כ מדת אברה' שהוא החסד כנ"ל אז וישלח יעקב מלאכי' ממש ממש ר"ת משכיל מושכל שכל היינו ששולח המחשבות שלו שהוא השכל כנ"ל אל עשו אחיו היינו לתקן כל דבר של העולם העשיה במקום שהוא שם ודבוק עמו כאח ארצה שעיר היינו ששם צריך תיקון לבטל הקליפות שיש בעולם עשיה שדה אדום היינו דינים כדאיתא בזוה"ק וצריך להמתיקן ויצו אותם היינו שהיה מחבר ומקשר המחשבות בצוותא חדא כה תאמרון לאדוני לעשו היינו לשורש אדני שיש בעולם העשיה והיינו לקשר שורש אלוהות שיש בעולם העשיה בכל דבר ודבר שיקושר לשורשו על ידו שהיה מכניס בו השורש אלהות שבו כנ"ל ע"י מחשבותיו ושכלו שהוא דבוק בעולם העליון עם לבן גרתי היינו שהיה בתחלה מגורי בעולם התשובה שהוא מלבין עונותיהם של ישראל כי הנשמה היה דר בעולם העליון ואחר עד עתה היינו שאני

צריך להמשיך גם לעולם עשיה וזהו ויהי לי שור וחמור וכו' שהם ענייני קליפות כנזכר בתיקונים ועזר לי הש"י שבטלתי אותי וקרבתי לקדושה שאדרבא הם מלמדים סנגוריא עלי ואשלחה להגיד לאדוני היינו ששלחתי המחשבו' והשכל להגיד היינו להמשיך ולקשר לאדוני היינו כל דבר מעולם עשיה לשורש אלוהותו ואדני שיש בו והכל ע"י החסד שהוא השכל כנ"ל וזהו למצוא חן בעיניך היינו למצוא מדת החסד בכל דבר כנ"ל שזהו מדת אברהם שהיה בו ג"כ כנ"ל וישובו המלאכים אל יעקב היינו שכך עלתה בידו ויאמרו באנו אל אחיך עשו היינו לעולם עשיה וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו היינו בזה שהמשכת והכנסת אלף היינו אלופו של עולם בכל דבר בזה ממילא הת' של אמת שהוא ארבע מאות הולך לקראתך לקשור עם המ"ם ויעשה אותיות אמת ואז נמתקין כל הדיני' והמש"י:

או יאמר עם לבן גרתי ופירש"י ותרי"ג מצות שמרתי והוא ע"ד איזהו חכם הלומד מכל אדם היינו אפי' מיצה"ר וכמו בכל לבבך בשני יצריך ובזה נתהפך גם הוא ליצ"ט וזהו ויהי לי שור וחמור וכו' היינו אפי' הכתרין תתאין נתהוו לי לסנגוריא והבן:

ויאמר אלקי אבי אברהם ואלקי אבי יצחק וכו' כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות י"ל שרימז בזה כי במקלי גימ' יעקב והיינו בשעה שעברתי את הירדן לא היה לי אלא שם יעקב ועתה הייתי לשני מחנות היינו שזכיתי להקרא גם בשם ישראל ונכנס בבחי' אלקי אבי אברהם ואלקי אבי יצחק והמש"י:

עוד י"ל כי במקלי עברתי את הירדן הזה ע"ד שסיפר אא"ז נ"ע זלל"ה שפעם אחת עבר הנעסטר בלי שום שם רק היה מניח חגורו ועבר עליו ואמר שבאמונה גדולה הוא שעבר וזה י"ל שרימז יעקב אבינו ע"ה במקלי גימ' יעקב היינו בשמו שהוא יעקב מדת אמת והיינו לגודל אמונה שלו בזה עברתי את הירדן והבן:

או יאמר ויאמר יעקב אלקי אבי אברהם וכו': האומר אלי וכו' ויש להעיר בזה אומרו האומר דמשמע לשון הוה ומהראוי היה שיאמר אשר אמר אלי והנה בזוה"ק איתא וז"ל הכא תלי מלה לאתעטר' לאתרא בנייהו אלקי אבי אברהם לימינא ואלקי אבי יצחק לשמאלא ה' האומר אלי הכא אתעטר בקשורא חדא כדקא חזי והנה לפי זוה"ק היה ראוי לומר אצל כ"א בחינה שלו היינו אצל אברהם אל ואצל יצחק אלקים שהוא מדת הדין בחינתו אך יתכן דהנה ידוע יעקב היה מרכבה לשם הוי"ה ב"ה כי הוא היה כלול מכל הג' אבות והנה ד' יסודות שהם ארמ"ע ושורש שורשם שם הוי"ה ב"ה והנה אברהם היה בחי' מים יצחק היה בחי' אש יעקב היה בחי' רוח שהוא כולל כל הג' בחינות וזהו ה' האומר היינו השם הוי"ה ב"ה שהוא שורש "אמר ר"ת אש מים רוח כי שלשתן הם

משורש יה"ו מהשם ב"ה והוא עיקר השם כי הה"א כפולה והיא אלי היינו הוא המרכבה לאלו הבחינות ועיין מה שכתבתי כבר על פסוק אמש אמר אלי והבן:

הצילני נא מיד אחי מיד עשו י"ל ע"ד דאיתא במדרש לעתיד יתעטף עשו בציצית וישב בין הצדיקים והקב"ה מושכו משם וכו' עי"ש: וי"ל שזה הוא מצוי ג"כ בעוה"ז בעו"ה שנתרבה השקר בעולם וכל אחד רוצה להעלות במעלות שלומי אמוני ישראל ורואה שהם מלובשים בגדי לבינים בשבת ולובשים טלית בע"ש במנחה ואומר היות אהיה כמוהו: וזה שקשה מכולן שזה גורם אריכות הגלות שהם נקראים ערב רב שהם מעורבי' בישראל וקשה להפרידו כמשל החיטה המוץ והתבן שבו שאינו דבוק כ"כ להחטה הוא מתפזר בקל אבל הפסולת שבחטה מתדבק בהחטה וקשה להפרידה וזה י"ל שמרומז הצילני נא מיד אחי היינו שהוא מעורב ומתדבק בו מיד עשו ואעפ"כ הוא עשו וק"ל:

כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים צריך להבין שאמר והכני מדבר בעדו ומסיים אם על בנים: וי"ל כי ידוע כשהשכינה שורה על האדם אינו מתייירא משום דבר בעול' כי היא פריסת גדפהא עליו ומרחפת עליו כאם על בנין. וזה י"ל וירא ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלקים היינו שראה שזכו להיות שורה עליהם רוח אלקים שהוא השכינה ותיבת עליו היינו על ישראל הכתוב למעלה ולכך לא היה יכול לקללם וזהו כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים היא לשון תפלה שיהיה אם על בנים היינו שאמא עילאה תפרוס גדפהא עליהם ואז לא יוכל לשלוט עליהם שום דבר רע בעולם:

או יאמר כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני וכו' ולהעיר עוד מאי פן יבוא הלא זה אינו ספק כי בוודאי יבוא וכך היה לו לומר פן יכני גם צריך להבין תיבת אותו שהיה די לומר כי ירא אנכי וכו': וי"ל ע"פ דאיתא בזוה"ק ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה וז"ל כיוון דאתדבק במהימנות' אצטריך ליה לאתבחנא בהאי אתר דאתבחינו אבהן דיליה אדם עאל ולא אסתמר ואתפתי אבתרה וחטא בההיא אשת זנונים נחש קדמאה נח עאל ולא אסתמר וחטא ואתפתא אבתרה דכתיב וישת מן היין וישכר ויתגל וכו' אברהם עאל ונפק בשלם וכן יצחק ויעקב כתיב ביה ויצא יעקב מבאר שבע אתרא דרזא דמהימנותא וילך חרנה היינו סטרא דאשת זנונים ואשתזיב מינה דכורא דילה סמא"ל נחת לאגחא ביה קרבא ולא יכול ליה דכתיב ויאבק איש עמו וירא כי לא יכול ליה כדין אשתזיב מכולא ואשתלים בשלימו וכו' ע"ש וזהו שאמר כי ירא אנכי אותו היינו דמינה כבר אישתזיב כנ"ל על וילך חרנה אך עדיין היה ירא אותו היינו מן דכורה דילה שהיה נחת לאגחא ביה קרבא וזהו פן גימ' סמא"ל ע"ה והיה מתפלל שיהיה אם על בנים כנ"ל שאמא תפרוס גדפהא עליה וכך עלתה בידו עד וירא כי לא יכול ליה ואז אשתזיב מכול' והבן:

או יאמר כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני דידוע אית יראה ואית יראה יראה חיצונית דדחיל בגין רצוע' לאלקאה וכו' ויראת הרוממו' וכו' וכשאדם זוכה למדריגת יראה פנימית יראת הרוממות של אין סוף יתבר ויתעלה אז בטל ממנו כל היראה חיצונית אבל כשיש לו איזה יראה חיצונית הוא מחמת שנפל מיראת הרוממות ומן הבטחון ולכך שולח לו השם היראה חיצונית כדי לעוררו שיקשר עצמו אל היראה העקריות כידוע זה בספרי הקדושים של הכה"ג וזה י"ל שרימז יעקב כי ירא אנכי אותו היינו מחמת שאני רואה שיש לי יראה ממנו ונפלתי בוודאי מיראת הרוממת ולכך פן יבוא והכני ובאמת קשר עצמו בזה היראה אל היראה העיקריות וניצול הימנו כנ"ל וק"ל:

הצילני נא מיד וכו': י"ל בזה רמז על המן שהיה במדי כי הצילני נא מיד ר"ת המן ומיד אותיות מדי ורמז בתפלתו להצילני מיד המן הרשע שהוא עתיד להיות במדי ע"ד דאיתא בגמ' שהתנו ביניהם מלכי מדי ופרסאי מינייכו מלכי מינן אפרכי וכו' ואחשורש שהיה פרסי והיה מלך ע"כ המן המדי היה אפרכס:

ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו הנה נראה תיבת מן הבא בידו הוא לבלי צורך כלל ואפי' לפירש"י ז"ל צריך להבין מה משמיענו בזה ותחלה נבאר מה שפי' רש"י ז"ל על והיה המחנה הנשאר לפליטה התקין עצמו לשלשה דברים לדורון ולתפלה ולמלחמה לדורון שנאמר ותעבור המנחה על פניו לתפלה שנאמר ה' אלקי אבי אברהם וכו' למלחמה והיה המחנה הנשאר לפליטה ע"כ: והנה יש לדקדק בדברי רש"י אלו למה לא סידר אלו הג' דברים כמו שהן סדורים במקראות שהביא רש"י והיה נכון לומר התקין עצמו וכו' למלחמה שהוא הקודם בפסוק והיה המחנה הנשאר לפליטה ולתפלה שהוא אחריו ואח"כ לדורון שהוא המאוחר שבכולן ורש"י ז"ל היפוך זה הסדר לגמרי ותפס המאוחר תחלה והנכון בזה לפענ"ד דבאמ' שלשתן אלו ענייני' ממוצא אחד ושלשתן נרמזו בתיבת מנחה שכתוב בפירוש בפסוק שהכין עצמו כי הפשוט במלת מנחה היינו דורון וגם מרומזבו ג"כ תפלה ע"ד יצחק תיקן תפלת מנחה נמצא מנחה הוא ג"כ תפלה וגם מרומז בו מלחמה כי איכות מלחמה נמשך מבחי' גבורה להתגבר על שונאיו ולהפילם והיא ג"כ בחי' מנחה כידוע שמנחה הוא בחי' גבורה שיצחק תיקן תפלת מנחה בסוד פחד יצחק ועל סדר זה כתב רש"י הפשוט ומפורש יותר ידם והיינו לדורון שהוא הפירוש הפשוט כאן ואח' תפלה שמרומז בו ג"כ ואח"כ מלחמה כנ"ל ששלתן נרמזו בתיבת מנחה והנה ידוע שאברהם היה מדת החסד והיה מרכבה ליד ימין ויצחק שהיה בחי' גבורה היה מרכבה ליד שמאל ויעקב שהיה עמודא דאמצעיתא כלול מתרין דרועין ששניהם נכללו בו וזה י"ל הרמז בפסוק ויקח מן הבא בידו היינו מן אותם

שני ידים שהיו מרכבה לקח מן ידו אחת שבאה לו ומפרש מן איזהו מנחה היינו מן יד שמאל שהיה לו היינו בחי' גבורה שהוא פחד יצחק שתיקן תפלת מנחה מזה לקח והכין לעשו אחיו והבן:

ויותר יעקב לבדו וכו' ואית' במדרש הה"ד ונשגב ה' לבדו ביום ההוא ע"כ והנה המדרש הזה הוא תמוה מאוד וי"ל ע"פ הגמרא כ"א מחויב לומר כל העולם לא נברא אלא בשבילי ע"כ: והנה כשנשים לב על דברי הגמרא זו הוא מוסר גדול ודרך ישרה להדרכת האדם כי כשעולה בדעתו שכל העולם לא נברא אלא בשבילו נמצא הוא יחיד בעולם וכל העמדת העולם וקיומו תלוי בו בהטבת מעשיו הוא מקיים את העולם וח"ו להיפוך הוא מחריב את העולם ואינו צריך לעשות עבודתו באיזה פניה שישבחוהו בני אדם או כיוצא בזה כי הוא העיקר בעולם וכל העולם טפלים אליו ואינו צריך להם רק כולם צריכים לו וזה מדריגה גדולה מאוד כשזוכה לזה ואז בוודאי הוא עובד לה' לבדו בלי שום בילבול ועירב מחשבה ופניה אחרת וגורם בזה ביטול כל הקליפות ונכנעים תחת יד הקדושה והשכינה כביכול: וזה י"ל שמרמז המדרש ויותר יעקב לבדו היינו כשזכה למדריגה גדולה זו שהבין והאמין שהוא לבדו יחיד בעולם ושל העולם תלוי עליו ועל מעשיו אז ונשגב ה' לבדו היינו שבוודאי עבודתו תמה ושלימה ונקיה וביטול כל הקליפות ונכנעים תחת יד הקדושה וראה ונגלה כי נשגב ה' לבדו והוא לבדו ואין בלתו רק הוא אחד ושמו אחד והבן:

ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אקים ועם אנשים ותוכל וכו' ויקרא שם המקום פניאל וכו' ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל והוא צולע על יריכו י"ל בזה דרך רמז כי אלהים הוא מספר הטבע והוא מוחין דקטנות כשנופל מן מדרגת האמונה ח"ו ונופל לטבעית וכשבאין מוכן דגדלות הוא יוצא מכל הטבעים ונתחזק האמונה בלבו שבכל דבר יש השגחה מאת הבורא ב"ה והוא למעלה מדרך הטבע וזהו שמרומז לא יעקב יאמר עוד שמך שהוא עקב ושפלות ורמז על מוחין דקטנות כי אם ישראל יהיה שמך והוא רמז על מוחין דגדלות ע"ד ישראל אותיות לי ראש הטעם כי שרית עם אלקים היינו עם כל הטבעיות ועם אנשים היינו מין אנושית ויצאת למעלה דרך הטבע וזהו ויקרא שם המקום פניאל הוא אותיות פני אל היינו שנתגלה אליו אור פני ה' ונתגלו החסדים שהם נקראים אל מחמת שיצא מן הטבע שהוא אלקים ויזרח לו השמש היינו שמש דא יעקב כדאית' ויזרח לו השמש זו נשמתו ע"ש נפש חיה הוא שמו כאשר עבר את פנואל היינו שהיה מקודם הסתרת פנים וזהו שנכתב כאן פנואל בוא"ו ע"ש פנו אל היינו שנפנה אל ממנו והוא צולע על ירכו והיינו שנפל מן האמונה

שלו וכשעבר אותו וחזר למוחין דגדלות ולאמונה שלו אז ויזרח לו השמש היינו נשמתו כנ"ל והבן:

וישם את השפחות ראשונה וכו' ואת לאה וילדיה אחרונים ואת רחל ואת יוסף אחרונים י"ל בזה בדרך רמז שהתור' מרמז' לנו כאן ענין עסק התורה ע"ד שאיתא בספרים הקדושים של הרב מפולנאה על פסוק בא נא אל שפחתי אולי אבנה ממנה בשם הרב מוה' נחמן האירידינקער שפחה היינו בחי' שלא לשמה וכבר נתבאר לעיל זה באריכות וזה י"ל שמרומז כאן וישם את השפחות ראשונה היינו שהוא רמז שיעקב היה ירא מעשו ועשה זה בגשמיות וכן הוא מרמז ג"כ שהיה ירא מן היצה"ר שהוא עשו שהוא אורב לו תמיד ואינו מניחו לעשות וללמוד תיכף לשמה לכך בתחלה עסק שלא לשמה שהוא בחי' שפחה ואת לאה הוא כמו שאיתא בזוה"ק לאה הוא לשון לָאָה היינו אח"כ הוא מיגע את עצמו ובא לתכלית האמיתי היינו לשמה וזהו ואת לאה אחרונים ואת רחל ויוסף אחרונים היינו אח"כ עוזר לו הש"י שיכול ללמוד תורה לשמה ואינו צריך שוב ליגע עצמו רק נעשה כמעיין הטבע ומתגבר ומוסי' והולך תמיד בכל עת ובכל רגע וזהו האחרוו והחביב מכולן שזהו תכלית האמיתי וק"ל:

ויאמר עשו יש לי רב אחי יהי לך אשר לך והוקשה האוה"ח שהיה לו לומר אחי יש לי רב יהי לך אשר לך ולמה הפסיק בתיבת אחי במאמרו עיי"ש וי"ל לפענ"ד ויבואר ג"כ דברי רש"י שפירש כאן הודה לו על הברכות איך מרומז כאן בפסוק וכן הוא פי' הפסוק ויאמר עשו יש לי רב היינו אדון ושליט עלי ומי הוא אחי שהוא אדון עלי כיון שלקח הבכורה וממילא באו לו הברכות ובפרט בכרה אותיות ברכה ובכלל הברכות היה הוה גביר לאחיך ומה שקנה עבד קנה רבו וממילא יהי לך אשר לך כי אפי' שאקח לי אותם ע"כ יהיו שלך והבן:

או יאמר לבאר דבר רש"י איך מרומז כאן שהודה לו על הברכות כי כבר נתבאר זה לעיל שיצחק בירך את יעקב בברכת כל כמ"ש ואוכל מכל ואברכהו היינו בכל אברכהו עי"ש והוא כלל כל הברכות כמ"ש לא תחסר שאין שום מחסור כל בה כשיש מדת כל בה והוא שמרומז כאן בדברי עשו יהי לך אותיות כל למפרע היינו הברכות כל שיש לך יהי לך נמצא שהודה לו על הברכות שזה כלל כל הברכות גם י"ל שרימז באומרו שני פעמים לך גימ' מאה שהוא שורש כל הברכות כי כל הברכות של הקב"ה הם לא פחות ממאה כידוע סוד מאה ברכאן ולכך חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום כי הוא שורש כל הברכות שמשם נמשך כל הברכות ומקור הברכות הוא מאה: וזהו מרומז שהודה לו על הברכות והבן:

ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות י"ל ע"ד סכות בענן לך מעבור תפלה והוא שרימז ויעקב נסע מן סכות בענן ולכך ויבן לו בית היינו בית תפלה כמ"ש כי ביתי בית תפלה וכו' והבן:

או יאמר ע"ד שכתוב באו"ח בסי' א' שויתי ה' לנגדי תמיד זה כלל גדול בתורה וכו' כי אינו דומה ישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא בביתו כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול ומכ"ש כשיחשוב שיושב לפני מלך מלכי המלכי' הקב"ה ורואה במעשיו וכו' ומיד יגיע אליו היראה והכנעה והוא שרימז כאן ויעקב נסע סכותה כמו לסוכות לשון ראיה כמו אבי יסכה שדרשו חז"ל ע"ש שהיתה סוכה ברוה"ק וכו' והוא שאמר שיעקב הלך ונסע למדריגה זה שהיה תמיד רואה לנגד עיניו הש"י ומזה זכה ויבן לו בית היינו יראה כנ"ל שמזה בא לו יראה לאדם והבן:

ויעל מעליו אלקים במקום אשר דבר אתו יש להעיר בזה אומרו תיבת במקום כי היה נכון לומר ממקום לפי הבנת הענין גם אשר דבר אתו שהכוונה לפי הפשט היא על הש"י שדיבר אל יעקב היה ראוי לומר אשר דיבר אליו וי"ל שהתורה מרמזת לנו בזה ענין גדול ע"ד שאמרתי כבר על ומסדר את השוכבים במשמרותיהם דהנה יש כמה מדריגות ובחינות שונות זה מזה בענין עבודתו י"ש ובכל איזה מהבחינה שאדם מתעצם בו בהשתדלות פעולותיו כך הוא התדבקות הש"י עמו באותו בחי' שהוא משתדל ומשתוקק להשיגה וזהו ומסדר את הכוכבים היינו הש"י ב"ה וב"ש הוא מסדר נשמות של ישראל שנמשלו לכוכבים במשמרותיהם לשון המתנה כמו ואביו שמר את הדבר והיינו לכל או"א לפי הבחינה שהוא ממתין ומשתוקק ומצפה לה ומשתדל להיות מרכבה לאותו בחי' כך הוא סדר התדבקות הש"י עמו לכל א' וא' לפי ענין בחינתו ועבודתו ולפי בחינת עבודתו כך היא העלאת השכינ' כביכול באותו בחי' שהוא משתדל בה וכבר נתבאר זה לעיל ויעקב הלך לדרכו דתיבת לדרכו אינו מובן וי"ל דהכוונה בזה להורות איכות השתדלות פעולותיו של יעקב היה שהלך לדרך ו' היינו זה היה כל הליכותיו שיהיה מרכבה לבחי' וא"ו שהוא ת"ת וכך עלתה בידו שאברהם אע"ה היה מרכבה ליו"ד של שם הקדוש הוי"ה ב"ה ויצחק היה מרכבה לה"א ויעקב היה מרכבה לוא"ו וידוע שהיה כלול משניהם והיה נכלל בו ג"כ יו"ד ה"א והיה מרכבה לשם הוי"ה ב"ה וזה י"ל שמרומז בפסו' ויעל מעליו אלקי' מעליו כמו על ידו והיינו שע"י פעולותיו כביכול נתעלה אלקי' במקום היינו באותו בחי' שהיה משתדל בה היינו שזכה להיות מרכבה להשם הוי"ה ב"ה שהוא בהכאה מספר מקום באותו בחי' נתעלה אלקים על ידו אשר דבר אתו י"ל

שקאי על יעקב שכבר זה דיבר והתפלל ע"ז כדאיתא באוה"ח על פסוק והיה ה' לי לאלקים גם תיבת במקום חסר וא"ו גימ' יעקב והבן היטיב כי יש בתוכו דברים נעלמים:

וישב

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען: י"ל בזה כי ידוע במקום שיש השראת השכינה שם אף שאח"כ נסתלק נשאר רושם הקדושה לעולם והוא שאמר הכתוב וישב יעקב בארץ מגורי אביו היינו באותו ארץ שהיה אביו עשה שם יחודים וזהו מגורי לשון אסיפה ויחוד כמו מגורה מליאה פירות נקרא ע"ש ששם נאסף ביחד התבואה אל מקום אחד והוא שרימז כאן על היחודים קדושים שעשה באותו מקום ובוודאי נשאר שם רשימא קדיש' ולכך ישב יעקב שם כי המקו' גורם מצוה גוררת מצוה וקדושה גוררת קדושה וכמו שכתבו אנשי אמת יראי ה' על פסוק ובמושב לצים לא ישב כי המקו' גורם ח"ו ע"ש וכ"ש במקום שהיה קדושה שהיא תופסת מקומה כי מדה טובה מרובה וגורר תחנה ובקשה ותפלה ויחוד והדבר הזה הוא נוהג תמיד בכל אדם ובכל זמן:

או יאמר וישב יעקב בארץ מגורי אביו: ולהבין אומרו מגורי לשון רבים י י"ל ע"ד הסוד כי ידוע בכוונת מוסף יוה"כ לדחוף בשתי ידים את השעיר ויכוין כי שני פעמים אלקים עם הנקודות עולה השטן וב' פעמים יעקב ג"כ גימ' השטן וזה הוא מול זה והוא דוחפו ע"ז והיינו עם שני פעמים אלקים כנ"ל. וזה י"ל שרימזה התורה הקדושה אחר הסיפור שהזכיר עשו ואת אלופיו ובניו. ועשו ושעיר נתהוו אחד אח"כ רמזה התורה הקדושה אע"פ שרבים הם כוחותיו אל תאמר איכה אוכל להורישם לכך אמר הכתוב וישב יעקב בארץ מגורי אביו מגורי לשון פחד ויראה שהוא פחד יצחק וזהו מגורי לשון רבים לרמוז על שני פעמים אלקים שהוא גבורה ופחד יצחק ושני פעמים יעקב בזה דוחין את עשו ושעיר ואלופיו וכל כוחותיו ואין שטן ואין פגע רע: וזהו וישב יעקב כמו וישב אברם היינו שבזה השיב והסיר את הקליפות עשו וכל הכוחות הקליפות והכל נכנעים תחת הקדושה והבן זה היטיב:

או יאמר וישב יעקב בארץ מגורי אביו ע"ד שנזכר בזוה"ק שיעקב אבינו מבסם פחד יצחק וזה י"ל שמרמז הפסוק וישב יעקב היינו שנתיישב ונתבסם בארץ היינו אמת ע"ד אמת מארץ תצמח מגורי אביו היינו פחד יצחק אביו היה הוא במדתו מדת אמת מבסם אותו וממתיקו והבן:

או יאמר ע"ד דאית' בזוה"ק שלח ר' אבא לר' שמעון איזהו הוא רזא דיחוד' שלח ליה אמנם אחותי בת אבי אך לא בת אמי שהיחודים הם מרזא דאבא ולא מאמא ולכך ביוה"כ

שהוא יסוד אמא אסור ביחוד וזהו שאמר מגורי פי' יחודים כנ"ל אביו היינו שעשה יחודים מרזא דאבא ולא מרזא דאמא והבן זה:

או יאמר ע"ד הנ"ל אך אין מדרש בלא חידוש כי ידוע בוודאי לכל מי שיש לו מוח בקדקדו שהתורה היא נצחיות כנזכר כמה פעמים בזוה"ק תיפח רוחן מן אותם שאומרים שאין בתורה רק סיפורי מעשיות ופשט ונקר' אפיקורס כי בוודאי כשמה כן הוא ששמה תורה ע"ש להורות הדרך אשר נלך בה ואת המעשה אשר נעשון כך מפורש בקרא והיינו ע"ד משל ששמעתי מאא"ז נ"ע זללה"ה לגזלנים שיש בו ביער אחד ושלחו משם איש אחד תמיד לפתות אחד שילך לשם כדי שיהרגו אותו ויקחו ממונו ומי שהוא חכם עיניו בראשו ולא רוצה לילך לשם וזהו ג"כ הדרך אשר נלך בה היינו הדרך הישר ולא אחר פיתוי היצה"ר שמפתה להאביד את האדם כמשל הנזכר ואת המעשה אשר יעשון היינו אף המעשיות שיש בתורה אשר יעשון גם לעולם כי הדברים הם חיים וקיימים לעולם ובוודאי המעשה זה של ענין ישיבת יעקב וכל מאורעותיו הם מרמזים סודות עמוקים ונפלאים וכבר פירשתי מגורי לשון יחוד שעשה יחודים לשכינה כביכול וזהו בארץ כנען שהשכינה כביכול נקראת ארץ ונקראת כנען שהוא ג"כ מורה על השפלות והכנעה כי השכינה כביכול היא מכנעת עצמה לכל המדריגות התחתונים ושפלי' ואף למי שעושה עבירה ח"ו ומתענג מן העבירה אם לא היה בו חיות השכינה לא היה עושה העבירה ולא היה מתענג מן העבירה והוא ע"ד ומלכותו בכל משלה או י"ל שנקראת כנען ע"ש שהוא מכנעת כל הקליפות ומשברת כל המקטריגים או י"ל מגורי לשון ירא' כנ"ל והוא שאמ' ישב יעקב בארץ מגורי אביו היינו שקשר עצמו למדת אביו שהוא הירא' ופחד יצחק:

אלה תולדות יעקב יוסף היינו לשון הוספה שבכל עת ובכל רגע ניתוסי' לו אור חדש בנשמתו ומחשבתו שנקרא הולדה שהוא מוליד בשכלו בן שבע עשרה שנה היינו בתחלה נקרא שבע ימי הבנין היינו זיי"ן המדות שצריך לתקן כל מדה ומדה מהמדות האלו וכשמתקנם עם תלת מוחין נקרא עשרה היה רועה את אחיו בצאן רועה הוא לשון יחוד והתחברות מלשון אחוה וריעות והיינו שהיה מייחד את אחיו היינו אותם שהיו דבוקים בו היה מייחד ומקשר עצמו בהם בצאן היינו דוגמת הצאן שהרועה מייחד אוחם שלא יתפזרו אנה ואנה ושלא יהיה להם שום מכשול וילכו במרעה טוב ויפה והוא נער את בני בלהה וכו': נער כמו וינער ה' היינו שראה לנער ולשבר ולהסיר אותם הכוחות נשי אביו נשי לשון שכחה כמו נשני חלקים והיינו כוחות הקליפה שהיו רוצים להשכיח ממנו אביו שבשמים היה רואה לבטלם ולהסירם והבן:

או יאמר אלה תולדות יעקב יוסף שהיה תמיד הולך ממדריגה למדריגה ומוסי' והולך בכל יום צדקתו ומ"ט יוסף בן שבע עשרה היינו ההוספה היה לטוב גימ' י"ז היה רועה את אחיו בצאן רועה היינו מייחד ומחבר ומקשר מלשון אחוה וריעות ולכך נקרא רועה צאן בלשון רועה ע"ש שהוא מייחד ומחבר הצאן אל מקום אחד שלא יתפזרו אנה ואנה והוא שאמר שהיה מייחד את אחיו היינו כל ישראל וניצוצי השכינה כביכול הכל היה מעלה ומתקן אותם ע"י יחודים קדושים שעשה בצאן קבלתי בזה מאא"ז נ"ע זלל"ה כי צאן הוא יחוד והוא נער את בני בלהה כנ"ל שהיה מנער ומפריד מעליו הקליפות וכוחות הטומאה נשי אביו שהיו רוצים להשכיח ממנו אביו שבשמים ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם היינו כל הדברים שהיו העולם עושים בלא דעת ובלא דעת נפש לא טוב והוא בחי' רע חלילה וזה את דבתם רעה היה הוא מביא אותן הדברים אל אביהם היינו שהי' מקשר אותם לשורשן והבן כי כן ראיתי ושמעתי מן אא"ז זללה"ה ומי יתן לבוא למדריגה זאת באמת:

או יאמר וישב יעקב וכו' בארץ כנען וכו' וי"ל בזה בדרך רמז ע"ד הידוע כשזוכה אדם ונכנס ליראה פנימיות אזי בטל ממנו כל היראות חיצונית שהיה ירא מהם בתחלה ונכנעים לפניו והנה לעיל בפ' ויצא אמר יעקב ופחד יצחק היה לי והיינו שזכה לפחד יצחק יראה פנימיות ולא יראת לבן ולכך ממילא היה לבן נכנע לפניו ולא היה יכול לו וזהו וישב יעקב שנתיישב במגורי אביו שבשמים שהוא יראה פנימיות ומגורי כמו ויגר מואב ולכך בארץ היינו כל ארציות ויראה חיצוניות כנען הכל היו נכנעים ובטלים לפניו ולא היה להם שום שליטה כלל עליו והבן:

עוד ירמוז וישב יעקב וכו' אלה תולדות יעקב וכו' ונקדים הפסוק שאמר דוד המע"ה גר אנכי בארץ וכו' ולכאורה אינו מובן כלל כי המצות אינם סתורים כלל רק מפורשים במניינם ובפרטם וגם האיך תלוי בזה שהוא גר בארץ אך הענין הוא כך ד"א כשגר בא לעיר אין לו שום מכיר שיקרבו אצלו עד שפגע בחבירו גר התחילו מנשקים זא"ז ודבקו עצמם יחד וכ"א אין מגלה מסתוריו ומצפוניו אלא לגר חבירו הוא מגלה כל לבו וכל מסתוריו וזה י"ל שכיוון דהמע"ה בתפלתו שאמר גר אנכי בארץ והש"י ב"ה כביכו' הוא ג"כ גר בעוה"ז שאין להשיג בזה העול' כ"ז שמלובש בחומריות עצם אלוקותו יתב' וגם אנכי גר בארץ לכך אל תסתר ממנו מצותיך לשון צוותא ודביקות סתרי תורתיך ומצותיך הצפונים וחתומים בתוכן כל מצוה ומצוה כדרכו של גר שלא לגלות מסתוריו כ"א לגר חבירו כמותו וגם י"ל שמרמז הפסוק וישב יעקב במגורי אביו הינו שהנהיג עצמו בגירות כמו אביו בעוה"ז כדכתיב ויגר יצחק וכן באברהם גר ותושב וכו' וע"כ היה אלה תולדות

יעקב שזהו שהי' מוליד בזה יוסף היינו שהיה מוסי' בכל יום דביקות בתורה ובמצות ונתוס' לו בזה דעת להבין סתרי עליון והבן:

או יאמר והוא נער את בני בלהה ע"ד שאית' בכוונת אדני שפתי תפתח כי ה' פעמים דין מספר ש"ך ששורשם מל"ב נתיבות החכמה וכ"א כלול מעשר שמספרם ש"ך ונמתק בה' אלפין של אדני היינו ה' פעמים דין נמתק בה' אלפין של אדני ונעשה אדני שפתי תפתח ע"ש וזה י"ל והוא נער שהיה מתחלה בסוד נער ע"ד לא יכולתי דבר כי נער אנכי ונער גימ' ש"ך וא"א לדבר כי אם כשנמתק בה' אלפין ואז אדני שפתי תפתח כנ"ל שיוכל לדבר והוא שאמר בני בלהה היינו לב ה"ה ר"ל הש"ך דינים שהם שורש ל"ב נתיבות החכמה כנ"ל נמתקין בה' אלפין ונעשה מנער נערה והבן זה ומזה ג"כ נעשה הולדה לרחל ע"י בלהה כשנמתק הדינים שהם משורש ל"ב נ"ה כנ"ל והיא שרימזה בא אל אמתי בלהה אולי אבנה ממנה היינו על ידה יהיה לי הולדה והבן:

ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם יש בכאן סוד הנזכר בכתבים לעצור המגפה ר"ל ע"י שם מה"ש שהוא במילואו מספר מות ויכוין להמתיק אותו ויהיה נעשה מן מות אותיות האמת עי"ש וזה י"ל שמרומז בכאן ויבא יוסף את דבתם מספר מות שהיא רעה היה הוא מביא אותיות אלו אל אביהם היינו שנעשה אותיות האמת שהיא מדריגת אביהם יעקב כמ"ש תתן אמת ליעקב ובזה היה ממתיקן ומהפך מד"הד למדת הרחמים והבן וכן היא בכל הצדיקים שבכל דור שמהפכים מדת הדין הקשה למדת הרחמים וממתיקין אותם:

וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו ותרגומו ארי בר חכים הוא ליה י"ל בזה ע"ד שאית' בזוה"ק זכאה הוא מאן דמליל על אודנין דשמעין וי"ל שרימז בזה דהצדיק המשפיע תורה ומוסר לבני אדם כשיש לו מקבלים שמשתוקקים ומתאוים לשמוע דבריו: אז יכול הצדיק לומר דבריו בזכות הדעת ובצחות מחשבתו בלי שום טירוף ובלבול הדעת ובהתעוררת תאוותם שמשתוקקים לשמוע מעוררים את הצדיק ונתחדש לו אור תורה באור צח ומצוחצח וזהו שרימז זכאה איהו היינו לשון זכות ובהירות שנעשה זך ובהיר באור חכמת התורה מאן דמליל על אודנין דשמעין כנ"ל כשיש מקבלים שרוצים לשמוע ולקבל ממנו בזה פועלים דבר גדול להצדיק שנעשה חכמתו זכה וברה ובוודאי מאירת עינים וזה י"ל שרימז התרגום וישראל אהב את יוסף שראה בו מדריגה גדולה זו ארי בר היינו לשון זך ובהיר כמו נשקו בר חכים הוא היינו שהיה חכמתו זכה וברה:

עוד י"ל שרימז התרגום ע"ד ששמעתי וראיתי מן אא"ז נ"ע זללה"ה שהיה מספר מעשיות ודברים חיצונים ובהם היה עובד ה' בחכמתו הזכה והטהורה שהיה לו וזה י"ל שרימז

ארי בר חכים הוא בר לשון חוץ כמו תוכו כברו והיינו זהו המעלה והמדריגה נפלאה שהיה לו שאפי' בר היינו בדברים חיצונים וסיפורי דברים חכים הוא היינו שהיה מלביש בהם חכמתו הזכה והיה עובד ה' בהם וכיון שראה יעקב אבינו שזכה לחכמה נשגבה כזו ויקשר אהבתו בו וק"ל:

המלך תמלוך עלינו אם משול תמשול בנו ותרגומו המלכו את מדמי לממלך עלנא או שולטן את סביר למשלט בנא י"ל שרימז התרגום שכוונתם היה ע"ד אין מראין לו לאדם בחלום אלא מהרהורי לבו והוא שאמר המלכו את מדמי לממלך עלנא היינו שאתה מחשב ומדמה ברעיונך למימלך ומזה חלמת זה המשלט את סביר למשלט י"ל "סביר היא ר"ת למפרע רעיוני יצרך במשכבך סליקו וק"ל:

ותשב בפתח עינים כי ראתה כי גדל שלה והיא לא ניתנה לו לאשה וכו' ויחשבה לזונה כי כסתה פניה י"ל בזה בדרך רמז כי התורה נקראת תמר כי תרי"ג מצות עם כ"ב אותיות התורה עם אותיות כפולים הם מספר תמר והנה מתחלה כשמתחיל ללמוד תורה התורה עושה לו תאוה לומר איזה פשט או דרוש כדי שיהיה לו חשק ללמוד ואף שהיא שלא לשמה עכ"ז מתוך שלא לשמה בא לשמה וזהו ותשב תמר היינו התורה כנ"ל בפתח עינים ע"ד כי תאוה היא לעינים והיינו בפתח בפתיחות דבריה בתחלת לימודו עושה לו תאוה וחשק כנ"ל אולי יבוא מזה לתכלית האמיתי וילמוד לשמה אך כשראתה שנשאר בזה ואינו משים על לבו כלל שאין זה עיקר התכלית ויבוא לתורה אמיתית ללמוד לשמה אז התור' מסתרת פניה ממנו ומתכסה ממנו ואינו רואה אור התורה ונדמה לו שאין פנימיות בתורה רק סיפורי מעשיות והוא שמרמז כי ראתה כי גדל שלה היינו אבל כשראתה כי גדל שלה והיא לא ניתנה לו שלה ע"ד כי יבוא שילה שהו' מספר משה שהו' לשמה אותיו' למשה והיא לא ניתנה לו היינו המדרגת לשמה לא נתנה לו ולא בא לזה המדריג' אז התור' מסתרת עצמה ממנו ולכך ויחשבה לזונה היינו שמחשב על התורה שאין בה שום פנימיות רק סיפורי מעשיות כי כסתה פניה היינו שהתורה מכסה אור פניה ממנו ואינו רואה כלל שום פנימיות בה ויט אליה אל הדרך וכו' כשמיישב א"ע לנטות אל התורה לילך בדרך הישר וכו' וישאל לאנשי מקומה היינו לצדיקים וחכמים הדבקים למקום ב"ה בענין התורה ואמרו לא היתה בזה קדשה היינו ששקר היא מה שחשב את התורה לזונה כנ"ל שאין בה פנימיות רק עיקר התורה הוא לדבק בפנימיות ובאור התורה וכן הוא סדר הלימוד בתחלה ויקרא שמו פרץ היינו שלא לשמה שהוא בראשונה ואח"כ נעשה ההולדה השניה שהוא העיקר וזהו ויקרא שמו זרח היינו זריחת אור התורה כשלומד לשמה והבן:

או יאמר ותסר בגדי אלמנותה ותשב בפתח עינים אשר על דרך תמנתה ע"ד הנ"ל כי תמר היא התורה ובתחלה ילמוד אדם שלא לשמה ומתוך שלא לשמה בא לשמה והוא שמרמז ותסר בגדי אלמנותה היינו מה שהיה לומד תחלה שלא לשמה בלא התקשרות לאמיתת התורה והיתה בחי' אלמנה ותשב בפתח עינים היינו כשלומד אח"כ לשמה ונפתחו עיניו באור התורה ע"ד גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך שנתגלה לו אור התורה והחכמה והוא שמרמז אשר על דרך תמנתה היינו לשון תימן שהוא דרום ונקרא ימין והוא בחי' לשמה ע"ד אורך ימים בימינה וכשהולך בזה הדרך התורה היא לו לפתח עינים להבין ולהשכיל עמקי סודותיה וסוד תעלומיה והבן:

הנה הרה לזנונים וכו' הוציאוה ותשרף מרומז בזה ע"ד ס"ת שכתבומין ישרף והמש"י:

ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ע"ד הידוע איך מקיים בכל דרכיך דעהו ד"מ כשבא לו איזה תענוג מדבר ישים אל לבו אל מקור ושורש כל התענוגים שמשם נמשך כל התענוגים והיינו מן עילת העילות המחיה את כולם ונותן חיות בכל הדברים ומשם בא לו התענוג ההוא וכשמשים זה אל לבו ומאמין בו באמונה שלימה אזי בטלים ממנו כל התענוגים הגשמיים וזהו שמרמז ויהי ה' את יוסף היינו שתמיד היה רואה ה' לנגד עיניו והיה מדבק עצמו בכל דבר לפנימיות ושורש כל השרשים וזהו ויהי איש מצליח כמו וצלחו את הירדן היינו שבכל הדברים ותענוגים הגשמיים בקע אותו ומצא שורשו ופנימיותו שמחיה את כולם וממנו נמשך כל התענוגים כנ"ל והבן:

בבעה"ט בזה הסדר איתא זאת קומתך דמתה לתמר פירוש מה תמר תחלתה בבזיון וסופה בכבוד כך ירושלים תחלה בבזיון איכה היתה לזונה ולבסוף בכבוד ואני אהיה לה חומת אש ולכבוד אהיה בתוכה ע"כ ולפענ"ד נראה לפרש כך זאת קומתך דמתה לתמר כי תמר הולידה שני בנים פרץ הוא הראשון והשני זרח והשכינה כביכול שנקראת ע"ד לבנה וסיהרא יש בה ג"כ ב' בחינות אלו פרץ היינו העדר האור בסוף חודש וזרח בתחלת חודש ולעתיד לבוא אי"ה והיה כולו אור כמ"ש כי בא אור' וכבוד ה' עליך זרח ולא יהיה עוד שום מיעוט ופרץ וזהו כמו פרץ וזרח פרץ הוא הראשון שבתחלה הוא מיעוט וזרח יהיה לבסוף בב"א ועוד י"ל פי' הפסוק צדיק כתמר יפרח כי הצדיקים תחלתן יסורים וסופן שלוה: וזהו צדיק כתמר יפרח היינו פריחת וצמיחת הצדיק הוא כמו תמר תחלה בבזיון וסופו בכבוד ומלוכה וק"ל.

עוד י"ל זאת קומתך דמתה לתמר כי לע"ל יהיה אי"ה אור הלבנה כאור החמה וזהו דמתה לתמר היינו הלבנה יהיה נדמה אורה לאור השמש גימ' תמר ומה שאמר בלשון עבר דמתה לתמר אף שלא היה עדיין כי הנביא ידבר דבריו בשם ה' ואצלו שוה עבר

והוה ועתיד ויצטדק לומר מל העתיד עבר כי בוודאי יהיה אי"ה בקרוב בימינו אמן ויראו עינינו ויגל לבנו:

ותשא אשת אדוניו את עיניה אל יוסף וכו': יש בכאן לפענ"ד דברים עמוקים וע"פ הקדמות שקבלתי ממורי זקני זללה"ה אך עדיין לא זכיתי להלביש הדברים איך שאוכל לדבר ולכותבם ואי"ה כשיחונן ה' אותי דעה בעזה"י אולי אזכה להעלותו על הכת' ואכתו' מעט מה שחנני ה' בקיצו' נמרץ כי קודם לזה כתב ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה יפה תאר הוא אותיות פארת יה הוא הקב"ה ויפה מראה הוא השכינה כביכול שהיא בחי' מראה ואספקלריא וזהו ויהי יוסף שהיה צדיק בחי' יסוד המייחד קב"ה שהוא יפה תאר ושכינתיה שהוא יפה מראה ומביא התפארות להקב"ה כביכול ע"ד חכמת אדם תאיר פניו שהם המוחין ויפה מראה שהיא השכינה מאירה מבחי' הקב"ה כמו הלבנה שמקבלת אור מן השמש ואחר הדברים האלה ותשא אשת פי' בתחלה היה ותשא ואח"כ נתהפך לאשת שהוא ר"ת אדני שפתי תפתח:

עוד י"ל ע"ד הנ"ל כי קודם לזה כתיב ויהי איש מצליח וי"ל הפירוש כי בכל דבר שהיה רואה היה מצליח לשון בוקע כמו וצלחו את הירדן פירוש כי בכל דבר יש קליפה קודם לפרי והקליפה הוא המסבב ומלביש את הפרי והיה מסתכל ומבין וזרק את הקליפה ולקח תוכו וזהו איש מצליח היינו בוקע הקליפ' ואכל את הפרי שבתוכו וגם הקליפ' יש לה עליה ע"י ששומר את הפרי מכליון וטינו' וליכלוך וכשהיה במדריגה זאת ותשא אשת ותשא הוא ממש אותיות אשת וידוע אותיות שהם מהופכים למפרע הוא בחי' ד ן וכסדרן הוא חסד כנזכר בתיקונים בראשית בתשרי ע"ש וזהו ותשא מן אותיו' ותשא שהם למפרע שמורה על דין נעשה אותיות אשת שהם כסדרן שהם חסד ורחמים בסוד צדיקים מהפכים מדה"ד למדה"ר ואשת הוא כדאיתא במקום א' כי אשת ר"ת אדני שפתי תפתח וזהו הדיבור שבכל העולמות דהיינו ההתגלות השכינה ממש הנקראת בשם אשת אדוניו ונעשה בזה אשת כנ"ל בסוד המתקת הדינים בפורשם כמו ובזה הנערה באה אל המלך והמשכיל יבין כל זה:

וימאן ויאמר וכו' הן אדוני לא ידע אתי מה בבית וכו' יש בזה סוד גדול עמוק עמוק ע"פ מה שקבלתי מן אא"ז נ"ע זללה"ה כשמלכות כביכול בלא יחוד מזה נמשך כל הרעות וכל הרהורי' רעים לאדם ר"ל וכשמאמין בזה ונופל עליו יראה ופחד בזוכרו זה בזה גורם שנעשה יחוד יראה עם נורא ואז יתפרדו כל פועלי און ע"כ וכבר נזכר זה בספרים הקדושים של הכהן הגדול הרב מפולנאה זללה"ה ע"ש וזה י"ל פי' הפסוק ותשא אשת אדוניו את עיניה אל יוסף וכו' ובעינא בישא שלה היתה מטלת הרהורים רעים בקרבו

ע"ד שאמרו חז"ל לעשות צרכיו נכנס אלא דיוקנו של יעקב ראה שם וניצול הימנה ע"ש בגמרא וכשראה והסתכל בזה הבין שזה בא לו מחמת שמלכות היא בפרודא והוא היה בחי' צדיק שעליו מוטל הדבר תמיד לייחד שלא יהיה שום פירוד כלל וזש"ה וימאן "מאן מספר צ"א שהוא יחוד הוי"ה ואדנ"י והוא שכתוב על וימאן שלשלת היינו שהיה מייחד ומקשר בחבל נחלת יעקב ואזי יתפרדו כל פועלי און וניצול הימנה וזהו שמפרש הפסוק ויאמר הן אדני לא ידע אתי מה בבית ע"ד הידוע שכל האותיות יש להם שותפות במספרם חוץ מאותיות הן נפרדים ואין להם שותפות כלל במספרם והוא שרימז הן אדוני היינו אני מסתכל שזה אירע לי מחמת אדוני היינו מלכות הוא בפירוד' כמו הן וזהו לא ידע אתי ידע לשון יחוד וזיווג כמו וידע אדם ר"ל לא ידע ולא נתייחד אתי היינו על ידי שהיה ראוי שאני אייחד בזיווג ויחוד שלא יהיה בפירוד מה בבית היינו שהיה נריך לייחד מ"ה שהוא שם הוי"ה ב"ה במילואו בבית היינו יראה שהוא מלכות ובשבילי הרעה הזאת וכשהבין זה והשתדל לתקן ולייחד מלכות עם דודה שלא יהיה שום פירוד כלל ובזה נתפרדו כל פועלי און והרהורים בישין והתגבר על יצרו והבן:

ויאמר אליהם יוסף הלא לאלהים פתרונם ספרו נא לי צריך להבין קושית האוה"ח על תיבת פתרונים לשון רבים ולא אמר פתרון גם להבין תיבת נא והיה די לומר ספרו לי גם להבין השינוי לשון שבתורה אצל שר המשקים כתיב ויספר שר המשקי' את חלומו ליוס' וכו' ואצל שר האופים ויאמר אף אני בחלומי בוודאי לא לחנם נכתב זה השינוי בתורתינו הקדושה שכולה אור וי"ל לפי ענ"ד כי איתא בזוה"ק שהחלום של שר המשקים היה מרומז בו ג"כ טוב על ישראל ושה"א רימז לא טוב על ישראל ח"ו ויוסף הבין זה ופתר לשה"מ טוב ולשה"א לא טוב ואף שבוודאי הם לא ידעו ולא הבינו מזה מ"מ התורה הקדושה מרמזת זה מסיפורים הקדושים מענייני חלומותיהם שהיו מרמזים גם על ישראל וזה י"ל שאמר יוסף הלא לאלהים פתרונים לשון רבים היינו שהרבה ענייני פתרונים יש בעניין החלום להרבה בני אדם ואפשר יש ג"כ צד פתרון שנוגע גם לי ובפרט ששמעתי מן הרב הקדוש המנוח מוה זאב וואלף זללה"ה מפה קדוש על מה שאומרים בהטבת חלום סימן טוב ומזל טוב יהיה לנו וכו' שהיה ראוי לומר סימן טוב יהיה לך שעיקר הצורך הוא להיטיב להחולם ואמר הוא ז"ל שענין החלום שייך ג"כ להמטיבין שאותן שמטיבין להחולם יש להם צד נגיעה בהחלום נמצא יש הרבה פתרונים בחלום אחד והוא שאמר ספרו נא לי שאפשר שיש לי ג"כ צד נגיעה בהחלום ומה שאמר תיבת נא י"ל ע"פ מה דאיתא בתיקונים חולם עם תלת נקודין מספרו נא עי"ש וידוע דיעקב הוא מדת ת"ת שהוא בחי' חולם כידוע ויעקב ויוסף כחדא חשבינין והיה ג"כ במדריגה

זו וחלום הוא אותיו' חולם ולכך כ"מ שהזכיר יוסף מענין חלו' אמר תיבת נא כמו שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי וכו' והיינו שזה הי' כוונתו לקשר החלום למדריגתו שהיא אותיות חולם והבן זה ואח"כ כתיב ויספר שר המשקים את חלומו ליוס' היינו שהיה מספר את החלום שהיה נוגע ליוס' ג"כ והוא שהבין זה ולא הם והתורה מספרת האמתת הדברים שראה יוסף בסיפורו החלום איך שהחלום נוגע לו ולכך פתר אותו לטוב ושר האופים פתח באף אני היינו שאני לבדי באף ואין זולתי ולא היה נוגע לו החלום ופתר אותו לרעה והבן:

והנה גפן לפני י"ל שמרומז בר"ת גפן שהיה מנשא ומרומם את יוסף שהיה חשוב בעיניו והיינו ר"ת גפן גבור פותר נבון גבור שהיה גובר על יצרו פותר חלומות נבון כמ"ש אין נבון וחכם כמוך והיינו שאמר שרואה גפן לפניו: מי שיש לו ג' מעלות אלו לפניו ושה"א אמר אף אני ר"ת אשת פוטיפר אתה נאפת יוסף ולכך פתר אותו לרעה והבן:

וגם פה לא עשיתי מאומה י"ל שרימז שלא עשה שום מום ופגם ח"ו בבחי' צדיק כי פה גימ' מילה ובזה לא עשיתי מאומה היינו שום מום ופגם ח"ו ואל"ף המיותרת הוא לרמז שאלופו של עולם הוא היודע ועד בדבר ששקר דברה אדנותו שהיא אשת פוטיפר והבן:

מקץ

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם וכו' רבו בכאן הדקדוקים שנתיים ימים אין לו ביאור גם ופרעה חולם והיה ראוי לומר ויחלום פרעה ונראה לפענ"ד מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח כי יש בכאן סוד נפלא הנ"ל שקבלתי מן אדוני מורי זקיני זללה"ה כשמלכות היא ח"ו בלא יחוד עם בעלה מזה בא כל הרעות ח"ו וכשמייחדין מלכות עם הקב"ה מזה בא כל הטובות והשפעות שפע ופרנסה וחיים ושלום וכל המקטריגים בטלים ומבוטלים וקטיגור נעשה סניגור ומלאך רע בע"כ יענה אמן והנה ידוע מדות נקראים ימים כדאיתא ששת ימים עשה ה' וכו' בששת לא נאמר אלא ששת והקב"ה נקרא יום שכולל כל הימים והמדות והנה שנה גימ' ספירה: וזהו י"ל שמרמז הפסוק ויהי מקץ שנתיים היינו אותו שהוא סוף כל הספירות שהיא מלכות ימים היינו כשמתייחד עם המדות והש"י אז בוודאי עת רצון וקטיגור נעשה סניגור ובא כל הטובות לעולם ברפואה ופרנסה וברכה וחיים ושלום וכל מיני טובות ממהרים לבוא כי קטיגור נעשה סניגור והוא שמרמז ופרעה היינו אותיות פה רע שהוא הקטיגור חולם אותיות חומל היינו שהוא בעצמו חומל על ישראל ומלמד זכות עליהם וכן יהיה עלינו ועל כל ישראל אמן:

והנה מן היאר עולות שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר וכו' והנה מן היאור עולות שבע פרות רקות בשר ותאכלנה הפרות הרקות והרעות וכו' ולא נודע כי באו אל קרבנה וכו' והנה שבע שבלים עולות מלאות וטובות ושבע שבלים צנומת דקות שדופות קדים ותבלענה השבלי' הדקו' והרעות את הטובות וכו': יש בכאן רמז נכון ע"פ הידוע שיש שבע מדות חסד וגבורה וכו' הנקראים שבע ימי הבנין והנה יש במדות אלו בחי' רע ובחי' טוב והם השבע שבילים שאדם צריך לעלות בהן בבחי' הטוב ע"פ התורה והנה יש בזה מוסר השכל שלפעמי' אדם ממשיך עצמו ומחשבתו לעלות באות' המדות בבחי' הטוב ונגמר כך בדעתו ומחשבתו ואח"כ פתאום בא לו מחשבה אחרת היפוך מזה וממשיך עצמו לצד הרע וע"ז צריך להשגיח מאוד שהוא בכל הענינים ובכל המדות שמחשבתו האחרת דוחה המחשבה הראשונה לגמרי ממנו ונשכח ממנו לגמרי מחשבתו הראשונה כאלו לא היה כלל וזה י"ל שהזהירה כאן התורה מן היאר ע"ד דאיתא בתיקוני' דא אורייתא עולות שבע פרות היינו שבע ימי הבנין שאדם צריך לעלות בהן למעלה למעלה וע"ש זה נקראים פרות לשון פרים ורבים שצריך שימשוך לצד הטוב שבהן ויתרבה תמיד הבחי' הטוב שבהם שיורגל בעובדא ובמילולא וזהו ג"כ שבע שבלים היינו שבע שבילים מלאים וטובים הבחי' הטוב שבהם והנה מן היאר עולות שבע פרות רקות בשר היינו שיש ג"כ בחי' הרע באותן הז' מדות שהם ג"כ פרות היינו פרים ורבים שמרגיליו תמיד יותר ויותר לבחי' הרע ולפעמים ותאכלנה הפרות הרעות וכו' את הפרות הטובות ולא נודע כי באו אל קרבנה היינו שבא לו אח"כ מחשבה אחרת וממשיך אותו לצד הרע ומרגילו בו עד שנדבק כ"כ ונטבע בו עד שנאכל ונשכח ממנו לגמרי אם היה לו מחשבה טובה לפעמים ואם יש בחי' טוב בעולם וזהו ג"כ ותבלענ' השבלים הדקות והרעות את הטובות וכו' כי חלום אחד הוא ומרמז על ענין אחד וע"ז צריך מאוד להשגיח בעינא פקיחא וצריך להיות בזה איש נבון וחכם שיראה לאסור ולחבוש עצמו שיקיום מחשבתו הראשונה שמעורר אותו לטוב ולא יפול במחשבה אחרת שיכלה לגמרי מחשבתו הראשונה והוא שאמר ירא איש נבון וחכם ויפקד פקידים בשבע שני השבע היינו כמאמרם ז"ל על שאמר דהמע"ה חי ה' אם אפגע במשיח ה' שנשבע ליצרו ע"כ והענין הוא כי דוד היה מסופק אם שאול נקרא רודף וניתן להצילו בנפשו ע"ד הבא להורגך וכו' ואם שלא לפגע בו כי עכ"ז משיח ה' הוא ואסור לפגע בו ע"כ תיכף כשבא לו המחשבה טובה הלזו שלא לפגע בו נשבע חי ה' אם אפגע בו כדי שלא יוכל לשנות ממחשבה זו למחשבה אחרת אף שהוא ג"כ נראה בדין התורה כנ"ל והוא הרמז מן היאור דא אורייתא עולות שבע פרות רעות בשר היינו הבחי' הרע ג"כ ע"פ התורה וצריך

להבחין בזה איזה צד הטוב ולאסור ולחבוש עצמו בזה והוא שמרמז ויפקד פקידים ע"ד שיסתכל ויזכור במחשבתו הטובה בשבע היינו בשבועה כנ"ל כדי שלא יפול ממחשבתו הטובה והבן זה:

או יאמר והנה מן היאור עולות שבע פרות וכו' ע"ד הנ"ל דאיתא בתיקונים דא אורייתא כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו דא רזין דאורייתא עי"ש וזה י"ל והנה מן היאור היינו מן התורה עולות שבע פרות היינו שבעין אנפין לאורייתא וזהו פרות שהם פרים ורבים ונדרש בע' פנים ושבע היינו שכל אחד כלול מעשר וכשלומד ודורש התורה לשמה ומייחד קב"ה ושכינתיה אזי ממשיך שפע וברכה על כל העולמות עד עולם העשיה וזהו שבע שני שבע היינו שמביא שביעה לעולם שממשיך שפע וברכה מן העולם ועד עולם עד עולם העשיה וממשיך שפע לכל המדריגות תחתוניות ושפלים ותרעינה היינו לשון ריעות והתחברות באחו היינו ג"כ לשון אחוה וריעות והיינו שמקשר ומחבר אח עם דלת היינו עם השכינה הנקראת דלת: והנה מן היאור עולות שבע פרות רעות מראה וכו' היינו שכל האפיקורסים והמינים מביאים לעצמם ראיה מן התורה לשטותם וכך הם דורשים התורה למינות וכך הם מסתכלים בתורה ע"ד צדיקים ילכו בם וכו' ותבאנה אל קרבנה ולא נודע וכו' היינו שהם משכתם מה שהיה להם תענוג וידיעה בתורה: וזהו ג"כ והנה שבע שבלים עולות מלאות וטובות מרמז ג"כ כנ"ל על שבעין אנפין לאורייתא ותיבת שבלם חסר מספר שבע היינו לדרך הנ"ל שמביא שפע וברכה ושביעה בעולם והנה שבע שבלים צנומות קדי' דקות ורעו' היינו ג"כ כנ"ל ע"ד ופושעים יכשלו בם ועוד נוסף שיש לו תענוג והוא שבע מזה והוא מרמז שבלם חסר מספר שבע שיש לו תענוג מדרושי אפוקרסותו וכ"ז הוא תלוי בתנועה א' ונקודה אחת היינו באמיתת הלב כשלומד באמת ובלב שלם אז כל מה שיש בתורה פשט רמז דרוש סוד הכל נתגלה אליו באמת וכשח"ו בתנועה א' פורש עצמו מן התורה אזי מוצא אח"כ רמז מזה בתורה ודורש כך את התורה ח"ו ונמשך מזה כל האפיקורסות ר"ל ויאמר יוסף ירא פרעה איש נבון וחכם היינו שיראה לקשר עצמו בחכמה ובינה שהוא יראה ואהב' היינו ללמוד התור' בדחילו ורחימו וחמש את ארץ מצרים גימ' ש"פ והיינו וחמש שיכנס החמשה אורות היינו חמשה אלפין למצרים שהוא מספר ש"פ ויהיה שפה גימ' שכינה והיינו שיקשור עצמו בשכינה וכמו ששמעתי מן אא"ז זללה"ה על פסוק ואנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה כי אנכי שהוא השכינה הוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וכדאיתא בזוה"ק משל אחד יורד לבור צריך ליקח לעצמו סולם כדי שיוכל לחזור ולעלות וזהו אנכי שהוא השכינה ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך היינו ע"י השכינה תוכל לעלות

גם עלה היינו שיהיה עלייתך טפל נגד מה שתעלה כמה וכמה נשמות העשוקים וזהו וחמש את ארץ מצרים בשבע שני השבע היינו כשתרצה להמשיך שפע ושבע תכניס הה' אלפין נמצרים שיהיה שם השכינה כביכול ויקשר עצמו בה וזהו לקמנים היינו שיעורר וידבק עצמו בשני בחי' הנ"ל שהם חסד וגבורה וזהו ב' קמצים כי קמץ הוא חסד וקמץ מורה ג"כ על גבורה מלשון וקמץ הכהן כי גבורה גדולה ומלאכה גדולה היה זה כמאמרם ז"ל ובזה יהיה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והבן:

או יאמר והנה שבע שבלים עולות בקנה א' וכו' יש בכאן סוד המתקת הדינין בשורשן כי ידוע שורש כל הדינים הוא מבינה כי מינה דינין מתערין ונשמעלים הדינים לשורשן שהוא עולם הבינה שם נמתקו כל הדינים ויש להסביר הדבר כי ידוע שהדינים הם בסוד ל"ט מלאכות ונגד זה יש ל"ט קללות והיינו כי כל מלאכה הוא צימצום כי קודם שעושה המלאכה מחשבתו מתפשטת בכמה ענינים וכשעושה כל דבר מלאכה אזי מצמצם מחשבתו כולו בתוך אותו הדבר וזהו דרך משל והסוד הוא שמזה נמשך דינים כשנופל לבחי' צמצום כי כל צמצום הוא דין כידוע וכשמעלים הדינים לעולם הבינה היינו לעולם המחשבה ושם אין פירוד כלל כי שם נכללו ונתאחדו כל הז' ספירות ואין בהם פירוד כלל להיות חסד וגבורה וכו' רק הכל נכללו ונתאחדו באחד מחמת שיצא מן הצמצום שהוא עולם הפירוד ובא לעולם הבינה שהוא עולם המחשבה והמחשבה הוא אין סוף ולכך שם נמתקו כל הדינים וי"ל שזה מרומז בפסוק והנה שבע שבלים היינו שבע שבינים שהם ז' ימי הבנין שאדם צריך לעלות בהן עולות יש להם עליה בקנה היינו כשמעלים אותם לקנה שהוא קנה חכמה קנה בינה שהם המוחין אז יש להם עליה והיינו אחד מפני ששם נכללו ונתאחדו כולם כאחד ואין שום פירוד כלל ושם יתפרדו כל פועלי און ונמתקו כל הדינים והבן היטיב:

ויגלח ויחלף שמלותיו ויבא אל פרעה. י"ל בזה בדרך רמז דהנה בכ"מ שיוסף היה היה לו בחי' ממשלה תחלה בבית המצרי ואח"כ בבית הסוהר ואח"כ בכל מצרים ואינו דומה אותן ממשלות לממשלה זו שהיה לו אצל פרעה שהיה אב לפרעה ומושל בכל ארץ מצרים וזה י"ל שרימז הפסוק שמלותיו הוא אותיות משלותיו לשון מושל וממשלה וזש"ה ויחל' שמלותיו שהש"י חילף ממשלותיו שכעת היה לו ממשלה אחרת רחוק מממשלות שהיה לו מקוד' וק"ל:

ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וכו' שלא תכרת הארץ ברעב בכאן תמהו המפרשים מה לו ליתן עצה הוא לא היה צריך רק להגיד פתרון החלום שזה שאלו מאתו וי"ל לפענ"ד כי גם זה ראה בענין החלום כי שבלם חסר גימ' שבע והיינו שיראה להכניס

השבע ברעב ולהמתיקו כי השנות החלום היה רק כי נכון הדבר אבל העיקר הוא החלום השני בשבלים שיעשה מרעב שבע ולכך אמר שעליו תלוי זה לפעול פעולות שלא תכרת הארץ ברעב והוא שאמר פרעה אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת כל זאת היינו שהבנת זה שצריך להיות נבון וחכם אין נבון וחכם כמוך והבן:

והיה האוכל לפקדון לארץ בשבע שני הרעב י"ל בזה שרימז בזה שתפס תיבת האוכל כי נראה לפענ"ד מה שרעב בא לעולם הוא כשח"ו אין יחוד לעילא מזה נמשך ח"ו שיסתלק השגחתו של הקב"ה ואין שפע נשפע לעולם ולהיפך כשיש יחוד לעילא ממנו נשפע שפע וברכה ושובע לעולם וזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים ולכך אסור לשמש בשני רעבון כי הצדיק צריך לסתום מבועא דיליה כשנסתם מבועא דלעילא כידוע בכתבי האר"י ז"ל עי"ש והיחוד הוא ע"י הצדיק שמייחד אל הוי"ה שהוא מספר זן ובזה גורם שהש"י זן ומפרנס לכל הברואים וכשהצדיק אינו מייחד יחוד זה בזה מביא רעב לעולם והנה יוס' הבין שיהיו שני רעב וע"כ שאז לא יהיה יחוד זה של אל הוי"ה והיה ירא שלא תכרת הארץ ברעב כי לא יהיה שום שפע נשפע בשני הרעב חס ושלוס ולכך השתדל וראה לתקן זה ביחוד זה בשני שבע כדי שעל כל פנים יהיה נשפע שפע מעט בשני הרעב אף שיהיה הסתלקות השפע ח"ו לא יהיה לגמרי והוא שרימז בנעימות לשונו והיה האוכל אוכל מספר זן שהוא יחוד שני שמות הנ"ל הוא יהיה לפקדון לארץ בשבע שני הרעב שלא תכרת הארץ ברעב ויהיה עכ"פ במצרים לחם ויוכלו העולם עכ"פ להתפרנס בדוחק וק"ל:

או יאמר בדרך רמז והיה האוכל לפקדון כי יש גדלות וקטנות כידוע וכשאדם נופל ח"ו ממדריגתו לבחי' קטנות אז גם התורה שלו וכל המדות שלו נופלים עמו וזה י"ל שמרמז שבע שנים הטובות ושבע שנים הרעות שבע שנים הטובות היינו התורה שלומד בגדלות שנים היינו לשון משנה ולימוד ושבע הוא כי ע' פנים לתורה ושבע שנים הרעות היינו כשנופל ממדריגתו ולומד התורה בקטנות וע"ז צריך ליזהר מאוד ולהשגיח ע"ז כשהוא במדריגתו בבחי' גדלות שידבק עצמו מאוד בה' ויחזיק האמונה בלבו מאוד בימי הגדלות כדי שאף כשיפול ח"ו ממדריגתו לא יפול מכל וכל וזהו ולא תכרת הארץ ברעב והבן:

וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו והנה תיבת אשר לו נראה מיותר וי"ל בזה דהנה הבעה"ט פירש כי בן זקונים הוא לו זקנם ר"ת זרעים קדשים נשים מועד וכו' ע"ש והנה מדבריו דברי אלקים אשר הופיע עליו ברוח קדשו נראה שמסתמא היה שורש נשמתו מן משנה וזכה שנעשה מרכבה לבחי' משנה והוא שאמר גם בגשמיות זכה לרכוב במרכבת

המשנה והוא שדייק לומר אשר לו היינו שהיה מדריגתו ושורש נשמתו שהיה מרכבה למשנה כנ"ל והמש"י:

ויקרא את שמו צפנת פענח ותרגומו דמטמרין גליין לו י"ל בזה דהנה בפרשה וישלח כתיב אצל יעקב ויקרא שם המקום פניאל כי ראיתי אלהים פנים אל פנים ותנצל נפשי ואח"כ כתיב ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל צריך להבין השינוי לשון בתחלה כתיב פניאל ביו"ד ואח"כ כתיב פנואל בוא"ו וי"ל בזה בדרך רמז תרמוז כאן התורה כי לפעמים יש לאדם איזה צער וצרה חלילה ומתפלל אל ה' מתוך צרה להרוויחו וה' עושה לו נס שלא בדרך הטבע ומרוויח לו מצרותיו ע"י חסדו הגדול וכשרואה זה בחוש העין הגשמי שזהו השגחתו ית' ומאתו בא לו הרווחה כמו מעשה דמרדכי ואסתר בערב ילין בכי ולבוקר רנה למחר צולב את צולביו בוודאי מאמין זה באמונה שלימה שהקב"ה הוא שהאיר אור פניו עליו ובאור פני מלך חיים היפך מכשהיה בצרה שהיה ממש פני אלקים שהוא שורש כל הדינים וכל הדינים הם מס"א ר"ל וכשעושה לו נס ומרויח ומאיר לו מצרותיו הוא ממש פני אל שהוא אתבסמות' דכל הדינים וכל המקטריגים חלפו ועברו וכשרואה זאת ומבין ממש כאשר יראה הרואה בעין גשמי שמתוך צרה ה' המציא לו פדות ורוחה והכל הוא בהשגחתו אז הוא רואה ממש שבתחלה היה בסוד אלקים ואח"כ נעשה בס"ד פני אל שהוא הארת פני החסד והרחמים והחיים ונותן שבח והודיה לאל יתברך ומזכיר אותו הטובה שעשה לו הש"י ב"ה שהאיר עליו אור פניאל והוא שאמר ויקרא שם המקום היינו שהיה קורא שם של המקום ב"ה והזכיר טובתו פניאל כנ"ל שהאיר עליו אור פני אל שהוא החסד והרחמים כי ראיתי אלקים הוא דין ושורש כל הדינים לא היה דבר זה פשוט וודאי שהיה ממש קיטרוג הס"ם ר"ל פנים אל פנים ותנצל נפשי היינו הש"י בחסדו הגדול ע"י הארת פנים הציל את נפשי ולפעמים אח"ז בא לאדם מחשבות שהיה זה דרך הטבע או לפעמים בא לידי התפארות ח"ו מזה שהש"י עשה לו נס וכשמיד מסתכל ומרגיש בזה ודוחה מעליו המ"ז זה אזי הוא בא לאור גדול יותר מבראשונה וזוכה לאמונה גדולה והולך באמונ' הזאת ממדריגה למדריג' וכשהוא מחשב במחשבה זרה הנ"ל נקרא פנואל היינו פנו אל שנפנה אל ממחשבתו והוא שאמר ויהי כאשר עבר את פנואל היינו שכבר עבר מעליו ודוחה המחשבה זרה שהוא פנואל מעליו אז ויזרח לו השמש והוא צולע על יריכו ודרשו חז"ל לרפאותו מצלעותו ולדברינו הנ"ל הוא שבא למדריגה יותר גדולה ויזרח לו השמש היינו שהיה זורח לו הקב"ה הנקרא שמש כמ"ש שמש ומגן ה' אלהים להצילו מכל צרה ומתחזק אמונתו ובטחונו בה' ונרפא מצלעתו שהוא חסרון אמונה רק אדרבה מתחזק באמונתו לעולמים אחר אשר ראה

ממש פני אל שנמתקו כל הדינים ונתבסמו וצדיק באמונתו יחיה לעולמי עולמים וזה י"ל שרימז צפנת פענח דמטמרין היינו מה שהיה בתחלה הסתרה בסוד פנואל ליה גליין נעשה אח"כ לו התגלות אור פני אל שהאיר עליו ה' חסדו הגדול והבן:

ויפתח יוסף את כל אשר בהם וכו': י"ל בזה בדרך רמז ע"ד מאמרם אל תקרי מה אלא מאה והיינו מאה ברכאן שצריך לברך בכל יום וכבר זנרנו לעיל כי שורש ומקור כל הברכות הוא בסוד מאה ברכאן שמשם נפתח ונמשך המקור הברכות וכל הברכות נמשכים משם וזה י"ל שרימז בזה ויפתח יוסף את כל אשר "בהם אותיות במה היינו כל שהוא נכלל במה שהוא במאה ברכאן יוסף הוא שפתח אותו מקור כל הברכות שע"י הוא ניזון כל העולם והבן:

או יאמר ויפתח יוסף את כל אשר בהם יש בזה ענין עמוק לפענ"ד אשר חנני ה' ברחמיו וברי"ח דהנה איתא בזוה"ק אלף הוא רזא דברית קדישא ולכך מתחלה אמרו כולנו בני איש אחד נחנו בלא אלף שלא היו כוללים יוסף עמהם שהיה בחי' צדיק שהוא אלי' ואח"כ שאמרו שני' עשר עבדיך אחי' אנחנו כתיב באלף כשהיו כוללים גם יוסף עמהם שהוא רזא דאלף יעוי"ש. וזה י"ל ברמז ויפתח יוס' שהוא רזא דאלף את כל אשר בהם היינו במה ר"ל שהכניס האלף בתוך מה ונמצא מאה ובזה עשה מרעב שבע כי כשהוסי' מאה לתיבת רעב נעשה מספר שבע והמשכיל יבין כי דבר עמוק הוא מאוד מאוד:

וירא יעקב כי יש שבר במצרים וכו' ופירש"י ראה באספקלריא של קודש שעדיין יש לו שבר במצרים ולא היתה נבואה ממש להודיע שזה הוא יוסף ע"כ והנה לפרש"י זה פירוש שבר לשון תקוה כמו שברו על ה' אלהיו וכן איתא בפירוש במדרש ואע"פ שכתוב בכאן השי"ן של שבר נקוד בימין התורה נתנה לידרש כאלו נקוד בשמאל כפי שביארנו לעיל שהתורה ניתנה בלא נקודות ולפע"ד י"ל ששניהם ענין אחד הוא שמ"ש נקוד השי"ן של שבר בימין ג"כ מורה זה שראה שיש לו תקוה במצרים ע"פ מה שאמרתי כבר על פסוק מה לך הים כי תנוס וכו' מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלוה יעקב ההופכי הצור אגם מים: והנה נראה לכאורה שסותר דברי המדרש שכותב טעם אחר על מנוסת הים כי ראה ארונו של יוסף שכתוב בו וינס ויצא החוצה ואמרתי בזה ששניהם ענין אחד הם וכך הוא הפירוש הים ראה וינס כי ירא מלפני אלוה יעקב ההופכי הצור אגם מים היינו שהיפוך מאותיות מצרים לצור מים והכל היה ע"י יוסף כשבא למצרים ובצדקתו ושלימותו הפעיל היפ' מצרים לצור מים כידוע בזוהר ובספרים אחרים שלכך ירד יוסף למצרים קודם לישראל כדי שיהיה הוא מרכבה להשכינה ע"ש נמצא הוא ענין אחד עם מה שאמר במדרש ראה ארונו של יוסף שכתוב בו וינס ויצא החוצה ובצדקתו זה היפך

מצרים לאותיות צור מים וזה י"ל שמרומז בפסוק וירא יעקב כי יש שבר במצרים היינו לשון שבירה שראה שיש שבירה במצרים באותיות מצרים שנתהפ' לצירוף אחר קדוש וע"י מי היה זה ע"י אותו זכות של וינס ויצא החוצה שהוא שמירת הברית והוא בחי' צדיק והבין מזה שיש לו תקוה מה במצרים והבן:

חי פרעה אם תצאו מזה כ"א בבוא אחיכם הקטן הנה: ופירש"י כשהיה נשבע לשקר היה נשבע בחיי פרעה ואפשר לומר לפענ"ד שנשבע זה באמת כי הנה חלומו היה ואחד עשר כוכבים משתחווים לי שהוא מורה על אחד עשר אחיו שישתחוו לו שבין כולם יהיו י"ב וכאן עדיין לא היה רק עשרה אחים משתחווים לו וזש"ה אם תצאו מזה היינו שאין אתם יוצאים תיבת זה שיהיה מספר זה שהוא י"ב בין כולם שאחד עשר ישתחוו לו כ"א בבוא אחיכם הקטן אתכם שאז יקוים לגמרי ואחד עשר כוכבי' משתחווים לי שיהיו ביחד י"ב היינו המשתחווים והוא והבן:

ויאסוף אותם אל משמר וכו' את האלקים אני ירא ויש להעיר בזה דלפי הבנת הענין יובן מה שאמר את אלקים אני ירא שלא ימותו אנשים בבתיהם ברעב וזה כולו חסר מהספר רק שהוא מובן מפסוק שאחריו שבר רעבון בתיכם קחו וכו' ופה לא נכתב שום ענין שיאמר עליו שהוא ירא אלקים גם יש בכאן דקדוק גדול לפי הענין היה ראוי לומר תחלה אלקים אני ירא ולכך זאת עשו וחיו שבר רעבון בתיכם קחו ובוודאי לא לחנם נשתנה פה הלשון הקדוש שבתורה הקדושה וע"כ תרמוז דבר מה כדרכה בכמה מקומות ויובן זה ע"פ הידוע בשביל עשרה טיפין דאזדריקו מיוס' הצדיק במעשה דאשת פוטיפר נגזר עליו שיהיה עשר שנים בבית האסורים וטעמו של דבר זה האיך תלוי ושייך עונש זה לחטא זה דווקא זה ידוע לי ע"פ התורה והשכל וע"פ מה ששמעתי ואין כאן מקומו וזה ג"כ ידוע דאית' שעשרה הרוגי מלכות היו גלגול היוד שבטים ובאו לתקן חטא מכירת יוס' והנה עיקר הפגם במכירת יוס' היה שהעלו בחי' צדיק בערות מצרים והוא ענין פגם בברי"ק בחי' יוס' הצדיק וגם הם גרמו לו עשר טיפין דאזדריקו מצדיק הנ"ל והנה יוס' הצדיק היה נביא כמבואר בתרגום על פסוק רוח אלקים בו ארי רוח נבואה ולכך י"ל שהוא מביט מסוף העולם ועד סופו ולא נעלם ממנו שאל נקמות ה' ינקום נקם מהם על מכירתו בעשרה הרוגי מלכות ולכך י"ל שזאת היתה כוונתו שאסף אותם אל משמר כי אולי בזה העונש יתוקן הפגם ההוא שפגמו בו כי העונש הלז שייך לפגם ההוא כנ"ל והוא שרימז להם בנועם דבריו הקדושים להתנצל עצמו על שאס' אותם למשמר ואמר להם זאת עשו וקבלו עליכם זה העונש וחיו והיינו לטובתכם כי אולי עי"ז תחיו ולא תפלו בעשרה הרוגי מלכות כי את אלקים אני ירא היינו מפני מדת הדין של אני ר"ת

אל נקמות ה' כידוע שזה הפסוק הכוונה על עשרה הרוגי מלכות ולכך עשיתי זאת לכם אולי בזה העונש יתוקן הפגם ההוא והמש"י:

ויראו האנשים כאשר הובאו ביתה יוס' וכו'. ויגשו אל האיש אשר על הבית וידברו אליו פתח הבית הנה בכאן יפלא הפלא ופלא על תיבת פתח הבית שאין לו שום ביאור ועיין במדרש וי"ל לפי ענ"ד מה שחנני ה' בזה ברחמיו וברו"ח כי ידוע בשם אא"ז זללה"ה נ"ע כי כל היראה חיצונית הבאים לאדם הוא כדי לעוררו שיבוא ליראת הרוממת יראה פנימיות ועיקריות כמבואר בספר הקדוש של הכהן הגדול באריכות שכל היראות הוא התלבשות מן ייראה עילאה עיי"ש והנה בתחלה כתיב ויראו האנשי' וכו' היינו שהיה להם יראה חיצונית וזה י"ל שמרמז הפסוק וידברו אליו פתח הבית היינו בית הוא יראה אמתית והוא שדיברו הם מענין יראת' חיצונית שהו' פתח שעל ידו באים לבית שהוא יראה עיקרית כנ"ל והוא שרימז להם האיש באומרו אל תיראו משום ירא' חיצונית זה כי אלקיכם ואלקי אביכם לגודל צדקתם נתן לכם מטמון היינו שהוא מתנה וחסד הש"י שנתעורר עליכם יראה זו כדי לבוא לאמיתת היראה הטמונה בתוך היראה זו בהתלבשות מעילא לתתא והמשכיל יבין:

וימצא הגבוע באמתחת בנימין י"ל בזה מה ראה יוס' להשים דווקא הגבוע באמתחתו וי"ל בזה כי הש"י ב"ה שלח זה במחשבת הצדיק כדי שיהיה עונשים מעין פעולתם שמכרו צדיק יסוד עולם ותיבת גביע מספר פה שהוא מספר יסוד עם האותיות והתיבה גם שהוא מספר פה ובריתה הלשון מכוון נגד ברית המעור וזה נמשך מזה כידוע וזה שמרמז הפסוק וימצא הגבוע וכו' היינו שנתגלה יסוד ולכך הגביע מספר צ"א ע"ה שזה הוא כריתות ערלה שיתגלה הוי"ה ואדנ"י והמשכיל יבין:

הרעותם אשר עשיתם כי נחש ינחש איש אשר כמוני י"ל בזה שרימז להם שלא טוב עשו במכירתם אותו כי נחש ינחש וכ' ע"ד דאיתא בזוה"ק ובתיקונים דחד שמע שמכריזין ברקיע מאן דקטיל לחויא יהבין ליה וכו' ובמאי קטיל ליה בצלותא דצדיק זרק חץ לכל עיבר וקטיל ליה לחויא בישא וכו' עיי"ש והיינו הרעותם אשר עשיתם במכירתי למצרים כי נחש ינחש איש אשר כמוני שהוא צדיק צריך לזרוק חיצים בצלותיה לקטיל חויא בישא והבן וזהו ר"ת ינח"ש יזרוק חיצים נחש שרף:

מה המעשה הזה וכו' נחש ינחש איש אשר כמוני וכו' ויש להעיר בזה אחד למה שינה מלשון שלוחו שאמר ינחש בו והוא לא אמר מלת בו ב' יפלא מאוד על יוס' הצדיק פה קדוש כמוהו שבוודאי כל דבריו עושים רושם ידבר על עצמו דברים כאלה וימשיך עצמו בסטרא דניחוש סטרא דקליפה באומרו ינחש ובוודאי דברים בגו והנה חנני ה'

בזה ברחמיו ובר"ח לתרץ זאת שפיו ידבר צחות ולבבו יחשוב על ענין אחר כי הנה בפסוק אשר רוח אלקים מתרגם ארי רוח נבואה בלבו וגם ידוע שנקרא צפנת פענח ע"ש דמטמרין ליה גליין וגם בעה"ט פירש שמו יגיד על בחינותיו ומעלותיו שהיו בו והיינו צדיק פודה וכו' נביא חכם וכו' ע"ש וזה י"ל ברמז לשון הטהור של יוס' הצדיק שרימז להם שלא הועילו במעשיהם כלום וזהו מה המעשה אשר עשית' ללא הועיל כי ידעתם כי ינחש ר"ת יודע נסתרות חלומות שומע כמ"ש פרעה תשמע חלום ושומע לשון הבנה וכל בחי' אלו רשומים בשמו צפנת פענח כדאית' בבע"הט ובוודאי לא נעלם מכם זה ואיך עשיתם זה המעש' של הבל כי כל דמטמרין ליה גליין ולכך שינה מלשון שלוחו שאמר ינחש בו היינו גביע עצמו וכאן התוה"ק רמזה בנועם רמיזותי' כדרכה בנ"מ וגם שינה בדברת יוס' הצדיק ולא כתב תיבת בו להורות שנתכון על ענין אחר כנ"ל והבן:

עוד ירמוז נחש ינחש וכו' ע"ד זוה"ק ותיקונים כרוז' כריז מאן איהו דזריק חיצים לחוויא וכו' דא צדיק איהו דזריק וכו' ולא זולתו וזה י"ל שרימז יוסף הצדיק נחש ינחש ר"ת יזרוק חיצים נח"ש שטן וזהו יכול עשות רק איש אשר כמוני שהוא בחי' צדיק והבן:

האלהים מצא את עון עבדיך וכו' י"ל בזה שרימזו כי האלהים מספר הגביע ע"ה והיינו לא גנבנו את הגביע רק שהוא אלקים מדת הדין מדה כנגד מדה עבור גניבת יוסף וק"ל:

להבין ענין חנוכה אשר חנני ה' ברחמיו וברי"ח בקיצור נמרץ והוא ע"ד כל הנחלי' הולכי' אל הים והים איננו מלא כי כתר עליון נקר' נחל קדומי' שהוא קודם לכל הספירות וא"וא נקראים נחל עדנים והשאר כל המדות של הקב"ה נקראים נהרי שמן ודבש והם נמשכים הכלאל השכינה ב"ה הנקרא ים והים איננו מלא כי תמיד הוא רוצה לשאוב יותר ויותר המשכו' מא"ס ב"ה וחנוכה הוא ענין י"ג תיקוני דיקנא וכך הוא הסדר בתחלה נמשך מהי"ג תיקוני דיקנא הנחל הנקרא נחל קדומי' לכן נוצר חסד לאלפים ר"ת נחל ושם אור פני מלך חיים כמו שאמר רשב"י ע"ה באידרא בתיקון השביעי תרין תפוחין דנהרין תדירא ומחזוי חיזוי לז"א וכד נהירין אינון כל עלמין נהירין ע"ש ושם הוא תיקון ואמת שהוא אור פני מלך חיים לכן יש שמונה ימים חנוכה נגד ח' פעמים אמת שבאמת ויציב ואח"כ נמשך לא"וא ושם הוי"ה אהי"ה שהם במילואם גימ' רגל וזהו הרמז בגמר' הרגיל בנר חנוכ' כי בכ"מ אמרו הזהיר וכאן תפסו בצחות ונעימות לשונם הזהב תיבת הרגיל כי סוד נר חנוכה ונר שבת הם בחי' רגל בשבת הוא מתתא לעילא ובחנוכה מעילא לתתא ואח"כ נמשכים אל הקב"ה בכל המדות נהרי שמן ודבש ונמשכים ב' פעמים אל מדיקנא אל הבינה ומשם להארת פני הקב"ה אור פני מלך חיים וזהו חנוכה היינו חנה מספר ס"ג ובמילוי יש ייא"י שהוא מספר אל וכו' היינו הוי"ה פשוטה עם ד' אותיותיו והתיבה

עצמה הוא מספר אל שני מהם אור הבינה ואור הקב"ה כנ"ל ומשם נהירין אל השכינה מא"ס לאין תכלית בעולמו' התחתונים ונעשה יחוד ג' שמות אלו הוי"ה אהי"ה הוי"ה אלקים הוי"ה אדני שמספרם נר ונעשה יחוד אמת נמשך אל כל ניצוצי השכינה בכל העולמות ומתנהרין מאפילה לאור גדול והמש"י:

עוד מה שחנני ה' בעניינא דחנוכה כי איתי' בכתבי האר"י ז"ל שמתתיהו תיקן ההוד ע"ש: ויש להבין זה כי ידוע ענין תיקון הוא שמפריד החיצונית והקליפות מאותו בחי' ומכשיר אותו לקבל טהרה וקדושה ומעלה הדבר לשורשו וכן הוא באדם כשהש"י ב"ה מסיר ממנו הקליפות אזי נשמתו מתנוצצת ומתנהרת ומוכשרת לקבל קדוש' וטהרה ועולה לשורשו וכן הוא במדות הקב"ה ב"ה וב"ש והנה ידוע ענין נבואה נמשך מנצח והוד ויו' הוא מספר בנבואה והוא החיצוניות וקליפות של נ"וה והיא השולטות בימי' ההם וכשנופל קליפו יו' שהוא החלק הרע מן הנבואה שהיא נ"וה בזה תיקן ההוד: וזהו שמרמז מספר יו' שהוא מספר בנבואה היינו ב' נבואה ר"ל החלק השני מנבואה שהוא הוד לעומת זה היה קליפו' יו' וכשגבר והפיל והשפיל קליפ' יו' ממילא ניתקן ההוד והבן כי קצרתי במקום שהיה לי להאריך והמש"י ויש רמז מזה בתיבת חנוכה כי חנה מספר ס"ג והוא מספר נביא וכו' מלא כ"ף ו"ו הוא מספר קי"ב והוא מספר הוי"ה אהי"ה אדנ"י והוי"ה אלקים ג"כ מספר קי"ב הרי כ"ו שהוא הוי"ה נכלל בו ג' שמות אלו ונעשה יחוד הוי"ה אהי"ה הוי"ה אלקים הוי"ה אדנ"י וזהו כוונת ג' ברכות וכוונת נר חנוכה והמש"י:

איתא ביוספין בסיפור ענין הנס של תגבורת חשמונאים על מלכות יו' הרשעה שהנס היה ג"כ ע"י יהודה מכב"י: ואיתא שם שלכך היה קורין אותו מכב"י על שם שתמיד כשהי' לוחם מלחמות היה אומר מי כמוכה באלים ה' שהוא ר"ת מכב"י וכו' עי"ש והנה זה הוא פסוק בתורה מי כמוכה באלים ה' מי כמוכה נאדר בקודש וכו' וי"ל לפע"ד שלכך היה ענין הנס ג"כ בשמן שדלק שמונה ימים כי שמן הוא בחי' חכמה כמ"ש שמן משחת קודש וקודש הוא חכמה כידוע והיה הנס מעין תגבורת מלחמה שהיה צועק תמיד הפסוק הזה מי כמוכה באלים ה' מי כמוכה נאדר בקודש והיה הנס ג"כ בדבר שהוא בחי' קודש כנ"ל והב"ן:

ויגש

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני: י"ל בזה בדרך רמז מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח ע"פ ששמעתי מן אא"ז נ"ע זללה"ה והובא בספרי' הקדושי' של הרב מפולנא' כי כל התאוות של אדם ידבק בשורשו ד"מ כשבא לו תאוות המשגל ידבק לשורשו שהוא חסד וכן

כשבא לו גדלות והתפארת ידבק לשורשו שהוא מדת ת"ת וכו' ואז יתפרדו כל פועלי און וזה י"ל שמרמז בפסוק ויגש אליו יהודה היינו כשנגש ונקרב אליו ח"ו בחי' הודיה ושבח שמשבח א"ע ובא לבחי' גדלות אז ויאמר לשון מחשבה שיחשב בי כפירש"י לשון בקשה אדוני היינו שכביכול השכינה מבקשת ממנו שיתקן מדת ת"ת של הש"י ב"ה וב"ש ובזה שנפל לגדלו' מרמזים לו שיזכור לתקן ולהעלו' מדת ת"ת שנפל ומז' יבער בלבו יראת ה' שהוא מן המדות שנפלו ואז יהיה יחוד יראה עם נורא ויתפרדו כל פועלי און כנ"ל והבן:

עוד י"ל ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה ע"ד שאמר אא"ז נ"ע זללה"ה כי כל המלכות והגדולה נפסק לו לאדם במלכות שמים וכמאמר חז"ל על פסוק ומלכותו בכל משלה אפי' ריש גרגותא משמיא מוקמי ליה והיינו אפי' שררה קטנה הכל תלוי אם יפסק משמים יגיע לאדם ואם לאו ועי"ז תבין מה שאמרתי על המשנה באחד בניסן ר"ה למלכים כי החודש ניסן הוא גולגלתא דמלכא ושם נעשה רשימו לכל מיני מלכות הנפסקים למלאכים הממונים על האומות זה ישפיל וזה ירים ועל ישראל ועל גוי יחד לפסוק לו גדולה משמים וזה החודש נקרא אביב ואותיותיו מורים על זה בי אב פי' בי גדולה הנקרא אב כמו שמני אלקים לאב לפרעה וכו' גם בי אב היינו אב לכל החדשים גם י"ל אב י"ב שהוא אב וראש לכל החדשים שהם י"ב כמ"ש ראש חדשים ולפיכך בי אב לשון גדולה היינו כי בחודש הזה נפסק גדולה לכל מי שירצה ה' לגדלו ולהמליכו וזה י"ל ויגש אליו יהודה שהיה שורש למלכי בית דוד והיה בחי' מלכות שמים ובו נפסק גדולה לכל מי שירצה ה' לגדלו ולהמליכו וזהו בי אדוני היינו האדנות והגדולה שלך בי הוא תלוי וממני נפסק לך שאני בחי' מלכות ולכן ידבר נא עבדך היינו מהראוי היה שתדבר עמי כעבד אל אדוניו אשר בידו להסיר מעליו את ממשלתו וליתן לאחר וזהו ידבר נא היינו מהראוי הוא שתדבר עמי בלשון עבדך שתכנה עצמך עבד לי והוא שאמר לו ואל יחר אפך בעבדך היינו שאל תכעוס בזה שאני אומר לך שתכנה עצמך לעבד לא מפני גנותך כי כמוך כפרעה היינו כי באמת חשוב אתה בעיני כמלך עצמו אך המלך עצמו ג"כ תלוי בי מלכותו והבן:

והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם צריך להבין למה חלק עיניהם לבד ועיני בנימין לבד גם צריך להבין שאינו צודק לומר ראיה על הדיבור והיה ראוי לומר כי אזנכם שומעים וכו' ורש"י תירץ זה שהראה להם המילה ומ"מ צריך ביאור כי בפסוק משמע עיניכם רואות כי פי מדבר אליכם לפי צחות לשון הקודש משמע שקאי הראיה על הדיבור וי"ל לפענ"ד אשר חנני ה' ברחמיו וברו"ח בזה ע"ד וכל העם

רואים את הקולות דגם שם יש לתמוה איך יוצדק לומר ראיה על הקול והיה ראוי לומר שומעים את הקולות והאמת הוא שאצל צדיקי שלומי אמוני ישראל מחמת הזדככות גופן ובהירות נשמתן יצדק לומר לשון ראיה שהיו רואים ממש בעין שכלם הקולות של כל דיבור ודיבור וכל מה שהיה נעשה בכח הדיבור לגודל דקות רוחניותם השיגו בעין שכלם בכח הראיה דברים רוחניים וזהו י"ל והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי ידוע יעקב ובניו היו מרכבה שלימה ולעת ההוא היה בנימין במקום יוסף הצדיק והוא שדקדק לומר ולחלק לשני עניינים עיניכם רואות ועיני אחי בנימין שהוא לע"ע במקומי ובדרגא דילי כי פי המדבר אליכם בלשון הקודש היינו שאתם רואים שהלשון שלי קודש ולא פגמתי עדיין פי ולשוני והם שהיו יכולין להסתכל ולהבין זה בדברו עמם והוא שפירש"י הראה להם המילה היינו כי זה תלוי בזה ברית המעור מכוון נגד ברית הלשון ובוודאי מי ששומר פיו ולשונו מלדבר שקר אינו משקר בברית קדישא וזה נמשך מזה כמ"ש תאהבין ריק "ריק הוא אותיות קרי והיינו ע"י תבקשו כזב סלה כי ברית המעור תלוי בברית הלשון ולכך במה שהראה להם יוסף הצדיק שלשונו קדוש ולא פגם ח"ו לשונו והוא דבוק באמת ממילא הבינו שלא פגם ח"ו בברי' קדישא והבן:

עוד י"ל ע"ד הנ"ל אך אין מדרש בלא חידוש ולתרץ קושיות הרמב"ן מה זה סימן שנתן כי פי המדבר אליכם בלה"ק וע"פ שאני יוס' אחיכם הלא יש כמה מן אומות העולם שיכולים לדבר בלה"ק ובפרט המלכים עי"ש וי"ל לפע"ד מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח ע"ד שאמרתי כבר בורא ניב שפתים בורא היינו הקב"ה שברא כל עלמין זהו ניב שפתים היינו הדיבור של הצדיק זהו הבורא ב"ה כביכול שמדבר מתוך גרונו שלום שלום לרחוק ולקרוב כדרש הגמרא הן לצדיק דמעיקרא והן לצדיק שהיה רחוק רק עתה נתקרב אמר ה' היינו זהו הדיבור אמר ה' כנ"ל ורפאתיו ע"ד שפירשתי כחוט השני שפתותיך היינו כמו חוט השני שנותן סימן על כפרת עונותיהם של ישראל אם הלבין אם לאו כך שפתותיך הוא סימן ע"ד אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל ובוודאי ורפאתיו כשהדבור זך וצלול ונקי והנה כבר פירשתי וכל העם רואים את הקולות שהיה ראוי לומר שומעין אך מחמת שהיו דבוקים בה' בכל נפשם ממש עד שהיו רואים בעין שכלם ממש ועין הוא מספר ק"ל: וזהו רואים את הקולות והבן וזהו והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין היינו שצדיקים כמותכם וגם בנימין היה בחי' צדיק בעת הזאת במקום יוסף הצדיק כנ"ל יש לכם לראות ממש בעין השכל כי פי המדבר אליכם בלה"ק היינו בלשוני הקדוש תוכלו להבין שכביכול הבורא ב"ה הוא בעצמו ממלל מתוך גרוני כנ"ל וזה בוודאי אין בכל אומה ולשון ובוודאי שאני יוסף אחיכם והבן:

ויתן להם עגלות ע"פ פרעה צריך להבין השינוי זה שבתורה כאן אמר ע"פ פרעה ואח"כ כתיב וירא את העגלות אשר שלח יוסף וכו' וי"ל בזה מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח בדרך רמז כי עגלות היינו לשון עגולין והיינו נקודים וטיפין ומוחין והוא בתחלה ע"פ פרעה אותיות פה רע היינו שנמשך אחר הפה רע כי ברית המעור וברית הלשון כולו חד הוא ואח"כ כשנכנס בבחי' יוסף הצדיק שהוא בבחי' טוב ע"ד אמרו צדיק כי טוב והוא מוסי' והולך בכל יום אז ותחי רוח יעקב אביהם והמש"י:

וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם הנה באוה"ח כתב על אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך כי עודך חי כי אע"פ שכבר האמין שהוא חי בסימן העגלות כמאמרם ז"ל מ"מ לא היה מאמין אם לא נפגם ח"ו צדקתו ועודנו בשלימותו עד אחרי ראותו את דמות פניו והכיר שעדיין בצדקתו עומד ונקרא חי ע"ש והתורה ניתנה לידרש ואף שיש להשיב קצת על דבריו כי רבותינו דרשו ותחי רוח יעקב ששרתה עליו רוה"ק ושכינה היתה שורה עליו וממילא ידע בוודאי אם יוס' בנו צדיק הוא כי בוודאי נתוודע לו ע"פ רוה"ק כל מאורעותיו של יוסף אך אין משיבין את האר"י וכו' ובוודאי דבריו דברי חיים הם ולי חנני ה' רמז נפלא בזה אחרי ראותי את פניך וכו' אך לא ניתן ליכתוב ואכתוב מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח על פסוק זה וירא את העגלות שהתחלנו בו כי לפי הנראה מיותר בפסוק זה תיבת לשאת אותו והיה די לומר וירא את העגלות אשר שלח יוס' וממילא ידעינן דשלח לשאת אותו גם צריך להבין תיבת אביהם המיותר שהיה די לומר ותחי רוח יעקב וי"ל בזה לפע"ד שבאמת יעקב הרגיש בסימן העגלות אחר ששרתה עליו רוה"ק כל מאורעותיו של יוסף ובפרט המעשה עם אשת פוטיפר וניצול הימנה והוא שמרומז בפסוק וירא את העגלות אשר שלח יוס' לשאת אותו כמו שאיתא בתיקונים על פסוק אם תיטיב שאת הכא רמיז רזא דאשת עי"ש וכן י"ל כאן נמי רמיז רזא דא לשאת היינו אשת שהיתה אשת פוטיפר מתאוה לו ע"ד ותשא אשת אותו היינו אות וא"ו שהוא ברית קדישא שנשאר קיים אותו אות ו' שלו שהיה אחוד בוא"ו ע"י שמירת הברית בחי' צדיק ולא פגם ח"ו בזה ומה שאמר תיבת אביהם יש בזה ענין עמוק כי ידוע דיעקב היה מרכבה להשם הוי"ה ב"ה כמ"ש והיה ה' לי לאלקים כמ"ש האוה"ח יעו"ש ובהוי"ה יש י"ב צירופים הנולדים מצירו' הראשון וכנגד זה היו י"ב שבטים גוע ענפיו המתפשטים מן השורש שהוא אב לכולם וכל אחד היה בסוד צירו' אחד של שם הוי"ה ב"ה ואף שיעקב הוא יותר על י"ב י"ל כי יעקב ויוס' כחדא חשבינין והבן זה וכשהיו כל השבטים בשלימות צדקתם והיו הצירופים בשלימות השם הוי"ה ב"ה ג"כ בשלימות והיתה שורה רוה"ק על יעקב וכשח"ו נפגם איזה צירוף בזה

נמשך הפגם ג"כ בהויה וצירוף הראשון כי ענין אחד הם שכולם אותיות הוי"ה ב"ה רק שנתחלפו ונשתנו מצירוף לצירוף והוא שמרמז הפסוק כאן כשלא נפגם ח"ו צדקת יוס' ובצדקתו עמד ותחי רוח יעקב והטעם שתלוי זה בזה אביהם היינו מפני אבי הם ר"ל אבי הוא הם והם הוא האב שהכל אחד שכולם שורשם אותיות שוים רק שיש לכל אחד צירו' אחר ולכך תלוי שלימות האב והשורש בגזע ענפיו ובפרט ביוסף שהיו בחדא דרגא כנ"ל והמש"י:

או יאמר וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם והנה תיבת רוח יעקב אין לו ביאור וי"ל בזה לפענ"ד מה שחנני ה' ברחמו וב"ח כי ידוע תורה בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא וכשלומד בדחילו ורחימו אזי מביא בתורה רוח חיונית ורוח זה היינו רוח חכמה ובינה שהוא אהבה ויראה ופרחת לעילא כי רוח האדם עולה למעלה והנה אהבה ויראה הם במחשבה ששורשם הוא חכמה ובינה ועל אילין תרין כתיב הנסתרות לה' אלקינו שהם במוח ובלב מוחא חכמה בינה לבא והם אהבה ויראה שאינם נכרים רק במחשבה הם ומחשבה היא נקודה כי שורש של מחשבה הוא יו"ד ויו"ד היא נקודה ואיתא בתיקוני' אותיות הם מרובעים ונקודים הם עגולים והנה ידוע מאא"ז נ"ע זללה"ה שהתורה נקרא יעקב כמו שאמר על יעקב אבינו לא מת היינו שהתורה היא נצחיות ואינה בטילה לעולם וזה י"ל הרמז בפסוק וירא את העגלות כי עגלות נקרא ע"ש האופנים שבו שעגולים הם וי"ל שמורה על נקודות שהם עגולים והיינו המחשבות של אהבה ויראה כשהש"י רואה זה אשר שלח יוסף היינו המוסי' והולך תמיד בכל יום ממדריגה למדריגה ועוסק בתורה בדחילו ורחימו לשאת אותו היינו להגביה אותו לפרוח לעילא אז באמת ותחי רוח יעקב אביהם היינו שמכניס בלימודו רוח חיונית בתור' הנקרא יעקב ע"י לימודו בתורה בד"ור מכניס חיות בתורה ובכל הנבראים וזהו רוח יעקב אביהם שהתורה היא האב והשורש לכל הנבראים והבן כי קצרתי ויש עוד בזה כי יעקב היה מרכבה לוא"ו של הוי"ה ב"ה שהיא בחי' רוח ע"ד ה' אחרונה היא הנפש והואו היא בחי' רוח וזהו ותחי רוח יעקב רוח זהו ממש יעקב אבינו ע"ה והבן:

ויבא יעקב בארה שבע ויזבח זבחים לאלקי אביו יצחק יש להעיר בכאן בתיבת בארה ולא כתיב לבאר ואף שרש"י פירש בכאן כמו לבאר והיינו ע"ד כל תיבה שצריכה למד בתחלתה הטיל לה ה' בסופה מ"מ בוודאי התורה מרמזת לנו מה בשינוי הלשון ולא כתיב בפירוש לבאר כמ"ש האוה"ח אצל וילך חרנה ע"ש וי"ל לפענ"ד מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח שיש בכאן רמו נכון בזה דהנה יש להעיר עוד במה שכתב ויזבח זבחי'

לאלקי אביו יצחק ומדוע במקום ההוא ובעת ההוא תלה דווקא הזבחים באלקי אביו יצחק ובמקום אחר כתיב שניהם אלקי יצחק ואלקי יעקב וכאן לא הזכיר אלא אלהי יצחק לבד והענין האמת הוא לפע"ד דהנה בפסוק שאחריו כתיב וירא אליו ה' וכו' אל תירא מרדה מצרימה אנכי ארד עמך וכו' והנה אנו רואים ממה שהש"י אמר לו אל תירא מסתמא היה ירא לירד מצרימה וכך איתא בפירוש במפרשים ע"ש מה היה היראה שלו והכלל הצדיקים מסתכלים תמיד בכל עת ובכל רגע על עצמם באיזה מדריגה ובאיזה בחי' הם כדי לידע איך לקשר עצמם להבורא ב"ה באותו בחי' והנה כשראה יעקב שבא לבחינת יראה מיד ראה לקרב היראה אל השורש היראה הפנימיות והעיקריות שהוא פחד יצחק והוא שרימז הפסוק ויבוא יעקב בארה מספר יצתק היינו שבא לבחי' יראה ופחד בחי' יצחק ולכך ויזבח זבחים לאלקי אביו יצחק היינו שראה לקרב ולדבק אותו היראה והפחד אל השורש שהוא פחד יצחק וז"ש לו הש"י אח"כ אל תירא משום דבר מרדה מצרימה אף שיראתך יראה עמוקה היא ואמיתית ג"כ כידוע זה שיראתו היה שלא להשתקע שם ח"ו בעמקי הקליפות עכ"ז אינו חשוב יראה כלל כי אנכי ארד עמך וכו' וכיון שהש"י שם אז בוודאי בטלין כל היראות האלו וכיוצא בהם ולכך לא תירא ממה שאתה ירא והבן:

וילקט יוסף את כל הכסף בשבר אשר הם שוברי' וכו' ואיתא בגמרא שלש מטמוניות הטמין יוס' אחד נתגלה לקרח ואחד לאנטונינוס שהיה בימי רבי ואחד יתגלה לעתיד לבוא וי"ל שרימזו בזה ע"ד שיש שלש אוצרות להקב"ה אוצר של יראת שמים ואוצר של שבת כמאמרם ז"ל מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואחד והייתם לי סגולה פירש"י אוצר חביב ואף שאיתא שאין לו להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים בלבד וכו' י"ל דבאמת כל הג' אוצרות הם אוצר של יראת שמים ונכללו בו כי שבת היינו ע"ד ירא שבת גם והיית' לי סגול' אוצר חביב היינו כמו שאמרתי ע"ז ע"ד וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך והיינו אתם תהיו האוצר חביב שלי שהוא יראת שמים שיראו מכם והבן וי"ל שזה שרימזו חז"ל שכל אלו שלש מטמוניות ואוצרות היו ביוס' כמו שאמרתי בפירוש התרגום על התחת אלקים אני הדחלא דה' אנא היינו מה שאת' יריאים ממנו הוא מחמ' שאני נעשה אוצר של יראה ודחילו דה' והוא שאמר וילקט יוס' את כל הכס' וכו' היינו כי יראה היא בושה כמו ירא בשת והוא שאמר שליקט יוס' כל הכס' כסף לשון בושה כמו נהמא דכסופא והיינו שכל היראות היו ביוס' והמשכיל יבין:

או יאמר וילקט יוס' את כל הכס' מארץ מצרים ומארץ כנען בשבר אשר הם שוברים ויבא את הכס' ביתה פרעה יש בזה רמז נפלא ע"פ אשר קבלתי מאבותי זללה"ה וע"פ אשר חנני ה' ברחמיו ובר"ח כי ידוע מאא"ז נ"ע זללה"ה כי התאוות והרהורים זרים הבאים לאדם ח"ו הוא מחמת מדת החסד שנפל וכאשר האדם מתבונן בזה בבוא אליו תאוו' הרעות ההם ר"ל ומתירא וחרד על חסד הקדוש אשר כל העולמות תלוים בו בחסדו הגדול יביא למקום נמוך וגרוע כזה בתאוות בהמיות ממש מעשה בהמה וכאשר בא אל היראה וחס על דבר יקר כזה שיביא בערך שפל כזה אזי בזה מעלה המדה הזאת לשורשה ומביא חסד עליון עליו ועל כל העולם הוא מעורר חסד ורחמים בזה שהוא מרחם על חסד אל וגורם חסד ורחמים מלא כבודו היא השכינה כביכול ויש עוד בחי' גדולה מזה אפי' כשרואה אחרים בעלי עבירה שנמשכים אחר הזנות ח"ו ומתבונן בזה שתאוות שלהם באים מחמת החסד הגדול שנפל לעמקי הקליפות ר"ל וירא וחרד ע"ז וחס ומרחם על חסד אל מדה יקרה וקדושה כזה שנפלת לשפלות וגרועות ועבירה מאוד כנ"ל פועל ג"כ שמעלה החסד לשורשה וגורם חסד ורחמים מלא כבודו ואת כל הארץ אמן והבן וזה י"ל שמרמז הפסוק וילקט יוס' היינו הצדיק מלקט את כל הכס' לשון תאוה כמו נכספה וגם כלתה נפשי וכו' היינו התאוות זנות ח"ו שהוא מצרים שהוא שורש לכל הזנות כי מצרים נקרא ערות הארץ' וגם ארץ כנען הוא שורש לכל התאות רעות וזרות בחי' החסד וראי' כשהש"י הזהיר על עריות אמר כמעשה ארץ מצרים וארץ כנען וכו' וזהו מסתמא יודע הכל ובורא הכל גלוי וידוע לפניו ששם בארצות האלו הוא שורש כל התאוות זרות ר"ל ושם היא מרגיע לילית ר"ל וזהו שאמר שהצדיק שהוא בחי יוס' הוא מלקט את כל התאוות מאר' מצרים ומאר' כנען הבאים משם הן על עצמו הן על אחרים בשבר אשר הם שוברי' היינו בזה שירא וחרד וחס ע"ז שהם שוברים החסד ומחמת שבירת מדת החסד שנפל משורשו ומזה בא להם התאוו' ועושים מעשי בהמה ושוברים אותו יותר ובזה שהוא ירא וחרד ע"ז ויבא את הכס' היינו התאוות שהוא מדת החסד ביתה פרעה פרעה מספר ספירה היינו שהוא מקרב אותו לשורשו ונעשה ספירה ככל שאר הספירות ונתעל' מעמקי הקליפו' וזהו חסיד המתחס' עם קונו וגורם חסדים ורחמים עליו ועל כל באי עול' יה"ר שיהיה כן עלינו ועל כל ישראל אמן:

או יאמר ע"פ מה שאמר אא"ז נ"ע זללה"ה כי המחשבה זרה הבאים לאדם בתוך התפלה הוא מחמת תשוקתה ורוצה בתיקונה להעלותה לשורשה והיינו הניצוץ הקדוש שבתוכה מתאוה לבוא לשורשה ושבר גלוי זה כי בראות האדם שבא לו מחשבה זרה מאיזה תאוה או שאר דברים ר"ל יתבונן מזה איך לעבוד לה' מצד הק"ו וזהו איזהו חכם הלומד

מכל אדם אפילו מיצה"ר והיינו אם בדבר הזה יש תאוה להתענוג השפל שבו שהוא רק נקודה חיוניות מן תענוג לכל התענוגים ואיך לא אעבוד את ה' שהוא המחיה את כולם והוא תענוג לכל התענוגים וחיות לכל החיים ובזה ההשכלה בא לדביקות גדול ומעלה הניצוצות קדושים שבתוך המ"ז לשורשה ועושה יחוד וזווג אמיתי וזהו י"ל שמרומז בפסוק וילקט יוס' היינו הצדיק העובד את ה' בהתקשרות בחי' יוס' את כל הכסף היינו כל הניצוצות אשר הם כוספים ומתאווים לתיקונן לעלות לשורשם הוא מעלה אותם ומלקט אותם בשבר אשר הם שוברים היינו ע"י המ"ז הבאים לו בתוך התפלה ומשברים אותו בדביקותו לאיזה תאוה או שאר דבר כנ"ל מזה בא עליה להנ"ק שיש בתוך המ"ז ההיא כנ"ל שהוא לומד מזה איך להתקשר יותר בדביקות הבורא ב"ה עקרא ושרשא דכל עלמין תענוג לכל התענוגים תענוג אמת ונצחי שאינו בטל לעולם ובזה ויבא את הכסף היינו הניצוץ הקדוש המתאוה וכוסף לידבק בשורשו הוא מביא אותו ביתה פרעה היינו להשכינה הקדושה הנקרא פרעה ע"ש התגלות ונעשה משבר אותיות בשר קודש שהוא בחי' צדיק ומעורר בזה תענוג גדול ויחוד וזיווג עליון והבן:

או יאמר וילקט יוסף את כל הכסף וכו' אשר הם שוברים וכו' י"ל בזה בדרך רמז ונקדים הפסוק כמעשה ארץ מצרים וכו' לא תעשו וכו' ולכאורה למה תפס ארצות אלו יותר משאר ארצות כי בוודאי מעשה כולם הם תועבה להקב"ה אך מפני שב' ארצות אלו הם היו אבות הטומאה ובהם נכלל כל התועבות מכל הארצות ולכך נקרא מצרים ערות הארץ כמ"ש ערות הארץ באתם לראות והיינו לגודל השיקוץ והתיעוב הנמצא בה וזה י"ל שמרמז הפסוק וילקט יוס' את כל הכס' היינו הכסופים וחמודות הרעות הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען שהם כללות התיעוב בשבר אשר הם שוברים היינו מה שנפלו ע"י השבירה אותם נ"ק ליקט יוסף והעלם לשורשם והמש"י:

ויחי

ועיני ישראל כבדו מזוקן לא יוכל לראות ויגש אותם אליו ויחבק להם וינשק להם וכו'
וישם את אפרים לפני מנשה והקשה האוה"ח ויחבק אותם וינשק אותם היה ראוי לומר ופירש הוא ז"ל כי לצד שכבדו עיניו מזוקן היה מחבק שלא במקום החיבוק ומנשק שלא במקום הנישוק ולזה אמר להם ולא אמר אותם ע"כ דבריו וי"ל לפע"ד בדרך רמז בענין הזה מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח ע"פ הקדמת הספרים הקדושים של הכהן הגדול ועיני ישראל הם הצדיקים שהם עיני הדור ע"ש שמשגיחים ומסתכלים תמיד בכל פעולותן של אותו הדור שלא יעשו ח"ו שום עולה ופרצה ואם רואה הצדיק במעשיהם איזה עול

אזי מוכיחים נגד פניהם להחזירם למוטב ע"כ: וזה י"ל שמרומז כאן בפסוק ועיני ישראל היינו הצדיקים וחכמים שהם עיני ישראל כבדו מזוקן היינו שכבדו מלהסתכל בפעולות ישראל והיינו מזוקן ר"ל מחמת שמעשיהם הרעים נתיישן מאוד והורגלו בהם כ"כ עד שנדמה להם כהיתר ולכך א"א כלל להוכיח אותם על מעשיהם כי בעיניו אין עושה שום רע ח"ו רק הוא צדיק גמור אע"פ שעושה כל הרעות לא נחשב בלל בעיניו זה לדבר רע רק מחמת הרגל נעשה טבע ולכך לא יוכל לראות היינו א"א לסבול ולהכיל ולראות במעשיהם מגודל השברון לב שרואים שהעם מתפרצים כ"כ ובעיניהם אין עושים שום רע חלילה רק כולם צדיקי' גמורי' וא"א להוכיח אותם ואעפ"כ ויגש אותם אליו היינו שאע"פ שקש' לצדיק מאוד מעשיה' הרעים עכ"ז הוא מקרב אותם אליו בחושבו ועמך כולם צדיקי' אפי' פושעי ישראל מלאים מצות כרימון ויחבק להם הוא ג"כ לשון קירוב שחובקו בזרועותיו והיינו שהוא מקרב לרוצים להתקרב אל הצדיק בכל מיני קורבה וחיבה ועוד יותר מזה וינשק להם היינו דביקות וזיווג רוחא ברוחא ולרמז זה ג"כ נכון שלא אמר אותם כתירו' האוה"ח היינו שבאמת לא יוכל להיות הקירוב במקום הקירוב מחמת האמת שאינו נהנה מפעולותיה' ובפרט שא"א להיות זיווג ודביקות רוחא ברוחא כראוי כי איך יקושר נפש צדיק בנפש עשות רע שהם שני הפכיים עכ"ז קירבם רק שלא היה הקירוב במקום הראוי והאמיתי כאשר אם יטיבו מעשיהם וישם את אפרים לפני מנשה כי שני בחינות אלו אפרים ומנשה יש בישראל מנשה ע"ש כי נשני אלקים וכו' היינו לשון שכחה ששוכחים בה' הנכבד והנורא במעשיהם הרעים ואפרים הוא לשון פרה ורבה היינו שעכ"ז הם מלאים מצות וכו' והוא שרימז הפסוק שהצדיק מקרב מאוד אפי' את כל הרשעים והוא משים אותו בחי' הטוב של אפרים שבהם לעיקר וראש לפני בחי' הרע שבהם שהוא מנשה כי מנשה הבכור היינו דבאמ' מנשה היינו הבחי' הרע שבהם הוא העיקר ומתגבר יותר בהם מ"מ הצדיק מלמד זכות על ישראל כנ"ל וי"ל שהוא ג"כ טעם כי מנשה הבכור היינו שזה אמרו' הצדיק מה שהם שוכחים בה' הוא בראשונה ובהתחלה ואח"כ נזכרי' בה' ומתחרטי' מאוד על מעשיה' ומקבלים עלעצמם שיטיבו שוב מעשיהם כי זה דרך הצדיק ללמד תמיד זכות על ישראל עם קדוש ולקרבם בשתי ידים באהבה וחיבה ישמע חכם ויוס' לקח במוסר השכל הזה הנוהג תמיד ובפרט בדורותינו כי תורת ה' תמימ' עומדת לעד:

ויברך את יוסף וכו' האלקים הרועה אותי וכו' בכאן תמוה כל המפרשים שלא נזכר כלל בפסוק יוס' רק יברך את הנערים וי"ל שיש בזה רמז על יוס' דהנה ידוע אע"פ שבוודאי הש"י ב"ה וב"ש הוא הזן ומפרנס לכל מקרני ראמים ועד ביצי כינים מ"מ הכל הפעיל ה'

שיהיה בדרך הטבע שיש עילה וסיבה מהיכן כ"א מתפרנס כ"א לפי סיבתו ועסקיו לא חד מן הרווחה הסחורה ולאחד מן מתנות בני אדם היא הסיבה אשר על ידה מתפרנס ובאמת הש"י הוא סיבות כל הסיבות ומ"מ נעשה ע"י הטבע והנה הטבע והסיבה שזן את יעקב בעת ההוא היה ע"י יוס' וזה י"ל שמרומז בדברי יעקב אלו האלקי' היינו מספ' הטבע אותו הטבע הרועה אותי כתרגומו דזן יתי ואמר מעודי ועד היום הזה שכלל שני עניינים אחד כפשוטו על הש"י ב"ה ואחד על יוס' ע"ז קאי ועד היו' הזה שבעת ההוא הוא היה הסבה לזון אותו וכו' יברך את הנערים היינו שיבורך עם הנערים והבן:

יברך את הנערים ויקרא בהם שמי וכו' וידגו לרוב בקרב האר' יש להבין בכוונת דברי קדשו שתלה וידגו לרוב בקריאת בהם שמו והיינו ויקרא לשון המשכה כמו מי שקורא לחבירו בשמו הוא מושך אותו אצלו והוא שאמר שיתמשך בהם שמי שהוא יעקב ויעקב הוא מדת אמת שהוא קיים לעולם ואינו נפסק כלל רק תמיד פרה ורבה יותר ויותר ואין בו שום שליטת עין הרע כלל שיפסוק ח"ו כמאמר הזוהר קושטא קאי ולכך ממילא וידגו לרוב בקרב האר' שלא יהיה בהם שום הפסק לעול' רק יפרו וירבו תמיד יותר ויותר וק"ל:

שכל את ידיו כי מנשה הבכור וכו' ויאמר לא כן אבי ידעתי בני ידעתי גם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו: י"ל בזה בדרך רמז מה שחנני ה' ברחמיו וברי"ח כי יעקב ויוסף כחדא חשבינן ושניהם היו בדרגא חדא דרגא דצדיק וכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף ולכך כמו שאירע ליעקב שנטל הבכורה מראובן ונתנה ליוס' כך ניטל הבכורה מן מנשה וניתן לאפרים גם כי באמת לא היה מנשה מן טפה ראשונה כי ויפוזו זרועי ידיו ודרשו חז"ל שיצאו יוד טיפות ונצוצות מן אצבעות ידיו וזה י"ל הרמז בפסוק שכל את ידיו היינו שלכך השיב יד ימינו על ראש אפרים ולא על יד מנשה הבכור כי השכיל בידיו של יוס' וזהו שכל את ידיו והיינו שיצאו י' טיפות ע"י אצבעות ידיו ונמצא מנשה אינו הבכור ויאמר יוס' לא כן אבי היינו ע"פ התורה שהוא כן מספר ע' שע' אנפין לאורייתא ומדין התורה אינו כן שאפ"ה מנשה הבכור והוא שאמר וימאן אביו היינו שמרמז אל מעשה דאשת פוטיפר שכתוב שם וימאן יוס' היה ע"י דמות דיוקנו של אביו כידוע מאמרם ז"ל ושם היה מה שהיה ויפוזו זרועי ידיו מן הי' טיפות שיצאו מקשרי אצבעותיו ולכך מנשה אינו ראשית אונך ויאמר ידעתי בני היינו שאתה בני ובחי' א' עמי ממש ולכך כמו שאירע לי עם בני כך אירע לך שניטל הבכורה ממנשה וניתן לאפרי' או י"ל ידעתי לשון יחוד היינו בשעה שידעתי ביחוד הראשון שלי היה בדעתי בני היינו על רחל שאתה הראשון ממנה ולכך ניתנה לך הבכורה וכמו שאירע לי כך אירע לך כנ"ל גם הוא יגדל היינו כי הבכורה הגדולה ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו ולכך לו ראוי הבכורה והבן:

ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך וי"ל בזה בדרך רמז כי ידוע שני יחודים יש שאנו אומרם בבל יום והיינו שמע ישראל וכו' ובשכמל"ו שהוא ג"פ רזא דיחודא כדאיתא בזוה"ק ושניהם מתייחדים ע"י מי שהוא בבחי' צדיק והנה יוסף היה בחי' צדיק ובחי' דכר שהוא משפיע ושאר שבטים היו בחי' נוקבא וזה י"ל שרימז לו יעקב אבינו ואני נתתי לך שכם ר"ת שם כבוד מלכותו שהוא רזא דיחודא אחד הוא יחוד השני שמע ישראל ה' אחד וזהו על אחיך שהוא היה בחי' דכר והם בחי' נוקבא והמש"י:

אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי ותרגומו בצלותי ובבעותי יש להבין החילוק בין צלותא ובעות' צלותא היינו תפלה כפשוטו ובעות' י"ל פירושו רצון כמו מאי בעית טפי היינו ע"ד רצון יראיו יעשה שפעמים השם יתברך עושה רצון הצדיק בלא תפלה והמשכיל יבין:

הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם. י"ל ע"ד אוקירו לנשייכו כדי שתתעתרו ושמעתי בזה רמז נשייכו כשנופל ממדריגתו ושוכח בה' אוקירו אותו המדריגה ויתן אל לבו שהוא כדי שתתעתרו היינו ירידה זו צורך עליה הוא כדי לעלות אל מדריגה יותר וזהו בחי' מנשה ואפרים מנשה היינו לשון שכחה שהוא כשנופל לקטנות ואפרים הוא לשון פרה ורבה היינו בחי' גדלות וזהו שאמר הכתוב אחיו הקטן יגדל ממנו דייקא היינו מן בחי' מנשה שהוא קטנות עולה למדריגה יותר גדולה ממה שהיה כבר וזהו הקבצו ושמעו בני יעקב היינו כשאתם במדריגת קטנות ועקב ושפלות ושמעו היינו שתבינו זה שהוא כדי ושמעו אל ישראל אביכם היינו שע"י מדריגת תחתונות תוכל לבוא למדריגות יותר גדולה והמשכיל יבין:

שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרותיהם בסודם אל תבוא נפשי וגו' אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל. כבר ביארתי בשם אא"ז זללה"ה כי המחשבות זרות הבאים לאדם כי מתאוה הניצוץ הקדוש שבתוך אותיות המחשבות זרות לתיקון ולהעלותו לשורשו ולתקנו וכל המ"ז בעולמות העליונים האותיות הם אורות צחות אלא שירדו למעמקים ונתלבשו בלבושים צואים כמו שביאר אא"ז זללה"ה והסירה את שמלת שביה מעליה וכו' שלא ליקח אותם בלבושין המגואלין רק יראה להסיר ולהפריד מהם הלבושים הצואים ואז יאירו כשחר אורם וזה י"ל שמרומז בפסוק שמעון הוא אותיות שם עון ולוי היינו דבר הדבוק לה' הם אחים היינו האותיות השם של העון הוא בחינה אחת ואחת עם דברים הדבקים בה' היינו קודם ירידת האותיות אלו שנצטרפו בעון המחשבות זרות היו ממש ניצוצות הקדושים ואורות קדושות התלוים באותיות כמו שאר כל אותיות התורה והתפילה אלא שירדו למעמקים וזהו כלי חמס מכרותיהם היינו ע"י מעשים רעים גורם

שנמסרו האותיות ח"ו לחיצונים ונעשה צירוף של עון וחטא לכן בסודם היינו בתענוגים הגשמיים אל תבוא נפשי רק אחלקם ביעקב היינו איש המוני שהוא בחי' יעקב צריך לשבר המ"ז בכל מה דאפשר אחלקם הוא לשון חלק היינו שיחלק ויפריד עצמו לגמרי מהם ואפיצם לשון נפוץ גלימא בישראל היינו אותם שהם בעלי תורה ועבודה בחי' ישראל הוא יתבונן בהם איך להעלות הניצוצין קדישין שבתוכם ממעמקים כמו איזה חכם הלומד מכל אדם וזהו ואפיצם היינו שיראה לנפץ ולשבר ולהסיר מעליו האבק והפסולת ליפותה ולהעלות לשורשן והבן:

יששכר חמור גרם רובץ בין המשפתים וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד. י"ל בזה לפע"ד בדרך רמז אשר חנני ה' ברחמיו וברו"ח שכאן מרומז ענין הלומד תורה לשמה ולא לשום קיבול שכר רק זה הוא שכרו מכל עמלו שזיכה אותו הש"י שלומד תורתו באמת לשמה ואינו צריך עוד לשכר יותר וזהו הרמז יששכר היינו יש שכר שכבר יש לו שכר מה שזכה למדריגה זו וחשוב הוא בעיניו יותר מכל השכר שבעולם ואז יכול ע"י אור תורתו לבטל כל הגזירות רעות ח"ו וזהו חמר מספר רמ"ח מצות עשה של התורה גרם ראשי תיבות גזירות רעות מבטלת ע"י התורה רובץ בין המשפתים היינו ע"י ששגורה תורתו ותפילתו בפיו ובשפתיו בזה הוא מבטל כל הגזירות רעות ר"ל על דרך אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל וכו' וירא מנוחה כי טוב היינו שרואה ומסתכל שזה כל המנוחה והמרגוע כי טוב היינו תורה כמו שכתוב כי לקח טוב וגו' ואת הארץ כי נעמה היינו אין שום דבר נעים רק ללמוד התורה באמת שהוא ארץ כמו שכתוב אמת מארץ תצמח ויט שכמ"ו מספר שס"ה ע"ה היינו שס"ה לא תעשה הוא נוטה מעליהם שלא לעשות אותם ושלא לעבור ח"ו על אחד מהם ואז ויהי למס מספר סמא"ל עם הכולל עובד היינו היצר הרע בעצמו מסייעו לעבודת ה' על דרך ומצאת את לבבו נאמן לפניך שהיצר הרע כורת עמו ברית: או י"ל ע"ד כי לחמנו הם ואיתא בזוה"ק שהרשעים מסייעין ומכינים מזון ולחם לאינון דמשתדלין באורייתא והוא שמרמז ויהי למס היינו הס"ם וסייעתו עובד היינו שהוא עבד לו ומכין לו מזון וכל צורכו לאותו שמשתדל באורייתא והבן:

או י"ל **יששכר חמור גרם וגו'**. והנה רבו בזה המפרשים אף על פי כן שבעים פנים לתורה דהנה ידוע בתורה הקדושה יש רמ"ח מצות עשה כנגד רמ"ח איברים שבאדם כל מצוה מיוחדת לאבר אחד וכשאדם מקיים המצות ומשבר כל עצמותיו ואיבריו לקבל עליו עול תורה ומצות לעבוד בהם את השים נעשה מלך על כל אבריו וכל אבר שמשבר ומכניע אותו לעבודתו יתברך נעשה מלך ושליט על אבר ההוא והנה ידוע שחמשה איברים

אינם ברשותו של אדם היינו עינים אזנים וכו' אינם ברשותו להטותם לעבודת ה' ולכך מצד הדין א"א להשיג זה להיות מושל על ה' אברים אלו כי אינו תלוי ברצונו וחפצו רק רמ"ג אברים אבל אברהם אבינו ע"ה מחמת שהיה מדתו מדת החסד והאהבה שהיה עובד את ה' מאהבה ולא לקבלת שכר נתעורר עליו ג"כ חסדו של הקב"ה לעשות לו חסד חנם והמליכו על רמ"ח אברים אע"פ שלא נתעורר בפעולתו באברי' אלו כנ"ל כי הש"י משלם מדה כנגד מדה וזהו שבתחלה היה נקרא אברם מספר רמ"ג היינו שלא זכה עדיין למלוך על ה' אברים הנ"ל ואח"כ זכה ונקר' אברהם בתוספת ה' מספר רמ"ח להורות שהמליכו הקב"ה על ה' אברים הנ"ל ג"כ וזה י"ל פירוש הפסוק דהנה ידוע יששכר היה מטה שכמו לסבול עול תורה ומצות כי יש שכר וכשמו שמורה יש שכר שזה שעשה המצוה זה עצמו היה שכרו בעיניו ולא לשום תשלום שכר אחר נוסף ע"ז רק כבר יש שכר שזכה לעשות מצו' בוראו ית' אז יזכה לחמר גרם היינו שנעש' מבחי' גרם מספר רמ"ג תיבת חמר מספר רמ"ח והיינו שיתעורר עליו מדת החסד מהש"י ג"כ לעשות עמו חסד חנם שימליכוהו על רמ"ח אבריו כמו בחינת אברהם שניתוסי' לו ה' ונשתנה ממספר רמ"ג למספר רמ"ח כנ"ל והבן:

מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך י"ל הרמז בזה לפי ענ"ד אשר חנני ה' ברחמיו וברי"ח ע"פ דאיתא במסשת קדושין ראית מימיך חיה ועוף וכו' ומתפרנסין שלא בצער ומה אלו וכו' אלא שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי נמצא ע"י שאדם הולך בדרך טוב וישר בוודאי יש לו פרנסה טובה כי חסרון פרנסה הוא רק ע"י רעות מעשיו כנ"ל וזה י"ל שמרמז בפסוק מאשר היינו ע"י שמאשר את מעשיו והולך בדרכי ישרים שמנה לחמו יש לו פרנסה טובה ושפע רב טוב והוא יתן מעדני מלך הוא ואו הנוספת היינו שיש עוד פעולה דבר נסתר בזה כי ידוע שבכל יום צריך להתפלל על פרנסה ועי"ז ממשיך פרנסה להשכינה כביכול וזהו ישראל מפרנסין לאביהם שבשמי' וזהו ג"כ לה' הישועה על עמך ברכתך סלה היינו כשעל עמך שפע ברכתך מזה נמשך לה' הישועה כי בוודאי בתחלה נתמלא לעילא בקוב"ה ומשם בא לנשמתן של ישראל וזה י"ל שמרמז והוא היינו לשון נסתר ר"ל שיש עוד פעולה אמיתת ונסתר בדבר שיתן מעדני מלך היינו שנותן שפע לבחי' מלכות והבן גם יש בזה סוד מאיזה מקום בא הפרנסה והוא סוד שארה כסותה וכו' שארה היינו פרנסה והוא מספר "נותן לחם לכל בשר והוא מספר שם אב"ג ית"ץ כמבואר בכתבי האר"י זללה"ה והוא חסד שבבינה ע"ש וזהו מאשר שמנה לחמו לחם וא"ו והוא יתן מעדני מלך משם נותן אל המלכות כנ"ל והבן אח"ז למדתי בזוה"ק וכמעט הוא מפורש שם רוב דברים הללו:

נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר י"ל בזה בדרך רמז אשר חנני ה' ברחמיו ובר"ח כי ידוע מאא"ז זללה"ה נ"ע כי צדיקיא אינון שלוחי דמטרוניתא להודיע להקב"ה כביכול עסקיה וצרכיה ולהתפלל עליה וזה י"ל נפתלי היינו הצדיק נקרא בשם נפתלי לשון חיבור ע"ש שהוא מחובר ודבוק לה' אילה שלוחה היינו שהוא שליח מן השכינה הנקראת אילת השחר הנותן אמרי שפר היינו שנותן אמרים ומתפלל על השכינה הנקרא שפר כידוע ליו"ח או י"ל שקאי על הקב"ה שהוא נקרא תפארת ישראל והיינו שנותן אמרים להש"י ב"ה עבור השכינה כביכול והבן ה' יראנו נפלאות מתורתו להבין אמרי שפר גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך והוא כי אמר לי כי סוד כל התורה כולה בסוד מנשה ואפרים ומנשה הוא סוד הקו ואפרים הוא בסוד הנקודה והוא בדרך ציור כזה | . סוד קו פשוט וסוד נקודה וכמדומה לי שהקו הוא מימין והנקודה משמאל וה' יאיר עיני בתורתו הקדושה אמן סוד מנשה ואפרי' הוא ע"ד המשל שאמר אא"ז נ"ע זללה"ה על פסוק בא יבוא ברנה וכו':

בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ע"ד הידוע כשמסתכל בדמות פניו של צדיק מזה בא הארה לנשמת המסתכל בו וההיפוך בדמות אדם אסור להסתכל בדמות אדם רשע וזה י"ל בן פורת עלי היינו שיש עליה עין היינו לאותו עין שמסתכל בו בנות היינו נשמות של ישראל צעדה דוחקים עצמם לילך ולצעוד ולהסתכל בו: וזהו עלי שור היינו מפני שיש להם עליה מן ההבטה והסתכלות בדמות אור פניו הקדוש והבן:

ויחנטו הרופאים את ישראל י"ל בזה דהנה הצדיקי' הם הרופאים שמרפאים נפשות ישראל ועושים אותם כבריה חדשה שנתחדש לו אור חדש שלא היה לו מעוצם ונעשה כקטן שנולד: והוא שמרמז ויחנטו כמו התאנה חנטה פגיה היינו הרופאים את ישראל היינו הצדיקים שמרפאים את ישראל רפואות הנפש ועושים אותם כבריה חדשה שמצמיח אור שלהם מחדש וזהו ג"כ וימלאו לו ארבעים יום היינו בחינת יצירת הוולד שנעשה כקטן שטלד ע"י התחדשות אור תורה הבא לו ע"י הצדיקים והבן:

ויאמר אליהם יוסף אל תיראו התחת אלקים אני וכו' ותרגומו ארי דחלא דה' אנא וצריך להבין כוונת דברי התרגום האלו שאין לו שום ביאור ובפרשה ויצא אצל יעקב שאמר התחת אלקים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן שם פירש התרגום דברים אחרים המני את בעיא הלא מן קדם ה' את בעיא וכאן שינה התרגום בפירושו וצריך להבין זה: וי"ל לפע"ד אשר חנני ה' ברחמיו וברו"ח ע"ד שאמרתי על פסוק והייתם לי סגולה מכל העמים ופיר"שי אוצר חביב והנה ידוע שאין לו להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים בלבד: וי"ל כאן ע"ד וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך והוא שאמר

והייתם לי סגולה היינו אוצר חביב שלי שהוא יראת שמים שיריאים ממנו אתם תהיו זה האוצר היינו שכולם יראו ממך כמ"ש וראו כל עמי הארץ וכו' ויראו ממך וזהו סגולה מכל העמים. וזה י"ל ג"כ פירוש התרגום כשראה יוסף שהיו יריאים ממנו אמר להם אל תיראו יראה חיצוניות גשמיות ממנו כי בוודאי איני יכול לעשות לכם דבר מבלעדי ה' רק התחת אלקים אני היינו ארי דחלא דה' אנא היינו מה שאתם יראים ממנו הוא מחמת שאני זכיתי להאוצר של יראת ה' ולכך אתם יריאים ממני אבל באמת ממני בעצמי אין אתם צריכים לירא שא"א לעשות לכם דבר מבלעדי ה' כמו שאתם חשבתם לרעה ואלקים חשבה לטובה אך מה שאתם יראים ממני הוא כי אני נעשיתי האוצר של יראת שמים שיראים מהש"י אני זכיתי לזה וזהו ארי דחלא דה' אנא מה שיראים מן ה' אנא היינו אני נעשיתי זה שיראים ממני כי שם ה' נקרא עלי והבן:

סליק פרשה ויחי וסליקא לה ספר בראשית

שמות

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו י"ל בזה ע"ד שאמרתי על פסוק אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה שנשאלתי מה זה "גם עלה גם תיבת עלה משמע לשון עבר והיה ראוי לומר גם תעלה ואמרתי מה שחנני ה' ברחמיו ובר"ח ע"פ הידוע כי כל אדם צריך להיות עייל ונפיק ועייל כמו וירד אברם מצרימה ויעל אברם ממצרים ואיתא בזוה"ק שרימז בזה שאמר אחותי היא בשביל שהיה ירא ודחיל היינו שהיה ירא ודחיל מאוד ליחות למצרים עד דאדביק נפשו בשכינה כביכול כמו אמור לחכמה אחותי את וכאשר קשר עצמו בשכינה קשר חזק ואמיץ אז שוב לא דחיל והמשל הוא כמו אדם שרוצה לירד לבור עמוק ומתייירא שמא לא יוכל לעלות לכשירצה לעלות לכך לוקח סולם עמו לבור כדי שיוכל לעלות והנמשל הוא השכינה כביכול הוא הסולם והוא שאמר לו הש"י אל תירא מרדה מצרימה כי יעקב מסתמא היה ירא ודחיל לירד למצרים לבור עמוק שלא יאבד ח"ו לעולם שם ולא יוכל לעלות ויראתו היה בודאי יראה פנימיות שלא להשתקע ח"ו בעמקי הקליפות וכשהדביק עצמו ליראה פנימיות ועיקריות שהוא ממש השכינה כביכול נמצא הוא דבוק בהשכינה כביכול והוא שאמר לו אל תירא כי אנכי היא השכינה ארד עמך היינו היראה שיראת פן תרד ממדריגתך היא תרד עמך שהיא ממש השכינה כביכול ולכך גם עלה היינו בוודאי תעלה אתה ג"כ ע"י השכינה כמשל הסולם הנ"ל ומה שאמר עלה לשון עבר כי בדבר שהוא וודאי עבר ועתיד שווים הם כאלו כבר היה כיון שבוודאי יהיה כן כך ג"כ כאן כיון שבוודאי תעלה ע"י

הסולם שלקחת לך שהוא היראה שיראת יראה פנימיות ודבקת עצמך לשכינה וכאשר שמעתי בפירוש מאא"ז זללה"ה כי כשאדם מדבק עצמו ליראה פנימיות אזי יתפרדו כל פועלי און ממנו וזה י"ל שאמר הכתוב כאן ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה אך קשה בשלמא יעקב פי' בו הכתוב יראתו אבל השבטים איך יעלו משם מבור עמוק לזה רימז הכתוב איש וביתו באו דידוע בית מכונה בשם יראה כמו מאן דבעי למיחזי למלכא ליחזי בהיכלא דיליה גם בגמרא חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד ע"ש נמצא כי יראה מכונה בשם בית והוא שאמר איש וביתו באו שכל אחד ואחד התקשר עצמו אל היראה הפנימית שהוא בית בכדי שיוכל לעלות משם ומה שאמר וביתו היינו כ"א התקשר עצמו ביראה שלו לפום מדריגתו ולכך עלו משם בסוד הסולם כנ"ל והבן:

ויהי כי יראו המילדות את האלקי' ויעש להם בתים י"ל בזה בדרך רמז כי ענין היראה הוא שמגביל לחכמה ע"ד משל בחכמה לבד בלי יראה יכול לעשות כל הרשעות ולהיות ח"ו חכמים להרע אך ע"י היראה נעשה גבול לחכמה שלא יכנס חכמתו בדבר זר רק בתורה ועבודה נמצא היראה עושה גבול וכלי להחכמה שלא יתפשט יותר מדאי וכן הוא בכל העולמות כי כולם בחכמה עשית והיה רוצה להתפשט יותר מדאי עד שגער בהם הקב"ה וזהו בחי' יראה שהוא צמצום וגבול שלא יתפשט יותר מדאי וזה י"ל הפירוש כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים ע"ד וישמע שאול את העם שפירושו לשון אסיפה והיינו ע"י היראה שבו דבריו נאספים ונקבצים הכל במדה ובמשקל וגבול שנעשה כלי וגבול אל החכמה ולכך י"ל שיראה נקרא בית ע"י שהוא צמצום וגבול וכלי וזה י"ל פירוש הפסוק ויעש להם בתים היינו כי יראו המילדות את האלקים וזכו ליראה ויעש להם בתים היינו שזכו ליראה הנקרא בית ונעשה כלי וגבול וצמצום כדרך היראה כנ"ל והבן:

עוד י"ל ויעש להם בתים ע"ד וראו כל עמי הארו פי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך שהפי' הוא שהש"י הבטיח להם שהם יכנסו בגדר היראה שיריאים מן הש"י הם יתהוו זה היראה שיראו מהם מחמת השראת שם ה' עליהם וזה י"ל כאן בשכר שיראו המילדות את האלקים זכו רעש להם בתים היינו שהם נעשו בחינת יראה שהיו יראים מהם כל עם הארץ כי שם ה' נקרא עליהם ונכנסו בגדד היראה שיראו מהם והבן:

עוד י"ל ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים י"ל בזה בדרך רמז ע"ד וראו כל עמי וכו' ויראו ממך וכו': ע"ד שאמרתי כמה פעמי' שמי שזכה ליכנס בשער היראה השער לה' שהוא היכל ה' והיכל גימ' אדנ"י בחי' יראה אז ממשיך על עצמו היראה ונעשה בעצמו בחי' מלכות שהכל יראים ממנו כי כך הוא המדה כמו שעושה למטה כך מעורר ע"ע מלמעלה ונעשה הוא בעצמו שער היראה שהוא היכל ה' וזהו וראו כל עמי

הארץ כי שם ה' נקרא עליך היינו שנמש' עליך שם והיכל של הוי"ה ב"ה שהוא אדני מקור היראה אזי ויראו ממך היינו שנתהווה שער היראה והוא שדרשו חז"ל על שם ה' אלו תפילין שבראש ופירש המהרש"א ז"ל כי השי"ן של שדי הוא נחקק בתפילין של ראש מבחוץ והדל"ת בקשר של ראש והיו"ד בקשר של יד ובצירוף שניהם נשתלם השם וידוע שתפילין של יד הוא סוד אדני והוא היכל ה' שער היראה והנה בית נקרא יראה כמאמרם ז"ל חבל על דלית ליה דרתא והוא שרימז הפסוק ויהי כי יראו המילדות היינו הצדיק נקרא מיילד ע"ש שהם מולידים השפע הנגזר לבוא על העול' שהם מסייעים וממציאים הדבר מכח אל הפועל כדמיון מילדות וגם המלמד בן חבירו תורה כאלו ילדו וכן מי שמראה לו ראיות ועושה לו חשק ללמוד תורה ולעבוד את ה' בוודאי ג"כ כאלו ילדו והצדיקים הם מלמדים תורה ומוסר לעם ה' לכך נקראים מילדות כאלו מולידים: וזהו כי יראו המילדות את האלקים היינו כשזכו ליכנס בשער היראה אז ויעש להם בתים היינו שנתהוו הם עצמם בחי' בית שהוא יראה וכו' והבן:

ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור ונערותיה הולכות על יד היאור ותרא את התיבה בתו' הסוף ותשלח את אמתה ותקחהו ותפתח ותראהו את הילד ותחמול עליו ותאמר מילדי העבריים זה ותאמר אחותו וכו' האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות ותקרא את אם הילד: יש בכאן ברמז דברים נוראים ונפלאים אשר חנני ה' ברחמיו וברו"ח בת פרעה י"ל שקאי על הנשמה הקדושה כי פרעה לשון התגלות הוא: וזהו שמרמז ותרד בת פרעה הנשמה קדושה יורדת מלעילא להתגלות בזה העולם לרחוץ על היאור לרחו' מגילולי בית אביה היינו שהיה מכוסה ומגולל ועכשיו בא להתגלות על היאור דא אוריית' לעבדה ולשמרה זו מצות עשה ומצות לא תעשה ונערותיה היינו אותם שרוצים לדבק בהתורה הולכים ממדריגה למדריגה על יד היאר היינו ע"י נשמה קדושה הבאה לעולם שדבוקה תמיד בהתורה הנקרא יאור ע"ד שאמרתי להבין ענין ימינו פשוטה לקבל שבים איך שייך ימין גשמי אצל הש"י ואמרתי שהכוונה בזה הוא שזהו חסדו הגדול ששולח נשמה קדושה לעולם לתקן נשמת ישראל ולהחזירם בתשובה וזהו ידו הפשוטה לקבל שבים או י"ל ונערותיה היינו אותם שמנערין עצמם ומפרידין עצמם מן התורה הולכות היינו הולכות למות על יד היאר היינו בשביל התורה שמרפים עצמם ממנה ולדרך הראשון ותרא את התיבה היינו שהנשמה הקדושה רואה את התיבה היינו השכינ' כביכול בתוך הסוף היינו שהיא מתלבש בסוף כל המדריגות תחתונות בכולם יש השכינה כביכול ותשלח את "אמתה אותיות האמת ותקחה היינו ע"י שמדבק עצמו לאמת יכול לעלות השכינה כביכול עם כל המדריגות תחתונות מעלה מעלה ותפתח

ותראהו וכו' ותחמול עליו היינו כמאמרם ז"ל שראתה השכינה שם ותחמול עליו ורוצה לגמול חסד עם השכינה כביכול ותאמר מילדי העברים זה היינו השכינה אומרת זאת מילדי העברים זה היינו זה בוודאי הולדה מן העברים במוחין שלהם והתדבקותם בהש"י והם שמשתוקקים לזה לגמול חסד עם השכינה כביכול ותאמר אחותו האלך וקראתי לך אשה מיניקת היינו זה בחי' גומל חסדים טובים ותקרא את אם הילד דא תשובה אמא עילאה וכו' ותקרא שמו משה היינו במילואו מ"ם שי"ן ה"א הוא מספר האמת והמשכיל יבין:

ותפתח ותראהו והנה נער בוכה ודרשו בגמרא שראתה השכינה עמו וי"ל לפע"ד בעזה"י שכתוב זה מפורש בפסוק והנה נער בוכה היינו בו כה שמרמז שהיה בו השכינה הנקראת כה והבן:

ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה וכו' ויזכור אלקים את בריתו את אברהם ואת יצחק ואת יעקב יש להעיר בזה שתפס שם אלקים שהוא דין אצל ותעל שועתם ויותר היה צודק לומר כאן שם הוי"ה ב"ה בחי' חסד גם צריך להבין מדוע הוכפל ב' פעמים אלקים בפסוק א' והיה די לומר ויזכור את בריתו וי"ל בזה בדרך רמז ע"פ הידוע מאא"ז זללה"ה כי במקום שמחשבתו של אדם שם הוא כולו וכן הוא בדיבור ובמעשה באיזה מדריגה ובאיזה עולם שהוא שם שם הוא קשור כולו בזה העולם ובמעשה היינו כשהוא קשור בטבעיות ולא הגיע לאמונת אלוהות או גורם בגופו ג"כ עבודת טבעיות כיון שעוסקי בדברים טבעיים הוא קשור כולו בטבע וכמ"ש כבר כי יש ד' יסודות באדם ומשם באים כל הרעות ותאוות ודברים טבעיים וכשהוא משבר כל הטבעיות והתאוות זוכה שנעשה מלך על כל הד' יסודות שלו וכולם משמשים לו כפי צרכו ויש בזה דרוש ארוך ואם ח"ו הולך בדרך הנגרע ונמש' אחר תאוות גופניות וטבעיים אזי גורם מלך לשדה נעבד ונעשה הוא עבד שצריך להתעסק בעבודת גופו עבור גופו למלאות תאוותו וכשהש"י עוזר לו ויוצא מן מדת טבעיות ונכנס לבחינת אמונת אלוהות יתברך ויתעלה שאין שום עוד מבלעדו והכל חיים ממנו שהוא מחיה את כולם אז הוא יוצא ג"כ מן עבודת טבעיות ונכנס לעבודת אלוהות יתבר' ויתעלה והנה ידוע במצרים היו ישראל דבוקים בדרך הטבע ולכך היה עליהם בגופם ג"כ עבודת טבעיות שיעבוד הגלות וזה היה צור' כל המכות שהיה שידוד המערכות למעלה מן הטבע כדי להכניס בלבם אמונת אלוהות שהוא כל יכול ואין בלתו כדאיתא בספרים וממילא יצאו מן עבודת טבעיות ונכנסו לעבודת אלוהות כמ"ש בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים וכו' שיכנסו לעבודת אלוהות והנה ידוע אלהים מספר הטבע וזה י"ל ביאור כוונת הפסוק

ותעל שועתם אל האלקים האלקים מספר צ"א שהוא יחוד הוי"ה ואדנ"י והיינו שנכנסו לעבודת אלוהות מן העבודה "עבודה הוא מספר אלקים ע"ה שהוא הטבע והיינו שיצאו מן מדת טבעיות ונכנסו לעבודת אלוהות כנ"ל: והיינו אל האלהים לייחד הוי"ה ואדנ"י וזהו ב' פעמי' אלקים כדאיתא בכמנת כי יעקב מספר ב' פעמים אלקי' עם יוד אותיותיהם והוא שממתיקם וזהו ויזכור אלהים וכו' את יעקב היינו עם יעקב גם כי אלקים עם הנקודות ואותיות הוא מספר השטן וב' פעמי' יעקב ג"כ מספר השטן והוא שדוחה אותו עיין בכוונת מוסף יוה"כ והוא שמרמז ויזכור אלהים וכו' את יעקב והבן:

ומשה היה רועה צאן יתרו וכו' וינהג את הצאן אחר המדבר י"ל בזה ע"ד דאיתא במדרש שמרע"ה ודוד המע"ה זכו להיות רועי ישראל ע"י שהיו מתחלה רועי צאן בחסד וברחמים גדולים ואמר הש"י כדאי אתם שתהיו רועים את בני וזה י"ל שמרומז בפסוק ומשה היה רועה צאן וינהג את הצאן וע"י שהיה נוהג צאן אחר המדבר היינו זכה אח"כ לרעות הַמְדַבֵּר היינו האדם שהם ישראל שקרויין אדם ומתחל' היה רועה בעלי חי ואח"כ היה רועה בעלי מדבר כנ"ל וק"ל:

וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וכו' ויאמר אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו אלקים מתוך הסנה וכו' ויאמר של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא ויאמר אנכי אלקי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב וכו': י"ל בזה מה שחנני ה' בימי חורפי ברחמיו וברו"ח ע"פ ששמעתי מאא"ז זללה"ה כי המ"ז הבאים לאדם בתוך התפלה הוא כדי לתקן ולהעלות הניצוצין קדישין שהם מלובשים בתוך אותם המחשבות וצריך לידע איך להעלותם ולדבקם לשורשם ד"מ אם בא לו ח"ו הרהורים רעים מזנות ח"ו יבין שהם משורש חסד הגדול שנפל משורשו בהתפשטותו מעילא לתתא למדריגת תחתונים ושפלים מאוד וצריך להעלותו ולדבקו לשורשו שהוא חסד עליון וכן אם בא מחשבות של איזה פחד ויראה חיצונית ידבק עצמו אל השורש שהוא יראה עילאה שורש כל היראה וכן כשנופל במחשבתו איזה גדלות והתפארת ידבק עצמו למדת תפארת שמשם שורש כל התפארת והבן וזה י"ל שמרומז כאן בפסוק כי סנה היינו מ"ז ורעות ע"ד קוצים כסוחים שהוא מרמז על רשעים וקליפות ומחשבות זרות ורעות והרהורים רעים ובישין וזש"ה וירא אליו מלא' ה' בלבת אש מתוך הסנה היינו בתוך עבודתו בהתלהבות אש ובדביקות גדול בא לו הסנה שהוא מ"ז כנ"ל ויאמר משה אסורה נא היינו אפנה מחשבותי ואסיר כל דבר הטורדי' מחשבתי ואראה מדוע לא יבער הסנה היינו שתמה מאוד איך יקרב אליו כלל שום מחשבה זרה לבטלו מעבודתו כי מחיוב הדבר שיהא

נשרף ובטל כל הקליפות וכל המחשבות זרות בהבל פיו הקדוש ובהתלהבותו וגודל דביקותו בהש"י וירא ה' כי סר לראות היינו לגודל חסדו וטובו של הש"י ב"ה מיד וירא ה' כי סר לראות והשתוקק לידע אמיתת הדברים מיד נתראה ונתגלה אליו מתוך אותן המ"ז וזהו ויקרא אליו מתוך הסנה וגילה לו רז זה של נעליך מעל רגליך היינו שיראה להסיר הרע מאותן המחשבו' ולהביא אותם לבחי' הטוב ולדבקה לשורשם כי המקו' אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא היינו שבאמת אתה עומד על מקום קודש ומדריגה קדושה ותפלתך קדושה ומה שבאים לן מ"ז באמצע התפלה הוא אנכי אלקי אביך לשון תאוה כמו ואבית תהלה היינו מחמת בחינת אלקות שיש בתו' אותן התאות ומחשבות הבאים לך והיינו ניצוצין קדישין שנפלו משורשם ומשתוקקי' ומתאוים לתקו אותם ולהעלותם לשורשם ולכך נדחקי' אצלך בתוך התפלה והעבודה ויש בזה כמה בחינות יש אלקי אברהם היינו מחשבות הבאים משורש החסד מדת אברהם ובחי' אלקות שבו מתאוה לשורשו ויש אלקי יצחק היינו מחשבות מבחי' גבורה שהוא יראה ופחד בחי' יצחק וצרי' להעלותו לשורש היראה עילאה אלהי יעקב היינו מן מדת ת"ת בא התפארת וגדלות והכל כדי להעלותם לשורשם ולא לבטלך ח"ו מן התפלה והבן:

ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם. י"ל בזה ע"ד הלצה שירא מהם מחמת שנטבעו במצרים בעמקי הקליפות ובמדת גדלות והתפארות והוא שאמר ואמרו לי דייקא מה שמו היינו שהם יאמרו לי שמו של הקב"ה שיודעים אותו יותר ממני מה אומר אליהם איך אוכל שוב לפתוח פי לדבר אליהם בשמך הגדול לגאול אותם ממעמקים:

מי שם פה לאדם צריך להבין דהיה די לומר מי שם פה אדם או יותר היה צודק לומר מי שם לאדם פה וי"ל לפי ענ"ד שיש בזה רמז נפלא דבר עמוק כי ידוע מלכות נקרא פה שהוא סוד הדיבור והתגלות המחשבה ע"י הדיבור וכשחלילה ישראל אינם מטיבים מעשיהם נעשה בסוד אלם כמו נאלמתי דומיה והוא בסוד דין חלילה וכשישראל מטיבים מעשיהם אז נמתק דינה בסוד אמא עילאה ע"י הדעת ואז הדיבור יוצא בהתגלות אורות עליונים שהם המחשבה בסוד י"ה והוא סוד המתקת הדינים ש"ך ופ"ר ונעשה מזה אדני שפתי תפתח והוא סוד אשת הנזכר במקום אחר בשם אא"ז נ"ע זללה"ה והוא פי יגיד תהלתך ונעש' מזה יחוד בסוד אשה לה' וזהו סוד "מי הוא הבינה כידוע שם פה היינו מלכות לאדם היינו ע"י הבינה נעשה המלכו' כלי לאדם היינו שיהיה אדם שלם סוד דכר ונוקבא והבן זה היטיב:

ותקח צפרה צר ותכרות את ערלת בנה: יש בכאן רמז נפלא כי יש להעיר בזה בתיבת צר שאין כלשון הזה בכל התורה כולה בכל מקום כתיב סלע וי"ל לפענ"ד מה שחנני

ה' ברחמיו וברי"ח שהתורה מרמזת לנו מה ראתה היא למול אותו כי ידוע שם של אדם היא נשמתו ושורשו והנה צפורה הסתכלת בשמה שהיא אותיות צר פה פה הוא מספר מילה ומורה למול בצר ומסתמא שורש נשמתה היא זה שצריכה לכרות ערלה בצר ולכך ותקח צפורה צר ותכרות את ערלת בנה והמש"י:

וארא

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' צרי' להבין בזה בשינוי הלשון שפתח וידבר אלקי' וסיים ויאמר וי"ל בזה אשר חנני ה' ברחמיו וברו"ח כי ידוע שכל המכות שהיו למצרים היה נגוף ורפוא נגוף למצרי' ורפוא לישראל ולכך היה המופת הראשון שאמר לו הקב"ה כי ישאל אליכם פרעה תנו לכם מופת כי כן דרך כל הרשעים שואלים אות או מופת ואמר השלך את המטה ויהי לתנין כמו שאמר הרב הקדוש מוה' יעקב יוסף הכהן ז"ל על הגמרא כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח כי הנחש היו לו שני בחינות כי הנחש ממית וכתיב כי ישוך הנחש והביט אל נחש הנחושת וחי וכן ת"ח שדבוק בתורה צריך להיותו נוקם היינו בחי' גבורה ונוטר היינו בחי' נטירה ושמירה שהוא בחי' החסד כי הת"ח דבוק בתורה ובתורה יש ג"כ שני בחינות אלו זכה נעשה לו סם חיים לא זכה וכו' וכן ת"ח צריך שיהיה לו שני בחי' אלו בחי' גבורה ובחי' חסד והנה משה היה עניו מאוד והיה מתגבר בו בחי' חסד מאוד ולכך היה המופת הראשון שהראה לפרעה שנהפ' המטה לתנין והראה לפרעה שיש לו שני בחי' אלו ויהיה נגוף ורפוא לישראל רפוא ולמצרי' נגוף בשני הבחי' אלו והוא שאמר וידבר אלקי' אל משה היינו שדיבר שהיה לו בחי' אלקים ולכך נאמר וידבר לשון קשה ויאמר אליו אמירה היא רכה והיינו שיהיה לו גם בחי' חסד כדי נגוף ורפוא נגוף למצרי' ורפוא לישראל והבן:

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וכו' ופירש"י וארא אל האבות והנה דברי רש"י אלו אין להם שום ביאור מה רוצה רש"י בזה וי"ל לפע"ד אשר חנני ה' ברחמיו וברו"ח כי זה וודאי ואמיתית כי התורה ניתנה בלא נקודות והטעם הוא כי יש ע' אנפין לאוריית' ונדרשת התורה בנקודות השייך לענין הדרוש פנים מפנים שונים ויוכל לנקוד התורה בכל נקודות שרוצים שיעלה יפה ענין הדרוש ויש לזה רמז מה שנזכר בתיקונים בענין פתח אליהו וכו' מלכות פה ותורה שבע"פ קרינין לה וידוע שמלכות הוי"ה שלה בלי ניקוד והיינו כי מלכות הוא סוד תורה שבע"פ וא"א להיות בניקוד כי ע' פנים לתורה וצריך לדרוש פעם בניקוד זה פעם בניקוד אחר לפי ענין הדרוש והנה ידוע אברהם היה מדת החסד שהוא אל ויעקב היה בו ג"כ מדת החסד שהוא אל כמ"ש ויקרא לו אל אלהי

ישראל ופרש"י אלהי ישראל קראו ליעקב אל וכו' עי"ש וזה י"ל שמרמז וארא אל "וארא מספר יצחק "אל בצירי שהוא חסד הם האבות כי אל הם אברהם ויעקב שהם בחי' אל כנ"ל ויצחק שלא היה בחי' אל וארא מרמז עליו שהוא מספר יצחק נמצא בתיבת וארא אל כלולים האבות והוא שפירש"י אל האבות שבתיבות אלו נכללו האבות והבן:

עוד י"ל ברמז דברי רש"י אלו ע"פ מה שקבלתי מן אא"ז זללה"ה למ"ד היינו תלת יוד"ן שהם תלת מוחין והם בחי' אברהם יצחק ויעקב וזהו י"ל שרימז רש"י אל אותיות אל היינו שמתלבש אלופו של עולם בלמ"ד שהם מוחין האבות הם עצמם האבות וכנ"ל והמשכיל יבין:

עוד י"ל וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב דיש להעיר בזה יתור תיבת אל בכאו"א וי"ל לפי ענ"ד אשר חנני ה' ברחמיו וברח"ם ע"ד דאיתא כי ר"ת של אברהם יצחק יעקב הוא מספר כ"א שהוא שם אהי"ה וכ"א כלול מתלת נמצא בכ"א הוא שם אהי"ה וג"פ אהי"ה עולה שם ס"ג שהוא במילואו ג' יודי"ן וא' בגי' אל וכ"א כלול מכולם נמצא בכ"א יש שם אל והוא שרימז פרט תיבת אל בכאו"א והבן:

או יאמר ע"ד דאיתא בזוה"ק שמות דף ג' ע"ב שמש ומגן דא ברית קדישא מה שמש זרח ואנהור על עלמא אף ברית קדישא כן ע"ש ושדי הוא שם של ברית בחי' יסוד כידוע והנה אברהם הי' ראש הנימולי' והאבות הם שקיימו וקבלו עליהם זה ולכך נגלה הש"י עליהם בשם שד"י כפי בחינתם שהיה בו וידוע דכל א' כלול מג' וג' פעמים אל הוא מספר מגן שהוא רזא דברית קדישא כנ"ל בשם הזוהר והוא שכתוב אל בכ"א וא' שכ"א היה רזא דברית והיה כלול בו ג"פ אל שהוא מספר מגן שהוא רזא דברית קדישא:

או יאמר וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם איתא בתיקוני' שד"י זו לבר ממזוזה ושמי ה' כו' זו לגאו ממזוזה ונראה לפי ענ"ד פי' אשר חנני ה' ברחמיו וברח"ם כי ידוע שד"י הוא בחי' צמצום שאמר די שהיא דין והוי"ה הוא שורש לכל החסדים והתפשטות הרחמים והנה איתא מזוזת אותיות ז"ז מו"ת וידוע מות נמתק ע"י שם מה"ש שהוא במילואו מספר האמת והוא שאמר וארא אל האבות באל שדי שהוא בחי' צמצום שהוא דין לבר ממזוזה שהוא אותיות ז"ז מו"ת היינו שלא הגיעו עדיין למדרגת אמת שימתק כל הדינים ויהיה לגמרי זז מות וזהו ושמי ה' שהוא שורש התפשטות כל החסדים לא נודעתי להם כפרש"י לא נכרתי להם במידת אמיתית שלי שעלי' נקראתי הוי"ה אבל למשה נתגלה ה' בבחי' הוי"ה שאותיות משה במילואו מספר האמת והוא שם של מה"ש הנ"ל שבו זז מות ונמתקו כל הדינים ונעשה הוי"ה שורש כל החסדים כי כשמו כן הוא שזכה למדריגת אמת והבן:

או יאמר וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם הראני ה' בזה ברחמיו וברו"ח דברים נוראים ונפלאים ונקדים מה דאיתא בגמרא קיים אברהם אבינו כל התורה כולה עד שלא ניתנה וכו' עי"ש וצרי' להבין זה מהיכן ידע והשיג לקיים כל פרטי מצות התורה: וי"ל לפע"ד ע"פ ששמעתי בשם האשל הגדול כי אברהם קיבל על עצמו אות ברית ובמצוה זאת הוא כלול כל התרי"ג מצות גם שמעתי כי ברית מספר תרי"ג ע"ה וי"ל שזהו כוונתו שבו כלול כל התרי"ג מצות: וי"ל שמזה המצוה הסתכל א"א ע"ה פרטי כל התרי"ג מצות של כל התורה כולה וקיים כל מצוה ומצוה מן התרי"ג מצות ע"י מצוה זו שהוא ברית קדישא כולל כל המצות ולכן היה אברהם אע"ה מגייר גרים והבן זה ואפרש מעט כי כתבתי לעיל במ"א בשם אא"ז נ"ע זללה"ה כי כשאדם בקטנות מוליד נשמות גרים וזהו את הנפש אשר עשו בחרן שהם ג' בחינות אלקים דקטנות מספר חרן ואז בימי אברהם בוודאי היה כל התורה כולה שהיא נגד האדם באברים וגידין היה אז בסוד קטנות שהיה מצומצם באבר קטן שהוא אות ברית והתורה וקב"ה ונשמתיהון דישראל כולהו חד ונמצא אור נשמתו ובחינתו היה בסוד קטנות כענין התורה ולכך היה מגייר גרים והבן וכן כל האבות היו מגיירים גרים כדאיתא במדרש וישב יעקב בארץ מגורי אביו מלמד שהיו יצחק ויעקב מגיירין גרים כמו אברהם ע"כ והיינו ג"כ מטעם זה שבימיהם לא היה עדיין התפשטות התורה רק בסוד קטנות מצומצם באבר קטן שהוא אות ברית כנ"ל והיה אור נשמתן ובחינתם ג"כ בסוד קטנות כנ"ל ולכך היו מגיירין גרים: וזה י"ל הפירוש וארא אל האבות באל שדי שאז היה שם הוי"ה ב"ה שהוא סוד כל התורה כולה ע"ד שמי עם י"ה שס"ה ו"ה עם זכרי רמ"ח היה אז מצמצום באל שדי שהוא רזא דברית קדישא כנ"ל ומשם היו מסתכלין היינו משם שדי היו מסתכלין בשם הוי"ה ב"ה לקיים כל פרטי מצות התורה שהוא שמו של הקב"ה ואור נשמת האדם כי אורייתא וקב"ה ונשמתיהון דישראל כולהו חד ולכך היה אז שמו של הקב"ה גם כן בסוד צמצום בשם שדי כמו אורייתא ונשמתיהון דישראל עד אח"כ שבא מרע"ה וכבר הוליד יעקב י"ב שבטים ונתפש' שם הוי"ה ב"ה לי"ב צירופים ואח"כ מהם יצאו ששים רבוא ישראל שהיו במצרים ואז נתפשט השם הוי"ה ב"ה שהוא סוד כל התורה כנ"ל יותר בכל צדדיו ונעשה מזה ס' רבוא אותיות התורה שכל אחד מישראל היה לו אחיזה באות א' של התורה כידוע שם ישראל מורה ר"ת יש ששים רבוא אותיות לתורה וזהו בחי' גדלות שיצא השם הוי"ה ב"ה שהוא סוד כל התורה כולה מן הצמצום לבחי' התפשטות ס' רבוא אותיות התורה שהם כלל כל התרי"ג מצות שהם שם הוי"ה ממש כנ"ל והבן איך כל התורה כולה הוא שמו של הקב"ה וזהו הכל ע"י הדעת שנתפש' כידוע שהדעת הוא

מעלה כל הבחי' קטנות אל בחי' גדלות ולכן כשבא משה ומצא ס"ר ישראל והוא היה שורש כולם שהיו כולם נכללין בו כידוע אז הוציאם ממצרים שהוא בחי' קטנות לבחי' הגדלות שהיא נתינת התורה הקדושה בהתפשטות רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות ל"ת המפורשים בס' רבוא אותיות התורה וזה היה מאמר הראשון למשה בהוציאך את העם ממצרים בחי' קטנות תעבדון את האלקים על ההר הזה היינו הר סיני שעליו ניתנה התורה בבחי' גדלות: וזהו וארא אל האבות באל שדי כי משם היה כל בחינת עבודתם כנ"ל בסוד הצמצום ושמי ה' לא נודעתי להם היינו שעדיין לא הגיע לבחי' התפשטות כנ"ל כי בדעת חדרים ימלאו ואם אין חדר מי ימלא והבן לכו אמור לבני ישראל אני הוי"ה שעתה יצאו מגדר הצמצום והקטנות ויתפש' שמי הוי"ה ב"ה בסוד הגדלות והתפשטות הדעת בנתינת התורה בכל פרטיה ושרשיה ותרי"ג מצות שבה והבן כי יש בזה שער התורה ועבודה וה' יכפר בעדי ואם שגיתי ח"ו פשיטא יכפר בעדי אמן:

או יאמר וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי י"ל בזה לפע"ד ע"פ ששמעתי בזה מהרב הקדוש מוה' יעקב יוסף הכהן כי אותיות אל מורה א' היינו אלופו של עולם ול' יש לו ג' קווין ע"כ דברי קדשו ויש בזה משל למעיין הנובע שאם הצינורות שהמים נמשכין דרך שם נקיים אז המים יוצאים צלולים ואם ח"ו הצינורות אינם נקיים אז המים יוצאי' מטונפים והנמשל מובן כי כ"א ממשיך בעבודתו ובתורתו שפע קודש ממעין דלעילא דרך צינורת נשמתו כ"א לפי בחינתו ועבודתו ואם צינורות נשמתו נקיים שלא פגם בהם כלום ח"ו והמשיך בהם אלופו של עולם אז המים והשפע הנמש' דרך שם זך וצלול ואם ח"ו פגם בצינורות נשמתו וגרם שאין אלופו של עולם מתגלה בתוכם אז השפע היורד דרך שם הוא ח"ו אינו נקי והבן וזה י"ל פירש הפסוק כאן וארא אל אברה' וכו' אצל כ"א אל היינו שכ"א המשיך א' זה אלופו של עולם בתוך הלמ"ד היינו ג' קווין שהם הצינורות נשמתו והם נקיים ולכך וארא אליהם באותו בחינה ממש היינו באל שדי ג"כ בבחי' אל והוא השפע קודש שהיה מתפשט עליהם ממעין נביעו דלעילא זך וצלול והבן והמשל הזה הוא כלל כל התורה כולה הן בדיני איסור והיתר הן במשפטים בדין תורה כדאיתא בשם אא"ז נ"ע זללה"ה שתלת אבהן הם תלת דיינין:

וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגוריהם אשר גרו בה והקשה האוה"ח דהיה די לומר את ארץ כנען למה לי שוב את ארץ מגוריהם ותירץ דלא יקשה להם הא עדיין לא נשלם הגירות של ארבע מאות שנה לכך אמר את ארץ מגוריהם אשר גרו בה היינו האבות כי משנולד יצחק התחיל הגירות אך לפ"ז קשה דהוי סגי לומר את ארץ מגוריהם למה לי אשר גרו בה ונראה לפע"ד בעה"י שיש בזה רמז מגוריהם

היינו לשון מגורה שפירושו אוצר שנאסף שם אל מקום אחד התבואה והוא מרמז על יחודים קדושים שעשו האבות להמתיק כל הדינים והגבורות וזהו גרו בה אותיות גבורה שהמתיקו הגבורות בשורשם:

או יאמר אשר גרו בה היינו שעשו יחוד ו' עם ה' כי ידוע אותיות י"ה הם תרין ריעין דלא מתפרשין רק וה' פעמים ח"ו בחטא גורם פירוד ביניהם והוא שמרמז שהאבות הקדושים עשו יחוד ו' בה' וזהו גרו היינו גר ו' בה היינו בה"א והמש"י:

או יאמר וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגוריהם אשר גרו בה ע"ד שאמרתי על ויעש דוד שם כי איתא בזוה"ק שהשם של ע"ב שהוא ישר הפוך וישר הוא נגד תלת אבהן כ"א תיקן לפי בחינתו אברהם תיקן בחי' ישר ויצחק הפוך וכו' ודוד המע"ה שתיקן רגל רביעי היינו שחברם יחד ועשה מהם שם של ע"ב באותיותיו בשלימות וזהו ויעש דוד שם שהוא עשה ותיקן וחיבר השם בשלימות וזה י"ל שמרמז הפסוק את ארץ מגוריהם היינו יחודים כנ"ל שעשו כולם אשר "גרו "בה מספר רי"ו אותיות של השם ע"ב שכולם עסקו בזה כ"א לפי בחינתו והכל באותיות זה השם ע"ב והבן:

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכר את בריתי: יש להעיר בזה תיבת מעבידים שהוא פועל יוצא והיה די לומר אשר מצרים עובדים אותם: וי"ל בזה ע"פ מה שאמרתי כבר על פסוק וידעו מצרים כי אני ה' שהוקשה אא"ז זללה"ה שלפי הנראה היא תמיה מאוד שיעשה ה' כל האותות והמופתים בשידוד המערכות למעלה מדרך הטבע וכל היד החזקה ושל המורא הגדול שעשה הכל הוא בשביל שידעו מצרים כי אני ה' ולפע"ד נראה פשוט שבאמת קאי על ישראל אותם שהם בחי' מצרים שעושים מעשה מצרים שנטבעו בשקר ר"ל וכל עבודתם שעובדים הש"י הכל היא בשקר והוא שאמר הש"י שכל כך יהיה התפשטות אור השכינה והתגלות אלוהות עד שאפי' הם יכירו וידעו כי אין שום דבר מבלעדו יתב' רק אני ה' ומבלעדי אין אלקים והיינו ע"י שיראו שמי שנטבע בשקר ר"ל יהיה לו ירידה והשפלה עד נוקבא דתהום רבא ומי שיש לו נקודה של אמת יתעלה ויתנשא למעלה למעלה ברום המעלות ואז יתחזק האמונה בלבם באל יתב' שא"א להרים יד ורגל בלתי נפש חיונית מהבורא יתב' ויתעלה והכל הוא ממנו יתב' וזה י"ל פירש הפסוק אני שמעתי את נאק' בני ישראל שזהו נאקתם אשר מצרים מעבידים אותם היינו צעקתם לפני הש"י שיעזור להם להוציאם ממעמקים מזה שנטבעו בשקר וכל עבודתם הוא בשקר בחי' מצרים וזהו אשר מצרים מעבידי' אות' ולגודל רחמיו וחסדיו של הש"י תיכף כשרוצים ליטהר וצועקי' ע"ז לפטור מהצר והמיצר

ומשתוקקי' לבוא לבחי' אמת ואזכור את בריתי היינו כי ידוע כפי המדה אשר האדם מעורר במחשבתו ובמעשיו מלמטה כך מעוררים עליו מלמעלה ולזה כיון שהם מעוררים מדת האמת שהוא מורה על אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים שהוא ראש תוך סוף שהוא התקשרות אלהותו מן אין סוף עד אין תכלת וזהו בחי' ברית התקשרות מעילא לתתא ולכך ואזכור את בריתי היינו שאהיה מעורר מלמעלה אותו המדה ואהיה ממשי' מדת אמת שהוא התקשרות מעילא לתתא בחי ברית מן א"ס עד אין תכלית והבן:

עוד י"ל וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם דהתורה ניתנה תמיד לידרש לפי ענין ראשי הדור ובחינתם ומדריגתם ולפי דורם כמו שראיתי באיזה ספר ושמדומה לי שהוא בספר ברית מנוחה ששם המפורש היא נמסר לדרוש בו כל דור לפי אותו הדור ונפי מה שצריך לאותו הדור ע"כ וידוע הוא שכל התורה כולה הוא שמותיו של הקב"ה נמצא בוודאי ג"כ נדרשת בשל דור ודור לפי דורשיו ולפי נשמת אותו הדור: והנה בדורות שלפנינו בימי אא"ז זללה"ה היה לפע"ד נדרש פירוש הפסוק באופן זה ע"פ הידוע ממה שהאיר לנו כי צדיקייא אינון שלוחי דמטרוניתא פירוש בכל צרתם לו צר כביכול היינו כשיש ח"ו איזה צרה וצער לאדם יבין שבוודאי לו צר כביכול הצרה הזה והחסרון הזה יש בשכינה ולא היו יודעים מזה להתפלל עליה ולכך שולח הש"י אותו הצרה והחסרון ח"ו על הצדיק כדי שיבין להתפלל על חסרון השכונה כביכול וכשימולא חסרונה ימולא ג"כ חסרונו וזהו צדיקייא אינון שלוחי דמטרוניתא ע"כ דברי קדשו ולפי דברי אלו יש לומר כך הפירוש בפסוק אני שמעתי את "נאקת ר"ת אל נא קרב תשועה כי ידוע השכינה כביכול נקרא תשועה והוא שצועקים עבור השכינה כביכול לקרב השכינה הנקרא תשועה שהוא בהרחק ובפירודא כביכול וזהו אשר מצרים מעבידים אותם והיינו שיש להם מצירים בגשמיות ומזה רואים שבוודאי כביכול לו צר דוגמת זה שכביכול השכינה נפלה לעמקי הקליפות הנקרא מצרים והוא צעקתם למלאות חסרונה ואז אני שמעתי את צעקתם זה ואזכור את בריתי היינו השכינה כביכול והנה כך היה נדרש הפסוק לפע"ד בימי בע"ש זללה"ה ואנשי דורו שהיו בזה המדריגה שלא להתפלל כלל על חסרון של עצמו רק חסרון על השכינה כביכול כנ"ל ועתה לפי דורותינו כך נדרש לפע"ד זה הפסוק ע"פ הנ"ל שר"ת נאקת הוא אל נא קרב תשועה והיינו סתם תשועות כ"א לפי מה שצריך לו והוא הצעקה עצמה אשר מצרים מעבידים אותם וצועקים עבור עצמם ואעפ"כ לגודל רחמיו וחסדיו של הש"י שהוא רחמי גוי רחמי הוא מקבל אפילו תפלה וצעקה עבור עצמם ואמר וגם אני שמעתי דלכאורה היה לו לומר וגם שמעתי ותיבת אני נראה כמיותר אבל לפע"ד י"ל כך הכוונה אף שהם

אינם שומעים ואינם מבינים זה כלל ואינם במדריגה זו שלא לבקש כלל על עצמו רק עבור השכינה הקדושה אבל אני שמעתי זה כדאית' שכל ההרגשות שבאדם החיות הוא המרגיש והחיות הוא משורש חיות לכל החיים ואני שומע ומרגיש כביכול צער השכינה הקדושה וזהו ואזכור את בריתי היינו למעני אעשה לזכור את בריתי שהוא השכינה כביכול וממילא ימולא חסרונם בגשמיות ג"כ כנ"ל והמשכיל יבין:

וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ופירש"י זה אחד מן העשרה ק"ו שבתורה והוקשה האו"הח אמאי לא כתיב תירוץ של הש"י בזה ע"ש מה שתירץ: ולפע"ד נראה לומר פירוש ולא שמעו אל משה מקוצר רוח: רוח לשון רוחניות היינו שהיה קטן וקצר כח המושג שלהם ולא יכלו לקבל דיבור הש"י ולכך ויצום אל בני ישראל היינו לשון חיבור בצוותא חדא והיינו שיחברו רוחניותם אל בני ישראל ואז יוכלו לקבל דיבור הש"י כי משה הוא התורה ע"ד ותרא אותו כי טוב הוא והמשכיל יבין:

או יאמר וידבר משה לפני ה' לאמר צריך להבין תיבת לאמר שאינו צודק כאן שאינו לאמר לזולתו כיון שעם ה' היה מדבר וי"ל בזה בדרך רמז לפע"ד מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח ע"פ ששמעתי פירוש לשון קל וחומר כי מן הקולא נידון חומרא וכן להיפוך מן החומרא נידון קולא כפי ענין הק"ו: והנה כאן אמר משה ג"כ ק"ו כפירש"י זה אחד מעשרה ק"ו שבתורה והנה כאן היה באמת כך מן החומרא נידון קולא היינו אותו דבר שהיה חומרא ונגוף למצרים היה קולא ורפוא לישראל כדאית' ממכות דם נתעשרו בני ישראל וכן בכל המכות כידוע זה: וזה י"ל פירוש הפסוק וידבר משה לפני ה' לאמר היינו מן הדבור שהוא קשה מורה על דין יכנס לבחי' אמירה שהיא רכה והיינו שיהיה לישראל נמתק הדין של מצרים והבן:

כבד לב פרעה מאן לשלח העם יש להעיר בזה שלא נכתב זה הלשון רק במכה הראשונה שהיתה דם גם עדיין לא נודע כ"כ כבדות לבו. והנה שמעתי בזה בשם מחותני הרב המפורסם מוה' ליפא מק"ק חמעלניק וכמדומה לי שראיתי אח"כ כתוב זה במדרש והיינו כבד לב פרעה שאצל פרעה נתהפ' הלב ונעשה כבד ע"כ: והנה ידוע זה שמאתו לא תצא הרעות ח"ו וכל רעה שבא ח"ו לאדם העון עצמו הוא מייסרו וגמול ידיו יעשה לו תייסרך רעתך ותמוגגינו ביד עונינו ח"ו ולכך בוודאי מעין הפגם והרע שעשה הוא העונש: וזה י"ל הטעם שהיתה מכה הראשונה מכת דם כי היה מענין הפגם והחטא שלו שהרע שלו היה אז שלבו נעשה כבד ומהחטא הזה נולד משחית ומזה בא עליו מכת דם שהיא מעין כבד שיש בו ריבוי דם והיא מלאה דם וי"ל ע"ד הלצה שזהו שרמזו חז"ל

ממכת דם העשירו בני ישראל כי ידוע שכל המכות היה נגוף ורפוא נגוף למצרים ורפוא לישראל וכדאית' בספרים הקדושים של הרב מפולנאה ע"ה כי ממכה עצמה מתקן רטיה והיינו אותו דבר שהיה למצרים נגוף היה רפוא לישראל כמבואר שם באריכות עי"ש: והנה כאן היה למצרים מכה מכבד מכת דם ודמים תרתי משמע והיה אצל ישראל המשמעות השני שהוא ממון והעשירו בני ישראל ויש עוד בדברים אלו דברים סתומים ונעלמים למעיין ומשכיל היטב היטיב וימצא בהם דברים נפלאים:

ושמתי פדות בין עמי ובין עמך למחר יהיה האות הזה: י"ל בזה בדר' רמז ע"פ הידוע דכל המכות היה נגוף למצרי' ורפוא לישראל וי"ל שגם כאן רימז בתיבת פדות שהיה לישראל פדות וגאולה ולמצרים היה צירוף תדף שהוא למפרע אותיות תדף ע"ד להדוף אויבי' מפני' וזהו ושמתי פדות אותיות פדת יהיה בין עמי ובין עמך שיתחלף בין עמי הצירוף ובין עמך כנ"ל וזהו למחר יהיה האות הזה למחר כמו למחיר לשון חילוף היינו האות הזה היינו התיבת פדת יהיה לחילוף למצרים יהיה הצירו' למפרע כנ"ל ומלת האות הזה מצינו גם תיבה נקרא אות כמאמר' ז"ל גדולה דעה שניתנה בין שתי אותיות שנאמר אל דעות ה' ע"כ הרי שמכנה שני תיבות לאותיות וכן י"ל ג"כ כאן שקאי האות הזה על תיבת פדת והבן ויש עוד בזה מילין עילאין כי השכינה הקדושה השרויה בישראל הוא בחי' דלת על דלית לה מגרמה כלום כדאיתא בזוה"ק ונקראת ג"כ פת ע"ד לחם אלהי' הוא מקריב וזה לעומת זה עשה אלקים אמא דע"ר היא ג"כ קוראת עצמה לילית שהיא אותיו' לי לית והיינו ג"כ ע"ד דלית לה מגרמה כלום ונקראת גם ת"ף שהיא מספר לילית גם בשביל ת"ף מחנות שעמה וע"כ לישראל הוא פדת אותיו' פדות וישע שהו' מרמז על השכינה הקדושה השרויה ביניהם והוא מלשון פדות וגאולה והצלה ולמצרים אותיות תד"ף שהוא ת"ף וד' באמצע כשמה דאמא דע"ר שהיא חורבה ושממה שנמשך ממנה אבל לישראל הוא פדות כנ"ל וה' יפדה אותנו במהרה אמן:

וממקנה בני ישראל לא מת אחד י"ל הרמז בזה כי מכות דבר וברד כשמצטרף עם א' שהוא אלופו של עולם נעשה אור רז וזהו וממקנה בני ישראל לא מת והטעם אחד היינו ע"י הצטרפת אחד שהוא יחידו של עולם כנ"ל נמתק ונעשה מן דבר וברד אותיות אור ורז והבן:

בא

בא אל פרעה וכו' י"ל הרמז בזה ע"ד דאיתא בזוה"ק על בא אל התיבה רזא דא למימחא חיובא ע"ש בפ' נח:

בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו וכו' למען שתי אותותי אלה בקרבו יש בזה דרוש עמוק והוא מסוד התפילין הנקראים אות ואות שבת ויו"ט הנקראים אות ואי"ה כשיהיה מאת ה' אבאר בעזרתו וכעת נבאר בקצרה ונקדים הגמרא שהקב"ה מניח תפילין ושמעתי בזה מהו ענין התפילין ולהבין זה שהם תענוגים ושעשועים של הקב"ה מישראל בהתדבקותם בו ועי"ז הוא מקבל מוחין מאבא ואימא וזהו ישראל אשר בך אתפאר ופאר הוא תפילין כידוע וזהו ענין שהקב"ה מניח תפילין וזהו ג"כ ענין תפילין של ישראל כשמתדבקים ומתקשרים מעשיהם ע"י שמאמינים בהקב"ה וע"י האמונה שמאמינים בו ובגדולותיו ובנוראותיו יתב' ויתעלה באים לאהבה ויראה פנימיות והם ממש תפילין של ראש ושל יד ועי"ז נמשך יראתו ואהבתו של הקב"ה ב"ה וב"ש בכל העולמות ובכל הנבראים והטוב עולה לטוב והרע נופל כמו תפול עליהם אימתה ופחד וכו' ע"י הניסים שעשה הש"י לישראל ביציאת מצרים ועל הים וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ועי"ז ויאמינו בה' ובמשה עבדו ובאו לכלל אהבה ויראה פנימיות כמ"ש ויראו העם את ה' וכו' ובזה נמשך שנפל אמתה ופחד על כל הנבראים ועליהם וזהו ממש תפילין שלנו הם ארבע פרשיות הנאמרים בהם ניסים ונפלאות של יציאות מצרים ועי"ז באים ישראל לדביקו' ואמונה גדול' בהש"י ב"ה ובאים לאהבה ויראה פנימית ותפילין דמארי עלמא היינו הארת הפסוקים הנאמרים בהם חבת ואהבת הקב"ה את ישראל והם נקראי נטע שעשועיו כמו או הנסה אלקים לבוא לקחת לו גוי מקר' גוי וכו' וחבת ואהב' ישראל להקב"ה והתדבקות' בו והם ממש ישראל אשר בך אתפאר כנ"ל שזהו התענוגים והשעשועים והמוחין של הקב"ה ב"ה וב"ש והנה בתפילין כתוב ענין כבדות וקשיות של פרעה ומכות בכורות שהיה תכלית כל המכות כמ"ש ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו ויהרוג ה' כל בכור וכו' ואם חסר או יתיר אות א' אפי' פ' או ר' של פרעה הם פסולין והיינו שבוודאי תלוים כמה עולמות צחות ומצוחצחות ואורות עליוני' בכל קוץ וקוץ ובכל אות ואו' מהם וזש"ה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו וכו' למען שתי אותתי אלה בקרבו היינו אות תפילין של ישראל ושל הקב"ה וב"ש אלה בקרבו היינו שהם בנוים באותיות יציאת מצרים ומכות בכורות אשר עליהם תלוים אורות צחות עליונים הצריכים לצירופים כאלה ענין סיפור יציאת מצרים והכאת בכורות ודי בזה למבין כי לא יכולתי להאריך וה' יכפר בעדי:

או יאמר למען שתי אותתי אלה בקרבו ע"ד הנ"ל אך אין מדרש בלא חידוש כי תפילין נקרא אות כמ"ש והיה לאות על ידך וכו' וכשנחסר אות אחת אפילו פ' של פרעה וכיוצא בו הוא פסול ואינו קרוי אות תפילין כלל והיינו ע"כ כנ"ל שיש בכל אות אורות צחות

עליונים וצריך להיות כך בשלימות כל האותיות שכתוב בהם בלי שום חסרון: וזהו שכתוב כי אני הכבדתי את לבו היינו אף שהיה די במכות הראשונות אעפ"כ אני הכבדתי את לבו למען שתי אותתי אלה בקרבו היינו שיהיה אות של תפילין בשלימות ע"פ סודות עליונים הרמוזים בהם בלי שום חסרון והיה צריך לכתוב בהם ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו גם הוצרך ויהרוג ה' כל בכור וכו' ולכך הכבדתי את לבו וכו' וזהו למען שתי אתתי אלה בקרבו דייקא היינו שע"י יושלם האות תפילין שנעשה מן סיפור כל המאורע ומן אותיות שמו אות תפילין והוא שוה לשאר כל התורה שהדין הוא אם נחסר אות א' פסול ולא הוי אות כלל עד שיהיה נכתב כל האותיות הכתובי' בהם בשלימות גמור בלי שום חסרון כלל והבן ומ"ש אתתי בלשון רבים י"ל דאיכא מאן דאמר בגמר' כי תפילין שתי מצות נינהו ומ"מ לפי דברינו זה אין הכרע כמאן הלכתא די"ל אותתי היינו אותיות שיהיו אותיות קדושות שלי בקרבו שיהיו נעשים מכל הענין האותיות הקדושות גם י"ל דידוע ג' נקראים אות שבת ותפילין ואות ברית קודש ואצל אות ברית אינו מפורש יציאת מצרים ואצל שבת מפורש בו זכר ליציאת מצרים שהוא ראשון למקראי קודש ובכל הימי' טובים נאמר יצ"מ וענין תפילין כולו נסדר על ענין יצ"מ וזהו י"ל למען שתי חסר היינו למען שְׁתֵי אותתי אלה בקרבו ששני אותות אלו שבת ותפילין בקרבו הם תלוים היינו בענין יצ"מ והבן כי כל עוד שנתרבה ענין יצ"מ נתרבה יותר אור שבת ותפילין:

ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים כאן נשאלתי הלא כתיב בענין יצ"מ למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך ואמרו חכמים גם לימות המשיח וכאן תלה הסיפור רק בג' דורות וי"ל לפענ"ד אשר חנני ה' ברחמיו וברו"ח כי אית' בעשרה מאמרות נברא העולם וזה גלוי כי העשרה מאמרות תלת הראשונים נקראי' אבות והשניים נקראי' בנים והשלישים נקראי' בני בנים ושורש ובחינת האבות הוא בוודאי בסוד הדעת כי ע"י הדעת בא הזיווג וההולדה כמו וידע אדם את חוה ואם עדיין לא בא אדם לכלל דעת אינו מוליד והכל מצומצם במוח האדם וכשזוכה שבא לכלל דעת אז הוא בבחי' זיווג והולדה כנ"ל ונעשה אב ותולדתו כיוצא בו בתחלה הוא קטן ואח"כ הוא בא לכלל גדלות בסוד הדעת כנ"ל ונעשה ג"כ בזה בחי' אב לבני בנים וכן הוא מעילא לעילא כי ע"י הדעת יורש מוחין דא"וא ומוליד כיוצא בו וידוע דגלות מצרים היה כי היה חסר סוד הדעת וזה היה הגלות ממש לכן היה הכל מצומצם במוחין בקטנותם והיה כלולין וכו' וסוד יצ"מ הוא היה התגלו' והתפשטות הדעת ונעשה מזה בחי' אבות ובנים ובני בנים וזה היה בכל הבחינות בעולמות ונשמות ואלוהות והכל א' הוא וזהו פ"ה ס"ח פ"ה מספר מילה שהוא בחי' יסוד וס"ח הוא מספר חיים ונעשה מזה יחוד והולדה כי

החכמה תחיה את בעליה והוא האב הראשון אשר בו נכללו תלת אבהן בסוד חס"ד וזה י"ל הפירוש ולמען תספר לשון בהירות כספיר והיינו ע"י יצ"מ יבוא אור ובהירות ע"י הדעת באזני בנך ובן בנך היינו באבות ובנים ובני בנים יולדו להם בסוד הדעת והזיווג וזהו ממש חידוש העולם שנעשה ע"י מצרים בעשרה מאמרות וזהו ממש כל ימי חייך כל ימי העולם וגם לימות המשיח כי זה קבלה מן אא"ז זללה"ה כי זהו ממש בחי' ביאת משיח נמצא דא ודא אחת היא באזני בנך וכו' וימי חייך וכו' והמשכיל יבין:

ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש וכו' הטרם תדע כי אבדה מצרים יש להעיר בזה כי נראה כסתרו דברי עצמם תוך כדי דיבור שפתח דבריהם היה שהוא להם רק למוקש ולמכשול ולבסוף סיימו כי אבדה מצרים כי חילוק והפרש גדול הוא בין מוקש ומכשול לאבידה לגמרי והנכון בזה לפי ענ"ד ע"פ מה שחנני ה' ברחמיו וברי"ח כי ידוע דאותיות מה"ש במילואם מספר מות ונמתק ע"י שנעשה ממנה צירוף האמת כנזכר בכתבי' יעוי"ש והנה הבע"ט פירוש זה היינו משה וכו' עיי"ש וזה י"ל שרימזו בכוונת דבריהם כי כל המכות היו נגוף ורפוא אותו שהיה למצרים נגוף היה לישראל רפוא והכל היה ע"י משה וי"ל שב' הבחינות האלו היה כלולי' בשמו משה שהוא אותיו' השם מה"ש שהו' במילואו מספר מות וזה היה למצרים ולישראל היה נמתק ונעש' צירו' האמת והוא שאמרו עד מתי יהיה זה היינו משה כנ"ל לנו למוקש כי מוקש מספר מות היינו אצלינו נעשה הצירו' של מות הכלול בשמו במילואו והוא שדייקו באמרם לנו כי רק להם היה זה הצירו' והיה להם נגוף אבל לישראל היה להם רפוא ע"י שהיה להם הצירו' של האמת שהוא ג"כ כלול בשמו במילואו אבל להם נעשה מן אותיות משה שהוא מה"ש במילואו צירו' של מות שהוא מספר מוקש ועתה לא סתרו דבריהם במה שאמרו אח"כ כי אבדה מצרים כי וודאי אבידה לגמרי הוא כי היה אצלם הצירו' של מות מספר מוקש כנ"ל והבן:

ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אליה' לכו עבדו את ה' אלקיכם וכו' ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך כי חג ה' לנו יש להעיר בזה כי אינו צודק בכאן ענין חג כי חג הוא נקרא יום קבוע וכאן המשמעות היה אימתי שילכו יהיה החג שלשת ימים וי"ל בזה בדרך רמז כי איתא בזוה"ק פרשה בשלח שפרעה לא ידע כלל מן שם הוי"ה ב"ה שהוא משדד המערכות והוא שולט למעלה מדרך הטבע רק ידע משם אלקים שהוא מספר הטבע ובדרך הטבע מעולם לא יצא עבד ממצרים מבית האסורים כמאמרם ז"ל והוא שאמר לא ידעתי את ה' ולכך וגם את ישראל לא אשלח גם איתא בזוה"ק על ויחזק ה' את לב פרעה שמא דא הוי"ה שהזכיר לו אתקוף לבא דפרעה כי לא האמין כלל בזה

שיש שם הוי"ה ב"ה בעולם שהוא מהוה כל ההוים ומשדד המערכות והמזלות ואחר שבאו עליו המכות שהיה שידוד המערכות התחיל להאמין בזה השם והוא שאמ' לכו עבדו את ה' אלקיכ' והזכי' גם שם הוי"ה ב"ה והודה במקצת והאמין שיש הוי"ה ב"ה בעולם והוא שרימז מרע"ה בדברי קדשו כי חג היינו זהו חג ויו"ט גדול ה' לנו היינו מה שהיה תמיד בפומך רק שם אלקים מספר לנו ולא האמנת רק בזה ועתה האמנת גם בשם הוי"ה ב"ה וצירוף שם הוי"ה עם אלקים כאומרו ה' אלקיכם וזהו ה' לנו מספר אלקים זהו חג גדול לנו וגם רמז בתיבת חג שהוא ר"ת חסד גבורה היינו שהיו גוברי' חסד על גבורה בזה שנתחדש האמונתו ג"כ בשם הוי"ה ב"ה שנתגלה ונתפשט בעולם שהוא שורש כל החסדים:

ולכל בני ישראל היה אור במושבתם יש כלל גדול מאא"ז נ"ע זללה"ה כי מן המכות עצמם של מצרים נעשה רפואה לישראל וכיצד במכות דם היה למצרים מסוד השם אהי"ה ברבועו שהוא מספר דם ולישראל היה מ"ה בחי' מים ע"כ דבריו הקדושי' ואבאר בקצרה את דברי קדשו לפע"ד מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח ע"ד הידוע כי כל חיות האדם הוא תלוי במריצת הדמי' משס"ה גידיו והם המחיים אותו ובדבר זה שווים ישראל לאומות העולם אך יש בחי' אחרת תוספות לישראל עם קדוש והיא בחי' הנשמה והיינו אלוהות שבתוכם כמו ויפח באפיו נשמת חיים כלום אדם נופח אלא מעצמותו וכן היה הש"י נופח נשמת חיים באפיו מעצמות יתברך ויתעלה והוא בחי' א' אלופו של עולם השוכן בקרב איש ישראל ולכן אמרו רז"ל שבה' דברים הנשמה דומה להקב"ה מה הוא ממלא כל העולם אף הנשמה ממלא כל הגוף וכו' והיינו כי משם שורשה ועי"ז נקראים עם קדוש בני ישראל בסוד אדם היינו שיש א' שהוא אלופו של עולם בתוך דם שלהם המחיה אותם והוא תוספות על דמים הטבעים וסוד אדם הוא בחי' הוי"ה ב"ה וב"ש שהוא במילואו מספר שם מ"ה אבל לא אומות העולם כמאמר חז"ל אדם אתם: אתם קרוים אדם ולא האומות כי להם חסר הנשמה שהיא סוד א' היינו אנופו ש"ע אך הוא מסתתר בסוד רבוע אהי"ה שהם דמים וגבורות ובישראל נמתקים הגבורות ע"י א' שיש בהם שהוא אותיות פלא העליון אשר הוא חסדים גמורים והוא שאמרו חז"ל ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן היינו ע"י קבלתם התורה שמשם יונק שורש נשמתם ע"י רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות ל"ת ובזה נותן חיים לכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו של אדם והתורה כולה כלולה בשם הוי"ה ב"ה וב"ש כנ"ל בפרשה וארא והוא סוד אדם ונמתקו כל הגבורות והדמים וזהו פסקה זוהמתן וכן ממש ג"כ בענין המכות דם שנעשין ממש כל איש ישראל בכלל ובפרט בסוד אדם שלם בכלל ובפרט ונמתקו כל הגבורות

והיה אצלם בחי' מים שהם חסדים כי לכל אחד היה לפי שורשו ולפי מה שדבוק בו ולכך לאומות העולם ששורשם דם ודבוקי' שם בגבורות היה מכות דם ולישראל שדבוקים בשורש השרשים באלופו ש"ע שהוא סוד א' והוא אותיות פלא ונמתקו להם הגבורות בפלא העליון וזה י"ל ג"כ כאן במכות חשך היה לכל אחד לפום דרגא דיליה ומדיליה נטל כל אחד כי חושך הוא בחי' השכחה אשר זה היה גלות מצרים בסוד שכחה ואותיות חשך הוא שכח ר"ל והוא מבחי' אחוריים הנקרא עורף ופרעה וזה היה הגלות של ישראל שנפלו לבחי' שכחה ועורף בסוד אחוריים אבל כשהתחיל להתנוצץ הגאולה וישובו לאורם כבראשונה אשר היו דבוקים בו והשם האיר עיני עמו הקודש באורו הזך והקדוש כמ"ש ואזכור את בריתי שהם בחי' פנים שהוצי' אותם מן השכחה אל בחי' זכור שהם בחי' מוחין וזהו ואזכור כי הם סוד זכו"ר וא' שהוא סוד הדעת המאיר ד"מ כמו בלילה כשהו' חושך אף שעיניו פתוחות אינו רואה כלל בעיניו עד שבא לו איזה אור של נר או של אבוקה ואז האירו עיניו ורואה ומביט ומסתכל וכמו כן האירו עיניהם באור הקדוש של הש"י שהופיע עליהם וזהו באורך נראה אור והבן לאפוקי מי שאין לו אור ונר אצלו הוא חושך ולכן לישראל היה אור במושבותם היינו לפום מדרגתם אז שיצאו מן השכחה והחושך והיו דבוקים באור הקדוש ממיל' היה להם אור אבל מצרים שהם בחי' השכחה ולא היה להם אור היה להם חושך כי דיני השכחה נמתקים לישראל ע"י הזכירה כנ"ל והחושך העב והגס נפל לשורשו ושורה על מדריגתו ומקומו ועל אותם שדבוקים בו והם פרעה ומצרים: וכן י"ל במכות בכורות כי "בכר הם אותיות שניות ונולדו מאותיות הראשונים שהם אי"ק והם מספר אלף ולכן בישראל שהיו דבוקים באל"ף הוקדשו הבכורות כי קודש היא החכמה והחיות שמחיה את בעליה והו' המוח הא' שמשם הם חיים כנ"ל ולכן נקראים בני בכורי ישראל והבן ומשם ניתוס' להם אור וקדושה וחיות ע"י שורשם הדבוקים בו כנ"ל ולמצרים מת כל בכור כי זה לעומת זה עשה אלקים וכשזה עולה זה יורד והבן כל זה והשם יכפר בעדי:

או יאמר ולכל בני ישראל היה אור במושבותם י"ל בזה דידוע מי שהוא דבוק באמת הוא דבוק באור כי באור פני מלך חיים לאפוקי מי שהוא בשקר מכח"ש שהוא צירוף חשך וזה שהיה נגוף למצרי' שהיה להם חושך אפילה ולישראל היה אור ומן אותיות אפלה נעשה ה' אלף היינו ה' אלפין ה' אורות ע"ש שהיו דבוקים באמת שהוא אור שנעשה מן אלף של אמת אור אבל למצרים שהיו דבוקים בכחש נעשה להם צירו' של חשך ואפילה וזהו ולא קמו איש מתחתיו היינו בוודאי כשדבוק בשקר והחושך ואפילה שולט עליהם זה היא נפילה גדולה ולא יכלו קום וההיפוך ע"י אור נאמר קומי אורי כי בא אורך ואז

תוכלו לקום כי הנה החושך יכסה ארץ היינו מה שהוא חושך הוא מחמת יכסה ארץ הוא אמת ע"ד אמת מארץ תצמח כדאית' בתיקונים והיינו מחמת שנתכסה מהם אמת שאינו מתגלה בהם שאינם דבוקים רק בשקר וכחש מזה נמשך חושך וערפל לאומים היינו ערפל בא ג"כ מבחי' השכחה והעורף שהוא פרעה וזהו ערפל אותיות לערף יכסה לאומים היינו פרעה וכל מצרים אבל וכבוד ה' עליך זרח היינו עליך שאתה דבוק באמת שהוא אור יזרח כבוד ה' שהוא האמת והוא האמונה וזהו רזא דתרין תפוחין דנהרין לעלמא והמש"י: וזהו י"ל ולכל בני ישראל היה אור והטעם במושבתם חסר כתיב שהוא אותיות במושב תם היינו שהיו במדריגת יעקב איש תם והוא היה דבוק באמת ע"ד תתן אמת ליעקב ומאלף של אמת נעשה להם אור והיו במושב תם והבן:

או יאמר ולכל בני ישראל היה אור במושבתם אור גימ' ר"ז והוא ע"ד נכנס יין יצא סוד שהוא מרמז על עולם הבינה שהוא עולם התשובה שהוא אמא עילאה והיינו כי בכל ימות השנה יש בו זר לכן הוא רז והיינו בשכמל"ו אומרים בלחש אבל ביום הכפורים נתגלה חמשה פעמים אור ונכנס יין שהיא אמא עילאה ויצא סוד ונעשה מן רז אור לכן אומרים בשכמל"ו בקול רם ולכן אצל שמחת חתן וכלה הוא ג"כ אל יתערב זר בשמחתו כי צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה היינו חתן שדומה למלך ומתחלה היה רק פלג גוף וכשנשא אשה נקר' מלך שלם בעטרה שעטרה לו אמו היינו שהחתן נעשה בחי' אמא עילאה שמוחלין לו כל עונותיו ולכל הנלוים אליו והיא עטרה שעטר' לו אמו ע"ד תבא אמה ותקנח את בנה ואימתי הוא בימי חתונתו ויש בזה סוד עמוק כי ביום הכפורי' שהוא סוד אמא עילאה יש בו חמשה תפלות ובחתן יש בו חמשה קולות קול ששון וכו' והוא בחי' יותר גדולה מיום הכפורים והבן ולכן ג"כ אל יתערב זר בשמחתו כי נעשה מן זר אור והבן כל זה כי הדברים עתיקין:

וגם מקנינו ילך עמנו לא תשאר פרסה וכו' צריך להבין זה כי אין לו שום ביאור ויהיה ראוי לומר לא תשאר מאומה ולמה תפס לשון פרסה והנראה לפי ענ"ד בזה דבר עמוק ע"פ ששמעתי מן אא"ז נ"ע זללה"ה שכל מה שיש לאדם הן עבדיו ומשרתיו ובהמותיו ואפי' כל הכלים שלו כולם הם ניצוצות שלו השייכים לשורש נשמתו וצריך להעלותם לשורשם וזהו המגיד מראשית אחרית מגיד לשון קשר והמשכה והיינו שיקשר בראשית היינו בקדמון וראשית הכל אחרית היינו סוף כל המדריגות וכל ניצוצי השפלים כולם הם דבוקים בראשית עד א"ס וכשיש לאדם שהם משורש נשמתו עליה למעלה אזי כולם נתעלו עמו והכל הוא ע"י שדבוק באמת וקרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת ועי"ז יכול להעלותן ג"כ והוא שרימז משה בתחלת הסדר בנערינו ובזקנינו נלך בצאנינו

ובבקרנו נלך וכו' כי כל אלו הם ניצוצין קדישין הנתונים בשביה במדריגות תחתונים מאוד וצריך להעלותם ומה שאמר לא תשאר פרסה היינו פרסה הוא מספר משה כי ידוע שכל אותו הדור היה ניצוצין של מרע"ה והוא היה אב לכולם ושקול לכולם וכל מה שהיה להם היה רק ניצוצין של מרע"ה והוא היה יכול להעלותן ע"י שהיה דבוק באמת ואז נקרא אדם בחי' מה כמו שאמר משה ואנחנו מה וע"י בחי' זו יכול להעלות למעלה למעלה ואז עולין כל הנצוצות שלו ג"כ וזהו ואנחנו לא נדע מה היינו שעדיין לא השגנו בחי' מה לכן נעבוד את ה' מקודם עד בואנו שמה כדי שנגיע למדריגת מה שזהו עיקר השלימות ונקרא אדם ויכול להעלות כל ניצוצות שלו והמשכיל יבין:

עוד יש בזה רמז שא"א להשיג שום בחי' ומדריגה מענין עבודת הבורא יתב' ויתעלה עד שכבר הוא בזה המדריגה ועובד את ה' ב"ה וב"ש באותו בחי' והוא שאמר ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' שא"א לידע איך ומה נעבוד את ה' עד בואינו שמה עד שתחלה בא למדריגה ועובד את ה' בזה ואח"כ יוכל להשיג זה המדריגה לידע שיש בחי' ומדריגה כזה לענין עבודתו ית' ויתעלה אבל אם אין עדיין על מדריגה זו ולא הלך בה מעולם א"א להשיגה והמשכיל יבין עוד יש בזה סוד עמוק לענין התפלה וכשיהיה מאת ה' אבאר בעזרתו:

ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו וי"ל לדרכינו הנ"ל שהתורה ניתנה בלא נקודות ויכול לדרוש בכל ניקוד שיעלה לענין הדרוש וי"ל הרמז בזה כי כל הצרות הבאים על האדם ח"ו הוא מחמת שנטבע בשקר ואינו דבוק באמת ואין פיו ולבו שוין אבל מי שדבוק באמת ופיו ולבו שוין אז נמתקים הגבורת פה מספר אלקים ע"ה ע"י הלב כי בינה לבא ושם נמתקו הדיני' בשורשן ובטל כל הצרו' ר"ל אבל כשנטבע בשקר ומדבר אחד בפה ואחד בלב שהפה אינו דבוק ללב ואדרבה הוא חלוק מן הלב ולכך לא נמתקו הגבורות ומשם נתעורר כל הצרות וזה י"ל שרימז הפסוק כאן ולבני ישראל לא יחרץ שלא היה מזיק להם שום דבר והטעם כלב לשונו לשונו היינו כמו לבו שהיה פיו ולבו שוים שהיו דבוקים באמת ואזי נמתקו כל הדינים והבן:

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה י"ל בזה ע"ד שאמרתי כבר על פסוק בי מלכים ימלוכו שמן השכינה הנקראת מלכות נפסק כל המלכות וע"כ בא' בניסן הוא ראש השנה למלכים שבי"ב חדשים שהם י"ב צירופי הוי"ה ב"ה נתקן כל הפיסוק מלכים וע"כ כשבא א' בניסן שהוא הראש הנקרא גולגלתא והוא הראשון לכל החדשי' ולכל הצירופים שבחודש ניסן הוי"ה שלו כסדר וממנו נתהוו כל הצירופים והוא אב לכולן הוא ר"ה למלכים וזהו בי היינו י"ב חדשים שהם י"ב צירופי הוי"ה ב"ה

כנ"ל מלכים ימלוכו שבכולן נתקן כל הפיסוק מלכים אך שהחודש ניסן שהוא הראש וראשון הוא ר"ה למלכי' ועי"כ נקרא זה החודש אביב אב י"ב שהוא אב לכל הי"ב חדשים וצירופי הוי"ה שהוא הצירו' הראשון כסדר השם הוי"ה ב"ה והשאר צירופים נקראים תולדות גם שהוא אותיות בי אב שהוא אב וראשון לכולם ולכך ממנו נפסק ונידון כל ענייני מלכים ושררה לרומם זה ולהשפיל זה הכל תלוי בא' בניסן וכשישראל מיישרים מעשיהם והלב שלהם הוא מלך וממילא כל האברים נוטים ומתנהגים ע"פ הראש שלהם ובזה גורמים שנמשך מלכותו של הקב"ה שנקרא ג"כ לב על כל העולם והשרים והמלכים כולם בידו להטות לבם לכל אשר יחפוץ וזה לב מלכים היינו כשהלב הוא מלך וכל האברים מתנהגים על ידו אז ושרים ביד ה' אבל כשח"ו אינם הולכים בדרך הישר מתישים כח של מעלה כביכול ודי בזה גם י"ל לב מלכים כי התורה נקרא לב שהוא התחלת התורה בב' וסיום בלמ"ד לעיני כל ישראל שהוא מעילא לתתא ומתתא לעילא נקרא לב והיינו כשהתורה הנקרא לב מולך ע"ד בי מלכים ימלוכו ע"ד והמתנשא לכל לראש שדרשו חז"ל אפי' ריש גרגותא וכו' הכל נפסק ממנו וכמו ששמעתי מן הרב המגיד המנוח זללה"ה שנקרא מלשות פה ע"ש שהמלך כל מה שמדבר בפה מיד נעשה כן וע"כ החג שבניסן נקרא פסח כי החודש הזה בחי' מלכות שממנו נפסק כל המלכות כנ"ל ע"כ בחודש הזה הוא חג פסח שהוא פה סח שזה בחי' מלכות כנ"ל ואז ושרים ביד ה' שמן התורה נפסק כל המלשות והוא משפיל אף מרומם לכל מי שיחפוץ וזהו החודש הזה כל ענין החודש הזה לכם היינו בכם הוא תלוי בהטבת מעשי ישראל והלב שלהם יהיה מלך ואיתא בזוה"ק שהשיב ר"א לגוי אחד האי לבא רכיכא מכולא ואינו מקבל עכירות כלל ואז כשהלב מלך כל האברים נמשכים אחר הראש וכן כשהתורה מולכת אז ושרים ביד ה' כנ"ל גם כי בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל ואין הדבר תלוי אלא בתשובה והוא שרימז החודש הזה לכם היינו שהוא עת הגאולה אך בכם הדבר תלוי כשיחזורו בתשובה אזי יהיה נעשה מן אותיות לכם אותיות מלך ראשון הוא לכם לחדשי השנה ע"ד דאיתא שהוא בסוד גולגלתא כנ"ל ע"כ הוא ר"ה למלכים דברו אל כל עדת בני ישראל ויקחו להם שה לבית אבות שה לבית כי ישראל נקראים שה ע"ד שה פזורה ישראל והוא שאמר שיעשו עצמם לבית לאבות היינו להיות מרכבה לג' אבהן שהם חג"ת כמו דהמע"ה עשה עצמו מרכבה לאותן המדות וחב' עצמו עמה' שה לבי' היינו שיכינו עצמ' בהתכשרות מעשיהם לבית נכון ונשא שיהיה הגאולה ב"ב אמן ואם ימעט הבית מהיות משה היינו שבמיעוט השגתו לא יוכל לעשות לעצמו בית ומרכבה כנ"ל אזי עצה היעוצה היא ולקח הוא ושכינו היינו מקום שהשכינה שורה שם היינו

שיחבר עצמו לצדיק שנקרא שכינו כנ"ל והוא הקרוב אל ביתי שיהיה לו לעזר ולסעד בעבוד' הש"י והבן כדאית' בכתבי האר"י זלה"ה על פסוק טוב שכן קרוב מאח רחוק כי הקב"ה נקרא בגלות אח רחוק כביכול והצדיק הקרוב ודבוק לה' תמיד נקרא שכן קרוב שמצער עצמו תמיד בגלות השכינה כביכול וזהו ולקח הוא ושכינו הקרוב אל ביתו כנ"ל שהצדיק נקרא שכן קרוב: או יאמר ושכינו על השכינה הקדוש' השוכן בקרב האדם והיא תמיד שורה אצל האדם כותל מערבי שמעולם לא זזה שכינה וכו' וזהו והקרוב אל ביתו והיינו שיתפלל להש"י ב"ה שיהיה לו לעזר ולסעד ע"ד הבא לטהר מסייעין לו והבן:

או יאמר החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה: יש בזה רמז נפלא מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח כי ידוע שהקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית וכבר בארתי זה לעיל כי כמו שהתחלת הבריאה היתה ע"י התורה כדאית' בזוה"ק קב"ה אסתכל באוריית' וברא עלמא כך התחדשות הבריאה של מ"ב הוא ג"כ ע"י התחדשות התורה שישראל מחדשין בכל יום חדושי תורה וכמו ששמעתי מאא"ז זללה"ה שספר הזוהר יש לו בכל יום פי' אחר וע"ד דאית' בגמר' על ואשיב דברי בפיך לנטוע שמים וליסוד הארץ ויאמר לציון עמי אתה אל תקרא עמי אלא עמי בחיריק דהיינו בשתפות מה אנא במילולא עבידנא שמיא וארעא אף אתה כן: וזהו ואשיב דברי בפיך לנטוע שמים וליסוד ארץ היינו מהחידוש שמחדשין ישראל בתורת אמת מחדשין בריאת שמים וארץ החדשים וכל דברים המתחדשים בעולם הכל הוא ע"י התחדשות התורה שישראל מחדשים באסתכלותם בה וכפי ענין התחדשותם בתורה כך נתחדש בעולם וכמו ששמעתי בשם אחי הרב הקדוש המפורסם מוה' ברוך נרו יאיר שאמר לצרף סיום התורה בהתחלתה לעיני כל ישראל בראשית פירוש לפי עיני ישראל שמסתכלים בתורה כפי הסתכלותם בתורה כך הוא ענין חידוש מעשה בראשית שנתחדש בכל יום ע"כ: וזה י"ל שמרומז בפסוק החודש הזה היינו מה שנתחדש בכל יום מעשה בראשית וזהו הזה דייקא כי הוא בכל יום ובכל עת לכם היינו בכם הדבר תלוי כפי ענין הסתכלותם וחידושם בתורה כך הוא התחדשות הבריאה ראש חדשים היינו השכל שבראש הוא המחדש אותם כל חידושי מעשה בראשית ע"י חידושי בתורה ע"י השכל שמכניס בתורה ומסתכל בה: גם י"ל ראש חדשים היינו החידוש הזה שאתם מחדשי' בתורה הקדושה הוא ראש לכל החידושי' שנתחדש בכל יום מ"ב כי הכל נמשך ונגרר בתר רישא כפי ענין התחדשם בתורה כך הוא ענין התחדשות הבריאה בכל יום: ראשון הוא היינו הקב"ה הנקרא אני ראשון הוא היינו לשון נסתר כי הש"י רואה ואינו נראה לכם היינו שכביכול

הוא תלוי בכם לחדשי השנה היינו כפי החידושים שמתחדשי' במשנת' ובתורתם כך הקב"ה מחדש מ"ב והבן:

או יאמר החודש הזה לכם ראש חדשים: י"ל בזה ע"ד מאמרם ז"ל באחד בניסן ר"ה למלכים וידוע דענין המלוכה נתיחס לישראל שהם לבדם נקראי' בני מלכים: וזהו החודש הזה לכם אותיות מנך היינו החודש הזה שהיא ר"ה למלכים נתייחס הוא לכם דייקא והמש"י:

למה נקרא חודש ניסן חודש האביב: ע"ד הנ"ל אך אין מדרש בלא חידוש ע"ד בי מלכים ימלוכו כנ"ל כי יש י"ב מזלות וי"ב צירופי הוי"ה ב"ה השולטים בי"ב חדשי השנה וע"י צרופי' האלו נמשך כל הנהגות המזלו' והמלכים וזהו בי היינו י"ב צירופי' על ידם מלכים ימלוכו שמשם נפסק ונמשך כל המלכי' כנ"ל וע"כ חודש האביב חודש ניסן הוא ר"ה למלכי' כי בחודש ניסן הוי"ה שלו כסדר והוא אב לכל הצירופים שהם נולדו מן הצירו' הראשון ולכך ממנה נמשך הנהגות כל המזלות וכמו ששמעתי מן אא"ז נ"ע זללה"ה שאמר פעם א' בחודש ניסן להרב המגיד המפורסים מטורטשין עתה העת שצריכים להתפלל כי בא' בניסן ר"ה למלכים ואז נתמנה בו כל השרים ושלטונים שבעולם ולעת עתה נתמנו שרים לא טובים ועתה הוא העת להתפלל ע"כ שמעתי מפיו הקדוש ונ"ל שהוא מטע' הנ"ל כי בחודש זה היא הוי"ה כסדר שהוא אב לכל י"ב צירופים כנ"ל עוד י"ל כי לכך נקרא אביב כי איתא פלוגתא בגמרא ולחד מ"ד בניסן נולדו האבות וזהו מרמז תיבת אביב אותיות בי אב היינו שבו נולדו האבות והבן:

עוד הראני ה' בחודש ניסן תקמ"ח פה ק"ק מעזיביז מפני מה בא' בניסן ר"ה למלכים כי בחודש זה הוא עשר ספירות בסוד גולגלתא דמלכא שהוא כוללת כל הבחינות ע"ס של מלכות וכוללת כל המלכות והממשלות כי בידך לגדל ולחזק לכל והמתנש' לכל לראש אפי' ריש גרגותא מן שמיא מוקמי לו כי ממלכות שמים נמשך ממשלתו ודי בזה ולכן הוא ר"ה למלכים והבן ולפי דברינו אלה יתורץ מה דאיתא במדרש כי אותו היום נטל עשר עטרות וגם בגמרא איתא זה הלשון ולא אמר עשרה כתרים והוא מובן ע"פ הנ"ל שרימזו בזה כי גולגלתא דמלכא הוא שורש וכולל כל ע"ס של המלכות אשר מכונה בשם עטרה ודי בזה למבין:

משארותם צרורות בשמלותם יש בזה סוד עמוק כי איתא בכתבי האר"י זללה"ה כוונה להכניס דינין דקטנות הנקרא שאר כמבואר שם בבחי' דעת דז"א עי"ש והנה שמלה הוא בחי' דעת כי הוא אותיות למשה שהיה בחי' הדעת כידוע ונבאר יותר כי איתא בש"ס אף השמלה היתה בכלל וכו' כידוע כי בחינת אבידה הוא מכלל הסרת הדעת של האדם

מן הדבר ויכול להאבד משא"כ אם יתן האדם דעתו עליו לשומרו אי אפשר להאבד כלל ובהסרת הדעת הוא נאבד לכן לקראים ישראל בגלות אובדים מחמת חסרון הדעת שזהו בחי' אבידה ובבוא משיח צדקנו בב"א ואז יתפשט ויתגלה הדעת כמ"ש ומלאה הארץ דעה וכו': ואז ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים כי נדחים ג"כ בחי' חסרון הדעת כי אותיות נדחים הוא נד חים היינו שאין בו דעת וחכמה המחיה בעליה ובעת הגאולה יעלו כל הניצוצות קדישין האובדים והנדחים בארץ מצרים שזהו היה גלות מצרים שהיה חסרון הדעת כידוע מכתבי האר"י זללה"ה עיי"ש שורש הדברים והוא בחי' חזרת האבידה שהוא בחי' הדעת ואז יחזורו האבדות לכן נרמז בחי' השבת אבידה בבחי' השמלה וזהו הרמז משארותם היינו בחי' שאר שהוא דינין דקטנות כנ"ל צרורות בשמלותם היינו להכניסו לדעת שהוא בחי' ז"א כנ"ל ותהיה מצה שמורה מן המזיקין אותנו וכל ישראל בכלל הרחמים אמן:

בשלח

וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים: יש בזה ב' פירושים ברש"י אופן אחד שיצאו מזוינים סוס מוכן למלחמה ולה' הישועה וח"א שיצאו אחד מחמשים וכו': וי"ל בדרך רמז ששני הפירושי' אמת ושניהם ענינם אחד והנה בכל דבר צריך לעשות עצמו כלי והכנה לאותו דבר כמו סוס מוכן למלחמה הוא הכלי ההכנה לבחינת מלחמה ובאמת ולה' הישועה כי אם ה' לא יעזור לו וישמור כבר אמר דוד המע"ה שוא תשועת אדם באלקים נעשה חיל והוא יבוס צרינו וכן הוא הענין בעבודת הבור' ב"ה צריך האדם לעשות עצמו כלי והכנה לקבל סוד אלוהות בתוכו וידוע כי ביציאת מצרים יצאו ישראל מחמשים שערי טומאה לנ' שערי קדושה שהוא סוד החמשים וסוד הנשמה כי נשמה הוא סוד המחשבה שהוא בחי' חשב ר"ת חמשים שערי בינה וגילה הכתוב לנו הכנתם שעשו שעי"ז יצאו מן הטומאות מצרי' לסוד הנשמה ע"י מצות מעשיות שעשו עצמם כלי בדם פסח ובדם מילה כדאית' בגמר' על פסוק משכו וקחו לכם צאן משכו עצמיכם מן הע"ז ולקחתם אגודת אזוב הוא סוד בחי' התקשרות וטבלתם בדם אשר בסף הוא סוד סוף והיינו לקשר סוף ואחרית בראשית וסוד משקיף ושתי מזוזות הם בחי' האמונה והם בחי' חיים שהוא ענין מזוזת זז מות ובבחי' עשיות המצות האלו עשו עצמם כלי והמשיכו עצמם מן ע"ז לבחי' יחודי אלקים כדי שיוכלו לעלות ממצרי' לסוד חמשים שהוא לקבל הנשמה כנ"ל והוא ענין הב' פירושים פי' אחד היינו שיצאו אחד מחמשים ר"ל שעלו ממצרי' בסוד אור החמשים שהוא הנשמה והפי' השני הוא שהיו מזויינים ר"ל מהיכן

זכו לזה ע"י שעשו עצמם כלי והכנה בעשיות המצות כנ"ל לקבל אור הנשמה לעלות משם בסוד הנשמה שהוא סוד המחשבה בחי' חשב ר"ת חמשים שערי בינה והמש"י:
ובני ישראל יוצאים ביד רמה ותרגומו ובני ישראל נפקין בריש גלי י"ל בזה ע"ד ששמעתי מן אא"ז זללה"ה על תן במדבר הר היינו שהוא תפלה להש"י שיתן הר היינו הריש שהוא חכמה ע"ד ראשית חכמה במדבר היינו בדבור ר"ל שיהיה יחוד דיבור שהוא מלכות סוף כל המדריגות עם חכמה וזהו יחוד יוד ראשונה של הוי"ה עם יוד אחרונה של אדנ"י וזהו סוף מעשה היינו יוד של אדנ"י יתייחד במחשבה תחלה שהוא יוד ראשונה של הוי"ה ואז יהיה גאולה שלימה וזהו שמרמז הפסוק ובני ישראל יוצאים היינו מן הגלות ביד רמה היינו ביוד רמה כמו שאית' בכוונת פותח את ידיך א"ת ידיך אלא יודיך כן נמי י"ל א"ת ביד רמה אלא ביוד רמה היינו שהיוד אחרונה של אדני יתרומם ויתנשא ויתייחד ליוד ראשונה של הוי"ה ב"ה ואז יפקון מן גלותא: וזהו שרימז ג"כ התרגום בריש גלי היינו שהריש שהוא חכמה יתגלה אל הדבור שהוא מלכות והוא יחוד הב' יודי"ן של הוי"ה אדנ"י כנ"ל והבן:
או יאמר בריש גלי היינו בשיר גלי ר"ל כשיתגלה שיוכלו לומר לפני הש"י שירה כמו מרע"ה ושאר הצדיקים שאמרו שירה אז ובני ושראל יוצאים מן הגלות והבן:
או יאמר בריש גלי ע"ד דאיתא בזוה"ק בספרא דא יפקון מן גלותא וע"ש שמבואר עוד יותר כשיתגלה הספר הזוהר בדא יפקון מן גלותא: וזהו שמרומז בפסוק ובני ישראל יוצאים היינו מן הגלות כנ"ל ביד רמה ותרגומו בריש גלי ברישׁ ר"ת רבי שמעון בן יוחאי גלי כשיתגלה ספרו הקדוש ספר הזוהר אז בדא יפקון מן גלותא והבן:
או יאמר ע"פ מה שאמר הרב הקדוש המפורסם מוהר"ר ליפא מחמעלניק וע"ד דאיתא באגרת הקודש של אא"ז זללה"ה הנדפס בספר הקדוש של הרב מפולנאי ע"ה ששאל למשיח אימתי אתי מר והשיב כשיתגלה תורתיך ויפוצו מעינותיך חוצה ע"ש: וזה י"ל שמרומז בפסוק ובני ישראל יוצאים מן הגלות בריש גלי: בריש ר"ת רבי ישראל בע"ש גלי היינו כשיתגלה תורתו ויפוצו מעינותיו אז יפקון מן גלותא והבן:
וישם את הים לחרבה ויבקעו המים ויבקעו אותיות ויעקב היינו כדאיתא בזוה"ק וירא ישראל וכו' ישראל סבא והוא שמרמז כאן ויבקעו המים שע"י יעקב שהיה שם ובזכותו נבקעו המים וק"ל:
וישובו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד צריך להבין יתור תיבת עד אחד כי היה די לומר לא נשאר בהם או לכתוב לא נשאר בהם אחד מאי עד אחד: וי"ל בזה לפע"ד שיש בזה רמז נכון מה

שחנני ה' ברחמיו וב"ח ונקדים הפסוק ה' איש מלחמה ה' שמו ופירש"י מלחמותיו לא בכלי זיין אלא בשמו הוא נלחם כמ"ש ואני בא אליך בשם ה' צבאות עכ"ל והנה הכתוב הזה כתיב אצל דוד המע"ה שאמר לגלית הפלשתי והנה איתא בזוה"ק חמשה חלוקי אבנים שהיה לוקח דוד והיה לוחם בהם עם גלית הפלשתי היינו ה' תיבות דיחודא שמע ישראל ה' אלקינו ה' ושוי אותם בקורט' חדא היינו באחד ובזה היה גובר אותו עיי"ש ועניין הזה הוא נצחיות בכל אדם ובכל זמן בזה מתגברים על כל אויבים ומזיקים כמאמר חז"ל כל האומר ק"ש על מטתו כאלו אוחז חרב פיפיות בידו עי"ש ובזה התגבר ג"כ דוד המע"ה על גלית והנה רש"י ז"ל מרא' מקום כאן בשמו הוא נלחם כמו ואני בא בשם ה' צבאות שכתוב אצל דוד המע"ה שלחם עם גלית ביחודא דק"ש ובוודאי גם כאן ברזא דיחודא היו נלחמים וזה י"ל שמרומז בפסוק לא נשאר בהם עד אחד היינו עד אחד ע"י יחוד של ק"ש שהוא שמע ישראל וכו' ה' אחד וידוע שמע עיין רבתי אחד דלת רבתי שהיא תיבת עד שהוא מרומז שזה עדות שישראל מעידים על אחדותו ית"ש והוא שאמר ע"י עד אחד שהוא רזא דיחוד' זהו שכתוב בשמו הוא נלחם ועי"ז לא נשאר בהם ואבדו כולם כן יאבדו כל אויביך ה' ואוהביו וכו' והבן:

ויאמינו בה' ובמשה עבדו אז ישיר משה י"ל בזה כשהאמינו בה' וגם האמינו שמשה הוא עבדו שהוא צדיק אז ישיר משה היינו אז היה יכול משה לומר שירה והמשכיל יבין: **אז ישיר משה ובני ישראל וכו'**: נשאלתי בזה למה בשירת הבאר בפרשה חוקת כתיב אז ישיר ישראל ולא כתיב ובני ישראל וכאן שנה הכתוב ובני ישראל וי"ל בזה ע"פ הנ"ל דאיתא בזוה"ק וירא ישראל ישראל סבא שיעקב היה שם ולכך מכנה אותם בשם בני ישראל כי האב היה שם ונגד האב שייך לומר לקרוא להם בנים וק"ל:

ויבואו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם וילונו העם על משה וכו' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים וכו' ויאמר אם שמוע תשמע וכו' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאיך יש בזה סוד ורמז נכון לפענ"ד ולהבין התרגום על ויורהו ה' עץ ואולפיה ה' אעא ונקדים הפסוק צדיק כתמר יפרח והיינו צדיק הוא בחי' תמר כי כמו תמר לית דכר בלא נוקבא כך הוא הצדיק שדבוק תמיד ביראת ה' כל הימים ותמן שכינתא שריא וממילא שורה תמן הש"י ג"כ כמ"ש בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וכו' ותרגומו בכל אתר דתשרי שכינתי תמן וכו' נמצא הוא מעורר תמיד יחוד קוב"ה ושכינתיה והנה כבר נתבאר זה לעיל שהתורה נקראת ג"כ תמר כי תרי"ג מצות התורה עם כ"ז אותיות התורה הוא מספר תמר וזה י"ל הרמז בכאן ויבואו מרתה היינו שנפלו ממדריגתם שהיו דבוקים בצדיק ובתורה הנקראים תמר ועשו

מן תמר מרתה ולא יכלו לשתות מים היינו התורה כי מרים הם היינו הם עצמם מרים שנפלו ממדריגתן והוא ע"ד דאיתא בתיקונים על ויבאש היאר ולא יכלו לשתות מים מן היאר כי תורה אור סרחת לגבייהו וכו' וזהו נמי כי מרים הם הם המרים ונדמה להם תורה וצדיקים למרה ואינם יכולים לדבק בהם ובזה גורמים התעורר' תגבור' הדיני' עליה' וזהו וילונו העם על משה שמתחילין לדבר רע על הצדיק ובזה נתעורר הדין הקשה עליהם ויורהו ה' עץ ותרגומו ואולפיה ה' אעא אעא מספר ע"ב שהוא מדת חסד שמספרו ע"ב היינו שהש"ו היה לומד אותו איך להמתיק מרירות הדינים ע"י מדת החסד וזהו וישלך אל המים וימתקו המים שע"י מדת החס' נעשה מים מתוקים וערבים הנובעי' ממקור מים חיים ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך וכו' כל המחלה כי פ"ג מיני חולאים יש שתלוים במרה כמנין מחלה וזהו לא אשים עליך כי נמתק מרירותם ע"י כי אני ה' רופאיך היינו בשם הוי"ה מדת החסד אני רופאיך והבן:

או יאמר כל המחלה וכו' כי אני ה' רופאיך: כי תיבת המחלה מספר פ"ח ע"ש שהוא פח יקוש וזהו לא אשים עליך כי אני ה' אני עם ה' מספר פ"ז והצדיק המייחד אותם הוא פ"ח והוא רופאיך שבטלין כל הדינים וחלאים כשמתייחד אני עם ה' שהוא יחוד קב"ה ושכינתיה והבן:

או יאמר כי אני ה' רופאיך ע"ד שקבלתי מן אא"ז זללה"ה שכל היסורים הבאים על האדם ר"ל הוא מחמת שיש חסרון כזה בשכינה כביכול שאין היחוד בשלימות וע"כ הש"י שולח עליו יסורים כדי לעוררו להתפלל על חסרון השכינה כביכול במ"ש כי חולת אהבה אני ויראה לעורר אהבה רבה לייחד קודשא ב"ה ושכינתיה ביחוד אמת בשלימות בלי שום חסרון ואז ממילא יסתלק הדינים והיסורים מעליו והוא שמרמז הפסוק כי אני ה' היינו שיהיה אני שהוא השכינה עם ה' שיהיה יחוד קוב"ה ושכינתיה הוא רופאיך היינו רפואה שלך כי אז ממילא מסתלק ובטל כל היסורים ונמתק כל הדינים והבן:

או יאמר ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך וכו' כל המחלה אשר שמתי במצרי' לא אשים עליך כי אני ה' רופאי': ויש להעיר בזה דיוק תיבת במצרים לא אשים עליך משמע אבל שאר חולאים ח"ו ישים עליהם גם צרך להבין אחר שאמר שלא ישים עליהם כלל החולאים מה זה שאמר אני ה' רופאי' למה צריך רפואה והנכון בזה לפענ"ד אשר חנני ה' ברחמיו ובר"ח ע"פ הידוע שכל המכות היו נגוף למצרים ורפוא לישראל וכבר נתבאר זה לעיל כי המצרים שהיו דבוקים בשקר וכחש היה להם חושך שהוא צירוף כחש וישראל שהיו דבוקים באור היה להם אור וכן בכל המכות שהיה להם היה להם מבחי' רעתם עצמם וההיפו' לישראל והוא שמרמז הפסוק כאן אם שמוע תשמ' לקול ה' אלקיך וכו'

שתדבק עצמך לאור באור ה' אז בוודאי כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך שום מכה מהם כיון שתהיה דבוקים באור ה' כי אני ה' רופאי' אני ה' לפעמים פירושו נאמן לשלם שכר למתהלכים לפני ולפעמים פירושו נאמן לשלם פורעניו' לרשעים והוא שאמר כי אני ה' רופאיך היינו שזה היא הרפואה שלך כשתשמע לקול ה' אז יהיה אצלך אני ה' נאמן לשלם שכר ולאומות יהיה אני ה' נאמן לשלם פורעניות שהוא נגוף למצרים ורפיא לישראל כנ"ל וזהו לא אשים עליך כי אני ה' נאמן לשלם שכר הוא רופאיך שאותו שיהיה נגוף למצרים הוא רפואה לישראל וזהו רופאיך והבן:

או יאמר ויבואו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם וכו' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים ע"ד הנ"ל אך אין מדרש בלא חידוש כי זה גלוי שהתורה נקרא מים כמ"ש הוי כל צמא לכו למים ר"ל בזה כי צמא הוא מספר קל"א שהוא מספר סמא"ל וע"י התורה שהוא מים הוא מתבטל כמו דאיתא משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ היינו מחמת קדושת בהמ"ד שלומדים שם תורה ומתפללי' ממילא הוא מתבטל ונמתקין כל הדינים שהם בחי' ברזל ונעשו חסדים גמורים בחי' מים: ולכן התורה נקרא מים כי הוא נביעו לכל הנבראים שכולם הם חיים וקיימי' ע"י התורה והעבודה שעוסקי' בהם ישראל כי אורייתא וקב"ה וישראל כולהו' חד הוא ואך ורק כשממשיכין סוד אלוה בתורה ע"י שלומדים התורה לשמה אז יש בה כח אלוהות ונעשית סוד נביעו להחיות ולרפאות כמו חש בראשו יעסוק בתורה וכו' וכן זכה נעשה לו סם חיים וכו' כמו שאמרתי כבר על פסוק וחי בהם אני ה' היינו כשיש בתורה אני ה' דהיינו קב"ה ושכינתיה הנקראת אני אז וחי בהם היינו נעשה לו סם חיים אבל כשלומד ח"ו התורה שלא לשמה רק לשם דברי שטות והבלי עולם אז הוא להיפוך ח"ו ומזה בא התעוררת כל הדינים כיון שאינם נמתקי' על ידי התורה והוא שאמר הכתוב ויבואו מרתה והוא ע"ד שאמר אא"ז נ"ע זללה"ה בשם ספר ברית מנוחה תלמיד חכם שסרח ואינו הולך בדרך הטוב והישר בוודאי שתה מן מים המרים המאררים וזהו ויבואו מרתה היינו לאותו בחינה של מים המרים ולא יכלו לשתות מים ממרה פי' להמשיך חסדים להחיות נפשותם כי מרים הם היינו כנ"ל: וכמו שאמר הרב הגאון מוה' יעקב יוסף הכהן אע"פ שמימי התורה בוודאי מתוקים מדבש ונופת צופים עכ"ז נדמה להם למר והטעם כי מרים הם: הם הם המרים מחמת חולשת העונות ר"ל כמו החולה אשר כל טעם מתוק ידמה לו למר כן הוא בחולי הנפשות כמ"ש בפסוק בישעיהו שמים מר למתוק ומתוק למר והיינו שנתהפך עליו מתיקות ועריבות התורה למר ואינו יכול לשתות מהם להחיות את נפשו ועי"ז לא זכה נעשה לו וכו' וכמו שדרשו רז"ל על פסוק יערוף כמטר לקחי

וכו' והשם בחסדו הגדול החפץ בתשובת וטובתן של ישראל רצה להחיות את נפשם והראה להם איך סוד אלוהותו גנוז בתורה ממש ובסוד נשמת האדם כמו אורייתא וקב"ה וישראל כולהו חד וכבר נתבאר זה בפרשת וארא וזהו ויורהו ה' עץ ותרגומו ואולפיה ה' היינו שלמד אותם איך הוי"ה ב"ה שהוא עץ כידוע סוד הפדיון והתורה שהיא עץ חיים וישראל הנקראים עץ ע"ד כי האדם עץ השדה הם אחד ושורש אחד וע"י לימוד ועסק התורה לשמה יכול להחיות את נפשו ולתקן רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו לדבק עצמו בשורש' ובשורש שורשם שהוא התורה והוי"ה ב"ה כמבואר לעיל שהוי"ה ב"ה הוא סוד כל התורה כולה והכל הוא ע"י עוסקם בתורה לשמה ולבקש מן האותיות ממש וכמו ששמעתי פירושו מן אא"ז זללה"ה פי' מן סוד אלוה שבהם שיעזור להם לדבר האותיות בכוונת אמת לשמה ועי"ז נמתקין כל הדינים בשורשן ונמתקין המים כי אז טועם בתורה טעם מתוק וערב והמים הם מתוקי' מדבש וכו' שממתיקין כל הדינים וכל העונות ונעשה נביעו ממש לו ולכל העולמות כמו שאמר אליהו ז"ל והאי נביעו איהו כנשמתא לגופא דאיהו חיים לגופא ואזי וימתקו המים והבן וסמיך לזה והיה אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך וכו' כל המחל' לא אשים עליך כי אני ה' רופאי' ע"ד ולכל בשרו מרפא שקאי על התורה רק שיהיה בה אני ה' כנ"ל אז הוא רופאיך והבן כל זה כי בכאן מבואר סוד הפדיון אשר הוא בשם עץ ועפ"ז תבין מה שאמר אא"ז זללה"ה על מאמר חז"ל מפני מה חרבה ירושלים על שלא ברכו בתורה תחלה ואמר הוא ז"ל היינו שלא ברכו ברכת והערב נא שהוא ברכה ראשונה שמברכין על התורה בבוקר והוא פלא וע"י הנ"ל הוא מובן כי צריך להתפלל ע"ז כמו שאמר הוא ז"ל כי התורה הוא סוד אדם שלם ויש בה מים מתוקי' ומים המרי' וצריך להתפלל ולבקש זה מאת ה' שיטעים בתורתו המים מתוקים וערבים וזהו ברכת והערב נא והבן והוא ממש סוד הפדיון:

או יאמר ויבואו מרתה ולא יכלו וכו' ויורהו ה' עץ וכו' אם שמוע תשמע וכו' אני ה' רופאיך וכו' חנני ה' בזה ברחמיו ובר"ח ע"ד רמז ונקדים מאמרם ז"ל כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברי' הרבה רמזו בזה שמביא זכות ובהירות אפילו במקום עמקי הקליפות שהם בחי' הרבה בסוד כל המוסיף גורע שהוא מצד הקליפה גם שם יוכל להמשיך זכות ובהירות אור החכמה ע"י עוסקו בתורה לשמה לבטל עומקות חשכיות הקליפות ולהאירם באור החכמה וזה י"ל ג"כ כוונת אמרם יודע היה בצלאל לצרף אותיות וכו' היינו כמו ואצרוף כבור סיגייך ר"ל שהיה יודע לצר' האותיות כמו מצרף בבור שמצרפים שם הזהב מעכירות ופסולת כך היה מזכך ומלבן מעכירות הקליפה והמשיך לשם זכות ובהירות וזהו ג"כ רמז אמרם ז"ל מגלגלין זכות ע"י זכאי ע"ד שאמרתי כבר על ענין

שנאמר ימינו פשוטה לקבל שבים להבין זה איך שייך ענין זה אצל הש"י אבל הענין הוא שזהו כינוי להתעוררת חסד אל יתברך שרוצה לזכות עמו ישראל הוא שולח אור קדוש נשמה קדושה הנאצל מעצמותו יתברך לעוה"ז ועי"ז מתעוררים בני עמו ושבים בתשובה אליו יתברך וזהו ימינו פשוטה היינו אור חסדו שהוא הצדיק שיש בעולם שנלקח מאור חסדו יתבר' לקבל שבים שעל ידו רבים שבים לאביה' שבשמים הן ע"י תורה ותפלתו שממשיך עליהם דעת ובהירות אור החכמה וזהו מגלגלין זכות היינו הש"י מגלגל זכות ובהירות לעמו ישראל ע"י זכאי היינו מי שהוא זך ובהיר בעצמו אז הוא ממשי' זכות ובהירות לנשמות ישראל ולכל הדברים שיש בעולם אפילו במדריגת תחתונים מאוד ובהבנת דבר זה במה יכול להשיג עשות כך ובמה כוחו גדול כ"כ ונקדים הלא ידוע בעשרה מאמרות נברא העולם והם מכוונ' נגד עשרת הדברות וידוע שדיבור אנכי הוא כולל כל התורה כולה וכנגדו מאמר ראשון הוא כולל כל היוד מאמרות והנה מאמר ראשון הוא בראשית כי בראשית נמי מאמר הוא נמצא במאמר ראשון שהוא בראשית בו לבדו נברא כל העולם ובראשית תרגום ירושלמי בחוכמתא והיינו על דרך כולם בחכמה עשית ובתיבת בראשית שהוא התחלת התורה נכלל כל התורה מראש ועד סוף וממלת בראשית אתפשטות כל התורה כולה ולכך כל התורה הוא מלה דחכמתא ואין לך אות או מלה זעירא בתורה דלא רמיזין ביה רזין דחכמתא מחמת שכולא הוא בסוד החכמה וזה מורה פתיחת התורה באות ב' וסופה בלמ"ד שהיא מורה על ל"ב נתיבות החכמה שכלולים בתורה מראש ועד סוף כולה בכלל אור החכמה והוא שרימז פיה פתחה בחכמה היינו התורה הקדושה פתיחתה בחכמה היינו במלת בראשית שתרגום בחוכמתא ובאמת בתיבה זו לבדה היה סגי כי בו נכלל כל התורה כולה ובזה נברא כל עלמין כמו כולם בחכמה עשית והוא כמו מאמר רז"ל והלא במאמר אחד יכול וכו' אלא ותורת חסד על לשונה היינו מה שיש לשון בתורה שמתפשטת להרבה דיבורים הוא מחסדו יתברך כמ"ש ליתן שכר טוב לצדיקים וכו' ולכך הצדיק יכול להמשיך זכות ובהירות אור החכמה לכל הדברים אפי' למדריגת הפחותים מאוד כי הכל בחכמ' אתברירא כמו שכלם בחכמה עשית ואין שום דבר בעולם שצא מגדר החכמה מא"ס עד אין תכלית וכו' ולכך יכול להעלותם לשורשם ולמקורם ובזה הוא ממתיק כל הדינים בשורשיה' לסוד החכמה שהוא שורש החיים והחסד וזהו שמרמז הפסוק וזרחה לכם יראי שמי שמש צדק' וכו' שמש היינו התורה שהיא תרי"ג וכ"ז אותיו' מספר' שמש והוא שאומר כשתהי' יראי שמי שמש היינו שתעסקו בתורה הקדושה בדח"ור ויהיה שמי בתורה וזהו שמי שמש אז יזרח לכם לצדקה ומרפא כי ע"י התורה שהוא בסוד החכמה

נמתקו כל הדינים וזהו שרימז כאן הפסוק ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים היינו התורה הקדושה כי מרים הם בעצמם כדאיתא בכתבי הכהן דק"ק פולנאה ע"ש ויורהו ה' עץ היינו שהשם ב"ה נותן עצה ה' עץ היינו שילמדו לשמה שיהא השם ב"ה בתוך התורה שהיא עץ החיים ואז וימתקו המים כי בזה מביא זכות ובהירות אור החכמה מאותיות והוא שאמר כי אני ה' רופאי' כי בזה נמתקו כל הדינים כמ"ש ולכל בשרו מרפא והבן:

ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה י"ל בזה בדרך רמז מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח על דרך שאמר אא"ז זללה"ה על פסוק ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו וזה הוא תוכן דבריו כי יש בטוח ומבטיח ומובטח בוטח היינו אותו שהו' בוטח ומבטי' היינו אותו שהו' מבטיח ומובט' היינו אותו עילה שעי"ז הוא בטוח לבוא לאותו הדבר והוא דרך משל השם יתבר' הוא המבטיח לאדם שיתן לו כל צרכיו ודי מחסורו כשיל' בדרכיו והאד' הוא הבוטח בזה ומובטח היינו שהוא בוטח שהשם יזמין לו בוודאי פרנסתו אך צריך עילה לזה שיהיה סיבה מאת השם יתבר' שעל ידה יתפרנס או מו"מ או שאר דבר והאדם בזה עדיין לא הגיע להאמינה העיקריות כי העיקר להאמין בה' שהוא לבדו הוא ואין בלתו שאינו צריך לשום עילה וסיבה שעי"ז יומשך לו פרנסתו כי הוא עיל' כל העילות וסיבות כל הסיבות ואפי' שלא יעשה שום עילה ומו"מ ושום הכנה לפרנסתו השם יכול להזמין לו פרנסתו בחסדו הגדול וזהו ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו היינו המובטח שלו יהיה ג"כ ה' שרק הוא לבדו הוא ואין שום דבר שיהיה עילה וסיבה לפרנסתו או לשאר דבר שעל ידה יגמור הדבר שהוא מבטיח לו שאינו צריך לשום דבר ושום הכנה שיהיה עילה וסיבה והכל הוא רק ה' יתב' ואפילו כשיש לו הדבר ע"י עילה יאמין באמונה שלימה שהוא ממש ה' יתברך שרצה לפרנס אותו בדרך זה אבל לא שיהיה מוכרח הדבר ע"י סיבה והכנה רק לבטוח בה' וזהו מהמדריגה גדולה וזה י"ל שמרומז בפסוק ויאמרו איש אל אחיו מן הוא היינו מן לשון הכנה כמו וימן ה' וכו' והיינו שצריך להכין שיהיה איזה עילה וסיבה להתפרנס על ידה כי לא ידעו מה הוא היינו שלא השיגו מדריגה זו לידע ולהאמין כי מה היא היינו שאפי' העילה והסיבה ג"כ הוא בעצמו זה כביכול הש"י עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות גם מה הוא הוי"ה במילוי אלפין והיינו שזה לא ידעו שאליפו של עולם הוא בתוך העילה ההוא כי אין בלתו ומבלעדו שום דבר ומלוא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה והכל הוא ממנו ובידו לפרנס האדם בלי שום עילה וסיבה כלל כי הכל הוא ממנו אבל אלו ידעו זה שאלופו

של עולם הוא מסתתר שם אז היה נעשה מן עם א' שהוא אותיות אמן שהוא יחוד אמיתי יחוד קוב"ה ושכינתיה והבן:

הוא הלחם אשר נתן ה' לכם לאכלה זה הדבר אשר צוה ה' לקטו ממנו איש לפי אכלו עומר לגלגולת מספר נפשותיכם איש לאשר באהלו תקחו יש בזה לענ"ד סוד ה' ליריאיו וכמדומה לי שהוא על דרך אבות הוא הלח' אשר נתן ה' לכם לאכלה וכו' וכיצד תאכלו זה הדבר אשר צוה ה' לקטו ממנו איש ע"ד שאמר אא"ז זללה"ה זי"ע במלך שהניח לבנו אוצרות משונים זה מזה וכיסו אותם במכסאות זהב ובצירות בהיכלות וכל אחד מבניו לפי שכלו ישכיל ויבין וימצא והוא ממש מתיר אסורים לאור גדול ומאיש לאיש ומאיש לאדם לכן אפשר שזה נרגש בטעמים כי הטעמים הם העליונים וכל מה שהוא תחתון צריך לעליון יותר מספר נפשותיכ' נעשה נפשותם ספירות והוא לשון בהירות והוא ע"ד שאמר אאז"ע זללה"ה שצוה הרמב"ם לכתוב למדינה אחת והוא מבואר בכתבי הכה"ג דק"ק פולנאה ע"ש איש לאשר באהלו תקחו כי כל אחד הוא מכוסה באוהל שכן באדם וכל אחד יש לו מעלה יתירה זה מזה ואני כתבתי ג"כ אולי יחנן ה' צבאות ויבוא אחד מבני ומתלמידי יבין וישכיל כמשל הנ"ל:

והמן כזרע גד הוא י"ל ע"ד הנ"ל ואיתא בזוה"ק פרשה ויחי אמר רבי יצחק אלמלא דהוה גד מבני השפחות הוה שעתא קיימא ליה לאשלמא יתיר מכולהו הה"ד בא גד קרי וכתיב בגד חסר א' דהא שעתא קיימא בשלימו ואסתלק מיניה וכו' עי"ש והיינו אלו היה מלא בא' שאלופו של עולם היה שם הוה שעתא קיימא ליה יתיר מכולא רק שהיה חסר א' כנ"ל וזש"ה והמן היינו מה שצריך הכנה שיהיה עילה וסיבה לפרנסה הוא כזרע גד שחסר א' שלא השיג זה שאלופו של עולם הוא העיקר ומסתתר בכל העילות והסיבות כנ"ל אבל אלו היה בא' היינו שידע שאלופו של עולם הוא שם ואין שום דבר מבלעדו אז בוודאי היה מזומן לו הפרנסה וכל צרכיו בלי שום עילה וסיבה והכנה כלל והבן:

או יאמר והמן כזרע גד הוא ע"ד בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזל' תליא מילתא והנה גד פירוש מזל כמו גד גדי וכו' והוא שאמר והמן היינו הפרנסה כזרע גד הוא היינו שתלוי במזל:

או יאמר והמן כזרע גד הוא היינו כמו גומל דלים שהוא רק מצד החסד כך הפרנסה שהש"י מפרנס לכל בריותיו במדת חסדו וטובו אף שאינם ראוים לכך וק"ל:

או יאמר והמן כזרע גד הוא ע"ד כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וממילא כפי רחמנותו על הבריות כך מרחמין עליו מן השמים וככה הוא מעורר על עצמו רחמנות מן השמים וזהו והמן היינו הפרנסה והשפע הבאה לו מן השמים הוא כזרע גד ר"ת

גומל דלים היינו כפי מה שהוא גומל דלים ומרחם על הבריות כך מרחמין עליו מן השמים: וק"ל:

או יאמר והמן כזרע גד לבן חנני ה' בזה ברחמיו וברו"ח בדרך רמז שיחובר מלת לבן אל כזרע גד ונקדים מה דאית' בגמרא דשבת אתו דרדקי וכו' דאפילו בימי יהושיע בן נון וכו' א"ב אלוף בינה ג"ד גומל דלים ז"ח הקב"ה זן אותך ונותן לך חיים וקושר לך כתרים עי"ש והנה לפי פשוטו כ"א היא ענין בפני עצמו א"ב הוא לומד תורה וג"ד הוא ענין אחר היינו גומל דלים ונראה לתרץ באופן שיש לו חיבור ומישך שייכים להדדי ע"פ מ"ש כבר על פסוק אשרי משכיל אל דל דלכאורה היה צריך לומר חונן אל דל ולא לשון משכיל אבל האמת הוא דידוע אין עני אלא מדעת וזה נמשך מזה מי שהוא עני בדעת הוא עני בגשמיות ג"כ וההיפוך בהיפוך ואף שלכאורה חוש הראיות מכחיש זה אך בוודאי יש דברים בגו ולא ניתן להעלות על הכתב ונמצא עיקר הצדקה וחנינה לדל הוא כשמרח' עליו להשכילו דעת ויהיה עשיר בדעת ממילא יסתלק ממנו גם עניות גשמיות והיינו שממשיך שכל ודעת לידע חסרונותיו וירגיש גדול עזבם ואז ממילא יהיה עשיר בגשמיות ג"כ וזהו אשרי משכיל אל דל היינו שרואה ויודע איך להמשיך שכל אל דל ובזה יבוטל ממנו העניות לגמרי בגשמיות וברוחניות והוא שרמזו חז"ל בדבריהם אלוף בינה גומל דלים היינו שבכך הוא גומל דלים שאלוף לו בינה ושכל וזהו עיקר החנינה לדל ומה שתלה הדבר ביהושיע שאמר שאפילו בימי יהושיע לא איתמר וכו' יש דברים בגו ויש לאלוה מילין להבין זאת ואין כאן מקומו: וזהו שרימז הפסוק והמן כזרע גד לבן היינו פרנסה שמכונה בשם מן ע"ש שצריך הכנה הוא כמו גד היינו גמילות חסדים ר"ל כמו שמרחם על הבריות כך מרחמין עליו מן השמים כזרע גד היינו צדקה כמו זרעו לכם לצדקה ואח"כ מפרש איך יהיה אופן גמילות חסדים לב"ן ר"ת ל"ב נתיבות היינו שממשיך לו חכמה מל"ב נתיבות חכמה ודעת והמש"י:

ויאמר אליהם הוא אשר דבר ה' שבתון שבת קודש לה' מחר יש בכאן רמז נפלא מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח ע"ד דאיתא בזוה"ק מאי שבת שמא דקוב"ה ע"ש ויש להבין זה כי שם שבת מורה על שם הוי"ה ב"ה והוא כי שי"ן יש לה ג' קוין והוא מרמז על תלת אבהן שהם בחי' יה"ו בת היינו בחי' מלכות שהו' דוד רגל רביעי שבמרכבה והוא בחי' ה' אחרונה נמצא שבת הוא ממש שם הוי"ה ב"ה שמרומז באותיות שבת וזה י"ל שמרמז הפסוק כאן שבת קודש לה' היינו שבת הוא ממש לה' היינו שם הוי"ה ב"ה אך מחר היינו לשון מחיר שנתחלף באותיות שבת כמו בשכמל"ו שהוא ג"כ רזא דיחודא אך שהוא במחיר וחילוף לפי שלא ניתן בהתגלות שאומרום אותו בחשאי וכן שבת שניתנה

בצינעא אינו נגלה בו השם הוי"ה ב"ה רק באתכסיא ולאותם המסתכלין שעיניה' בראשם הם מסתכלין איך שנסתר ונרמז בו השם הוי"ה ב"ה והמשכיל יבין:

יתרו

וישמע יתרו כהן מדין חותן משה י"ל בזה בדרך רמז מה שחנני ה' ברחמיו וברי"ח ע"פ מאמר רז"ל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' ומגלין לו רזי תורה ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק וענין מגלין לו רזי תורה נזכר ג"כ בזוהר עיי"ש ע"ד אין אשה מגלית מסתור' אלא לבעלה כי מי שלומד תורה לשמה נעשה התורה לו לבחי' אשה והוא נעשה לה לבעל ע"ד ויהי ביום כלת משה כלת כתיב וכן הוא בכל דור ודור ראשי ועיני הדור הם בחי' משה כמו שנזכר בגמרא משה שפיר קאמרת שקרא אחד לחבירו משה שהוא הדעת ומי שיש לו בחי' דעת הוא נקרא משה ולהבין הענין ונעשה כמעין המתגבר הוא ע"ד ותורת חסד על לשונה והיינו שהתורה היא כולה חסד ומי שמדבק עצמו בתורה ולומד תורה לשמה נעש' כמעיין המתגבר והיינו כמו מעיין הנובע תמיד ממנו מים חיים כך הוא ממשיך תמיד חסדים בחי' מים עליו ועל כל באי עולם כ"א לפי בחינתו ואע"פ שאינו נראה ונגלה לעין החסדים עכ"ז בוודאי הם חסדים גמורים ויתגלו לבסוף ומה שאמר וכנהר שאינו פוסק היינו שתמיד בכל עת ובכל רגע הוא ממשיך חסדים בחי' מים עליו ועל כל באי עולם ואינו נפסק כלל ובזה הוא ממתיק כל הדינים שנמתקין ונעשים חסדים גמורים וידוע מה שכתוב בכתבי האר"י זללה"ה ענין תורה לשמה היינו לשם ה"א ע"ש והגם שאמר אא"ז זללה"ה לשמה היינו לשם התיב' והאות עצמה מסתמ' ענינם אחד הם וזה י"ל שמרומז בפסוק וישמע יתרו "יתרו מספר התורה היינו ה' תורה ר"ל תורה לשמה שהוא לשם ה"א כנ"ל וישמע לשון אסיפה וחיבור כמו וישמע שאול את העם והיינו כשמאסיף ומחבר עצמו בלימוד "התורה לשמה מספר יתרו כנ"ל אז כהן מדין היינו כהן הוא מסטרא דחסד מדין היינו מדין פירוש שעושה מדין חסד בחי' כהן והיינו ע"י חסדים שהוא ממשיך תמיד הוא ממתיק כל הדינים כנ"ל חתן משה ובתורה לא כתיב נקודות וי"ל חָתָן משה היינו שנעשה גם בחי' משה שהיה נקרא חתן להתורה כמ"ש ביום כלת משה שהתורה היה לו לבחי' כלה כנ"ל וכן בכל דור ודור כשלומד תורה לשמה והוא בחי' משה נעשה בחי' חָתָן להתורה ואז נתגלה לו רזי תורה ע"ד אין אשה מגלית מסתורה אלא לבעלה והבן:

או יאמר וישמע יתרו כהן מדין היינו כפשוטו ששמע יתרו איך שנעשה לישראל מן הדינים שהיה להם במצרים והיינו שהיו משועבדים לעבודה ועבודה מספר אלקים ע"ה

שהוא שורש הדינים נעשה להם כהן שהוא בחי' חסד ע"ד שנתבאר לעיל שכל המכות שהיו למצרים נגוף ובחי' גבורות היו לישראל חסדים ורחמים גמורים ורפוא להם וגם בפסוק כתיב ואמרתם זבח פסח הוא אשר פסח וכו' ותרגומו דבח חייס הוא דחס וכו' שנתעורר עליהם מדת החסד ונמתקין כל הדינים והבן:

עוד יש רמז מוסר בתיבת וישמע יתרו וישמע היינו ראוי לשמוע תמיד ולהבין ולהשכיל יתרו היינו מה שישאר לו לכל עמלו כי הכל הבל וריק ואין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב וכו' אלא מה שמסגל בתורה ורואה להדריך בניו בדרך הטוב והישר לפני אלקים זה ישאר לו מכל עמלו וראוי לו להשגיח תמיד ולשום רעיוניו ע"ז: גם י"ל וישמע יתרו היינו שראוי להבין ולהסתכל מה שהוא יתרון ומותרות להשליך מעליו ולא ירדוף אחר מותרות רק יסתפק במה שיש לו ושהוא לצורך וק"ל:

או יאמר וישמע יתרו וכו' את כל אשר עשה אלקי' למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים: ע"ד דאיתא במדרש כי במצרים היה חידוש בריאת העולם עי"ש והנה בבריאות העולם כתיב בראשית ברא אלקים וכו' וירא אלקים הכל בחי' אלקים ואיתא בראשית היינו בשביל ישראל שנקראו ראשית נברא העולם ובשביל התורה שנקרא ראשית וכו' עי"ש: והנה משה הוא סוד התורה כדכתיב ותרא אותו כי שוב הוא ואין טוב אלא תורה: וזהו וישמע יתרו היינו שהבין את כל אשר עשה אלקים היינו כל הבריאה שברא הקב"ה בעולמו הוא למשה והיינו בשביל משה שהוא ממש התורה כנ"ל ולישראל עמו שנקראים ראשית ומהיכן הבין זה כי הוציא ה' את ישראל ממצרים וראה חיבת ואהבת הקב"ה לישראל ששידד ושיבר כל המערכות והמזלות בשביל ישראל ע"י משה ושם היה חידוש העולם ומזה הסתכל והבין שכל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל ובשביל התורה שקבלו ישראל והבן כי זה היה תכלית יציאת מצרים כדי שיקבלו ישראל את התורה שזה היה הדיבור הראשון בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את אלקים על ההר הזה שהוא קבלת התורה על הר סיני כמו שנתבאר לעיל והבן:

או יאמר וישמע יתרו וכו ולישראל עמו וכו': י"ל שמונה ב' מעלות שהקב"ה נתן למשה רבינו ע"ה א' הוא אשר עשה אלקי' למשה היינו שעשה הש"י למשה בחי' אלקים כמ"ש ראה נתתיך אלקים והב' שעשה לישראל שיהיו עמו של משה וכול' ניצוציו וחלקיו של משה והוא הכולל כולם וראש ומנהיג שלהם וזהו וישמע יתרו והבן:

ושני בניה עמה אשר שם האחד גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה ושם השני אליעזר כי אלקי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה צריך להבין השינוי לשון בפסוק אצל גרשם כתיב כי אמר גר הייתי וכו' ואצל אליעזר לא כתיב כי אמר אלקי אבי וכו' וי"ל ע"ד

הפשט כי אם היה כתוב שם כי אמר היה שייך לכתוב אלקי אבי היה בעזרי כמו שם גר הייתי שקרא לו השם על מה שעבר עליו משבר ואינו כעת ובאמת העזר מה' הוא תמיד בכל עת ובכל רגע ולכך לא אמר שם לשון עבר אלא לשון הוה אלקי אבי בעזרי שהוא תמיד בכל עת ובכל רגע ויצילני מחרב פרעה שהוא מעין המאורע שהיה גם בעזרתי אז להצילני מחרב פרעה ולכך לא כתיב שם כי אמר וכו' וק"ל:

ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלקים אנשי אמת שונאי בצע ושמת עליהם שרי אלפים וכו' י"ל בזה בדרך רמז ע"פ ששמעתי מן אא"ז זללה"ה על המשנה ד' מדות בנותני צדקה וכו' לא יתן ולא יתנו אחרים וכו': והקשה מה מדה הוא זה ותירוץ כי הכל נקראו מדות כי הצדיק לוקח לעצמו יראה ומוסר אף מן אותו אדם שיש לו זה הבחינה וזהו איזהו חכם הלומד מכל אדם שיכול ללמוד לעצמו דברי מוסר ויראה מן כל אדם אף ממדריגות תחתונות וזה י"ל שרימז ואתה תחזה מכל העם היינו אתה יכול לראות עבודת הבורא ב"ה מכל העם אף ממדריגות תחתונות שאין להם מוחין כמות' אנשי חיל היינו שהם מסטרא דחסד יראי אלקים שהם מסטרא דגבורה אנשי אמת מדת יעקב וכו' ושמת עליהם שרי אלפים וכו' כ"א לפי מדריגתו שררותו אבל אתה אינך צריך לזה כי יכול אתה לראות מכל העם בידין בעיינין בשורטוטין בקמיטין כנזכר בתיקונים והמשכיל יבין:

או יאמר ואתה תחזה מכל עם י"ל ע"ד איזהו חכם הלומד מכל אדם וזהו החילוק שבין תואר חכם לתלמיד חכם והנה מרע"ה היה חכם ורבן של כל ישראל והם היו בחי' ת"ח והוא שרימז ואתה שחכם אתה תחזה מכל העם היינו תוכל לראות ולחזות ולהשכיל מכל העם כתואר חכם הנזכר בגמרא שלומד מכל אדם:

אם את הדבר הזה תעש' וצוך אלקי' ויכלת עמוד וגם כל העם הזה על מקומו יבוא בשלו' ופירש"י המלך בגבורה וכו' ואם יעכב על ידך לא תוכל לעמוד ע"ש צרך להבין דברי רש"י אלה הלא אם הש"י יעכב על ידו בוודאי יתן לו כח שיוכל לעמוד וי"ל בזה מה שחנני ה' ברחמיו ובר"ח בדרך רמז ע"פ ששמעתי מן אא"ז זללה"ה שפעם אחד בא אליו איש אחד וביקש מאתו שיאמר לו תורה והשיב לו מזה הפסיק כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא ע"כ ודרשו חז"ל אם הרב דומה למלא' ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו ואם לאו לאו ע"כ והקשה איך ימצא רב כזה בדור הזה שיהיה דומה למלאך ה' צבאות גם צריך להבין תיבת יבקשו מפהו כי היה נכון לומר ישמעו מפיהו ואמר הוא ז"ל שכך הוא הפירוש אם הרב דומה למלא' ה' צבאות היינו כמו מלאך העומד תמיד במדריגה א' כך הוא עומד תמיד במדריגה א' והנה יש בחי'

קטנות ובחי' גדלות והוא שאמר אם הרב דומה למלאך היינו שיש לו בחי' עומד כמו מלאך אע"פ שזה אי אפשר לעמוד תמיד על מדריגה א' כי נופל לפעמים אל הקטנות מ"מ גם קטנות שלו הוא גדנות ג"כ לאדם אחר רק נגד בחי' גדלות שלו הוא קטנות ולבחי' זו נקרא עומד היינו שאינו נופל לשפלות ולקטנות מאוד רק שנחשב לקטנות נגד בחי' הגדלות שלו כ"א לפי בחינתו אז תורה יבקשו מפיהו יבקשו דייקא היינו שמותר לשאול ולבקש ממנו שיאמר תורה כי אינו צרי' לחשוב שמא הוא כעת בבחי' קטנות ואינו יכול כעת לומר תורה כי בוודאי לא נפל לבחי' קטנות כזה שלזה הוא בחי' עומד רק הקטנות הוא לפי בחי' ומדריגה שלו ע"כ וזה י"ל הרמז בפסוק אם את הדבר הזה תעשה ויכלת עמוד היינו שתוכל להיות במדריג' עומד כמו מלא' ה' צבאות ויבקשו כל ישראל תור' מפיו והוא שפירש"י ואם השם יעכב על ידך לא תוכל עמו' היינו שלא תוכל להיו' במדריגה זה להיות עומד וגם כל העם על מקומו יבוא בשלום היינו ע"ד שכתוב ה' עוז לעמו יתן היינו כשהש"י רצה ליתן התורה לעמו ישראל ברכם בשלום והוא שאמר ויכלת עמוד שתוכל להיות במדריגת עומד ויבקשו תורה מפיהו ויתברכו בשלום וזהו על מקומו יבוא בשלום והבן:

והייתם לי סגולה י"ל הרמז בזה שיהיה ישראל נאחזים באגודה אחת ויהיה להם אחדות ע"ז כי יש ב' בחינות סגול וסגולתא והחילוק הוא ביניהם סגול הוא כך וסגולתא הוא כך ובין כך ובין כך צריך כ"א לחבירו אף שנכתב למטה הימנו ומשל ע"ז הוא מחשבונם שיש נקודה הנקרא נול שהוא בעצמו אינו מראה על שום חשבון כלל רק שהוא מועיל להורות על חשבון אות שאחריה שעולה לחשבון יותר כידוע נמצא שבהוספה נקודה א' אף שאינו כלום בעצמו עכ"ז מועיל לכל הבא אחריו לתוספת מרובה למאות ולאלפים ולרבבות כן הוא בנמשל עם בני ישראל שטוב להם שיהיה נאחדים תמיד יחד בחבורה א' ואז אף אותם שהם פחותים במעלה מועילים לחבריה' להתקד' בקדושה יתירה ולהשיג יותר במושכלו' בתוספת מרובה כמשל הנ"ל וכשהם מתאחדים למטה אז גורמים שיתאחד שירשם ג"כ למעלה והוא שמרמז והייתם לי סגולה היינו שתהיו בבחי' סגול וסגולתא שהעליון צריך לתחתון ממנו והתחתון צריך לעליון ממנו כן אתם תהיו נאגדים תמיד באגודה אחת ואז יתאחדו ג"כ שורשכם וזהו והייתם לי דייקא סגולה היינו שגם בעולם העליון תהיו סגולה כשתהיו למטה באחדות אחד והבן:

לא תעשה לך פסל וכל תמונה וכו' הנה לפי פיר' האוה"ח שתיבת לך קאי על עצמיות האדם וכן מסתמא וכל תמונה קאי ג"כ על עצמיות האדם י"ל הרמז בזה ע"פ מה דאיתא בזוה"ק צדיקייא די בדרא או זכאי די בדרא או חכימי די בדרא וכו' אינון פני

שכינתא ממש איהו באתכסייא ואינון באתגלייא וכן בכמה מקומות שכינתא שרייא בגוויהן ממש ואנפוי אנפי שכינתא ממש וכן פירוש התרגום על פסוק ותרועת מלך כו ושכינת מלכיהון ביניהן ביניהן דייקא היינו ממש בגווהון ואותם שאינם מבחינה הנ"ל אינם במדריגה זו והם אינם רק דמות ותמונה וצלם אלקים אבל לא ממש בחינת אלקים והשראתו בקרבו רק מה שנברא כצלם ודמות אלקים כי זה לא תשתנה לעולם וכמשל חז"ל על פסוק לא תלין נבלתו על העץ כי קללת אלקים תלוי וכו' משל לשני אחים א' מלך ואחד לסטים ונתפס הלסטים ונתלה וצוה המלך ליקח אותו מן התליה כי מי שרואה אותו תלוי אומר תמונת המל' תלוי וזה אין כבוד למלך ע"ש וזה בכל אדם הוא תמונת ודיוקנא של המלך והוא רק דמיון של מלך אבל לא בחינת מלך ממש ולא השראת מלך בו רק אות' שהם מבחינות הנ"ל בחי' צדיקים או זכאי או חכימי כנ"ל הם אנפוי אנפי שכינתא ממש והוא שורה בקרבם ככיכול וזה י"ל לא תעשה לך פסל ע"ד שאמרתי כבר כי יש בכל דבר ובכל בחי' זכות וצלולות ובחי' עכירות ושמרים ופסולת וזהו בחי' בכורות ובחי' בכורים והבן זה כי צריך ביאור רחב אך שאין אנו כעת בדרוש הזה גם סמכתי על המשכיל שיבין מדברינו הקודם כמה פעמי' ענין זה וזהו לא תעשה לך פסל היינו פסולת ובחי' שמרים ועכירות וכל תמונה היינו שלא תעשה עצמך שתהיה רק תמונה ודמיון המלך ה' צבאות כמשל שני אחים הנ"ל רק תראה להיות מבחי' אנפוי אנפי שכינתא ממש ושכינתא שריא בגויהון והם בחי' המלך בעצמו כביכול והבן:

וכל העם רואים את הקולות וכו': י"ל בזה ע"ד ששמעתי משל מן אא"ז זללה"ה שהיה אחד מנגן בכלי זמר יפה מאוד במתיקות ועריבות גדול ואותם שהם שומעים זה לא יכלו להתאפק מגודל המתיקות והתענוג עד שהיו רוקדים כמעט עד לתקרה מחמת גודל התענוג והנעימות והמתיקות וכל מי שהיה קרוב יותר והיה מקרב עצמו לשמוע הכלי זמר היה לו ביותר תענוג והיה רוקד עד מאוד ובתוך כך בא אחד חרש שאינו שומע כלל הקול של כלי זמר הערב רק ראה שאנשים רוקדים עד מאוד והם בעיניו כמשתגעי' ואומר בלבו כי לשמחה מה זה עושה ובאמת אלו היה הוא חכם וידע והבין שהוא מחמת גודל התענוג והנעימות קול של כלי זמר היה הוא ג"כ רוקד שם והנמשל מובן וי"ל בזה וכל העם רואי' את הקולו' היינו שהש"י הופיע על כול' כאחד אור אלוהותו שהשיגו יחד כולם כשראו גודל השמחה כי מלאכי צבאות ידודון ידודון וכו' הבינו שהוא מחמת מתיקות ונעימות אור התורה הקדושה ודחקו עצמם לשמוע קול התורה אע"פ שהיו קצת חרשים מכבר שלא היו שומעים את הקולות הכל נעשו פקחין ועיינין פקוחין היה להם שהיו רואים החדוה והשמחה הגדולה הבינו שהוא בוודאי את הקולות היינו נעימות

ועריבות הקול של תורה אע"פ שהם לא השיגו זה נעימות התורה הבינו ע"י השמח' שהוא בוודאי מגודל נעימות התורה ולכך דחקו עצמם לשמוע הקול ממש אולי ישיגו ויבינו נעימות אור התורה והמש"ל:

או יאמר וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים וכו' וינועו ויעמדו מרחוק ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו וכו' ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים ובעבור תהיה יראתו על פניכם וכו' יש בזה דברים עמוקים לפע"ד מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח ואבאר בקיצור כי ידוע אם לא היו ישראל אומרים אל משה דבר אתה עמנו רק היו שומעים כל הדברים מפי הקב"ה בעצמו אז היה ביטול היצה"ר ולא היו באים לכלל חטא לעולם אך הם גרמו בדבריהם שאמרו למשה דבר אתה עמנו וחז"ל דרשו מלמד שתשש כוחו של משה כנקבה והיינו כי זה גלוי מאא"ז זללה"ה כי הלומד מצדיק הוא דבר גדול ומכ"ש מהבורא ב"ה בעצמו בוודאי היה כח רבם בתלמידים מה הוא חי ודבריו חיים וקיימים כן היה אצל התלמידים והיו חיים וקיימים לעולמים ולא היה בא הדבר לכלל בישול לעולם משא"כ כששמעו מפי בשר ודם אך צריך להבין הא שמעו אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה עצמה לזה תירץ הכתוב מאין היה להם זה לומר דבר אתה עמנו וכו' שלא ישמעו מפי הקב"ה כי וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת ההר עשן היינו כדאיתא בזוהר חדש כי אית מהן שהיו מסתכלין בקולות ואית מהן שהיו מסתכלין בלפידים וזעירין אינון דהוו מסתכלין בדבור אנכי ממש ומזה היה נולד ונעשה מסך המבדיל בינם לבין אנכי ועי"ז וינועו ויעמדו מרחוק היינו שנעשה מסך ומבדיל רחוק בינם לבורא ב"ה וזה גרם להם שאמרו למשה דבר אתה עמנו היינו ע"י מסך המבדיל והוא שאמר להם מרע"ה אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים נסות לשון הרמה כמו הרימו נס והיינו שהקב"ה רוצה להרים אתכם למדריגה גדולה לבלתי תחטאו היינו כמו שהוא נצחי וקיים תמיד כן אתם תהיו כולכם שלמים וקיימים לעולם ברמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות ל"ת בלי חסרון הנקרא חטא והבן כל זה:

ויש בזה עוד רמז עמוק ואבאר בקיצור נמרץ כי איתא אנכי ר"ת "אנא "נפשי "כתבית "יהבית והוא סוד הנפש ובתוכו סוד הרוח והנשמה כמו שאמר אא"ז זללה"ה בסוד תחתיים ושניים ושלישים תעשה כן הוא בסוד נפש רוח ונשמה והבן ובפירוש אמר לבקש מהאותיות היינו מסוד אור האלוהות אשר בתוכם ולבקש משם והבן: וזהו תכלית בריאת האדם בתורה ובמצות ובעבודה וכבר בארתי זה במקום אחר כי זה סוד תורת ה' תמימה משיבת נפש והוא תורה לשמה ע"ש ואם היו ישראל מדבקים עצמם בדיבור אנכי ולא יהיה לך ממש והיו שם כולו באותו מקום ושם א"א להיות ביטול ח"ו כי הוא

חי וקיים ודבריו חיים וקיימים כמו שנתבאר לעיל אך רבים מהם השגיחו על הקולות ועל הלפידים והם סוד המלאכים ויש שם בחי' יצה"ט ויצה"ר והצדיקים והנשמו' שדבקו עצמם ממש בסוד אנכי כנ"ל הם חיים וקיימים ודבריהם חיים וקיימים לעולמים ולא יאונה לצדיק כל און:

דבר אתה עמנו ונשמעה וכו' ויאמר ה' הטיבו מי יתן וכו' פירוש כי יש שני מיני עבודות אחד שלפעמים בא לאדם התלהבות גדול מלעילא בלי שום התעוררת מלתתא ולפעמים צריך הכנה והתעוררת לעבודה ומתלבש עצמו באהבה ויראה רבה ולחקור ולהתבונן ברוממות הבורא ב"ה ואח"כ מקשר עצמו להעולמות וד"ל והנה העבודה הראשונה הנ"ל היה בשעת מתן תורה כי השפיע עליהם הקב"ה אהבה ויראה לכן אמרו דבר אתה עמנו פי' אין אנו רוצים לעבוד עבודה בלא התעוררת מלתתא בחקירה והתעוררת פן נמות פירוש לפעמים יפלו ממדריגה הזאת ולא נדע איך לעלות רק דבר אתה שמשה היה בחי' דעת ובדעת חדרים ימלאו אז לא נבוש לעולם כי אע"פ שיפלו ממדריג' אז נעבוד על הכרה ראשונה ונלך בעקבותיו ולזה אמר הקב"ה הטיבו כל אשר דברו מי יתן כל הימים לעבוד אותי בהתעוררת והתבוננת כל הימים ודו"ק:

במדרש רבה פרשה ואתחנן מי יתן וכו' אמר ר' מאיר משל למהד"ד לגונב ונגנב מי גדול הגונב או הנגנב הוי אומר הנגנוב כמ"ש ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו לכן אמר מי יתן וכו' והוא תמיה ומושלל הבנה אבל הנראה לפי ענ"ד לתרץ בכאן ב' פירושים מה שטענו ישראל ומה שהשיב להם הקב"ה א' שהם טענו דבר אתה כ"א ידבר עמנו אלקים לא נוכל לסבול הבהירות והעבודה הגדולה מחמת יראה אך רצונינו לעבדו בפשטיות העבודה לכן נקבל על ידי אמצעי ולא תכבד העבודה שנוכל לסובלו והפירוש הב' י"ל כי בפיהם כך אמרו אבל דעתם היה כמ"ש לעיל לעבוד בחקירה והתבוננת והם אמרו דבר שסובל ב' פירושים ומשה היה סבור שדעתם היה לעבוד בחקירה והשיב לו הקב"ה מי יתן והיה לבבם כמו שאתה סובר בדבורם ועוד ליראה אותי כל הימים שיהא כל הימים תמיד מחשבותיהם ולבם תמיד בעבודה הנ"ל ולע"ע אין לבם כמו שאתה סובר רק כפירוש הא' ומאן מוכח איזה פירוש יוכשר אם הא' או הב' ומצינו לדייק שהפירוש הא' הוא אמת דקשה בפסו' מאמר הקב"ה הטיבו אשר דברו מי יתן והיה לבבם זה ממה נפשך אם הקב"ה מדקדק על הלב למה אמר אשר דברו אלא ע"כ שדיבורם היה טוב ולבם לא כך היה כסברת משה ולזה השיב לו הקב"ה מי יתן והיה לבבם כדיבורם נמצא לפ"ז היה בכאן אחד בפה ואחד בלב וידוע כשהדבור מדבר מה שאין בלב נקרא הדבור גונב והלב נגנב וזהו מאמר ר' מאיר שהיה רוצה להכריח ולהראות כפירוש הא' מכח

קושיא אשר דברו כנ"ל לכן אמר שהקב"ה חפץ באמת בלב כי הוא העיקר ולא הדבור כי המעשה יותר גדול מהנגנב כשבידו לעשות שלא יוגנב ממעשה הגנב והלב בוודאי יש בידו למחות שלא יוגנב לזה אמר הקב"ה מה בכך שהטיבו אשר דברו מי יתן והיה לבבם כנ"ל שלא יתן עצמו ליגנב והם ויפתוהו בפיהם ולבם לא נכון אבל שאר תנאי סבירא להו כפירוש הנ"ל על פסוק מי יתן והמש"י ודו"ק:

לא תעשון אתי אלקי כסף י"ל בזה בדרך רמז ע"ד דאיתא בזה"ק כשישראל מכשירים ומטיבים מעשיהם אז השכינה מתפארת עצמה חזי נא במאי ברא אתינא לגבך ע"ש דאז עאלת בלא כסופא קמיה מריה כמ"ש בחרוז של לכה דודי לא תבושו ולא תכלמו וכו' אבל כשאין צדיק בארץ אזי גורמין ח"ו כסופין ובושה להשכינה כביכול שאין לה במה להתפאר עצמה לפני הבורא ב"ה וזה י"ל הפירוש לא תעשון אתי היינו אותי אלקי כסף פי' כסף לשון כסופא ובושה והיינו לא תעשון אותי שאהיה אלקי כסף היינו כביכול עאלת בכסופא והבן:

משפטים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניה' איתא בזוה"ק אילין סדורין דגלגולין ע"ש והוא תמוה לכאורה הא בפסוק מפרש ואזיל דיני ממונו' אך שמעתי בענין הדין שאחד דן את חבירו לב"ד ויודע בעצמו שבוודאי הוא זכאי בדין והתורה מחייבתו אל יקשה לו הלא תורת אמת הוא ודרכיה דרכי נועם כי זהו אמיתית התורה וטעם דרכיה כי בוודאי מסתמ' היה חייב בגלגול העבר לאיש הדן עמו וכעת חייבתו התורה לשלמו כדי לצאת ידי חובתו וחבירו שלוקח עתה המעות במרמה הוא עתיד ליתן את הדין וכאלה רבים בענייני דינים וזה י"ל שרימז הזוה"ק ואלה המשפטים שהם דיני ממנות אע"פ שמן הנראה הם נגד האמת לפעמים אך דהאמת הוא אילין סדורין דגלגולייא והיינו הבורא הכל ובורא כל הנשמות הוא היודע איך היה בגלגולים הקודמים בין איש לחבירו ככה יסובב המסבב ומנהיג ע"פ התורה את עולמו בחסד וברחמים ובצדק ובמשפט אמת לשפוט בין איש ובין רעהו ובין שורו וחמורו וכל אשר לו כפי אשר יורם אלקים ויש בזה פתח רחב:

עוד י"ל ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם ע"ד הידוע מאא"ז זללה"ה שתלת אבהן הם תלת דיינים ונקראו משפטים וזה י"ל ואלה המשפטים היינו מדות האבות אשר תשים לפניהם היינו ע"ד לעולם יאמר אדם מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי וק"ל:

עוד י"ל כי הנה בנח נאמר את האלקים התהלך נח היינו בשוה עמו כביכול ובאברהם נאמר התהלך לפני שהוא מדריגה יותר גדולה שילך לפני הש"י ב"ה ולמרע"ה נאמר

הנה אנכי שולח מלאך לפניך שזהו מדריגה יותר גדולה כי מלאך מספר צ"א והיינו יחוד קוב"ה ושכינתיה כביכול הם לפניו תמיד והבן: וזה י"ל ג"כ בדרך רמז בפסוק ואלה המשפטים היינו ע"ד משפטים נקראו קוב"ה ושכינתיה וזהו אשר תשים לפניהם שהוא מדריגה עליונה מאוד מדריגתו ובחינתו כמ"ש שולח מלאך לפניך והמשכיל יבין:

אם בגפו יבוא בגפו יצא י"ל הרמז בזה בגפו מספר צ"א שהוא יחוד הוי"ה ואדנ"י וזהו שפירש התרגום אם בלחודוהי ייעול היינו לשון אחדות שהוא מייחד ועייל ביחודא דקוב"ה ושכינתיה בלחודוהי יפוק והיינו בגפו יצא בוודאי יצא מן העולם ביחודא והבן:

עוד י"ל בגפו היינו בגופניות יבוא שהוא עוסק תמיד בענייני גופניות ועסקי עוה"ז בגפו יצא היינו בגופניות ישאר בו בלא נשמה אבל אם בעל אשה הוא היינו שזכה יתיר יהבין ליה נשמתא שהיא נקרא אשה כמו אשכון את דכא ואיתא בכתבים ר"ת דכא דירה כלים אשה היינו שצריך להכין מקום להשראת הש"י ב"ה בדירה נאה היינו בלבו שיהיה נאה וכלים נאים היינו האברים ואשה נאה היינו נשמתא אז הש"י שורה עליו ע"כ ע"ש נמצא אשה היא בחי' נשמה ואותו שזוכה לה נעשה בחי' בעל לה והוא שאמר אם בעל אשה הוא היינו שזכה לנשמתא אז ויצאה אשתו עמו היינו יפוק בנשמתא והיא תשאר לו אע"פ שהגוף יכלה ויאבד הנשמה תהא צרורה בצרור החיים וק"ל:

עוד י"ל בגפו היינו לשון כנפיים כתרגומו והיינו רמז תורה ומצות המגינים על האדם וסוככים עליו ככנפים ואם בתורה ובמצות יבוא אז ג"כ בגפו יצא כי אין מלוין לו לאדם וכו' רק מצות ומע"ט ותור' ואם בעל אשה הוא היינו שזכה עוד למעלה יתירה בזכה לנשמה שנקרא אשה כנ"ל אז ויצאה אשתו עמו היינו יש לו ג"כ יתרון ביציאתו שגם נשמתו יוצאת עמו לצרור בצרור החיים והבן:

וכי ימכור איש את בתו לאמה וכו': י"ל שמרמז בזה דרך רמז ומוסר השכל על העוסק בתורה שלא לשמה דהנה ידוע מה שאמר ר' נחמן האריזענקי' על פסוק בא נא אל שפחתי וכו' הנה שלא לשמה היא בחי' שפחה ולשמה היא בחי' גבירה ובת חורין והנה אף שאח"כ התירו חכמינו ז"ל לעסוק בתורה שלא לשמה אך אמרו שמתוך שלא לשמה בא לשמה והיינו דתחילת לימודו צריך להיות עד"ז אף שלע"ע אינו יכול עדיין ללמוד לשמה אך אולי יזכה שיבוא לשמה אבל לא שישאר חלילה לעולם בשלא לשמה רק תמיד יהיה יגע בזה לזכות ללמוד לשמה והוא שמרמז הפסוק בא נא אל שפחתי היינו בחי' שלא לשמה אולי אבנה ממנה גם אנכי היינו לטעם שיבנה מזה בחי' שרה וגבירה שהוא בחי' לשמה עכ"ל וזה י"ל ג"כ רמז הפסוק בכאן דרך מוסר וכי ימכור איש את בתו של הקב"ה היינו התו"הק שהאדון ב"ה נתנה לנו לארוסה כמ"ש משה מורשה א"ת

מורשה אלא מאורסה לאמה היינו שלומד את התורה שלא לשמה שהיא בחי' אמה ושפחה עכ"פ לא תצא כצאת העבדים והיינו שיראה שלא ישאר לעולם באותו בחי' עבד ואמה רק עיקר התכלי' יהיה אצלו לבא לבחי' לשמ' וכו' והבן:

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנושה י"ל בדרך רמז מוסר כסף לשון תאוה כמו נכסוף נכספת תלוה לשון לוויה וחיבור כמו כי לוית חן הם לראש' והיינו אם כסף היינו להתאוות גופניות תלוה היינו תחבר עצמך להם הוי זכור את העני עמך ע"ד שאמרו חז"ל כל החוטא דוחק ח"ו את רגלי השכינה שהיא עניא בגלותא והוא שאמר את העני היינו השכינה הוא עמך כפי עסקך שאתה כונה אליו אתה מושך השכינה ג"כ לשם ובזה הוא דוחק רגליה כביכול וזהו אל תהיה לו כנושה לשון שכחה כמו כי נשני אלקים והיינו שאל תשכח בו רק הוי דכיר שהחטא והפגם נמשך גם לשכינה כביכול כנ"ל וק"ל:

עוד יש רמז בזה ע"ד שכבר נתבאר לעיל כמה פעמים והוא שיראה להתפלל כל מגמותיו על השכינה כביכול כי כן הוא בכל דבר שחושק ומתאוה ידוע הוא כי השכינה מגעגעת לזה וזה פירוש הפסוק אם כסף היינו לשון תאוה כנ"ל היינו כשחושק ומתאוה לאיזה תאוה: תלוה היינו תחבר את העני היינו השכינה עמך שהיא בכל דבר וזה י"ל פירוש המדרש על פסוק אשרי משכיל אל דל וכו' אשרי מי שבורח עצמו מן המלכות והוא תמוה לכאורה וי"ל ע"ד הנ"ל היינו אשרי מי ששם כל מגמותיו אל השכינה כביכול וזהו אשרי משכיל אל דל היינו שהוא מסתכל תמד בכל מגמותיו אל השכינה כביכול שהיא דלה ועניה בגלותא והוא שרימז המדרש אשרי מי שבורח עצמו היינו שבורח מן הדברים הנוגעים לו לעצמו הוא מבריח לגמרי עצמו ממנו מן המלכות היינו נגד השכינה שהיא מלכות וזה תמיד כל מגמותיו רק עבור השכינה כביכול והבן:

ועבדתם את ה' אלקיכם ובירך את לחמך ואת מימיך והסרותי מחלה מקרבך: י"ל בזה ע"ד דאיתא בש"ס חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם שמתפללין וכו' ופריך א"כ תורתן היאך משתמרת ומלאכתן מתי נעשית אלא מתוך שחסידים הם תורתן משתמרת ומלאכתן מתברכת: וגם איתא בגמרא חש בראשו יעסוק בתורה וכו' חש בכל גופו וכו' שנאמר ולכל בשרו מרפא: וזה י"ל שמרומז בפסוק ועבדתם את ה' אלקיכם היינו בענין התפלה כמו חסידים הראשונים וא"ת תורתן היאך משתמרת ומלאכתן מתי נעשית לזה אמר ובירך את לחמך ואת מימך היינו לחם הוא רמז הפרנסה ומים הוא רמז התורה והיינו כתירוץ הגמרא שממילא התורה משתמרת ומלאכתן מתברכת ואת"ל

לפעמים צריך ללמוד משום רפואה כנ"ל לכן אמר והסרותי מחלה מקרבך ואינו צריך לעסוק רק בעבודה שזהו תפלה כנ"ל והבן:

או יאמר ועבדתם את ה' אלקיכם ובירך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך ולבאר השינוי לשון בפסוק אצל עבודה אמר לשון רבי' ועבדתם וכו' ואח"כ מסיים בלשון יחיד את לחמך וכו' וי"ל כי זה ברכה כפולה אמיתית כי עבודה יותר טוב ברבים בין בגשמיות ובין ברוחניות כמו שאמרתי על מאמרם ז"ל קירוב לצדיקים נאה להם ונאה לעולם כי צדיקים דומים לפני השכינה כנר לפני האבוקה וחז"ל אמרו אחד הלומד שכינה עומדת כנגדו ודר' הנר כשבא אבוקה נגדו אזי מכבין הנר מפני האור האבוקה נמצא כשאחד לומד ושכינה שריא שם כנ"ל והוא דומה כנר לפני האבוקה נגד השכינה בוודאי צריכה השכינה כביכול לצמצם עצמה ולהתלבש דרך אבוקה קטנה באופן שלא יכבה הנר וזהו כשלומד או מתפלל ביחידי לאפוקי כשרבים העובדים את ה' והלומדים האבוקה מתגדלות ומתפשטות אור השכינה יותר נגד היוצאין נגדה בתורה ובעבודה וזהו קירוב לצדיקים נאה להם ונאה לעולם והיינו שממשיכין אור השכינה כביכול עליהם ועל כל העולם כולו וכן הוא להיפו' פיזור לרשעים נאה להם ונאה לעולם כי כמו שהוא באור כן הוא בחוש' כנ"ל וזהו ועבדתם את ה' אלקיכם לשון רבים היינו שתזכו לעבוד ה' ברבים ביד רמה ויתרבה אור השכינה נגד אורות הנשמות העובדים ולכן כתיב לשון רבים שזהו ברכה גדולה ובירך את לחמך וכו' לשון יחיד כי שם המכוון כפשוטו שכל אחד ואחד יתברך בפני עצמו ולא יצטר' לזולתו וק"ל:

או יאמר ע"ד דאיתא בש"ס כד מישלם שערא מכדא רמי תיגרא בביתא עי"ש נמצא כי העניות ר"ל מביא לידי קטטה ומריבה חלילה וכן הוא ברוחניות ואין עני אלא בדעת ולכן השכינה נקראת ריב כדאית' בתיקונים כמ"ש כי ריב לה' וכו' והיינו מפני שהיא דלה ועניה בגלותא וכשאדם עובד ה' באמת לייחד קב"ה ושכינתיה ולאקמא שכינת' מעפרא אזי עושה מריב רבי וסוד רבי הוא מבואר בשם אא"ז זללה"ה שהוא סוד חכמה ובינה עם הנביעו וזהו בוודאי אין יחוד בלא דעת והדע' הוא המייחד האמיתי שבו כלול חכמה ובינה ובדעת חדרים ימלאון ומשם נמשך אל השכינה כביכול ב"ה וב"ש כידוע ואין לי עסק בנסתרות ונעשה מזה יחוד בכל העולמות ונשקט הריב ונתמלא כל העולמות בבחי' רבי שהוא בחי' מוחין הנובעים וכן הוא באדם פרטי כשמתבונן בשפלותו וחסרונו ובגדלות הבורא ב"ה ובאור תורתו המאירה עד א"ס ועד אין תכלית ומגעגע ומשתוקק לראות את שעשועיו של הקב"ה ורוצה מאוד להיות מן העובדים את ה' באמת ובלב שלם ולהיות בסוד שושבינא דמלכא כשמחשב זה בוודאי הוא עני באותה שעה והשכינה

מתלבשת בו ומדברת מגרונו והקב"ה שומע תפלתו כמו אם שגורה תפלתי בפי דהיינו השכינה שהיא סוד תפלה כשהיא שם אז הקב"ה אפתח היכלין כדאיתא בתיקונים והקב"ה נעשה לו מוחין בבחי' רבי ללמוד וללמד את העניים ואביונים המבקשים דבר ה' כי נוצר תאנה יאכל פריה ונתמלא עניותו בהון יקר ונעים כי בצל החכמה בצל הכסף והחכמה תחיה בעליה ברוחניות ובגשמיות ונתמלא כל חסרונו כי אין מחסור ליראיו ונתהפך מריב לרבי כמ"ש במקום אחר על פסוק ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע פי' שנעשה הוי"ה ויחוד ע"פ הכהנים היינו העובדים את ה' ונתהפך מריב לרבי ומנגע לעונג כי בריש מרעין אנא דם ובחי' דם כשהוא בלא יחוד עם א' ח"ו ע"ד ואשה כי תזוב וכו' עיין בזוה"ק וכשמתקרב ונתייחד עם הא' היינו א' אלופו של עולם נעשה אדם סוד יחוד דכר ונוקבא אדם שלם ואזי נתהפך מנגע לעונג והבן והוא ע"פ הכהנים העובדי' את ה' והם שושבינא דמטרונית' ונעשה הולדה מאדם בכל העולמות וזהו ודל לא תהדר בריבו פי' כי יש שם הנקרא אל"ד ובגלות הוא נכתב אד"ל כמו "אל "דמי "לך עד יכונן וישים את ירושלים תהלה בארץ ובבחי' הגאולה יהיה השם אל"ד כי הוא בבחי' הולדה ובבחי' אמא כמו ביום ההוא יהיה ה' אחד וכו' והבן כי שורש גדול וכלל גדול יש בכאן וזהו צדיק כתמר יפרח והבן: וזהו ודל היינו בחי' דלת לא אותיות אל למפרע וזהו תהדר לשון חזרה שתהדר ותחזור אותיות לא ויתהוה אותיות אל ותקרב בחי' דלת אל אותיות אל וזהו ג"כ תהדר שיוחזר מראש לסוף מה שהיה בתחלה אד"ל יתהוה אל"ד בריבו ומתהפך מזה מריב לרבי והש"י יכפר בעד וזהו ועבדתם את ה' אלקיכם היינו שתהיו מייחד הוי"ה עם אלקים שהוא יחוד קב"ה ושכינתיה ובירך את לחמך ואת מימך שזהו שורש הריב והנגע כי לחם הוא פרנסה והוא שורש ריב כמאמר חז"ל כד מישלם שערא וכו' ומים הם שורש עונג שנעשה מן דם אדם שהוא בחי' מים חסדים גמורים וזהו ובירך שיעשה מן ריב רבי ומנגע לעונג וזהו והסירותי מחלה מקרבך היינו שיתהפ' מריב לרבי ומנגע לעונג גדול נוצר תאנה יאכל פריה והבן:

ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע: י"ל בזה ע"ד שאמר הרב המוכיח מפולנאה ע"ה על פסוק ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ע"ד שהיה בית יוסף עושה לו מלימודו מלאך מן השמים שהיה מגיד לו סתרי תורה וזהו פירוש הפסוק גבורי כח היינו הצדיקים שהם מתגברים על יצרם עושי דברו היינו שעושים ופועלים דברו היינו מן הדבור נעשה אח"כ לשמוע בקול דברו שנברא מלאך השומע אח"כ בקולו ולומד ממנו ע"כ דבריו הקדושים: וזה י"ל ג"כ כוונת דבריהם כל אשר דבר ה' נעשה

היינו שנפעל מן הדיבור ונשמע שנהיה אח"כ נשמע בקול של הדבור כנ"ל אצל בית יוסף והבן:

ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלקי' ויאכלו וישתו ע"ד שכתוב האוה"ח על והסירותי את כפי אז וראית והיינו כי שימת הכף היינו הכיסוי והסתרה ומניעת ההשגה והסרת הכף אז וראית שיוכל להשיג וידוע בכל דרכיך דעהו והיינו לדבק ולקשר עצמו אל הקב"ה בכל עניינים שעושה וזה י"ל הפי' ואל אצילי בני ישראל היינו אותם שהם בני עליה לא שלח ידו היינו בחי' מניעת השגה ע"י שימת היד כי ויחזו האלקים ויאכלו וישתו היינו שהיו מדבקים עצמם להקב"ה אפי' באכילה ושתיה היו רואין אלקים ולכך לא היה שום מסך המבדיל להם שיהיה מונע להם ההשגה והבן:

עוד י"ל בזה ע"ד הלצה כי אצילי בני ישראל הם נערי בני ישראל המפורשים בפרשה והוא רמז לאותן הסמוכים על שלחן אביהם כמה שנים אחר החתונה ואין להם שום דאגת וטרדת פרנסה הם יכולים להשיג ולבוא למדריגה גדולה באותן השנים כי לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן ואל אצילי בני ישראל הם הסמוכים על שלחן אביהם ומתנהגים באמת וביושר לא שלא ידו שיהיה להם הסתרת ההשגה רק ויחזו את האלקים היינו שבאו למדריגה גדולה שהיו רואים אלקים לנגד עיניהם תמיד וע"י מה זכו לזה משום ויאכלו וישתו היינו כנ"ל שלא היה להם שום דאגת וטרדת פרנסה כי היה מוכן להם תמיד אכילה ושתיה וק"ל:

ויאמר ה' אל משה עלה אלי ההרה ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להרתם להרתם חסר כתיב והיינו לשון הריון שתוכל לעשות מן התורה הריון ולידה והבן:

תרומה

ויקחו לי תרומה ופי' רש"י לי לשמי י"ל בזה ע"ד משל בענין החתונ' כי כל ענין החתונה וכל ההכנות וצרכי החתונה הוא רק לשמח חתן וכלה ויש כמה אנשים שתופסים הטפל שבאים רק לאכול ולשתות ומשליכים העיקר וכן כל האי עלמא לבי הלולא דמיא והכל מה שברא הקב"ה בעולמו הוא לתכלית המכוון כדי לייחד חתן וכלה ויש כמה אנשים שרוצים לאכול ולשתות ולילך אחר התענוגים ומשליכים העיקר אבל החכם עיניו בראשו והוא מסתכל ועוסק תמיד רק לייחד חתן וכלה שהוא יחוד קוב"ה ושכינתיה ומשליך כל תענוגי עוה"ז אחר גוו וזהו י"ל שמרומז בפסוק ויקחו לי לשמי תרומה לשון הפרשה והיינו שמפריש עצמו מן הטפל והסניפין רק שמחזק בעיקר שהוא לייחד

תמיד קוב"ה ושכינתיה וזהו ויקחו לי היינו אותי לשמי היינו אל השכינה שהוא שם של הקב"ה כמ"ש בכל מקום אשר אזכיר את שמי ותרגומו די אשרי שכינתי וכו' היינו שעוסקים לקרב אותי אל השכינה הקדושה ולייחדם ביחוד גמור ואמת והבן:

או יאמר ויקחו לי תרומה ופירש"י לי לשמי ע"ד הידוע קוב"ה הוא ושמו אחד לא כבשר ודם כי שמו בפ"ע והוא בפ"ע ועיין באוה"ח על פסוק ושמי ה' לא נודעתי להם וכן שמעתי מן אא"ז זללה"ה בשם החכם בעחו"ה וצוה הקב"ה שיקח האדם להקב"ה אצלו כמו שמפורש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ממש אך איך אפשר ליקח הקב"ה כביכול שישרה אצל האדם והיינו ע"י התורה שהוא שמותיו של הקב"ה והיא הקב"ה ממש כנ"ל שהוא ושמו אחד וגם בזוה"ק איתא קוב"ה ואורייתא כולא חד וכשלומד תורה לשם הקב"ה והוא לקיים מצותיו ולשמור הל"ת ומזכיר אותיות התורה שהם שמותיו של הקב"ה בזה הוא לוקח להקב"ה ממש כנ"ל ושורה עליו השכינה כביכול כמ"ש בכל מקום אשר אזכיר את שמי כשיזכיר את שם של הקב"ה שהיא התורה הקדושה שכולה שמותיו אז אבוא אליך וברכתיך נמצא בעוסקו בלימוד תורה לשמה בזה הוא לוקח להשם כביכול וממשיך עליו השראת השכינה הקדושה וזה י"ל שמרומז בפסוק ויקחו לי היינו שיקחו אותי כביכול לשכון אצלם ואיך אפשר ליקח אותו כביכול לכך פירש"י לי לשמי היינו שיקחו שמי וממילא יהיו לוקח אותי כי אני ושמי אחד והיכן הוא והיכן שמו תרומה היינו תורה מ' היינו ע"י התורה כי התור' הוא שמי ממש ואיזה ללמוד ולעשות ולקיים וזהו מרומז תורה מ' היינו כי התורה ניתנה במ' יום כדי יצירת הוולד כי כמו הוולד נצטייר כל אבריו וגידיו במ' יום וכן התורה הקדושה שהוא שמו של הקב"ה הוא כנ"ל יש בה רמ"ח ושס"ה המצטיירים בה במ' יום ולזה נצטיירו במ' יום דווקא כנגד יצירת האדם שע"י האדם הנוצר בארבעים יום מצטיירים מצות התורה בקיום מצותיה ושמירת הל"ת או הלומד על מנת לקיימה והבן:

עוד אבאר בזה לפענ"ד מה שנשאלתי מאחי הרב החסיד המפורסם מוה' ברוך נ"י מה זה אשר דרשו חז"ל על תיבת תרומ' תורה מ' ויש לומ' בזה כי זה גלוי לכל בעלי הדעת ששורש נשמות ישראל הם בתורה רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות ל"ת ומבשרי אחזה אלוה כי אדם נוצר ונברא בארבעים יום בכל פרטי אבריו וגידיו כי קודם ארבעים יום יוכל להפוך מזכר לנקבה ומנקבה לזכר ואחר ארבעים יום אי אפשר עוד להשנות כי בארבעים יום נצטייר כל אבר ואבר עד שניכר בין דכר לנוקבא ואין להשיב הגם שזה צריך ג"כ להבין מפני מה דווקא בארבעים יום לא פחות ולא יותר אך אחר העיון בתיקונים ואחר האיר ה' עינינו למי שיחפוץ לרחמו אפשר זה להבין אך אין אנו עתה

בביאור זה עכ"פ עיקר הצטיירות האדם הוא בארבעי' יום לכל אבר פרטי ולכל גיד פרטי ושורש שורשו היא התורה כי הוא האדם הגדול אשר ממנה נתהוה כל העולמות וכל הנבראים בשביל ישראל הנקראים אדם בוודאי אין בפרט אלא מה שבכלל שהתורה ג"כ נצטיירה ברמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות ל"ת בכל פרטיהם בארבעים יום כי היה התורה מתחלה בצירופים קדושים אחרים כמבואר לבעלי הדעת ואח"ז נצרפו כ"א לפי צירופי הטהור והבן זה כי לא יכולתי להאריך:

עוד י"ל ויקחו לי תרומה וכו' דאית' בזוה"ק תרומה דא תורה מ' והיינו כי רבנן בצרו חדא והעמידו על ל"ט מלאכות ל"ט קללות ואית' כל העוסק בתורה טל תורה מחייהו והיינו שאינו צריך לעסוק בל"ט מלאכות להחיות את נפשו כי טל תורה מחייהו כי הם עסקו בטל מלאכות למשכן והכניסו קדושה במלאכות הנ"ל:

אבני שהם ואבני מלואים לאפוד ולחושן י"ל בזה ע"ד רמז כי יש שני עניינים בבחי' לימוד יש לימוד שלומד התורה ומזכיר אותיות התורה כמו שהם להבין מה שכתוב בו ויש שלומד בכוונה דלבא במחשבות קדושות וטהורות ואית' בזוה"ק כשלומד כפשוטו אז הוא מוריד שפע מן בתר כתפוי וכשלומד בכוונה אז הוא מוריד שפע מן נגד פניו ע"ש: וזה י"ל שמרומז כאן בפסוק כי ידוע בספר יצירה הוא מכנה התיבות בשם אבנים כדאית' שם תיבה אחת בונה וכו' והוא שאמר אבני שהם היינו יש שהוא לומד ומזכיר התיבות שמכונים בשם אבנים שהם היינו כמו שֶׁהֵם כפשוטו ויש אבני מלואי' היינו שהוא מזכי' התיבו' בכוונה דלבא וממשיך כוונת קדושות וטהורות בתוך הדיבורים שמדבר וזהו נקרא אבני מלואים שהוא ממלא את התיבות באותיות רבים כפי מה שמחשב בפירושן יש אלפים אותיות בפסוק א' אם היה רוצה לדבר ולפרש בפה מה שמחשב כוונת התיבות וממשי' עליהם מחשבות קדושות בכוונה דלבא והשני בחי' אלו הם לאפוד ולחושן היינו כשלומד כפשוטו אזי הוא מוריד שפע מבתר כתפוי שהוא בחי' אפוד שהוא מאחוריו בתר כתפוי כדכתיב על כתפות האפוד וכשלומד בכוונה הוא מוריד שפע מן פניו כנ"ל שזהו בחי' חושן שהיה על הלב נגד פניו גם הוא רמז שמונח על לבו והלב מחשב מחשבות קדושות בלימודו והבן:

ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה וכו' יש בזה רמז נפלא ע"ד שכתוב בזוה"ק האי עלמא בין תרי צדיקי יתיב והיינו כשיש צדיק למטה לעורר מ"נ אזי מעורר צדיק דלעילא להשפיע מ"ד וזהו ועשה כרוב אחד כרוב הוא אותיות ברוך לשון בריכת מים נוקבין היינו מקצה מזה כשיש צדיק לתתא שמעורר מיין נוקבין לתתא וכרוב אחד מקצה מזה היינו אזי מעורר ברוך היינו בריכה והמשכה ובריכה עליונה הם מים דכורין

מלעילא ע"י צדיק דלעילא והבן ויש בזה דרכים עמוקים בענין התפלה ובברכה ראשונה של תפלת י"ח וגם בחי' הארון שרומז אל הדיבור:

ועשית את הקרשים למשכן עצי שיטים עומדים להבין זה איך שהוא נוהג גם בזה הזמן בקיצור נמרץ כי קבלתי מן אא"ז זללה"ה כי קרש הוא אדם ולהבין זה הוא כי באותיות קרש הוא אותיות קשר והוא מרומז על האדם שהוא המקשר כל העולמו' ומייחדם זה בזה ולכן צריך האדם לקשר עצמו ומחשבתו תמיד בבוראו ועי"ז נתקשרו קוב"ה ושכינתי' וכל העולמות מתקשרים ומתייחדים זה בזה ואם חלילה הוא מקשר ומחבר עצמו אל השטות והבלי עולם שאין להם קיום והם דברים שיש להם תכלית וסוף זהו שמקושר בשקר ח"ו שהוא ג"כ באותיות קרש וזהו מה שאמר אא"ז זללה"ה וסרתם ועבדתם אלקים אחרים כי תיכף כשסר עצמו מן הדביקות והתקשרות האמת בבורא יתברך אזי עובד אלקים אחרים יחשב שנתקשר בהם שהם בחי' שקר וידוע שהאדם נברא בט"ור ויש לפניו שני בחי' כמ"ש ראה נתתי לפניך את הטוב וכו' ובחרת בחיים והתכלית העיקר הוא שישתדל בהתקשרות כל הדברים לשורשן ולעשות מרע שבהן טוב ע"ד סור מרע ועשה טוב מן הרע תעשה טוב ולהבין זה כי כל בחי' רע בשורשו הוא טוב ד"מ אכילה ושתיה וזיווג כשהוא מדבק עצמו כשעוסק בדברים האלה לשורשם אזי באכילה ושתיה הוא מעלה נ"ק ובזיווג גורם זיווגים עליונים ובנים צדיקים וח"ו להיפו' אז וישמן ישורון ויבעט היצה"ר מתגרה בו ודי לחכם וזהו איזהו חכם הלומד מכל אדם כאשר שמעתי בזה מאנשי קודש שהיו סביב אא"ז זללה"ה אפי' מן היצה"ר יש ללמוד ממנו ויש בזה דרכים שונים בדרך העבודה ועי"ז מעלין כל הרע לטוב ובזה מהפכין מדה"ד למדה"ר וזה י"ל שמרומז בפסוק ועשית את הקרשים למשכן היינו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ממש ויהיה בניו המשכן הזה בקרשים היינו בקשרים כנ"ל לקשר עצמו להבורא ב"ה ויקיים בכל דרכיך דעהו אפי' כשעוסק בדברים שהם מצד היצה"ר יראה לקשר עצמו בשורשם ובזה הוא מעלה אותם ונתעלה ונעשה מרע טוב כנ"ל והוא שאמר עצי שיטים היינו עצי לשון עצות שטים הוא מספר שטן ר"ל אותם הדברים שהם אפי' מצד השטן כנ"ל עומדים היינו יהיה להם קימה ועליה ע"ד ויקם השדה לאברהם היינו בשביל שהיה לאברהם היה לו קימה ועליה כן הוא ג"כ כאן הפי' שמעלה ומקים אפי' בחי' הרע שהם מצד השטן ויצה"ר ונעשה מרע טוב ובזה מהפכים מדה"ד למדה"ר ונמתקין כל הדינים כן יהיה בב"א:

שני אדנים תחת הקרש האחד לשתי ידותיו: י"ל בזה ע"ד רמז ונקדים הגמרא כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם יהיה בעזרו ע"כ והנה צריך להבין מפני מה דוקא אלקי

אברהם גם היה ראוי לומר הקובע מקום להתפלל והנכון בזה לפענ"ד ע"ד כה אמר ה' ליעקב אשר פדה את אברהם והיינו שבזכות יעקב יצא אברהם מאור כשדים כי מאברהם נפיק ישמעאל ומיצחק עשו עד יעקב שהיתה מטתו שלימה ואיתא בזוה"ק וירא את המקום מרחוק המקום דא יעקב ע"ש וכבר אמרתי בזה אשר פדה את אברהם לשון התגלות שע"י נגלה בחי' החסד מדת אברהם שהיה אחיד יעקב בתרין דרועין וזה י"ל הקובע מקום היינו בחי' יעקב והוא שם הוי"ה ב"ה כידוע בהכאה הוא מספר מקום לתפלתו היינו השכינה שנקראת תפלה כמ"ש ואני תפלה והיינו שמייחד קוב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו שהוא יראה ואהבה אז אלקי אברהם יהיה בעזרו היינו שיעקב פדה את אברהם שהוא בחי' חסד ונתגלה ביחוד ח"וג שהם תרין דרועין וזה י"ל שמרומז בפסוק שני אדנים היינו שני בחי' אדני שהוא כביכול קוב"ה ושכינתיה לקרש האחד היינו לקשר האחד ר"ל ע"י האדם שהוא בחי' קשר יראה לקשר ולייחדם באחד ובזה נתקשרו כל העולמות והוא בחי' יעקב כידוע מחז"ל שהיה העולם מתמוטט עד יעקב אבינו ע"ה והוא לשתי ידותיו היינו לתרין דרועין כנ"ל כל הקובע מקום לתפלתו היינו בחי' יעקב ובזה נתאחד בתרין דרועין שהם ח"וג בחי' אהבה ויראה והבן כל זה היטיב כי קצרתי:

וכפלת את היריעה הששית אל מול פני האוהל י"ל בזה ע"ד רמז כי כל החסרונות והרעות שבאים ח"ו על האדם יבין שיש חסרון כזה בשכיגה כביכול וכבר נתבאר זה לעיל כמה פעמים ואית' בזוה"ק יום הששי יום ששי לא כתיב אלא הששי לרבות שביעי ע"ש וזה י"ל הרמז גם כאן וכפלת את היריעה היינו לשון רעה ח"ו כשבא עליך אזי וכפלת לשון כפל היינו חסרונך וחסיון השכינה כביכול וזהו הששית בה"א לרבות שביעי שהוא מדה השביעי' שהוא מלכות השכינה כביכול כנ"ל והיינו להתפלל עבור השכינה וימולא ממילא חסרונך והבן:

או יאמר וכפלת את היריעה השישית כי ידוע ה' תתאה הוא דינא דמלכותא וה' עילאה מינה כל חידו וכל נהירו דאנפין נפיק והוא שמרמז וכפלת את היריעה השישית היינו השביעית כנ"ל ר"ל מדת מלכות שהיא ה' תתאה דינא דמלכותא שמשם דינים ורעות מתעוררים תכפול הה' היינו ה' תתאה עם ה' עילאה דמינה כל חידו כנ"ל ובזה יהיה נמתק הדינין והמשכיל יבין:

תצוה

ואתה תצוה את בני ישראל י"ל ע"ד כל העול' לא נברא אלא לצוות לזה היינו להצדיק וזה י"ל הרמז שאמר הש"י למשה ואתה תצוה היינו אתה הוא הצוות של כל בני ישראל כי כל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל וכל ישראל הם לא נבראו אלא לצוות לך והבן: **ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד** י"ל בזה בדרך רמז מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח כי ידוע כולם בחכמה עשית שכל הדברים בחכמה נבראו ונעשו והתיקון שלהם הוא ג"כ ע"י חכמה היינו כשמדבר דבורים וצירופי אותיות בחכמה בזה הוא מעלה כל הנצוצות קדושים התחתוני' הנתונים בשפלות ובזה ממשיך להם אור ומאירים מחשכיותם וזה י"ל שמרומז בפסוק שמן זית היא החכמ' כידוע זך היינו הכ"ב אותיות התורה וה' אותיות מנצפ"ך כפולי' הם מספר ז"ך והיינו ע"י שמדבר צירופי אותיות הקדושים בחכמה שהיא בחי' שמן זית אז כתית למאור היינו מה שהיה מתחלה כתית ומעוך ונמוך ממשיך לו אור שהתחיל להאיר מגו חשוכא: ושורש הכל הוא להעלות נר היינו השכינה הנקראנר כמו כי נר מצוה וגם נשמת האדם נקרא נר כמו כי נר ה' נשמת אדם: ועיקר הוא להעלותם לבחי' תמיד שהוא בחי' ארבע אלפין שהם מן ד' אהי"ה שהוא בחי' תמיד: והיינו שהוא מעלה אלופו של עולם שהוא השכינה כביכול הנקרא נר לבחי' ארבע אלפין של ד' אהיה: ונעשה ה' אלפין: ועי"ז נמתקו הדינים בשורשן ויש בזה עוד רמז אל כוונת הקטורת ויאמר ה' אל משה ע"ש.

שתי כתפיו לזכרון יש בזה סוד כוונה ויחוד לזכרון בר"ה מענין כתפיים ע"ש וזהו שמרמז שתי כתפיו הם יחוד לזכרון והמש"י:

עוד י"ל שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד כי איתא בר"מ כי התורה היא רמ"ח מצות עשה כדי להמליך הקב"ה על כל רמ"ח איבריו וממילא נמלך על כל העולם ועיין בפרשה משפטים דף קי"ח ע"א וזהו י"ל שמן זית היינו התורה שנמשל לשמן זך היינו יהיה זך בלי שום עירוב שמרים ופסולת וכוונה אחרת רק להמליך הקב"ה על רמ"ח אבריו וזהו מאור ע"ה גימ' רמ"ח להעלות נר כי השכינה כשמקבלת מבין תרין דרועין נעשה נר עיין בפ' תרומה במאמר האי רביא דלא יכיל ברכת מזונא ע"ש וזהו להעלות נר תמיד היינו שיהיה נעשה מן מאור שהוא מספר רמ"ח נר ע"י שתקבל מבין תרין דרועין ויהיה זיווג תמיד בסוד תרין רעין דלא מתפרשין בתדירא והמש"י:

רבוע יהיה כפול יש בזה רמז נפלא לענ"ד מה שחנני ה' בזה ברחמיו וברו"ח ע"ד והיה ביום ההוא יהיה ה' אחד וכו' ואיתא בכוונת האר"י ז"ל שהפירוש הוא כך כי השם הוי"ה ב"ה אותיות י"ה הם א"וא רעין דלא מתפרשין לעלמין ובאותיות ו"ה יש לפעמים פירוד

ח"ו אבל לעתיד יהיה הכל שוה שיהיו אותיות וה" ג"כ תמיד ביחודא וזהו הפי' בפסוק ביום ההוא יהיה ה' היינו השם הוי"ה כולו שוה ו"ה לי"ה כאלו היה יהיה היינו שני פעמים י"ה ע"כ והבן וזה י"ל שמרומז כאן בפסוק כי ידוע שם הוי"ה ב"ה נקרא שם בן ד' וזהו רבוע מה שהוא כעת רבוע שם בן ד' יהיה לעתיד נכתב יהיה כפול היינו כפל אותיות י"ה ע"ש שיהיה יחוד גם בו"ה תדירא בלי שום פירוד לעולם יהי רצון שיהיה בב"א אמן:

עוד י"ל ע"ד הגמרא כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו וזה י"ל הרמז כשמתפלל ע"ז רבוע היינו שם בן ד' יהיה היינו יתהוה שיהיה בבחי' י"ה י"ה כנ"ל כפול אזי יכפול לו הקדוש ב"ה פרנסתו וק"ל:

ולא יזח החושן מעל האפוד והנה מפרשי התורה מונין אותו בכלל התרי"ג מצות שחייב כ"א מישראל לקיים תמיד כי ידוע שהתורה היא נצחיות ונוהג בכל אדם ובכל זמן: וי"ל בזה לפענ"ד מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח איך שמצוה הזאת הוא נוהג בזמן הזה ג"כ כי החושן היה על לבו ואפד הוא מספר פה וזהו ולא יזח החושן היינו הלב מעל האפד היינו מעל הפה שיהיה פיו ולבו שוים ולא יהיה חלוק לבו מפיו וק"ל:

ונתתה אל חושן המשפט את האורים ואת התומים והיו על לב אהרן וכו' י"ל בזה בדרך רמז האורים דא יראה שיש בו אותיות יראה התומים לשון תמימות ואחדות דא אהבה מספרו אחד והיו על לב אהרן היינו שיהיה בלב שלם בכל לבו שני בחי' אלו יראה ואהבה:

עוד י"ל ע"ד דאיתא בגמר' כל המתמים עם הקב"ה שעה עומדת לו שנאמר התהלך לפני והיה תמים וכו' והיית לאב המון גוים ופירש"י עולה לגדולה דכתיב מקודם לזה לא יקרא שמך אברם כ"א אברהם יהיה שמך כי אב המון גוים וכו' ואית' שהוסיף לו ה' חומשי תורה ועי"כ עלה לגדולה והיית לאב המון גוים וגם הגביה אותו למעלה מכל המזלות שנאמר הבט נא השמימה וכו' אין הבטה אלא מלמעלה למטה והכל אחר שנתוסף לו הה"א שהוא ה' חומשי תורה כי ע"י התורה שישראל דבוקים בה אמרו חז"ל אין מזל לישראל שהם למעלה למעלה מכל המזלות והתורה אומרת בי מלכים ימלוכו שעל ידי התורה יכולין לשבור כל הבעלי מזלות והשרים ואיתא אור שנברא בששת ימי בראשית היה אדם יכול להסתכל בו מסוף עולם ועד סופו וגנזו הקב"ה לצדיקים בכל דור ודור ושמעתי מאא"ז זללה"ה היכן גנזו הקב"ה בתורה גנזו שע"י התורה יכול להסתכל מסוף עולם ועד סופו והנה איתא ליהודים היתה אורה זו תורה ומהיכן למדו אבותינו זה מדכתיב אורה בה' והי' די לכתוב היתה אור אלא לרמוז אור ה' חומשי תורה והם ה'

אורות ואעפ"כ הוא כולה חד ע"כ אורה זו תורה שיש בה ה' חומשי תורה והוא חד וזה י"ל הרמז בפסוק ונתת אל חשן המשפט שהוא על הלב ומסתמא יש בו ג"כ בחי' לב והוא רמז על התורה שהוא לב כי מתחיל בב' ומסיים בל' את האורים היינו ה' אורים ר"ל ה' אורי' של ה' חומשי תורה זוכה ע"י התורה ואת התומים היינו כשמתמים עם הקב"ה שעה עומדת לו והיינו שעולה לגדולה כנ"ל כ"א לפי מדריגתו כדאיתא בזוה"ק ומשה עלה אל האלקים כל עלמא כד סלקין סלקין לרבו ולמלכו ומשה כד סליק כתיב עלה אל האלקים זה היה כל עליותיו וכן כל אדם ע"י התורה יכול לעלות לגדולה ולהשיג ה' אורות שבתורה שנכללו בחד ולהשתמש באור הגנוז אור המוצנע מסוף עולם ועד סופו וזהו והיה על לב אהרן היינו שהכל הוא ע"י התורה שנקרא לב כנ"ל והבן:

ועשית מעיל האפוד כליל תכלת וכו' פעמון זהב ורמון וכו' י"ל בזה בדרך רמז דהנה הרמב"ם חלק איכות הדיבור לחמשה ענייינים אסור ומותר ומצוה וכו' עיי"ש והנה הצדיק השלם יכול להעלות כל הדיבורים לעשותם בסוד הקדושה בתורה ותפלה והוא שרימז הפסוק ועשית מעיל האפוד אפד גימ' פה מעיל לשון מעילה ובגידה והיינו אפילו בבגידת הפה היינו דיבורים שלא לצורך אפי' אותם תעשה כליל שיוכלל תכלת היינו במקום הקדוש' והירא' כידוע תכלת היא בחי' יראה ויכול לעשותם כפי תחרא תרגומו כפי שריון ושריון היינו צדקה ע"ד וילבש צדקה כשריון וצדקה היא רמז על תורה ותפלה כמ"ש באורח צדקה תמצא חיים גם צדקה רמז על תפלה כי ר"ת של צדקה צ' אמנים ד' קדושות וכו' היינו שיעשה דיבורי חול כדיבורי קודש של תורה ותפלה וזהו כפי תחרא כפה המדבר דברי קודש המרומז בתרגום של תחרא וכו' ועשית על שולי המעיל היינו שפסולת והבגידה והמעילה שהם דברים האסורים לעשותם פעמון זהב פעמון הוא ע"ד ותחל רוח ה' לפעמו ורמון היינו תפלה שהוא רמז על פושעי ישראל שהם מלאים מצות כרימון וכל תפלה שאין בה מפושעי ישראל אינה תפלה ולא תעלה לרצון כ"א עם פושעי ישראל והוא שאמר להעלות אותם דברי בגידות ע"י תורה ותפלה שיהיה בה מפושעי ישראל ואז ונשמע קולו בבואו אל הקודש היינו שאז תפלתו נשמעת כשיהיה בצירוף פושעי ישראל והבן:

כי תשא

כי תשא את ראש בני ישראל יש בזה רמז הידוע מאא"ז זללה"ה וכבר נתבאר זה כמה פעמים כי צדיקיא אינון שלוחי דמטרוניתא וכל מגמתם יהיה על השכינה כביכול וכן אמר ג"כ הרב המגיד המנוח מוהרר דוב בער זללה"ה על המשנה אין עומדין להתפלל

אלא מתוך כובד ראש היינו מכובד שבראש ר"ל על השכינה כביכול וזה י"ל שמרומז ג"כ בפסוק כי תשא אין תשא אלא תפלה כמ"ש ואל תשא בעדם רינה ותפלה והוא שאמר כשתשא תפלה להש"י את ראש בני ישראל ראוי שיהיה עבור הראש היינו השכינה הקדושה כנ"ל והבן: אופן אחר י"ל ע"פ ששמעתי מחכם אחד בדורינו ה"ה הרב המגיד מפולנא' מוה' יוסף ני"ו כי המשל כשאדם מייגע המוח שלו ע"י שלא ישן כל צרכו אזי כל האברים כבידים עליו ואינו יכול לנענע אותם בשום מלאכה או משא ומתן וכשהמוח פנוי וחזק ורחב אזי בא בהירות וזהירות לכל האיברים וזה אין צריך ביאור כי מיחוש הוא לכל בעל חי מרגישו וכמשל הזה הוא ג"כ בענין הצדיקים שהם ראשי הדור והעם נקראים אברי הצדיק וכשהראש פנוי היינו הצדיק כשיש לו הרחבה והוא פנוי מכל עסקים וטרדות אז ממילא יכול להעלות כל האברים שלו היינו המוני עם ויבוא בהירות וזריזות להם לעבודת הבורא יתב' ויתעלה וזי"ל שמרומז הפסוק כי תשא היינו כשתרצה לנשא ולהעלות את ישראל אזי תעלה המוח והראש שלהם דהיינו הצדיקים והחכמים שהם ראשי הדור שיהיה להם מנוחה והרחבה בדעת אזי ממילא גופא בתר רישא גרירא ויעלו כל בית ישראל עמו ויבוא בהם זריזות וחיים וחשק גדול לעבודת הבורא יתברך וזהו את ראש בני ישראל והבן: ויש בזה עוד רמז ע"ד שאמרתי על פסוק ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך וכו' ויש מזה רמז בכאן ראש בני ישראל ר"ת רבי את ראש בני ישראל ס"ת "שילת וצריך לבאר בעהש"י: ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם יש בזה סוד ידוע כי המגפה באה מחמת הסתלקות ד' שמות הפשוטים מן המלואי' מלואים גי' מגפה ע"ה והכוונה שיחזור להאיר בהם הפשוטים וזה י"ל שמרומז בכאן ולא יהיה בהם נגף בפקוד היינו לשון יחוד כמו חייב אדם לפקוד וזהו בפקוד אותם היינו כשתייחד אותיות שמהם בא הניגוף כנ"ל שהם מספר מגפה ואז לא יהיה בהם נגף היינו מגפה כנ"ל והמש"י:

ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה: י"ל בזה לענ"ד מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח כי גלוי וידוע בשם אא"ז זללה"ה שאחר התפל' שאדם מתפלל צריך ליזהר במעשיו כי עלול הוא ליפול ח"ו לכעס או לשאר דברים שאינ' מהוגנים והיינו אם מתפלל במדת יראה נופל מזה אח"כ בכעס חלילה וחס ואם מתפלל במדת אהבה גדולה יכול לבוא לפעמים אח"כ לאהבה שאינה צריכה ומזה תבין בכל מדה ומדה ועצה היעוצה בזה הוא לסמוך תיכף אחר התפלה לד"ת או למלאכה והדברים הללו צריך ביאור רב ועומק בהרחבה כי לא ניתן לכתוב על הספר והרב החסיד מוה' יעקב יוסף הכהן סמך דברי פי חכם על משנ' במס' אבות כל תורה שאין עמה מלאכה

סופה בטילה וגוררת עון כנ"ל והבן וזה י"ל שמרומז בפסוק ואמלא אותו רוח אלקי' היינו רוח ממללא לדבר בתורה ותפלה בחכמה ובתבונה ובדעת ועוד מעלה אחת יתירה הצריך לעבודת ה' ובכל מלאכה היינו לסמוך תיכף אחר התפלה עכ"פ לאיזה מלאכה כמאמר התנא במשנה דמסכת אבות כל תורה שאין עמה מלאכה וכו' וגוררת עון ולזה אמר ובכל מלאכה וזהו מה שרצינו לבאר וחכם יבין:

ולחשוב מחשבות לעשות בכסף ובזהב ובנחושת ובחרושת אבן למלאות ובחרושת עץ וכו' דבר זה גלוי וידוע לכל בעלי הדעת כי הכל הולך אחר המחשבה וידוע מה שכתוב בזוה"ק ובתיקונים כי המשכן וכליו הם דוגמת עולמות עליונים וציורא דעובדא דמעשה בראשית ומעשהו היה משלש עשרה מדות כסף וזהב וכו' שכולם הם מדות ידועים למשכיל בהם ותורתינו תורת אמת נצחיות וקיימת לעולמי עולמים בוודאי נא נאנס נכתב מעשה המשכן וכל כליו בתורתינו הקדושה אלא כדי להורות לנו הדרך האיך הוא בכל אדם שיוכל לבנות משכן וכלים להשרא' השכינה בקרבו כי זה היה כל מעשה המשכן כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם ממש וכמ"ש בתיקונים זכאה הוא מאן דעביד ליה דירה נאה בליביה כלים נאים באברים דיליה וכו' והוא ע"י הזדככות מדותיו הגשמיים בכל פרטיהם ללבנם ולצרפם לעשותם ככסף צרוף וכזהב מזוקק שבעתים וכנחושת קלל וממילא יבוטל מזה כל גבהות לבו ויהיה לו דירה נאה בליביה כי בהבטל ממנו כל גבהות לבו אזי יהיה לבו נר דליק אחרי ה' ותורתו וחכמתו ויהיה אכילתו ושתיתו מזוכך להיות נקרא זה השלחן אשר לפני ה' והוא שאמר דוד המע"ה אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה' וכו' היינו מקום פנוי מן ע"ז כמו אנכי פניתי הבית מן ע"ז וכשיהיה המקום פנוי וכשר ויבנה שמה בית נכון ונשא להיות מוכן להשראת השכינה שם אזי בוודאי יצמצם שם שכינתו כביכול ב"ה וב"ש כדי לשכון שמה כי בוודאי חפץ האב להיות תמיד עם בניו הידידים והאהובים אליו אשר מעיו המו עליהם וכמשל המדרש על פסוק ועשו לי מקדש וכו' עשו לי קיטון א' וכו' ובזה הוא ממליך הקב"ה על כל אברים דיליה וממילא נמלך על כל העולם כולו ונתפרסם אלוהותו ומלכותו בכל משלה שאין שום דבר בעולם שלא יהיה בו בחי' אלוהות המחיה והמקיים את הדבר ההוא ולכן בכל דבר שעוסק בו אפי' בדברים גשמיים הוא מדבק עצמו לשורשו בחי' אלוהות שיש בו ובזה אמרתי כבר על פסוק ה' בציון גדול ורם הוא על כל העמים בציון היינו בדברים המצויינים והמסומני' כל הדברים גשמיי' הנקראים בשם כ"א ואחד לפי מה שהוא ד"מ כשעוסק בכסף או בזהב או בנחושת ששמם הוא מורה ג"כ על מדות ידועות או בפשטן ובעוסקו בדברים ההם

הוא מדבק עצמו לשורש אותיות שלשם הדבר ההוא שעוסק בו שהוא חיותו כידוע שם כל דבר הוא חיותו או כידוע כי כסף יש בו ג"כ רמז אל בחי' תאוה וכן בכל מדה ומדה שהוא עוסק בו אינו עוסק בגשמיות הדבר רק מדבק עצמו לשורש הדב' לעולם המחשבה ועי"ז הוא מזכך כל הגשמיות ונכנעים כל הקליפות להקב"ה ב"ה וב"ש וזהו ה' בציון היינו בסימן וציון שם כל דבר ודבר נעשה שם ה' גדול בהזדככות הדבר הגשמי ונתקרב לשמו שהוא שורשו וחיותו ובזה ורם הוא על כל העמים היינו שנכנעים כל הקליפות ונתפרסם אלוהותו ומלכותו בכל משלה כנ"ל וזה שאמ' ג"כ דהמע"ה כי אני ידעתי כי גדול ה' ואדונינו מכל האלקים היינו ע"ד הנ"ל ע"י שאני ידעתי היינו בחי' דעת שמחבר כל דבר לשורשו היינו לבחי' אלוהות שיש בו ובזה נזדכך הגשמי ועולה לה' ובזה נתגלה גדולת ה' ונעשה בזה אדונינו שנכנעים כל הקליפות והוא מושל ואדון עליהם וזהו מכל האלקים היינו ע"י בחי' אלוהות שיש בכל דבר ודבר הנקראים בשם וזה י"ל שמרומז כאן בפסוק ולחשוב מחשבות לעשות בכסף ובזהב וכו' היינו כשעוסק בדברים הללו העיקר הוא להעלותן לעולם המחשבה וידבק עצמו שם כנ"ל וזה מה שרצינו לבאר:

ובחרושת אבן למלאות וכו' יש לומר בזה כי בפסוק הקודם כתוב איך שהתפאר הקב"ה את בצלאל לפני ישראל כדי שיאמינו בו ישראל בכל דבריו וישמעו אליו לקבל ממנו חכמת בנין המשכן וכליו בכדי שלא יאמר כל אחד ואחד שאתו תלין החכמה וכמו שיש הרבה בדור הזה המקבלים איזה דבר מרבם ואח"כ בועטים ברבם ונראה להם שהם חכמו יותר ולזה התפאר הש"י את בצלאל ואמר ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור וכו' היינו שיש לו זכות אבות ועוד הוא בעצמו מלא בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה כנ"ל ובחרושת אבן למלאות הוא ע"פ שאמר אאזי"ע זללה"ה לתרץ קושיא עצומה במשנה דמסכת אבות הלומד מחבירו פרק א' וכו' עאכ"ו ואמר הוא ז"ל כי מי שלומד מן הצדיק אפילו דבר א' ואות א' יכול האות הזה לפרות ולרבות אצלו והדבר הזה צריך ביאור רב להבין את זה מפני מה הוא כך והוא שאמר הכתוב כאן ובחרושת אבן למלאות היינו כי בצלאל הוא צדיק גדול אפילו מי שלומד אות א' הנקרא אבן כנ"ל בשם ספר יצירה כשלומד ממנו אז הוא למלאות היינו יכול להתמלאות ממנו בכל חכמ' כי האו' ההוא הוא פרה ורב' אצלו כנ"ל והוא צריך ביאו' ואין כאן מקומו ואי"ה כשיעזו' ברחמיו לפרש אותו אזי אבאר אותו בעזרתו לפי קט שכלי:

ובחרושת עץ לעשות בכל מלאכת מחשבת וכו' י"ל בזה הרמז ע"פ דאיתא בגמרא כל העוסק בתורה טל תורה מחייהו ויש להבין זה כי גלוי וידוע כי אחר חטא אדה"ר נעשה שבירה ונפלו כל הדברים לעמקי הקליפות ונתערב רע בטוב ולזה צריך לעסוק בל"ט

מלאכות וזהו ל"ט מלקיות ר"ל והבן אך דאין לוקין בשבת ות"ח שהוא ג"כ בחי' שבת כידוע הוא אסור בעשיית מלאכה גשמיות רק תורתו אומנתו וא"ת איך יוציא הנצוצות קדושות שנפלו בסוד ל"ט מלאכות כנ"ל: יש בזה הקדמה עצומה מן אא"ז זללה"ה כי ע"י עוסקו בתורה הוא מעלה כל הנצוצות הנ"ל וגם כל המלאכות הנפעלים בכל העולמות נתגלים ונתעלו על ידו ד"מ זה זורע וזה קוצר וזה חורש בגשמיות או מי שמחליף פרה בחמור ות"ח הלומד תורה לשמה הוא עוסק בענין אותן המלאכות ובזה מעלה אותן הדברים לרוב טוב וגם כל המלאכות הנעשים בעולם הגשמי עולים על ידי דיבורו והתקשרותו בתורה ובקב"ה אך זה דווקא כשעוסק בתורה לשמה אזי מכניס חיות בתורה עצמה כאשר אמרתי על משנה במסכת אבות כל המכבד את התורה וכו' פי' שנותן כבוד שהוא מספר ל"ב נתיבות החכמה והחכמה תחיה בעליה נמצא ע"ז הוא נותן חיים לתורה וזהו צריך ביאור רחב ונבון לב ימצא הרבה בהקדמה זו וכבר הארכתי בזה בפסוק וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב וכו' ע"ש וזהו כל העוסק בתורה ונותן חיים לתורה אזי טל תורה מחייהו היינו שאינו צריך לעסוק בל"ט מלאכות רק הכל נבררו ע"י התורה שיש בה ענין ל"ט מלאכות והוא המחיה אותם ועולים כל הבחי' לשורשם וזהו ובחרושת עץ חרושת לשון מחשבה כמ"ש וחורש מחשבות והיינו כשכל מחשבתו הוא עץ היינו בהתורה שהיא עץ חיים לעשות בכל מלאכת מחשבת היינו ע"י התירה נעשה כל המלאכה בסוד המחשבה ויש להם עליה וחיים ע"י טל תורה כנ"ל והבן:

או יאמר ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה וכו' לחשוב מחשבות ובחרושת אבן למלאות ובחרושת עץ לעשות בכל מלאכה ע"ד משל מי שהוא למדן גדול אינו יכול ללמוד עם תינוקת קטנים ומי שאינו למדן אינו יכול ללמוד עם תלמידים גדולים רק לפי בחינתו אך מי שיש לו אמיתת החכמה והוא דבוק בה אז יכול ללמוד עם כולם וכל אחד יכול ללמוד ולקבל ממנו לפי מדריגתו: וזה היה חכמת שלמה המע"ה שכתוב בו וידבר אל העצים ואל האבנים היינו שהיה יכול לדבר אף עם מי שהיה לו לב אבן כדכתיב והסירותי את לב האבן וכו' מכלל שיש מי שיש לו לב אבן. וזהו י"ל ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה וכו' היינו שהיה דבוק לאמיתת החכמה והיה יכול ללמוד עם כולם וזהו ובחרושת אבן היינו אף עם מי שיש לו לב אבן והלב מחשב ולכך אמר חרושת שפירושו מחשבה ובחרושת עץ היינו משום שהיה דבוק מחשבתו שהוא חרושת תמיד בעץ היינו התורה שנקרא עץ חיים והיה דבוק לאמיתת החכמה כנ"ל ולכך היה יכול ללמוד עם כולם ושיכנסו דבריו אף למי שיש לו לב אבן כנ"ל והבן:

או יאמר ובחרוש' אבן ובחרושת עץ ע"ד מאמר' ז"ל היום אומר לו עשה כך ולמחר כך עד שאומר לו לך עבוד ע"ז והוא לכאורה אינו מובן שהוא רחוק שיאמ' לו לך עבוד ע"ז ממש אך דהא מת הוא כך דיש כמה מן האומות שאינם מאמינים כלל בע"ז ויודעים שאין בהם ממש אך מחמת שאינם מאמינים בה' נקראים ג"כ עובדי ע"ז כן נמי הפירוש שם כשהוא מתרחק מאמונת אלוהות בכל פעם שמתרחק מן ה' ויוכל להיות שיתרחק ח"ו לגמרי מן אמונת אלוהותו יתב' ונקרא עובד ע"ז כנ"ל וזה י"ל ע"ד הנ"ל ובחרושת אבן ובחרושת עץ היינו שהיה יכול ללמוד אף למי שיש לו מחשבה לעבוד ע"ז והיינו ע"י שהוא מתרחק מה' ומאמונתו נקרא עובד ע"ז שהוא עץ ואבן וזהו ובחרוש' אבן ובחרושת עץ וק"ל:

או יאמר ובחרושת אבן ובחרושת עץ ע"ד יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ וזה י"ל פי' הפסוק ואמלא אותו רוח אלקים היינו שהי' בו רוח אלקים לצרף אותם אותיות שברא אלקים שמים וארץ ולכך נכתב אלקים כי בבריאת שמים וארץ וכל עובדא דבראשית הזכיר שם אלקים כמ"ש בראשית ברא אלקים וכו' ויכל אלקים וכו' מלאכתו אשר עשה ולכך השכינה היה שורה במעשה ידיו וזהו ובחרושת אבן כי השכינה נקראת אבן ע"ד אבן שלימה מסע נבנה היינו שהיה נבנה מאליו כמ"ש והבית בהבנותו והיינו ע"י השכינה שנקראת אבן וזהו אבן שלימה מסע נבנה וזהו ג"כ ובחרושת אבן היינו שהיה מלאכת השכינה כביכול והיינו כי איתא בתיקונים במשכנא אית ביה ציורא עובדא דבראשית וכיון שהיה יודע לצרף האותיות שנבראו בהם שמים וארץ ממילא בכלל גם ציור המשכן שהיה נעשה במאמר כמו העולם שנברא בעשרה מאמרות וזה מלאכת השכינה כביכול וזהו שאמר ובחרושת עץ היינו מחמת שהיה יכול לצרף האותיות התורה שנקרא עץ חיים שבהם נבראו שמים וארץ וממילא בכלל זה גם ציור המשכן כנ"ל ולכך היה בחרושת אבן היינו מלאכת השכינה שנבנה מאליו כמו אצל שלמה כנ"ל וזהו לעשות בכל מלאכה היינו ע"י צירופים של האותיות היה יכול לעשות כל מלאכה שבעולם כי השכינה שורה במעשה ידיו כנ"ל והבן:

ולחשוב מחשבות לעשות בזהב בכסף ובנחושת ותרגומו לאלפא אומנוון והנה התרגום הזה הוא תמוה גדולה לכאורה שלא נזכר כלל בפסוק מזה וי"ל בזה לפענ"ד מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח ולבאר ג"כ הכפל לשון לחשוב מחשבות כי ידוע מי שחושב איזה מחשבה ואינה מוציאה מכח אל הפועל נמצא מחשבתו בטילה והיה כלא היה אך כשמוצאה מכח אל הפועל אזי נתקיימה מחשבתו ונקרא למפרע מחשבה וזה י"ל לחשוב מחשבות היינו שהיה מחשבתו נעשה חשוב ע"י לעשות היינו שבא לעשייה והוציאה מכח אל הפועל והנה במשכנא היה ציור עובדא דבראשית ובצלאל היה יודע

לצר' האותיות של עובדא דבראשית כנ"ל בוודאי היה מכוון כל דבר כמו במעשה בראשית דאיתא בזוה"ק ובתיקונים כשברא הקב"ה את העולם בתחלה היה במחשבה ראשיתא דכולא ואח"כ אפיק ששת ימי הבנין וכל חד אפיק אומנותא דיליה כדאית' בזוה"ק דכל חד גלי עבידתא ויהיב חיליה בהאי יומא והיינו כל מדה ומדה מז' מדות שהם נקראים שבעה ימי הבנין שבהם נברא העולם וכן היה נמי בוודאי אצל בצלאל שבתחלה היה מחשבה כמ"ש ולחשוב מחשבות ואח"כ לעשות שהוציא מכח אל הפועל וכמו שכל אחד מז' ימי הבנין אפיק אומנותא דיליה כן הוא נמי תיקן כל הז' מדות וזהו בכסף ובזהב ובנחושת שהם מדות חסד גבורה תפארת וכן שאר כל המדות בכח הז' מדות אפיק אומנותא דיליה וניתקן כל הז' מדות על ידו וזהו שרימז התרגום על ולחשוב מחשבות לעשות לאלפא אומנוון היינו שהש"י נתן בו חכמה ותבונה שילמוד מן עובדא דבראשית כמו שהיה שם בתחלה מחשבה כנ"ל ואח"כ כל אחד אפיק אומנותא דיליה אל הפועל כן ג"כ הוא היה עושה בתחלה לחשוב מחשבות ואח"כ לעשות שכל חד אפיק אומנותא דיליה וזהו לחשוב ר"ת "חשב היינו חמשים שערי בינה היינו שע"י מחשבתו שהיה מן עולם הבינה הוציא מכח אל הפועל והמש"י:

איתא בגמרא יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ להבין זה צריך ביאור רחב ואקצר והחכם ישכיל ויבין כי בהבראם אותיות באברהם כי בחסד נברא העולם כמ"ש עולם חסד יבנה וזהו כלל גדול שבאותיו' נברא העול' נמצ' הי' צירוף האותיות בחסד וידוע שהקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית ומנהיג את עולמו במדת החסד כבריאה ראשונה נמצא בכל יום הוא צירו' אותיות בחסד שע"י אותיות ההם הקב"ה מחדש הבריאה וד"מ כשהקב"ה משפיע מזון ופרנסה לכל באי העולם בחסדו הגדול נעשה צירוף אותיות של פרנסה או של רפואה או של שלום וכל השבעה ענייני טובות הנזכר בספר יצירה והכל בכח השעשועים של צדקה שיש בעולם כידוע מאנשי השם שעל ידם נעשה צירוף אותיות של חסד והם הם שמהפכין מדת הדין למדת הרחמים והיינו שמהפכים האותיות שיעשו צירו' של חסד וחלילה כשיש רשעים מהפכים וכו' שיהיו האותיו' שלא ביושר שהוא מורה על חסד כמו שהיה בעת הבריאה רק בהיפוך ונעשין צירופים אחרים בהיפוך ז' הטובות הנ"ל הנזכרים בספר יצירה והצדיקים מהפכין שיהיה צירו' המורה לשבעה הטובות כמו שהיה בעת הבריאה צירו' של חסד וזהו יודע היה בצלאל לצר' האותיות היינו להביא הצירו' באותיות כמו שהיו בעת הבריאה דהיינו צירו' החסד וזהו שנבראו בהם שמים וארץ והבן זה מאוד:

עוד י"ל בביאור זה כי ידוע שהאותיות הם קדושי' ובהם נבראו כל העולמות ושמים וארץ וכל חייליהם וכל מה שאדם עושה הן טב הן ביש חלילה הכל הוא באותיות כפי ענין הדבר שעושה וכשעושה רע ח"ו אזי הוא פוגם באותיות שנצטרפו אל הרע ההוא ומוריד ח"ו האותיות הקדושים לשפלות ולעמקי הקליפות וכשיש צדיקים בעולם אזי ע"י מה שמדברים האותיות הן בתורה ותפלה בדחילו ורחימו או בדברי גשמיות או בסיפורי מעשיות כידוע מן אא"ז זללה"ה שיש אנשים שצריך להעלותן בסיפורים ולאו כל אדם זוכה לזה כי לא כל הרוצה ליטול את השם יטול ובזה הוא מעלה האותיות מן העכירות והשפלות לאור גדול ומזכך אותם וזהו כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה זוכה פירוש שמזכך ומצחצח לדברים הרבה היינו לדיבורים הרבה והבן זה וזה י"ל הרמז בדברי חז"ל יודע היה בצלאל לצרף האותיות לצרף היינו מזכך כמו מצרף לכסף שהוא להסיר הסיגים והפסולת שבו כדי שיהיה הכסף זך ונקי וטהור כן היה בצלאל יודע איך לצר' ולזכך האותיות הקדושים מכל סיג ועירבוב שבהם ולהעלותן לשורשן להיות זך ונקי וטהור והמש"י:

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם איתא בבע"הט את השבת לדורותם ר"ת אהל ונקדים להעיר הכתוב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם הנה מזה משמע שבלתי מקדש א"א להשראת השכינה בתוכינו אך הענין הוא ע"ד מעין עולם הבא יום שבת מנוחה לכך י"ל עצה היעוצה לשמור שבת כהלכתו ועי"ז יוכלו לזכות להשראת השכינה כביכול כי היא כעין מקדש שהוא ג"כ מעין עוה"ב והוא שרימזה לנו התו' את השבת לדורותם ר"ת אהל היינו שהוא ג"כ בחי' אהל ומשכן והוא שאמר לדורותם לשון דירה שהוא בחי' דירת המקדש שעי"ז ישכון השם בתוכינו וזהו שמרמז ג"כ לדורותם ברית עולם היינו באמצעות השבת ידור ביניהם האדון ב"ה שהוא ברית של העולם שהוא המשפיע האמיתי לכללות העולם והוא שמסיים אח"כ אות היא לעולם ג"כ ר"ת אהל היינו זה אות היא לעולם בלי הפסק אפילו בזמן שאין מקדש מ"מ שבת לא בטלה והוא מקדש והבן:

או יאמר ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורתם ברית עולם לדרתם חסר כתיב לשון דירה והיינו שיזהרו לשמור את השבת ולעשות את השבת לדירות ברית עולם היינו הש"י ב"ה שנקרא ברית עולם ע"ש שהוא המשפיע תמיד שפע וברכה לכל העולם ויעשה השבת לדור בו הש"י הנקרא ברית עולם והבן:

ויחל משה וכו' למה ה' יחרה אפך וכו': והנה בכאן יפלא מה זה השאלה למה ה' והלא ידוע לו שבשביל חטא העגל אך בכאן רימז עבד נאמן לרומם מעלת ישראל היינו למה ה'

כלומר על מה תהיה ה' כשיחרה אפך בעמיך ותעשה להם כלה ח"ו ומה תעשה לשמך הגדול על מי תכנה אלוהותך כביכול כי אינו מתכנה אלוהותך רק על ישראל כמו ה' אלקי ישראל:

זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך: והקשה האו"הח דהיה ראוי לומ' לעבדיך לאברה' וליצחק עי"ש וי"ל בשני פנים א' מחמת שהולכים בעקבותיהם והם קבעו דרך ה' להיות שביל ומסלול להלוך בו ולכך בכל עובדא ועובדא שעובדים השם ב"ה היא כאלו האבות עצמם הם העובדים כיון שבנתיבתם הולכים והוא שרימז לאברהם וליצחק ולישראל שהם עדיין עבדיך שהם הם העובדים וכל פעולות ישראל שלהם הוא ומהם הוא כנ"ל: עוד י"ל כי ידוע שהאבו' הם בחי' מוחין דעלמא שהם חב"ד המתפשטים בכל אחד מישראל וא"א לעבוד שום עובדא בלתי מחשבה מאחד מג' בחי' הנזכר ולכך נקראים עבדיך שהם ובהם עובדים השי"ת:

וינחם ה' על הרעה וכו': י"ל הפי' וינחם ה' מחמת אשר דבר לבד ולא ברעותו ורצונו לעשות כך וראיה שאמר הניחה לי וכו' ומכאן דרשו חז"ל שמכאן מצא מרע"ה מקום להתפלל עי"ש:

ויפן וירד וכו' לוחות כתובים משני עבריהם וכו' ויש להעיר בזה אומרו ב"פ לוחות וי"ל בדרך רמז ע"ד שאמר הרב המגיד זללה"ה כיצד עלה היינו כיצד יש עליה לאדם בכבש היינו שכובש פניו ויהיה נכנע ול"נ כפשוטו כיצד עלה בכבש היינו איך יעלה במדריגה ומפרש ופנה לסובב היינו כשפונה בכל עסקיו לסובב כל עלמין ואל יזוז מחשבתו ממנו וזה י"ל שמרמז הפסוק ויפן היינו כשפונה מאת הש"י מיד וירד כי אין עליה רק כשפונה לסובב כנ"ל אבל כשיפנה מהשי"ת מיד וירד לירידה תחשב לו ואע"פ ששני לוחות העדות בידו היינו שהולך בדרך התורה והמצות ואיך אפשר לירד ומפרש הטעם שאפשרי הוא מחמת לוחות כתובים משני עבריהם היינו שכלול בהתורה רע וטוב ע"ד צדיקים ילכו בה וכו' והבן:

והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות ואיתא א"ת חרות אלא חירות וי"ל בזה דהנה ידוע אורייתא וקוב"ה כולא חד ותיבת אנכי מרמז ע"ד אנא נפשי כתבית יהבית ע"כ והיינו כביכול נפשו של הקב"ה הוא ממש בתורה וכיון שהקב"ה בעצמו שם בוודאי ממילא בטל כל הס"א ואין שום שליטה להם וע"כ המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות וכו' שבטילין כל הס"א ואין להם שום שליטה עליו כיון שהקב"ה שורה עליו וזהו ג"כ שיעור הכתוב והמכתב מכתב אלהים הוא שאלהים הוא הכותב את התורה

כדאיתא נפשי כתבת וכו' ולכך קרות על הלוחו' היינו חירו' כנ"ל כיון שהקב"ה בעצמו שם בוודאי בטילין כל הקליפות וכל השיעבוד:

ואתה אמרת ידעתיך בשם וגם מצאת חן בעיני והקשה האוה"ח למה שינה מרע"ה ממאמר הש"י אליו שהקדים מצאת חן בעיני ואח"כ ידעתיך בשם וי"ל בזה ולהקדים מה שכתוב בזוה"ק שבשם משה מרומז אורות עליונים ועולמו' עליוני' לאין שיעו' ע"ש וזה י"ל הרמז כי מרע"ה היה עניו מכל האדם אמר ידעתיך בשם פי' שקבעת בשמי אורות וקדושות עליונים ע"ד בטרם אצרך בבטן ידעתיך ולכך וגם מצאת חן בעיני אבל הש"י אמר בהיפוך כי מצאח חן בעיני מחמת גודל הטוב וכשרון הטוב ומפעל הטוב שלך לכך ואדעך בשם היינו נתתי לך שם הזה שנקבעו בו אורות עליונים יקרים וכו' והמש"י:

פני ילכו והניחותי לך י"ל בזה בדרך רמז ע"פ שאמרתי ע"ד הלצה דברי חכמים בנחת נשמעים היינו דברי חכמים הוא שרוצה להיות נחת רוח להם זה תמיד שומעים מהם ומה הוא הנחת רוח שלהם כששופע עליהם תמיד יראת שמים שהוא אור פני מלך ובזה הם חיים וזה י"ל פני ילכו היינו האור פנים שלי והניחותי לך היינו שזה יהיה לך לנחת והבן:

עוד י"ל דברי חכמי' בנחת נשמעי' ע"ד נחות דרגא ונסיב איתתא היינו רזא לייחד קוב"ה ושכינתיה וזהו תמיד עסק ודברי חכמים בנחת היינו לשון נחות דרג' כנ"ל היינו לייחד תמי' קב"ה ושכינתי' וזהו נשמעי' שהוא לשון יחוד כמו השמיעי לי הנזכר בגמרא והבן:

עוד י"ל ע"ד כל מי שיש בו יראת שמי' דבריו נשמעי' וזהו דברי חכמים בנחת היינו לייחדא שכינתי' וזהו בחי' יראת שמי' שהוא מלכו' אז נשמעין דבריו והבן:

ואדעך בשם י"ל בדרך רמז ע"פ דאיתא בגמ' על פסוק ומעש' ידיו מגיד הרקיע מעש' ידיה' של צדיקי' מי מגיד הרקיע פי' כשיש ח"ו עצירת גשמים והם מתפללין ע"ז ויורד גשמי' וזה י"ל שמרמז ואדעך בשם בשם ע"ה מספר גשם והיינו ע"ש גשם שירד על ידך בזה ואדעך כנ"ל וק"ל:

פסל לך ואיתא מפסולת של לוחות העשיר משה וי"ל בזה ע"ד רמז ע"פ ששמעתי מן הרב הקדוש מוה' יעקב יוסף הכהן ז"ל על פסוק אויביו אלביש בושת ועליו יציץ נזרו ע"פ דאיתא זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן: לא זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם והנה כל אדם יש בו בחינת טוב ורע וכשמוכיח לחבירו ואומר לו דברי מוסר ויראה אם חבירו מקבלו אז מתדבק טוב של חבירו לטוב שלו ואם לאו ח"ו אז נוטל חבירו חלק רע שלו וזש"ה אויביו אלביש בושת שלו והיינו הרע שלו ועליו יציץ נזרו היינו הטוב של חבירו שהוא לכתר ועטרה לו עליו היינו על המוכיח יציץ שנוטל חלק חבירו בג"ע

והנה לוח הוא בחי' לב כמ"ש כתבם על לוח לבך ולכך נקרא אדם בשם לוחות כי יש לו שני לבבות היינו משכן יצה"ט ומשכן יצה"ר והנה ידוע מדריגת משה היה ונחנו מה יהיה רוצה תמיד לקרב כל המדריגות מחתונים להשם ב"ה והיה מוכיח תמיד לאותם שלא הלכו בדרך הישר וזה י"ל הרמז מפסולת של לוחות היינו מן מדריגות תחתונות של בני אדם שהם בחי' לוחות העשיר משה והיינו כנ"ל כי רצה לקרבם ואמר בהם דברי מוסר ויראה וממ"נ העשיר אם לא שמעו לו אז נטל חבירו חלק הרע שלו בגיהנם ואם קיבל דבריו אז הגיע לו יותר הארה מחמת שנתדבק בו טוב חבירו והבן:

עוד י"ל מפסולת של לוחות העשיר משה כי איתא בזוהר אל תראו כי לחמנו הם וכו' אינון בגרמייהו מזמנין לאינון דמשתדלין באורייתא עיי"ש וכתיב והלוחות מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא וכו' הכל בחי' אלקים ואיתא בכתבים שיש ק"ך צירופי אלקים והמותרות היינו שמרים שהם הקליפות ר"ל וזה י"ל הרמז מפסולת של לוחות היינו מן פסולת של בחי' אלקים שהם הקליפות מהם העשיר משה כי אינון מזמנין וכו' וק"ל:

עוד י"ל פסל לך שני לוחות וכו' אשר שברת וכו' והיה נכון לבוקר וכו' יש בזה רמז ע"ד הידוע כי כל בר ישראל יש לו שורש ואות בתורה ע"ד אורייתא וקב"ה וישראל חד אינון וכשאחד מישראל חוטא ח"ו הוא פוגם באותו אות שבתורה אשר אחיזתו בה ומחשי' אורה וכשחוזר בתשובה הוא חוזר למקומה הראשון להאיר אורה של תורה מחדש והוא שרימז כאן אחר שחטאו ישראל בעגל וידוע שהפגם נמשך למשה ג"כ כמ"ש לך רד כי שחת עמך וזהו פסל לך שני לוחות אבנים היינו אותיות ותיבות אשר היה מקודם אשר שברת וקלקלת וכו' תראה לבנות ולתקן מחדש אור התורה והאותיות וזהו פסל לך דייקא בך בעצמך היינו שיאירו בך האותיות כמקודם החטא והוא שרימזו חז"ל באמרם הפסולת יהיה שלך כי ידוע השב מאהבה זדונות נעשו לו כזכיות והוא שאמר הפסולת היינו זדונות שהם מצד עכירות הקליפה יהיה ג"כ שלך שהכניסם לקדושה ע"י תשובה מאהבה וכו' והיה נכון לבוקר הנה נכון בהיפוך ג"כ נכון והוא מרמז על בחי' אהבה ויראה שהוא מד"הד ומד"הר והיינו שישוב באהבה ויראה ועוד מרמז שיראה להפוך מד"הד למד"הר וזהו לבוקר היינו שיזריח אור בוקר בחי' חסדים גמורים ועד"ז י"ל על פסוק נכון לבו בטוח בה' סמוך לבו לא יירא וכו' והבן:

וראו בני ישראל את פני משה כי קרן עור פני משה והשיב משה את המסוה על פניו וכו' יש בזה דברים עמוקים ונפלאים אשר הראני ה' בזה ע"ד ששמעתי מן אא"ז זללה"ה על הא דאמר משה רבכם קוביוסטוס הוא או גונב נפשות להבין זה גם להבין והביטו

אחרי משה איך דור דעה כדורו של משה יביטו אחרי משה ובפרט שיחשדו אותו באשת איש ופי' הוא ז"ל כי משה רבינו נולד בבחי' שיהיה רשע גמור ויהיה לו כל המדות רעות אך שהוא היפך ושיבר כל המדות רעות והשתדל רק להכניס עצמו במדות טובות ע"כ ויש לפרש דבריו הקדושים כי ידוע בכוונת הקטורת כי מה"ש במילואו הוא מספר מות ונמתק ונעשה האמת עיי"ש ולכך משה היה בו כלול שני בחינות טוב שהוא האמת ורע גמור שהוא מות ולכך הם לא הבינו ולא הסתכלו אל האמת וראו רק הבחי' הרע שהיה בו והיינו הצירוף של מות הרומז בשמו ולכך והביטו אחרי משה היינו שלא הסתכלו רק בחי' אחורים של משה וחשדוהו גם באשת איש כנ"ל שהיה נולד בבחי' כל המדות רעות אבל כאן כשהוריד הלוחות מן השמים כתיב ויראו בני ישראל כי קרן עור פני משה ע"ד בתורתו של ר' מאיר היה כתוב כתנות אור בא' וזהו הרמז כי קרן היינו האיר אור פני משה שעשה מן בחי' רע שלו שהוא עור אור בא' ודבק עצמו אל בחי' האמת שבו שהוא אור פני מלך חיים וזהו והשיב את המסוה על פניו כי מסוה הוא מספר אלף ע"ד ואאלפך חכמה היינו שהיה מדבק עצמו לחכמה אמיתי' או י"ל אלוף לשון מופלא ומכוסה היינו שאז ראו בו שגם בהוולדו היה בו בחי' הטוב והאמת ג"כ אך שהיה בהעלם ומכוסה ועתה בא להתגלות והבן:

או י"ל כי קרן עור פני משה וכו' כי ידוע מה שנזכר בתיקונים מהות האדם ומעשהו הן טוב הן ביש ניכר בשרטוטין שלו שעל פניו וידיו ע"ש והנה כשנולד בוודאי היו השרטוטין שלו מרמזים על בחי' הרע שלו שנולד בזה והוא שאמר כי קרן היינו האיר עור פני משה עור דווקא היינו השרטוטין שלו שנתהפך מביש לטב והיו מראה על בחי' הטוב והאמת שהתדבק בו והשיב את המסוה על פניו וכו' היינו כי פעמים כתיב בכתבים שע"י האל"ף והיינו כשממשיך אלופו של עולם בתוך אותיות מות נמתק ונעשה ואמת ע"ש והוא שאמר והשיב את המסוה שהוא מספר אלף במילואו היינו השראת אלופו של עולם על פניו כי התדבקת למדת אמת נמתק ונעשה מן אותיות מות ואמת והבן:

דרוש לפורים

מה שחנני ה' ברחמיו וברוב חסדיו בעניינא דמגלה:

איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני: גלוי וידוע שם יהודי נקרא ע"ש יהודה ובאותיות יהודה יש שם הוי"ה ב"ה שמורה היה הוה ויהיה והוא רמז איש יהודי היה והוא הוה בכל דור ויהיה תמיד ולא יעבור מתוך היהודים

בחי' יהודי ושמו מרדכי היינו הארת בחינתו היה רב חסד גימ' מרדכי וזהו בכל דור ודור יש צדיקים שהם אנשי חסד ומעוררים בפעולתם רב חסד היינו החסד הגדול המשפיע על כל העולמות מא"ס עד א"ת בן יאיר היינו שנלקח ממקום המאיר באור זך ובהיר איש ימיני היינו כשמו כן הוא שהוא בחי' רב חסד שהוא מצד הימין וזהו בכל דור ודור והבן:
ויהי אומן את הדסה היא אסתר בת דודו כי אין לה אב ואם: י"ל בזה בדרך רמז מה דאיתא בגמרא שמרדכי השביע שידה ובאה בדמות אסתר אל אחשורוש ואחשורוש לא נגע באסתר: והנה בתקונים איתא ובזה הנערה באה אל המלך נערה ודאי באה אל המלך דאיש לא ידעה אלא בעלה וכמו דבערב היא באה נערה בתולה ודאי: הכי נמי בבוקר היא שבה נערה בתולה ודאי: ובה ערב ובוקר פעמים קורין לישראל בעלה וסהדין עלה דלא חליפת ליה היא ובנהא באחרא ובגין דא ישראל אמרין בכל יומא שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד: שמע אחד שם אח עד אח נטיר לה בגין דאח לצרה יולד ועליה אתמר אתה סתר לי ביה איהי נטירא וכו' ודא איהו דאתמר כאשר היתה באמנה אתו ולא נגע בה נוכראה דאיהו אחשורוש בגין דאח עמה ודאי ואיהו סתיר לה מיניה עי"ש בתיקונא חד ועשרין דף נ"ג ע"א ולדרך זה י"ל הרמז כאן בפסוק שכתוב אמן חסר וא"ו שהוא מספר צ"א יחוד הוי"ה ואדנ"י ב"ה: והוא שאמר ויהי אמן שעשה יחוד את "הדסה" היא מספר "עד שהוא שמע אחד אח שם עד ובזה הוא סתר לה מניה וזהו היא אסתר היינו היא עצמה היתה מוסתרת מאחשורוש כנ"ל וזמשנ"ל:
עוד ירמוז ויהי אומן את הדסה ע"ד ואהיה אצלו אמון א"ת אמון אלא אומן היינו שע"י התורה ברא השם ב"ה את העולם וידוע צדיקים בחידוש תורתם שמחדשים בוראים ג"כ שמים וארץ חדשים ונתחדש על ידיה' תמיד מ"ב וידוע שמ"ב נקרא מלאכה כמ"ש ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו וכו' והקב"ה הוא האומן הגדול ע"י כלי מלאכתו היינו התורה ברא כל מלאכתו וכן הוא בצדיקים ע"י התורה שמחדשים בה נתחדש מ"ב ונעשים הם אומנים שעל ידם נעשה המלאכה והוא שמרמז על מרדכי הצדיק ויהי אמן שהוא אומן את הדסה היינו ע"י התורה שנקרא חיים מספר הדס ע"ה וע"י התורה היה בורא שמים וארץ חדשים כנ"ל: הדסה היא אסתר ע"ד צדיקים נכתבין לאלתר לחיים וזהו הדסה הם הצדיקים שנמשלו להדס והדס גימ' חיים ע"ה אסתר גימ' לאלתר וזהו הדסה היא אסתר שהצדיקים נכתבין לאלתר לחיים והבן:
היא אסתר בת דודו: י"ל ע"ד שכתב בעה"ט על פסוק או דודו או בן דודו יגאלנו עי"ש והענין הוא דא"א לשום גאולה להיות כ"א ע"י בחי' מלכות בית דוד רק דהחילוק הוא שגאולה דלעתיד יהיה בבחי' דכורא ויהיה גאולה שלימה וכל הגאולות שלפנינו הם

בבחי' נוקבא אבל הכל צריך להיות ע"י בחי' מלכות בית דוד וזולתו אין שום גאולה: וקשה לכאורה הא אסתר היתה משבט בנימין ועל ידה היתה הגאולה והוא שרומז הפסוק לתרץ זה בת דדו אותיות דוד היינו שהאדון ב"ה הי' מאיר בה אור התנוצצות בחי' דוד בכדי שיוכל להיות גאולה על ידה והוא שאמר היא אסתר שהיה נסתר בה בחי' דוד והיא בת דדו והבן:

כי אין לה אב ואם ע"ד שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך ויתאו המלך יפיך היינו כששוכח לגמרי בעמו ובית אביו ואינו מדבק עצמו רק להשם ב"ה ואז ויתאו המלך יפיך: ובת צר היינו התורה היא לו צר היינו רפואה כמו הצרי אין בגלעד עי"ש וזהו ג"כ הרמז כי אין לה אב ואם והמש"י:

ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתיהם שונות מכל עם וכו' ולמלך אין שוה להניחם וכתב אוה"ח בחלום אדבר בו בכתוב הזה דחציו אמר המן וחציו הוא תשובת רו"הק בזה האופן המן אמר מפוזר ומפורד בין העמים ורו"הק משיבה בכל מדינו' וכו' פי' שאינם יושבים בשדה ומדבריות ועוד מלכותך שהם עיקר מלכותך וכו' עי"ש והנה להבין זה אף שבאמת הכל אמר המן וכוונתו היה למסירה אך נצנצה בו רו"הק ודיבר דבורים קדושים להמליץ טוב על ישראל וכמו שראינו ששרתה רו"הק על בלעם כדי לברך את ישראל וזהו לגודל חסדו של הש"י ומאהבתו אשר אהב לעם סגולתו והנה בש"ס דרשו בענין מסירת המן היה מרומז ג"כ קטרוג על ישראל לפני מלכו של עולם כמו ישנו עם אחד ישנו מן המצות עי"ש ונראה לפענ"ד שיש ג"כ בדבורים אלו של המן רמז זכות על ישראל וכל דבריו שהיה אומר לקטרוג הכל יש בו ג"כ זכות גדול על ישראל והש"ית ברחמיו עשה זה ושלח דבורים כאלו בפיו והוא באופן זה המן אמר ישנו עם אחד היינו העם אחד שהם ישראל שנבראו כדי לעסוק בתורה והם בטלים מד"ת והם בחי' ישינים כמו יושב בטל כישן דמי והוא קטרוג גדול ח"ו כמאמרם ז"ל כשמרפין ידם מד"ת מיד נלכדים מ"מ בדברים אלו מרומז ג"כ זכות גדול על ישראל ע"ד שאמר אא"ז זללה"ה אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד היינו שמכניס אחד שהוא אלופו ש"ע בתוך לימודו והוא שמרמז ישנו עם אחד היינו כששוני' לפעמים הוא עם אחד שלומדי' תו' לשמה ומכניס אחד בלימודו וברגע אחת ההוא שעוסקים בתורה לשמה מתקנים כל העולמות ומעוררים שפע וברכה על כל העולמות גם אמר מפזר ומפורד וכו' היינו שישראל אין להם אחדות זע"ז רק חלק לבם ולכך עתה יאשמו ח"ו ומרומז ג"כ בדבריו סנגוריא וזכות על ישראל והיינו מפוזר ומפרד בין העמים שבין העמי' הם מפוזרים ואינם מתערבים

עם העמים כי ויתערבו בגום וילמדו מעשיהם ולכך מעלה גדולה היא שהם מפוזרים בין העמים ואינם מתערבים עמהם ודתיהם שונות מכל עם ולמלך אין שוה להניחם הוא מרומז ג"כ זכות גדול כי ידוע שישראל הם שוים להקב"ה כי הוא אחד וישראל הם ג"כ אחד ויבוא אחד וישרה באחד והוא שמרומז בדבריו ולמלך אין שוה היינו שאין שום מי שישתווה למלכו של עולם כי אם ישראל ולכך צריך להניח' כדי שיהי' להקב"ה על מי להשרות שכינתו נמצא כל דבריו היו דברי זכות ומליצת טוב על ישראל וכן יהיה לעולם שיתהפכו כל המקטריגים לסנגורי' וימליצו טוב על ישראל בזה ובבא אמן:

ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית נכח בית המלך והמלך יושב על כסא מלכותו בבית המלכות נכח פתח הבית י"ל בזה בדרך רמז ע"ד שאמרתי מכבר על פסוק ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו ע"ד בני חייא ומזונא במזלא תליא מלתא ועיין בזוה"ק מהו ענין מזלא והנה יצחק היה צריך להתפלל על בני והיה צרי' להתעורר בחי' מזלא שהוא המקור לזה כנ"ל והוא שרומז ויעתר יצחק לה' לנכח נכח גימ' מזלא וע"ש ביארנו במקומו והנה ידוע כאן היתה הגזירה לאבד אנשים ונשים וטף ושללם לבוז נמצא היתה אסתר צריכה להתפלל על שלשה דברים אלו התלוים במזלא שהם בני חייא ומזונא שאם לא היה תולה התפלה כי אם בחיי היה גם כן סכנה בחיי בנים וגם בענין ושללם לבוז ולכך היתה צריכה להתפלל על כל הג' דברים הנ"ל והיתה צריכה לעורר בחי' זו כנ"ל והוא שרומז הפסוק ותעמוד אין עמידה אלא תפלה: בחצר בית המלך הפנימית נכח בית המל' ידוע בכ"מ שכתוב המל' סתם הוא המלך הקב"ה והוא שמרמז שהיתה מתפללת לעורר בחי' מזלא שהוא מספר נכח שהוא המקור לג' דברים שהיתה צריכה להתפלל עליהם וכן עזר לה הש"י ונענית בתפלתה והוא שאמר והמל' יושב על כסא מלכותו בבית המלכות נכח וכו' היינו המלך סתם שהוא ממ"ה הקב"ה הי' מעורר בחי' נכח שהוא מזלא לקיום בני חייא ומזוני וממילא הועילה לכולם והבן:

אם מזרע היהודים מרדכי אשר החלות לנפול לפניו וכו' עודם מדברים עמו וכו' י"ל בזה בדרך רמז ע"ד שאמרתי ע"פ והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע ע"ד מאמרם ז"ל ה"ד שבחא דצבורא כד אמר משיב הרוח ונשיב זוקא מוריד הגשם ואתא מיטרא ע"ש וזהו עוד הם מדברים ואני אשמע ועיין בזה במ"א וזהו ג"כ הרמז כאן נפול תפול לפניו עודם מדברים תיכף ה' ישמע להם לגודל צדקתם אשר הם מזרע היהודים כו' והמש"י:

וחמת המלך שככה י"ל בזה בדרך רמז ע"ד חמת מלך וכו' ואיש חכם יכפרנה כדאיתא בכוונת הקטורת ויאמר ה' אל משה וכו' כי שם מה"ש במלואו מספר מות ונמתק ונעשה

האמת שהוא ג"כ מספר מה"ש במלואו ותיבת מה"ש אותיות משה וזה י"ל הרמז כאן וחמת המלך של עולם אם צריך לשכך אותו הוא "שככה מספר משה ועי"ז חמת המלך שככה והבן:

ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות: י"ל ע"ד נכנס יין יצא סוד דהיינו ויאמר המלך לאסתר במשתה היין וכיון שנכנס יין יצא סוד דהיינו צדיק יסוד עולם שהוא מרדכי וזהו ומרדכי יצא מלפני המלך והמש"י:

עוד ירמוז כי מלכות סתם היינו מלכות שמים שהיא יראה והנה יש אדם כשהוא לומד לפני המלך ד"מ בתורה ותפלה אז הוא ירא מפני המלך וכשהול' מלפני המל' היינו לעשות צרכיו אז שוכח ביראת המל' ולא כן הוא עיקר התכלית רק כמ"ש בש"ע או"ח שויתי ה' לנגדי תמיד זה כלל גדול במעלו' הצדיקים וכו' כי מכה"כ ומזה נופל עליו יראה והכנעה מפני השי"ת ע"ש והוא שמרמז שמדריג' זו היה במרדכי הצדיק ומרדכי יצא מלפני המלך וכו' היינו אף ביציאתו מן המלך כנ"ל היה ג"כ בלבוש מלכות היינו בבחי' יראה והבן:

עוד ירמוז ע"ד ששמעתי בשם אא"ז זללה"ה ע"פ ה' מלך גאות לבש שדקדק הא איתא בכ"מ שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותניתו והיכן נרמז כאן ענותנותו ואמר ז"ל שהפי' הוא כך ה' מלך גאות לבש היינו שהלבוש הוא רק גאוה אבל באמת תוכן פנימיותו כביכול אתה מוצא ענותנותו והוא שמרמז שהיה מרדכי מדבק עצמו אל בחי' מדת הש"י בזה שהיה לו רק לבוש מלכות שמחוץ נראה מלכותו אבל תוך פנימיותו היה לו ענוה יתירה והבן.

עוד ירמוז כי ידוע מלכות הוא בתי' דין ע"ד דינא דמלכותא דינא ומרדכי גימ' רב חסד וידוע כי העולם לא היה יכול להתקיים במדת החסד לבד שלא היה עונש לרשעי' ושיתף מדה"ד עם מדה"ר והוא שמרמז ומרדכי היינו רב חסד יצא מלפני המלך ממ"ה הקב"ה בלבוש מלכות היינו בשיתוף מדה"ד בחי' מלכות עם מדת החסד והרחמים והבן:

עוד ירמוז ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה וכו' י"ל בזה בדר"ר ע"ד ותלבש אסתר מלכות ואמרו חז"ל שלבשה רוה"ק והוא שאמר גם כאן ומרדכי יצא מלפני המל' מלכו של עולם בלבוש מלכות היינו רוה"ק ומפרש ואזיל יותר תכלת היינו בחי' רוה"ק ע"ד תכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכס"הכ והיינו רוה"ק אשר יערה עליו ממרום מכס"הכ וחור הוא אותיות רוח ג"כ לכוונה זו ועטרת זהב גדולה כי ידוע שיש זהב סגור אשר כל ששת ימי המעשה הוא סגור וביום

השביעי יפתח והוא גדול האיכות ועיין בזוה"ק ותקוני' מזה והוא שמרמז שהיה מלובש בעטרת ולבוש זהב גדולה מן זהב הגדול כנ"ל והבן:

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר ואיתא בש"ס אורה זו תורה שמחה זו י"ט וששון זה מילה י"ל ע"ד שאמרתי תורה מגילה מגילה נתנה היינו ע"י קריאת המגילה ב' פעמים ניתנה התו' כמ"ש קימו וקבלו ודרשו ז"ל קימו מה שקבלו כבר וזהו אז ליהודים היתה אורה זו תורה ושמחה זה יו"ט היינו בחי' הארת יו"ט ג"כ היה שם ממילא גם שמחה אותיות חמשה היינו שזכו לחמשה אורות שבה' חומשי תורה כנ"ל ע"י שקימו מה שקבלו כבר וששון זה מילה ע"ד שאמרתי כבר ע"פ כל ערל לא יאכל בו ואח"כ כתיב תורה אחת יהיה לכם היינו תורה ממש היא אחת עם בחי' מילה שהוא ברית מספר תרי"ב הוא מספר תורה רק א' חסר וזהו תורה אחת היינו ועוד אחת היא ממש ענין הברית ולכך ערל לא יאכל בו רק לכם יהיה שאתם בבחי' ברית שהוא תורה וזהו ג"כ כאן שזכו לתורה ממילא זכו ליכנס בבחי' ברית שהוא ענין אחד עם תורה ממש כנ"ל והבן:

ליהודים היתה אורה זו תורה וכו': י"ל ע"ד מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח כי ידוע הכופר בע"ז נק' יהודי ושמעתי בשם אא"ז זללה"ה שגאוה נק' ע"ז וכל הכופר בה נק' יהודי ומרע"ה היה עניו מאוד מכל האד' שהיה בחי' מה והוא הוי"ה והתפשטותו ולכן ניתנה התורה אליו כי בדעת חדרים ימלאון ועל ידו נתמלא הוי"ה בעשר אותיות להאיר בעשר מאמרות שורש של כל התורה רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת וזה זכה ע"י ענוה שהיה בחי' מה וזהו וירא אלקים את האור כי טוב לגנוז: ושמעתי בשם אא"ז זללה"ה היכן גנזו בתורה ועי"ש במקומו: וזהו שראיתי בחלומי פי' על מעשה הנזכר במדרש ר' אליעזר ור' יהושיע היו מהלכים בספינה והיה אחד מהם ער וא' ישן ניער רבי אליעזר ונזדעזע ר' יהושיע א"ל מפני מה נזדעזעת אמר מאור גדול ראיתי בים אמר שמא עיניו של לויתן הוא שנאמר עיניו כעפעפי שחר ע"כ והוא רמז כי התורה הוא ים החכמה והספינה היא מוח של האדם וכשהיו מהלכים השני גדולי ישראל בים החכמה והיו עסוקים בה הי' א' בבחי' ער וא' בבחי' ישן שלא נכנס כ"כ בבחינת החכמה באותו זמן ונזדעזע ושאל אותו מה זאת הפליאה וא"ל זהו פליאתו נשגבה שמאור גדול היינו אותו המאור שמסתכלין בה מסוף העולם ועד סופו שגנזו הקב"ה ראה אותו בים פי' בים התורה כנ"ל וזהו שהיו מתמה מה ענין של גניזה זו כיון שהכל יכולין להסתכל בו מסו"ע וע"ס ע"י התו' והשיב לו שמא מעינו של לויתן הוא ר"ל שאין זה אלא לצדיקים המלוים ומדבקין עצמם תמיד בעת עוסקם בתורה להבורא ב"ה והם לבדם יכולין להשתמש באותו מאור ולא בלעדם:

וזהו ליהודים היינו אותם שכופרים בע"ז שהוא גאוה והם בבחי' מה להם היתה אורה זו תורה היינו האור הגנוז בתוך התורה:

כי מרדכי היהודי משנה למל' אחשורוש וגדול ליהודים רצוי לרוב אחיו דורש טוב לעמו וכו' י"ל בזה משנה היינו כל מה שלומד היה למל' שהיה מדבק עצמו לשורש אלהות שבתורה וזהו אחשורוש אח שורש שהיה מחבר עצמו לשורש ומקור של התורה וגדול ליהודים היינו שהיה מגדל ומרומם את היהודים גם רמז הוא כי יש יו"ד עילאה יו"ד תתאה והוא שאמר שעשה גדול ליהודים היינו לשני היודי"ן והיה מקרב היו"ד תתאה ליו"ד עלאה: רצוי לרוב אחיו היינו שהיה מרוצה לגדולים שבאחיו שהיו מבינים ויודעים ערך מעלתו דורש טוב לעמו היינו שהיה מלמד זכות על ישראל והיה דורש תמיד הטוב שבעמו שהיה מוצא הטוב שבהם ודובר שלום לכל זרעו והבן:

שושנת יעקב צהלה ושמחה י"ל בזה מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח כי ידוע המלאך נקרא ע"ש העובדא שהוא עוסק בו כמ"ש והוא פלאי כי לפי העובדא כה יקרא וכן השכינה כביכול לפי העובדא שנעשה למטה כך נקרא בשם לפעמים בשם מלאך ולפעמים בשם שושנה והנה כאן שהיה עיקר התחלת הנס לבשל הגזירה בשושן וענין הנס היה הצלה והוא אותיות צהלה ולכך נקרא השכינה שושנת יעקב צהלה ושמחה: בראותם יחד תכלת מרדכי כי ידוע תכלת הוא בחי' דין ומרדכי גימ' רב חסד וזהו ששמחה בראותם יחד תכלת מרדכי היינו שנתאחדו ונמתקו הדינים עם רב חסד: תשועתם היית לנצח כי ימי הפורים האלה לא יעברו לעולם ונזכרים ונעשים ממש בכל דור ודור כמבואר בשם אא"ז זלל"הה.

עוד ירמוז שושנת יעקב צהלה ושמחה כי איתא בתיקונים שושנה עילאה דא ק"ש של שחרית שושנה תתאה דא ק"ש של ערבית חדי ר"ש חדוה סגיא אמר לחבריא בוודאי חדוה אזדמנת לגבי שכינתא דאיהי תולה דהא אם שושנה חדא יהיב ביננא לא הוי אסוותא בגין דשושנים אינון רמיזין לקביל בית ראשון ושני דאומי הקב"ה עי"ש תיקון עשרים וחמשא ס"ד ע"ב וזהו שמרמז שושנת יעקב היינו ב' שושנים אז צהלה ושמחה והבן:

עוד ירמוז תשועתם היית לנצח עד"ז כי אם לא היתה התשועה רק לפדות את ישראל ממות ולהציל נפשם היה די ומכ"ש שהיתה התשועה להרוג ולאבד כל הצרים אותם וראש צר הצורר תלוי אותו ואת בניו וזהו פי' תשועה גדולה היתה שהיה גם לנצח את אויביהם וק"ל:

עוד ירמוז תשועתם היית לנצח כי ידוע נצח והוד הם תרין פלגי גופא תרין שוקין שהם סוד האמונה תרין סמכי קשוט כידוע בשם אא"ז זללה"ה וידוע שע"י הנס הגדול היה נתרבה ההאמנה וזהו תשועתם תשועה שלהם היתה לנצח כי תרין פלגי לפעמים לחד נחשבו והיינו שע"ז נתגדל ההאמנה שהיא סוד נו"ה והמש"י:

ותקותם בכל דור ודור ע"ד מלחמה לה' בעמלק מדור דור להודיע שכל קויך לא יבושו כל היינו כמו כל שהיא ר"ל אף שהם מקוים מעט כל שהוא עכ"ז לא יבושו ולא יכלמו לנצח היינו אף לָנֶצַח כנ"ל:

ארור המן אשר בקש לאבדי ברוך מרדכי היהודי ארורה זרש אשת מפחידי ברוכה אסתר בעדי: י"ל ע"פ מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח ע"ד שביארתי כבר במ"א כי יש חילוק בין הצדיקים והמוני עם כי הצדיקים מדבקים עצמם לסוד המחשבה ע"כ דבר לראות מקום מוצא הדבר ושורשו ובזה מעלים כל המדריגות לשורשם אבל המוני עם ורשעים אינם רודפים רק אחר גשמיות הדברים ואינם זוכרים כלל בסוד המחשבה להסתכל בשורש הדבר ומקום מקור מוצא והנה איתא ברש"י על אז ישיר משה שהיו"ד היא נאמר על בחי' המחשבה שמורה כשעלה בדעתו לומר שירה וזהו שר לא נאמר אלא ישיר ע"ש וזהו שמרמז ארור המן אשר בקש לאבדי היינו לאבד יו"ד היינו סוד המחשבה של כל דבר ודבר ברוך מרדכי היהודי היינו הצדיק הוא מקרב הכל אל היו"ד סוד המחשבה כנ"ל וכן ארורה זרש אשת מפחיד יו"ד: וברוכה אסתר בעדי י"ל ע"ד דאיתא במדרש ואתה ה' מגן בעדי פרח עשן בעדי והוא מדרש פליאה והאיר עיני בזה החסיד מהור"ש מאוסטריפאליע זללה"ה כי דוד המע"ה היה מזכיר בזה זכות אבות כדאיתא בעדי הוא ר"ת בועז עובד דוד ישי והוא דאיתא במדרש עוד זכות אבות שלפניהם פרח ר"ת פרץ רם חצרון עשן ר"ת עמינדב שלמון נחשון ולפי מ"ש לעיל שהיה באסתר ניצוץ מלכות בית דוד והוא שמרמז ברוכה אסתר בעדי ר"ת בועז עובד דוד ישי שהיה מתנוצץ בה מלכות בית דוד והבן:

עוד ירמוז ארור המן אשר בקש לאבדי וכו' כי ידוע מרדכי הוא יסוד אבא הנקרא בשם יוד וזהו איש יהודי וזהו שכתוב במלחמת עמלק ה' נסי כי ע"י יסוד אבא נתגלה נצח הוד דאבא כי נצח הוד הם תרין אחין ואז הודו בכל התורה כולה שנכתבה על הלוחות ע"ד קימו וקבלו וזהו ע"י יסוד דאבא נתגלה ג"כ נ"ה דאבא ועפ"ז יפורש כל המאמר ארור המן אשר בקש לאבד יו"ד כנ"ל וכן כל המאמר: ברוכה אסתר בעדי לשון בעדי עדיים שהוא לשון תכשיט היינו לבוש מלכות כמ"ש ותלבש אסתר מלכות גם ע"ד ככלה תעדה

כליה דא נשמתיהון דישראל: או ע"ד דאיתא בכוונת בחי' אלקים נמתק ע"י ב"פ עד ע"ש וזהו ברוכה אסתר בעדי היינו ב' עד עי"ז נמתק בחי' אלקים מספר בעדי והמש"י:

וגם חרבונה זכור לטוב איתא בכוונת חרבונה מספר אליהו פינחס וי"ל רמז לזה ששייך לחרבונה בחי' אליהו פינחס כי ידוע אליהו הוא שר פקוד על כל בשורו' טובו' לשון דם מפקד פקיד היינו כל בשורו' טובות כנוסים בו וכל מי שמבשר בשורה טובה נתלבש בו אליהו ז"ל ובחי' פינחס היה שקנא קנאת ה' צבאות והנה שני בחי' אלו עשה חרבונה בפעם א' במה שאמר הנה העץ וכו' ונמצא שנתלבש בו בחי' אליהו פינחס והוא שהאיר עינים האר"י ז"ל כי בשמו הוא מרומז ג"כ גימ' אליהו פינחס וממיל' שייך זה לשורשו שהוא שמו כידוע ע"ד נפש חיה הוא שמו והמש"י:

ויקהל

ששת ימים תעשה מלאכ' וביו' השביעי יהי' לכם קודש וכו' צריך להבין זה מדוע לא כתיב תעשה בפתח כי תעשה בסגול משמעו על ידי אחרים ויש בזה רמז לפי ענ"ד:

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר הנה הפסוק הזה אינו מובן כלל שהיה ראוי לכתוב והזהב או שאר דברים היתה דים וכו מאי והמלאכה היתה דים לכל המלאכה גם נראה כסותר זה את זה בתחלה אמר היתה דים ואח"כ אמר והותר ויש בזה רמז לפע"ד אשר חנני ה' ברחמיו וברו"ח ע"פ הידוע מן הזוהר והתיקונים וכבר נתבאר זה לעיל כי במשכנא היה ציורא עובדא דבראשי' והנה כל עובדא דבראשית נק' בשם מלאכ' כמ"ש ויכל אלקי' מלאכתו אשר עשה וזה י"ל שרימז כאן והמלאכה היינו מלאכת המשכן וציורו היתה דים לכל המלאכה היינו לכל מלאכת ששת ימי בראשית היה נכלל במלאכ' המשכן כנ"ל ומה שאמר לעשות אותה והותר י"ל כאלו היה כתוב והותר לעשות אותה היינו דידוע צדיקים ע"י חידוש תורתם בוראים שמים וארץ חדשים כמ"ש ואשים דברי בפיך לנטוע שמים וליסוד ארץ עיי"ש בזוה"ק וזה י"ל שרימז הפסוק שאפי' מה שעתיד להחדש בריאת שמים וארץ ע"י חידושי תורה ג"כ היה נכלל במשכן וזהו והותר אותיות ותורה לעשות אותה היינו מה שיהיה נעשה ע"י התורה חידוש הבריאה ג"כ היה נכלל במלאכת המשכן והמש"י:

או יאמר והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר והוא אין לו ביאור וחיבור כלל וי"ל בדרך רמז ע"ד שאמרו חז"ל על קושיא על חסידים הראשונים תורתם מתי היתה ומלאכתם מתי נעשית: ותירצו מתוך שחסידים היו תורתם משתמרת ומלאכתן מתברכת וזה י"ל שמרמז כאן והמלאכה היינו מלאכת עבודת הקודש זו

תפלה שנקרא עבודה שבלב היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה היינו שהיה די לכל מלאכתם הצריך לעשות כי היה מלאכתם מתברכת: והותר היינו אותיות תורה ר"ל שגם די לתורתם מעט שלימדים כי תורתם משתמרת כנ"ל והבן: גם י"ל ברמז תורתם משתמר' לשון שמרים היינו שהיתה זכה ומזוקק מכל שמרים וסיג ופסולת מחמת שהיו חסידים ולכך היה די בהמעט שהיה לומדים כמאמרם א' המרבה וא' הממעיט וכו' כנ"ל והבן:
ולהורות נתן בלבו תרגומו ולאלפא אומנוון ועל לחשוב מחשבות תרגום ג"כ ולאלפא אומנוון ולבאר זה נקדים מאמרם ז"ל יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ וצריך להבין מה הכרח לידע זאת לצורך בנין המשכן אך הענין הוא כך דידוע דבאורייתא אסתכל קב"ה וברא עלמא וקרא מסייע ואהיה אצלו אמון א"ת אמון אלא אומן עי"ש וידוע שהמשכן היה ג"כ תבנית ציור כל בריאת שמים וארץ שהכל נכללו בו כדי לקשר עליונים בתחתונים כדאיתא במפרשים ובמדרש כל מה שנאמר בעובדא דבראשית נאמר במשכן ע"ד ויכל אלקים ביום השביעי וכאן נאמר ויכל משה את המלאכה וכו' ע"ש נמצא לבנין המשכן צריך לידע לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ והיא שאמרו חז"ל יודע היה בצלאל וכו' היינו אותיות התורה שהעול' נבנה בהם וזה י"ל שמרמז כאן: ולהורות נתן בלבו ולמפרע הוא ובלב נתן תורה והוא שתרגם ולאלפא אומנוון היינו שהיה מליף ולומד התורה שהוא אומן של הקב"ה בצירופי אותיות שנבראו בהם שמים וארץ ועי"ז היה יכול ג"כ לחשוב מחשבות לעבודת ואומנות המשכן כי הכל הוא בסוד אחד כנ"ל והמש"י:
והנה התורה היא נצחיות ובכל עת ובכל זמן יכולין לעשות משכן לקוב"ה בלביה על ידי התורה והמצות כמ"ש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם וגם נאמר אהל שכן באדם וה' יזכנו להשרות שכינתו בתוכינו בב"א:

פקודי

אלה פקודי המשכן משכן ולבאר הכפל משכן י"ל עז"ה כי משכן לשון המשכה היינו כשתרצה לפקוד את המשכה שהמשכת בחזירתך כידוע אז סגולה גדולה לחברה בד"ת ותיכף אחר התפלה ילמוד אף דבר מעט וזהו פי' פקודי המשכן הפקדת ההמשכה שאתה ממשיך בתפלה משכן העדות תחבר עם ד"ת שנקראת עדות ולא יפנה תיכף לגשמיות כי אז קרוב הוא להכשל ח"ו כי הקליפות מתקנאים בו ושומרים צעדיו וזהו פי' הני מאני דרבנן דבלו מחופיא דידהו מאני הם דברי הגשמיי' שהם כלים אל הרוחניות ומפני מה הם בלוים יותר מכלי ע"ה מחופיא דידהו היינו מחמת קנאתם אך אם לומד תיכף תורה

מחבר התפלה עם התורה ומשם יתפרדו כל פועלי און כמאמרם ז"ל ובני רשף יגביהו עוף ואין עוף אלא תורה ואין רשף וכו' או להיפוך וכו': אשר פקד ע"פ משה וההמשכה צריך לפקוד אותה ולהסתירה בדעת: וזהו ע"פ משה עבודת הלוים ביד איתמר פי' מפני מה אני מצוה אותך כך ולמה כך קנאתם ותירץ עבודת הלוים היינו המלוים עצמם להקב"ה בדביקות ולויה דרכם כך הוא להעלות הנ"ק ממקום שירדו שם וזהו פי' כי עבודת הלוים הוא ביד פי' במקום איתמר אותיות איתמר פי' שירדו הנ"ק למקום מר ומשם מעלין אותם להיות עולין בסוד בן לאביו ולאמו וזהו בן אהרן הכהן הגדול וזהו הידוע כי שם נאחזים ונדבקים בשורשם ולכי בחזרת הלוי העובד ועובר דרך עולמות שיש שם אחיזה לחיצונים מתקנאים בו כי נוטל מהם חיותם ולכן צריך לחבר עצמו בד"ת והיא מגינה ומצלה בין בעידנא דעסיק וכו' ותן לחכם ויחכים עוד כי קצרתי:

[נשמט מן פ' פקודי:

מעשה המשכן וכליו ומיתריו ויתידותיו והמנורה והקימותיו ופירוקיו הן הם מסורת התור' הקדושה הצפונות ונעלמות וזעירין נינהו שיוכל לעמוד עליה' איש אחד בדור וצדיק גמו' וחכם בסודו' הנוראות ואפשר אם יש קבלה מפי רב מובהק אזי יכולין ג"כ יחידי סגולה לבא ע"פ הקדמות הרב לבא על קצת מהם לפי שורש נשמתו וקבלתו ועבודתו אך כל איש ישראל מחויב להתבונן ולחפש ולהתפלל להקב"ה שיאיר עיניו מעט בזה הענין לפי שורשו ויגעתי מצאתי וארוסה היא לנו ולכל ישראל ויותר הוא מה שהעגל רוצה ליינק פרה רוצה להניק: לכן חירות על הלוחות לכל בר ישראל לחדש בתורה ובלבד שיכוין לבו לשמים ואם יכשר יכשר ויאיר עינינו בתורתו:]

סליק ספר שמות

ויקרא

ויקרא אל משה וידב' ה' אליו וכו' ופירש"י אליו היה מגיע הקול שהוא לבד שמע וכל ישראל לא שמעו: וי"ל בזה בדרך רמז ע"פ ששמעתי מן אא"ז זללה"ה על הגמרא בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב וכו' והקשה ממ"נ וכבר נדפס הוא בספר הקדוש תולדות יעקב יוסף וביאר הוא ז"ל כי הב"ק הוא הרהורי תשובה הבאים לאדם בכל יום ומי שיש לו דעת תיכף כשבא לו הרהור תשובה אזי מבין הוא שזהו מן הכרוז שמכריזין שובו בנים שובבים ומיד מפשפש במעשיו ושב בתשובה שלימה אבל מי שאין בו דעת אינו מרגיש כלל בההרהור תשובה שבא לו ואינו פונה אליו כלל וזה י"ל שרומז רש"י בפי' הפסוק ויקרא היינו מה שקוראין ומכריזין בכל יום שהוא הרהורי תשובה אל משה רק אליו

מגיע הקול היינו מי שהוא בחי' משה סוד הדעת אבל כל שאר ישראל שאינם בבחי' דעת לא ישמעו כלל את קול הכרוז כי אינו משים על לב כלל ההרהור תשובה הבא לו וק"ל:

עוד י"ל ויקרא אל משה ונקדים הפסוק ויקרא אלקים לאור יום ולחושך קרא ליל' וידוע קושיות הזוה"ק שאצל אור כתיב ויקרא בו"י ואצל חושך כתיב קרא בלא ו"י וי"ל בזה דהנה אורה זו תורה ע"ד וירא אלקים את האור כי טוב ואין טוב אלא תורה ולכך אצל אור שהיא בחי' התורה כתיב ויקרא בו"י יתירה שהיא מורה על ב' לוחות שהיו ארכן ורחבן וא"ו והיה בהם יו"ד דברות והנה במשה כתיב ותרא אותו כי טוב הוא והיינו שהוא עצמו היא התורה וכפירש"י שנתמלא הבית כולו אורה וזו תורה מחמת שהוא קבל כל התורה והוא שרומז ג"כ ויקרא אל משה היינו שאצל משה שהיה בחי' התורה עצמה י"ל ויקרא בו"י יתירה כיתרון האור מן החושך והבן:

עוד י"ל ע"ד דאיתא במדרש אהרן ובניו וכל הזקני' אמרו עדיין אין אנו יודעים מי חביב יותר לפני המקום ב"ה עיין באוה"ח וי"ל כיון שכולם היו מצפי' שיקרא להם ה' ומשה היה עניו מאוד מכל האדם וכו' וחשב בדעתו שבוודאי אליו לא יקרא הקב"ה וע"כ ויקרא אל משה כי אשכון את דכא ושפל רוח וזה י"ל רמז של א' זעירא בתיבת ויקרא היינו במדה שאדם מודד בה מודדין לו ומחמת שהוא הקטין עצמו מאוד במדת ענוה ע"כ כביכול הקטין וצימצם עצמו הקב"ה להתגלות אליו וזהו ויקרא א' זעירא היינו אלופו של עולם והוא רמז ג"כ לכל אדם שינהוג עצמו במדת ענוה וילמוד עצמו מן הבורא ב"ה ולכך נכתב א' זעיר' בתיבת ויקרא והבן:

עוד י"ל ויקרא אל משה ע"ד דאיתא בזוה"ק על ויקרא אלקים לאור יום ולחושך קרא לילה לאור דא אור קדמאה יום דא עמודא דאמצעיתא היינו מהאי אור דקיימא באמצעיתא דאיהו יסוד ע"ש ולחושך קרא ע"כ כתיב קרא ולא כתיב ויקרא כי ו"י רמז על עמודא דאמצעיתא ולכך ביום השני כתיב ויהי מבדיל בין מים למים רא הוא רזא דמחלוקת וע"כ אתברי ביה גהינם ויום שלישי דאיהו עמודא דאמצעית' עאל בינייהו ואפריש מחלוקת ועאל שלום בנייהו ומשה דהוא עמידא דאמצעיתא רצה להעלות לקרח שהיה מרזא דמחלוקת אך כשראה דאכחיש עובדא דבראשי' אמר חות לתתא לגהינם ע"כ בזוה"ק ע"ש נמצא יוצא לנו מזה כי משה היה עמודא דאמצעיתא ואותיו' ו"י מורים ג"כ על עמודא דאמצעיתא וזה י"ל ויקרא שהוא רזא דעמודא דאמצעיתא כמו ויקרא לאור יום כנ"ל הוא אל משה שהיה ג"כ עמוד' דאמצעית' והמ"י:

עוד י"ל ויקרא אל משה ויקר' א' זעירא ובוודאי רמיזא מרמזא איזה דיבור ובתחלה נקדים להבין מפני מה התור' נקראת תור' חסד כמ"ש ותורת חסד על לשונה דהנה התו' נמשלה למים ומים הוא בחי' חסד וכמו שמים זולחין ממקום גבוה והולכין למקום נמוך כן התוה"ק לא תמצא אלא במי שמשפיל עצמו ואינה יכולה להתקיים במי שמתגאה בעצמו והוא גבוה בעיניו אז התורה הקדושה נראית לו רחוקה וגבוה יותר ממנו כידוע שהיא ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים וא"א לו להשיג ולראו' אמיתית התורה רק מי שמקטין עצמו אז התורה ג"כ מקטנת ומצמצמ' עצמ' לו בכדי שיוכל להבין עמקי סודותי' וזי"ל שמרמזת אלף היינו התורה ע"ד אלוף בינה זעירא היינו מקטנ' ומזערת עצמ' אל משה שהיה עניו מאוד והבן:

עוד ירמוז אלוף זעירא היינו אצל משה כי בימיו היתה התורה זעירא ובקטנות כי אע"פ שמשה רבילו ע"ה קיבל כל התורה כולה עכ"ז לא השיגה רק מאחוריו ע"ד וראית את אחורי אבל לעתיד יאיר ה' פניו אלינו ויתגלה התוה"ק באור פני מלך חיים ואז יתגדל ויתרבה התורה ויהיה א' רבתי ע"ד אוקיר אנוש מפז אוקיר אותיות ויקרא:

עוד ירמוז אלוף זעירא ע"ד האמו' בתיקוני' שאמרו למרע"ה אנת רעיא מהימנא מאן יכיל למללא קמך אנת נעילת אבנא זעירא וסליקת לה עד אין סוף עי"ש והענין הוא מחמת שהיה משה עניו מאוד כל מה שהשיג מהתורה אף קטן שבקטנים היה בעיניו גדול ויקר הערך מאוד לכך השתדל בכל דבר מהתורה מקטן ועד גדול מאין תכלית עד אין סוף והוא שאמר נטילת אבנא זעירא וסליקת לה עד אין סוף היינו שהיה סליק מזעירא שהיא מאין תכלית עד אין סוף שהוא יקר וגדול מאוד בעיניו והוא שמרמז א' זעירא היינו כל דבר זעירא היה סליק לה לאלוף שהוא א"ס וזהו אל משה הידוע בענוה יתירה והמש"י:

עוד ירמוז א' זעירא ע"ד ששמעתי אומרים בשם ר' יוסף מ"מ דק"ק פולנא זללה"ה שאמר על מה שאומרים העולם שהלומדים לערנן ייא והחסידים לערנין ניט שהאמת שהלומדים כל מה שלומדי' יותר הם גדולים בעיניהם ויוחשב בעיניהם שכבר למדו הרבה כל הצורך והחסידים כל מה שלומדים יותר הם יותר קטנים בעצמם וזהו כל מגמתם שלומדים א"ע להיות קטנים ושפלים בעצמם והיא שרימז א' זעירא אלוף לשון לימוד זעירא להקטין עצמם והבן:

עוד ירמוז ויקרא אל משה ואיתא בבעה"ט ר"ת אמו בעטרה שעטרה לו אמו והוא משולל הבנה וי"ל ע"ד רמז ע"פ שאמר אא"ז זללה"ה על ענין ב"ק יוצאת מהר חורב וכו' כיון שאין שומעין למה יוצאת ב"ק וביאור כי הם הירהורי תשובה הבאים לאדם בכל יום ומעוררים אותו לשוב ממעשיו ובוודאי מי שעומד ומצפה לזה מתי יגיע וישמע קול הקריאה

הנה בוודאי ישמע ויבין שבא לעוררו בתשובה עכ"ד והוא מבואר בכתבי הכה"ג דק"ק פולנאה ז"ל בביאור משלו קצת והוא שרימז כאן ויקרא אל משה היינו אל מי שהוא בחי' דעת אז נשמע אליו קול הקריאה מהב"ק לעוררו בתשובה והוא שמאיר עיני הבעה"ט ר"ת אמו שהוא מרמז על אמא עילאה סוד התשובה כידוע והיא בעטרה שעטרה לו אמו היינו שמקפת אותו בחי' אמא עילאה שהוא סוד התשובה לעוררו כנ"ל והבן:

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכ' יש בזה רמז לפענ"ד בענין מדריגת הליכת האדם להתקרב עצמו להבורא ב"ה יש ג' מדריגות ע"ד אדם ובהמה תושיע ה' ודרשו חז"ל אותן בני אדם שערומין בדעת כאדם ומשימין עצמם כבהמה ע"כ ע"ש והיינו שאינו נחשב כלום בעיניו כמו הבהמה שאינה יודעת כלום רק מרחיקה א"ע מן מה שמזיק לה כן הוא ג"כ מסתכל תמיד ע"ז לשמור עצמו מן דברים המזיקים לו מן השקר או מן שאר שטותים המזיקים לעבודת הבורא ב"ה או מן הבהמה היינו בתחלה צריך להרחיק עצמו מן תאוות הבהמיות שלא יהיה כבהמה שמתאוה ג"כ לתאוות שלה ואח"כ מן הבקר היינו שיהיה לומד התורה ויהיה בחי' ת"ח שמנגחים זה לזה כבקר גם י"ל שהוא לשון ביקור ודרישה שיתחיל ללמוד ולדרוש ולחקור איך לקרב עצמו להבורא ב"ה ואח"כ מן הצאן כי שמעתי צאן הוא יחוד צ"א עם נ' והיינו יחוד קוב"ה ושכינתיה שזהו המדריגה הגדולה שזוכה אח"כ לייחד קב"ה ושכינתיה בתפלתו ותורתו זהו שכלל תחלה כל הג' מדריגות באלו ג' תיבות בהמה ובקר וצאן ואח"כ מפרש יותר ואם מן העוף עולה קרבנו אין עוף אלא תורה והיינו כשירצה לקרב עצמו להיות עולה לה' תורתו ושסע אותו בכנפיו היינו עשה יעשה לו כנפיים לעוף מעולם לעולם והיינו ע"י שילמוד בדחילו ורחימו ובזה עושה כנפיים לתורתו להיות פורחת לעילא כנזכר בזוה"ק ולא יבדיל היינו שלא יפריש ויבדיל א"ע כלל ממנה אפי' רגע א' גם י"ל ע"פ ששמעתי מן אא"ז זללה"ה אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד היינו כשיש בו אחד דא קוב"ה והוא שאמר ולא יבדיל היינו שלא יפריש ויבדיל הקב"ה מן תורתו שלומד רק שיהיה בכוונה דלבא ורעותא לשם ה' ואח"כ מנחת קמח סולת שהוא רמז על רזא דיחודא:

עוד י"ל אדם כי יקריב מכם קרבן לה' אדם דא שכינתא היינו לקרב שכינתא לה' ר"ל לייחד קוב"ה ושכינתיה מכם היינו זהו מכם ובכם הדבר תלוי לעשות יחוד בעולמות עליונים והבן:

כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ כי כל שאור וכו' הנה חמץ ושאור הם ענייני גבהות והתפארת ונפסלת במשהו ודבש נקרא זה שמכוין לאיזה הנאות לעצמו הן

אפי' להיות בן עוה"ב וזהו פי' הפסוק כי כל שאור וכל דבש היינו איזה מחשבה שיהיה מהם לא תקטירו ממנו אשה לה' אשה היא סוד השכינה לא תקטירו לשון התקשרות רק תהיה מחשבתו כולו לקרב המנחה להש"י והוא ע"ד שאמר אא"ז זללה"ה אין תפלתו של אדם נשמעת אלא א"כ משים עצמו כשירים והמש"יב:

קרבן ראשית תקריבו אותם לה' הוא ע"ד וגלחה את ראשה ואל המזבח לא יעלה ע"ד מה שכתבתי בפ' יתרו על רש"י ויברך אותו ויקדש אותו ותבין זאת כי הן הן הדברים המדה שיש ראשית לעומר איזה תענוג לעצמו: וכל קרבן מנחתך במלח תמלח הוא אותיות מל ח' היינו שיהיה מילה בזמנה ובמועדה שיהיה בתענוג ההקרבה ובשמחה גדולה ולא תשבית את הברית רק חמץ ושאור תשביתו מאנוש זכרם אבל הברית יהיה על קרבנך ולא תשבית ברית מלח: מנחה היא דורון ומתנה שמקרב להקב"ה השכינה כביכול ומי שמסתכל בתיבת מנחה מורה על זה אך יש כמה מיני מנחות כי יש כמה מיני עבודה יש עבודה שהיא בלב ומחשב מחשבה ומדבק עצמו בהקב"ה ומעלה כל הדברים שהוא רואה במחשבה להקב"ה ויש שמעלין עם הדיבור בתפלה ויש שמעלים בד"ת ויש שמעלה עם המלאכה ומו"מ כשעושה בדעת ובהשכל כמ"ש דהמע"ה בכל דרכיך דעהו או כשיש צדיק בעול' מייחד כל הדברים כידוע וזהו מנחה על המחבת פי' אם קרבנך שאתה מקרב המנחה היא על המחבת מלשון סתר וחבוי בסוד המחשבה אזי ג"כ תהיה מצה ופסול במשהו חמץ אך פתות אותה פתים היינו פירורי' כזיתא מוחא עילאה תכוין להמשיך השפע ממוחא ביראה ואהבה פנימיו' לכל הדברים בדביקותך להקב"ה ובדביקותך לאותן הדברים ואתה נותן הדעת בהם ומחיה אותם וכזית הוא מחיה את האדם כידוע נמצא בכזית יש אדם שלם וכן בכל הדברים יש אדם שלם כידוע מסוד השחיט' וכן בכל הצומחי' כידוע מכזי' אוכל מחיה אדם וכן בדומם כי הדומם מחיה ונותן כח להצמיח וגם עוד ראיה מסגולות אבנים טובות שמחיה את האדם כידוע במעשה אבן הדימוט וכשאתה רואה איזה דבר בעולם מדצח"מ וממשיך לו מחשבה טובה אהבה ויראה ממוחא הוא ממשיך להם חיות ממוחא עילאה ומשם יורד השפע דרך העולמות ובא למלאך הממונה על אותו דבר ומהנהו ומרוהו ומצמיחו ומולידו וכן בכל הדברים ואח"כ כשנתהוה הדבר בעולם חוזר האדם ונהנה ממנו ולוקח משם חיות יותר וזהו בסוד החיות רצוא ושוב וזהו פתות אותה פתים:

או יאמר פתות אותה פתים מלשון התרגום על כי ירחיב ארי יפתי וכו' היינו שתרחיב דעתך בכל הדברים ויהיה לך דעת רחבה להעלות כל הדברי' להמחשבה טובה הנקרא רחובו' וכל המנחות באות מצה ואם מנחת מרחשת קרבנך הוא סוד הדיבור מרחש

בשפתיו סולת יהיה קרבנו והבאת את המנחה אשר יֵעָשה מאלה כי השכינה בעצמה היא כביכול כח הדיבור והיא המדברת והמדבקת להשם יתברך והמש"י:

במדרש רבה פרשה ראשונה מה בין נבואות מרע"ה לנבואת שאר נביאים כולם נתנבאו באספקלריא מלוכלכת ומרע"ה באספקלריא מצוחצחת והוא תמוה אך הנלפע"ד ע"ד שאמר אא"ז זללה"ה ויקח פנחס רומח בידו ראה מ"ס פרח באויר ולקח הר' וח' וחיבר ונעשה רמח כדאיתא בזוה"ק וזהו ענין נבואה ע"י פריחת המ"ם כידוע לידע כל דבר אם הוא ברור וצלול במחשבתו וזהו אספקלריא מלוכלכת אבל מרע"ה נסתכל באספקלריא מצוחצחת שראה ממש כל דבר איך שיהיה בעולם והחכם יבין ובלבד שיצילו ה' משגיאות ומטעות אמן סלה:

אשר נשא יחטא ועשה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ואשם צריך להבין יתור תיבת ואשם כי ידוע הוא כשעובר על מצות ה' הוא נחשב אשם וחטא וי"ל בזה בדרך רמז ע"פ ששמעתי מן אא"ז זללה"ה על פסוק אשרי אדם לא יחשוב ה' לו עון היינו שהוא תמיד בדביקות מחשבתו בהשם יתברך ולכך כשנופל ממחשבתו רגע אחד ואינו מחשב בה' נחשב לו לעון וחטא וזהו אשרי אדם לא יחשוב ה' היינו כשאינו חושב ה' לו עון הוא עון אצלו והוא סימן שהוא דבוק תמיד מחשבתו בהשם יתברך ולכך אשרי לו: וזה י"ל שמרומז ג"כ בפסוק אשר לשון אשרי וכמו שדרשו חז"ל אשרי הדור וכו' נשיא יחטא נשיא הוא לשון מלך והיינו לב שהוא מלך על כל האברים והיינו כשאינו חוטא אלא בלב ועשה אחת מכל מצות ה' מצות היינו דביקות אשר לא תעשינ' שנופל רגע אחד מדביקו' לבו ומחשבתו מהשם יתברך ואשם היינו והוא נחשב אצלו לאשם וחטא הוא סימן שהוא דבוק תמיד במחשבתו ולבו להשם יתברך ולכך אשרי לו ואשרי לדורו: גם יכול להיות הכוונה על כלל ישראל שכולם נקראים בחי' מלך ונשיא שהם בני מלכים והבן:

צו

וידבר ה' אל משה לאמר צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו והרים את הדשן אשר תאכל האש וכו' פירש"י אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות וביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס ע"כ הנה בוודאי התורה היא נצחיות ונוהג תמיד בכל דור ודור ויש במקראי קודש אלו רמז לפענ"ד להורות דרך ה' אל הצדיקים החכמים שבדור איך שיראו לקרב נשמות ישראל

העשוקים ר"ל: להשם יתברך ויתעלה וזה היה גם מעשה אהרן ובניו שהיו מקריבים קרבנות ישראל חטאת ואשמות ועולות כ"א לפי בחינתו ומה שהיה צריך לו והיו מעלים ומקרבים בזה נשמות של ישראל לכ"א לפי מה שהיה צריך לו ולפי בחינתו וזהו הזירוז הוא מיד ולדורות כי אף שאין קרבנות בזה"ז עכ"ז צדיקים שבכל דור ודור מקרבים נשמות קדושות של ישראל ע"י תפלתם הזכה ותורתם שאומרים באמת ובתמים בכוונת הלב בד"ור והוא שאמר אח"כ זאת תורת העולה הוא העולה היינו כי ידוע תורה שלא לשמה לא פרחת לעילא ואין לה עליה רק מי שלומד תורה לשמה זו התורה היא שעולה לעילא וענין לשמה הוא ידוע מ"ש בכתבים שהוא לשם ה' היינו שיתייחד ה' אחרונה שהיא השכינה כביכול עם יה"ו שיהיה נעשה הוי"ה שלם יחיד קב"ה ושכינתיה ויהיה השם שלם וידוע ה' יש לה ג' צירופים ה"י ה"א ה"ה נמצא ג' מלואים של ה' הם היא וזהו שמרמז הפסוק זאת תורת העולה היינו זו הוא התורה שעולה לעילא היא העולה היינו כשהכוונה בה היא להעלות ה' שהוא לשמה לשם ה' שיש לה ג' צירופים שהם היא זו הוא התורה שעולה ופרחת לעילא על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר היינו מזבח לשון יסורים כמו מזבח כפרה כמ"ש אוה"ח והוא שאמר על מוקדה היינו שיבער בלבו על המזבח היינו ה' מזבח ר"ל היסורים של השכינה כביכול כל הלילה שהיא בגלות הדומה ללי' עד הבוק' היינו שיאיר הגאולה ויהי' קרבה אל נפשי גאלה ויהיה נהירו דכל עלמין ואש המזבח תוקד בו היינו שיבער בלבו אש התלהבות הנ"ל על המזבח תמיד בכל עת ובכל רגע ולבש הכהן היינו העובד ה': מדו בד היינו לשון בדידות ר"ל שישים אל לבו שהוא לבדו יחיד בעולם וכל העולמות תלוים עליו כדאית' בגמרא חייב כל אדם לומר כל העולם לא נברא אלא בשבילי וכבר נתבאר זה לעיל ומכנסי בד היינו מי שמכניס לו זה הבדידות בלבו ולומד אותו יראת שמים ילבש על בשרו היינו שיקרב עצמו אל הצדיק: והרים את הדשן אשר תאכל האש י"ל ע"ד ששאל אחד להרב המגיד ז"ל האיך נוטלין התלהבות להש"ית והשיב לו מי שצריך לאש מחפש באפר וזה י"ל גם כאן והרים את הדשן היינו אפר שיחזיק עצמו לאפר ועי"ז יתעורר בלבו התלהבות להבורא יתברך וזהו והרים את הדשן היינו הבחי' אפר ירים אותו: אשר תאכל האש ר"ל שיבוא לידי אש התלהבות ושמו אצל המזבח היינו שעי"ז ישים אל לבו יסורי השכינה כביכול כנ"ל עד הבוקר היינו עד שיאיר אור בוקר נהירו דכל עלמין וזהו זירוז מיד ולדורות כנ"ל וזהו שרימז רש"י בצחות לשונו הטהור וביותר צריך לזרז במקום שיש חסרון כיס: כיס הוא מספר צ' וזהו חסרון היינו שחסר א' שהוא אלופו של עולם ואין יחוד ח"ו ולכך ביותר צריך לזרז לעשות יחוד והבן:

ועל דרך הנ"ל י"ל הפירוש על והיא שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם היינו ע"ד הנ"ל שצריך ללמוד תורה לשמה והיינו לשם ה' וה' יש לה ג' צירופים והם הי"א והוא שאמר והיא היינו הלימוד תורה לשמה שהיא לשם ה' וג' צירופים שלה שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד היינו מחמת שאין אחד שהוא אלופו של עולם בהתורה שלומד עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה היינו כשיש הקב"ה שם מצילנו מידם ע"ד ששמעתי מן אא"ז זללה"ה אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד היינו שיש בו אחד שהוא אלופו ש"ע:

עוד י"ל שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו וכו' ע"ד דאיתא בתיקונים ובזוה"ק אני ה' לא שניתי אבל לחייביא אשתני ואסתתר ואתכסי בכמה לבושין ואף כשעושה עבירה ח"ו אם לא היה משפיע בו חיות וכח לעשותו בוודאי לא היה יכול להניע בשום אבר לעשות העבירה אבל הוא באתכסא שהרשע אינו רואה זה וזה גורם גלות השכינה וזהו שלא אחד בלבד היינו כשאין אחד בלבד בלי לבושין אזי עומד עלינו לכלותינו אבל והקב"ה היינו כשיש אחד בלבד בלי לבושין מצילנו מידם והבן:

או יאמר בפסוק זאת תורת העולה היא העולה על מוקד' על המזבח כל הליל' עד הבוק' וכו' ולבאר זה נקדים לבאר פסוק מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה והפסוק הזה אינו מובן ואף לפי דרש חז"ל צריך להבין שפתח במלך וסיים באיש ולהבין זה נבאר בקצרה כי ידוע שהקב"ה ברא העולם בג' מדות בחי' חסד וגבורה ומדה האמצעי' הכלולה משניהם הנקרא משפט וכן הוא הענין שבתחלה עלה במחשבתו לברוא את העולם כדי להיטיב לברואיו ויכירו חסדו הגדול ואח"כ הבריא' עצמה היה צמצם שהוא בחי' דין וגבורה אך שאין העולם יכול להתקיים במדה"ד שיתף מדה"ד ברחמים וזהו בחי' אברהם יצחק ויעקב והוא שרימז הפסוק אל אלקים ה' דבר ויקרא ארץ באלו הג' מדות דבר ויקרא ארץ ועיין בזוה"ק וכן העולם מתנהג ע"פ ג' מדות האלו לפעמים במדת החסד ולפעמים במדה"ד ח"ו ולפעמים במדה"ר שהוא ממוצע מן חסד ודין והנה כשהעולם מתנהג במדת החסד אין זו הנהגה ישרה כי החסד הוא בחי' טוב לכל לרעים ולטובים ואין הפרש ניכר בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו וכמ"ש ישעיהו הנבי' ע"ה חמה אין לי לפשוע על מדה"ד וכן כשמתנהג העולם ע"פ מדה"ד חלילה אין העולם יכול להתקיים כלל ח"ו כי מי יצדק לפניו בדין אבל כשהעולם מתנהג ע"פ מדת המשפט שהוא מדה אמצעית אז מתנהג העולם כשורה הטוב והחסד הוא לאוהביו ולשומרי מצותיו לאלף דור והגבורה והדין הוא לעוברי רצונו ואז ניכר בין עובד ה' לאשר לא עבדו והנה ידוע מלכותא דרקיע הוא כעין מלכותא דארעא וכאשר העולם מתנהג למטה כך

הם מעוררים הנהגת אלוהות כביכול ב"ה וב"ש במדותיו לכן נשתנה לפעמים כי הוא לפי הנהגת העולם והיינו כי הצדיקים והחסידים שבדור המה מצד החסד כמאמר חז"ל איזהו חסיד המתחסד עם קונו והנה תיבת קונו יש לו ב' פירושי' א' קונו היינו בוראו מי שברא אותו והשני הוא לשון תיקון כמו ידע שור קונהו ופירש"י מתקנו בחרישה וזהו מרמז על נשמתו של אדם שעושה עמה חסד כמאמר הסבא במשפטים על פסוק וכי ימכור איש את בתו לאמה וכו' לא תצא כצאת העבדים ע"ש והיינו בתו דא נשמחא שיורדת בעולם הזה כדי לתקן צרכי הגוף בעולם הזה כי הנשמה היינו השכל והחכמה כמחייה את האדם לא תצא כצאת העבדים וכו' חיינו שלא יגור ויירא ביציאתו מן העולם משום דבר שבעולם כדרך העבדים היוצאים מן אדוניה' אשר מורך בלבב' מחמת האדנו' התקוע' בלבם רק יצא בבחי' חרות כמו אשריך ארץ שמלכך בן חורין וכו' וכן שארה כסותה ועונתה לא יגרע ע"ש בסבא לכן הצדיקים והחסידים העושים זה ומתתסדים עם קונם הם בוודאי מצד החסדים והם נקראים אנשי צורה ואנשי חומר הם מצד הגבורות ורשעים מצד הגבורות שבגורות והבן לכן כשהעולם מתנהג למטה ע"פ אנשי הצורה שהם המושלים ומנהיגים הדור בבחינתם בחי' החסד אזי מעוררים בזה מדת החסד למעלה ומתנהג העולם כולו במדת החסד של הש"י ב"ה וכן להיפוך ח"ו כתיב במשול רשעים יאנח העם ע"ש אך צריך להבין שעיקר הנהגה ישרה הוא כשהעול' מתנהג במדה האמצעית והאיך הוא התעוררת הזה בעולם התחתון אך הענין הוא בוודאי בעוה"ז אי אפשר שיתנהג בעולם ע"פ צדיקים וחסידים כאשר שמעתי מהרב הגאון מפולנאה זללה"ה בשם הרמב"ם ז"ל כי הרמב"ם מקשה על הא דאיתא אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה א"כ למה ברא כל העולם ומלואו לא היה לו לברוא רק האדם ההוא שהוא סוד ד' אמות של הלכה ותירץ כי כל העולם כולו נברא בשביל אותו האדם שהוא ד' אמות של הלכה ואם האיש ההוא היה צריך לחרוש בשעת חרישה ולקצור בשעת קצירה וכן כשהיה צריך לו בגד ללבוש היה צריך הוא עצמו לתקן כל מיני תיקון הצריך תורתו מתי היתה נעשית ולא היה אפשר לו להיות ד' אמות של הלכה לכן ברא הקב"ה עולם ומלואו זה חורש וזה זורע וזה קוצר וזה טוחן וזהו מתקן מלבוש ונותן לו בכדי שלא יצטרך להטריד עצמו ממלאכתו מלאכת שמים ועי"ז יש לכל העולם כולו שיתוף וחיבור עם ד' אמות של הלכה נמצא א"א זה להתנהג העולם ע"פ אנשי הצורה ואנשי החסד כי היה חלילה ביטול להם ולעולם מחמת טרדתם בעבודת הבורא ב"ה ולכך שיתף להם אנשי החומר לעשות צרכי העולם בכדי שלא להטרידם ממלאכתם מלאכת שמים וכשהעולם מתנהג כך והאנשי החומר יודעים ומבינים זה שעושים צרכי העולם רק בכדי

שיהיה הרוחה לאנשי הצורה ויהיו ממולאים מכל טוב הצריך להם בכדי שלא יטרדו ויבטלו ח"ו מעבודתם יתברך ולכך הם נכנעי' תחת ידם לכל אשר מצוים להם ומשגיחין עליה' להספיק להם כל צרכיהם וכן בוודאי מוטל הדבר על אנשי הצורה להשגיח על אנשי החומר בכל עסקיהם שלא יצאו ח"ו חוץ לשיטה בעוסקם בטרדת העולם שלא ישכחו בבוראם חלילה ולהזכירם בכל פעם ולהדריכ' ולהנהיל' בדרך הישר' ע"פ הדת והתור' וע"פ השכל האלוהי' להורו' להם הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו ובזה נעש' שיתוף וחיבור אנשי החומ' עם אנשי הצורה ובזה מעוררים בעולם העליון שהוא מנהיג ג"כ את כל העולם כולו במדת הרחמים שהוא כלול מחסד וגבורה בחיבור ב' מדות אלו שהוא נקרא מדת משפט מדת הרחמים והגבורות הם נכנעים ומצומצמים תחת יד החסדים שלא להתפשט החסד יותר מכדי הצורך ונמתקו הגבורות הקשים ומתנהג העולם ע"פ רחמים ועפ"ז נבאר ש"ס ב"ב רבב"ח הוה אזיל במדברא וכו' תא ואחוי לך היכי דנשקי ארעא ורקיע בהדי הדדי חזאי דעביד כוי כוי שקילנא לסולתאי ואנחיה בכוותא דרקוע אדמצילנא בעיתא ולא אשכחיה אמרי גנבי איכא הכא אמרו גלגלא דרקיעא הוא דהדר נטריה עד למחר וכו' וע"פ הדברים הנ"ל שאנשי החומר עם אנשי הצורה הם משותפים ע"י השגחתם כ"א על חבירו זה ליתן לו די צרכו וסיפוקו ופרנסתו וזה להשגיח עליו להדריכו בדרך הישר וזהו רימז רבב"ח היכי דנשקי ארעא ורקיעא היינו אנשי החומר שהם בחי' ארעא יש להם חיבור ונישוק עם אנשי הצורה שהם בחי' רקיע מתחברים יחד וחזאי דעביד כוי כוי היינו לשון חלונות ר"ל בזה יש להם שיתוף וחיבור בענייני השגח' זה על זה והוא בחי' חלונות שמסתכלי' ומשגיחים זע"ז שקילנא לסולתאי פירש"י סל הלחם וכו' פי' אחר אשר ראה והבין זה שכל העולם הם חיבור א' וכ"א צריך לחבירו פנה עצמו מכל ענייני ועסקי עוה"ז מלעסוק בפרנסתו ותלה פרנסתו בבטחון בה' וזהו אנחיה בכוותא דרקיעא אדמצלינא בעיתא פירוש כשעסקתי בתורה ועבודה ולא אשכחיה היינו פרנסתי אמרתי וכי גנבי איכא הכא היינו אתמוהי קא מתמה במקום המשפט והבטחון חלילה יהיה עול ורשע לחסור פרנסתי ח"ו והארץ ניתנה וכו' פני שופטיה וכו' כמעט ממש כגונבים והבן אמרו לי גלגלא דרקיעא הוא דהדר והוא ע"ד משל ששמעתי מאא"ז זללה"ה למלך שעשה מלחמה ויש לו חיילות רבים יש מהם הולכי רגלים ויש מהם רוכבי סוסים ודרך המלחמה הוא שאותם הולכי רגלים הם עומדים בקשרי המלחמה מקושרים ומשולבים אחד אל אחד ולא יסורו כי מקושרי' הם יחד בטבעות ברזל והם העומדים בעומק המלחמ' שא"א להם לברוח אנה ואנה והרוכבי סוסים אף שהם ג"כ במלחמה כשבא עליהם המלחמה בחזקה הם בירחים

בסוסיהם ואין מוסרים נפשם אבל הרגלי' הם מוסרים נפשם במלחמה בשביל כבוד המלך וכשה' עוזר להם שמנצחין המלחמה אזי באים הרוכבים ובוזזי' השלל כי יש להם סוסי' כאשר יוכלו שאת ונותני' עליה' משא אבל הרגלים אינם לוקחין מהשלל כלל רק מעט לחם ומים בכדי להחיות את נפשם על יום א' עכ"פ כי כבד עליהם המשא טורח כובד השלל ודי לו בשלל נפשו ובוטח הוא הלא כולנו עובדים מלך אחד בעד כבודו הרמה וכשיחסר לי איזה דבר בשעת השלום אזי יתן לי הרוכב מהשלל הרבה שלקח הוא כי מלך אחד אנחנו עובדים ובוודאי יש לנו חלק בזה השלל יותר מהם כי אנחנו הגורמים בעזרת הש"ית ניצוח המלחמה במסירת נפשינו והם אינם עושים כן ואינם רוצים ליתן להם משללם אף מזון סעודה א' באומרם שהם גרמו ניצוח המלחמה והנמשל מובן כי אנשי הצורה והעבודה הם הרגלים הם המוסרים נפשם תמיד על כבוד המלך מלכו של עולם והם שמנצחים המלחמה להשבית כל המקטריגים והמסטינים הקמי' עליהם ורוצים למנוע השפע מן העולם ועל ידם יורד השפע לעולם והרוכבים הם אנשי החומר אשר רוכבים על סוסים גדולים וטובים הם המזלות שלהם ובשעת ניצוח המלחמה והשפע בא לעולם הם חוטפים הרבה שפע ואנשי הצורה די להם בסיפוק יום יום כדרך התורה והבטחון ודי להם בניצוח המלחמה שכבוד המלך נתגדל ודעתם שאנשי החומר בוודאי יספיקו להם די צורכם כי הם באמת העיקר והם לא כן ידמו ואינם רוצים ליתן להם כלום ואומרי' לנו המים והשפע וזהו גלגלי דרקיעא פי' בעלי מזלות הם חוטפים את השפע נטרי עד למחר פי' עד אשר יעורר עצמו המלך בחסדו הגדול ולהסתכל על עובדיו ועל מעבדיו ואז בוודאי יתן לכם השם בחסדו הגדול כל טוב ויבושו כל המצירים אתכם וירויח לכם בחסדו הגדול בכל טוב כי הוא היודע באמת שבכם תלוי הניצוח ולכם ראוי השלל והשפע לבוא בראשונה ועתה נבאר מה שהתחלנו בו מלך במשפט יעמיד ארץ היינו מאן מלכי רבנן כשהמלך שהוא הת"ח ועובד ה' כשהוא במשפט היינו ממוצע בין אנשי החומר ובין אנשי הצורה והעבודה הם המנהיגין את העולם ואנשי החומר נכנעין להם שלא יתפשטו יותר מכדי צורך עבודתם הגסה והעבה רק להחיות נפשם ונפש הת"ח ועיקר ההנהגה הוא ע"פ עובדי ה' יעמיד ארץ היינו אז יש לעולם העמדה ותקומה כי ממילא מעוררים מדות העליונים להתנהג השפע ג"כ במשפט כנ"ל ואיש תרומות פי' אבל כשיש איש שמפריד זה מזה ואין מלך שליט בעולם אלא כל איש הישר בעיניו יעשה והחומר מתפשט יותר מדאי ח"ו ובזה יהרסנה ח"ו והבן: ועפ"ז נבאר משנה במסכת אבות ר"ח ב"ח אומר הנעור בלילה והמהלך בדרך יחידי ומפנה לבו לבטלה וכו' כי יום הוא מדת החסד ומדת הצדיקים: ולילה הוא בחי'

הגבורה והרשעים אשר במחשך מעשיהם או אנשי החומר העוסקים בחשכיות ועכירות הגשמיות ומהראוי היה שיהיה ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד היינו שיתאחדו ויתחברו זה בזה אנשי החומר עם אנשי הצורה כי בוקר הוא בחי' חסד מדות הצדיקים כמו הבוקר אור וערב הוא בחי' אנשי החומר כנ"ל יהיה הכל אחדות אחד כדאיתא במדרש ברא צדיקים ברא רשעים ואיני יודע באיזה מהם חפץ ה' יותר כי כתיב וירא אלקים את האור כי טוב הוי אומר במעשיהם של צדיקים חפץ ה' יותר שהם בחי' אור ומבואר בשם אא"ז זללה"ה שנעשו הרשעים כסא אל הצדיקים ולפי דרכינו נעשו אנשי החומר כסא לאנשי הצורה כנ"ל: וזהו שאמר התנא הקדוש בצחות לשונו מוסר השכל הנעור בלילה היינו כמו וינער פי' רש"י כאדם המנער את הקדירה ממטה למעלה והוא פי' הנעור היינו שמערב עצמו בלילה פי' לאנשי החומר או לרשעים שהם בחי' לילה להם דווקא הוא מקרב עצמו ואינו מקרב עצמו כלל אל אנשי החסד והצורה והמהלך בדרך יחידי היינו כי הנחש הולך יחידי והנחש אמר לאדם ולחוה כידוע ושורש הדברים הוא כי הקב"ה צוה לאדה"ר ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו ביודאי היה בציווי זה כל התורה כולה רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות ל"ת כדי לקיים נפשי בנצחיות אשר יעשה האדם וחי לעולם והנחש דבר סרה על הקב"ה שעשה זה לטובת עצמו ולא לטובת האדם כמו שכתוב בפסוק ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים ועשה זאת לרעה ח"ו לאדם ולחוה כדי שלא יהיו כאלקים כי באמת הוא להיפוך אם היה נשמר מזה שלא לסור ממצות ה' היה כאלקים כי צדיק מושל ביראת אלקים הקב"ה גוזר וצדיק מבטלו וכן לעתיד יהיו הצדיקים דומים לבוראם כדאיתא במדרש על פסוק ויותר יעקב לבדו מה הקב"ה פוקד עקרות ומחיה מתים ורופא חולים כך הצדיקים ג"כ כן: וכשסר ממצות ה' בזה נעשה היפוך מזה: וזה י"ל הפי' המהלך בדרך יחידי היינו שהולך בדר' הנחש שהוא תמיד יחיד כי החסידים ואנשי הצורה שבדור המה החיות והנשמה של אנשי החומר וכל ציווים ואזהרתם כדי לעשות האדם וחי בהם לעולם שכולו ארוך חיים הנצחיים ומי שמנער עצמו בתערובות ושיתוף עם אנשי החומר לבד ומתרחק מן אנשי הצורה נופל במדריגה יותר לעשות מעשה נחש באומרו שכל מעשיהם ואזהרתם הם לרעה להם והם רוצים להגדיל עצמם ולהשפיל אותם והאמת הוא במדת הראשיות כנ"ל אשר להם כח הממשלה ומשפט המלוכה ואנשי החומר יהיו נכנעים כמו הגבורות הצריכים להכניע לחסדי' כנ"ל או במדת הצדקה ושאר אזהרתם לטוב להם והוא מהפך כמו מעשה נחש אשר אמר והייתם כאלקים וזהו המהלך בדר' יחידי היינו בדרך של נחש ההול' יחידי כנ"ל ומפנה לבו לבטלה הוא ששמעתי מן אא"ז זללה"ה כי המלך הוא הלב של כל

ישראל כמו שאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני והיה ירא עצמו על ההליכה כי ושמע שאול לשון הבנה כי הוא עדיין מלך קודם משיחת דוד ולכך ישמע ויבין כמו הלב שומע ומבין ויהרגני אבל לא על החזרה כי בחזרה יהיה כבר דוד מלך והבן העולה מזה כי המלך הוא לב של ישראל וכן בכל דור ודור מאן מלכי רבנן והם לב ישראל וכל אנשי הצורה הם לבם של ישראל וזהו ומפנה לבו לבטלה כי הת"ח הוא ממש לבו וחיותו: והוא מפנה ומסיר אותו ממנו ומהעולם חלילה וזהו גורם בטלה חלילה והבן בוודאי הרי זה מתחייב בנפשו:

ועתה נבאר משנה באבות בעשרה מאמרות נברא העולם והלא במאמר א' יכול להבראות אלא להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות כי זה גלוי וידוע כי עשרה מאמרות הם עשרת הדברות ועתה נבאר בחי' עשרת הדברות וממילא יושג ויובן בחי' המאמרו' ע"ד משל למלך חכם שרצה לצוות איזה דבר חכמה לעשות לו כמו עטרה למלך או היכל למלך בוודאי לחכמים ונבונים אשר יש להם חכמה ותבונה ודעת ואשר מלאת לבם לעשות המלאכה חפצים מאוד בזה לעשות נ"ר למלך בוודאי אם יאמר להם המלך רק דיבר א' או אפשר אפי' במחוג בעלמא שיבינו את מחשבת חפץ ורצון המלך בוודאי כה יעשו ואין צורך למלך לדבר עמהם הרבה רק שהמל' הוא מלך חסד ורוצה שהכל יבינו מחשבתו הרחוקים והקרובים בכדי שיהיה לכולם חלק בעטרה וכתרו והיכל המלך מה עושה משלשל עצמו מדיבור אל דיבור בדיבורים הרבה ומצמם שכלו הנדול ומרבה בדיבורו הקדוש בכדי להבינם תוכן כוונתו ובמה ישיגו עשות חפצו ורצונו: והנמשל הוא כי כל המאמרו' ובריאות העולם הם בחי' עשרת הדברות ובחי' כל התורה לעבדה ולשמרה ולעשות מזה עטרה וכתר למלך ושורש כל התורה כולה הוא אנכי ה' אלקיך ולא יהיה לך אלקים אחרים ויתר התורה הם רק תרי"א עיטין האיך לקיים זה כמ"ש בזוה"ק ובוודאי לחכמים ונבונים לא היו צריכים לכל התורה כולה רק לבחי' דיבור אנכי וממילא השיגו והבינו מזה כל התורה כולה כמו אאע"ה קיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה והאיך ידע לקיים אך כשבא להשגה זו שהבין שיש בחי' אנכי ה' אלקיך והבין בוודאי שיש בחי' אלקים אחרים חלילה כמו שמבואר בדרושי חז"ל בתחלה עבד לחמה ולבנה כי היה סובר שהם אלוהות ואח"כ הבין שיש להם מנהיג והוא בחי' אנכי וכן בכל אדם כפי בחינתו אשר מואס באלקים אחרים כך השיג בחי' אנכי והבן זה כי זה כלל גדול ושער גדול והוא היה חכם גדול והבין מה שמונע אנכי דהיינו טריפות או זנות או לבישת שעטנז או כדומה מכל המצות ל"ת הבין בחכמתו

הזכה והרמה שכל מצות ל"ת מרבה אצל אדם בחי' אלקים אחרים ובחי' העשיות דהיינו כיבוד אב ואם וכדומה מגדל כח הנשמה להשיג בחי' אנכי וכך השיג וקיים כל התורה כולה וממילא בוודאי לא היה צריך הקב"ה לומר רק בחי' אנכי לפני החכמים והנבונים והם הבינו ממילא שיש אלקים אחרי' והיו נשמרי' בחכמת' מכל מצות ל"ת הגורמי' הפסד בנפש שמרבי' בחי' אלקים אחרים והיו מקיימין כל הבחי' מ"ע להגדיל ולדבק הנפש לבחי' אנכי כמו המעשה אצל אא"עה והבן רק הקב"ה רצה שאף קטני הדעת יבינו וישיגו ויצטרפו לבחי' אנכי ולא יהיה לך צמצם עצמו כביכול מדיבור לדיבור בחמשה מ"ע וחמשה מל"ת כדאיתא בש"ס בשעה שאמר הקב"ה אנכי אמרו או"הע לכבוד עצמו הוא דורש והיינו שלא השיגו בחי' אנכי וכשאמר כבד את אביך וכו' חזרו לדברות הראשונות להבין ולהשיג בחי' אנכי מבחי' כיבוד אב ואם הגשמיים וכן בחי' לא יהיה לך אלקים אחרים יש להבין מבחי' לא תחמוד אשת רעך כי החכם שלמה המלך ע"ה דימה אשה זונה לע"ז והבן והתורה שהוא בחי' אנכי דומה לאשה טובה אשר שומר' ברית אלוף נעוריה נמצא ההשתלשלות הדיבורים מדבו' לדבור היה בכדי שיהיה מובן ומושג לכל כמו החכם הדורש ברבים ורוצה שיבינו כולם הוא מלביש הדברים במשל ומליצה רק התורה המשל ומליצה הכל אחד הם כמו שאמר שהע"ה בספר משלי להבין משל ומליצה ע"ש מה שפירש רש"י והבן והוא שאמר הכתוב אחת דבר אלקים היינו אנכי שתים זו שמענו פי' מבחי' אנכי ממילא מובן בחי' לא יהיה לך כי עוז לאלקים היינו בוודאי היה מובן כל התורה כולה שהוא של הקב"ה כמו אאע"ה רק ולך ה' החסד כנ"ל כי אתה תשלם לאיש כמעשהו היינו מה שאמר הקב"ה דיבורי' הרבה הוא מחמת חסדו הגדול כי אתה תשלם וכו' כמאמר התנא כדי להפרע וכו' וכדי ליתן שכר טוב וכו' וזהו בעשרה מאמרות נברא העולם והנא במאמר אחד כנ"ל היינו ע"י בחי' אנכי כי הוא עיקר הבריאה והעמדה אלא להפרע מן הרשעים אשר הקב"ה צמצם עצמו מדיבור אל דיבור בכדי שישיגו הכל והם לא רצו להשיג ולהבין ולקיים ומאבדיו את העולם שנברא בעשרה מאמרות ונפרעין מהם וליתן שכר טוב לצדיקי' שמקיימין את העולם אע"פ שמצמצם הקב"ה עצמו הם משגיחין בכל הדברים על בחי' אנכי כי זה עיקר העמדת בריאת העולם שנברא בע"מ והבן:

וזהו שאמר החכם שהע"ה ברוב חכמתו פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה כי ידוע כי עשרה מאמרות הם ממש עשרת הדברות ויאמר ט' הווין אלא בראשית נמי מאמר הוא ונמצא מאמר בראשית הוא בחי' אנכי שהוא הראשית והעיקר ובראשית תרגום ירושלמי בחוכמתא נמצא בחי' אנכי הוא בחי' חכמה לכן היו בעלי החכמה משיגים

ממנו כל התורה והבן כי זה הוא בנין אב ואב לכולם והם דבוקים בו והבן וזהו פיה פתחה בחכמה היינו התורה פתיחתה בחכמה בחי' אנכי ותורת חסד היינו כל שאר התורה הוא בחי' החסד שהקב"ה רצה לזכות את ישראל שיהיו הכל משיגים זה ולכך הרבה להם תורה ומצות וזהו על לשונה היינו דברי תורה כלשון בני אדם והבן:

ועתה נבוא לבאר מאמר בעל הגדה אשר כל איש ישראל אומרים אותו בוודאי ברוה"ק נאמרה מהו שאלת החכם ומהו תשובתו ומהו החילוק בין דברי החכם לדברי הרשע כי החכם אימר מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אתכם ותשובתו כהלכות הפסח וכו' והרשע אומר מה העבוד' הזאת לכם ותשובתו להקהות את שיניו יש בזה דברי' עמוקים ונבאר בתכלית הקיצור והחכם יבין גם יבוא בביאור ארבעה בנים דברה תורה כי כבר בארנו לעיל כי לחכמים די באזהרה א' ובדיבור א' אנכי ואברהם אבינו ע"ה השיג כל התורה בעצמו מחמת כי מאס ושיבר כח אלקים אחרים מעצמו ולפי בחי' הסרת אלקים אחרים כך זכה לבחי' אנכי והבין והשיג בחי' בריאת האדם ברמ"ח מצות עשה ושס"ה מל"ת והאיך הם מאירים באדם ומחיים אותו כמבואר' בס"י וכשבא אאע"ה הבין והביט וכו' וראה ועלתה בידו הבריאה שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן וכו' וקשר עשרים ושתים אותיות בלשונו וכו' ע"ש כי איתא בש"ס מצות בטילות לעתיד לבוא והוא תמוה הא התורה הוא נצחיות וכל מצוה ומצוה הוא חיות העולמות כמבואר בכ"מ ואיך שייך ביטול בהם אך להבין זה הואיל ועסוקים אנו באותו ענין ובאותו הלכה הלכות חג בחגו ונבאר כי איתא בר"מ כי מצה הוא לשון קטטה ומריבה והיינו שעושה מריבה ודוחה הקליפה גם מצה היא י"ה מכוסה באתב"ש בבחי' מ"צ וכשהקב"ה שם אזי נקרא מצה ע"ש ולבאר זה כי ידוע אותיות מצוה הוא שם הוי"ה ב"ה רק אותיות י"ה הם בהעלם באותיות מ"צ והם בחי' המוחין אשר לע"ע הם מכוסים ולעתיד לבוא כשיתגלה המוחין ובחי' הדעת יהיה מצה בבחי' מצוה כי יהיה שם הקב"ה ויהיה חיבור וזיווג ומצוה יהיה בבחי' הוי"ה ב"ה שיתגלה התלת מוחין וזהו והם שתים שהן ארבע ויהיה ג' בחי' הויה שורש חב"ד ולע"ד הוא מרומז בזוה"ק ובר"מ כמה פעמים כי בתחילה עלו ישראל לבחי' מצה ואח"כ לבחי' לחם הנני ממטיר לכם לחם מן השמים והשמים הוא בחי' **ו** ולחם הם בחי' שלשה הויות והבן שהם תלת מוחין וזהו שאיתא בש"ס לעתיד לבוא תוציא א"י גלוסקאות פי' לע"ל יסיר המכסה מן המוחין ויהיה הכל הוי"ה ב"ה ותוציא א"י לחם בלי מוץ ותבן כמו הארץ מה שזורעים בה היא מוציאה אם חיטים יפים יהיה מוציא חיטים יפין וכן להיפוך ח"ו וכן הוא בכל הדברים שבעולם וזיווג איש ואשה יוציא הנשמות כפי הזיווג בלי מוץ ותבן לכן יהיה ביטול היצה"ר וביטול המות

כמ"ש ובלע המות לנצח וכו' כי יהיה הכל בהתגלו' מוחין עילאין אשר הם חיים והמש"י וזהו רמז בש"ס מצות בטילות לע"ל היינו תיבת מצוה יהיה בטל רק יקרא שם הוי"ה ב"ה כי יתגלה אור המוחין המכוסה במצ' דמצוה ומאא"ז זללה"ה שמעתי או בשמו או בשם הרמב"ן ז"ל כי ישיגו העולם בחי' המצוה ושורש חיות המצוה האיך שהוא ממש חיות נפשו וחיות כל העולמות כמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי ובריתי היינו התורה וכמו שהשיג אאע"ה מצד עצמו כל התורה כנ"ל ולא ששמר התורה בציווי הקב"ה מחמת שהיה מצוה לו כי עדיין לא היה תורה רק שהשיג מצד השכל שורש חיות של כל מצוה ומצוה איך שהיא חיות נפשו וצריך לעשותה לחיות נפשו כדי לדבק לחי החיים ואז לע"ל ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים וזהו והיה עיניך רואות את מוריך כי אותיות רבי הם בחי' חו"ב עם הנביעו כמבואר לעיל בשם אא"ז זללה"ה וזהו ולא יכנף עוד מוריך פירש שלא יהיה מכוסה הבחי' רבי שהוא חו"ב באותיות מ"צ שהוא הסתרה רק יהיה הכל באתגלייא וישיגו הכל אורחות חיים כמו אאע"ה שורש של כל המצוה וסודותיה האיך הם מאירים באדם ובכל העולמות ומחיה אותם וא"א להיות כלל שלימות האדם כ"א ע"י ושני הפירושים עולים בקנה אחד לפי המבין וזהו פי' מצות שם מצות שהוא לשון ציווי זה יהיה בטל לע"ל כי לא יעשו המצות מחמת שהוא מצווה מאת השם ב"ה ואם לא היה מצווה לא היה עושה רק ממילא יהיה רודפים לקיים המצות כדי להחיות נפשם כמו שרודפים אחר הדבר המחיה בגשמיות בלי שום מצוה ולכן יהיה בטל שם של מצות שלא יכונה כלל בלשון ציווי רק מצד השכל והשגת עצמם יעשו אותם כנ"ל ודי בהערה זו למשכיל להבין שורש הדברים והאיך שני הפירושים עולות בקנה אחד: וזה שאמר בעל ההגדה ברוך המקום וכו' כנגד ארבעה בנים דברה תורה אחד חכם וחכם מה הוא אומר מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אתכם והיינו כי החכם עיניו בראשו שיש לו בחי' חכמה שהוא בחי' בראשית שהוא מאמר ראשון בחי' אנכי כנ"ל: ומכח זה החכם משיג מאליו כל התורה כולה שהם תרי"א עיטין לבחי' אנכי כנ"ל והבן: ולכך לחכם לא יקרא בשם חוק ולאו בשם מצוה אלא או כפירוש הא' שיקרא אצלו בשם הוי"ה ב"ה או כפירוש השני שלא יהיה דרך ציווי רק ממש יהיה רודפים אחר זה אחר אשר יתגלה אור החכמה שורש החיות של כל העולמות וזה תמיהת החכם מה החוקים וכו' אשר צוה ה' אתכם ואם לא הייתם מצווים לא הייתם עושים הלא מי שיש לו מוח בקדקדו יבין שזהו ממש החיות של הכלל והפרט ותשובתו הוא כהלכות הפסח היינו שיש מוחין דגדלות ומוחין דקטנות כן ג"כ יש בני אדם כמותם וצריך לצרפם שניהם יחד ולהמתיקן כנ"ל בדרוש הארוך וזה יהיה

עד ביאת משיח צדקנו בבא: וזהו שמרומז אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן ס"ת חרן שהם בחי' ג' אלקים שהוא מוחין דקטנות כידוע ולכן היו צריכים עשרה דברות ועשרה מאמרות וזהו אין מפטרין אחר הפסח וכו' פי' שאין עתה גאולה שלימה בבחי' התגלות המוחין כי יש עוד אחר הפסת זמן הספירה כידוע מה שכתוב בכתבים והבן: ושאלת הרשע הוא ממש להיפוך כי הרשע שאין משיג כלום נועם מתיקות התורה והמצוה והיא כעבודה קשה לכל העושים בה וכמשא כבד יכבדו ממנו איזה מצוה אשר הא עושה בע"כ והוא ששאל לעבדי המלך מהו זה עבודה אשר יצוה לעבדיו לעשות כה או שזהו אין מצות המלך כלל וזהו לכם כמאמר הנחש הנ"ל וזהו לפי שהוציא עצמו מן הכלל כפר בעיקר והבן ואף אתה הקהה את שיניו ואמור לו בעבור זה עשה ה' לי לי ולא לו אלו היה שם לא היה נגאל: כי הגאולה היה רק למאמינים בו יתברך כמ"ש באוה"ת ועברתי בארץ מצרים כמלך העובר ממקום למקום: והוא ד"מ לבני המלך הנתונים בשביה קשה ומצפים בכל יום לצאת לאביהם ולמלכם ופעם א' עבר המל' דרך אותו המקום שבניו שמה ובעבור המלך והכירו בניו את אביהם ומלכם ותפסו עצמם בו ובבגדו ומי הוא אשר יושיט ידו שמה להעבירם מאביהם חדא דיתחייב בנפשו ועוד מחמת אימת המל' ירא ליגע אצלו כלל: וזהו כמלך העובר ממקום למקום והבן אבל לרשע שאינו מאמין בזה כדאיתא בספרים הקדושי' של הגאון מפולנאה בשם הרב המגיד מבאר ז"ל המבזה ת"ח אין רפואה למכתו כיון שאינו מאמין בו ואינו נותן לב בעבור הצדיק דרך גיהנם לדבק בו בשביל שלא היה מאמין בו בחייו לכן אינו עולה עמו וזהו ממש הענין ברשע זה השואל על ה' ועל עבדיו וכפר בעיקר ואינו מאמין בו לכן אלו היה שם לא היה נגאל כי כל ניצוצי השכינה עלו וכל הקליפות תפול עליהם אימתה ופחד וידמו כאבן ושאלת התם שלא השיג בחי' אמת התורה רק בתמימות הולך ומאמין בה' ובעבדיו הוא שואל סתם מה זאת:

ושאינו יודע לשאול צריך להגיד לו ולפתוח לו פתחים באמונת התורה והמצוה ולארבעה בנים יחשב אף שאחד רשע כמו ארבע מדות בנותני צדקה אף שאחד מהם הוא לא יתן ולא יתנו אחרים כמבואר בשם אא"ז זללה"ה וזהו כנגד ארבעה בנים דברה תורה היינו הרבה התורה בדיבורים כנגד החכם תופס התורה כולה בחכמה כנ"ל: ושאלתו הוא להחזיר את העולם למוטב ולהבינם שורש הדעת והחכמה וצועק בקול רם עורו ישנים מתרדומתכם כי התורה והמצוה אין זה כי אם ה' אלקים חיים ואין זה בחי' מצוה רק הוי"ה ב"ה וב"ש כנ"ל ומשבר שיני רשעים פי' ברוב חכמתו משבר חכמת הכוזבים והאפיקורסי' וזהו שיני רשעים שברת לה' הישועה על עמך ברכתך סלה: וזהו כדי יתן

שכר טוב לצדיקי' שמקיימין את העול' שנברא בי' מאמרות וזהו כנגד ארבעה בנים דברה תורה היינו דברי תורה כלשון בני אדם להבינם כנ"ל והבן:

דרוש זה דרשתי בשבת הגדול בק"ק סדילקאב תקמ"ב לפ"ק:

או יאמר זאת תורת העולה: פי' כל העליות והתפלות שאתה מעלה לא תהיה רק בשביל זאת היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה פי' ואם תדע כי היא העולה מעצמה והיא הנותנת בך מחשבה ודיבורים לדבר ולייחד על מוקדה כי היא חולת אהבה בוערת בה כאש על המזבח כי היא סובלת עם ישראל כל הצער והיסורי' אשר הם בערך מזבח כפרה כל הלילה כל משך זמן הגלות המר והנמהר לכן היא חולת אהבה ליחדא בבעלה ומזכרת עד מתי יתמשך גלותא עד הבוקר עד שיבוא בוקרן של ישראל להאיר להם: וא"ת שהוא משתוקקת לייחד עצמה וכביכול הוא אינו משתוקק לכך נאמר ואש של המזבח היינו של היסורין שאנו סובלין ואמנו אתנו ג"כ תוקד בו בקב"ה: לכן ולבש הכהן מדו בד הוא הישראל העובד בסוד כהן איש חסד המתחסד עם קונו והבן:

והבשר כל טהור יאכל בשר והבשר אשר יגע בכל טמא וכו': י"ל בזה ע"ד רמז דהנה ידוע מ"ש בזוה"ק על לא תעשה לך פסל שלא יאמר אדם ח"ו תורה שלא קיבל מרבותיו או שלא קיבל מרב הגון ע"ש והנה יש תורה כזו שטעון גניזה ואסור ליהנות ממנה ויש שטעון שריפה והמש"י. והנה התורה מכונה בשם בשר כמו בשר היה יורד לישראל משמים וכן תו"הק נמי ירדה לישראל מן השמים והוא שרימז והבשר היינו תורה אשר יגע בכל טמא היינו שלא קיבל מרב הגון והיא בכלל טמא יש אשר לא תאכל היינו שאסור לאכול ממנו והוא כינוי לגניזה ויש אשר באש ישרף כנ"ל אך והבשר כל טהור היינו התורה שקיבל מרב הגון שהוא טהור וישר אז כל טהור היינו שיטהר עצמו מקודם ואח"כ יאכל ויהנה מהבשר היינו התורה ההיא והמשכיל יבין:

שמיני

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח וכו': ופירש"י לפי שהיה אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת ע"כ והוא תמוה משום שנבחר בזה לא יסתלק הבושה מעליו והנה שמעתי מן אא"ז זללה"ה פירוש ע"ז מפני שיש לך יראה ובושה מן הש"י לכך נבחרת כי זבחי אלקים רוח נשברה וכבר נזכר זה בכתבי האר"י ז"ל והנה דבריו הקדושים בוודאי צריכים לפני ולפנים וכבר בארתי בקצרה ע"ד אויביו אלביש בושת ועליו יציץ נזרו כי הבושת ילבשו שוטנים ויעטו כמעיל בשתם ועליו על העובד ה' יציץ נזר הקודש ונעשה מן בשת שבת ע"ש ועתה נבאר בענין שאנחנו עסוקים בו

כי לפי דרכינו הנ"ל כי החכם עיניו בראשו על בחי' מאמר הראשון שהוא אנכי כנ"ל וידוע כי כה"ג שורשו לעילא ולעילא וכמו שאמר הכתוב והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה והוא החכמה העליונה שהיא בחי' שמן כנודע השופעת עליו והחכמה נמשלת למעין הנובע תמיד לא יחסר וכל מה ששואבים ממנה יותר היא נובעת יותר ויותר מימות צלולים וקרים יותר ויותר וכן הוא בתי' החכמה כשיש לה מקום להתפשׂ' היא נובע' יותר תמיד לא יחסר והתפשטותה הוא ע"פ המדות שבאדם היינו אם המדות הם צלולים ונקיים אצל האדם ולא עכורים ח"ו אזי החכמה מתפשטת עליהם ד"מ אם האדם זיכך בנפשו מדת החסד כידוע מה הוא ובחי' הגבורה וכן מדות התפארות ושאר המדות החכמה נמשכת עליהם כמו מעין אל נחלים ונזדכך ונתקדש האדם בכל בחינותיו הרוחנים והגשמיי' וכאשר בארתי במ"א על שזכה אהרן לכ"ד מתנות כהונה שהם שורש רמ"ח אברים ע"ד והיה מחניך קדו' ע"ש וזהו והכה"ג מאחיו כי אחיו הם המדות אשר בשם אחים יקראו לשון חיבור כי המדות הם משולבים אחד אל אחד ומקבלין דין מן דין אשר יוצק על ראשו שמן המשחה פי' ע"י הזדככות מדותיו להיות צלולים ולא עכורים ומעופשים ברפש וטיט הם הם הנחלים אשר המעיין יוצא שמה להשקותם ונובע תמיד וזהו שמן המשחה קדושת וטהרת המחשבה וזהו ג"כ הרמז בגמרא גדלהו משל אחיו והבן וכן הוא כל האדם אצל חביריו המקשיבים לקולו בבחי' תלמידים מעין חכמתו נובע בכל עת השואבים ממנו יותר ויותר כדרך המעין הנובע כנ"ל ואם ח"ו וכו' והבן: וכן שמעתי בשם אא"ז זללה"ה והוא שאמר דהע"ה בספר תהלים כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן שיורד ע"פ מדותיו היינו מן הראש יורד על הזקן הם מותרי מוחין להשפיע ומשם אל מדותיו ויורד ע"פ מדותיו היינו לפי הבירורים והצלולים והזדככות המדות אשר הם בשם נחלים מכונים כמו כל הנחלים הולכים אל הים כך מעינותיו מתגברים ע"י הנחלים והבן כי זה כלל גדול וה' יביאונו לזה הנה היוצא מזה כי החכמה נובעת תמיד וכל מה שיש לה יותר התפשטות היא נובעת יותר והם מים חיים קרים על נפש עיפה ואדב' עוד לאלוה מילין כי החכמה היא יראה הפנימיות בגין דאיהו רב ושליט עקרא ושרשא דכל עלמין לכן החכם דבוק ביראה ואהבה הפנימיות שהם תרין ריעין דלא מתפרשיו והבן זה כי זה נעשה כסא לזה ולכן אהרן שהיה לו יראה ובושת והם מלת בראשית שהוא החכמה לכן נבחר להיות כה"ג שיצוק על ראשו שמן המשחת קודש שהוא החכמה ויורד על הזקן וע"פ מדותיו ונתקדשו רמ"ח אבריו ע"ד והיה מחניך קדוש הנזכר במ"א וזה למה אתה ירא ובוש היינו מפני שיש בך מדת יראה ובושה שהוא מלת בראשית ירא בושת כנזכר בתיקונים ובראשית היינו חכמה לכך אתה

נבחרת להיות כה"ג ולצוק על ראשו שמן המשחה ולהקריב קרבנות לה' ולכפר על עם הקהל ועל הכהנים ועל הקודש ועל המקדש שיבנה ב"ב א"ס:

או יאמר בזה לבאר דבריו הקדושים כי ידוע שני שעירים היו ביוה"כ אחד היה נשתלח לעזאזל בכדי לפרוש ולהפריד הקליפה מן הקדושה וזהו ונשא עליו את כל עונותם היינו עונות תם ע"י השעיר נושא עליו כל עונות של ישראל פי' ע"י זה שלוקח העונות הוא פורש עצמו מן ישראל לקטרג כי הוא סובר שלוקח מתנה רבה ועצומה ועיין בזוה"ק וכן הוא בשעיר ר"ח וזהו אויביו אלביש בושת שעל ידי העוונות שהוא לובש מן העוונות עי"ז הוא פורש כנ"ל ועליו היינו על ישראל יציץ נזרו נזר הקודש ועולה מי שעולה בבחי' כתרים ביוה"כ וכן הוא בר"ת ותשועת נפשם מיד שונא וזהו ממש מחילת העונות כי בחי' כתר משם הוא המחילה והסליחה וכן הוא בשבת אפילו עובד ע"ז מוחלין לו וזהו שאומרים בשבת לא תבושי ולא תכלמי כי מן בשת וכלמה נעשה שבת ומלכה שנתלבש השכינה בלבושי שבת ויו"ט ולבושי הקדרות והשחרות נזרקים ונתלבשים בו אויבי ה' ושונאיו ילבשו בשת וכלימה וזהו בשנה וכן הוא בעולם שהאיש המכפר אשר הוא כה"ג ע"י בושת וכלימותיו נזרקו על הקליפות ללבשם כדי לפורשם ולהפריד' מעבודתו והוא ילבש אלה הבגדי' השמונה המרומזים לכפר עליו ועל כל ישראל והם ארבעה בגדי לבן וארבעה בגדי זהב שהם מלבושי קב"ה ושכינתיה והוא שאמר הכתוב קרב אל המזבח מלמד שהיה ירא ובוש ואמר לו משה למה אתה ירא ובוש כדברי אא"ז זללה"ה לכך נבחרת והיינו בכדי שיהיה להלביש הקליפה בושת וכלימה ועליך יציץ נזר הקודש לכפר עליך ועל העם ועל קודש המזבח והבן:

או יאמר ע"פ דאיתא בזוה"ק משה היה שושבינא דמלכא ואהרן היה בחי' שושבינא דמטרוניתא ובחי' שושבין הוא לפקח על עסקיה לטהרה ולקדשה לגבי מלכא ומאין היה אהרן זוכה לזה כי בוודאי כל דרכי ה' הם מדה כנגד מדה אך כי אהרן היה ירא ובוש והם אותיות בראשית ירא בושת והיה קשור במדת בראשית ובבראשית יש ג"כ צירוף אשרי בת שהוא מרמז לאשר ולקשט הבת זו השכינה כביכול ולכן היה מדה כנגד מדה מפני שאחז במדת ירא בושת שהוא אותיות בראשית לכן הקב"ה שהוא בוחן לבבות נתן לו שכר ונעשה צירוף אשרי בת היינו לאשר ולקשט הבת לקב"ה ומזה זכה ונעשה שושבינא דמטרוניתא והבן:

ויקרב את קרבן העם ויקח את שעיר החטאת אשר לעם וישחטהו ויחטאהו כראשון ויקרב את העולה ויעשה כמשפ' והנה לכאור' ויקרב את קרבו העם נראה מיותר גם צריך להבין השינוי לשון אצל חטאת נאמר כראשון ואצל עולה נאמר כמשפ': והנה אא"ז

זללה"ה אמר שעיקר תיקוני התשובה א"א בלא הצדיק רק ע"י יוכל להתעלות ואדה"ר לא היה יכול לתקון כ"א באבות הקדושים כנודע: וזה י"ל שמרמז הפסוק כי שאל נא לימים ראשוני' וכו': למקצה הארץ ועד קצה הארץ י"ל שקאי על אדה"ר שהיה מקצה הארץ ועד קצהו וזהו שאל נא לימים וכו' היינו יומין עילאין שהם האבות הם היו תיקונו ומה שאמר שאל נא לימים ראשוני' מרומז אשר בשלשה ראשונים שהם כח"ב לית רשות למשאל שהם למעלה מימים כידוע למשכיל והכלל העולה דאין תיקונים לנשמות העשוקי' בקליפות ר"ל כ"א ע"י הצדיק שמעלה אותם והוא שמרמז הפסוק אהרן הכהן שהוא הצדיק העובד ה' שהוא מסטרא דחסד המתחסד עם קונו ויקרב את קרבן העם היינו שהקריבם לשורשם שנתרחקו מחמת החטא ויקח את שעיר החטאת היינו השעיר והקליפה שנברא ע"י החטא וישחטהו היינו שבטלו מן העולם ונוטל חיותם מהם ויחטאהו כראשון היינו שיש ז' ימי הבנין ובהן כלול כל רע וטוב וצדיקים ילכו בם וכו' וצריך לטהר וללבן המדות האלו ולהחזירם לטוב: וזהו שמרמז ויחטאהו כראשון היינו לטוב כמו ימים ראשונים והבן: ויקרב את העולה היינו השכינה כביכול ויעשה כמשפ' דידוע אאע"ה ואהרן הכהן בחד דרגא היו שזהו מדתו מדת חסד וזהו ג"כ מסטרא דחסד ובאברהם כתיב והאמין בה' ויחשבה לו צדקה והוא שאמר ויעשה היינו בחי' צדקה עשה כמשפ' היינו שעשה יחוד צדקה ומשפ' כידוע והבן כי הוא בקיצור גדול:

או יאמר ויקרב את העולה ויעשה כמשפ' כי העולה בא על ההרהור הלב ועל המחשבה וידוע כי המחשבה היא הנשמה ועיין בסבא פ' משפטים ע"פ כמשפ' הבנות יעשה לה הקב"ה גפיף לה ונשיק לה כאבא לברתא וזהו כמשפט הבנות ע"ש וזהו מוסר השכל בתורה ויקרב את העולה היא הנשמה שלו כנ"ל: כ"א ואחד ויעשה כמשפ' היינו כמשפ' הבנות כראוי לנשמה ובזה יבואר תיבת כמשפט שאין לו פירוש לכאורה והיה ראוי לומר ויעשה כתורת העולה כקושיות האו"הח ולדרכינו מבואר זה והבן: ועוד נראה לפענ"ד שיש רמז בזה הפסוק אל התפשטות הגשמיות כידוע והבן:

ואת שעיר החטאת דרש דרש משה והנה שורף: י"ל בזה בדרך רמז כי איתא בכתבי האר"י ז"ל כי בלימוד הלכה בכ"ד קשיטי הכלה ע"י שמקשין ומפרקין ובזה משברין הקליפות וכו' ע"ש: וזה י"ל שמרומז בפסוק ואת שעיר היינו מלשון ושעירים ירקדו שם היינו קליפות: דרש דרש היינו על ידי שדורשים התורה: משה בבחי' דעת: והנה שורף שעי"ז נשרפין ונבטלין כל השעירים והקליפות:

עוד ירמוז ע"ד דאיתא בזוה"ק ע"פ אל תראוני שאני שחרחורת וכו' כד אזעירת גרמא אזי הוא רק בבחי' נקודה חדא אך כשדורשין אותה אזי הם מתפרשים עד אין תכלית

וזהו שמרמז ואת שעיר החטאת היינו תורה שבע"פ שהוא בחי' שעיר ר"ח שבא לכפרה על שמיעטתי את הירח והיינו כד אזעירת גרמא ונכנס לבחי' נקודה דרש דרש היינו כשדורשין אותה משה היינו בהתפשטות הדעת בחי' משה אזי והנה שרף ר"ת ששים רבוא פירושים שיש לתורה כי הי' שהוא נקודה היא גולם וכל האותיות נעשים ממנה נמצא כל הששים רבוא פירושי' נעשים ממנה והכל נכלל בהנקודה והמש"י:

עוד ירמוז כי ידוע אין יסורין בלא עון כי מן המצוה נברא מלאך מליץ וכן ח"ו מן העבירה נבראין קליפות והם המייסרים את האדם כמ"ש תייסרך רעתך ומאי תקנתיה יפשפש במעשיו על מה שחטא ויחזור בתשובה ואזי נשברין ונבטלין כל הקליפות כשבא לכלל דעת היפוך משעת החטא שאין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות ונסתלק הדעת ממנו ובשובו מחטאתו ובא לידי החזרת הדעת אז בטילין ממנו כל הקליפות והוא שמרמז הפסוק ואת שעיר היינו קליפות כנ"ל החטאת שנבראו ונעשו מן החטא של אדם ח"ו דרש דרש היינו כשדורש וחוקר ומפשפש במעשיו על מה שחטא כבר ודורש את ה' ומקבל עליו שלא יחטא עוד וזהו שני דרושים משה היינו הכל הוא בהחזרת והתגלות הדעת אליו בחי' משה אזי והנה שורף היינו שנשרפין ונבטלין הקליפות:

עוד ירמוז ע"ד שכתוב בזוה"ק בספרא דאספר הזוהר יפקון ישראל מן גלותא וכמו שכתבתי בפ' בשלח רמז מזה על התרגום ובני ישראל נפקין ברישׁ גלי ע"ש ואיתא רשב"י היה בחי' משה וגם כי בכל דור ודור יש בחי' משה וזהו דרש דרש משה היינו כשיתגלה ויודרש מה שדרש כבר משה היינו רשב"י ספר הזוהר אז והנה שורף היינו שיבועלו כל הקליפות וממילא יהיה גאולה שלימה ב"ב אנס"ו:

עוד ירמוז ע"ד ששמעתי מן הרב הקדוש החסיד המנוח אב"ד דק"ק פולנאה ע"ה כל ת"ת שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח שצריך שיהיה לו ב' בחינות להחיות ולהמית כמו הנחש שהיה לו ב' בחי' והבי' אל נחש הנחושת וחי וכן היה ממית ג"כ ע"כ והוספתי לפרש דבריו הקדושים טעם לזה שצריך הת"ח שיהיה לו ב' בחי' אלו ולפענ"ד הוא מחמת שכל ת"ח הוא דביק לתורה ובתורה ג"כ יש שני בחי' אלו זכה נעשה לו סם חיים לא זכה וכו' והת"ח שהוא דבוק לתורה צריך שיהיה לו ג"כ ב' בחי' אלו וזה י"ל שמרמז דרש דרש משה היינו כשדבוק בתורה ודורש אותה אז והנה שורף היינו שיש לו שני בחינות של השרף ונחש כנ"ל והבן:

עוד ירמוז ע"ד דאיתא במסורת דרש דרש כאן חצי אותיות שבתורה וצריך להבין מאי בעי בזה ולמאי נ"מ הוא וי"ל לפע"ד כי ידוע תורה שבכתב ותורה שבע"פ הכל א' הם ואין אחד מהם נפרד מחבירו כלל כי א"א לזה בלא זה דהיינו התורה שבכתב מתגלה

צפונותיה ע"י תורה שבע"פ ותורה שבכתב בלא תורה שבע"פ אינה תורה שלימה והוא רק כמו חצי ספר עד שבאו חז"ל ודרשו התורה והאירו עינינו וגילו מסתוריה ודברים הסתומים ונעלמים ופעמים היו עוקרים דבר מן התורה כמו בענין מלקות שכתיב בתורה ארבעים יכנו ובאו רבנן ובצרו חדא והכל ע"י הופעת רוח קדשם שהופיע עליהם האדון ב"ה לראות שורש כל דבר הכתוב בתורה לאמיתתו והיה יכולת בידם לעשות זה נמצא תלוי שלימות התורה שבכתב בתורה שבע"פ ולכן האומר אין ק"ו זה מן התורה או שחולק על מאמ' אחד מחז"ל כאלו כופר בתור' מרע"ה כי הכל תלוי בדרושי חז"ל והם עיקר שלימות תורה שבכתב וזה י"ל שבא הרמז בתורה בתיבת דרש דרש הם חצי אותיות שבתור' היינו עד דרש דרש חז"ל התור' קודם שדרשוה אינה אנא חצי אותיות חצי פי' חלק היינו שהוא רק חלק ואינה שלימה ובדרושי מאמרי חז"ל נשלמה התורה להיות נקראת ספר שלם והבן:

או יאמר ואת שעיר החטאת דרש דרש משה והנה שורף ויקצוף משה על אלעזר ועל איתמר בניו הנותרים לאמר הנה בכאן יש כמה דיקדוקים א' תיבת דרש דרש ב' תיבת הנותרים נראה מיותר ג' תיבת לאמר אין לו שחר והנה מפרשי התוה"ק תירצו כ"א בזה לפי דרכו וגם אנו נאמר בזה לפי דרכינו על דרך שאמרתי כבר דרך רמז על מאמר חז"ל יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ה' חטאת טמא שאכל חלב וכו' ביום הכפורים והארכתי בזה שקאי על עסק התורה שמכונה בשם אכילה כמ"ש לכו לחמו בלחמי והוא שרימזו חז"ל שיש שלומד וחייב על הלימוד ההוא ה' חטאת וענין ביוה"כ היינו כשיש חכם בעיר או בעולם וידוע מאמר חז"ל בשעה שהחכם יושב ודורש הקב"ה מוחל עונותיהם ומי שמשליך דברי החכם אחרי גוו ואינו רוצה להתקרב לחכם לשמוע ממנו דברי תורה מחמת שאינו רוצה לעזוב לימודו ולומד אז דווקא בוודאי חייב על הלימוד ההוא חטאת והוא ביוה"כ היינו שלומד בשעה שהחכם יושב ודורש שאז הוא יוה"כ שהקב"ה מוחל עוניתיהם כנ"ל וידוע אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות וע"כ כיון שאנו מכניס אותו לחטאת ע"כ נכנס בו רוח שטות היינו שהוא שוטה וגס רוח שסבור בדעתו שהוא בעצמו חכם ואין צריך לחכם אחר שיכול הוא עצמו לאמר דברי תורה כמו חכם וזה י"ל שמרמז הפסוק בדרך רמז ובדרך מוסר ויתרצו הדקדוקים הנ"ל ואת שעיר החטאת היינו ע"ד מאמר חז"ל עון וחטאת אשר יעשה האדם קונה קטיגור א' שנעשה קליפה ר"ל מכל עון וחטאת והוא שאמר שעיר היינו הקליפה כמו ושעירי' ירקדו שם הנעשה מחטאת וזה שעיר החטאת דרש דרש משה היינו כשהחכם שהוא בחי' משה דורש דברי תורה הן מה ששמע מרבותיו בשביל רבותיו והן דברי עצמו ע"פ

הקדמונים שקיבל מרבותיו והוא בבחי' דרישה ולכך כפל דרש ואז והנה שורף היינו בזה הוא שורף ומבטל הקליפה של עונות ישראל ולהבה תלהט רשעים וכו' בשעה שהחכם יושב ודורש וכו' ויקצוף משה וכו' הנותרים היינו הצדיק כועס על אותם הנותרים בביתם ואינם הולכים לשמוע דברי תורה מפיו כדי ומחול עונות' ואף שמש' היה עניו מאוד עכ"ז כעס על הדבר לצד גודל המושג מזה ופי' הפסוק זהו שנשארו בביתם ולא הלכו אל החכם הוא לאמר היינו שבדעתם נחלט שהם עצמם יוכלו לומר תורה כמו החכם כנ"ל וע"ז כעס משה והבן:

זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה הנה רבו הדקדוקים בזה דמתחיל בחיה ומסיים בבהמה וגם מהו הלשון זאת החיה וכבר פירשו הקדמונים ז"ל לשון חיים כי כשישראל דבוקם במקום ראוין להיות חיים וכו' ע"ש זאת החיה מלמד שהבהמה בכלל חיה ולהבין זה אקדים הקדמה אחת אשר אמרתי טעם מפני מהאדם חוטא ומבי' קרבן ומתכפ' בבהמה כמ"ש בפסוק אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה וכו' וי"ל כי יש באדם כמה בחינות נר"ן ח"י וכשעובר עבירה מסתלק ממנו כל הבחי' ונשאר לו רק בחי' נפש ואף ע"ז התורה מתמיה נפש כי תחטא כדאיתא בזוה"ק יעו"ש ושורש הנפש הוא שם ב"ן מארבע שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן והוא מספר בהמה ולכן מתכפר בהקרבת בהמה שהוא תיקון לשם ב"ן שהיא הנפש החוטאת אח"ז מצאתי באוה"ח כמעט ממש דברינו עיין בפ' שמיני ועוד הקדמה אחת כי איתא בזוה"ק שלחן דב"נ קא מדכי ליה מכל חובי' וגם בגמרא איתא פתח בשלחן וסיים במזבח אלא בזמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר ועכשיו השלחן מכפר הגם שזה צריך הבנה עכ"ז נסמוך שבוודאי תורה הוא וזה י"ל פשט הפסוק זאת החיה היינו זהו החיות שלכם אשר תאכלו דהיינו ע"י שלחנו דב"נ מדכי ליה מחובוי להיות דבוק למקום ולהקרא חי כנ"ל מכל הבהמה היינו מכל הפעולות שהקרבן עושה השלחן עושה כנ"ל ודוק כי קצרתי ועפ"ז יובן לתרץ קושית הזוהר על פסוק ולבני ברזילי הגלעדי תעשה חסד והיו באוכלי שלחניך וכו' וכי זהו הוא החסד הגדול עי"ש בזוה"ק וע"פ דברינו הנ"ל אתי שפיר כי כשיש צדיק אוכל בחיות ובשכל הוא מדכי לכל חובות בני אדם וזהו והיו באוכלי שלחנך שזהו חסד גדול והבן:

זאת תורת הבהמה והעוף להבדיל בין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל יש בכאן רמז בענינא דפסח לפענ"ד כי קבלתי מרבותי שהשכינה נקראת חיה כמ"ש ביחזקאל היא החיה אשר ראיתי על נהר כבר וכו' וכן הס"א ר"ל ג"כ נקראת חיה כמ"ש גער חית קנה גם והשבתי חיה רעה מן הארץ וזהו בחי' חמץ ומצה חמץ היינו בחי' הס"א כדאיתא בזוה"ק גער חית קנה היינו חית של חמץ וישאר ה' ויהיה מצה וזהו י"ל

להבדיל לעשות הבדלה והפרשה בין החיה הנאכלת היינו מצה שהוא בחי' השכינה כביכול שנקרא' חיה והיא הנאכלת בפסח ובין התיה אשר לא תאכל היינו חמץ שהוא בחי' הס"א הנקראת ג"כ חיה ולא תאכל בפסח שלא יהיה חלק לס"א בתוך הקדושה כלל גם רמז חיה הנאכלת לשון יחוד כמו ויאכל לחם והיינו השכינה כביכול המתיחדת עם דודה והחיה אשר לא תאכל היינו בחי' הס"א שאסור לעשות שם יחוד ח"ו והבן:

כל עוף טהור תאכלו י"ל בזה בדרך רמז דאיתא בגמרא ובני רשף יגביהו עוף אין עוף אלא תורה והנה אכילה הוא לפעמים פי' לשון לימוד כי התורה היא בחי' לחם כמ"ש לכו לחמו בלחמי ושייך לשון אכילה והיינו לימוד והוא שמרמז הפסוק כל עוף היינו התורה הקדושה טהור תאכלו הוזהרו ללמוד בטהרה והבן:

תזריע

אשה כי תזריע וילדה זכר: ונקדים לפרש הפסוק בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו היינו ע"ד שאמר ר' חנינא בן דוסא אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל והיינו שגורה מלשון משגרין כוס של ברכה וכו' והיינו אם נשלח לו התפלה בפיו מאת ה' איך להתפלל ואיזה דיבורים שידבר אז בוודאי יודע אני שהוא מקובל וכו'. וזהו פי' הפסוק בורא ניב שפתים היינו כשהשם בורא לו מחדש ניב שפתים מה להתפלל ולדבר לפניו אז שלום בוודאי וכו' אמר ה' כשהדבורים הם דברי ה' ששלח לו כך בפיו אז וודאי ורפאתיו וזה י"ל שמרמז הפסוק אשה כי תזריע היינו כשהדבור שלו מזריע היינו שנתפשט הדבור שלו בדבורים חדשי' מאת השם ב"ה אזי וילדה זכר היינו מולדת חיים ורפואה וחסד בחי' זכר והבן:

או יאמר כי העולמות לגבי קב"ה כנוקבא לגבי דכורא לקבל חיותם מן הקב"ה והקב"ה הוא בחי' דכר לכל העולמות שמשפיע להם חיות וחסד הנקרא דכר לכן כשאדם מתאווה לדבק בקב"ה בזה הוא מעלה בחי' מ"נ ונתעורר מלעילא בחי' מ"ד ונולד שפע וחיות לו ולכל העולמות לאפוקי כשמתאווה לתענוגי חמדת עו"הז שהם עצמם בחי' נוקבא כי כולם צריכי' לקבל חיות מאתו ית"ש וידוע אין אדם עובר עבירה אא"כ וכו' ומסתלק ממנו הנשמה חלילה וחס אבל כשהנשמה אצל האדם אזי מתאוה לשורשה לקב"ה: וזהו שמרמז אשה כי תזריע היינו נשמה שהיא בחי' אשה ונוק' לגבי קב"ה: כי תזריע היינו כשמתאווה לקב"ה ובזה היא מזרעת בחי' מ"נ בהתעוררת מלתתא לעילא אזי וילדה זכר כנ"ל שמתעורר חסד וחיים ושפע מלעילא לתתא בחי' מ"ד כנ"ל והבן:

עוד ירמוז ע"ד שבשפלנו זכר לנו היינו כשאדם הוא בבחי' שפלות לגבי קב"ה אז הוא זוכה להשראת השכינה עליו כמ"ש אשכון את דכא ושפל רוח ונעשה בזה בחי' דכר שמשפיע שפע וחיים לכל העולמות וכל השפע הוא על ידו וזהו אשה כי תזריע היינו כנ"ל שמתאווה לקב"ה ע"י שמכיר ערך שפלותו וערך גדולתו ית"ש שהוא לא"ס ותכלית וזוכה בזה להשראת השכינה עליו וילדה זכר היינו שזוכה למדריגה שנעשה בחי' דכר שע"י יורד השפעות וחיים על כל העולמות והבן:

וטהרה ממקור דמיה: הנה מלת ממקור נראה מיותר ומשולל הבנה ובבעה"ט כתוב ב' במסורה ממקור דמיה ממקור ישראל וכו' ע"ש והנה חנני ה' בזה ברחמיו וברו"ח ע"פ שקבלתי מחכמי ישראל שהיו אצל אא"ז זללה"ה שגדולי הדור הם יכולים לטהר נשמות ישראל המטונפות בכל ליכלוך טומאת זוהמת עבירות ר"ל ובהם תלוי כל עיקרי התשובה ועפ"ז אמרתי רמז בפסו' מקוה ישראל ה' שבכאן סידד ג' מיני טהרה א' מקוה מטהר מכל טומאה ב' ישראל היינו מי שהוא במדריגה גדולה בבחי' ישראל הוא יש לו ג"כ בחי' מקוה לטהר כנ"ל כי ענין מקוה שמטהר פי' הרמב"ן ז"ל כי לכאורה איך מועיל לטומאה רוחניות טבילה במקוה בשלמא כתמי הבגד מכבסים במים להעבר הליכלוך אבל טומאה רוחניות במה אתדכי ותירץ הרמב"ן ז"ל כיון שבא במימי החסד ששורשו בחכמה ודעת מיד אתדכי וכן מי שהוא בבחי' ישראל בחכמה ודעת שלו יכול לטהר מכל טומאה וכן ה' הוא המטהר הגמור כי כל מקום שהקב"ה שורה שם המקום ההוא מטוהר כמו בה"כ שמטהר כמאמרם ז"ל מה ענין אהלי' לנחלי' וכו' ואפ"ל רמז כל הפסו' מקו' ישראל ה' על הבע"ת והנה כשמטהר עצמו ושב בתשובה שלימה אזי הולך ממדריגה למדריגה בתחלה מקוה היינו אותיות קומה שנזקוף קומתו כי כמו אדה"ר כשחטא נכפפה קומתו וכששב בתשובה ניתוסף קומתו ונעשה קומה שלימה ואח"כ ישראל היינו שנעש' בחי' אדם שעד עתה היה בבחי' דם כי ידוע הא' אינו נרגש במבטת חטא רק אותיות חט והא' אינו נרגשת מחמת שאלופו של עולם נעלם ממנו בשעת החטא אבל כששב בתשובה והתחבר עצמו לאלופו של עולם נחבר א' לדם ונעשה אדם ואא"כ זוכה ה' היינו שיהיה מרכבה לשם הוי"ה ב"ה מספר אדם במילוי שם מ"ה וזה י"ל הרמז בפסוק ובמסורה וטהרה ממקור דמיה היינו שיש טהרה במקוה שהוא מקור מים חיים ויש טהרה ממקור ישראל היינו מי שהוא בחי' ישראל הוא בחי' מקור מים חיים לטהר כל טומאה וגם עוש' ממקור דמיה היינו דם י"ה מה שהי' בתחל' דם נעשה אדם בצירוף מ"ה היינו אלופו ש"ע ובצירוף א' לדם נעשה אדם וכו' והמש"י:

אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת וכו' והובא אל אהרן הכהן י"ל בזה ע"ד רמז מוסר השכל כי יש במה מניעות לאד' שאינם מניחים אותו לבוא למדריגה להיות בחי' אדם שהוא מדריגה עליונה א' לפעמים הוא נופל ממדריגתו כדי לבוא למדריגה עליונה יותר גבוה או בשבילו או בשביל אחרים כידוע בשם אא"ז זללה"ה ומובא בספרי הכה"ג מוהר"י יוסף המנוח ז"ל וכשהוא במדריגת קטנות אינו יודע מה זה ועל מה זה והולך ומצטע' בנפשו ומבק' מאת ית"ש ע"ז ומפשפש במעשיו ואומ' אלי אלי למה עזבתני עד שעוזר לו הש"י ובא למדריג' העליונ' ב' לפעמים אדם נופל ממעלתו ואינו יכול לבוא למדריגה ע"י האנשים אשר סביבו כי הם מונעים אותו או שאינם עוזרים לו לעבודה הן ברוחניות הן בגשמיות או בפרנסה או חלילה וחס מחמת שהם אינם הולכים בדרך הישר ומעשיהם פוגלים מחשבות האדם הגדול אשר ביניהם כידוע בשם אא"ז זללה"ה בכללות העולם כי המעשים רעים של העולם ח"ו הם פוגלים מחשבת בני האדם הצדיקים אשר ביניהם וכ"א לפי בחינתו ומדריגתו בפרט ג' כי לפעמים נופל במחשבות העובד שהוא מהיר ובהיר במלאכתו עבודת הקודש ומכווין כוונת ויחודים והם נסתרים מה' כי לא באו אל חדרים הפנימים לשולל הגשמיות וד"ל כי קצרתי בזה או שיש אדם חכם וחריף המוח להבין ולהשכיל בתורה ועבודה כמו מעין הנובע ואין מי שדלה אותם המים ומחמת זה אינם נובעים חדשים כידוע מענין המעיין והיינו שכ"א אומר נבינותי והשגתי יותר מזה האדם ואיני צריך לו ולתורתו ומחמת זה בא מניעה להשפיע כשאין מקבל ודי בזה וזה רמז הפסוק אדם היינו מי שהוא בעל נשמה קדושה מדריגה עליונה המכונה בשם אדם כי יהיה בעור בשרו היינו בלבושין שלו נגע שתרגום אונקלוס מכתש סגירו לשון מניעת השפע כדאיתא בזוה"ק והוא נופל ממדריגתו ואינו יכול לבוא למדריגה עליונה ע"י אחד משלשה דברים שאת לשון הגבהה היינו שהירידה הוא צורך עליה כנ"ל או ספחת שהוא לשון חיבור ואסיפה כמו ספחני נא היינו מניעה הב' מחמת אנשים המחוברים עמו וסביבו שהם מונעים אותו מלבוא למדריגה ח"ו או בהרת לשון בהיר בשחקי' כנ"ל מניעה הג' וזהו עצת התורה הקדושה בכולם והובא אל אהרן הכהן היינו מדת התשובה והחסד כי הכל הוא מן ה' וה' מתקן הכל ובידו להסיר כל חלאה וצחנה ולהוריד השפע דרך הצינורת הידועים על כל העולמות אמן והבן:

צרעת ממארת הוא וכו': ונקדים לבאר הפסוק אמרת ה' צרופה מגן הוא לכל החוסים בו: כי בתורה כתיב מארת חסר ואיתא על שהיה קיטרוג כנודע לכך כתיב מארת חסר אבל אם לא היה קיטרוג לא היה חסר וע"כ צריך כל אדם להתפלל ע"ז שיהיה אור הלבנה כאור החמה ולא יהיה בה שום מעו' וחסרון כלל והיינו שלא יהיה שום קיטרוג

כי יבוטלו כל הקליפות ויקוים ביום ההוא יהיה ה' אחד וכו': וידוע הכוונה הוא שיהיה השם הוי"ה אותיות יהיה היינו שלא יהיה שום פירוד לעולם בין ו' לה' כמו בין י' לה' ואז יהיה מאורות מלא בוא"ו כי וא"ו הוא רמז על עץ והוא בחי' המשכה שמשם נמשך שפע וחיים וברכה וכל טוב כי נמשך ונשפע אור שמאיר בה אבל אם יש חסרון בהאור ממילא יש חסרון בהשפע וידוע דהשכינה נקראת בשם סיהרא כי אין לה אור כ"א מה שמקבלת מן השמש וכן כביכול השכינה היא אספקלריא זילא נהרא אלא מה שמקבלת אור מן הש"ית ב"ה וכשיהיה יחוד קב"ה ושכינתיה בלי שום העדר וחסרון והפסק כלל אז יהיו נשפעות כל ההשפעות של טובה וברכה: וזהו אמרת ה' צרופה היינו כשהשם הוי"ה ב"ה הוא מצורף ומתייחד עם אדני שהוא יחוד קב"ה ושכינתיה אז בטילין כל הדיני' וכל הקליפות ונעשה בחי' אמרת שהיא רכה שם אמירה גם רומז שיהיה נעשה מן מארת אמרת ומגן הוא לכל החוסים בו שמגין וממשיך חיים ושלום וכל טוב על כל העולמות: וזהו שמרמז צרעת ממארת ותרגומו של צרעת סגירו היינו שסגור ואינו מאיר בתוכו ולית מאן דפתח כלל כדאיתא בזוה"ק וזה נמשך ממארת היינו מן מארת שהוא חסר ו' שאינו מאיר לתוכו וזה גורם העדר השפע חלילה אבל כשיש צדיקים בדור שיודעי' להפך מד"הד הקשה למד"הר נעשה צירוף אמרות שהשכינה היא בתי' פה כל דיבור של כל העולמות ולא עוד אלא שנעשה אמרות לשון אמירה שהיא רכה היפוך מדיבור שהוא קשה והיינו שנמתקין כל הדינים ונתבטלין כל הקליפות והיה ה' אחד ושמו אחד ב"ב אמן סלה:

מצורע

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן: יש להעיר בזה לשון תורת מצורע כי היה ראוי לומר משפט המצורע: ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב ושחט את הצפור האחת על כלי חרש על מים חיים ואת הצפור החיה ושלח על פני השדה: לפע"ד יש בכאן רמז איך שהתורה הקדושה נותנת עצה להצדיק איך להעלות נשמות של ישראל ולקרבם לה' וע"ד אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה כי כשאדם נופל ממדריגתו ויורד ח"ו לבחי' מצרים אז כל הבחי' שלו יורדים עמו הן תורתו וכל המעשים שלו וכן כשיש לו עליה אזי עולין עמו כל המדריגות שלו הן תורתו עם מעשים טובים שלו וכל העולמות שהוא דבוק בהן יש להם ג"כ עליה עמו וזהו זאת תהיה תורת המצורע היינו מי שנפל ח"ו ממדריגתו וגם תורתו היא ג"כ בבחי' מצורע וכן כל הבחינות שלו: ביום טהרתו כשהוא מטהר עצמו אז והובא אל

הכהן היינו ממילא והובא תורתו אל הכהן דא קב"ה ויש לה עליה וכן לכל המדריגות שלו ממילא נמשכים עמה ואח"כ מפרש אופן טהרתו שיתדבק אל הצדיק ובמה יטהרנו הצדיק ולק' למטהר שתי צפרים חיות טהורות: כי כן שמעתי מאא"ז זללה"ה כי כל עליות של האד' א"א להיות כ"א ע"י ראשי וצדיקי הדור הן המדות של האדם הן דיבורים שלו הכל הצדיק יכול להעלות ויש שני בחי' בזה יש אנשים שהצדיק מעלה אותן בתורתו ותפלתו ויש אנשים שאינו יכול להעלותן כ"א בשיחה שלו ע"ד ועלהו לא יבול אפילו שיחת חולין שלו יש בו צורך אף שנראה שהם דברים בטלים ובאמת הצדיק מעלה אותו ע"י דיבורים שלו שמדבר עמו וכן שמעתי מאא"ז זללה"ה ולאו כל אדם זוכה לזה כמו שאמר אא"ז זללה"ה על המשנה ראוה מדברת עם אחד ודי בזה: וזה י"ל שמרמז הפסוק ולקח למטהר שתי צפרים לשון פיטפוטי דברים והיינו שתי צפרים פי' ב' מיני דבורים כנ"ל שבהם הוא מטהר לנשמות ישראל כ"א לפי בחינתו: חיות טהורות והיינו רק שיהיו הב' מיני דבורים הנ"ל בחיות ודביקות להשם ב"ה וטהורות מכל הפניות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב ע"ד שכתוב אצל דוד המל' ע"ה עדני עצני כשהיה יוצא למלחמה היה מקשה עצמו כעץ וזהו עצני לנקום נקמתו וכשהיה עוסק בתורה היה מעדן עצמו כתולעת כן דרשו חז"ל נמצא היה לו ב' בחינות בחי' גבורה וגדלות ובחי' שפלות וזהו בכל צדיק שני בחינות אלו שנראה לבני העולם שמתנהג בבחי' גבורה וגדלות וזהו עץ ארז ארז הוא מספר יצחק שהוא בחי' גבורה ובאמת הוא אזוב היינו שפל ושני תולעת היינו כבחי' דוד מעדן עצמו כתולעת: ושחט את הצפור האחת היינו בחי' דיבור א' שהוא בתורתו ותפלתו על כלי חרש היינו לשם השכינה שנקרא כלי חרש יעסוק בתורתו ותפלתו על מים חיים היינו התורה שנקראת מים חיים מים נובעי' וע"י התורה מעלה אותם שהם אחוזים בשורשם בתורה ואת הצפור החיה היינו הדבור השני: ושלח על פני השדה היינו לעלות אנשים ריקים הנקראים איש שדה שאינו יכול להעלותם בתורתו כ"א בסיפורי דבריו כנ"ל: וזהו שהתורה הקדושה בנועם אמריה יהיבת עצה לחכימי דרא איך להעלות ולקרב נשמות ישראל להשם יתברך והבן:

עוד ירמוז ע"ד דאיתא בתיקונים שחס הקב"ה על ישראל ונתן להם עניות תחת ד' מיני נגעים שכתורה וע"ד דאיתא וימן ה' דג גדול לבלוע את יונה דאעניותא והנה להבין זה נעיר עוד בשינוי הלשון שאח"כ כתוב ממעי הדגה וחז"ל פירשו כי ממעי הדג לא היה מתפלל שהיה בריווח והקיא אותו הדג למעי הדגה והיה שם בדוחק גדול אך קשה מ"ש אח"כ ויאמר ה' לדג ויקיא את יונה וכו' והיה ראוי לומר דגה כיון שכבר היה במעי הדגה והנכון בזה לפע"ד שיש בזה רמז ע"ד אין עני אלא בדעת ומזה נמשך כל העניות בגשמיות

כי מתחלה ניתן לו עניות הדעת וכשאין מרגיש בנפשו ואינו מפשפש במעשיו נותנין לו עניות גמור ואח"כ כשחוזר בתשובה ומיישב בעצמו שכל עניות נמשך מן הדעת אזי מבקש להש"י שיתן לו חנינת הדעת אזי בטל ממנו ג"כ עניות ממש וזהו הרמז וימן ה' דג היינו עניותא ר"ל עניות הדעת וכשאינו חושש לוה אזי גורם לעצמו שמתפלל אח"כ ממעי הדגה היינו עניות גמור שאז הוא בדוחק גדול וכשהוא מתפלל על עניות הדעת אזי בטל ממנו כל העניות כי הש"י נותן לו חנינת הדעת שהוא בחי' דג שעליו היה מתפלל וממילא יצא גם מן הדגה שהוא עניות גמור ר"ל וזהו הרמז זאת תהיה תורת המצורע דא עניות מן התורה והדעת שהוא חילוף מצורע היינו בחי' נגעים: ביום טהרתו היינו כשרוצה לטהר אזי והובא אל הכהן היינו הצדיק העובד ה' ולקח הכהן למטהר היינו הצדיק יקח לו שתי צפרים לשון צפר ובהירות המוחין והיינו בחי' דעת הכלול משני הבחי' חו"ב ולכך נקרא שתי צפרים היינו שהוא כלול משניה' ויחזור לבחי' הדעת ע"י הצדיק שיהיה חיות וטהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב כנ"ל והמש"י:

עוד ירמוז דהנה ידוע דאית ת' עלמין דכסופין שכוספים וחומדים ומצפים ומגעגעים לחסד ה' כ"א ואחד לפי מדריגתו כדאיתא בזוה"ק אפי' בעירי חקלא מצפין לחסד ה' למזוני ובני אדם מצפין לפרנס' כ"א לפי מדריגתו היינו ת"ח מזוני דלהון דקיקא יתיר וכו' ע"ש וזהו רמז בתורה וישקול אברהם לעפרון ארבע מאות שקל כסף כי אברהם היה איש חסד והיה משפיע חסד לכל באי עולם שהם ארבע מאות עולמו' דכסופין וזהו שמרמז ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר לשון צנה וסוחרה היינו למי שמחזר ומסבב אחר זה ומגעגע אחר חסד ה' וכן הוא בכל צדיקי הדור שנקראים אנשי חסד ע"ד איזהו חסיד המתחסד עם קונו ומקרב נשמות ישראל לה' ומי שדבוקו הוא סביב הצדיק אזי נתעלה בכל המדריגות כנ"ל הן תורתו ומ"ט שלו הן הפרנסה שלו לכולם יש להם עליה ובאם אינו דבוק ח"ו לשום צדיק אזי יש כנגדו יוה לעומת זה ת' מיני קליפות ע"ד וארבע מאות איש עמו ואז אף תורתו ומעשיו הטובים מלובשים בקליפו' ר"ל וכמו שאמרתי ע"ד הלצה כי יש שוטה שמדמה עצמו לצדיק וסובר שהוא בעצמו צדיק ואינו צריך להיו' דבוק לשום צדיק ואינו יודע כי הוא שוטה גמור אך שמשטין בו וכל תורתו ומ"ט שלו הם מלובשים בקליפו' בחי' ארבע מאות איש כנ"ל והוא כמו שמרמין אחד אל השק והוא סובר שאינו בשק וזהו סימנו אם הוא בשער המלך אז בוודאי אינו בשק כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק והנה שער המלך הם הצדיקים שהם שער ליכנס על ידם למלך מלכו של עולם ושק היינו בחי' ד' מאות איש וזה י"ל שמרומז בפסוק זאת תהיה לשון הויה וליקוחין: תורת המצרע מצרע מספר ת' היינו בחי' ת' איש וזהו תורת

המצורע היינו שאף תורתו מלובשת בתוך אותם הקליפות והוא שאמר זאת תהיה לשון ליקוחין היינו כשירצה שילקח ויטהר מן אותן הקליפות וזהו ביום טהרתו שרוצה לטהר עצמו מזה וליכנס אל בחי' עלמין דכסופין הנ"ל אזי והובא אל הכהן שהוא איש חסד כנ"ל שעל ידו יתעלה בכל הדברים כנ"ל: ויצא הכהן אל מחוץ למחנ' היינו שצריך לצאת חוץ למדריגתו כדי להעלות אותו והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע היינו שאינו יכול להעלות אותו ולרפאות חלאת טומאת נגעו אם לא מן הצרוע היינו שיהא התעוררת מן הצרוע שירצה להתרפאות וליטהר: וצוה הכהן היינו לשון דביקות שידבק עצמו עמו כדי להעלות אותו ולקח שתי צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב היינו כנ"ל צפרים לשון צפר ובהירות המוחין והוא בחי' דעת הכלול משניהם כנ"ל וזהו ולקח הכהן היינו הצדיק יקח לו הבחי' דעת והתורה שלו מן הקליפה ולהחזירו למקום קדושה ועץ ארז ושני תולעת היינו ע"ד הנ"ל שהם ב' בחינות של דהמע"ה א' בחי' מלחמה ללחו' מלחמת ה' וא' לעסוק בתורה בבחי' שפלות ואזוב אזוב ע"ה גימ' טוב ואין טוב אלא תורה כי הכל הוא ע"י התורה והמש"י:

עוד יש לבאר ענין טהרת המצורע כי מבואר במ"א על פסוק ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע וכו' היינו ע"י הכהנים העובדי ה' נעשה הוי"ה מכל ריב וכל נגע והם מהפכים מריב לרבי והוא חו"ב עם הנביעו כמבואר בשם אא"ז זללה"ה ומנגע לעונג וזהו כי יפלא ממך דבר וכו' בין דם לדם וכו' וע"י שממשיכין את הוי"ה ב"ה נמתקין הדינים בשורשם ומהפכים מנגע לעונג ומריב לרבי ומדם לאדם וזהו ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך וכו' לך דייקא כי באמת לשונאי ה' הוא קללה ממש דין ודם ונגע וריב וזהו שבארתי בפ' שמיני אוביו אלביש בושת ועליו יציץ נזרו היינו הבושת נזרק על שונאי השם ללובשם וזהו ויאהב קללה וכו' ולא חפץ בברכה ולנו נהפך לנזר והבן כי הוא ממש מספר ג' אלקים ע"ה לכן לנו נהפך "החרן" לנזר ועטרה והם ילבשו בושה וכלימה "וחרן" אף ה' וידוע שיש שני מיני דבורים דיבור א' תורה ותפלה ודיבור א' לפרנסה ולקרב את העולם וזהו ממש שאמר אא"ז זללה"ה כי זהו גדלות וקטנות להרים את העולם כולו והבן והוא שרימז התורה בטהרת המצורע בשני צפרים הם דבורי' טהורים וחיים א' לשון משוך וזהו ושחט כמו חץ שחוט: על מים חיים אל כלי והוא הדבור הגדלות והשני הוא הדבור המשולח ע"פ השדה והוא מחובר ומוטבל בדם הצפור השחוטה כי צריך לקשרם יחד השני דבורים סוד גדלות וכו' בכדי לטהר את הנגעים להפכם לעונג לאוהבו ה': ולריב ולנגע לשונאי עובדי השם והבן:

זאת התורה לנגע צרעת וכו' ולשאת ולספחת וכו' י"ל בזה בדרך רמז ע"ד מאמר חז"ל חש בראשו יעסוק בתורה וכמ"ש ולכל בשרו מרפא זה טעם הוא כי כל החלאים ונגעים שבא על האדם ר"ל הוא מחמת שפגם בתורה וכשעוסק בתורה התורה מכפרת עונותיו: והוא שאמר זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת וכו' היינו זאת התורה מכפרת מה שעולה וחטאת מכפרת וכן מה שכולם מכפרים התורה ג"כ מכפרת: וזהו שאמר ג"כ זאת התורה מועיל לנגע צרעת וכו' שמרפאת לכל בשרו ע"י שמכפרת על כל עונותיו וממילא נתרפאו כל הנגעים והחלאים ר"ל והבן:

והזרתם את בני ישראל מטומאתם וכו' הוא על דרך ולכל בני ישראל היה אור במושבתם: והוא ע"ד שאמרתי על תתן אמת ליעקב כי יעקב היה איש תם שהעלה את הת' למ"ם סתומה לכן נגלה אליו אלופו של עולם ונעשה מזה אמת וידוע כי כל אור הוא א' לכן ישראל שהי' מושבם בבחי' תם כמו יעקב נתגלה להם אלופו ש"ע שהוא א' והוא אור וזהו ולכל בני ישראל היה אור במושבותם היינו במושב תם והבן: וידוע כי אור דא רז כדאיתא בתיקונים והיינו כי אור הוא אל"ף ואל"ף לשון מופלא ומכוסה שהוא רז דהיינו מופלא ומתכסיא ממך וזהו ולכל בני ישראל שהם בחי' יעקב וישראל וד"ל והבן: וזה י"ל פי' הפסוק והזרתם היינו והזר תם פי' זר הוא אותיות רז שהוא אל"ף כנ"ל שתכניסו את הא' בתם ויעשה מזה אותיות אמת ואמת ממתיק כל הדינים כידוע בכוונת הקטורת ויאמר ה' אל משה כי משה במילואו הוא מספר האמת וממתיק בחינת מות ונעשה האמת שהוא בחי' החיים הנמשך מן אלופו ש"ע ע"ש והבן וזהו והזר תם היינו שתכניסו הא' בתם ויעשה מזה אמת בחי' הממתיק מות כנ"ל אזי ולא ימותו והבן כי הוא בחי' התיים מתרין תפוחין והמש"י:

עוד ירמוז כי כבר נתבאר כי בחי' המוחין הם המתפשטים על כל איברי הגוף ואז והיה מחניך קדוש וע"י בחי' התקדשות האברים זוכה לקדושת המחשבה וע"י בחי' התקדשות המחשבה זוכה שנתקדש איבריו והא בהא תליא וזה י"ל שרימזו בש"ס על פסוק והתקדשתם והייתם קדושים אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין אותו מלמעלה: מלמטה היינו בחי' האברים מקדשין מלמעלה בחי' המחשבה וכן מעט והרבה כי בחי' האברים למע' יחשב נגד בחי' המחשבה כי היא ענין רוחניות שאינו תופס מקום כלל וזהו והזרתם את בני ישראל מטומאתם ואיתא בזוה"ק שהוא לשון זרות וכן הוא ג"כ לשון זר ונזר ופי' כשאנו זרים ומופרשים מטומאת האברים הנגלים אזי נעשה בחי' זר ונזר עליכם בבחי' קדושת המחשבה כנ"ל אשר היא חופפת תמיד עליכם ועל אבריכם כמו כתר המקיף על הראש ואם ח"ו האברים אינם מקודשים

אזי מסתלק בחי' קדושת המחשבה ואינו מתפש' אור הנשמה והמחשבה על האברים ח"ו ועיקר התפשטות המחשבה הקדושה הוא על הלב שהוא מלך על כל האברים ומשם אל האברים והמש"י:

אחרי מות

וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא את ידו לכהן תחת אביו ולבש בגדי הבד בגדי הקודש הנה המקרא הזה כולו מקשה כי היה די לומר ולבש בגדי הקודש. ומה צורך לאמר באריכות הלשון אשר ימשח ואשר ימלא וכו': והנה מפרשי התורה ביארו בזה והרגישו בדקדוקי הפסוק ופירשו כ"א לפי דרכו אשר נתן לו אלקים לחדש בתו"הק איש איש על עבודתו ועל משאו וגם בוודאי יש סודות נפלאי' בכל אות ואות ובוודאי נכתב כל אות ואות לרמוז על סודות ההם וגם אנו נאמר לפי דרכינו מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח ובהקדם מאמר חז"ל מדתו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה ויש להעיר בזה אומרם רודף שלום צריך ביאור כי ענין רדיפה משמעו נצחון וזה לא יתכן פה ויבואר ע"פ הקדמה ששמעתי מאא"ז ז"ל משל לרופא אומן וחכם מופלא בענייני הטבעים מזגים של בני אדם כשבא לחולי קשה ולשומעו הוא יכול לעמוד על דעתו וליתן לו סממנים אף שהם חדים ומרים מאוד וכמע' מסוכנים למות מהם אך מחמת שהוא מבין היטיב הדבר שלזה החולי צריך סממנים ההם אבל רופא אחר זולתו אין רשאי לעשות כך שאינו חכם ובקי כמו הוא כי בקל יכול לטעות ולאבד נפש ועפ"ז נבין מאמרם ז"ל כי הנה ידוע מדת אהרן היה כך כשהיה ריב בין אנשים היה משתדל והולך אצל כ"א ואומר לו שחבירו מתחרט על ריבו עמו ורוצה להתפייס עמו עד שהוא מתווך השלום ביניהם וענין מקרבן לתורה היה ג"כ נמשך מזה כי אנשי ריב ומדון ממילא היו מתחרטין מעצמם תמיד על מעשיהם תיכף בחושבם שאהרן הכה"ג יצטרך להטריח עצמו ולילך אצל כ"א ולדבר עם כ"א על עסקי ריבם בכדי לתווך השלום כדרכו וכמדתו ובשביל זה היו מתביישים ממעשיהם וחזרו ממעשיהם הרעים ועשו תשובה ונתקרבו לתורה והנה זה נכון באותם שהיו מכירים ערכם נגד ערך אהרן הכהן והיה זה לחשיבות גדול בעיניהם שאהרן הכה"ג ידבר עמם אבל מה לעשות באיזה שוטה וגם רוח שאינו מכיר ערך שפלותו ולא נחשב בעיניו כלל למעלה מה שאהרן יטריח עצמו בשבילו כי סבור בדעתו שראוי הוא שאהרן ידבר עמו ואיך אפשר לקרב לזה לתורה ולעבודה הנה לזה הים צריך לשנות מדתו ודרכו ולרדוף אותו אדם לנצחו ולהשפילו ולהראות לו חסרונו וערכו השפל בכדי שאח"כ יוכל לעשות שלום בינו לבין חבירו ובינו

לאביו שבשמים ולקרבו לתורה וזהו שרמזו אוהב שלום ורוד' שלום היינו לפעמים היה צריך להיות בחי' רודף כדי לתווך השלום כנ"ל והנה אהרן הכהן הוא היה רשאי לעשות כדבר הזה אף שאינו ממדת החסידות לרדו' איש מישראל אך אהרן הכהן שכל מעשיו היו לש"ש ולא היה עושה שום דבר בשביל דעתו ורצונו רק לרצון הש"י הוא היה יכול לעמוד לצורך שעה לשנות בדבר מדרכי עולם מפני דרכי שלום והבן זה שהוא כדומה ממש למשל הנ"ל וזה י"ל שמרמז ג"כ הפסוק שהתחלנו בו להורות לנו דרך הישרה איך להתנהג בו עם בני אדם והוא שאמר וכפר הכהן מלשון אכפרה פניו והיינו שהצדיק המיוחס בשם כהן כנזכר כמה פעמים יראה לקנח ולהדיח צואת כתמי ישראל ולטהרם מזוהמת חלאת טומאתם ואיזה כהן אשר ימשח אותו היינו שהש"י משחו לגדולה ויצו אותו להיות לנגיד על ישראל עמו שיש בידו להמית ולהחיות ואשר ימלא את ידו היינו רשותו כלומר שימל' כל רשותו וחפצו ורצונו רק לכהן תחת אביו שבשמים ולא יהיה לו שום רצון אחר ואיש צדיק כזה ולבש בגדי הבד בגדי הקודש היינו שרשאי לפעמים ללבוש א"ע בבחי' בגידות שלא כמדתו ומ"מ הם בגדי הקודש כיון שכל מעשיו הם רק לש"ש ויש בזה צורך לפעמים להתנהג עם ב"א בבחי' בגידת בוגדים כדי להכניעם ולהשפילם ולרודפם ולהכניעם תחת יד הקדושה כנ"ל וד"ל והמש"י:

וכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה יש בזה דברים עמוקים לפענ"ד והוא ע"ד הפייטן שסידר העבודה ביוה"כ וכך היה מונה אחת אחת ואחת וכו' אחת ושבע ועיין בגמרא טעם שהיה צריך להזכיר תיבת אחת עם כל אחד ויש בזה לפע"ד טעם ע"ד הסוד כי ידוע הבינה נקראת אחת כי בינה היא עולם המחשבה ושם הוא אחדות גמור רק בגוף מתפרדים העופים לדרועא ימינא ושמאלא שהם בחי' חו"ג ולכך המחשבה נקרא אחת כי שם הזווג בתדירא וזהו אחת האמור בעבודה שנכלל בו תלת מוחין כח"ב שהם סוד המחשבה הנקרא אחת וכו' אחת ושבע שהיא המלכות נמצא כלול שם כל הע"ס והזכיר בכ"א תיבת אחת לכלול כולם באחת שהוא הבינה ולהמתיק הדינים בשורשן וזהו בחי' יוה"כ אמא וברתא והבן: וזה י"ל הרמז וכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה היא עולם הבינה ושנה היא מלכות והיינו להמשיך עולם הבינה בבחי' הנ"ל שיוכלול ויתאחד שם כנ"ל בעבודה וממילא ימתקו כל הדינים ויתכפר עונותיהם של ישראל והבן כי בכאן רימזה התורה לדרכינו מהיכן הכפרה בא לבני ישראל ביוה"כ אחת בשנה כנ"ל והבן:

והנה יש בחי' "עשן" וזהו בארנו בשנה ונבאר גם בנפש בכל עת ע"ד הידוע כי התורה מכפרת עון וכמאמרם ז"ל בשעה שהחכם יושב ודורש הקב"ה מכפר עונותיהם של

ישראל ובוודאי איזהו תורה מכפרת תורה לשמה כי שלא לשמה ח"ו טב לי' דלא אתברי וענין לשמה היינו לשם ה' כידוע בכתבים והנה יש ה' עילאה וה' תתאה ה' עילאה היא בחי' אמא עילאה וה' תתאה היא בחי' אמא תתאה וזהו סוד יוה"כ שני כפורים כידוע נמצא מי שלומד תורה לשמה בכוונה הנ"ל אזי נעשה אצלו בחי' יוה"כ ממש גם יש להבין זה ע"פ דברי אא"ז זללה"ה שאמר אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד היינו שמכניס בנימודו האחד שהוא אלופו ש"ע והוא תורה לשמה והוא אלוף בינה לכן מוחלין לו כל עונותיו שנעשה בחי' יוה"כ ממש שהוא סוד עולם הבינה ולכך כשהחכם יושב ודורש כי הוא הלומד תורה לשמה ואומר לפני העולם תורה לשמה מוחלין להם כל עונותיהם: וזהו שמרומז ג"כ וכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה: פי' כשמכניס אחת שהוא אחד אלופו ש"ע בשנה היינו בלימודו אז הוא אצלו בחי' יוה"כ ומוחלין לו כל עונותיו והבן כי יש בזה להאריך:

עוד ירמוז אחת בשנה כי ידוע אורייתא וקב"ה וישראל כולהו חד כי האדם הוא הקב"ה בחי' שם הוי"ה ב"ה במילוי מ"ה מספר אדם ואורייתא היא ברמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות ל"ת ומשם נמשך האדם דלתתא בבחי' רמ"ח אברים ושס"ה גידים וכשאדם עוסק בתורה לשמה לשמור ולעשות אזי מקרב כל איבריו לשורשם מהיכן שנמשכו ונתהוו היינו אל התורה ונעשה כל אבר שלו מרכבה למצוה פרטי המתייחס לאותו אבר ונעשה הוא והתורה אחד ביחוד ואחדות גמור כמו יחוד איש ואשה כדאיתא בסבא משפטים לבתר מלילת עמי' בתר שושיפא ע"ש ונעשה עם התורה ביחודא חדא ומבשרי אחזה אלוהאם בזיווג הגשמי והיו לבשר אחד ק"ו באלף אלפי אלפים ק"ו ברחניות שנעשה אחדות גמור ממש הוא עם התורה וזהו שמרמז אחת בשנה היינו שנעשה לגמרי אחד בשנה היינו עם התורה שלומד וה' יעזור לנו לזה להיות מן העובדים לשמה: וע"פ דרכינו הנ"ל נבוא לבאר בעניינא דפסח ומ"ש בזוה"ק אלמלא נטרין ישראל תרין סטרין דנהמא דא לא הוו עיילי בדינא כלל ע"ש כי איתא בכתבי האר"י ז"ל פסח הוא מרמז פה סח ע"כ והנה פה נקרא מלכות כדאיתא מלכות פה וכו' ומלכות הוא בחי' דין ע"ד דינא דמלכותא וכו' והוא בחי' ר"ה בשנה שהוא יומא דדינא ויוה"כ הוא בחי' המתקת הדינים ע"י אמא עילאה כי מלכות יש לה עליה עד עולם הבינה ושם נמתקו כל הדינים בשורשן ושם החיים והחירות והסליחה מצד אמא ע"ד תבוא אמה ותקנח וכו' שהוא לשון כיפור וקינוח וזהו בבחי' שנה שהוא חג פסח ומרמז על המתקת הדינים שנעשה רשימן מיו"כ מהו שמרמז פה סח היינו שמעלין פה שהוא מלכות סח הוא מספר חיים היינו לעולם הבינה כנ"ל וכבר נתבאר שכן הוא ג"כ בנפש ע"י שלומד תורה לשמה נעשה אצלו בחי'

יוה"כ כנ"ל שהוא מכניס אלוף בינה בלימודו שהוא בחי' מלכות תורה שבע"פ ורבן נמצא אצלו הוא תמיד בחי' יוה"כ ואין אצלו ר"ה כלל שהוא מרמז על הדין וזהו לא עיילי בדינא כלל כי הוא ממש ענין פה סח שרומז להמתקת הדינים כן הוא אצלו בכל עידן ועידן וזהו הפי' צדיקים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים שאצלם אינו יום הדין כלל והבן:

והנה ידוע כי שורש המתקת הדינים הם בחג הסוכות ע"י החסדים כידוע וזהו ולקחתם לכם פרי עץ הדר וכו' ושמחתם לפני ה' אלקיכם ולפי דרכינו כי הכל נרמז בחג הפסח בשנה ובנפש כנ"ל והיכן נרמז בכאן בחי' החסדים מן האתרוג וי"ל כי ידוע שקודם חג פסח צוה ה' לבער חמץ ושאור והוא מלא בכל הספרים שהוא בחי' גאוה שעולה למעלה וכבר ידוע אתרוג הוא ר"ת אל תבואני רגל גאוה ולכך צריך לאקדומי אתרוג שהוא בחי' ביעור חמץ ושאור כדי לעייל בהיכל חג הפסח שהוא בחי' פה סח וזהו פי' הפסוק אל תבואני רגל גאוה ואז ויד רשעים אל תנידני היינו אל תדינני שלא יעייל בדינא כלל כיון שכבר באו החסדים ונמתקו כל הדינים והבן ויש בזה להאריך ולפרש אך כי נלאתי מחמת חלישת כוחי וה' יחזקני ויאמצנו אמן:

והואיל שאנו עסוקים כאן בעניינא דאתרוג נזכיר עוד דבר אחד שאמרתי בענין האתרוג כי איתא בספרים אתרוג ע"ה גימ' תורה ע"פ והנה להבין זה הרמז כי ידוע כל עיקר התורה הם אנכי ולא יהיה לך שהם כלל כל התורה כולה לבוא לאמונת אלוהות ויחודו ית"ש וצדיק באמונתו יחיה וכבר נתבאר לעיל מזה והנה איתא שקולה ע"ז ככל התורה כולה והמודה בה כאלו כופר בכל התורה כולה והכופר בה כמודה בכל התורה כולה והכל הוא לטעם הנ"ל כי אנכי שהוא אמונת אלוהות בו תלוי כלל כל התורה כולה והנה אימא בגמרא כל הכועס כאלו עובד ע"ז וכעס הוא רק ענין מגאוה ומכ"ש כל המתגאה בוודאי כאלו עובד ע"ז וכשהשם עוזר לאדם שמסתלק מן הגאוה וגבהות לבו אז הוא כופר בע"ז וממילא הוא מודה בכל התורה כולה כנ"ל וזהו הרמז אתרוג שהוא ר"ת אל תבואני רגל גאוה והיינו שיסתלק מן הגאוה מכל וכל ולכך הוא גימ' תורה היינו שאז הוא מודה בכל התורה כולה שהעיקר הוא אנכי כנ"ל והבן:

את משפטי תעשו ואת חקותי תשמרו ללכת בהם אני ה' כי ידוע שכל מגמותינו בתורה ותפלה ומצות ומ"ע כדי לאקמא שכינתא ולייחדא בבעלה והאדם נקרא הולך שתמיד הוא הולך ממדריגה למדריגה או שפוחת והולך ח"ו או שמוסיף והולך בכל יום למעלה למעלה והוא כאמר את משפטי תעשו ואת חקותי תשמרו ללכת בהם ממדריגה למדריגה והכל יהיה הכוונה אני ה' היינו שיצטרף ויתייחד אני שהוא השכינה כביכול עם ה' היינו צירוף הויה אדני שזהו יחוד קוב"ה ושכינתיה והבן:

ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ה' י"ל בזה בדרך רמז ע"ד דאיתא ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים ע"ד תנו עוז לאלקים: ופרנסה היינו חיות ר"ל בעשיות מצותיו יתברך בזה נותנין כח יעוז וחיות להשם ב"ה כביכול וזהו שמרמז ושמרתם את חקותי וכו' וחי בהם אני ה' היינו שיתנו כח ועוז וחיות לה' והבן: **עוד** ירמוז כי ידוע אדם הוא חלק עשירית מן אותיו' אמת והוא נקודה של אמת וזהו אשר יעשה אתם אותיות אמת האדם שהוא עצמו האדם כנ"ל וזהו שיראה לתקן ולעשות בחי' אמת שהוא מורה על התפשטות אלוהותו יתברך ראש תוך סוף והמשי"ב:

עוד ירמוז כי ידוע משפטים וחוקות שני עניינים הם כי משפטים הם מצות שמעיות היינו מה שהשכל מחייב אותם כגון כיבוד אב ואם וגניבה ודומיהם וחוקות היינו שאינו יכול להשיג ע"פ החכמה והשכל הפשוט מפני מה לעשות אותה רק שהם גזירות חוק המלך אל עבדיו ואף שלמה המע"ה שהיה אב לכל החכמים אמר על ענין פרה אדומה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממנו ובאמת כל החוקים הם שייכים לשורש חיות נשמות של ישראל להחיותם בזה אף שאין אנו יודעין האיך הוא הדבר והוא כמשל הרופא מומחה שאומר זה הרפואה הוא שייך לזה החולי ואף שאין החולה יודע למה זה וענ מה זה עכ"ז הרופא שהוא חכם גדול ויודע כל בחי' הרכבת האדם ותכונתו הוא היודע מזור למכאובו וכן הוא הדבר ברפואות הנפש כביכול שכל מה שצונו השם אלקינו הוא רק לטובת נפשינו לחיותינו וכל מצוה ומצוה שייך לשורש נשמו' של ישראל והוא היודע ומבין זה והוא שורש השרשים ואין עוד מלבדו ולכך קיים א"א כל התורה כולה עד שלא ניתנה כי הגיע לאמיתת אלוהות כי כל המצות הם שער ומבוא לבוא אל אמיתת אלוהות שהוא אנכי ולא יהיה לך כמ"ש מזה כבר במ"א אך זעירין אינון שיוכלו לבוא אל אמיתת אלוהות וכן יש באדם ב' עניינים אלו שיש לו ה' בחי' "נרן" חיה יחידה "ונרן" היינו מעשה ודיבור ומחשבה הם מושגים והוא נגד מצות שמעיות שאותם המצות מחיים את בחי' "נרן" שלו וחיה יחידה אינם מושגים כלל והוא נגד חוקות שבאותם המצות הוא מחיה בחי' חיה יחידה שלו וזהו שמרמז ושמרתם את חוקותי ואת משפטי היינו כל התורה הן בחי' חוקות הן בחי' משפטים אשר יעשה אותם החוקות כמו המשפטים: האדם היינו ה' אדם ר"ל שבזה הוא מתקן כל ה' בחי' של אדם ויבוא לבחי' שיקרא האדם כי מתקן כל ה' בחי' שלו "נרן" חיה יחידה וזהו וחי בהם היינו אף בחי' חי שהוא ר"ת חיה יחידה ג"כ תלוי בהם ע"י מצות וחוקות התורה יתקן כל הה' בחינות להיות בחי' האדם בשלימות בחינותיו ואז יהיה אני ה' היינו יחוד קב"ה ושכינתיה כנ"ל והבן:

אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ודרשו רז"ל ולא שימות בהם י"ל בזה בדרך רמז ע"ד דאיתא בגמרא ושמתם וכו' זכה נעשה לו סם חיים לא זכה וכו' ופי' המהרש"א ז"ל אם לומד שלא לשמה מתהפכין האותיות תם מסופו לראשו ח"ו ואם לומד לשמה אזי מכניס הא' שהוא אלופו ש"ע בתוך אותיות תם ונעשה אמת ונעשה לו סם חיים כי אמת הוא חיים וזהו שמרומז אשר יעשה אותם האדם וחי בהם היינו שיעשה לשמה ויהיה נעשה לו סם חיים כנ"ל ולא שימות בהם ח"ו כנ"ל רק שיכניס הא' שהוא אלופו של עולם וזהו אני ה' ויעשה אמת וחיים והבן:

קדושים

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם ודרשו חז"ל יכול כמוני ת"ל אני ה' קדושתי למעלה מקדושתכם: והנה זה תמוה האיך יעלה על דעת שום אדם להיות קדוש כה' אך ארמוז מעט במוסר השכל כי גלוי וידוע כי קודש נקרא חכמה וכמ"ש קודש ישראל לה' ראשית תבואתה וכו' ותרגום של בראשית בחוכמתא נמצא ראשית נקרא חכמה וכתיב קודש ישראל לה' ראשית וכו' נמצא קודש הוא בחי' חכמה והחכמה היא חיות כמ"ש החכמה תחיה בעליה וקב"ה ברא העול' בחכמה כמ"ש כולם בחכמה עשית: וכן צריך כל אדם להדמות לקונו לעשות כל מעשיו בחכמה וחיות שיהיה מעשיו חיים כמו שעשה הקב"ה אך לפעמים יכול האדם לטעות כי חכמתו עמדה לו ואין צריך לסיוע מן השמים ועל זה הזהיר הכתוב אל תאמר כוחי ועוצם ידי דהיינו חכמתי עמדה לי כי כח היא חכמה אותיות "כח "מה ותשובתו בצדו כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל ותרגומו ארי הוא יהיב לך עצה למקני נכסין וכו' ע"ש כי באמת הקב"ה הוא כח כוחו וחכמת חכמתו וכמאמר אליהו ז"ל וכד אנת תסתלק מינייהו אשתארו כולהו וכו': וזהו שמרמז הפסוק קדושים תהיו פי' חכמים תהיו וחיים שיהיה חי לגבי חי יכול כמוני פי' ואם תרצה לומר שאתם חכמים בחכמתכם והחכמה שלכם היא כמ"ש כוחי ועוצם ידי וכמו שאני בראתי הכל בחכמה ולא הוצרכתי לזולת גם אתם כמוני לזה אמר כי קדוש אני פי' קדושתי למעלה מקדושתכם הקדושה שלי וחכמתי הוא למעלה מקדושתכם וחופפת עליכם תמיד ובלעדי חכמתו יתברך לא ירים חכמתכם ידו ורגלו רק קדושתכם יהיה מרכבה שיהיה קדושתי תמיד למעלה וחופפת על קדושתכם והמשכיל יבין.

עוד ירמוז בזה יכול כמוני היינו כל אדם יכול להיות קדוש כמו השם ב"ה כביכול כי הנשמה היא חלק אלוה ממעל ויכול להיות החלק ככלו שזהו התכלית הגמור ומנ"ל זה תלמוד לומר אני ה' קדושתי למעלה היינו מה שקדושתי נתעלה למעלה הוא רק

מקדושתכם שכביכול ישראל במעשיהם הטובים נותנים כח וקדושה בפמליא של מעלה והוא שאמר הפסוק אני ה' היינו מה שאני ה' הוא מחמת אלקיכם שהוא אלקיכם אלקי ישראל והמש"י כי יש בזה דברים עמוקים ונסתרים:

אל תפנו אל האלילים ודרשו חז"ל אל תפנו אל מדעתכם יש להבין זה ע"פ שאמ' אא"ז זללה"ה על פסוק וסרתם ועבדתם אלקים אחרים פי' וסרתם תיכף כשסר האדם מדביקות מחשבתו בהש"י ועבדתם אלקים אחרים אזי עובד אלקים אחרים יחשב חלילה הגם שדבריו צריך לפני ולפנים מ"מ לפי קט שכלי אבאר בקיצור כי האדם העובד ה' בכל דרכיו ומקיי' בכל דרכיך דעהו שעושה הכל בדעת כמו אכילה ושתיה ושינה ודבוריו עם העולם בכדי לקרבן או בכדי להסיר ממנו העצבות או בכדי פרנסתו להחיות את נפשו בכדי שלא ימנענו מלעבוד ה' ואם הוא עושה זאת בדעת אזי הכל נעשה עבודת הקודש וכמו שאמרתי כבר שהם הנקראים חולין שנעשו על טהרת הקודש והם הם דברי חז"ל על ועלהו לא יכול אפילו שיחת חולין של ת"ח צריכין לימוד כי כל דבריהם היא תורה והנהגה ישרה חוץ לזה שיכולין למצוא בכל דבריהם חכמות נשגבות וכשעושה מעשיו חלילה שלא בדעת והשכל אזי נמשל כבהמות נדמה אף דברים טובים שעושה הם דברי שטות ולאולת יחשב וכמו שאמר הרב המגיד המנוח מוה' דוב בער זללה"ה כל ערום יעשה בדעת היינו אפילו עשיות גשמיות ואפילו ערמה שעושה הכל הוא בדעת קונו כמו אביגייל: וכסיל יפרוש היינו אפילו עושה דבר פרישות וקדושה אוולת יחשב אע"פ שהוא דבר מצוה וחכמה כמו שנים שאכלו פסחיהם וכו' ע"ש וכל האוילים נקראים רשעים כמו שקרא החכם שלמה המע"ה בספר משלי כל הרשעים בשם כסילים ואוילים כי אין אדם וכו' ואיש החכם הוא ממש להיפוך כנ"ל ודי בזה להעיר בחי' הדעת האיך הוא מעלה כל הדברים לשורשם ולחכמה יחשב ושורש הדברים הוא ענין עמוק כי הכל הוא לבוש השכינה כביכול ונ"ק אשר ירדו מטה ובדעת הוא מעלה אותם לשורשן והוא שאמר הכתוב אל תפנו וכו' פי' אל מדעתכם היינו מדעת לא תפרושו עצמכם מן האל כי אם ח"ו תפרושו רגע אחד מדביקות המקום ב"ה אזי יחשב לאלילים כמו שאמר אא"ז זללה"ה על וסרתם ועבדת' אלקים אחרים כנ"ל: ויש בזה רמז להבין גלות השכינה כביכול ר"ל וגאולתה גאולת עולם תהיה ללוים כי ע"י הדעת הוא הגאולה ולוים הוא לשון חיבור והמש"י:

וסוד האלילי' הם כמו שפירש"י כלא חשוב והיינו דברים שאין בהם ממש ומזה הבנתי מאמר תנא דבי אליהו ז"ל שכתוב שם שלע"ל יהיה שלא יצטרכו ישראל לנקיות הגוף

כי האכילה תבלע באברים וזה היה בחי' המן שאכלו ישראל במדבר והם היו נקרא דור דעה והמש"י:

וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט י"ל בזה ע"ד רמז ע"ד צדיק נתפס בעון הדור והנה בית ישראל בכלל נקראים כרם כמו כי כרם ה' צבאות בית ישראל וזהו כלל: ויש פרט הכרם דהיינו הצדיקים שבתוך ישראל הם הם הפרט שבתוך הכרם וזה י"ל שמרמז הפסו' וכרמך לא תעולל לשון ליכלוך כמו עוללי ויונקי' והיינו שמזהי' לכל ישראל בכלל שלא ללכל' את הכרם בעונות ח"ו פן ופרט היינו ופרט כרמך לא תלקט פן תגרום ח"ו ללקט הצדיקים שהם פרט הכרם ע"ד לרעות בגנים וללקוט שושנים והמשי"ב:

וכי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש הילולים לה' ובשנה החמישית תאכלו את פריו להוסיף לכם תבואתו וכו' י"ל בזה ע"ד רמז כי ידוע ארץ ישראל הוא שורש כללות נשמות ישראל וזהו והיה כי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל ולכאורה היה ראוי לומר עץ מאכל ולמה לי תיבת כל אך דהרמז הוא ע"ד דאיתא בזוה"ק שאל ר' אליעזר לר' שמעון מהו עץ הדעת טו"ר א"ל דא ממראה מתניו ולמעלה ודא ממראה מתניו ולמטה וכו' ע"ש וזהו ונטעתם כל עץ מאכל היינו שיהיה כל העץ כולו מאכל שלא יהיה בו שום רע כלל היינו איבי' ועלי' וקליפין דילי' כולי' יהון חזיין למיכל וזהו בחי' עץ החיים והתורה נקראת ג"כ עץ החיים וזהו שלש שנים יהיה לכם ערלים כדאיתא במשנה אל יאמר אשנה בשביל שיקראני רבי או אשנה שאהיה זקן ויושב בישיבה או אשנה בשביל וכו' ע"ש וזהו שלש שנים היינו אותן שלש לימודים הנ"ל יהיה לכם ערלים היינו שלא יבוא לכם מזה שילמוד לשם עניינים הנ"ל שלא יהיה לכבוד עצמו הוא דורש ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש הילולים לה' הילולים כמו הלולא דרשב"י שהוא לשון יחוד היינו שיהיה הלימוד לייחד קוב"ה ושכינתיה ובשנה החמישית היינו שילך ממדריגה למדריגה שאח"כ יזכה ע"י הלימוד שבתחלה נקראת תורת ה' ואח"כ נקראת תורתו וזהו תאכלו את פריו להוסיף לכם היינו שתהיה תורתכם והבן:

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן וכו': ואיתא בגמרא זקן זה קנה חכמה ע"כ ע"ש וצריך להבין היכן רמיז זה בר"ת זקן הלא אינו רק זה קנה וי"ל בזה ע"ד חכמת אדם תאיר פניו היינו כשיש לאדם חכמה יש לו מזה הדרת פנים והנה כאן אמר והדרת פני זקן היינו שתראה שיהיה ליה הדרת פנים וע"כ שיש בו חכמה וק"ל:

עוד ירמוז ע"ד דאיתא בגמרא יש מהם אמרו אשרי ילדותינו שלא ביישה זקנתינו וזהו מפני שיבה כדאיתא בזוה"ק קדם שיבה דילך תקום היינו בילדותך תתחיל לילך בדרך ה'

ואזי והדרת פני זקן שיהיה אשרי ילדותינו שלא ביישה זקנותינו כנ"ל וזהו ואברהם זקן בא בימים היינו עם כל הימים שלו אף ימי הילדות והיינו אשרי ילדותינו שלא ביישה זקנותינו כנ"ל והבן:

אמור

אמור אל הכהנים בני אהרן לנפש לא יטמא בעמיו ואיתא במדרש אמור אל הכהנים אמרות ה' אמרות טהורות משל ע"ש והוא תמוה ואבאר לפי קט שכלי כי הנה ידוע מאא"ז זללה"ה והיה מרגלא בפומיה תמיד ע"פ חמת מלך וכו' ואיש חכם יכפרנה ואמר על מעשה שהיה בק"ק זסלב יצו שהיה שם פחד גדול עד שברח כבוד הרב המנוח מוה' דוד אב"ד מאוסטרהא ואא"ז ז"ל היה בק"ק קאמינקא ואמר שיהיה שם פחד קשה ואמר פי' הפסוק הנ"ל ושורש הדברים כי מפי הקב"ה יוצא אותיות להנהגת העולם וכשבא לעולמו' האותיות מצטרפים לפי המקבלים הן לטב ולהיפוך ח"ו וכשיש צדיק שהוא חכם בעולם ויודע האותיות שיצאו מפי הקב"ה אע"פ שהם מצטרפים חלילה שלא לטובה יוכל להפך הצירופים ע"י חכמתו ותפלתו כמו מן מת תם ומן נגע עונג הכל לפי האותיות של הגז"ד וסיפר שכן עשה בזסלב שראה שיצאו צירופים לא טובים ועשה מהם צירופים אחרים ונשאר רשימתן פחד והבן זה כי זה כלל גדול וזהו אויביו אלביש בושת ועליו יציץ נזרו ע"ש מה שכתבתי במ"א כמה פעמים שיוכל האדם החכם העובד ה' להפוך מצירופים לא טובים לצירופים טובים ולהשליך הצירופים לא טובים על שונאי השם וזהו פי' הפסוק אמרות ה' אמרות טהורות כי מפי עליון לא תצא הרעות וכו' ואף על פי שלפי המקבלים הם מצטרפים בצירופים לא טובים מכל מקום החכם יכול להפך הדבר וזהו כסף צרוף היינו האותיות כוספים ומתאוים לצירופים טובים כאשר יצאו מעולמו' החיים והטובים כי כל דבר מתאוה לשורשו והבן וזהו בעליל לארץ פי' אף שנתגלה בארץ לפי המקבלים מכל מקום מזוקק שבעתים היינו שבעה פעמים שבעה כמו אור החמה יהיה שבעתים והוא בחי' החמישים אשר הוא שורש הכל ושם נמתקים הדינים בשורשם והבן וזהו פי' המדרש כי ידוע כי באותיות יש בחי' נר"ן והיינו האותיות הם הנפש והנקודות והטעמים הם בחי' רוח ונשמה כאשר בארתי במ"א ולזה רימזה התורה הקדושה אשר דרכיה דרכי נועם ואור פני המלך העליון הדרך אשר יעשה האדם וחי בהם וכו' אמור אל הכהנים היינו החכמים העובדים את ה' לנפש לא יטמא בעמיו היינו שלא יניחו להיות מצטרפים האותיות שהם בחי' נפש כפי המון עם המקבלים אותם בצירופים לא טובים רק בידם מסורי' הדברים לצרפם ולייחדם

בשרשיהם העליונים ולהפך אותם מרעה לטוב' ומנג' לענג כמו שכתבתי ע"פ ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע כל זה הוא מרומז בפסוק אך הוא מוסתר בפסוק ובא המדרש ופי' את הדברים ע"פ פסוק אמרות ה' אמרות טהורות כאשר פרשתי לעיל ומזה תבין פסוק אמור אל הכהנים לנפש לא יטמא בעמיו מה שמרומז בזה כאשר בארתי והבן ועיין מה שכתבתי על מאמרם ז"ל כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם כי הוא אומר אותו דבר כמו שהוא בעולם העליון בצירופים של חיים ושל אמת שיצאו מפי הקב"ה מקור החיים והוא כוונת בשם אומרו ועי"ז מביא גאולה לעולם היינו שהוא גואל את העולם בזה כנ"ל והבן:

ועפ"ז תבין גאולת עולם תהיה ללוים: פי' הלוים נקראים בחי' הממוצע שהוא בחי' הדעת והרוח כמו שנאמר בשם אא"ז זללה"ה וכמו שראיתי בכתבי הגאון החסיד מוה' יעקב יוסף ע"ש והם גואלים את העולם:

עוד ירמוז ע"פ דאיתא צדיק נתפס בעון הדור וי"ל הפי' לפעמים צדיק נכשל באותו עון שהוא שכיח בדור והדור נכשלים בו כמו ליצנות או שאר דברים כמו שחוק כשהדור פרוצים ונכשלים בו אז לפעמים כדי שלא יאמרו שהוא שוטה ולא יהיו נחשבי' ונשמעים דבריו צריך ג"כ לפעמים לומר ג"כ איזה לצון או שחוק ולפעמים נתאוה ג"כ לזה ועושה הדבר בתענוג וזהו צדיק נתפס בעון הדור וזהו לנפ' לא יטמא בעמיו היינו שלא יטמא את הנפש שלו בעמיו היינו באותו דבר שנוהג בין המון עם והם נכשלים בו וזהו אזהרה לכהנים העובדים את ה' והבן וזה י"ל הפי' ובמקום שאין אנשים השתדל להיות איש היינו שיהיה השתדלותם להיות תמיד לבד כמו במקום שאין אנשים כמו שאמר הרב המנוח ר' נחמן ז"ל ואיש לא יעלה עמך:

עוד ירמוז ע"פ דאיתא במשנה במסכת כלים פרק כ"א הנוגע בכובד העליון בכובד התחתון וכו' בנפש המסכת ופי' הרב מברטנורה חוטי הערב שהולכים בתוך המסכת כנפש בתוך הגוף והוא בחי' התנועה המתנוע' והשתי עומד בלי תנועה וחוטי הערב הולכים תמיד בחוטי השתי ומתנענעים בכל דבר שצריך לצייר הן ארי או שור או נשר או אדם או כל מיני אילנות וכל הציורים הכל הוא מצטייר בחוטי הערב ההולכים אנה ואנה ואם ירצה הערב להתנועע ולעשות תנועה לא יוכלו חוטי השתי להלוך בהן רק בכל פעם האורג מרחיב חוטי הערב כדי לקבל יותר ויהיה גדול ורחב יותר ויותר ונעשה מזה בגד חשוב מצויר בכל מיני יופי והידור ע"כ והארכתי בזה כדי להבין המליצה מזה כי שם אקצר והנמשל מזה הוא כי גלוי וידוע שהחכמים ונבונים ובעלי הדעת שבדור הם בחי' נפש התנועה המתנועעת כל גוף ישראל אחד הם והם בחי' הנפש המהלכת

בתוך הגוף המתנועע ומחיה את כל האברים והעולם הם בחי' הערב שהוא בחי' עומד לקבל חוטי השתי בתוכו הקרוי נפש המהלכת וע"י שניהם מצטיירים ציורים נאים הם בחי' "שנאן" וזהו כי רוח החיה באופנים ואם חוטי הערב מתנענעים הם בחי' העולם אזי פעולת הנפש לא תוכל לעשות פעולתה כנ"ל במשל ולא יוכל להצטייר שום דבר ושניהם צריכים אחד אל אחד וזהו לנפש היינו בחי' בעלי הנשמה והחיות שבדור לא יטמא היינו לא ימנע הליכתו ותנועתו בכח המחיה: בעמיו היינו העולם הנקרא בשם ערב במשל ואזהרה לכהנים שהם לא ימנעו התנועה מלהתחבר עמהם ומכ"ש להיפוך שהם כמו גוף הצריך לנשמה והמשכיל יבין:

אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ה': יש בזה דרך עמוק ויראתי לפרש כי לבי מהסס בזה אולי שגיתי ברואה ח"ו אך ארמוז מעט ואם יזכנו ה' להבין על בוריו הדברים אפרש יותר כי שמעתי מן אא"ז זללה"ה כי חטא אלופו ש"ע מוסתר בו ודפח"ח ופי' כי האל"ף היא אינה נגלית ואינה ניכרת במבטא והיא באחרונה וכן בתיבת טמא ר"ל ג"כ הא' מובלע באחרונה ולהבין זה כי האדם העובר עבירה ח"ו אז הוא הסתלקות הדעת מעליו כמאמרם ז"ל אין אדם עובר עבירה וכו' ואז הוא מחשב בוודאי שעזב ה' את הארץ ואינו משגיח בה כי אם היה יודע ומאמין בזה שנגד ה' כל מפעליו שהוא משגיח עליו בכל עסקיו בוודאי לא היה עובר עבירה כלל ובאמת הוא בוודאי שקר גמור כי בוודאי גם שם יש השגחתו מאתו יתברך כי אם יצויר העדר השגחתו משם אף רגע אחד מיד היה מת באותו רגע ולא היה כח בו לעשות שום דבר אך שבוודאי שם ג"כ הוא הקב"ה אך בהעלם ובהסתר מאוד וע"ז מרמז הסתרת הא' שהוא אלופו ש"ע והוא באחרונה והנה בוודאי כשאדם בא לידי עבירה חלילה ואינו רוצה לעשותה מחמת הקב"ה או עושה איזה מצוה מחמת יראת ואהבת הקב"ה נקרא הבחי' הזאת בחי' א' והוא בחי' אני ראשון והבחינה הנ"ל ח"ו נקרא אני אחרון ובוודאי אני דהיינו בחי' האחרון מגעגעת לבוא לבחי' אני ראשון לחיותה כי כל ירידת המדריגה בשם מיתה נקרא ובהעלות אותה היינו או שעושה מצוה כנ"ל או שמונע עצמו מן העבירה כנ"ל או שחוזר בתשובה על מה שעשה כבר ובזה הוא מחיה אני האחרון ע"י אני הראשון ואז נעשה התפשטות אור אלוהותו מעילא לתתא ונעשה אני אחרון ואני ראשון ומבלעדי אין אלקים כי בוודאי לא עזב ה' את הארץ רק הוא משגיח בעינא פקיחא על כל פרטיה הנעשים בעוה"ז ובכל העולמות והוא המחיה את כולם והוא הרמז אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ה' היינו שיהיה נעשה מן אני אחרון אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי

אין אלקים כנ"ל והבן והשם יכפר בעדי אם שגיתי ויראני נפלאות בתורתו הקדושה תורת אמת לי ולזרעי עד עולם אמן:

ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל: י"ל בזה בדרך רמז ע"ד ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים י"ל בזה הפי' כי ים הוא בחי' סוף כל המדריגות שהוא מלכות ולכך נקרא לפעמים ים סוף ע"ש זה והוא בחי' דין ע"ד דינא דמלכותא כידוע וכשהוא מתחבר לגדולי הדור ואנשי השם עי"ז נמשך לו הדעת ג"כ ויכול להעלותו לשורשו שהוא עולם הבינה ושם נמתקין כל הדינים כשמעלה ים שהוא מלכות אל עולם הבינה שהוא מי ונעשה מזה מֵי היינו מימי החסד והרחמים והכל ע"י בחי' הדעת הוא מעלה אותו לשורשו והוא שאמר ומלאה הארץ היינו סוף המדריגות כשהוא מעלה אותו לשורשו ונעשה מן בחי' הדין שהוא אלהים אותיות מלאה והכל הוא ע"י הדעת נעשה כמים לים מכסים מן ים נעשה מים כנ"ל וזהו ג"כ יברך יראי ה' הקטנים עם הגדולים היינו אף בני אדם הקטנים בערך כשהם עם הגדולים היינו טפל ומחובר ודבוק אליהם או יברך היינו ממשיך בחי' בריכה עליו מן יראי ה' היינו שנמשך גם אליו בתי' הדעת והיינו כנ"ל וע"י הדעת הוא מייחד מלכות אל הבינה ושם נמתקין כל הדינים בשורשם:

וזה י"ל שמרמז הפסוק כאן ובת כהן דא נשמתא כדאית' בזוה"ק כי תהיה לאיש זר דא סמא"ל אל זר אל אחר והוא לשון תמוה על מה זה ולמה זה ע"ד ונפש כי תחטא והיינו אורייתא קא תווהא ע"ז שתהא נשמה קדושה ברשות זר כנ"ל ששם הוא שורה דינים ומפרש הטעם היא בתרומת הקדשים היינו מחמת שהוא מורם ומופרש מן הקדושים ושלמים ואינו דבוק להם ולכך לא תאכל היינו שהיא בלא יחוד שאין לו דעת לייחדה ומשם נמשך צרות ודינים ח"ו אבל מי שהוא דבוק להצדיק אז נמשך גם אליו הדעת ומייחד ע"י הדעת מלכות אל הבינה ונמתקין הדינים בשורשן והבן:

בהר

כי גרים ותושבים אתם עמדי י"ל בזה בדרך רמז להבין זה ע"פ ששמעתי מחכם אחד על פסוק גר אנכי בארץ אל תסתר ממני מצותיך כי ידוע מן איכות טבע העולם כי מי שהוא גר אין לו עם מי לדבק ולקרב עצמו ולספר לו כל מאורעותיו וכל לבו שאין לו חבר לא ישראל ולא גוים אך כשרואה חבירו הגר אזי מספר כ"א בפני חבירו כל מאורעותיו וידוע הקב"ה הוא כמו גר בעוה"ז שאין לו על מי להשרות שכינ' כבודו ית' כי זעירין אינון וכו' והוא שהתפל' דהע"ה גר אנכי בארץ היינו אני ג"כ איני רוצה להיות תושב בעוה"ז ואני רק כגר בעוה"ז ולכך אל תסתר ממני מצותיך כמו גר אחד בפני חבירו שמספר לו כל

לבו וזה י"ל הרמז בפסוק כי גרים ותושבים כשתהיה בבחי' גר בעוה"ז ותושב בעוה"ב אז אתם עמדי כי אני ג"כ גר בעוה"ז כנ"ל וממילא אל אסתיר מכם מצותי כנ"ל והבן:

ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו לארץ: י"ל בזה בדרך רמז ונקדים לבאר הפסוק וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה דהנה כשאד' עוסק באכילה או במו"מ או מדבר דברים גשמיים וסיפורים צריך שידע כי הכל הם אותיות קדושים הבאים מן העולם העליון ויש להם שרשים קדושים אך שבאו לעוה"ז מלובשים ונתחלפו בגשמיות וכשעוש' הדברים הנ"ל בשכל ודעת ויראת שמים אז מקשר הדברים לשורשן וגואל אותם הדברים מן התמורה ר"ל ומאיר אותם מחשכיותם ומוציאם מאפילה לאור גדול ומשיעבוד לגאולה ע"י התקשרותו כנ"ל ובזה הוא גור' ג"כ הארת פני המלך עול' עליו כמ"ש ה' צלך היינו כמו צל ר"ל כמו התנועה שאדם הוא עושה מלמטה כך הוא מעורר מלמעלה שהקב"ה עושה כנגדו תנועה כזה לכן כשישראל מחזירים פניהם ח"ו מן הקב"ה ושוכחים בו אזי הקב"ה הוא ג"כ מחזיר פנים מהם חלילה ואז ומצאוהו צרות רבות וכו' לכן כל תפלתנו הוא שהקב"ה יחזור לנו פנים ובאור פני מלך חיים וזהו יאר ה' פניו אליך כנ"ל וישם לך שלום ומהיכן זוכין לאור פני המלך ע"י מעשינו הטובים וע"י תורתו ואותיותיו הקדושים כמ"ש כי באור פניך נתת לנו תור' חיים וכו' וזהו שויתי ה' לנגדי תמיד ולהבין זה צריך ביאור רחב אך תן לחכם ויחכם מה שנזכר לעיל שישים ה' תמיד נגד פניו בכל עסקיו וזהו נקרא ישראל והם עם הקב"ה פנים בפנים כנ"ל שגם הקב"ה הוא מאיר פניו להם וזה י"ל שיעור הפסוק וזאת לפנים בישראל זהו הדבר שנעשה הארת פני הקב"ה לישראל על הגאולה ועל התמורה היינו כשמחזיר האותיות לשורשם וגואל אותם מן התמורות שנתחלפו בגשמיות ועי"ז הקב"ה הוא מחזיר פנים להם באור החיים כנ"ל ויש בזה עוד סוד עמוק מי ימצאנו כשיש לאדם ח"ו איזה צער וצרה ומלביש צערו או מבוקשתו באותיות הקדושים כמו שעשה דהע"ה כשהיה לו איזה צער וצרה שעברה עליו חיבר קפיטיל תהלים ע"ז והלביש את צערו ומבוקשתו באותיות קדושים וכן במעשה דרבא והבן ועי"ז היה מאיר אותיות המבוקש ונגאלו מאפילתם ונגאל ג"כ מצערו ממש וזהו י"ל ובכל ארץ אחוזתכם היינו בכל ארציות ועניני גשמיות שיהיו לכם אחיזה בעוסקם בו אזי תראו גאולה תתנו לארץ היינו כנ"ל לגאול האותיות ממעמקים ולפי הידוע שהשכינה נקרא' ארץ היא ג"כ כן ודא ודא אחת הוא ובזה שמאי' אותיות צערו הוא מאיר להשכינה כביכול וזהו גאולה תתנו לארץ היינו להשכינה כביכול כי צרתו וצער השכינה כביכול הם א' כי בכל צרתם לו צר ומלאך פניו הושיע'

וכו' וינטלם וינשאם וכו' ה' יאיר עיני בתורתו תורת אמת והמעיין בדרוש שכתבתי על מאמר כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם יבין וימתוק הדברים יותר ויותר:
עוד ירמוז ע"ד הנ"ל אך אין מדרש בלא חידוש דאיתא בגמרא והטוב בעיניך עשיתי שסמך גאולה לתפלה ולמדו זה מדכתיב והטוב והיה די לומר וטוב וכו' והיינו ה' אחרונה ואי"ה נרחיב הדבר במקומו בפ' כי תבוא על ושמחת בכל הטוב ע"ש ועניין סמיכת גאולה לתפלה י"ל שהוא ע"ד הנ"ל לסמוך גאולה לתפלה היינו לגאול התפלה שתהיה מקובלת וממילא יהיה כל טוב ושמחה כדאיתא בגמרא אצל רב ברונא זימנא חדא סמך גאולה לתפלה ולא פסק חוכא כולי' יומא ע"ש והיינו לגאול האותיות מבוקשו כנ"ל והוא שאמר ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו לארץ כי ארץ היינו תפלה שהיא מדריגה תחתונה בחי' ארץ וזהו שהזהיר גאולה תתנו לתפלה והמש"י: ועוד שכינה נקראת ארץ וידוע כשיש לשכינה עליה אזי עולין עמה כמה נפשות מישראל האחוזים בהשכינה כביכול והוא שאמר ובכל ארץ אחוזתכם היינו שיש לו אחיזה בשכינה גאולה תתנו לאר' היינו כשתתנו גאולה לאר' שהיא השכינה כביכול אזי ממילא תתנו גאולה לכל הנאחזים בשכינה כביכול כנ"ל והבן:
עוד ירמוז ע"ד אמת מאר' תצמח: י"ל בזה כי אמת הוא מושלך עד לאר' שהוא בשפלות גמור כמ"ש ותשלך אמת ארצה ולכך מי שרוצה לקרב עצמו אל האמת צריך להשפיל עצמו עד לעפר להגביה אותה משם ואחר שמדבק עצמו במדה זו הוא עולה ומתנשא ממעלה למעלה וזהו אמת מאר' תצמח היינו שצומח ועולה למעלה למעלה אח"כ כדאיתא בתיקונים ע"ש וזהו שמרמז ובכל ארץ אחוזתכם היינו כנ"ל בכל המדריגות תחתונות שאתם אחוזים בהם כ"א בשפלות שלו בנידון המחשבות זרות ותאוות וזהו גאולה תתנו לאר' היינו שיצמח מן הארי' מדת אמת ותקרבו עצמיכ' למדת האמ' וזהו גאלה חסר ו' שהוא מספ' טל והיינו השם כוזו שהוא אותיות אחרונות מן השם הוי"ה ב"ה והוא מרמז ג"כ על מדת אמת שהוא ראש תוך סוף והיינו ע"ד אני ראשון ואני אחרון וזהו גאלה שהיא מספר אותיות אחרונות של השם תתנו לאר' היינו למדת אמת שיעלה ויצמח מן הארי' ויהיה התגלות אלוהותו יתברך כמ"ש אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים והמש"י:
עוד ירמוז גאלה הוא מספר יו"ד ה"א וא"ו והוא שאמר תתנו לאר' היינו ה' אחרונה לצרף ולייחד השם בשלימות:
או דודו או בן דודו יגאלנו: י"ל בזה בדרך רמז דהנה איתא פלוגתא בגמרא מי יהיה משיח ח"א דוד בעצמו הוא וח"א בן דוד וזה י"ל שמרומז שני הדיעות האלו בתורה כי

כתיב דדו חסר והוא אותיות דוד וזה י"ל או דודו היינו דוד בעצמו או בן דודו היינו בן דוד יגאלנו ב"ב א"ס:

בחוקתי

והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע ואכלתם לחמכם לשובע יש בזה רמז נפלא ועמוק ע"ד דאתא בגמרא ברכות אמר רב הונא בר ברכי' משום ר' אל עזר הקפר כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו שנאמר והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך ע"ש ברש"י ר' שמואל בר נחמני אמר פרנסתו מעופפת לו כצפור שנאמר וכסף תועפות לך ע"כ ויש להבין הטעם לזה שהוא מדה כנגד מדה הואיל וסילק א"ע לגמרי אפי' בעת שצר לו ומבין הוא ששורשו הוא בשכינה כביכול ובכל צרתם לו צר כמו שאמר אא"ז זללה"ה כי מי הוא המרגיש באדם הן תענוג הן צער ח"ו הלא נשמתו שהוא חיותו כי בהעדר והסתלק ממנו נשמתו וחיותו אינו מרגיש כלום וחיותו הוא בחי' א' משורש חי לכל החיים והנבראים שהוא הקב"ה כביכול וכשמשים זה על לבו ונותן דעתו לשורש שורשו שהיא השכינה כביכול ב"ה ומתפלל עליה אז ע"י נעשה יחוד גמור וזהו צדיקייא אינון שלוחי דמטרוניתא פי' שע"י חסרונו וצערו יודע להתפלל על חסרון השכינה הקדושה וזהו ששמעתי אומרים בשם הרב המגי' המנוח ז"ל מוה' דוב בער אין עומדין להתפל' אלא מתו' כובד ראש פי' מתוך הכובד שבראש היא השכינה וכן פי' ימלא ה' כל משאלותיך היינו כל משאלותיך רק שימלא השם ב"ה והוא מלא בתיקונים ובזוה"ק על זאת יתפלל כל חסיד על זאת דייקא והואיל וסילק א"ע מחמת צער השכינה כביכול לזה כופלין לו פרנסתו כמו שמצינו בכמה מקומו' אצל שהע"ה הואיל אשר לא שאלת עושר וכבוד ונפש אויביך בידך רק חכמה ומדע לשפוט את ישראל גם העושר והכבוד והחכמה והמדע נתון לך וכמו זקינו דר' פרידא שנתנו לו שניהם אריכות ימים ושנים וגם כל בני דורו יזכו לעוה"ב ע"ש וזה י"ל פי' הפסוק והש"ס שאלו את ר' חנינא בן דוסא שהיה אומר על החולי זה חי וזה מת מנין אתה יודע אמר לא נביא וכו' אלא כך אני מקובל וכו' אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל וכו' שנאמר בורא ניב שפתי' וכו' פי' אם הבורא ב"ה הוא בניב שפתי' כלו' אם אני מתפל' בעד השכינ' כביכול: יודע אני לשון יחוד אזי נעשה יחוד ואז הוא מקובל ואז שלו' לרחוק ולקרוב ע"ד שאיתא בזוה"ק טוב שכן קרוב הוא בחי' יסוד מאח רחוק שהוא בחי' תפארת והוא שאמר שלום לרחוק ולקרוב שנעשה יחוד ושלום בין יסוד ותפארת שהם בחי' רחוק וקרוב אמר ה' ורפאתיו היינו שממילא נמשך גם אליו הרפואה כמו שהוא בחי' כי חולת אהבה אני

והוא ע"ד אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני ויש בזה עוד דברים עמוקים בענין התפלה כדאיתא בתיקונים והנה רבקה יוצאת וכן זכאה הוא מאן דלא מעכב לסלק למטרוניתא וזהו אם שגורה תפלתי בפי כמו משגרין כוס של ברכה שהוא לשון שלוח וזהו בורא ניב שפתים פי' שבכל פעם הוא בורא ניב שפתים ונובעים אצלו מחשבות טובות ודיבורים רצים במהרה מפיו ולחכם יספיק הקיצור והוא כמו אדני שפתי תפתח והוא ר"ת אשת כמו ששמעתי מן אא"ז זללה"ה על פסוק וראית בשביה אשת יפת תואר וכו' ולזה צריך בדיקה בחורין שיהיה באמת כי אם יודע זה אזי יוכל להתגנב בלבבו שהוא עושה זאת לש"ש בכדי שהוא יענה ולזה יש משל מה שאומרים העולם על שני אחים שהיה אחד עשיר וא' ענו ושאל לו העני מפני מה אתה עושר והשיב לו מפני שאני עושה מעשים לא טובים והלך זה ועזב את ה' ועשה ג"כ כמוהו ולא עלתה בידו ושאל לו שנית הרי עשיתי כמעשיך ומפני מה לא עלתה בידי והשיב לו מפני שאתה אינך עושה זה רק בשביל העושר ולא בשביל המעשים רעים בעצמם וכו' ע"כ והוא מצד ק"ו בדבר הידוע הנ"ל אצל היודע מחשבות ובוחן הלבבות אך לזה צריך סייעתא דשמיא ורחמניות הקב"ה לקרב אותו כי זה נקרא שער לה' אשר צדיקים יבואו בו ויש כמה נטורי תרעא דא שלא יכנס שמה כ"א הראוי לבוא אל המלך גם לא בכל פעם ועת רק בשפלות גדול ובהכנעה ולב נשבר ונדכה כמו העני העומד בפתח ומבקש לעורר עליו רחמים וכמו שאמר אא"ז זללה"ה על פסוק תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו וביאר ע"פ משל למלך שהיה לו יום גינוסי' או איזה שמחה וטוב לבב וצוה להכריז כל מי שיבקש מאת המלך ינתן לו מאת המלך וכ"א ביקש מה שלבו היה חפץ זה ביקש עושר וזה ביקש לעשות אותו שר או ממונה וזה ביקש נקמה מאויביו והכל נתן המלך לכ"א מבוקשתו ואחד היה חכם לא ביקש שום דבר כ"א שיניחו המלך לילך בהיכלו לדבר עם המלך בכל יום ובזה ממילא נתעטף ונכלל בו כל הבקשות וזהו תפלה לעני כי יעטוף היינו בזה המבוקש נתעטפו כל התפלות וכל הבקשות והיינו לפני ה' ישפוך שיחו וכל הבקשות הם עטופים בדבר זה והבן זה ובוודאי אם המלך הוא חכם היודע מחשבתו הזכה והברורה שדיבורו עמו הוא עיקריות אצלו ונכבד אליו מכל הון יקר אשר שאלו ובקשו כל מבקשי המלך בוודאי גם עושר וכבוד ינתן לו גם אשר לא שאל וגם נפש אויביו וכן הוא אצל המלך מלכו של עולם כי בוודאי הכל ינתן לו גם אשר לא שאל וגם החכמה והמדע והכנסתו לשער המלך בכל עת הראוי לבוא אל המלך ובא לפני המלך בכל עת כי הגיד מחשבותיו הרמה והזכה והבחינה לפני המלך מה היא לו כי כל הון ביתו בוז יבוז ואוהב למלך נקרא כל ימיו וזהו טרם נקרא אליך וכו' ופי'

טרם יקראו ואני אענה פי' כבר עניתים ע"י שפתחתי להם השער להתפלל אשר בו יבוא אל המלך ודי בזה והבן וזהו כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו ברוחניות ובגשמיות וכן פרנסתו מעופפת לו כצפור ממהרת לבוא ורודפת אחריו וזהו שרימזה תורה בכאן והשיג לכם דיש את בציר פי' זהו הברכה אם בחקותי תלכו וכו' שתקרבו עצמיכם לי ותהיו חפצים בי יותר מכל התענוגי עוה"ז והכל יהיה נמאס בעיניכם והשיג לכם דיש אותיות שדי את בציר לשון מיעוט וחסרון היינו כל התפלות שלכם שאחם צריכים על חסרוניכם תשיגו את שם שדי כמו והיה שדי בצריך והבן: ובציר ישיג את זרע היינו החסרון ישיג את זרע ר"ל תמלא חסרון השכינה כביכול הנקרא בשם בציר כי בציר הוא בחי' מלכות כנזכר בזוה"ק ועי"ז ואכלתם לחמיכם לשובע כי כופלין לו פרנסתו ופרנסתו מעופפת לו כצפור ושכבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה וכו' כי נעשה יחוד שלם כדאיתא בזוה"ק ע"פ זה וע"ש ומה שכינה להקב"ה בשם שדי בענין הזה כי שדי הוא בחי' יסוד ובציר הוא בחי' מלכות וסימנך ספרא בצירא והבן:

ואכלתם לחמכם לשובע: כבר צווחו קמאי דקמאי למה לא הזכיר בתורה שכר מצות יעודי עוה"ב רק הזכיר יעודי עוה"ז כמו ואכלת' וכו' וי"ל בזה ע"פ ששמעתי בשם אא"ז זללה"ה על פסוק יאכלו ענוים וישבעו דאיתא בגמרא לעולם יאכל אדם פחות משליש וישתה פחות משליש שאם תרתח תעמוד על מתכונתו נמצא מי שיש לו בחי' ענוה שבוודאי לא יבוא לידי כעס כי כעס הוא ענף מן הנאוה אז מותר לו לאכול לשובע והוא שאמר הכתוב יאכלו ענוים וישבעו שמותר להם לאכול עד שישבעו כי בוודאי לא יבואו להיכעס כלל ע"כ וזהו ג"כ צדיק אוכל לשובע נפשו היינו מי שהוא צדיק בוודאי הוא עניו יכול לאכול לשובע נפשו ואינו צריך לאזדהורי בנפשיה לאכול פחות משליש כנ"ל לא כן הרשעי' שהם מתגאי' ונרתחי' לכן ובטן רשעי' תחסר היינו צריך לחסור ממאכלו כנ"ל וזה י"ל שיעור הפסוק גם כאן והבטיחם הש"י שיהיו כולם צדיקים ויזכו לבחי' ענוה וזהו יעודי עוה"ב שמביא לידי רוה"ק כמאמר ר' פנחס בן יאיר וכו' וזהו ואכלתם לחמיכם לשובע שתוכלו לאכול לחמכם בלי גרעון מחמת שתהיו כולכם במעלות הרמות בצדקות וענוה כנ"ל והבן:

עוד ירמז ע"ד דאיתא בכוונת המברך את עמו ישראל בשלום הוא גמר כל היחודים ע"ש והוא שמרמז ואכלתם לשון יחוד כמו כ"א הלחם אשר הוא אוכל גם שובע מספר בשלום שהוא רומז ג"כ על יחודים והיינו שתזכו שכל מעשיכם יהיו לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה והבן:

עוד י"ל והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע וכו': י"ל בזה בדרך רמז דיש הוא לשון הליכה כמו דייש אמצרי ובציר היינו מעט כמו בציר לי' שיעורא לכם היינו מה ששייך לכם היינו נצוצות קדושות השייך לשורש שלכם תשיגו במעט השתדלות שתהיה ההליכה וההתאמצות בזה במועט שלא תצטרכו כ"כ להתאמ' אח"ז וזהו ובציר ישיג את זרע היינו במוע' תשיגו לברר ניצוצות שלכם והבן והוא ע"ד ששמעתי מן אא"ז זללה"ה על פסוק ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו ודקדק דהיה ראוי לומר אויבים סתם ואמאי דקדק לומר אויביו ואמר הוא ז"ל כי יש שני בחי' אויבים יש שהם שונאי ישראל בכלל ויש שהם מחמת חטאיו וכשמתקן דרכיו ומברר הנצוצות שלו המפוזרים בין הקליפות מחמת חטאיו אז הקליפות יהיו בטלים ממילא וזהו ברצות ה' דרכי איש היינו כשמתקן דרכיו וחוזר בחשובה גם אויביו ישלים אתו בתכלית השלימות שהם ניצוצין שלו ואז נעשה שלום גמור וביעקב כתיב וישכב במקום ההוא ואיתא שקיפל כל ארץ לד' אמותיו כי יש אדם שצריך לטרוח וליסע בכל מקום פיזור ניצוצותיו כדי לבררם ולהעלותם לשורשם אך יעקב שהיה מדריגת אמת שהוא ראש תוך סוף כולו יחד וזהו הרמז שקיפל הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו כדי שלא לטרוח כלל לברר ניצוצות וזהו הרמז ג"כ שכתוב ביעקב שנתן אל לבן כל אשר לבן בו היינו שבירר כל מה שהיו ניצוצי ושורש וחלק של לבן הארמי נתן ללבן וחלק הטוב לקח לעצמו וזהו והשיג לכם דיש את בציר כנ"ל בלי טורח תוכלו להשיג מה ששייך לכם נצוצות שלכם והיינו שתזכו למדת אמת כיעקב אבינו ע"ה והבן:

עוד ירמוז ע"ד אם אין קמח אין תורה וכו' נמצא כשיש תורה יש קמח היינו פרנסה וזה י"ל הרמז הכל מודים בעצרת דבעינן לכם והיינו כיון שקבלו התורה וכשיש תורה בעינן לכם כנ"ל וזהו והשיג לכם היינו פרנסה וממילא תשיגו התורה בנקל וק"ל:

ונתתי שלום בארץ: י"ל בדרך רמז ע"ד והיתה פרי האר' לגאון ולתפארת פי' רש"י פרי האר' היינו בנים של צדיקים נמצא האר' היינו צדיקים והוא שהשם הבטיח לישראל הבטחה גדולה ונתתי שלום באר' היינו שיהיה שלום בין הצדיקים והבן:

עוד י"ל בזה ע"ד הפשט ולבאר דברי רש"י שפירש ע"ז ואם תאמרו אם אין שלום אין כלום הריני מבטיח לכם ונתתי שלום באר' ע"כ ואין לו שום ביאור לכאורה וכי בשביל שהבטיח להם ואכלתם לחמיכם לשובע ושאר כל היעודים הטובים יסברו שלא יהיה שלו' ומהיכי תיתי שיאמרו שלא יהיה שלו' וי"ל לפי ענ"ד ע"ד דאיתא בגמרא על ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום וכי לא אשא פנים לישראל שאני אמרתי ואכלת ושבעת וברכת והם מדקדקין על עצמם עד כזית עד כביצה ע"כ בגמרא והנה מה הוא הנשיאות

פנים של הקב"ה לישראל זהו שמשים להם שלום כמ"ש ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום דהמשמעות הוא שזה שישם לך שלום הוא נשיאת פנים ומטעם הנזכר בגמרא שראוים לישא פנים להם והנה רש"י פי' על ואכלתם לחמכם לשובע שתהיה האכילה נתברך במעיה' שיאכלו קימע' וישבעו ע"כ ע"ש והוא שפי' רש"י אח"כ ושמא תאמרו אם אין שלום אין כלום והיינו כי מה שיש שלום בהם הוא מחמת נשיא' פנים של הקב"ה לישראל ומהו הנשיאות פנים על שמדקדקין עליהם שמברכין להקב"ה אף שאינם שבעים כנ"ל וכיון שהבטיח להם כאן שאפי' שיאכלו קימעא יתברך במעיהם וישבעו ויהיו תמיד חייבים לברך להקב"ה על מזונותיהם לכך אפשר שיראו שלא יהיה שלום בהם כי אין להם על מה לישא פנים להם לזה אמר הקב"ה אעפ"כ ונתתי שלום בארי ודו"ק כי נכון הוא לפע"ד:

ורדפו מכם חמשה מאה: י"ל ע"ד הפשט דהנה לכאורה קשה הא מרובה מדה טובה ממדת פורעניות וכאן מצינו שאפי' אינו בשוה עם מדת פורעניות כי בתוכחה כתיב ונסתם ואין רודף שאפילו לא יהיה רודפים אתכם ואעפ"כ ונסתם וכאן אמר ורדפו מכם וכו' וי"ל לפענ"ד כי איתא בגמרא דהע"ה אמר ארדוף אויבי ואשיגם וכו' וחזקיה אמר אנא אהא שכיב בערסי ואנת קטיל והיינו מפני שהיה מתייירא לרדוף אולי יכשל באיזה חטא אבל דוד היה במעלה יותר אמר ארדוף וכו' מפני שלא היה מתייירא לרדוף כדאיתא בזוה"ק יעו"ש וזה י"ל שהבטיח להם הקב"ה שתזכו למעלה גדולה שלא תראו מן החטא ולכך ורדפו מכם וכו' וכן ורדפתם את אויביכם וכו' וק"ל:

וישן מפני חדש תוציאו י"ל בזה בדרך רמז ע"ד כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה ולא עוד וכו' ונעשה כמעיין המתגבר והוא ע"ד משל מעין שהוא נובע כששואבין ממנו אזי מתגבר יותר וכשאין שואבין ממנו אזי נסתם המעיין וזהו וישן מפני חדש תוציאו היינו שיהיה דולה ומשקה מתורת רבו כדי שבכל פעם יתרבה מעין החכמ' של הרב מחדש וזהו מעלת העוסק בתורה לשמה שנעשה כמעין המתגבר היינו אף שאין לו מי לשאוב מימי תורתו אעפ"כ נעשה כמעין המתגבר הן בחכמ' הן בכח ע"ד וקוי ה' יחליפו כח וכן מכל המעלות מתגבר והולך ואינו פוסק כלל וזהו וכנהר שאינו פוסק והבן:

עוד ירמוז כי התרגום פי' וישן ועתיק והוא שמרמז וישן מפני חדש תוציאו היינו כשלומד תורה באמת ומחדש בה אזי הוא מוציא דברים עתיקין היינו רזין דאורייתא והבן:

עוד ירמוז ע"ד דאיתא בזוה"ק אכלו רעים אילין דלא מתפרשין לעלמין: שתו ושכרו דודים זמנין מתפרשין וזמנין לא מתפרשין ואימתי לא מתפרשין כד אתנהיר להון

נהירו דאנפין מרזא דעתיקא ואזי כל עלמין בחידו ובנהירו דאנפין וזהו רזא דיחודא שהשכינה נתעלה וכן כל הנשמות קדושות האחוזים בה ומשם נשפע כל ההשפעות וכל התענוגים שכולן נקראים חיים שהם סניפין להיות האדם וזהו שמרמז וישן ותרגומו ועתיק מפני חדש היינו כשיהיה התעוררת ג"כ מלמטה היינו מפני חדש שיהיה פנים של התחדשות מלמטה ואימתי כד אתנהיר נהירו דאנפין מרזא דעתיקא ואזי תוציאו פנים של התחדשות היינו שיהיה ג"כ יחוד למטה ואזי כל עלמין בחידו ונשפעין כל ההשפעות וכל זה הוא רק על ידי מדת אמת שמעוררים מלמטה בזה אתנהיר נהירו דאנפין וזהו ונתתי שלום באר' שלם חסר ו' הוא מספר ש"ע היינו ש"ע נהורין: בארץ היינו ע"י מדת אמת כנזכר בתיקוני' אמת הוא ר"ת אלף מאתן תשעין שהוא ארץ והוא ע"ד אמת מאר' תצמח גם השכינה נקראת ארץ שהוא מלכות מדריגה תחתונה וממנה כל היראות נמשכו וכשיש יראה פנימיות אזי ממילא בטל ממנו כל היראות חיצונית כי הם רק מדריגת התעוררת לבוא מהם אל יראה פנימיות וזהו ושכבתם היינו אפילו בשעת נפילת המוחין שמכונה בשם שכיבה והיינו בשעת קטנות ואין מחריד היינו אעפ"כ לא תצטרכו לשום יראה וחרדה חיצונית כדי להעיר לכם אל יראה פנימיות כי תמיד תהיו דבקים אל יראה פנימיות והבן כל זה:

סליק ספר ויקרא

במדבר

ולא יבואו לראות כבלע את הקודש ומתו: י"ל הרמז בזה ע"ד ששמעתי מן אא"ז זללה"ה שיש לפעמים שבא א' אצל הצדיק כדי ללמוד ממעשיו והצדיק הוא אז בבחי' קטנות והוא מקבל ממנו כך ולא ידע לאזדהורי בי' וכמו שאירע שבא אחד אל הרב המפורסם מוהר"ן זללה"ה וראה ששתה אז קאווע בטלית ותפילין ונסע לביתו והתחיל לנהוג ג"כ כך וזהו אזהרה ולא יבואו לראות היינו בשביל לראות את מעשיו ולקבלם תיכף כבלע את הקדש היינו שיש לפעמים שהוא בימי הקטנות ונבלע אז הקדושה בו ולכך ומתו היינו שנפלו ממדריגתן לא יבואו לקבל זה כ"א שיראה זמן הגדלות ויקבל ממנו והבן זה כי קצרה דעת השומעי' ולא הבינו ויש בזה דברים טובים ואי"ה כשיזכה ה' אותי ואהיה בריא עדיף אפרש:

נשא

ובשמות תפקדו את כלי משמרת משאם: יש להעיר בזה השינוי שבכולם לא נאמר זה כ"א בבני מררי וי"ל בזה הטעם לפענ"ד כי הנה ידוע דארון נשא את נושאיו והיינו לגודל האור הרוחני שהיה בו ואף בדבר גשמי לא היו יכולים לסבול לשאת אותו כ"א משום הרוחניות שבו והנה בבני מררי היה המשא שבכול' וע"כ צוה הש"י ובשמות תפקדו את כלי משמרת משאם תפקדו הוא לשון חיבור ויחוד כמו חייב אדם לפקוד והיינו שיחבר אותם אל השמות היינו הרוחניות שבכלי משמרת משאם ועי"ז יוכלו לסבול והבן:

לעבוד עבודת עבודה ועבודת משא צריך להבין זה שאין לו שום ביאור ורש"י ז"ל מתרץ זה ויש בזה לפענ"ד רמז נכון כי ידוע זה כמה בחי' יש בענייני עבודה א' הוא עבודת תפלה כמו שדרשו חז"ל איזהו עבודה שבלב זהו תפלה ואותם המקשטים את השכינה כביכול בקשוטי כלה בתורה שבע"פ ג"כ נקראים בעלי עבודה והעוסקים בסודות התורה הם נקראים ג"כ בעלי עבודה והם מחצדי חקלא וכ"א מאלו פועל צדק נקרא כי כל אלו הם העוסקי' בשכינה כביכול ב"ה באיזה מדה שהם עסוקים בה כי מלכותה בכל משלה ונקראת בכל פעם בשם הפועלת בו ד"מ לפעמים נקראת כלה ולפעמים שדה וכרם ולפעמים נקראת שושנה ודבר זה גלוי לבעלי הדעת בכל מקום ומקום לידע באיזה שם להקרא אותה לייחדה שם וידוע שיש שושבינא דמלכא ושושבינא דמטרוניתא וכשהשכינה נקראת בשם עפר כמו הכל היה מן העפר והכל וכו' אז העבודה ההיא נקראת בשם צמיחות ופירות וע"י מה היא הצמיחה בעפר ע"י מים ורוח ואש כשמתחברים אל העפר כמ"ש כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים והרוה את האר' והולידה והצמיחה ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל גם צריך לצמיחת האר' כח המאורות שהם השמש והירח והם כח האש וכח האויר נמצא ע"י שלשתן כשמתחברים אל העפר נעשה מזה הולדה וצמיחה וכמו כן יש ג"כ ברוח וכו' כי הקב"ה וב"ש הוא הנקרא הוי"ה ובו כלול רוח מים ואש ולבאר יותר כי דחילו נקרא סוד אש ורחימו סוד המים ורוח הוא סוד המכריע סוד האמת ובהקבץ שלשתן אל יסוד התחתון הנקרא בשם עפר והיינו השכינה כביכול המוציא הכל מכח אל הפועל מזה נעשה כל ההשפעות וכל ההולדות ברוחניות ובגשמיות וכל דבר מזה נתהווה כמ"ש הכל היה מן העפר והוא שמרמז עבודת עבודה ועבודת משא כי אותיות משא הם אותיות אמ"ש והוא אויר מים אש כנזכר בספר יצירה ועבודת עבודה היינו עבודת העפר שהם מחצדי חקלא בכדי להסיר משם כל מעכבי הצמיחה ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל והבן זה: ויש בזה עוד הרבה דברים

למשכיל בענין עסק התורה והעבודה ויש בזה כמה דרכים ופתחים למשכיל וה' יראני נפלאות מתורתו הקדושה אמן:

ואיש את קדשיו לו יהיה: י"ל בזה ע"ד רמז ונקדים הפסוק מלאתך ודמעך לא תאחר מלאתך היינו ביכורים שנקראי' ראשית והוא מרמז על המוחין לא תאחר לשון זרות שלא יהיה לאחר וזהו ג"כ את קדשיו היינו המוחין שנקרא בשם קודש לו יהיה היינו שיראה שיהיו לו לעצמו ולא ח"ו מסור ביד זר והבן:

יברכך ה' וישמרך יאר ה' פניו אליך ויחנך: צריך להבין הא ממילא ידעינן כשיאיר ה' פניו אליו בוודאי יהיה לו חן ומאי שוב הברכה ויחנך וי"ל ע"ד דאיתא באוה"ח ע"פ ויתן ה' את חנו בעיני שר בית הסוהר היינו כי החן שהוא שורה על האדם הוא חסד עליון וקדושה עליונה ויש מי שאינו יכול להבין זה החן ולקבל אותו כי הוא אדרבא ההיפוך מזה וע"כ אמר שם ויתן ה' את חנו בעיני שר בית הסוהר היינו שהוצרך הקב"ה לשרות על שר הנ"ל שיוכל לקבל חנו של יוסף ע"כ ע"ש בצחות לשונו: וזה י"ל ג"כ כאן הפי' שזהו ברכה אחרת ויחנך היינו שיתן ה' חנך בעיני כל ושידעו כולם מן החן שלך וק"ל:

יאר ה' פניו אליך היינו שתהיה השכינה שורה אליך ולא ס"א ת"ו:

עוד ירמוז ע"ד דאית' בזה"ק פרשה יתרו צדיקייא אנפיהון אנפי שכינתא ממש איהי באתכסיא ואינון באתגליא ואינון פנים דילה ממש ע"ש וזה י"ל הרמז יאר ה' השם יאיר לך פניו אליך שיהיה לך פניו כביכול כנ"ל שיהיה אנפך אנפי שכינתא ממש והבן:

וישם לך שלום איתא בכתבים עשו גימ' שלום ע"ד שאמרתי כבר ויאמר עשו יש לי רב אחי יהי לך אשר לך ופי' רש"י כאן הודה לו על הברכות והיינו יהי לך אותיות כל אשר לך כי זהו כלל הברכה שבירך יצחק ליעקב וכן אמר יעקב כי חנני וכו' יש לי כל ע"ש במקומו וזה י"ל ג"כ כאן וישם לך היינו כל: שלים הוא מספר עשו היינו שיודה על הברכות:

עוד ירמוז וישם לך שלום: ע"ד דאיתא בזוה"ק ע"פ כי לחמנו הם וכו' אינון גרמייהו מזמנין לאינון דמשתדלין באורייתא ע"ש: וזה י"ל שמרומז כאן וישם לך שלום הוא מספר עשו היינו שהוא ישים ויזמין לך פרנסתך כנ"ל והבן:

ויהי ביום כלת משה להקים את המשכן וימשח אותו ויקדש אותו ואת כל כליו: י"ל בזה בדרך רמז כי ידוע שעבודת האדם העיקר הוא שיעשה עצמו מרכבה וכסא להשראת השכינה עליו כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם וזהו ביום כלות משה כלות כמו כלתה נפשי משה הוא בחי' דעת והיינו כשמתאוה מי שהוא בחי' דעת להקים את המשכן היינו לעשות עצמו כסא ומרכבה לשכינה ב"ה וימשחם

הוא לשון חכמה כמו שמן משחת קודש וקודש הוא חכמה והיינו ע"י השכל הוא מדבק א"ע בשכל הנעלם שהוא נשמה לנשמות אך שבתחלה השכל הוא מעורב בשטות והבלי' ותאוות חול ובלתי אפשרי לדבק בו לה' כ"א ויקדש אותו היינו לשון קדושין כמו הרי את מקודשת לי שכוונתו הוא לאוסרה על כל העולם כהקדש רק לו בלבד תהיה והוא בחי' אחד וכן נמי ע"י בחי' יראה הוא מקדש ומגביל השכל שלו ומפרשו מכל העניני עולם הזה בלתי לה' לבדו ומדבק את עצמו בתי החיים ואת כל כליו היינו שממילא נעשה מקודש כל האברים שלו והבן:

בהעלותך

בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות ויעש כן אהרן וכו': ופי' רש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה הנה בכאן צריך להבין אל מול פני המנורה משמע על דבר שהוא כנגד המנורה והוא צריך ביאור גם צ"ל וכי דבר גדול ושבח הוא על אהרן שלא שינה ציווי של הקב"ה וי"ל בזה בדרך רמז לפענ"ד דהנה ידוע אהרן היה שושבינא דמטרוניתא והוא היה רודף לקרב נשמות ישראל אל השכינה כביכול ולכך היה רודף שלום כי היה בדרגא דאמת כי אהרן ומשה שקולים היו ולכך היה יכול להעלות נשמות של ישראל ולדבקם אל האמת אך קשה האיך היה בדרגא דאמת הא היה צריך לשנות מפני דרכי' שלום לפעמים אך דאיתא בסה"ק של הרב מפולנאה ע"ה מי שלא שינה מעול' כל ימיו אז מותר לשנות מפני דרכי שלום והנה ידוע מנורה הוא שם דבר והיינו דלית לה אור מצד עצמה כ"א מה שמאירין בה והוא בחי' השכינה כביכול כי הוא בחי' לבנה דלית לה מגרמה כלום רק מה שמקבלת אור מן השמש ושבעת הנרות היא בחי' בת שבע כוללת נשמות של כל ישראל וזה י"ל פי' הפסוק בהעלותך את הנרות היינו כשתרצה להעלות נשמות של ישראל המכונים בשם נרות כמ"ש נר ה' נשמת אדם אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות היינו שתראה להעלות שיאירו וידבקו אל פני השכינה כביכול שהוא בחי' מנורה יאירו שבעת הנרות היינו כללות נשמות ישראל המכונים בשם בת שבע והעליה צריך להיות על ידך כיון שאתה דבוק אל האמ' כנ"ל ויעש כן אהרן וכו' והוא שרימז רש"י בצחות לשונו להגיד שבחו של אהרן שלא שינה היינו דמכאן מוכח שלא שינה לעולם מימיו ולכך היה מותר לשנות מפני ד"ש והוה קאים לעולם בדרגא דאמת ולכך היה יכול להעלות נשמות קדושות של ישראל ולקרבם אל האמת והמש"י:

על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו וכו' ראוי לשים לב על שנאמר בפ' זו שלשה פעמים על פי ה' ועל פי ה' ובראשונה נאמר ע"פ ה' יסעו וע"פ ה' יחנו ושני פעמים נאמר ע"פ ה' יחנו וע"פ ה' יסעו בוודאי לא לחנם נשתנה הלשון וגם הוכפל שלשה פעמי' דבר אחד וי"ל לפע"ד בזה ע"פ ששמעתי אומרי' בשם הר' המנוח מוה' יהודא ליב פיסטינר זללה"ה ע"פ והוא ינהגנו עלמו' היינו כעלם הזה ד"מ כשאביו לומד אותו לילך בתחלה מולי' אותו מעט בידו ואח"כ מניחו ומרחי' א"ע מעט ממנו וכוונתו כדי שילך התינו בעצמו ומחמת זה הוא מרגיל התינוק בתנועות ההילוך וכן עושה כמה פעמים ובכל פעם הוא מרחיק א"ע יותר כדי להרגילו שילך בעצמו בלי שום סיוע והרחקה והנמשל הוא באבינו מלכנו מתחלה נותן הקב"ה לאדם תענוג בעבודתו ומוליך בעצמו את לבו אליו ואח"כ מרחיק א"ע ממנו כדי שילך הוא בעצמו מעט ע"י השתדלותו והתפעלותו וזהו והוא ינהגנו עלמות היינו כעלם ותינוק הזה ע"כ וזהו בתחלת עבודה בימי בחרותו ואח"כ כשנתגדל בעבודת הש"י הוא ג"כ בבחי' זה והוא בחי' קטנות וגדלות כידוע ובחי' הקטנות הוא ההרחקה כדי שיוכל לבוא לבחי' גדלות ראשון וגדלות שני וכשהוא בקטנות ומבין זאת שהוא בבחי' ההסתרה ר"ל ומגעגע ע"ז ומשתדל והולך ממדריגה למדריגה ומקרב עצמו בהליכה אל אביו שבשמים אז בוודאי גם המדריגות קטנות שלו יש לו עילוי גדול עי"ז כי ממנו בא אל בחי' הגדלות ונעשה ממש כסא ומרכבה למדריגה העליונה ויש בזה דרכים שונים ועמוקים בשם אא"ז זללה"ה המדריגות ההם מה הם עושים ומה הם מעלים ורמוזים בספר תולדות יעקב יוסף הכהן ע"ש וזהו מה ששמעתי בשם המנוח מוה' שאול זללה"ה ממעזיבוז רמז בגמרא אוקירו לנשייכו כדי שתתעתרו נשייכו הוא לשון שכחה כמו נשני אלקים היינו כשנופל לפעמים לבחי' קטנות ושוכח בהשם אל תבוזו אותו לומר כי עזב ה' אותי חלילה ונשכחתי ח"ו רק אדרבא היא כי היכא דתתעתרו היינו לבוא אח"כ מזה למדריגה גדולה וזהו ג"כ אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה וזהו שנאמר מי בז ליום קטנות וכו' והבן וזהו שרימזה התורה הקדושה כלל כל בחי' עבודת האד' מנעוריו עד עול' והוא שכתו' ג"פ ע"פ ה' ובראשונה ע"פ ה' יסעו וע"פ ה' יחנו היינו כי היא תחלת עבודת האדם מה שהקב"ה בעצמו מוליכו וזהו ע"פ ה' יסעו ואח"כ מניחו וזהו ע"פ ה' יחנו שמה שהוא נופל ממדריגתו היא ע"פ ה' שהניחו ומרחיק א"ע ממנו מעט בכדי שיורגל בעבודה לילך הוא בעצמו להתקרב אל אביו שבשמים וזהו הכלל שנותן בענין עבוד הבורא ב"ה ואח"כ מפרש שני פעמי' ע"פ ה' יחנו וע"פ ה' יסעו והוא לרמוז על קטנות ראשון וגדלות ראשון וקטנות שני וגדלות שני ובזה יתורץ קושית הגמרא שמקשה בשלמא ע"פ ה' יסעו וכו' ע"ש ולפי דרכינו יובן

כי כשהוא ע"פ ה' הנסיעה אזי ג"כ החניה הוא ע"פ ה' כי נעשה כסא ומרכבה כנ"ל והבן וזה י"ל ג"כ הרמז תרועה יתקעו למסעיהם כי תרועה יש לו ב' פירושים א' לשון שבירה ב' לשון חיבור כמו ותרועת מלך בו וכמו תרועם בשבט ברזל והוא שמרמז למסעיהם היינו הנסיעה וההליכה ממדריגה למדריגה הוא ע"פ תרועה היינו לכון שבירה חלילה וחס היינו כשנופל לפעמים לקטנות וע"ז נעשה חיבור וכסא ואחד באחד יגשו כקטן כגדול והבן ואזי נעשה פי' תרועה לשון חיבור ויחוד כנ"ל והבן:

ותקעתם תרועה שנית וכו' יתקעו למסעיהם י"ל בזה בדרך רמז כי כמו שהתורה מורה דרך לידע מה לעשות כן התורה ג"כ מורה דרך בעולמות עליונים להיות הולך ממדריגה למדריגה ומעולם לעולם וכשהוא משיג זכות ובהירות התורה הולך בעולם שהוא זך ובהיר וזהו תרועה תורה ע' היינו שיש ע' פנים לתורה יתקעו לשון חיבור למסעיהם היינו שע"י אור התורה הולך ונוסע מעולם לעולם והמש"יב:

ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו: י"ל בזה ע"פ ששמעתי אומרים בשם הרב המנוח מוה' נחמן הראדינקער ז"ל כי כשאדם הוא בקטנות ויודע ומבין זה יבין פי בוודאי יש בעולם שהם אז בעת ההיא בבחי' גדלות ויכולו א"ע עמהם וזה י"ל שמרומז בפסוק ובהקהיל את הקהל היינו כשהקהל הם ביחוד ובאהבה ומקורבין אחד אל אחד אזי כשאחד הוא לפעמים בבחי' קטנות אעפ"כ לגדלות יחשב בהכלל עצמו אל הכלל ושם יש בוודאי בחי' גדלות אזי נמשך אליו ג"כ וזהו תתקעו ולא תריעו היינו לא תחשב לבחי' שבירה וקטנות רק נעשה מזה חיבור ויחוד והוא בחי' חסד בחי' תקיעה ולא בחי' דין וקטנות וזהו ולא תריעו והבן וגם יש עוד בזה דרך עמוק בשם אא"ז זללה"ה ומובא בספר תולדות יעקב יוסף כשאדם הוא בקטנו' הוא כדי להעלו' מדריג' השפלי' והתחתונים וזהו ובהקהיל את הקהל דהיינו העם היינו מדריגת השפלים הנקרא בשם עם אזי יתקעו ולא תריעו נעשה מבחי' תרועה בחי' תקיעה והרמז בזה להקהיל את העם:

וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות ונזכרתם לפני ה' אלקיכם ונושעת' מאויביכם: י"ל בזה בדרך רמז ע"פ שאמרתי על ש"ס דברכות כל המשתף ש"ש בצערו כופלין לו פרנסתו וכו' עיין לעיל פ' בחקותי ועתה נבאר לשון שם שמים בצערו דהנה גלוי וידוע כי הקב"ה נקרא שמים כמו ואתה תשמע השמים והשכינה נקראת שם כידוע והיינו כי היא נתהווה משמים וזהו כל מחלוקת שהיא לש"ש וכו' היינו כדי לקשט השכינה שנקראת שם להכלל בסוד שמים סוד אחדות גמור כמו זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם ושמעתי בשם הרב המגיד המנוח מוה' דוב בער זללה"ה חצוצרות הוא לשון חצי צורות ודברי פי חכם חן וזהו פי' המשתף שם

שמים בצערו היינו שמחבר ומייחד צערו בצער השכינה כביכול ומבין שבא לו מחמת שהיא מגעגעת לבוא לבחי' שמים שיהיה בסוד אדם שלם זכר ונקבה ברא' וכל החסרונו' הם באי מש' בכדי לייחד ולהתפלל על חסרונה כידוע מכמה מאמרים ואז כשמבין זה ומתפלל על צער השכינה כביכול אז בוודאי ממלאין לו בקשתו וכופלין לו וכו' כנ"ל בפ' בחקותי ע"ש: וזה י"ל שמרומז בפסוק וכי תבואו מלחמה בארציכם וכו' והרעותם היינו תחברו צער שלכם בחצוצרות היינו בחצי צורות היינו צער השכינה כביכול שיש פירוד למעלה והם שני חצי צורות שם ושמים המגעגעים להתקרב ולהתייחד אחד אל אחד אזי בוודאי אם כה תעשו באמת אזי ונזכרתם לפני ה' אלקיכם ונושעתם מאויביכם: וכמו שאמר אא"ז זללה"ה מפורש כי כל המלחמות שבעולם היא מחמת שמלכות היא בלא יחוד ר"ל וכשנעשה יחוד אזי יתפרדו כל פועלי און:

ויסעו בראשונה ע"פ ה' ביד משה: י"ל בזה רמז בענין התפלה ותחלה נבאר הפסוק רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום וצריך להבין כי לשון תקום משמע לאחרים וזהו אין שייך כאן והיה ראוי לומר ועצת ה' קמה והענין הוא כי יודע ה' מחשבות אדם כי המה הבל ושמעתי מן הרב המנוח הוותיק מוה' מנחם מענדיל ז"ל מפרעמסליין יודע לשון שבירה כמו ויודע בהם את אנשי סוכות והיינו כשאדם מצייר במחשבתו השם הוי"ה ב"ה אזי הוא משבר כל המחשבות רעות וזרות והוא שאמר ה' היינו הוי"ה ב"ה יודע מחשבות אדם כי המה הבל אותם המחשבות שהם הבל ע"י שם הוי"ה הוא משבר אותם כמ"ש האר"י זללה"ה ודברי פי חכם חן ואני אומר לפי אשר קבלתי כי כל המחשבות הם קומות שלימות והמה באים לאדם לפי שרוצים תיקונים וכשאדם מתבונן בזה ויודע כי הש"י ב"ה וב"ש הוא שורש לכל המחשבות וממנו באים כל המחשבות ומחזירם לשורשם כידוע ממארי אבא זקני זללה"ה ומתהפכים כל המחשבות לטובה ומעלה אותן לקדושה והוא שאמר הכתוב ה' יודע לשון זיווג ויחוד מחשבות אדם כי המה הבל היינו אף שהמה מחשבות הבל כשמייחד אותם להקב"ה המה מתייחדים והוא ג"כ שאמר הכתוב רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום היינו מקימם אותן המחשבות של הבל שנקראי' נופלים כי אין להם על מה שיסמוכו וכשממשיך אליהם חיות אלוהות כידוע אזי הוא מקימם מנפילתם וזה י"ל ג"כ שרימזה תורתינו הקדושה ויסעו בראשונה ע"פ ה' כי הדיבור נקרא בשם נסיעה כידוע והשתיקה נקראת עמידה והוא שאמר ראשית התחלת עבודה יראה שיהיה דרך כלל לשמה לשם השכינה כביכול הנקראת פי ה' כידוע ואם אח"כ באים לו מ"ז הטורדים אותו הוא ביד משה היינו הדעת

הוא הידים שמגביה בסוד הדעת את המחשבות לשורשם כנ"ל ה' יודע מחשבות אדם וכו' והמש"י:

וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו כי ידוע שע"י קדושת המחשבה שמקדש מחשבתו ומדבקה תמיד להש"י ב"ה ממילא נתקדשו כל האברים כי גופא בתר רישא גרירא וממילא נעשה מרכבה שלימה מוכן להשראת עליו קדושת אלוהות: וזה י"ל הרמז בפסוק וברדת הטל היינו נקודה עילאה שהוא מחשבה עילאה כשיורד על המחנה היינו האברים: לילה שהם גשמיים וחשכים והיינו כשמקדש ע"י מחשבתו כל האברים ועושה עצמו מרכבה לשכינה ב"ה אז ירד המן עליו היינו קדושת א"ס שהוא נותן מזון ושפע לכל עלמין בגשמיות וברוחניות הוא נותן שפע וקדושה ג"כ לכל העולמות שהוא מחיה כל עלמין ושורה עליו השראת קדושת אור השכינה כביכול מהתפשטות א"ס והתרגום מפרש מנא והוא מספר צ"א שהוא יחוד הוי"ה ואדנ"י וזהו השפע שמשם יורד עליו והמש"י:

ויצעק משה אל ה' אל נא רפא נא לה וצרי' להבין לכאורה הא צרי' להזכיר שם החולה ושם אמו וי"ל בזה שיש רמז לזה בדבריו אלו כי רפא נא בגימ' מרים יוכבד וק"ל:

שלח

איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם: י"ל בזה בדר' רמז דהנה ידוע כי הקב"ה המציא את העולם מאין ליש והם בחי' מחשבה ובחי' מעשה ודיבור אשר הם מושגים ומורגשים וזהו בדבר ה' שמים נעשו העשיה היה מדיבור והבן: וכן ברא את האדם בחי' נשמה הוא חלק אלוה ממעל בחי' אין שאינו מושג כדאיתא בש"ס מה הקב"ה רואה ואינו נראה וכו' ובחי' גופניות המורגש ומושג וכשאדם מדבק עצמו לבחי' גופניות וגשמיות אזי הוא מפריד עצמו מאור השכל שלו וכן היא בספרי יריאים כשאדם רוצה לחטוא אזי נשמתו מסתלקת ממנו ולכך נקרא חטא לשון חסרון שמחסר ממנו אור נשמתו ח"ו וכן כשאדם מתדבק בכל כוחותיו לבחי' אור שכלו נעשה מזה כל הגופניים שלו שכליים כמו התי"ח ששיחתן צריכין לימוד וכן כל דבריהם כגחלי אש שלהבת פי' כל דבריהם ועסקיהם הגשמיים הם קשורים בגחלת שהוא אור השכל שורש לכל הדברים וכן היה בחי' משה רבינו ע"ה לא התפרד מכוחותיו הגשמיים בדברו עם ה' כמ"ש ושב אל המחנה עבמ"א וכמו שאדם עושי למטה כך מתעורר לעילא ומתייחד אלופו ש"ע לבחי' יש וממילא בא זה לכל העולמות שהם נתהוו בחי' יש מאין וזה י"ל שמרמז הפסוק איש אחד היינו כשאדם עושה למטה שנעשה אצלו איש אחד היינו

שיהיה בחי' א' שלו שהוא אין מחובר עם בחי' היש שלו ונעשה אחד וזהו "איש א' יש והיינו שנעשה הבחי' גופניות שלו ג"כ בחי' השכל והנשמה כנ"ל וממילא מעורר שנעשה גם כן הקב"ה איש אחד כנ"ל והבן: וזהו למטה אבותיו תשלחו פי' כי העולם העליון שממנו נתהווה העולם המקבל נקרא בשם אב כי הוא שהוליד אותו וכולם בכלל נקראים בשם תולדות לא"ס ב"ה כמו המים מגדלין צמחים ונקראים המים אביהם המולידין אותם ועילת על כל העילות לגבי כולם עיין בתיקונים וזהו למטה אבותיו תשלחו היינו ע"י שאתם עושים אצליכם למטה איש אחד מזה תשלחו מ"נ לכל העולמות מאין תכלית עד א"ס להיות שם ג"כ כבני' לאביהם המעוררים מ"נ להוליד מוחין והבן: וזהו כל נשיא בהם היינו לכל הדברים וכל הבחינות אשר נמצאו מאין ליש וזהו אותיות "נשיא אין יש הכל נתעלו מזה ועולים לשרשיהם ונעשה איש אחד והבן זה היטיב:

עוד ירמוז כי האדם הרוצה לעבוד ה' באמת צריך שיהיה לו ב' בחי' א' יחוד המעש' דהיינו כאלו רק הוא לבדו בעולם וכן הקב"ה מגלה אליו בלי לבושין וכמו שאמר הרב ר' נחמן האירידענקר ז"ל ואיש אל יעלה עמך כשירצה לעבוד את ה' אזי יהיה רק לבד ולא יעלה עמו איש כנ"ל ועפ"ז הבנתי הפסוק וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש והבן ויש עוד בחי' אחרת לעובד ה' שצריך לכלול עצמו עם כל הנבראים משלשול קטן עד ראם אשר בלבנון וכמאמר דהמע"ה הללו את ה' מן השמים וכו' הללו את ה' מן הארץ וכו' וכן צריך לחבר עצמו עם כל הנשמות כידוע מאא"ז זללה"ה ולכלול עצמו עמהם והם עמו כמו שאמר ז"ל כי בכל אות ואות יש עולמות ונשמות וכו' והוא שמרמז הפסוק שני הבחי' אלו שצריכים להיות בעובד ה' וזהו שלח לך אנשים תרגום של ויפשט וישלח וזהו י"ל שתפשיט ותסיר ממך כל האנושית ויתורו את ארץ כנען היינו שלא תשאיר לך רק מה שצריך לחיבור השכינה כביכול ולזה צריך קירוב ורבוי אנשים ע"פ שאמרתי במ"א קירוב לצדיקים נאה להם ונאה לעולם כי לפי רבוי האנשים העובדים את ה' יותר מתגלה אליהם אור השכינה כביכול כמ"ש בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתי' ותרגומו בכל אתר דתשרי שכינתי' וכו' כי ידוע מאמר חז"ל צדיקי' לפני השכינ' דומי' כנר לפני האבוק' וממילא לפי רבוי הנרות יתרבה אור האבוקה שהיא השכינה כביכול ועיין במ"א וזהו ויתורו את ארץ כנען שהוא צורך השכינה ולזה צריך לכלול עצמו עם כל האנשים ועם כל הנבראים והכל להעלות לשורשן לתיקון השכינ' כביכול: איש אחד וכו' בזה מרמז על הבחי' הב' שיהיה רק איש אחד ובזה יעורר כי יהיה השם ב"ה ג"כ במדה זו איש אחד דהיינו ה' אחד בלי לבושין וזהו הכפל שני פעמים איש אחד למטה אבותיו תשלחו פי' עי"ז תרים הכל ותטה אותם

לבחי' מוחין שהם בחי' אבות והבן ויש בזה התעוררת להבין בבחי' התפשטות הגשמיות בשעת תפלה וה' יהיה עמנו להיות אנחנו וצאצאינו מן העובדים ה' באמת:

עוד ירמוז דרך מוסר השכל ע"ד מאמרם ז"ל לעולם יראה אדם לעצמו כאלו כל העולם כולו חציו זכאי וחציו חייב עשה מצוה א' אשריו שהכריע עצמו ואת כל העולם לכף זכות עשה עבירה א' וכו' ע"ש עוד ענין אחר לעורר ע"ז כי ידוע שכל העולם כולו בכלל הוא אדם שלם ובפרטות יש עיני העדה ראשי העדה רגלי העדה וכן שאר בחינות ובכללם הוא פרצוף שלם ולכן כל שלימות העולם תלוי באיש אחד כשפוגם ח"ו אזי פוגם בשלימות העולם ונתפשט הנגע מחציו בכולו כדאיתא משל במדרש באחד שעשה נקב בספינה ושאלו אותו למה אתה עושה זה והשיב תחתי ובמקומי אני נוקב והתחילו לצחק בו כן הוא הדבר ג"כ בכללות נשמות של ישראל האחוזים בשורש אחד כ"א לפי בחינתו וכל אחד ואחד תלוי בו שלימות העולם כולו וזה י"ל שמרמז הפסוק שני הדרכים האלו שצריך כל אדם להשים לפניו תמיד והיינו איש אחד שכל העול' כולו הוא רק איש אחד כנ"ל בכללות אדם שלם איש אחד למטה היינו שאיש אחד יכול להכריע ולהטו' את כל העולם כולו לכף זכות או להיפוך ח"ו וכל שלימות העולם תלו בו: למטה אבותיו היינו שיכריע כל העולם לכף זכות כמו אבות הקדושים שאברהם היה מדת חסד ויצחק מדת גבורה ויעקב הכריע לצד החסד והיינו מדת רחמים: תשלחו לשון שילוח המעיין כמו מעיין הממשי' ומתפשט לכל המקומות הצריכים כן תמשיכו חסדים ורחמי' ותכריעו לצד החסד: כל נשיא בהם היינו כל מרמז כל העולמות וכל הנבראים כולם נשיא היינו ינשאו ויעלו: בהם היינו בישראל כי כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל ישראל וכשיש לישראל עליה ממילא יש עליה ג"כ לכל הנבראים והבן:

ויהס כלב את העם אל משה עיין באוה"ח שמקשה וכי אפשר לאדם אחד להשתיק ששים רבוא ע"ש מה שתירץ ולפי תירוצו היה ראוי לומר מפני משה ולא אל משה וי"ל בזה בדרך רמז דהנה איתא בכתבים שכל התעוררת דלמטה הוא ע"י שם בן וזהו העלאת מ"נ כדי לייחדה השכינה עם ה' וידוע כי משה היה מרכבה להשם הוי"ה ב"ה כדאיתא בזוה"ק יעקב מלבר ומשה מלגאו ומשה היה בחי' דעת של שם הוי"ה ב"ה וידוע ג"כ דהשם של כ"א הוא שורש נשמתו של כל אחד כמו נפש חיה היא שמו ועיין בזה במ"א וזה י"ל הרמז בפסוק ויהס "כלב הוא מספר בן ובוודאי היה משם שורש נשמתו "והס בגימ' אדנ"י וזהו שמרמז שהיה מייחד ע"י שם ב"ן כנ"ל אדנ"י: אל משה היינו להוי"ה ב"ה שהיה מרכבה להוי"ה כנ"ל ובזה היה מעלה נשמות של כל ישראל והיה יכול להשתיק אותם מן הרע והבן:

אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם סר צלם מעליהם ואיתא בזוה"ק אינון בגרמייהו מזמנין לאינון דמשתדלין באורייתא ע"כ ויש לסיים כל הפסוק עד"ז כי איתא בכתבים שיש ק"ך צירופי אלהים שבקדושה והשאר הם שמרים בקליפה וכתיב והלוחות מעשה אלהים המה נמצא מי שמשתדל באורייתא הוא דבוק בק"ך צירופי אלקים שבקדושה כמ"ש והלוחות מעשה אלהים המה והשמרים נופלים ונכנעים תחת יד הקדושה והוא שאמר כי לחמנו הם היינו דאינון בגרמייהו מזמנין וכו' והטעם כי סר צלם מעליהם צל הוא מספר ק"ך והיינו שהוסר מהם הק"ך צירופים שבקדושה שזה היה מחיה אותם והיה להם שליטה ולכך נשארו פגרים מתים ונכנעים תחת הקדושה וע"כ הם מזמנין לאינון דמשתדלין באורייתא וע"ד מ"ש על פסל לך מפסולת של לוחות העשיר משה ע"ש והבן:

עוד ירמוז ששמעתי מן אא"ז זללה"ה כי יראה חיצונית הבא לאדם הוא רק כדי לעוררו ולהזכירו לדבק עצמו ביראה פנימיות וכשמדבק עצמו ליראה פנימיות אזי בטל ממנו כל היראות וזהי"ל שמרומז בפסוק אל תיראו את עם הארץ היינו יראה חיצונית כי לחמנו הם היינו כי השכינה נקראת לחם ע"ד לחם אלהיו וכו' וזהו כי לחמנו הם היינו היראה חיצונית הוא רק כדי שיבוא אל היראה פנימיות שהיא השכינה כביכול כנזכר במ"א וכשיש יראה פנימיות אזי אין צריך עוד לירא יראה חיצונית וזה ג"כ אפשר נכלל בלשון הזוהר כי אינון בגרמייהו מזמנין וכו' והבן:

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית וכו': י"ל בזה ע"ד ששמעתי מאא"ו זללה"ה ומובא בספר תולדות יעקב יוסף על הכרוז והבת קול היוצא מן השמים ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה ממ"נ כשאין שומעין אותה למה יוצא ואמר שהם הרהורי תשובה הבאין לאדם בכל יום ויום וזהו מבחי' הבת קול והכרוז וכן כל כרוז היוצא מן השמים יוכל האדם להבין מבחי' מחשבותיו אם הוא בעל מחשבות קדושות ומשגיח על מחשבתו וע"ז רמזה התורה הקדושה כל בחי' האדם האיך להשגיח והאיך לעשות בעולם העכור והאפל והחושך הזה לפנות עצמו מחשכיו אל הבורא ב"ה והאיך יתנהג כל ימיו וכל קורותיו ואודותיו בהם ירגיש ויביט כי למעלה ממנו עין רואה וכו' וכל מעשיו בספר נכתבים והוא בחי' א' למי שהוא חכם ויודע בדעת להשגיח על מחשבותיו אזי מחשבתו מעוררת אותו בהרהורי תשובה או כדומה לזה לעוררו להדבק עצמו בשורשו העליון ומי שאינו בסוג זה להשגיח על מחשבותיו כי לא זכו כ"כ יש עוד דרך אחר בהשגיח על מעשי בני אדם באשר הוא שם ובאיזה מקום ובאיזה דור ויבין מזה כי זה מעשי האדם אשר בא לפניו היא לעוררו וכן דיבורי בני האדם הכל היא לעוררו

כי כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו וכאשר יש בזה משל השכל באחד שהיה לו אשה מכוערת ומחמת ריבוי קשוטים שהיה לה היתה נראית בעיניה כי יפת תואר היא וזחה דעתה עליה ונתן לו אוהבו חכם אחד עצה שיתן מראה אחד בחדר משכבה נגד מטתה וכה עשה ויהי בבוקר ותפעם רוחה בראותה פניה המכוערת כי אמרה כי ראתה איזה שד ואמר לה הבעל שזה היא בעצמה בלי לבושין וקשוטין ומהיום והלאה שקטה ולא גבה את עצמה וכן הוא הנמשל בכל מה שאדם רואה איזה דבר שאינו הגון חלילה יבין שבוודאי מן השמים הראו לו הדבר שיש בו שמץ מנהו ויפשפש במעשיו וישבר לבו לפני הבורא ב"ה הכל לפי הענין והרבה יש מזה וכדומה לו בספר תולדות יעקב יוסף ומי שנותן לב ע"ז יבין ג"כ מזה לעורר עצמו לבורא ב"ה לבל ישכחו בטרדת הבלי הזמן הבוגד ועוד יש בחינה אחרח לאיש אשר בכל אלה אינו נותן על לבו לפקח על עסקיו אזי חלילה בראות איזה יסורים באים חלילה וחס על אחד או עליו אזי יעורר עצמו כאיש אשר יעורר משינתו לפקח על עסקיו וזהו שרמזה התורה בנועם אמריה להורות את האדם הדרך אשר בו יקרב עצמו לבורא ב"ה וב"ש כדי שיהיה לו מה לסעוד כמאמרם ז"ל מי שטרח בע"ש וכו' אך מחמת חשכת עוה"ז אזי תרדמה נופלת עליו וע"ז נתנה התוה"ק עצה טובה דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית פי' הסתכלות ולהם ממש היינו בחי' המחשבה של אדם יעשה מזה הסתכלות כנ"ל ואם לאו בר הכי הוא אזי על כנפי בגדיהם לדורותם פי' כמשל במראה הנ"ל והיינו כל המכסים והבגדים היינו הבגידות והרשעות שרואה בעולם מזה יעורר עצמו כנ"ל וזהו ונתנו על ציצית היינו להסתכל בזה: סוג ג' שגם בזה אין די לו לעורר עצמו משינתו ותרדומתו אזי יעורר עצמו בפתיל תכל' הוא לשון יסורים ר"ל שמכלה את הגוף דהיינו כשרואה יסורים חלילה על העולם או עליו ח"ו אזי והיו לכם לציצית: או י"ל הכנף פתיל תכלת כי צדיקייא אינון שלוחי דמטרוניתא ומחסרונו יבין להתפלל על חסרון השכינה כביכול והוא שמרמז פי' הצער שלו והמכסה הוא פתיל מחובר בתכלת שהיא השכינה ומזה יבין להסתכל ולהציץ באיזה דרך יעורר עצמו להתפלל על חסרונה וזהו והיו לכם לציצית ולכן הכה"ג היה לו ציץ נזר הקודש פי' הסתכלות במחשבתו ושכלו הנקרא קודש על כל הדברים ועליו נכתב פתותי חותם קודש לה' והיה על מצחו תמד להורות כי מחשבתו צריך להיות צחה וזכה והמש"י:

קרח

ויקח קרח לבאר הגמרא כל מחלוקת שהוא לשם שמים סופו להתקיים וכו': כי ידוע הוא כי אש ומים ממחלוקותן נעשה בחי' שמים וזהו שמים מאש ומים כדאיתא בזו"הק

פרשה תרומה ע"ש וידוע כי בחי' ברית נקרא שלום כמו הנני נותן לו את בריתי שלום ועליו קיים העולם כדאיתא כל העולם כולו עומד על עמוד אחד וצדיק שמו שהוא בחי' יסוד וברית שהוא שלום ומחלוקת שמאי והלל היה ג"כ משני בחי' הללו וזהו סופו להתקיים היינו כי סופו של שמים נקרא בחי' ברית הוא בחי' שלום שעליו העולם קיים וזה י"ל הפירוש בגמרא כל מחלוקת שהוא לשם שמים היינו שיתקן שם הנקרא שמים ובבחי' שמים יש בחי' בסופו הנקרא שלום וממילא הוא מתקיים והמש"י:

הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה אות' כרגע: יש להעיר בזה שכאן נאמר הבדלו ולהלן נאמר הרומו מתוך העדה: וי"ל לפענ"ד כי זה גלוי שכל העולם כולו עומד על עמוד אחד וצדיק שמו כמובא לעיל ומהו בחי' צדיק כי הוא מקשר ומייחד כל העולמות לקב"ה וב"ש וממשיך לכולם חיות אלוהות וזהו שתרגום אונקלוס דאחיד בשמיא ובארעא היינו שעושה אחדות בין השמים שמים לה' ובין הארץ אשר נתן לבני האדם לעובדה ולשומרה וע"י הצדיק נעשה התקשרות ואחדות גמור ביניהם וזהו דאחיד בשמיא ובארעא ובזה יש לבאר ענין רבה בב"ח שאמר לדידי חזי לי היכא דנשקי ארעא ורקיעא בהדדי היינו כנ"ל ע"י הצדיק יש להם נשיקה וקירוב ואחדות ביניהם וכבר נתבאר זה לעיל בדרוש ארוך והני מילי כשהעולם הם מקושרים לצדיק אז הוא יכול לקשר כל העולם לקב"ה ואם לאו לאו ויש ראיה לזה מן הפסוק מפני הרעה נאסף הצדיק והלא הצדיק הוא במדריגה יותר גדולה במיתתו מן בחייו כדאיתא גדולים צדיקי' במיתתם יותר מבחייהם וזהו נאסף לשון הוספה אך האמת הוא לצדיק יש הוספה ותוספת רוח במותו רק להעולם היא רעה ח"ו שאין להם התקשרות בגשמיות עמו וזה גלוי כי מחלוקת קרח היה על אהרן בשביל הכהונה כי הוא היה מבקש להיות כה"ג ושבטו כהנים ורצה להכחיש מעשה בראשית כי אהרן היה מצד החסד ולו נאה להיות כה"ג שהוא מסטרא דחסד אבל הוא היה מצד הגבורה ומדתו היה להיות בחי' לוי נתונים לבני אהרן היינו שיכנעו לפניו למען יכללו הגבורות בחסדים והוא רצה להפך המדריגות וזהו שאיתא בזוה"ק ויבדל בין האור ובין החושך בין קרח ובין אהרן וזה היה ע"י יום שלישי שהוא בחי' משה ע"ש בזו"הק באריכות וזהו כל מחלוקת שאינה לש"ש כגון מחלוקת קרח ועדתו היינו שביקש לסתור כהונת אהרן שהוא החסד ונבואת מרע"ה שהיא המכריע וכולל אש ומים שהוא בחי' שמים כנ"ל ומחלוקותו היה לסתור זה וזהו שלא לשם שמים והבן: וזה י"ל הטעם שאמר כאן הבדלו לשון הבדלה כמו ויבדל האמור במעשה בראשית פי' כשיבדיל את החסד והת"ת הכופים את הגבורות אזי להבות אש הנבורות ח"ו יכלה את כולם כי אין איש חסיד ואין איש צדיק מפואר וכשראה משה ואהרן זה ויפלו על פניהם כמו ענין נפילת

אפיים: ויאמרו וכו' האיש אחד יחטא היינו כשהאיש הזה רוצה לחסור ולסלק אחד היינו אחדות המתאחד בין חסד וגבורה וממילא יסולק דאחיד בשמיא וארעא וחלילה אז יהיה קצף על כל העדה מתגבורת הדינים לכן אמר הקב"ה לאהרן ולמשה שלא רצו להבדל מתוך העדה אדרבא קרבו עצמיכם למדריגתם התחתונה וכן עשו והתקרבו עצמן עם העולם כולו ונעשה יחוד מתתא לעילא ע"י משה ואהרן ונמתקו הגבורות הקשים על ידיהם והקליפות כולם נפלו שהם מצד הדין אבל להלן היה מחלוקת ותלונות כל ישראל עליהם אתם המיתם את עם ה' לכן אמר הרומו למדריגתכם הגדולה כמו הוספה הנ"ל שלא יהיה התקשרות להעדה עמהם כמו רומה על השמים אלהים שהוא לשון הסתלקות לעילא ואז ואכלה אותם וכו' ח"ו לכן נפלו שם ג"כ על פניהם בסוד נפילת אפיים כנ"ל להוריד עצמם למדריגות התחתונות להעלותן ומחמת חלישת כוחי לא יכולתי להאריך ולפרש וה' יאיר עיני בתורתו תורת אמת:

או יאמר לבאר זה ע"ד הפסוק נער הייתי וכו' ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה: לחם היינו כתפלת יעקב אבינו ע"ה ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש: לחם לאכול דייקא ובגד ללבוש דייקא לחם דמהימנותא ולא דבר אחר כמו ששמעתי בזה מן אא"ז זללה"ה דמי שמת ואין לו בן אינו יכול למיעל לפרגודא דלעילא: ואפילו מי שיש לו בן רק שאינו נוהג עצמו כשורה או שיש לו כמה חסרונות הוא ג"כ חסרון לאביו כהאי עובדא בזוהר בבר ליואי ע"ש: אבל להיפוך אם הבן הוא צדיק בשלימות המדות ואינו נחסר לו כלום הוי עליה ג"כ לאביו וזהו זרע אותיות עזר וזהו אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה היינו דאתי ג"כ מעילא לתתא השפעה ושמחה לבן ואם לאו ח"ו הוא נאסף במקומו ואינו משפיע לתתא להבן כיון שאין הבן מעורר השפעה מתתא לעילא ואין להם התקשרות יחד וזהו מפני הרעה נאסף הצדיק דלכאורה קשה מאי מפני הרעה שאין יכול לבוא בשביל הצדיק המגין ולכך הוא נאסף כדי שיבוא ח"ו הרעה הא גדולים צדיקי' במיתתן יותר וכו' כנ"ל אבל הענין הוא שנאסף ונסתלק לעילא ואין להם התחברות עמו כנ"ל ויש מקום להענישם וכמאמר הרב מפולנאה ע"ה כמה פעמים שזהו פירוש ר"א אומר משחרב בהמ"ק דיו לעולם להשתמש בשתי אותיות שנאמר כל הנשמה תהלל יה היינו שלא יהיה להם התחברות עם המון עם כי סכנה הוא אבל צריך לעשות תחבולות וזהו על זאת יתפלל כל חסיד אליך וכו' רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו והנה אהרן היה מדת חסד שהיה משפיע חסד ממדת כהן ולוים היו מסטרא דגבורה ולכך אמר השם למשה נתונים נתונים המה לו וכו' היינו שיתחברו לחסד וימתקו הדינים בע"כ כמו ומלאך רע בע"כ יענה אמן וידוע השי"ת הוא מחדש

בכל יום מעשה בראשית ובמעשה בראשית נאמר ויבדל אלהים בין המים אשר מתחת לרקי' וכו' וקרח היה מכחיש במעשה בראשית כתרגומו ואתפליג כדאיתא בזוה"ק דבעי למעבד חלופא והוא שאמר הקב"ה למשה הרומו מתוך העדה דהעדה שהיו להם עדיין חיבור עם משה ולא אתפלגו רק היה מלינים על משה ואהרן אתם המיתם את עם ה' לכן אמר הקב"ה למשה ואהרן הרומו מתוך העדה לעילא כנ"ל שלא יהיה התקשרות עמהם ואז ואכלה אותם כרגע: אבל בעדת קרח עצמו שכבר התפלגו ועשו הבדלה כמ"ש בזוה"ק דבעי למיעבד חלופא לכן אמר הש"י הבדלו וכו' לשון עבר ר"ל כבר אתפרשו ואתפלגו ועשו הבדלה לכן אכלה אותם כרג': והוא שרימז הש"י למשה כמו שבטש בו ורימז לו במה שאמר הרף ממני ואשמידם אף כאן רימז לו כן והזכיר לו לשון הבדלה ודוק בזה כי הדברים אינם כסדרן יפה וחסר הרבה והמשכיל יבין:

וי"ל רמז לפענ"ד בענין כ"ד מתנות כהונה הכתוב בפ' דהנה כ"ד ראשי אברים יש באדם נגד כ"ד צירופי אדנ"י כדאיתא בס"י ארבע אבנים בונים עשרים וארבע בתים רק בשם הוי"ה אינו כ"א י"ב צירופים מטעם ששני אותיות שוים יש בו כידוע זה לי"א וזהו אדני שפתי תפתח ר"ל שמתפלל שהדיבור היוצא ממנו הן בתפלה הן בד"ת יהיה מקושט בכ"ד קשוטים דהיינו כ"ד ראשי אברים יהיו מקושטים שהם נגד כ"ד צירופי שם אדנ"י וממילא יקשט כל הגוף ויהיה כל עצמותי תאמרנה ה' וכו' וזהו והיה מחניך קדוש היינו בהתקדש כ"ד ראשי אבריו ממילא יתקדש כל רמ"א אבריו ותהיה תפלתו זכה וצלולה ויהיה דבוק בהש"י כנאמר ישא ה' פניו אליך וכו' ואם לאו ח"ו ושב מאחריך שלא יהיה עמך פנים בפנים וזהו אינו יכול להיות כ"א שירגיל עצמו מנעוריו לגרוע ממנו תאות הגשמיות תאוות אכילה יתירה ושינה ותאוות משגל כ"א מה שהיא מן ההכרח ואז אפשר לו להיות הכ"ד ראשי אבריו קודש וממילא יתקדש כל רמ"ח אבריו כנ"ל כל עצמותי תאמרנה וכו' ויוכל לעבוד השם ב"ה בדביקו' גדול כמו ששמעתי מן אא"ז זללה"ה מצוה גוררת מצוה לשון דביקות והתחברות לשון בצוותא חדא וזהו פי' מצוה דביקות להש"י פעם אחת גוררת מצוה היינו יותר דביקות ואז נמשך עליו שמן משחת קודש וזהו אשרי איש בעודו איש היינו מנעוריו לא הלך בעצת רשעים וזהו ג"כ מפני שיבה תקום היינו קודם השיבה רק מנעוריו תקום והדרת פני זקן היינו שתוכל להדר ולהתפאר פני זקן ולומר אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו בנזכר במ"א והנה אהרן היה כה"ג משוח בשמן משחת קודש והיינו שקידש כ"ד אבריו עד שנתקדשו כל רמ"ח אבריו בזה וזהו שנתנו לו כ"ד מתנות כהונה כנ"ל והיינו כשמן הטוב על הראש היינו על ראשי אברים יורד על הזקן זקן אהרן שיורד ע"פ מדותיו כנ"ל שדיבק עצמו

לחכמה וידוע בשם אא"ז זללה"ה שאמ' בשם ספר ברית מנוחה שחכמה נקראת קברות התאווה והיינו כי מי שמדבק עצמו בחכמה אזי ממילא בטילין ממנו כל התאות גשמיות ולזה זכה לכ"ד מתנות כהונה והבן:

איש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף י"ל בזה כמו שפירש"י על בוקר ויודע ה' וכו' כשם שא"א להפך מן בוקר לערב וכו' כן יש לומר הפי' בזה איש אחד יחטא לשון חסרון כמו קולע אל השערה ולא יחטיא היינו כמו שזה א"א לאיש לחסר איזה דבר מבריאות העולם ולהפוך אותו אחד שנאמר ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד כן א"א ג"כ ועל כל העדה יקצוף כי כל בריאות העולם לא נברא אלא בשביל ישראל וכשיהיה ח"ו קצף וכלה על כל ישראל ממילא יהיה בטל בריאות העולם והבן:

וישב אהרן אל משה והמגפה נעצרה ולכאורה קשה הא לא אמר לו כלום כששב אליו ואמאי הוא תולה בחזרת אהרן אל משה עצירת המגפה ורש"י ז"ל תירץ זה ע"ש ולי נראה לפענ"ד בדרך רמז כי ידוע דאיתא בכוונות לעצור המגפה ולבטלה ע"י שם מה"ש שהוא במילואו מספר מות ונמתק ע"י אלופו ש"ע ונעשה ואמת ע"ש והוא שמרמז וישב אהרן אל משה היינו זה השם ע"י זה והמגפה נעצרה והבן:

עבודת מתנה אתן את כהונתכם והזר הקרב יומת י"ל בזה בדרך רמז ע"פ דאיתא בש"ס העושה תפלתו קבע אין תפלתו תחנונים וזהו אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו היינו שלא נשלח דבורים בפיו האיך להתפלל רק הוא עצמו קובע לו תפלה אז יודע אני שהוא מטורף והיינו שאין תפלתו תחנונים והנה מטורף הוא כולל ב' עניינים או החולה ר"ל או התפלה היא מעורבת ומטורפת ואינה תפלה זכה וזי"ל הרמז בפסוק עבודת מתנה אתן את כהונתכם היינו העבודה והתפלה שלכם אני אתן לכם בתורת מתנה שתהיה שגורה בפיכם ולכן והזר הקרב יומת פי' לא יוכל להתקרב הסמא"ל שהוא אל זר לא לחולה ולא לתפלה כי יהיה התפלה שגורה ומקובלת אמן והבן:

ואני נתתי לך את משמר' תרומתי איתא בש"ס בשתי תרומו' הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה ואמר רחמנא שלך תהיה להסיק תחת תבשילך ע"כ והנה י"ל לפענ"ד רמז בזה ע"פ הידוע מהזוה"ק אית יראה ואית יראה את יראת ה' והוא אוצרו של הקב"ה ששם הקב"ה מניח כל אוצרותיו דהיינו כל המדות מאירין בה ומשפיעין בה והיא יראת האמת שלא ע"מ לקבל פרס אלא בגין דאיהו רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין וכבר הא מילת' אמירה בשם אא"ז זללה"ה כי יראה ואהבה הם ממלאים כל העולמו' מא"ס עד אין תכלית ולית דבר פנוי מהם עד שבאים חלילה למדריגת תחתונים ליראה ואהבה שאינם טובים חלילה וחס ומי שמדבק עצמו ליראת האמת אזי בטלי'

ממנו כל היראות תחתונים ושפלים והעוונו' כי מלכותו בכל משלה והוא אבן דמחת לצלמא והות טור רב היינו חכמה שנקרא הר' וזהו ראשית חכמה יראת ה' וזהו ירא את ה' בני ומלך ועם שונים אל תתערב ר"ל שירא את ה' ומלך בגין דאיהו מלך אשר מלכותו בכל משלה ועם שונים היינו אותם המשנים את יראת ה' ליראת חיצונית אל תתערב עמהם רק שתהיה יראתך יראה פנימיות ועיקריות בגין דאיהו רב ושליט וכו' כנ"ל והיא הנקרא יראה טהורה כי היא טהורה ונקתה ונזרעה זרע אמת ולשון טהור הוא כמו טהור יומא והיינו שמסלקת ודוחה כל יראות הרעות ואיתא בזוה"ק משל לשתי אחיות כשהטהרה נבדקת הטמאה נידחת ונופלת למטה:

ברית מלח עולם. דהנה כשיש צדיק בעולם במעשיו ובמחשבתו הזכה הוא משבר ומבטל תאוות זרות מן העולם וזהו שמרמז ברית היינו הצדיק הוא בחי' מלח לעולם כמו מלח ממתק את הבשר שלא יסריח וסרחון הוא מסטרא אחרא כן הצדיק הוא בחי' מלח לתקן סרחון העולם לבטלו כמו תאות רשעים תאבד והבן:

אני חלקך ונחלתך בתוך בני ושראל ותרגומו מתנן די יהבית לך אינון אחסנתך וכו' ע"ש ונקדים לבאר הפסוק ועבדתם עבודת מתנה את כהונתכם ע"ד אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל שגורה מלשון שגר לו דורון והיינו אם ניתנה לו התפלה במתנה ר"ל שיוכל להתפלל כי כשאינו יכול להתפלל היא מחמת מסכים המבדילים וכן כל החולשת ר"ל הוא מחמת קליפות וכשניתן לו התפלה במתנה שיוכל להתפלל בלי שום מעכב ומניחין אותו ליכנס בהיכל המלך מלכו ש"ע אזי נבטלין כל הקליפות וכל המסכים המבדילים ואזי נתרפא כל החולשות ר"ל וזה י"ל ועבדתם בטעם אתנחתא כתיב היינו עבודה שבלב זו תפלה: עבודת מתנה אתן את כהונתכם היינו שיהיה ניתן לכם במתנה השירות שלכם ומהו המתנה זהו העבודה ומהו העבודה זהו המתנה שיותן לו שיוכל לעבוד במתנות כהונה כי כ"ד הם נגד כ"ד קישוטי כלה ובכל מתנה היה מקשט השכינה בקישוט א' כדי לייחדה כידוע אהרן היה סוד שושבינא דמטרוניתא וכל מגמתו היה עבור השכינה כביכול וזה היה המתנה שלו שהיה יכול לעבוד עבודתו בהשתדלות השכינה כביכול ע"ד שכר מצוה מצוה היינו זהו השכר של המצוה המצוה עצמה שזכה לעשות מצוה וכן הוא ג"כ בענין המתנות כהונה ע"ד כל המביא דורון לת"ח כאלו הקריב ביכורים וסוד ביכורים הוא גדול מאוד שמרמז בעולמות עליונים כדאיתא בזו"הק וכשמגיע לעולמות התחתונים בהתפשטות משורש דלעילא נקרא מתנה ובשורשו הוא בחי' ביכורים בסודות המרומזים בו וזהו עבודת מתנה היינו זה יהיה עבודה שלכם המתנה שניתן לכם כנ"ל בשורשם הוא כאלו הקריב ביכורים כנ"ל: וזה י"ל אני חלקך:

אני היא השכינה והיינו משום שאני חלקך כנ"ל שהיה אהרן שושבינא דמטרוניתא ולכך נחלתך בתוך בני ישראל כתרגומו מתנן די יהבית לך אינון אחסנתך היינו לכך יהיבת לך מתנות שהם כ"ד נגד כ"ד צירופי אדנ"י והם כ"ד קישוטי כלה שרצונך לקשט השכינה ניתן לך הכ"ד מתנות כהונה שהם ממש כ"ד קישוטי כלה כנ"ל והמש"ל:

חקת

זאת חוקת התורה ותרגומו דא גזירת אורייתא י"ל בזה לפענ"ד בדרך רמז ע"ד שאמר התייר הגדול הרב המגיד מוה' דוב בער זללה"ה על פסוק ותגזור אומר ויקם כי האמירה של הצדיק הוא כורת ומכרית כל הקליפות ותגזור לשון כריתה כמו לגוזר ים סוף לגזרים ויקם הוא ע"ד שאמר הכה"ג הרב מוה' יעקב יוסף הכהן ז"ל כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש וביאר כי הנחש היה לה ב' בחינות לאחד היה נושך ולאחד כשהיה מביט בה נתרפא וחי וכן ת"ח צריך שהיה לו ב' בחי' אלו לאחד הוא נושך ולאחד הוא נוטר לשון שמירה מכל דבר רע ויוכל לרפאות ולהחיות למי שהוא נושך והוא ע"ד שאמרתי ע"פ ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע עיין שם במקומו כי בהם בחר ה' לשרתו ולברך בשם ה' והוי ותגזור אומר ויקם היינו נוקם ונוטר תגזור בחי' נוקם ויקם הוא בחי' נוטר ששומר ומקים אותו מנפילתו. וזה י"ל הרמז במה שת"א זאת חוקת התורה דא גזירת אורייתא פי' הכריתה והמלחמה היא התורה שע"י התורה נכרתו כל הקליפות בשמים ובארץ והמשכיל יבין:

ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשוך והביט אל נחש הנחושת וחי: י"ל בזה ע"ד ששמעתי מן הרב המנוח מוה' יעקב יוסף הכהן ז"ל מפולנאי על הגמרא כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח וביאר ז"ל כי הת"ח צריך שיהיה לו ב' בחינות היינו נוקם ונוטר נוטר לשון נטירה ושמירה שיוכל לשמור שלא יקרב שום דבר רע ח"ו וגם נוקם מן אויביו ושונאיו וזהו כנחש שהיה לו ג"כ ב' בחי' אלו ונשך הנחש זהו נוק' גם והביט אל נחש הנחושת וחי זהו בחי' נוטר ע"כ והנה האיר ה' את עיני בזה בדבריו הקדושים להבין הטעם לזה שצריך הת"ח שיהיה לו ב' בחי' הנ"ל ואמרתי שמוכרח הדבר אצל כל ת"ח שאי אפשר שלא יהי' לו ב' בחי' הנ"ל אם הוא ת"ח כי ת"ח הוא הדבוק בתורת ה' תורת אמת והתורה יש לה ב' בחי' הנ"ל כמאמר ז"ל זכה נעשה לו סם חיים לא זכה וכו' היינו כשלומד התורה לשמה ומכבדה נעשה לו סם חיים ואם לאו ח"ו וכו' והת"ח שהוא דבוק לתורה ונעשה אחדות גמור עם התורה נעשה הוא בעצמו בבחי' הללו סם חיים למי שדבוק בו ומכבד אותו נעשה נוטר לשון

שמירה כנ"ל מכל דבר רע שלא יקרב אליו ח"ו ובאם לאו הוא נוקם אף שאין כוונתו לכך ממילא הוא כך כמו התורה הנ"ל וכמאמרם ז"ל המבזה ת"ח אין רפואה למכתו ע"ש וזה י"ל הרמז זאת חוקת התורה היינו פרה אדומה היא חק של כל התורה כולה כי פרה יש לה ג"כ ב' בחי' הנ"ל וע"ד שאמרתי בימי חורפי טמא בכלי מתכות טהור בכלי חרש טמא בכלי חרש טהור בכלי מתכות ואמרתי בזה רמז כי יש נשמות ישראל המכונים בשם כלי חרש ויש שנקראים כלי מתכות ע"ד משל הכל היה מן העפר שכל דבר נעשה מן העפר ואדמה כלי חרש נעשה מן האדמה פשוטה וכלי מתכות שהם זהב וכסף ונחושת היא ג"כ מן האדמה אך ממקום שאור השמש או אור כוכבים מאיר יותר ויש מקומות שמגדלין כסף ויש שמגדלין זהב ויש שמגדלין אבנים טובות הכל כפי אשר יפה עשה השם יתברך בחכמתו הנפלאה וכך הוא בחי' נשמות ישראל יש שהם בחי' כלי חרש היינו אותם שאינם כ"כ משורש גדול ואינם מאירים כ"כ ויש שהם בחי' כלי מתכות היינו אותם שהם נשמו' קדושו' משור' גבוה מעל גבוה ומאירים יותר באור צח ומצוחצח וזהו שמרמז טמא בכ"ח וכו' היינו בחי' גדלות והרחבה הוא מזיק מאוד לנשמה אך יש נשמות גדולות ורמות שצריכי' הרחבה ביותר כדי שיהיה להם הרחבת הדעת ביותר שיוכל להתפשט ביותר ולא להיות בצמצום ע"כ צריכין הרחבה וגדלות וזהו טמא בכ"ח היינו לנשמות שהם מדריגות תחתונות הגדלות מזיק להם והוא טהור בכלי מתכות היינו שהם צריכין הרחבה וגדלות טהור בכ"ח היינו שבירתן שצריכין להיות נשברין ונכנעין מאוד וזהו טמא בכלי מתכות טמא לשון סתום היינו לנשמות גדולות הוא חסרון כשאין להם הרחבה שאור שלהם נסתם ואינו יכול להאיר בטוב מחמת שאין להם הרחבה כמו שהם צריכין וזהו ג"כ בחי' פרה אדומה שיש לה ג"כ ב' בחי' אלו שהיא מטהר טמאים ומטמא טהורים כנ"ל אותו שהוא טהור בטמאים היינו בנשמות קטנות הערך והוא מטהר אותם טמא בטהורים היינו בנשמות קדושות וטהורות הוא מסתים אור שלהן כנ"ל נמצא בחי' פרה הוא בחי' כל התורה כולה שבכל התורה הוא כך והבן ולכך שייך לומר זאת חוקת התורה ועתה נחזור לענייננו ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף שראיתי באיזה ספר שרף הוא ר"ת ששים רבוא פירושים וזהו עשה לך שרף לך דייקא כי משה ממש הוא התורה כמ"ש ותרא אותו כי טוב הוא ואין טוב אלא תורה ושים אותו על נס היינו שתכניס אותך בפירושים טובים וחסדים שיש בתורה ואז יהיה נס כי על ידי התורה ופירושים יכול ליעשות נס ולשנות הטבע הן לטב הן להיפוך ח"ו כפי אשר מכניס התורה בפירושי' אם טובים וחסדים או להיפוך ח"ו והנה כאן היה וידברו באלהים ובמשה אז היה מה שהיה והנה כתיב בתורה וינשכו העם וימותו ואח"כ

כשאמרו חטאנו בה' ובך אז אמר הקב"ה עשה לך שרף ושים אותו על נס לשנות הטבע לטב והיה כל הנשוך והביט וחי וזהו נס מה שהיה ממית אותם הוא יחיה אותם ע"ד זכה נעשה לו סם חיים והנה יש בזה עוד דברים עמוקים ע"ד שאמר אא"ז זללה"ה נשיו הטו את לבבו וע"ד שאמרתי ואברהם זקן בא בימים וכו' וצריך התבוננת בדברם אלו כי הכותב א"א לפרש היטיב מחמת עומק המושג ויש בזה ח"ו לטעות והמש"י דברים טובים וניחומים ועמוקים:

על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה ודרשו חז"ל אהבה בסופה ע"ש י"ל בזה לפע"ד בדרך רמז ונקדים לבאר הפסוק ה' איש מלחמה ה' שמו ופירש"י בשמו הוא נלחם והוא פלאי ונראה לפי ענ"ד כי ידוע מה שכתוב בזוה"ק אורייתא ושמא דקוב"ה כולא חד וגם בגמרא איתא כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה הם והנה בשמות הקב"ה כביכול יש כמה בחינות בחי' חסר ובחי' גבורה וניצוח ובוודאי יש בתורה ג"כ ב' בחי' אלו כמאמרם זכה נעשה לו סם חיים וכו' וכן איש ישראל כשלומד התורה באמת ומקשר נשמתו בתורה ממש הנקראת אדם שמשם שורש נשמה ברמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת אזי ממילא יש לו ג"כ ב' בחי' הנ"ל להמית ולהחיות וכמו שאמרו בגמ' שמעו כי נגידים אדבר היינו דברי תורה נמשל לנגיד מה נגיד יש בו כדי להמית ולהחיות כך דברי תורה יש בהם להמית ולהחיות והיינו הת"ח יש בידו ע"י התורה להמית ולהחיות וכבר נזכר זה לעיל ובזה הוא מבואר מה שאמר הרב הקדוש מוה' יעקב יוסף הכהן ז"ל על הגמרא כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש וכו' וכבר נתבאר זה לעיל כי כמו הנחש שהיה ממית ומחיה כן הת"ח שיש בו כח אלוה וכח התורה ישנו באמרי פיו בתורה להמית ולהחיות ועל ידו הוא נלחם מלחמות ה' למי שצריך להמית וגם להיפוך למי שצריך להחיות הכל ע"י נעשה היינו ע"י התלמוד חכם בהתדבקו לתורת ה' יש לו ב' בחי' הנ"ל וזה יש לפרש הרמז בפסוק ע"כ יאמר בספר היינו על ידי האמירה בספר ואמירה רכה לשון חבה או לשון מחשבה כמו ויאמר המן בלבו והיינו ע"י האדם שעוסק בתורה לשמה בחיבה והתדבקות מחשבתו לתורה באמת על ידו נעשה מלחמות ה' וע"י לוחם ה' בשונאיו וזהו בשמו הוא נלחם היינו ע"י הת"ח שדבוק בתורה שהוא שמו של הקב"ה הקב"ה לוחם בשונאיו כנ"ל: ואת והב בסופה ועוד יש בו בחי' חסד ואהבה ג"כ והמ"י:

או יאמר ע"ד הנ"ל אך אין מדרש בלא חידוש ע"ד ה' איש מלחמה ה' שמו ופירש"י במה הוא נלחם בשמו הוא נלחם ויש להבין זה ע"פ דאיתא בתיקונים כי דהמע"ה לחם את גלית הפלשתי בסוד ק"ש ולקח ה' חלקי אבנים היינו ה' תיבות שמע ישראל ה' אלהינו ה' ושוי אותם בקירטא חדא היינו אחד ועשה יחוד קוב"ה ושכינתי' ובזה הרג את הפלשתי

ע"כ ע"ש והוא אפשר כדאיתא שמשה הרג את המצרי ג"כ ברזא דיחודא דק"ש כמ"ש ויפן כה וכה הם כ"ה אתוון של פסוק שמע ישראל ע"ש וזהו וירא כי אין איש כדאיתא שצריך בשעה זו להפשי' מעליו כל הלבושין של מין אנושי וע"י היחוד נעשה ה' אחד ושמו אחד וזהו ה' איש מלחמה במה הוא נלחם ה' שמו היינו בשמו הוא נלחם ר"ל כשנעשה ה' אחד ושמו אחד ע"י היחוד אז הוא לוחם בשונאיו וידוע ספר גימ' שם וזה י"ל הרמז בפסוק אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלהינו נזכיר בשם דייקא כנ"ל ושם גימ' ספר ויבואר זה לקמן וזהו הרמז במגילה ובבואה לפני המל' אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה וכו' והוא משולל הבנה עיין פי' רש"י ולפי דרכינו ניחא כי ספר גימ' שם והוא שאמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודים לאבדם כמו שהיה אצל גלית הפלשתי שבשמו של הקב"ה היה לוחם דהמע"ה עמו וכן ג"כ כאן שבזה נלחם עם המן ונהפך מחשבתו הרעה לטוב' עלינו ויש להבין זה כי ידוע מי שעוסק בתורה לשמה מוחלין לו כל עוונותיו ותורה לשמה היינו לשם יחוד שכינתא לקוב"ה וע"י היחוד שעושה בעוסקו בתורה נמחלין לו כל עונותיו וממילא בטלין כל המקטריגים לעילא ומכ"ש לתתא כי המקטריגים דלעילא הם שורש לכל המלחמות שנתעורר על האדם הן ברוחניות הן בגשמיות כאשר שמעתי מפי הכה"ג ערים גדולות ובצורות בשמים פי' ערים לשון שונאים כמו ומלאו פני תבל ערים וכשיכבוש ערים גדולות אשר בשמי' ממילא יכבוש ערים גדולות ובצורות בארץ ג"כ והכל ע"י עסק התורה לשמה וזהו ואנחנו בשם ה' אלהינו נזכיר כי שם גימ' ספר והיינו ע"י שנזכיר בתורה שנקרא ספר כמ"ש ספר תולדות אדם מזה נלחם עם אויבינו כנ"ל וכן הוא ג"כ ע"י יחוד ק"ש כי הקורא שחרית וערבות כאלו קיים והגית בו יומם ולילה והיינו כי ק"ש הוא רזא דיחוד אלוהות והוא להאמין שהוא אחד ושמו מחד והוא בחי' אנכי ה' אלהיך שהוא שורש כל התורה כולה ולכן היה המלחמה על ידי יחוד ק"ש שהיא שורש התורה והיחוד קב"ה ושכינתי' כביכול ב"ה וב"ש לכן ויתיצב הפלשתי ארבעים יום ודרשו חז"ל כדי לבטל ק"ש וכו' ע"ש פי' כי זה מגמת כל הקליפות ר"ל לבטל היחוד ודהמע"ה הבין זאת וחיזק א"ע לעשות משם יחוד והיינו ממקום ובחי' שהיה שם אז כמו שאמר אא"ז זללה"ה ובקשתם משם את ה' אלהיכם וכו' משם דייקא פי' ממקום שהוא שם והבן ואיתא בתיקונים כי תורה שלא לשמה ח"ו לא סלקת לעילא וזהו אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם שלא נחשב לכלום וזה י"ל הרמז בפסוק על כן יאמר בספר פי' כשיהיה האמירה בספר והיינו שילמוד התורה לשמה ויהיה נחשב אמירה אז מלחמת ה' פי' עי"ז ילחום ה' עם שונאיו כנ"ל "את והב בסופה היינו ע"ד היחוד שבק"ש הם אותיות ואהבת

שראשונים היו כורכין את שמע עם ואהבת והוא שדרשו חז"ל אהבה בסופה וע"ד עסק התורה הנ"ל י"ל ע"פ וימינו תחבקני: והנחלים ארנון פי' כל הנחלים ההולכים אל הים הם מלאים רינון ושמחה מצד סיבת היחוד: ואשד הנחלים פי' נעשה התחברות ויחוד בין הנחלים כי יש נחל מצד הימין ויש נחל מצד השמאל וכולם מתחברין בבחי' היסוד ודי בזה וע"ד היחוד של ק"ש והנחלים ארנון כי אותיות של יחודא דק"ש הם אותיות שמחה כדאיתא בזוה"ק שמע אחד ש"מ א"ח אותיות אשמח כמבואר במ"א ע"פ אנכי אשמח בה' ע"ש והמש"י:

על כן יאמרו המושלים בואו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון אכלה ער מואב וכו': י"ל בזה בדרך רמז כי גלוי וידוע כי כל העולמות הם בסוד אדם והוא סוד המחשבה והדיבור והמעשה והכל הולך אחר החושב לכן בקרבנות היה סוד הפיגול לא ירצה ח"ו אם חשב במחשבה המפגלת וכבר מבואר במ"א החילוק בין עובד ה' לאשר לא עבדו דהיינו צדיקים ורשעים כי הרשעים מדבקין עצמם לגשמיות אותו דבר העוסקים בו כמו אכילה ושתיה ושאר גשמיות והצדיקים מדבקין עצמם לסוד המחשבה סוד אלוה שבקרבו והוא החיות שבתוך אותו הדבר ועיין בדרוש הלעיטני נא מן האדם האדם הזה שם הוא מבואר יותר לכן הצדיקים מעלים כל הדברים לשורשם לסוד אלוה והוא סוד המחשבה שבתוכו וזהו שמהפכים מד"הד שהוא סוד הצימצום למד"הר הוא סוד התפשטות הרחמים וחיות על ידי מחשבותיו הטהורים ולכן מגלה ועושה ה' ניסים לצדיקים כי מבחינתם הוא ענין הנס כי במחשבה הכל אחד ובמחשבה יוכל להשתנות מן הטבע כי שם הכל שוה ואין שם פירוד כלל רק הכל אחדות אחד והנה חז"ל דרשו חשבון לשון מחשבה ע"ש: וסיחון לשון דיבור כמאמרם ז"ל למה נקרא שמה סיחון ע"ש שיש לו שיחה נאה וזה גלוי לכל בעלי הדעת כי הדבור הוא בנוי ומשוכלל מן המחשבה וזהו בונה ירושלים ה' וזהו ג"כ וירפא את מזבח ה' ההרוס כדאיתא בתיקונים שע"י מעשים לא טובים ח"ו מהרסים את מזבח ה' וצדיקים במעשיהם הטובים בונים אותו ומכוונים אותו וזהו ריפוי שלו וזהו כי חולת אהבה אני והרופאי' הם הצדיקים והחכמים במעשיהם הטובים ובמחשבותם הזכה רופאים אותה ומקרבים אותה בנוי ומשוכלל ומעוטר לדודה אשר הוא צח ואדום וכו' וזה י"ל הרמז בפסוק על כן יאמרו המושלים ביצרם הם הצדיקים בואו חשבון היינו אומרים לכל הדברים כן שמעלים אותם לסוד המחשבה שהוא חשבון ועי"ז בונים הדיבור והמעשה של כל העולמות וזהו תבנה ותכונן עיר סיחון עיר היינו כמו עיר וקדיש כי לפעמי' נקראת בשם מלאך כמו המלאך הגואל וכו' גם לפעמים נקראת השכינה עיר מושב כשיש לה

מוחין והבן: כי אש יצאה מחשבון היינו כי מסוד המחשבה שהיא בינה מתערין אש תגבורת הדינים ונמתקין ג"כ בשורשן ע"י אש התלהבות הש"י ב"ה שהוא אש אכלה אש כמ"ש אש לפניו תלך ומלהט סביב צריו כי משם החירות ועי"ז להבה מקרית סיחון היינו הוא השורש כי האש הוא השורש כמו גחלת ולהבה מתתא לעילא לכן להבה תלהט רשעים והבן כל זה וזהו אכלה ער מואב ער הוא לשון שונאים כמו ויהי עריך והיינו שאוכלת ומכלה שונאי אבינו שבשמים וזהו ער מואב והמש"י:

עוד ירמוז ע"ד שאמר הרב החסיד המוכיח מפולנאה ע"ה ע"פ ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו וכו' כענין שהיה אצל הרב בית יוסף שהיה מקשר עצמו בלימוד תורתו וע"י הלימוד נברא מלאך והוא היה מגיד לו כל הנעלמות לו רזין דאורייתא וזה יכול להיות בכל אדם ואדם כשמשתדל בעבודתו בשלימות המעשה והוא שביאר הפסוק מלאכיו היינו הצדיקים שנשלחים מעולם העליון גבורי כח היינו שמתגברים על יצרם כמו איזהו גבור וכו' עושי דברו היינו שפועלים מן הדבור שלהם לשמוע בקול דברו היינו שנעשה מלאך ומלמדו ושומע בקול דברו כנ"ל אצל ב"י: וזה י"ל שמרומז גם כן כאן בתורתינו הקדושה יאמרו המושלים היינו המושלים ביצרם כמאמר חז"ל בואו חשבון היינו שתמיד עושים חשבון לנפשם והם ממארי דחושבנא האיך הם עומדים ובאיזה בחינה ומה שתיקן בזה הרגע והוא ע"ד שכתוב בזו"הק זכה יתיר זוכה לנפש זכה יתיר וכו' היינו זכה לשון זיכוך ובירור כשמזכך עצמו יותר ויותר וחושב שעדיין לא יצא ידי חובתו ומתחזק בעבודתו תמיד תבנה ומכונן היינו יכול לבנות לעצמו ע"י מעשיו הטובים ולימוד תורתו: עיר היינו ע"ש עיר וקדיש פי' מלאך: סיחון היינו כמאמרם ז"ל למה נקרא שמה סיחון על שיש לו שיחה נאה והוא שמרמז עיר סיחון שיכול לבנות לעצמו מלאך לשיח ולדבר עמו כל צרכיו ולגלות לי' מסתוריו אמן כן יהי רצון:

עוד ירמוז על כן יאמרו המושלים בואו חשבון: דהנה לפעמים כתוב בכוונת איזה סוד בגימ' וכשאינו עולה התיבה להמספר ההוא אזי כתוב ע"ה ולפעמים עם האותיות וצריך להבין זה אך לפענ"ד נראה שהוא ע"ד שאומרים משל ולמה הוא כי האומר הוא מבין שא"א להם שיבינו אותו הדבר כך כ"א שיבין להם בדבר שרגילים בו ומתוכו יעמדו על הדבר ויכנס בלבם כן הוא הדבר הזה שבאמת האר"י ז"ל וכן כל הצדיקים שבדור הפותחים פתח בתורה הקדושה להבין איזה דבר ואומרים גימ' ע"ז הם הבינו ברוח קדשם שורש הדבר ההוא שיש באותו הדבר סוד ההוא אך להלביש הדבר לפני השומעים צריך שיאמר בענין גימטריא לכך אומר תמיד לפי מה שהוא עולה או עם התיבות והנקודות כדי להלביש הדברים שיוכלו להבינם שמרומז בו סוד זה. וזה י"ל שמרומז

בפסוק כי כן הוא מספר סוד והוא שאמר על כן היינו על איזה סוד כשרוצים אנשי השם לגלות: יאמרו המושלים היינו אותם הדורשים התורה בבחי' משל כנ"ל בואו חשבון ר"ל שמביאים אותו אל חשבון וגימטריא כדי להבינם סוד הדבר ההוא איך שמרומז בו זה הסוד אבל באמת הם הבינו זה מהאור של הדבר עצמו שמאיר להם השם ב"ה בחסדו הגדול להבין שיש באותו דבר סוד ההוא והמש"י:

בלק

אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ה' ולעשות קטנה או גדולה: יש להעיר בזה יתור תיבת או גדולה כי ממילא נשמע מכח כ"ש וי"ל בזה לפענ"ד ע"ד רמז צדיק מושל ביראת אלהים הקב"ה גוזר וצדיק מבטלו ע"כ וצריך להבין זה וכי צדיק חלילה קטגורא של הקב"ה אלא להבין זה כי יש בשם הוי"ה ב"ה שתי ההי"ן ה' ראשונה נקראת גדולה והיא עלמא דחירותא עולם המחשבה ושם דינין מתערין לכן נמתקין בשורשן וה' אחרונה היא נקראת קטנה והוא מלכות ושם הוא התגלות הדינים מפה כמבואר בתיקונים מלכות פה והוא הדבור המגלה המחשבה ובהשיב הדברים אל עולם המחשבה נמתקין הדינים בשורשן בבחי' הבינה כידוע ועל דרך זה הולך הצדיק לבטל איזה גזירה כי צדיק עולה במחשבתו בדביקות לעולם המחשבה וממתיק הדברים בשורשם ולכן נתבטל הגזירה וזהו קטנה וגדולה והבן אבל אותו הרשע אמר לא אוכל לעבור את פי' ה' ולעשות קטנה או גדולה וממוצא דבר אתה למד בבחי' אור התורה להבין ולהשיג לבטל ולהמתיק דינים בשורשם והבן כי קצרתי:

גם י"ל כפשוטו לא אוכל וכו' לעשות קטנה או גדולה היינו אותו שהוא בבחי' קטנות ושפלות ע"פ ה' לא אוכל לשנות ולהרים אותו וכן אותו שהוא בבחי' גדלות והרחבה ע"פ ה' איני יכול לעשות אותו קנין לכך איני יכול לעשות כלום לישראל שהם בבחי' גדלות ע"פ השם ב"ה והם לא הבינו זה בדברו והבינו כפשוטו ולכך ויוסף בלק שלוח שרים רבים וכו' והבן:

עוד ירמוז לנו האדון ב"ה שכתוב דברי בלעם אלו בתורתינו הקדושה שהתורה מתמיה ואומרת לא אוכל לעבור את פי' ה' היינו לדבר דבורים של הש"י ב"ה מאותיותיו הקדושים רק בהעברה בעלמא בלי שום כוונת הלב וזה לא אוכל אי אפשר להכיל זה לעבור את פי ה' כנ"ל והבן:

ויאמר בלעם אל בלק התיצב כה על עולותיך ואנכי אקרה כה ויקר ה' אל בלעם וישם דבר בפיו ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר יש להעיר בזה מדוע בפעם ראשונה לא אמר

ואנכי אקרה כה אלא כה תדבר וי"ל לענ"ד ובתחלה נבין למה הקרה הש"י כן וכי היה צריך ישראל לברכותיו של בלעם אלא דהענין הוא כך דכוונת השם ב"ה באהבתו וחיבתו לעם סגולתו שכמו שהוא א"ס יתברך ויתעלה כך לא יהיה סוף לברכותיו של ישראל שיהיו נתברכין בכל העולמות בעליונים ובתחתונים ואפי' מן הקליפות יתברכון ומלאך רע יענה אמן בע"כ בעבור שאנו נאגדים ונאחזים בשמו הגדול יתברך ומקבלים עלינו אחדותו בכל יום ערב ובוקר בפ' שמע ישראל שהם כ"ה אתוון דיחודא וכמה נפשות מישראל מוסרים עצמם בגופן ונשמתן על קדושת השם יתב' והרבה מהם שמבטלין תאותם והכל מפני שמקבלין עליהם אחדותו יתב' ויש כמה עניינים וראיות ואופנים מהו ענין אחד ואחד מהם הוא המנין שהכל נמשך אחר אחד וחוזר אל אחד כמו א' ואח"כ עד עשרה ומאה ואלף ורבוא הכל נמנה בא' מאה א' עשרה א' וכו' נמצא הכל חוזר אל א' לכן מייחד השם ב"ה את ישראל ג"כ באחד כדאיתא בתפילין של הקב"ה כתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ וזהו ג"כ בזוה"ק למהוי אחד באחד והא אוקימנא ה' אחד ושמו אחד היינו נפשות ישראל הם שמו יתברך כמ"ש נפש חיה הוא שמו וזה י"ל הטעם שבפעם ראשון אמר הקב"ה לבלעם שוב אל בלק וכה תדבר היינו שגם אתם צריכין להודות על ברכתן בשביל שמקבלים תמיד עליהם אחדות שלי בכ"ה אתוון דיחודא ולכך כה תברכו את בני ישראל ובלעם היה סבור בדעתו שיש להם רק אחיזה במדריגה זו של כה ופועלים פעולותיהם ממדריגה זו כמו שאר אומות העולם שפועלים פעולותיהם מבחי' שיש להם אחיזה בו כמו כן ישראל וחישב בדעתו שיעשה פעולה שלא יהיה להם אחיזה בכה ויתפרדו מן כה תברכו לכן אמר לבלק התיצב כה היינו אתה תתיצב כה על עולותיך ואנכי אקרה כה כפירש"י לשון אתפעל היינו אעשה פעולה שלא יהיה להם אחיזה בכה ויפרידם מכה כפירש"י אמר לפני הש"י אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן וכו' לכן ויקר ה' אל בלעם וישם דבר בפיו כפירש"י רסן וחכה שם בפיו ויאמר שוב אל בלק היינו אין לך אלא לשוב אל בלק וכה תדבר היינו המדת כה בעצמה שהיא השכינה כביכול תדבר בע"כ אי' שלא תרצה לדבר דברים ההם דהאמת אינו כן כמו שאתה סובר שיש להם רק אחיזה בלבד שם כמו שאר אומות אלא השם ב"ה הבדיל והפריש עם בני ישראל מכל אומות להיות עם סגולתו אשר בחר בהם להיות דבקים עמו אחד באחד כולא חד כדאיתא בזו"הק קב"ה וישראל כולא חד לכן פתח ואמר לא הביט און ביעקב וכו' ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו היינו בו ממש ותרועת כפירש"י לשון ריעות ותרגומו ושכינת מלכיהון ביניהון והיינו ממש כולו חד והם בני קב"ה אשר ממש מעיו המו עליהם לכן היה שם בפיו כה שהיא השכינה כביכול שהיא

מקור הברכות כמ"ש כה תברכו והיא בחי' פה ודיבור של כל העולמות וע"י כה יתברכו בע"כ ומלאך רע בע"כ יענה אמן והבן:

כי מראש צורים אראנו וכו' הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב: י"ל בזה בדרך רמז לפע"ד ובתחלה צרך שתדע כי צרות ישראל שיש להם בגלות ר"ל הוא מחמת כי מתערבים בגוים וילמדו מעשיהם ומקטרג מד"הד מה נשתנה אלו מאלו וכן אמר ישעיהו ע"ה חמה אין לי וכו' להגביר נגד מד"הד ע"ש והוא שמרמז הכתוב כי מראש צורים אראנו צורים היינו אבות הם ראשי ישראל הנקראים בשם אבות כמו אבי אבי רכב ישראל וכו' וכן אמהות ע"ש שמספיקים תורה ויראה לישראל כאם הזה שמספקת לתינוק חלב מדדי' והם לבדד ישכון הם מתבודדים בחדרי משכנות' ובלבביהם ובגוים לא יתחשב אינם מתערבים ללמוד ממעשיהם לכן לא יוכל מד"הד לקטרג עליהם כי מראש אראנו היינו מראשי הדור שאינם לומדי' ממעשי הגוים והם עם אחד כמו הן בלשון יוני אחד ומתקשרי' זע"ז עם הצדיקים שבדור וע"ד הלצה י"ל אחר ששמעתי בשם אא"ז זללה"ה שפעם א' הלך למקוה בין ישמעאלים ובחזרתו מן המקוה ירא שלא יגע בו ישמעאל ושמע שני ישמעאלים מדברים זע"ז אחד לחבירו שמור עצמך שלא תיגע ביהודי הטמא הזה חלילה והוא שאמר הן עם לבדד ישכון ואינם מתערבים בגוים הטמאים והוא מחמת ובגוים לא יתחשב שאינם חשובים בין הגוים וזהו טובתם כנ"ל וק"ל:

עוד ירמוז ע"ד קב"ה וישראל כולהו חד כי ה' אחד וישראל הם ג"כ אחד כאמור ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ונאה לאחד לדבק באחד וידוע דכל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל וקב"ה ברא ישראל וברא אומות ושבעה עממין הם שורש כל הע' אומות וזהו וכרות עמו הברית לתת את ארץ הכנעני וכו' וממילא ימסרו כל האומות בידם וזהו הן בגשמיות הן ברוחניות היינו כשישראל ח"ו אין עושין רצונו של מקו' אזי הם מצירי' לישראל הן בעסק פרנסה ובשאר צרות וברוחניות היינו מחשבות זרות מבחי' ז' עממין שהם החלק הרע מז' ימי הבנין ונופל בהן האדם ומבלבלין את ישראל מעבודתם ומלימוד תורתם אך כשישראל הם דבקים בה' אזי נכנסים ברזא דאחד ויוצאים מגדר ז' עממין וממילא בטלי' מהם כל הצרות הן בגשמיות הן ברוחניות וזה י"ל הרמז בגמרא כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה היינו כשהוא במדרגת חי ודבוק בחי החיים אז קולו אחד היינו כל בחי' קול שמוציא הן בפיו הן בידו הן בכל דבר הכל הכוונה בו אחד בדביקות לה' אחד כי הם דבקים תמיד בה' ואחד באחד יגשו וכשהוא מת היינו כשנופל ממדריגתו אזי קולו שבעה היינו כנ"ל לבחי' ז' עממין מתפרד מחשבתו לאיזה בחי' מן הרע שבז' ימי הבנין כנ"ל ובאים מחשבות זרות ומבלבלים אותו מעבודתו: וזה

י"ל שמרמז כאן הן עם לבדד ישכון היינו כשהם בבחי' בדד ואחדות ודביקות בה' אחד ואזי הם נפרדים מן הז' עממי' ולכך ובגוים לא יתחשב היינו בטלי' ממנו המחשבות זרות הבאים מבחי' ז' עממי' רק מדבקים עצמם באחד בלי שום פניה ומחשבה זרה כנ"ל וממילא גם בגשמיות כל הקליפות נכנעים תחת ידם ויתפרדו כל פועלי און והבן:

עוד ירמוז ע"ד הנ"ל וע"ד ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר וי"ל הרמז בזה בדד היינו ב' דלתין כי הנה א"ס נקרא דל"ת ע"ש שא"א להשיגו וגם מלכות שהיא השכינה נקרא דל"ת על דלית לה מגרמ' כלום וזהו ה' בדד ינחנו כשבאים למדריגת בדד היינו שכל מעשיהם הוא רק לייחד קוב"ה ושכינתיה שהם ב' דלתין הנ"ל אזי ואין עמו אל נכר היינו שום מחשבה זרה ח"ו שבטלין ממנו כל הקליפות וזה י"ל ג"כ כאן הן עם לבדד ישכון היינו כנ"ל שכל מעשיהם אינו רק לייחד הב' דלתין ובזה גורמים השראת קוב"ה ושכינתי' עליהם שנעשו משכן אל השכינה כביכול וזהו לבדד ישכון אז ובגוים לא יתחשב היינו כנ"ל שבטלין ממנו כל הקליפות וכל המחשבות זרות והבן:

עוד ירמוז ע"ד שאמרתי כבר על המדרש על פסוק ויותר יעקב לבדו הדה"ד ונשגב ה' לבדו ביום ההוא ע"ש והוא תמוה ואמרתי בזה לפי ענ"ד על דרך הגמרא חייב כל אדם לומר כל העולם לא נברא אלא בשבילי ע"כ והנה כשנשים לב על דברי הגמרא זו היא עצה עמוקה ורחבה בענין עבודת הבורא יתב' והיינו כי כשמעלה בדעתו שכל העולם לא נברא אלא בשבילו נמצא הוא יחיד בעולם וכל העולם הם טפלים אליו ועליו תלוי כל בנין יסוד העול' בהטבת מעשיו יקיים העולם ובהיפוך להיפוך וגם בוודאי אין לו שום פניה בעבודתו משום בחינה של ז' מדות הנ"ל כיון שאין לו לעשות בשביל שום אדם כיון שהוא העיקר והכל טפלים אליו ובוודאי כשהש"י מזכה לאדם שבא לזה המדריגה אז בוודאי בטלין ממנו כל הקליפות ונכנעים תחת יד הקדושה והשכינ' כביכול ונתגלה אלוהותו ואחדותו ית"ש שהוא לבדו הוא ואין בלתו וזה י"ל הרמז במדרש הנ"ל ויותר יעקב לבדו היינו כשהשם עוזר לו שבא למדריגה שהוא לבדו יחיד בעולם כנ"ל אז התדבק לה' אחד באחד ונשגב ה' לבדו שהיה ביטול כל הקליפות והיה נראה ונגלה כי ה' לבדו הוא מלך על כל הארץ וזה י"ל ג"כ כאן הרמז הן עם לבדד ישכון היינו שיהיה עת שהעם ישראל יבואו למדריגת בדד היינו שהם לבדם בעולם וכל העולם לא נברא אלא בשבילם ואז ובגוים לא יתחשב היינו כנ"ל שלא יהיה לו שום מחשבה הטורדות מן העבודה ויוכל להתדבק לקב"ה אחד באחד ואז יהיה ה' אחד ושמו אחד אמן:

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל וכו'. דע כי הבטה הוא מלמעלה למטה ודרשו חז"ל כלום אדם מביט ממטה למעלה אלא מלמד וכו' וראיה הוא כפשוטו ממטה

למעלה או לפנים כמו הבט נא השמימה וראה ודע כי און הוא ממש בפועל ועמל הוא מחשבת און כמו הרה עמל וכו' והוא שאמר הכתוב אצל און הבטה כי מצד מעשה העונות בפועל מתגברין חלילה למעלה מהאדם ומצד המחשבה אינו מתגבר כ"כ רק עכ"פ צופים ורואים אותו ולכך נזכר אצל עמל ראיה וזהו לא הביט און ביעקב היינו בהמוני עם שהם עושים עונות בפועל והם למעלה מהם כמ"ש עונותי עברו ראשי לא הביט ה' זה בם ולא ראה עמל בישראל שהם אנשי הצורה השומרים עצמם מחטא בפועל רק לפעמים נופלים למחשבות און ושני הבחי' אלו אף שהיו בהם ה' לא יחקור זאת להיצר להם ח"ו והטעה כי ה' אלוהיו עמו זהו קוב"ה ותרועת מלך בו היינו וגם חיבור השכינה עמהם כביכול ובכל צרתם לו צר לכך לא צר והבן:

ויש עוד בזה דרך פנימי ע"ד הנ"ל וע"ד שאמר אא"ז זללה"ה ע"פ אשרי אדם לא יחשוב ה' לו עון פי' אדם הוא מדריגה גדולה ומקיים שוית ה' לנגדי תמיד וכשלפעמים נפנה מחשבתו רגע אחד מן הש"י אזי לעון יחשב לו אשר פנה מחשבתו מיראת השם כפרש"י על שויתי ה' לנגדי תמיד תמיד שמתי מוראו לנגד פני וכאשר מבואר בריש ש"ע א"ח שויתי ה' לנגדי תמיד זהו כלל גדול בתורה וכו' ומכש"כ שהקב"ה מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה אותו ומיד יגיע אליו היראה והכנעה ע"ש ועי"ז בארתי הפסוק ויצחק בא מבוא באר לחי רואי פי' יצחק הוא בחי' יראה בא מבאר היינו מאותו נביעו שנובע תמיד במחשבתו לחי רואי היינו שתי עולמים רואה אותו ומשגיח במעשיו כנ"ל והנה יראה הוא אותיות ראיה היינו כשרואה גדולות הבורא ב"ה מזה יגיע אליו היראה והבושה מפני הש"י ויש ב' בחינות הסתכלו' שהם ההערות ליראת ה' אחד כשרואה בשכלו רוממות הבורא ב"ה מעולם השפל ולמעלה כמאמרם ז"ל הרקיע מהלך ת"ק שנה ובין רקיע ורקיע וכו' עד סרסולי החיות כנגד כולם וכו' וכולם לא נבראו אלא לכבודו ב"ה וכולם זעים ודחלים לפניו ומזה יגיע אליו יראת הרוממת של א"ס יתב' ויש עוד בחי' הסתכלות כשרואה כל הנבראים בעולם השפל מעכבר ועד ארי ועד אדם כולם יראים זה מזה מצד התפשטות יראה מעילא לתתא כי מלכותו בכל משלה כאשר פתח אא"ז זללה"ה עיני עורים האיך יראה ואהב' מתפשטי' מא"ס עד אין תכלית ומזה ג"כ יגיע לו יראת הרוממת יראה פנימיות והנה בחי' יראה הראשונה נקרא ראיה ממטה למעלה והב' נקרא הבטה מלמעלה למטה ובחי' יראה הב' יוכל להסתכל בו כל אדם בעיניו הגשמיים וביראה הא' שהוא הסתכלו' בעיני השכל לאו כל אדם זוכה לזה אלא למי שחפץ ה' בידו יצליח ללמוד ולהבין ולהשיג בעניינים הנעלמים והנסתרים וזה י"ל הרמז לא הביט און ביעקב פי' הנה ראו מה גדול כוחם של ישראל כי יש בהם ב' בחי'

לא הביט שהוא יראה הב' און יחשב לו לאותם שהם בחי' יעקב הם המוני עם ולא ראה היינו בחי' יראה הא' כשלא ראה עמל הוא באותם שהם בחי' ישראל שמסתכלים תמיד בבחי' היראה הא' הנ"ל וכשפוסקים רגע אחד מלהסתכל כ"א לפי בחינתו לעמל יחשב להם וע"י מה הם זוכים למדריגה זו של היראה ומפרש הכתוב ה' אלוהיו עמו ותרועת מלך בו פי' שמקיי' שויתי ה' לנגדי תמיד והוא מצד כ"ש מבשר ודם אלו היה עומד ורוא' במעשיו מכ"ש המלך הגדול הקב"ה אשר מכ"הכ עומד ורואה במעשיו כמ"ש בש"ע וכו' וזהו ותרועת מלך היינו חיבור ממ"ה הקב"ה בו ועי"ז מגיעים ליראת הרוממת שנחשב להם לחטא כשנפסק רגע אחד מחשבתם מן היראה והבן ה' יעזרני להיות מן המקיים זאת באמת ובכל לבב ויטע יראתו בלבבנו אמן:

עוד י"ל לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו: יבואר זה ע"פ דאיתא בזו"הק אורייתא וקב"ה וישראל כולהו חד ע"כ ולפי זה הוא כלל גדול אפילו כשאדם חוטא הרבה אז הוא נקרא ניצוץ ישראל ויש בו חלק אלהי ממעל ובוודאי יחזור בתשובה ע"כ כי א"א ליפרד כיון שהם בקרבו ממש וזה י"ל שמרמז הפסוק לא הביט און ביעקב במדריגה הפחותה שבישראל ומכ"ש שלא ראה עמל בישראל היינו דאסתייעא מילתא שיחזור בתשובה והטעם מפני ה' אלהיו עמו ממש יחד כאחד וגם ותרועת מלך בו היינו תורה ע' שנדרשת בע' פנים הוא ג"כ בו בקרבו ממש ולכך לא ידח ממנו נדח והבן:

כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל: י"ל בזה בדרך רמז ונקדים לבאר הפסוק ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כ"א ליראה את ה' אלהיך צרי' להבין מאי תיבת ועתה מפני מה דווקא בזמן ההוא וי"ל בזה ע"פ ששמעתי מן הרב המנוח מוה' יעקב יוסף הכהן זללה"ה ששמע מן אא"ז זללה"ה שאמר לפעמים יש שהעולם עומד במעלות הרוממת ולפעמים העולם עומד במדריגות תחתונות ועתה שאני בעולם העולם עומד במדריגת הרוממת ע"כ לשון הטהור של אא"ז זללה"ה והנה יש להבין אמרותיו הטהורים דכשיש צדיק וחכם מנהיג בדור והעולם כרוכים אחריו ודבקים בו אזי כולם נעשים חכמים כי הכל הולך אחר הראש וגופא בתר רישא גרירא ע"ד משל אדם שהוא בר שכל ויש לו חכמה אזי אף מה שעושה בידו או בשאר אברים הכל הוא בחכמה כי הכל הולך אחר השכל ע"ד והיה מחניך קדוש היינו שיהיה כל שייפי גופך בבחי' חכמה שהוא קודש כידוע כך כשהעולם הם דבקים באיזה חכם וצדיק שעושה הכל בחכמה טהורה אזי הכל הולך אחר הראש ופועלים פעולותיהם בחכמה כמו שמצינו אצל אנטונוניס שאמר לרבי ידענא דזוטרא דבכו מחיה מתים והיינו מפני שהיו דבוקים ברבי שהיה חכם גדול והכל

הולך אחר הראש וכן הוא בכל דור ודור כשיש צדיק אמת וחכם והנה ראיתי באיזה ספר ישראל הוא אותיות לי ראש והיינו אז הם בבחי' ישראל במעלות הרוממת כשיש להם ראש ומנהיג ויעקב הוא עקב היינו כשאין להם ראש ח"ו ואז העולם הוא במדריגת תחתונות זה י"ל תוכן כוונת דבריו הקדושים וזה י"ל ג"כ פי' הפסוק ועתה ישראל שאמר משה אליהם ועתה שאתם הם בעת ההוא בחי' ישראל והיינו שאני הראש ומנהיג שלכם הוא כעת: מה ה' אלהיך שואל מעמך כ"א ליראה וכו' ע"ד אם אין חכמה אין יראה ואם אין יראה אין חכמה ועתה כשיש חכמה אזי צריך ליראה כי בלא יראה אין חכמה כלל וגם כי ליראה צריך החכמה לכך עתה שיש חכמה הוא העת הצריך ליראה וכו' והנה מצינו במאמרם ז"ל שצדיקים עושים מעשי ה' מה הקב"ה פוקד עקרות אף אלישע כן מה הקב"ה מחיה מתים אף אלישע כן וכן הרבה ענייניים והיינו כי הקב"ה רצון יריאיו יעשה וצדיק יגזור אומר ויקם וממילא אותם הדבקים בצדיק ג"כ יכולי' לעשות כן כנ"ל ידענא דזוטרא דבכו מחיה מתים הוא והטעם שהיו דבוקים לרבי וזהו י"ל הרמז כאן בפסוק כעת היינו כשיהיה כעת הזאת שהיה לישראל ראש ומנהיג הוא מרע"ה יאמר ליעקב ולישראל היינו יתאמר כן להמוני עם בחי' יעקב הדבקים בישראל מה פעל אל היינו הדברים שאל פעל יתאמר אליהם שהם פעלו ג"כ כן מה הקב"ה מחיה מתים אף הם כך מה הקב"ה פוקד עקרות אף הם כן כי הכל הולך אחר הראש ומנהיג כנ"ל והבן: **אשר מחזה שדי יחזה נופל וגלוי עינים**: הנה בוודאי ממה שהאדון ב"ה כתב פרשתו דבלעם וכל אמרותיו בתורה ונתן לנו להיות לנו לתורה להורות הדרך שנלך בה בוודאי יש בכל דיבור ודיבור רזין עילאין עמוקין וטמורין: והנה י"ל שהאיר ה' עינינו בזה הפסוק כי הצדיק שהוא דבוק תמיד במחשבתו להשם ב"ה ומחשבתו תמיד נובע להמקור אין לו חשק כלל לומר לבני אדם איזה דבר תורה כי אז צריך ליפול ממחשבתו הנובע למקור כדי לצמצם מחשבתו באותן הדברים שידבר אל בני אדם אך כשרואה בהשם שדי דאיתא שאמר די היינו כי היה העולם רוצה להתפשט עד א"ס והגביל את העולם ואמר די נמצא יש לפעמים צמצום שצריך להגביל ולצמצם וזהו רצון הבורא ב"ה כדי להעלות מדריגות תחתונות ואז הוא מצמצם מחשבתו ומדבר לבני אדם כדי להשיב נפש מדריגות תחתונות: וזה י"ל שרימז לנו האדון ב"ה בתורתו הקדושה אשר מחזה שדי יחזה היינו הצדיק כשרואה מחזה שדי שהוא ע"ש גבול וצמצום כנ"ל שאמר די אז נופל ממחשבתו שהיה מתפשט עד א"ס ומצמצם מחשבתו וגלוי עינים היינו כדי לגלות עינים עורים להסיר מאתם חשכת אפילתם ולהאיר עיניהם ולבם ג"כ לה' והבן:

מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל: י"ל בזה בדרך רמז דהנה אהל היינו מה שהוא דרך עראי ומשכן הוא דבר קבוע וזהו שמרמז מה טובו אהליך היינו אפילו נסיעה שלך שאינך בביתך: יעקב אף שאתה מדריגה תחתונה והטעם משכנותיך ישראל שזה הוא בזכות אבותיך הקדושים שהיו משכן להקב"ה והיו זוכים להשראת השכינה זה אמרתי לפי השעה והנורך בעת ההוא והמש"י: ועוד יש בזה מילין לאלוה וכשיזכני ה' בחסדו הגדול אזי אבאר:

יזל מים מדליו וזרעו במים רבים וירום מאגג מלכו ותנשא מלכותו: י"ל בזה ע"ד שלשה באין בהיסח הדעת משיח מציאה ועקרב ופי' המהרש"א ז"ל יזכה יבוא משיח בהיסת הדעת של מציאה לא זכה יבוא משיח בהיסח הדעת של עקרב והוא תמוה: וי"ל לפענ"ד כי איתא בר"מ על מה דאיתא בש"ס בניסן עתידין ליגאל ומהם אמרו בתשרי עתידין ליגאל כי אם יזכו יהיה פורקנא מבחי' ניסן שהוא בחי' חסד כי הוא אותיות כסדרן אביב שהוא מורה על חסד ובאם לאו יהיה פורקנא בבחי' תשרי שהוא דין ואותיות למפרע ע"כ ע"ש ולפענ"ד הם הם דברי המהרש"א ז"ל ולהבין הטעם לזה דהיינו אם יתעוררו בתשובה מלמטה אזי יהיה בבחי' חסד ע"ד אשה כי תזריע וילדה זכר בחי' חסד ורחמים ולהיפוך אזי יהיה בחי' נקבה שהוא דין וזהו מבואר בכמה מקומות בש"ס ובזוהר ובנביאים שהכל תלוי בזכות ישראל כמו בעתו אחישנה וכמו וכי יבצע ה' כל מעשיהו בהר ציון וכן הוא מפורש בזו"הק אי הוי ישראל חזרין בתיובתא חד ביש דהוי מטי עלייהו הוי מספיק להו וזה י"ל הרמז כאן בפסוק יזל מים מדליו פי' התעוררת הגאולה לישראל יהיה מצד ישראל הנקראים דלים והיינו ע"י שיתעוררו לעשות תשובה ומע"ט ואז יהיה זרעו במים רבים היינו בבחי' חסדים גדולים בחי' זכר כנ"ל: וירום מאגג מלכו ותנשא מלכותו י"ר שיהיה ב"ב. וזהו דרך כלל וי"ל גם דרך פרט כאשר מקובל מאא"ז זלל"ה שכל אדם חייב לגאול את נפשו ע"ד קרבה אל נפשי גאלה הוא ג"כ כנ"ל יזל מים מדליו שהם בחי' מ"נ ואז וזרעו במים רבים כי מיד נקרא בשם זרע ומ"נ נקרא בשם מים והבן: וירום מאגג מלכו ותנשא מלכותו ב"ב א"ס:

ויקח רומח בידו: ואיתא בזוה"ק כי ראה פנחס המ' פרח באוירא וכו' ושיתף אליה ר"ח וגם ו' ונעשה רומח ע"כ ונבאר זה לפי קט שכלי כי שמעתי בזה ממארי אא"ז זללה"ה כי ראה והבין שהמלכות הוא בלא יחוד והבין זה מעצמו כי האדם עולם קטן ועשה יחוד וכו' ולהסביר זה בקיצור נמרץ כי הבין זה מן מחשבות החסד אשר נפלו והתגבר כארי ע"ד איזהו גבור הכובש את יצרו וזהו מדת הגבורה מדת יצחק שמספרו ר"ח ואז עלו ניצוצי החסד משבירתן ונפילתן ונתגלה בחי' החסד ע"י הו' ונעשה בחי' רומח מספר

אברהם שהוא חסד וכן הוא בכל דין ר"ל הוא מפני שמלכות הוא בלא יחוד וכשמוצא בחי' חסד בדין אזי נמתק הדין בשורשו ונעשה בחי' אברהם ועולה הטוב והרע נופל וכן היה המעשה בנחום איש גם זו שאמר גם זו לטובה ומצא בחי' החסד שיש בו ונמתק ונעשה חסד והוא שאמר אליהו במעשה שהיה שם מעפרא דאברהם הוא והיינו בחי' אברהם שהוא חסד ואז הוא עלה והם נפלו ונשברו ודי למבין כי יש בכאן להאריך והמשכיל יבין ע"פ דברי אא"ז זללה"ה שהרי"ש היא חכמה וחכמה שורשה גבורה והבן:

פנחס

פנחס בן אלעזר השיב את חמתי מעל בני ישראל וכו' לבאר זה נקדים לבאר הפסוק בונה ירושלי' ה' נדחי ישרא' יכנס היינו הנשמו' אשר נפלו ונדחו מאת הקב"ה בעונותיהם ר"ל וזהו נדחי היינו נד חי שהוא נד מן חי החיים היינו הקב"ה הוא חי החיים והם נדחו ממנו ר"ל בעונותיהם כי הם נעשו מתים והקב"ה חי הוא לכן הצדיקים הדבקים בה' נקראים חיים כמו בן איש חי כדברי רז"ל שהם מדבקים עצמם להקב"ה לשורשם שהוא חי לכל החיים ולכן אפי' במותם נקראים חיים וזהו גדולים צדיקי' במיתתם יותר מבחייהם פי' כי בחייהם הם מצומצמים בגופם לאפוקי לאחר מותם הם באים לבחי' גדלות ולכן יש צדיקים שזוכים לזה בחייהם כמו עולמך תראה בחייך כי הם מזככים גופם וכל מעשיהם הגשמיים לחי החיים ב"ה וזוכין לבחי' הגדלות בחייהם והוא עולמך לשון העלם מה שנעלם ומופלא ומכוסה תראה בחייך לכן דרשו רז"ל שעתידים צדיקים להחיות מתים וכל מעשי ה' יהיה בידם כי הצדיקי מחיים מתי' תמי' דהיינו הנשמו' שנפלו הנקראים מתים הם מחיים אותם והם פוקדים ג"כ עקרות פי' כי עקר לשון עקירה היינו דברים שנפלו ונעקרו משורשם והם פוקדים אותם היינו שמחברים ומייחדים אותם לשורשם כמו דם מפקד פקיד פי' מחובר וכנוס במקום אחד ועי"ז זוכין לבנים כמו וה' פקד את שרה לשון חיבור כי הקב"ה בורא נשמות בכל יום חדשים לבקרים ובהתחברם העקרי' אל הקב"ה ג"כ בוראים נשמות חיים וכמו ויזכור ה' את רחל וזכירה בא מן המוח כי יש מוח הזכרון והוא מחיה את האדם ולכן הצדיקים נקראים גדולים ומהו גדולה לשון התפשטות החיות וכמו והתגדלתי והתקדשתי כמו כן הצדיקי' מתגדלי' ומהו גדולתם שמוסיפין קדושה היינו שבאין להם תמיד בכל עת מוחין חדשים בחכמה ובבינה ודעת הנקרא קדושה כי חכמה מוח הכולל נקרא קודש כמו שמן משחת קודש וזהו י"ל ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת לעשות בכל מלאכה פי' אפי' בעולם העשיה ששם המלאכות הגשמיים הכל נעשו בחכמה ובתבונה ובדעת לכן הצדיק נקרא בשם

חותם כי יש בו חותם המלך חותם אמת וזהו תתהפך כחומר חותם ויתיצבו כמו לבוש פי' הצדיק נקרא תמיד חותם הקב"ה שאינו משנה לעולם דיוקנו שהוא בצלם אלקים והנה דרך החותם כשחותמין אותו על השעוה אזי נתהפכים האותיות הבולטים בתוך השוקעים והאותיות השוקעים הם לבושים אל אותיות הבולטים ומלבישים אותם והם נוקבין אל הבולטים ומגבילים אותם ולכן כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה שהוא צדיק היינו לצוות ולחבר ולייחד את זה שהוא צדיק כי כשהעולם מחוברים אל הצדיק נעשה יחוד וזה תתהפך כחומר חותם היינו כדרך החותם שנתהפכו האותיות כשחותמין אותו על החומר ונעשו האותיות השוקעים בו לבוש אל הבולטים ומגבילים אותם כן הוא ג"כ מי שהוא דבוק לצדיק הנקרא חותם ויתיצבו כמו לבוש שהצדיק נעשה לבוש לאותן הדבקים בו ומגביל אותם שלא לצאת חוץ מהסייג וגדר ה' והוא מעלה גדולה כשהעולם הם מחוברים אל הצדיק וזה י"ל הרמז בגמרא חומר בקודש מבתרומה שמטבילין כלים בתוך כלים לתרומה אבל לא לקודש ע"כ כי ידוע ישראל נקראים כלים כמו וככלה תעד' כליה היינו נשמו' של ישראל והקב"ה נקרא מקוה וזהו מקוה ישראל ה' מה המקוה מטהר את הטמאים וכו' נמצא הצדיק שמדבק עצמו תמיד לקוב"ה אזי בזה הוא מטהר נפשו וכשהעולם מדובקים בצדיק אזי הם גם כן מתטהרים וזהו שאמרתי מקוה ישראל ה' היינו אלו שלשה הם בחי' א' מקוה הוא מטהר: ישראל היינו הצדיק והראש שהוא בחי' ישראל ג"כ מטהר: ה' הוא בוודאי מטהר והנה ידוע ישראל נקראים קודש כמו קודש ישראל לה' וכו' וזה י"ל המשך פי' המשנה חומר בקודש חומר הוא לשון חיבור כמו היה דורש כמין חומר פי' צרור ע"ש והיינו שיש מעלה בקודש היינו בישראל כשהם מחוברים ונאגדים ומצוררים זה בזה מבתרומה היינו שמרימין זה את זה והאיך הוא ומפרש יותר שמטבילין כלים בתוך כלים שהצדיקים שבהם נעשו כלי טהרה לטהר בתוכם המקורבים להם ונעשו להם בחי' מקוה טהרה ע"י אלוהות שבתוכם הנקרא מקוה ישראל ה': לתרומה היינו מי שעושה עצמו לבוש וכלי אל הצדיק שירים אותו אזי מתטהר כנ"ל אבל לא לקודש היינו מי שאומר שהוא בעצמו קודש והם המתפלגים ומתחלקים מן הצדיקים כמו עדת קרח שאמרו כי כל העד' כולם קדושי' ומדוע תתנשאו וכו' לכן לא היו יכולים משה ואהרן להרימם ולטהרם וירדו חיים שאולה ונאבדו הם וכל אשר להם ורכושם והמדבקין עצמם לצדיקים ונעשו להם מלבוש הם נקראים חומת כי נהפך אותיות הצדיק בתוכם מחותם אל חומת ישראל וזהו י"ל הטיבה ברצונך את ציון כי ציון נקרא הצדיק כי הוא אות וסימן וחותם העליון של האדם העליון ותבנה חומת ירושלים ע"י רצון הקב"ה כשהוא מטיב לצדיקים אזי העולם מתקרבים אליהם ונבנה

חומת ירושלים כנ"ל וזה י"ל שמרומז בפסוק פנחס בן אלעזר ע"י צדקותיו שקידש כל רמ"ח אבריו ונעשו קדושים וטהורים ונעשה בחי' צדיק הנקרא חותם השיב את חמתי ונעשה מן חמת להם לחמת ברזל ולהגין להם מכל נזק ופגע ומכל רע ולהשבית כל המסטינים והמקטרגים מעל ישראל אמן:

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום היינו כי ידוע ע"י מסירת נפשו שמסר עצמו לקידוש השם בזה נתקדשו בפעם א' כל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו והוא שאמר לו הש"י בשכרו הנני נותן לו את ברייתי שלו' היינו בשלימו' כי ברית מספר "תריב וחסר א' מן תרי"ג והוא שאמ' לו הש"י שיתן לו הברי' בשלום היינו בשלימות בלי שום מחסור ויעשה מרכבה לכל התרי"ג מצות והבן:

צרור את המדינים והכיתם אותם כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי וכו': י"ל בזה בדרך רמז כי ידוע המתקת הדינים הוא בשורשם פי' כי כל בחי' דין הוא מחמת ירידת הדבר ובהעלותו לשורשו נמתק הדבר בשורשו ד"מ כשבא לו התפארת וע"י הבנה כי הוא שורש מדת התפארת נמתק ונתייחד ונעשה יחוד וכן בתי' חסד וכל ספרי היראים מכנים כבוד בשם כבוד המדומה כי הוא שקר וכבוד האמת הוא תפארת ישראל ע"ד אין כבוד אלא תורה והבן ובחי' חסד כשיורד יש בו בחי' שקר וזהו ירידתו ובהעלות אותו ליחוד האמת הוא חסד וכן הוא עד"ז בכל הדברים ודרך כלל בחי' התפארת הוא בחי' שקר ומזה תבין בחי' יעקב שהוא בחי' אמת לא ראה טיפת קרי מימיו והבן כי יש בו דרך עמוק וזה י"ל הרמז בפסו' צרור את המדינים היינו לצרור ולקשר הדינים בשורשם והכיתם אותם כי ידוע בכל בחי' דין וחסד נקרא הכאה ע"ד היחוד והבן וזהו והכיתם אותם היינו ע"י המתקה נכלל החסד בהם כי צוררים הם לכם בנכליהם וכו' על דבר פעור הוא לשון התגלות על דבר כזבי הוא לשון שקר ר"ל כי הוא דרך כלל שורש לכל הדינים חלילה וחס ופי' בנכליהם לשון כלי פי' שבאו בכלים של פעור ושל כזב לכן צריך להסיר מהם לבושיהם להתקרב לשורשם והבן או בנכליהם פי' לשון מחשבה כמו ויתנכלו אותו וכו' והוא ע"ד שאמר אא"ז זללה"ה ע"פ וירא פנחס ויקח רומח בידו שהבין זה מן מחשבותיו הטהורים וזהו כלל גדול לעובד ה' בקדושה והבן לכן לקח רומח ויהיה פי' המשך הפסוק צרור את המדינים לקרב אותם לשורשם ומנין אתה יודע זה ובא הכתוב לפרש כי צוררים פי' בעת שתראה כי צוררים הם בנכליהם היינו במחשבה אזי תבין כי מחשבת פיגול הוא והבא להורגך וכו' ונעשה בחי' האמת ככוונת הקטורת והבן זה מאוד:

עוד ירמוז ע"ד אשרי איש שישמע למצותיך ותורתך ודברך ישים על לבו: פי' כי הלב הוא מתאוה לתאוות הגשמיים והוא שאמר שיהיה התורה חביבה עליו אף שהלב מתאוה לדברים חיצונים ישבר תאוותו מחמת שהתורה צוה כך והתורה חביבה עליו יותר וזהו תורתך ישים על לבו היינו מושל על לבו כי התורה במדריגת למעלה מלבו והוא ג"כ מאמר חז"ל בשעה שהתורה חביבה עליה' פזר ואם לאו כנס וזה י"ל שמרומז בפסוק צרור את המדינים לשון דינים ומשפטי' היינו התורה תצרור ותקשור אותה בלבך ולא תאמר: והכיתם אותם ע"ד הכאה הוא כשאינו מגלה המוחין שלו אזי הוא חוזר ומכה תמיד במוחין וזהו שלא תגלה המוחין לפעמי' רק יהיה צרור וחתום בלבך כי צוררי' הם לכם היינו אף שנראה שהם צרורי' וקשורים לכם הוא בנכליה' ע"י מחשבותם אשר נכלו לכם על דבר פעור היינו התגלות כנ"ל כדי להתגדל ועל דבר כזבי הוא לשון כזבים ושקרים כנ"ל רק אם תראה שהתורה חביבה עליה' באמת אז פזר והבן:

תולע משפחת התולעי: הנה בכאן יש שינוי מבכל המשפחות שבכולם כתיב בלמד לראובן לשמעון וכאן בלא למד הלא דבר הוא כי לית מלה או אות באורייתא וכו': עוד יש בכאן שינוי בתורה כי תלע כתיב חסר וא"ו ותולעי כתיב מלא בוא"ו ובוודאי יש דברי' בגו: וי"ל בזה בדרך רמז ע"ד שכתוב במ"א על מה שאומרי' נותן התורה לשון הווה והלא התורה כבר ניתנה בסיני ומהראוי לומר נתן התורה לשון עבר ותירץ המ"א משום דבכל יום ובכל עת הקב"ה ממציא חידושי' בתורה ולכך אומרי' נותן לשון הווה שהוא דבר ההוה תמיד ע"כ ע"ש וזה י"ל שהרמז כאן כי תלע בלא וא"ו גימ' נתן ובוא"ו גימ' נותן והוא שרומז תלע אף שכבר נתן התורה עכ"ז משפחת התולעי היינו שנתרבה ונפרה תמיד חידושי התורה ולכך נעשה תולע בוא"ו שהוא נותן לשון הווה והבן:

יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבוא לפניה': י"ל בזה להבין מה שהזכיר בכאן דווקא אלהי הרוחות לכל בשר מה שלא אמר כן בשום מקו' והיה די לומר יפקוד ה' איש על העדה וי"ל בזה דהוצרך היה לומר זה כאן דהנה תפלת מרע"ה היה כאן שלא תהיה עדת ישראל כצאן אשר אין להם רועה והיינו שיהיה להם ראש ומנהיג כדי שידבקו בו והוא ינהלם וידריכם בדרך ישרה ושיוכל להעלות נשמותיהן בעת הצורך והנה ידוע ראשי הדור הם לפי הדור ולפי שורש נשמותיהן כן שולח השם ב"ה היודע שורש נשמות של כל ישראל תמיד בכל דור ודור ראש ומנהיג להם כפי אותו הדור וכפי מה שצריך אותו הדור בכדי שיוכל הראש הצדיק להעלות כל בני דורו לשורשן ולקרבן לפני ה' ולכך א"א שיתמנה ראש על הדור ע"י אדם כ"א ע"י השם ב"ה שהוא מקור המקורות ונשמה לכל הנשמות ויודע שורש נשמות של כל

דור ודור כן הוא שולח ראש ומנהיג להם לפי מה שצריכין וזה י"ל שרימז יפקוד ה' שאתה אלהי הרוחות לכל בשר היינו אלהים על כל הרוחות והנשמות של כל בשר ולכך לך נאה לפקוד איש על העדה גם יפקוד הוא לשון חיבור כמו דם מפקיד פקיד והיינו שהתפלל שיחבר ה' הרוחות והנשמות לכל בשר כ"א לשורשו איש על העדה היינו על ידו יעלו ויתיחדו הרוחות והנשמות של כל בשר לשורשם ולכך אתה ה' צריך לפקוד ולמנות האיש הזה לפי הדור: איש על העדה היינו לא כמו שאמרו ישראל בימי שמואל הנביא תנה לנו מלך שיהיה המלך בידם רק איש על העדה שהוא יהיה עליון על העדה שכל נשמות ישראל יהיה דבוקים בו והוא יהיה כלל כל נשמות של ישראל שבאותו הדור כדי שעל ידו יוכלו לעלות ולדבק בשורשם והוא שרימז רש"י בצחות לשונו אמר לפניו רבונו ש"ע גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד היינו הדעת של כ"א ואחד שהוא לפי שורש נשמתו ואינם דומין זה לזה לכך מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כ"א ואחד לפי דעתו היינו כנ"ל שיהיה המנהיג כלל דעת של כל ישראל ויהיו הכל כלולים בו כ"א לפי דעתו אשר יצא לפניהם היינו בתחלה יצא הוא מן הכוחות הרע ואשר יבוא לפניה' היינו קודם להם יקשט עצמו לצאת מן הקליפה ולבוא אל הקדושה ואחר כך אשר יוציאם מן הקליפה ואשר יביאם אל הקדושה והבן:

מטות

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר וכו' כבר צווחו בי' קמאי כי זה הלשון לא מצינו בכל התורה כולה וי"ל בזה דהענין ידוע כי הוא"ו של שם הוי"ה ב"ה הוא בשם מטה נקרא והוא מבואר בז"ח פ' ויצא כי אצל יעקב היה נקרא בשם מקל ואצל משה בשם מטה ויש בו' הנ"ל שני ווי"ן והשניה נקראת בשם ו' זעירא וראשי המטות היינו היודי"ן שעל הווי"ן:

עוד ירמוז בזה ע"ד הידוע מן אא"ז זללה"ה תלת אבהן הם תלת דיינין פי' כי אברהם מטה כלפי חסד ויצחק כלפי דין ויעקב בחיר שבאבות הוא המכריע וממוצע בין חסד ודין ונעשה בחי' רחמים וזה י"ל שמרמז הפסוק וידבר משה אל ראשי המטות היינו רישי דעמא שהם דיינים זהו המטות שהם מטין ומכריעין כנ"ל: לבני ישראל לאמר היינו שיראו שיהיו דונים דין אמת לאמתו ויהיו מטין באמת ובזה גורם לשכינה שתשרה בישראל ובא רב טוב ושפע לבית ישראל ע"ד דאיתא בטלי דייני בטלי גזירפטי' והוא לבני ישראל לאמר אמירה הוא רכה ובחי' חסד והיינו שנמשך על ידיהם לישראל רב טוב וחסד והבן:

עוד י"ל וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר: דהנה מרע"ה היה רוצה לאמר כאן סתרי תורה ע"ד הידוע רזי וסודות נדר ושבועה והיה ירא לנפשו לאומרם לכל המון עם כי לא כל הרוצה ליטול את השם וכו' וידוע מה שכתוב בזו"הק ווי אי אמינא ווי אי לא אמינא דלא ייבדון מרגליתא טבא מבנייהו ולכך וידבר משה אל ראשי עם בני ישראל המטות לבני ישראל היינו שהם מטים עצמם רק אל הצורך לבני ישראל והם הם זכי הדעת ושלימי הנפש ולהם גילה מצפוני סתרי התו"הק התלוים בזה הפרשה והמש"י:

החלצו מאתכם אנשים לצבא ויצבאו על מדין וכו' לתת נקמת ה' במדין י"ל בזה בדרך רמז ע"ד ששמעתי ממחותני הרב הוותיק המנוח מוהר"נ הרידנקיר ז"ל על פסוק ואיש לא יעלה עמך בכל ההר ההוא היינו כשאדם רוצה לעבוד ה' באמת ובתמימות אזי צריך לחשוב ולדמות בעצמו כאלו הוא בעצמו יחידי בעולם ולא יהיה לו שום פניה משום אדם ועפ"ז אמרתי וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש והבן וזהו ג"כ הפי' במקום שאין אנשים השתדל להיות איש היינו שתשתדל להיות תמיד כמו במקום שאין אנשים וזה י"ל שמרומז ג"כ בפסוק כאן החלצו לשון הסרה היינו שתסירו מאתכם אנשים כמו ואיש אל יעלה עמך רק ללחום מלחמת ה' במדין ולא לשום דבר אנושית ח"ו רק לתת נקמת ה' במדין והבן:

עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידינו ולא נפקד ממנו איש וכו': איתא במדרש ולא נפקד ממנו איש בעבירה ע"כ והנה לכאורה הוא דברי נביאות וגם האיך הוא מקושר עם הקודם נשאו את ראש וכו' ולא נפקד בעבירה גם צריך להבין מלת אשר בידינו שאין לו שחר כלל וי"ל בזה לפע"ד בדרך רמז דהנה ידוע כי כל העולם בכלל הוא אדם שלם והיינו שיש ראשי העדה שהם בעלי מוחין שכליים ויש עיני העדה היינו שמשגיחין בעסקי הציבור ובתקנתם ויש ידי העדה היינו בעלי מצות וג"ח ויש רגלי העדה היינו בעלי אמונה שאין לה' אלא אמונה והנה כשהולכיו כולם אחרי הראש ועושין הכל בחכמה ע"פ ראשי העדה ומקושרין זה בזה ואזי נקרא והיה מחניך קדוש היינו כנ"ל שכל האברים הם קדושים וחכמה שורה עליהם ואז ולא יראה בך ערות דבר היינו שלא יפגע בכם שום עבירה כשהם מקושרי' זה בזה כנ"ל והולכין כולם אחר הראש והראש דבוק ג"כ בלמעלה ממנו שנקרא ג"כ ראש שהיא השכינ' כביכול כמ"ש הרב המגיד מוה' דוב בער ז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש פי' מתוך כובד שבראש שהיא גלות השכינה כביכול ועוד למעלה אית רישא דכל רישין ורישא דלא אתיידע עד א"ס ב"ה וכשהם דבוקים ומקושרים זה בזה אז נקרא אדם שלם ושם השכינה שורה וע"כ כל בי' עשרה שכינתא שריא כי יש שם ז' ימי הבנין ותלת מוחין ואזי נקרא

אדם שלם וזהו שאמר בגמרא עבר אדם עבירה א' אוי לו שהכריע עצמו ואת כל העולם לכף חוב עשה אדם מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות והוא ע"ד שפרשתי כי כשהם דבוקים ומקושרי' זה בזה אזי כשאחד עושה מצוה יש עליה לכאו"א עד למעלה למעלה עד א"ס ב"ה אבל כשעושה עבירה א' הוא להיפוך גורם ירידה לכולם עד נוקבא דת"ר וזהו שאו שערים ראשיכם כי הנה ד"מ למלך ב"ו שהוא גשמי נכנסין אצלו דרך שער הגשמי אבל ממהקב"בה שהוא השכל הנעלם הרוחני בוודאי השער שנכנסין בו למלך הוא ג"כ רוחני והיינו השכל של כ"א הוא השער שע"י השכל נכנסין למלך וזהו שאו שערים ראשיכם היינו כשמדריגת תחתונות מתחילין ליכנס דרך שער השכל כנ"ל אז מתנשאין ג"כ ראשיכם כי הם דבוקים ומקושרים זה בזה כנ"ל ואז והנשאו פתחי עולם שנפתחין כל האוצרות ויורד כל ההשפעות ורב טוב לישראל ויבוא מלך הכבוד מי זה מלך ה' וכו' ה' גבור מלחמה כי ידוע שהקב"ה דרכו תמיד להיטיב ולהשפיע טובה ובפרט לישראל עמו אשר בחר בהם אך מצד המקבלים כשהם ח"ו אינם זכאין אזי פועלים במעשיה' מקטריגים שאינם מניחים השפע לבוא אליהם אבל כשהם דבוקים ומקושרים זה בזה כנ"ל אז נקרא ה' גבור מלחמה היינו שנלחם עמהם בע"כ ומשבר כל המקטריגים וכל המעכבים את השפע וכל זה כשהם מקושרין זה בזה ואזי נקרא והיה מחניך קדוש כי הכל ילכו אחרי הראש ואז ולא יראה בך ערות דבר היינו בוודאי לא יבואו לידי עבירה ח"ו וזהו וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל היינו ראשי העדה שמכריעין ומטין את ישראל לכף זכות או להיפוך ח"ו וגם לבני ישראל לאמר היינו שגם הם מכריעין ג"כ כ"א עצמו ואת כל העולם כנ"ל וזהו י"ל ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש היינו נשאו והעלו השכינה כביכול שנקראת ראש עד א"ס ב"ה כנ"ל ע"י שהיו דבוקים ומקושרים זה בזה ונקראים אנשי המלחמה היינו שנלחמו עם כל המקטריגים כנ"ל ומתדבקים בראש: אשר בידינו פי' ברשותינו שלא הנחנו לשום אחד להפרד עצמו ח"ו ולילך חוץ מן השיטה רק כולנו אנחנו דבוקים זה בזה עד הראש למעלה למעלה עד א"ס ובוודאי לא נפקד ממנו איש בעבירה כנ"ל כשיהיה מחניך קדוש אז ולא יראה בך ערות דבר והמש"י:

אם תעברו חלוצים והייתם נקיים מה' ומישראל: יש בזה דברים נוראים דברים מוסתרים אשר הראני ה' בזה ולא נתנו ליאמר ולכתוב אך ארמוז מעט מה שחנני ה' בזה ברחמיו ובר"ח ע"פ שאמרתי על המשנה חומר בקודש כנ"ל שמטבילין כלים בתוך כלים היינו נשמות קדושות של ישראל נעשו בחי' מקוה טהרה זה לזה וכל נשמה נטהר בנשמה שלמעלה ממנה כשדבוקה בה וכך נתעלו ונטהרו כל הנשמות אחד בחבירו עד א"ס

ב"ה וע"כ נאמר באברהם והשענו תחת העץ ואיתא בזו"הק שהיה בדיק לון בעינא דמיא והיינו כי אברהם היה ראש לכל הנשמות וע"כ היה מדכי גוברין ע"ד ואת הנפש אשר עשו בחרן כדאיתא בזו"הק ע"ש ולו עצמו היה הקב"ה מקוה טהרה כנ"ל שכל אחד נטהר זה בזה עד א"ס ב"ה והוא היה ראש לכל הנשמות והיה בחי' מקוה טהרה לכל ישראל והיה מדתו מדת חסד שהוא בחי' מים ורמז והשענו תחת העץ כי עץ גימ' כסף שהוא בחי' חסד והוא שרימז שהיה בדיק לון בעינא דמיא כנ"ל שהיה בחי' מקוה טהרה לכל הכא אצלו וכמו שאמרתי על פסוק מקוה ישראל ה' שאלו ג' הם בתי' א' שמטהרים כנ"ל ע"ש והנה בני גד ובני ראובן היו רוצים להפריד עצמם מחיבור ודביקות עם ישראל והוא שאמר להם מרע"ה אם תעברו חלוצים ולא תפרדו עצמיכם מישראל רק תהיו דבוקים ונאגדים אחד באחד יהיה לכם מעלה גדולה והיית' נקיים שתטהרו ומפרש ממי מה' ומישראל מן ה' וגם מן נשמה קדושה שהוא בחי' ישראל והמש"י:

מסעי

ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם ואלה מסעיהם למוצאיהם רבו בזה הספיקות א' בראשונה נאמר מוצאיהם למסעיהם ואח"כ נאמר בהיפוך ב' ויכתוב משה וכו' נאמר ע"פ ה' ואח"כ לא נאמ' ע"פ ה' אך דע ששמעתי בשם אא"ז זללה"ה כי כל המסעות היו מ"ב והם אצל כל אדם מיום הולדו עד שובו אל עולמו ולהבין זה כי מיום הלידה והוצאתו מרחם אמו הוא בחי' יציאת מצרים כנודע ואח"כ נוסע ממסע למסע עד בואו לארץ החיים העליונה וכמ"ש ע"פ ה' יחנו וע"פ ה' יסעו כי הוא בחי' גדלות וקטנות ע"ש בפ' הנ"ל וגם שמעתי מאיש אחד מיוחד שהמ"ב מסעות הוא בחי' הספירה משם מ"ב מלילה ראשונה של פסח עד חג השבועות שהוא השלימות בקבלת התורה ואע"פ שהם מ"ט יום כל שבוע היא בחי' א' הכוללת כידוע ושורשם הם מ"ב והם מרומזי' נגד מ"ב מסעות הנכתבים פה ובוודאי נכתבו המסעות בתורה להורות הדרך הישר לאיש הישראלי לידע הדרך אשר ילך בו כל ימי חייו ליסע ממסע למסע וידוע שכל המסעות הם בחי' קדושים וטהורים כמו ששמעתי מן אא"ז זללה"ה בשם ספר ברית מנוחה קברות התאוה הוא בחי' החכמה כי שם קברו את העם המתאוים פי' מי שבא למדת חכמה אזי בטל ממנו כל התאוות מרוב דבקותו בו יתב' ומזה נבין לכל המסעות שבוודאי הם בחי' קדושות ומעלות רמות וכן ג"כ תבערה בוודאי הוא בחי' קדושה אך הם כאשר באו למקומות הללו נשתנה הדבר ע"י מעשיהם ונהפך להם ללא טובה ר"ל כמו שמפורש בתורה קברות התאוה וכן שאר מסעות כי שם קברו כפשוטן וכן בתבערה כי בערה בם

אש ה' ואם היו נוסעים ובאים למסעות הנ"ל ולא ישנו אותם במעשיהם בוודאי היה מאיר להם כל מסע ומסע באור הגנוז בתוכו ודי בזה למבין והוא שאמר הכתוב אלה מסעי בני ישראל ויכתוב משה את מוצאיה' למסעיהם ע"פ ה' פי' משה כתב בתורה המסעות איך הם עומדים ברומו של עולם מתחלת יציאת האדם מרחם אמו עד בואו לארץ החיים העליונה כדי שידע האדם הדרך אשר ילך בה ע"פ ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם היינו האיך שינו אותם במעשיהם ללא טובים ולכך לא נאמר כאן ע"פ ה' והבן זה וה' יורני בדרך הישר והאמת לפניו אמן:

עוד ירמוז ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם ואלה מסעיהם למוצאיהם ע"ד ששמעתי מן הרב המוכיח מפולנאה שאמר בשם אחד מאנשים החכמים ע"פ עושי דברו לשמוע בקול דברו ע"ד שהיה אצל בית יוסף שברא בלימודו מלאך והיה מלמדו אחר כך ועפ"ז אמרתי לפרש הפסוק על כן יאמרו המושלים בואו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון ע"ש במקומו וזה י"ל הרמז גם כאן דהנה מסע נקרא דיבור ושתיקה נקראת עמידה כידוע והוא שאמר ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם היינו מקום מוצא הדיבור מהיכן נובע ואלה מסעיהם למוצאיהם היינו שנעשה אח"כ הדיבורים עצמם למוצא ונובע משם ע"ד הנ"ל והמשי"ב:

עוד ירמוז ע"ד הראשון אך אין מדרש בלא חידוש ע"ד אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו כי אין דבר רע יורד מן השמים רק הכל טוב וחסד אפי' כשיורד מדת גבורה מלעילא הוא ג"כ לרחם על ישראל וללהט צריהם וכשהמקבלים הם טובים אזי מקבלים הדבר כמו שיורד מן השמים לטובה ואם ח"ו להיפוך אז אפי' מדת החסד נתהפך לדין והחסד הוא לאוה"ע וזהו דאיתא בגמרא חסד לאומים חטאת הוא לישראל היינו לשון חסרון שהוא חסרון לישראל כי אם היו ישראל טובים אזי היה החסד להם והגבורה לאוה"ע ועפ"ז יובן מ"ש בזוה"ק כד הוה רשב"י חי הוה מקיום בו וארובות השמים נפתחו ולכאורה הא זה קללה שמזה היה מבול על הארץ אך דהאמת הוא דבמבול כתיב ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום ואח"כ ויהי המבול על הארץ ופי' רש"י ז"ל כשירדו הגשמים ירדו אם ישובו יהיו גשמי ברכה והם לא הטיבו דרכם ויהי המבול על הארץ שנהפך הגשמי ברכה למבול חלילה כי המקבלים הפכו אותו לרעה לכן בימי רשב"י ע"ה שהיה מגין על דורו והיו צדיקים הרבה בתוך הדור שהוא היה הפסוק הנ"ל בדורו לברכה וארובות השמים נפתחו וירד שפע ורחמים באור תורתו של רשב"י ע"ה וחבריו והארץ האירה מכבודם לעולמי עולמים וכד רשב"י מית אפי' הפסוק ויסכרו מעינות תהום רבה שהוא טובה נהפך זה על תורת רשב"י ע"ה שנסתם מעינות החכמה ולחכם יספיק הקיצור לכן

כל מוצא ה' הוא טוב וחסד והוא שמרמז הפסוק ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם היינו המוצא של המסעות האיך ירדו מן השמים ע"פ ה' היינו הוי"ה שורש החסד ואלה מסעיהם למוצאיהם היינו שאצלם נשתנה המוצא ומפרש הרעות שהה מוצאות אותם בענין המסעות והכל כפי בחי' המקבלים אם המקבלים הם טובים אזי מקבלים כל טוב וחסד משמי' כמו שיורד בחסד והבן:

עוד יש לבאר הטעם שלא נכתב ע"פ ה' בהתחלת הפסוק אלה מסעי בני ישראל ואצל ויכתוב משה נאמר ע"פ ה' דהנה ידוע ענין המסעות היו כפי הצורך להשם ב"ה מקור המקורות כדי לייחד יחודים בכל מקום ומקום לפי בחינתו אך ישראל לא ידעו מזה רק שצוה להם משה לנסוע ונסעו אך מרע"ה הוא היה יודע האמת כוונת השם ב"ה ולכך אצל אלה מסעי בני ישראל לא נכתב ע"פ ה' ואצל ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם נאמר ע"פ ה' היינו שמרע"ה היה יודע תוכן אמיתת כוונת הש"י בכל מסע ומסע וכל היחודים שנעשו בכל מקום ומקום וזהו על פי "פי מספר צ"א ע"ה שהוא יחוד הוי"ה ואדנ"י והבן:

עוד י"ל ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם ואלה מסעיהם למוצאיהם: יש להעיר בזה כפל הלשון ושינוי הלשון כנ"ל ויבואר ע"ד שאמרתי ע"פ מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל להבין השינוי תואר יעקב ישראל גם ענין אוהל ומשכן ויבואר ע"פ מה שקבלתי מרבותי ע"ה ע"פ מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ היינו שכל מצעדי גבר מאתו כוננו לאיזה סיבה אשר יחפוץ בדבר האדון ב"ה להוליכו בדרך ההוא כמו שיבואר אך האדם ודרכו יחפץ כי הוא חפץ בדרך זה לצורך עצמו ובאמת הכל הוא דרך הקב"ה וה' עשה שיחפוץ לילך בדרך זה לסיבה הצריך להאדון ב"ה והיינו שמפרש כי יפול לא יוטל היינו הנצוצין קדישין שנפלו ונטבעו בעמקי הקליפות לא יוטל לשון התנשאות כמו וינטלם וינשאם היינו לשון בתמיה לא יוטל איך אפשר שלא יתנשא ויתרומם לשורשו ומקורו כי לא יודח ממנו נדח מי כהחכם האדון ב"ה שולח רצון להצדיק לילך בדרך ההוא וע"י מחשבותיו הקדושים ועבודתו הקדושה הוא מעלה ומנשא הנצוצין קדישין לשורשם ומקורם: והנה ידוע יעקב הוא מדריגה קטנה וישראל הוא מעלה גדולה כמו שיבואר מהו שם ישראל וזהו שכתוב מה טובו אוהליך יעקב כי אוהל הוא דרך עראי והוא כינוי לנסיעה ממקום למקום והוא מתכנה ע"ד הצדיק שהוא טוב אף שהוא יעקב מדריגה קטנה והטעם משכנותיך היינו המשכן והקביעו' מקומו הוא מכונה בשם ישראל היינו מדריגה עליונה כדאיתא ישראל אותיות לי ראש והיינו כשישראל יש להם ראש ומנהיג שהוא בסוד הדעת והמחשבה והחכמה והם דבוקים בו

אז מכוני' בשם ישראל כלומר לי ראש היינו שיש להם ראש ומנהיג וגם הצדיק עצמו הוא מכונה בשם ישראל ע"ש לי ראש היינו שהוא מדובק תמיד למקור שהיא החכמה שהיא המקור וראש וחכמת אדם תאיר פניו ובאור פני מלך חיים גם החכמה תחיה בעליה נמצא כשדבוק לחכמה הוא דבוק למקור מים חיים הנובע תמיד בלי הפסק רק הולך ומתגבר תמיד והנה אחר דתכמה שריא ע"כ גם בינה שריא שם ע"ד שהן תרין ריעין דלא מתפרשין ולכך ראש היא אותיות אשר שהיא בסוד הבינה המאשרנו כידוע וע"ד הנאמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים כי בסוד הבינה ויובלא נפקו ממצרים כדאיתא בזו"הק וזהו שמרמז לי ראש וגם לי אשר היינו שהוא דבוק לחכמה ובינה והכל מרומז בשם ישראל: והוא שאמר מרע"ה ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כ"א ליראה וכו' להבין מלת ועתה והיינו כי אע"פ שמשה רבינו עליו השלום היה עניו מאוד מכל האדם עכ"ז הכיר והשיג איכות עצמו ומדריגה העליונה שהיה דבוק בו ואיך שהוא הראש ומנהיג של ישראל והוא שאמר ועתה בעת הזאת שאתם מכונים בשם ישראל היינו שיש לכם ראש ומנהיג כמוני הוא עת ליראה את ה' כי כעת היא מילתא זוטרת' ואם לא עכשיו אימתי וכן הוא בכל דור ודור לפי דור דורשיו ומנהיגיו כשיש להם ראש ומנהיג נקראים ישראל אותיות לי ראש כנ"ל: והוא שאמר שטובים הנסיעות והדרכים של הצדיק המכונים בשם אוהלים כי אורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור וכו' משכנותיך היינו המקום הקביעות שהוא דבוק בו הוא ישראל אותיות לי ראש היינו שדבוק לחכמה שהוא ראש ומקור מים חיים וכו' כי החכמה תחיה בעליה ובמקום שמחשבתו של אדם שם הוא כולו אף שבעצם אינו עומד במקום מחשבתו עכ"ז גופא בתר רישא גרירא וזהו שאמר כנחלים נטיו היינו כמו שהנחל נמשך ונתפשט ממעין הנובע אף שהוא חוץ ממעין הנובע עכ"ז הנחל דבוק למקור והמקור לנחל ולאחד יחשב ואין ביניהם הפרש כלל כיון שבראשו הוא מחובר למעין כן הוא ג"כ בענין נסיעה של הצדיק שהוא דבוק תמיד למקור אף שהוא לפעמים במדריגה קטנה המכונה בשם יעקב עכ"ז הוא טוב לטעם משכנותיך ישראל שהמשכן וקביעות שלו שהוא דבוק שם הוא ענף עליון הנקרא ישראל וכו' וממילא במקום שמחשבתו שם הוא כולו בסוד אחדות אחד ואין הפסק כלל: וזה י"ל שמרמז ג"כ הפסוק בקיצור נמרץ: ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיה' על פי ה' היינו ממקום מוצא ודביקות שלהם נמשך ונתפשט לכל מסע ומסע שלהם: ואלה מסעיהם למוצאיהם היינו לרמוז כל מסעיהם שהלכו בהם היו מחוברים ודבוקים להמוצא ומקור ושורש שלהם והכל הולך אל מקום אחד כמו הנחל הנמשך ממקור אף שכולו חוץ למקור אך שבראשו הוא מתאחד למקור כנ"ל והמש"י:

ויסעו ממרה ויבואו אלימה ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים ויחנו שם: יש לפרש בזה ע"ד רמז דהנה שמעתי מן אא"ז זללה"ה בשם ספר ברית מנוחה כשרואים איזה ת"ח שיצא חוץ מן השישה ועושה שלא כהוגן בוודאי שתה מן המים המרים ע"כ והנה להבין זה הוא ענין רב אך ע"פ פשוטו יש להבין זה כי בתורתינו הקדושה יש מים מתוקים ומים המרים וראיה שכל התנאים והאמוראי' וכל הצדיקים מימות מרע"ה ושיהיה עד שיבוא משיח כולם לומדי' מן התורה דרך ישכון אור לעבודת הבורא יתברך וכל האפיקורסים והמינים מביאין ראה מן התורה עצמה להיפוך ושיש ח"ו שתי רשויות כמו הרבה עניינים הנזכרים בגמרא מן הצדיקים ע"ש והיינו שיש בתורה מים המרים ג"כ ואותו שאינו לומד באמת אזי טועם טעם המרירות שיש בתורה ר"ל וכשנכנסין בזה הדרך השם יצילנו אז כבד הדבר מאוד לפטור עצמו מזה הדרך של שקר: והנה קבלתי אלים ר"ת יעקב אבינו לא מת והוא מרמז על בחי' אמת כי קושטא קאי ואינו בטל לעולם ולכך יעקב שהוא מדת אמת לא מת שהוא חי וקיים לעולם והוא שמרמז הפסוק ויסעו ממרה היינו שישראל הסיעו עצמם מן מים המרים שהוא דרך השקר: ויבואו אלימה כמו לאלים היינו לבחי' יעקב אבינו לא מת שהוא בחי' אמת וכשבאו לזה הדרך לטעום טעם מתיקות התורה אז ושם שתים עשרה עינות מים היינו שהיו י"ב שבטים והיו כ"א מוצא בתורה מעין נובע מקור חכמה איך לעבוד השם יתברך ברוך הוא כ"א לפי בחינתו ושבעים תמרים היינו וזכו לבחי' סוד גימ' שבעים והשיגו רזי התורה ויחנו שם ועל ידי זה היה להם חיות וקיום והבן:

סליק ספר במדבר

דברים

אלה הדברים אשר דבר משה וכו' בעבר הירדן במדבר בערבה וכו' ודי זהב: י"ל שמרמז מרע"ה בדברי תוכחות אלו ממש לדרוש והיינו בעבר הירדן ע"ד אבנא די מחת לצלמא הווית לטור רב כי ידוע עבירה גוררת עבירה ומצוה גוררת מצוה ושניהם מכונים בשם אבן כי המצוה כביכול נקראת אבן כמו אבן בוחן אבן שתיה נמצא בהעשיות המצוה בדביקות השכינה כביכול ומצוה גוררת מצוה עד אין קץ לאלפים ולרבבות: נמצא אבנא חדא הווית לטור רב של אבנים בריבוי המצות הגדולים הנמשכים ממצוה אחת וכן ח"ו בעשיות רע שהוא בחטא אבן נגף וצור מכשול ועבירה גוררת עבירה ונעשה ג"כ לטור רב בהצטרף ריבוי העבירות הנמשכים מעבירה אחת גם ידוע העושה עבירה קולה לו קטיגור אחד והוא המייסרו אח"כ ומבקש עליו דין ח"ו שהעוונות עצמם הם המריעים

לאדם והן הם הדינים השורים על האדם וזהו במדבר היינו מה שפוגם בדיבור: בערבה הוא ענין פגם ברית המעור שמכוון נגד ברית הלשון גם רומז בערבה לשון עירבוב וטירוף הדעת היינו שאין להם דעה להבדיל בין טוב ורע והולכים כשיכור לדעתו ושכלו מעורבב ומבולבל ואח"כ רימז התיקון לאלו לבן וחצרות ודי זהב היינו ענין ג' תיקוני החטא הידועים תשובה תפלה צדקה והיינו לבן הוא סוד תשובה ע"ד המדרש שכתב על הידעתם את לבן בן נחור היינו הידעתם את מי שמלבין עוונותיו והיינו תשובה ונחור היא גימ' אלהים אותיות חרון שמהם חרון אף בא לעולם והוא שאמר הידעתם את לבן בן נחור היינו שיש בתוך החרון דבר המלבין לעורר חסד והיינו תשובה שמלבין עונותיו ע"ד כשלג ילבינו: וחצירות היינו מעלה יותר מזה והוא תפלה כמ"ש חצרותיו בתהלה ולכך חצירות נקרא תפלה כי כמה וכמה חצירות יש בענין התפלה בעולמות העליונים זה למעלה מזה כידוע ודי זהב היינו צדקה שהוא עליונה מכולם בסוד היכל ה' כמ"ש אני בצדק אחזה פניך והצדקה מחבר צדק עם צדקה ונכנס בזה השער לה' צדיקים יבואו בו והמש"י והנה כששב בתשובה שלימה נסתלק ממנו היצה"ר כשרואה שאין לו מקום כאן והוא שמרמז וישב עשו לדרכו שעירה שביטל ממנו ומעליו כח הרע ויגרשהו וילך ויעקב נסע סכותה לשון הבטה והסתכלות כמו אבי יסכה ודרשו חז"ל ע"ש שהיתה סוכה ברוה"ק והיינו שמסתכל ורואה תמיד הש"י כנד עיניו כמ"ש שויתי ה' לנגדי תמיד ויוצא מחושך לאור שבא למדריגת אור החכמה והחכמה תאיר פניו ויבן לו בית היינו שבונה לעצמו נשמה קדושה חדשה כי בית היינו אשה ע"ד מימי לא קריתי לאשתי אשתי אלא ביתי ואשה היינו נשמה ע"ד הזה"ק אשה נאה דא נשמתא והיינו ע"י השתדלותו במעשים טובים יכול לבנות לעצמו נשמה קדושה גם בית רומז ליראה ע"ד חבל על דלית ליה דרתא וכו' והיינו שזוכה לבוא לבחי' יראה ע"י חכמה כי אם אין חכמה אין יראה וכו' והוא שמרמז ויבן גימ' חיים וגם גימ' חכם כי חיים נמשך מחכמה ע"ד החכמה תחיה בעליה וזהו ויכן ע"י חכמה בונה בית היינו יראה כנ"ל ולמקנהו עשה סוכות ע"ד הידוע אחר שקישט עצמו יראה לקשט אחרים לקרבן לקדושה והוא שמרמז ולמקנהו היינו למדריגה תחתונה שלו שהם בסוד מקנהו ג"כ עשה סוכות כמ"ש לשון הבטה והסתכלות שקירבן אל אור הקדושה העליונה ע"כ כשעשה כך וזהו כל מגמותיו כל ימיו וידוע במדה שאדם מודד מודדין לו כי כל מדה שאדם מתנהג בה מלמט' מעורר על עצמו כך מלמעל' וינהג עמו השם ב"ה ג"כ באותו המדה לכך קרא שם המקום היינו שממשיך שם המקום ב"ה כביכול ג"כ סוכות להיות מסתכל ומשגיח עליו תמיד בעינא

פקיחא לשומרו מכל דבר רע שבעולם גם סכות הוא לשון סכך היינו כביכול ב"ה וב"ש פורס סוכת שלום עליו להיות עליו למגן ולמחסה כאמא על בניה אמן כי"ר:

בעבר הירדן הואיל משה באר את התורה הזאת יש בכאן רמז על דברי חז"ל כל העוסק בתורה לשמה וכו' ולא עוד אלא שנעש' כמעין המתגב' וכו' ע"ש וזה י"ל שמרומז כאן בפסוק כי ידוע מי שלומד תורה לשמה הוא בחי' משה סוד הדעת גם לשמה הוא אותיות למשה והוא מובן מאליו כי אין אשה מגלית מסתורה אלא לבעלה ולכן היה נקרא משה איש האלקים וכן מי שעוסק בתורה לשמה נקרא בשם משה כמו משה שפיר קאמרת ע"ש בגמרא וזה י"ל הרמז בפסוק הואיל לשון התחלה: משה פי' כשמתחיל ללמוד התורה לשמה שהוא בחי' משה כנ"ל אזי נעשה בעל להתורה ואין אשה מגלת מסתורה אלא לבעלה ולכך זוכה באר את התורה הזאת היינו שנעשה כמעין המתגבר מים חיים דלא פסקין והבן ויש בזה רמזים אמיתים:

או י"ל בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה וכו': י"ל בזה בדרך רמז כי ידוע הירדן הוא הר דין וזה הבחי' מונע את הצדיק מלומר תורה שקשה לשעתו והבן והוא שאמר בעבר הירדן היינו כשעבר מאותו בחי' של הר דין אז הואיל משה כשהחכם המכונה בשם משה כמאמר חז"ל משה שפיר קאמרת כשהוא מתחיל לבאר ולפרש התורה אז באר את התורה היינו שנעשה לו התורה כבאר מים חיים הנובע תמיד והולך ומתגבר ומימיו לא פסיק לעלמין וכמאמרם ז"ל ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק גם י"ל הואיל לשון רצון כמו ויואל משה והיינו הואיל משה כשהעם רוצים במשה וחושקים לשמוע ולקבל ממנו אז באר את התורה לאמר היינו יכול לומר ולבאר את התורה ע"ד יותר משהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק אבל כשיש ח"ו מונע מצד המקבלים שאין שם מקבלים כראוי אז גם הנהר יחרב ויבש כידוע: עוד ירמוז ע"ד מאמ' חז"ל כשהחכ' יושב ודורש הקב"ה מוחל עונותיה' של ישראל שנאמ' תורת חכם מקור חיים היינו תורתו של חכם שאמר היא בחי' מקור מים חיים לטהר וללבן מכל טומאת חלאת עונם וזהו דייקא בתואר חכם שאומר בדורותיו כי חכם היינו שהוא בקו החכמ' שהוא שורש החסד והאהבה וממילא נכלל ג"כ יראה כי אם אין יראה אין חכמה וזהו שמרמז הפסוק בעבר הירדן הוא מורה על חכמה כי בעבר הוא אותיות ע"ב ר' היינו שם ע"ב ששורשו בחכמה ור' הוא ג"כ חכמה כמו ראשית חכמה וידוע שהירדן הוא הר דין היינו בינה שהוא הר שממנה דינין מתערין וזהו של אהבה ויראה והוא שאמר הואיל משה היינו כשמתחיל לדבר ד"ת בדורותיו אז באר את התורה היינו שנעשה תורתו בחי'

באר מים חיים לטהרם מכל טומאה אפי' מטומאה חמורה כגון זב וזבה שאין להם טהרה במקוה עכ"פ נטהרו במים חיים והמש"י:

ה' אלהיכם הרבה אתכם וכו' יוסף עליכם ככם וכו' כאשר דבר לכם: ואיתא בגמרא זו היא משלי והוא יברך אתכם כאשר דבר לכם והנה יש להעיר מה יתן ומה יוסיף ברכה באלף פעמים כמוהם כיון שמזכיר אח"כ ברכת ה' עליהם שהוא לא יסופר מרוב שהיא באין מספר ומדה ושיעור ומה תועלת שוב בברכתו שבירך משלו גם מה זה אלף פעמים משלו ולא יותר וי"ל בזה דרמז בברכתו זה משלי דבר גדול דהנה ידוע מ"ט שערי בינה נמסרו למשה ולא יותר והנה כוכב גימ' מ"ח גם ידוע אֶלֶף הוא בסוד אַלף כי כשכלה המנין באלף חוזר ומתחיל אַלף ב' נמצא חוזר לאַלף והוא שרימז מרע"ה והנכם היום ככוכבי השמים היינו שכולכם צדיקים ושלמי' כמ"ש ומצדיקי הרבים ככוכבים וה' יוסף עליכם ככם אלף' אל תקרי אֶלף אלא אַלף היינו שיוסיף אַלף לכוכב ויהיה מספר מ"ט והיינו שתזכו כולם למדריגתי להשיג מ"ט שערי בינה כמו שנמסרו לי ועתה מבואר היטיב זו משלי ויותר לא היה כח בידו לברך כי בעצמו לא השיג יותר כמאמר חז"ל על ותחסרהו מעט מאלהים ששער הנון לא נמסר למשה רבינו ע"ה והמש"י:

עוד י"ל ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם ודרשו רז"ל זו משלי וה' יברך אתכם כאשר דבר לכם ע"ש וצריך להבין זה מפני מה דווקא אלף פעמי' משלו ויש להבין זה בדרך רמז ע"פ דאית' בכוונת מוסף שבת על תיבת איה שמלכות עולה לג"ר דאמא וממילא נעשה בחי' אמא להוליד וא' דאיה הוא בחי' הדעת המוליד ע"כ וי"ל שלכך המלאכים שבאו לאברהם לבשר לו על בשורת הולדה רמזו איה שרה אשתך היינו להעלותה שמה בכדי להוליד בבחי' אמא: והנה ידוע משה היה סוד הדעת שהוא בחי' א' כנ"ל והוא שאמר ה' אלקי אבותיכ' יוסף עליכ' ככם אלף פעמי' אֶלף הוא בחי' אַלף והדעת המוליד שזהו משלו מבחי' משה וכשיהיה בכם זאת הבחי' אזי יברך אתכם כאשר דבר לכם לאבותיכם כי שם הולדה תמידית אשר אין לה קץ ותכלית והמש"י:

ואתחנן

ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר ה' אלהים אתה החילות להראות את עבדך וכו': יש להעיר בזה אומרו פעם שנית ה' אלהים אחר שאמר כבר ואתחנן אל ה' גם מהו לאמר וחז"ל דרשו מה שדרשו ולכאורה נרא' כי זה תפלה בפני עצמה ואתחנן אל ה' לאמר ה' אלהים ולהבין זה נבאר בראשונה בהפטרה נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם דברו על

לב ירושלים וכו' כי לקחה מאת ה' כפלים בכל חטאתיה וצריך להבין מה זה דברו על לב ירושלים האיך שייך לב בירושלים גם להבין כי לקחה כפלים מאת ה' והוא תמוה שהקב"ה ילקה ח"ו כפלים על העונות ויש להבין זה ע"פ ששמעתי ממארי אבא זקני זללה"ה כי המלך אשר בישראל הוא הלב של ישראל וביאר עפ"ז הפסוק איך אלך ושמע שאול והרגני ודיקדק אמאי היה ירא דווקא על ההליכה הלא ההליכה יכול להיות בשתיקה ויותר היה לו לומר איך אשיב ואחזיר אחר אשר אמשח אחר למלך ויהרגו שאול וביאר כי המלך הוא הלב של כלל ישראל והלב שומע פי' מבין מהו שאמר איך אלך ושמע שאול פי' כי הוא עדיין המלך של ישראל קודם משיחה לאחר ושמע פי' מבין למה אנכי הולך על מה ולמה והרגני אבל על החזרה לא היה ירא כי כבר יהיה דוד משוח למלך ולא יבין ולא ישמע כי בוודאי יעשה הדבר בהסתר ע"פ ואח"ז ראיתי בספר יצירה לב בנפש כמלך במלחמה נמצא הלב הוא המלך של הגוף והאברים ובוודאי אין דרך צבא המלך לעשות שום דבר בלתי ידיעתו ומזה יבין האדם כי כן דרך כל האברים להתנהג ע"פ הלב ובו כח רוח חיים המתנועע לכל הגוף ובלעדו לא ירים איש את ידו ואת רגלו כי הוא החיות של כל האברים והנה ראיתי בספר ראשית חכמה כי הלב מכונה בשם ירושלים כי הוא באמצע הגוף כמו ירושלים באמצע העולם והוא שאמר התנא לב טוב ואמר רואה אני את דבריו שבכלל דבריו דבריכם כי הוא שורש לכל אברי הגוף והוא בחי' ירושלים ורוח החיים אשר בו הוא המלך היושב על הכסא וזהו אי רישי דעמא טב כולא טב כי אז מתנהגי' אחריו כל האברים כגדודים אחר המלך ולהבין מה זה לב טוב ומהו הטוב השייך ללב כי בכל דבר לפי ערכו טובו ד"מ במשקה הוא הטוב כשמתוק לחיך ובמלבוש הטוב שלו הוא דרך אחר היינו הצבע כמו שחור או לבן או מתוקן כתקונה ובלב מהו הטוב שלו והשלימות בוודאי הוא לב נשבר הוא הטוב והשלימות שבלב כמו אשכון את דכא וכו' וכמו זבחי אלהים רוח נשברה וההיפוך גובה הלב כי תועבת ה' כל גבה לב והלב נברא להיות שוכן בו הקב"ה כדאיתא ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ממש וזכאה הוא מאן דעביד לי' דירה נאה בלבו נמצא נברא הלב להיות משכן להקב"ה והקב"ה אינו שורה כ"א בלב נשבר ונדכה לכן שלימות הלב הוא להיות נשבר בקרבו ואז כשיש בו שלימות הוא מכונה בשם ירושלים עיר הקודש יקרא לה ומלכה בתוכה לאפוקי חלילה כשיש בו גובה לב אזי יקרא בשם רום: וזהו י"ל שרימז הנביא בצחות לשונו דברו על לב שיהיה ירושלים וכשהיה הלב ירושלים אז מלכה הוא הרוח הנשבר בתוכו צדיק ונושע לעמו הם האברים מיד המצירי' דהיינו היצ"הר חלילה ויתנהגו אחריו כצבא אחר המלך ולא יתפזרו אנה ואנה להיות איש כל הישר בעיניו יעשה כצאן אשר

אין להם רועה כי רועה נאמן יש להם מלכם בקרבם וזהו כי מלאה צבאה ועי"ז זוכה כי נרצה עוונה כי זבחי אלהים רוח נשברה יותר מכל הקרבנות: או יאמר כי נרצה עונה ע"ד דאיתא בש"ס השב מאהבה זדונות נעשו לו כזכיות וזה כי נרצה לשון רצון נעשה מהעון: כי לקחה מיד ה' כפלים וכו' כי השב מאהבה תמיד לבו נשבר בקרבו ובוער בו אהבת בוראו כי אהבה ויראה הפנימים הם תרין ריעין דלא מתפרשין ונעשה לו מעונות זכיות: וזהו כי לקחה מיד ה' כפלים בעד העונות ובעד הזכיות ועתה נבוא לבאר הפסיק שהתחלנו בו כי דבר זה שמעתי ממארי אבא זקני זללה"ה כשיש צדיק בעולם אזי מייחד כל דברי העולם הגשמיים הן העובדות הן הדיבורים וזהו שהתפלל מרע"ה ולמה תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה רק יהיה להם רועה מייחד "וצאן הם יחודים והבן והנה שורש מלכות בית דוד הוא כי דוד הוא שורש מלכות כביכול אשר בכל משלה ובלעדו לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל דבר קטן וגדול כדאיתא בשם אא"ז זללה"ה על דרוש חז"ל לא גלו ישראל עד שכפרו בה' ובמלכות בית דוד ולא יגאל אותם עד שיחזורו לה' ולדודמלכם ע"ד הפסוק אין לנו חלק בדוד וכו': איש לאוהליו ואיתא א"ת לאוהליו אלא לאלוהיו ובעת הגאולה נאמר ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם וביאר הוא ז"ל כי ענין מלכות בית דוד הוא כל דבר קטן וגדול שאדם עושה אפילו השטת יד לכיסו ליקח ממנו שני פרוטות ולא עלה בידו אלא א' נקרא מלכות בית דוד פי' להבין שהוא מלכות אשר בכל משלה ומעורר אותו ע"י יסורים אלו לשוב לבוראו ב"ה כמאמרם ז"ל ה"ד יסורים וכו' ודפח"ח ויש להבין יותר כי כל הדברים נתהוו ממנו יתב' לכן נקרא בשם הוי"ה ב"ה שהוא מהוה כל ההוית וזהו ובקשו את ה' אלהיהם כי כל טבעות שהם בחי' אלהים שהוא מספר הטבע הם מהוי"ה ב"ה אשר הוא מהוה כל הוויות את זאת יבקשו ישראל ואת דוד מלכם פי' שיהיה ממש דוד מלכם מד' עד ו' ועד ד' והבן והוא שאמר מרע"ה ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר הוי"ה אלהים היינו שזהו התפלה עצמה שיהיה כמו בעת הגאולה ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם וזהו ע"י כניסת משה לארץ ואז היה ירושלים וארץ ישראל ירושת עולם ולא היה גלו יישראל כידוע זה והמש"י ה' יקבך נדחי עמו ישראל ויקוים בנו מקרא שכתוב ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם אמן: **עוד** ירמוז ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר דהנה לא כל העיתים שוות ולא כל הרגעים שוים והצדיק שהוא יסוד עולם השם ב"ה שולח במחשבתו מה שצריך לומר בעת וברגע ההוא ועיין מענין הזה על פסוק ואבוא היום אל העין ומה שאמרתי שם ובזה תבין הרמז בכאן ואתחנן אל ה' שזה היה תפלת משה העניו והשפל בעת ההוא לאמר שאוכל לומר לפום שעתא לפי מה שצריך ברגע ההוא והמש"י:

ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום י"ל בזה בדרך רמז ע"פ הידוע בק"ש יש רמ"ח תיבין כשמצרפין ה' אלהיכם אמת ובזה מחיים רמ"ח אברים של אדם בכל יום וזה י"ל שמרומז בפסוק ואתם אותיות אמת הדבקים בה' אלהיכם היינו כשתדבקו תיבת אמת אל ה' אלהיכם ובזה יושלם רמ"ח תיבין דק"ש ומזה יומשך לכם חיים כולכם: היום היינו בכל יום ויום צריך לומר כן והבן:

עוד ירמוז כידוע ה' אחד וישראל הם אחד כמ"ש ומי כעמך ישראל גוי אחד וכו' ולכך הם דבוקים בהש"י כי נאה לאחד לדבק באחד ואימתי הוא כשישראל הם אגודים ודבוקים יחד באחדות גמור אז לאחד יחשבו ושורה עליהם השם ב"ה שהוא אחד אבל כשחלילה חלק לבם ונפרדים זה מזה א"א להם להיות דבוקים באחד ואין השם שורה עליהם ח"ו ושורה חלילה אל זר עליהם כמ"ש על כי אין אלוה בקרבי מצאוני הרעות האלה אזי נחשבים לבחי' מיתה שהוא בחי' סמא"ל וזה י"ל הרמז בפסוק ואתם הדביקים היינו כשתהיו דבוקים ונאחדים זה בזה אז בה' אלהיכם היינו בוודאי דבוקים בה' אחד באחד ושורה עליהם השם ב"ה חי לכל החיים וזהו חיים כולכם אבל להיפוך ח"ו נחשבים כמתים כנ"ל אבל כשהם באחדות אחד אז נאה לאחד לדבק באחד ושורה עליהם ה' אחד אמן:

ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החוקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה ואיתא בבעה"טו האלה ואמרו רק עם ר"ת ערוה וס"ת מקוה וזהו רק מיעוט הוא היינו בחי' טהרת מקוה מן ערוה הוא רק בישראל וי"ל עד"ז רמז בפסוק ע"ד שאמרתי על המשנה חומר בקודש שמטבילין כלים בתוך כלים כי כלים היינו נשמות ישראל וכשדבוקים ונאחדים זה בזה אזי נטהרו נשמה א' בנשמה שלמעלה ממנו עד א"ס ב"ה וכמו שאמרתי מקוה ישראל ה' שאלו הם בבחי' א' מקוה הוא מטהר ומי שהוא בבחי' ישראל הוא מטהר ג"כ נשמות וה' הוא מקור הטהרה והנה ידוע מקוה הוא בחי' תשובה שהוא סוד אמא עילאה ע"ד תבוא אמו ותקנת את בנה והוא סוד הבינה ומי שהוא בחי' ישראל הוא בחי' מקוה כנ"ל ואז הוא סוד הבינה וממילא ג"כ בחי' חכמה כי חו"ב הם תרין ריעין דלא מתפרשין והוא שמרמז ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם היינו בחי' חכמה ובינה והיינו ע"י האלה ואמרו רק עם שהוא ס"ת מקוה כבע"הטו וע"י שישראל יש להם ג"כ בחי' מקוה והוא בחי' חכמה ובינה והוא שאמר ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה רק היא מיעוט כבעה"טו והיינו רק בישראל הם חכם ונבון שיש להם חכמה ובינה ע"י שהם בחי' מקוה כנ"ל והבן:

ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת י"ל בזה בדרך רמז ע"ד אור זרוע לצדיק פי' כי הקב"ה לוקח אור מעצמותו ב"ה וב"ש וזורע אותו אור בעולם ונצמח מזה צדיק בעולם כמו אברהם היה בחי' אור בוקר אור לבן יצחק היה בחי' אור אדום וכן יעקב ומשה ואהרן יוסף ודהמע"ה ושאר צדיקים וחכמים ונבונים שבכל דור ודור דהיינו משה היה בחי' אור של כל התורה ולכן נתגלה כל התורה על ידו וכן יש צדיקים שהם בחי' אור א' של מצוה א' הכולל כל התרי"ג והוא שאמר אביך במאי זהיר טפי בציצית ולכן בא צדיק לעולם ומאיר לעולם כ"א לפי בחינתו ולפי האור שנברא משם בתורה או במצות צדקה או במצות הכנסת אורחים או מזהיר ומשבר מן העולם עבירות ומדות כגון גאוה הכלול בלאו לא יהיה לך אלקים אחרים וכו' וזה י"ל שמרמז הפסוק ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים פי' החוקים והמשפטים הם בעצמם הצדיקים והצדיקים הם חוקים ומשפטים ודי למבין וזמש"ל שנת עצת ה' היא תק"ם לפ"ק:

אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו: י"ל בזה בדרך רמז ע"ד שאמרתי על פסוק הוא תהלתך והוא אלהיך כי כשאדם רוצה לומר ברוך אתה ה' כשאומר ברוך קודם שמזכיר השם הוי"ה ב"ה בוודאי המבין יבין שהוא אומר להוי"ה ב"ה כי במחשבה הוא ג"כ מחשב להוי"ה קודם שאומר ברוך אף שאינו אומר עדיין בפיו ה' וכן קודם אתה וקשה למה אומר אח"כ אתה ה' ויש להבין זה ע"פ משל למלך שיש לו שרים רבים ונכבדים זה מזה ומה גדולתם חשיבותם היא גדולתם ומהו חשיבותם זה שמקורב יותר למלך ומי הוא היותר מקורב למלך זה שהמלך אוהב אותו ביותר מחבירו ומהו אהבתו שאוהב המלך אותו מפני חכמתו שהוא יותר חכם מחבירו ומהו חכמתו שמכיר יותר גדולת המלך ומפני שמכיר יותר גדולת המל' לכן הוא אוהב יותר את המל' וירא ממנו ובוש מלפניו לעבור את רצונו כי הוא מכיר ביותר חשיבות המלך היאך הוא מלא כל הארץ כבודו ובלעדו לא ירים איש את ידו ואת רגלו והוא מהוה את כולם ומחיה את כולם ומלכותו בכל משלה ולכן רוצה השר הזה להגדיל ולרומם בעיני כל גדלות המל' שיכירו גם הם גדלו וטובו אשר מלא עולם ולכן המלך החכם היודע לבו ומחשבתו הטובה ורצונו הזכה הוא מקרב אותו יותר ואוהב אותו אהבה נאמנה כמו אברהם אוהבי ולכן כשבא לפעמים אדם אחד לשאול איזה דבר מן המלך הדר' הישר הוא לסדר מקודם שבחו ואח"כ ישאל את צרכיו והנמשל מובן מאליו וכשאדם חכם בא לפני המלך ומתחיל בשבחו הוא מחשב במלך בראש התיבה של השבח שמתחיל לדבר דהיינו כשמתחיל יתעלה ויתרומם ויתגדל קודם שמזכיר שם המלך ועצמותו של מלך הפקחים החכמים העומדים בבתי גוואי בהיכלי המלך העליונים ומקורבים למל' הם

מבינים בוודאי קודם שמזכיר שם המל' ועצמותו שהוא משבח בוודאי להמל' העומד נגדו כי מי הוא הכסיל ההולך בחושך לשבח לפני המל' זולתו הלא יחייב א"ע לחתו' את ראשו אך אותם שהם רחוקים מן המל' העומדים בחצרות ובבתי בראי והעבדים הרחוקים מן המל' מפני שאין שכלם בריא וחזק הם אינם מבינים זה רק כשאומר עצמותו נוכח המלך ומזכיר שמו הגדול אזי כולם יודעים ששבחו מגיע למל' עצמו ועומדים כולם באימה ברתת ובזיעה לשמוע שבחו ולהודות על דבריו אם נכוחים יהיו לפני המל' וזהו בעמדם ישראל בעמידה תרפינה כנפיהם לשמוע הדבור וכן הוא הנמשל כשאומר ברוך במחשבתו היא הוי"ה יהיה ברוך אך אתה ה' הוא להעלות אותן העולמות השפלים הרחוקים מן המל' אזי כשאומר אתה שהוא עצמותו של מלך ואח"כ אומר הוי"ה כולם נתמלאו אימה ותענוג ויראה ופחד ושומעין קול המשבח ונתעלו כולם על ידו: וזהו הרמז הוא אלהיך והוא תהלתך כי ההתחלה שהוא ברוך ועדיין נסתר שאינו מזכיר עדיין עצמותו לנוכח שהוא אמה ג"כ אלהיך היינו שם אלהותך כנ"ל והוא ג"כ תהלתך: וזהו אתה הראת לדעת פי' מלת אתה הוא להראות לדעת כל העולמות התחתונים שנבראו בכ"ב אתוון בשם אלהים אפילו כל הטבעים כולם ידעו שה' הוא אלהים פי' שהוי"ה ב"ה מלא כל הארץ כבודו וע"י נתהוו כל הטבעים שהם בחינת אלהים שמלא כל הארץ כבודו ועי"ז מחיה את כולם ומעלה אותם לשורשם הוי"ה ב"ה אין עוד מלבדו והבן:

ותחת כי אהב את אבותיך ויבחר בזרעו אחריו ויוציאך בפניו: י"ל לפענ"ד כאן בדרך רמז ע"פ דאיתא בזוה"ק בטש טולא דר' פנחס בן יאיר בעיני' דר' אבא וכו' ע"ש שהיה ר' אבא אומר תורה משמו במקום שהיה ר' פנחס אומר ואזי נראה עליו הפנים והצל של ר' פנחס ממש וזה י"ל שמרומז בפסוק ותחת היינו מקום כמו בלתי כרע תחת אסיר שפירושו מקום כי אהב את אבותיך היינו שהיה מכונה בשם אב כי היה שם הולדה בדברי תורה ויבחר בזרעו אחריו היינו כשזרעו אחריו או תלמידו שג"כ מכונה בשם זרעו אומרים ד"ת באותו מקום משמו אזי ויוציאך בפניו היינו שהוא ממציא אותך בפניו של האומר משמך ממש נראה הפנים שלך עליו כנ"ל והבן:

או י"ל ותחת כי אהב את אבותיך ויבחר בזרעו אחריו דהנה אא"ז זללה"ה אמר על הגמרא יעקב אבינו לא מת שהוא רמז על התו"הק שלא תבטל לעולם שהיא נצחיות ואמרתי לסיים עד"ז גם שאר דבריהם ז"ל שמקשה הגמרא וכי בכדי חנטו חנטייא היינו שבאמת אנו רואים במורגש שיש ביטול להתורה כגון סיפורי מעשיות מה דהוי וכעת אין ותירץ מקרא אני דורש והוצאתי אותך ואת זרעך מארץ שבים מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים עכ"ל והיינו כשאנו דורשים איזה מקרא ע"כ אנו מקשים עליו ומבטלים

אותו לגמרי בקושיות עד שבא לדרשות רבים וענפי התורה המתפשטת מהפסוק ההוא וזהו מתוך הקושיא שבתחלה היו משברים ומבטלים הפסוק לגמרי עד שמתפשטים להרבה פשוטי תורה ולימודים היוצאים משם וזהו בחי' זרעו היינו שנולד מן התורה ונתרבה מן המקרא וזהו מקיש הוא היינו התורה לזרעו מה זרעו בחיים היינו אין לו ביטול רק אדרבה ניתוסף בכמה פנים כך הוא עצמו בחיים אף שנראה שיש לו ביטול בוודאי היא נצחיות והמשי"ב:

וגם י"ל שרומז הפסוק ותחת כי אהב את אבותיך ואהבה היא חסד חס ד' וחס מספר חיים: ויבחר בזרעו אחריו היינו בדרך מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים כנ"ל: ויוציאך בפניו היינו שע"י זרעו כנ"ל הוא מוציא כמה פנים לתורה בדרשות הכתובים והמש"י:

מצוה אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים וכו' להבין מצוה זו אחר שתבין רעיא מהימנא ריש פ' וארא דכ"ה ולקחתי אתכם וגומר קדמאה לכל פקודין למנדע לי בכלל ובפרט וכו': וי"ל ששמעתי ממורי ענין מה שאמר הכתוב דע אלקי אביך וכו' כי מי אשר בשמים ובארץ אשר ידע אותו באפס קצהו הגם ששמעתי ממורי פעם אחד כי דע היא לשון יחוד כמו וידע אדם את חוה אמנם כעת שמעתי ממנו בקיצור כי תכלית הידועה שידע שכל מאורעותיו בפרט וכל העול' בכלל הכל ממנו יתבר' ודפח"ח הגם שהוא עמוק עמוק וא"א לבארם מ"מ אמנ' מ"ש בקיצו' לסימנא בעלמ' שאם האד' הוא בעושר וכבוד ורב שפע ידע שהיא מדת החסד שבשכינה כי האדם הוא אברי השכינה עד שבכללות העולם נשלם שיעור קומה וכאשר האדם הוא בתכלית העוני והיסורין ח"ו היא מדת הגבורה שבשכינה ואז יתפלל משם בסוד בזאת יבא אהרן אל הקודש וכשהוא כלול משניהם ידע שהוא ממדת תפארת וכיוצא בזה בשאר מדות ישמע חכם ויוסיף לקח וכשאדם הוא עובד ה' תמיד ופעם א' לא יכול ידע שגם היא בשכינה ונק' קטנות ראשון או שני באופן שידע שכל דבר שבאד' עם כל מאורעותיו הכל היא בשכינה וידע ליחד מדה זו ולחברה במדה העליונה שלמעלה ממנו וכל זה הוא באדם דרך כלל ויש בזה עוד פרטי פרטים אשר יכול האדם השלם לייחד קב"ה על כל פסיעה ועל כל דבר ודבר שעושה גם בגשמי באכילותיו ועסקיו ומו"מ שלו הכל לייחדו ולידע מה זה המדה בשכינה וע"ו נאמר דע את אלקי אביך והבן ובזה מבואר רע"מ הנ"ל ענין כלל ופרט והבן: וגם שפיר מבואר ענין מצוה ראשונה אנכי וכו' ואז ידע לחבר מדת יום במדת לילה הנקרא כלל ופר' כנודע: וז"ש ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים שם ידעו בכלל כי בגלות א"א לייחד בכל מדה בפר' כנודע באדם שהוא מדריגה תחתונה שהוא בגלות

האמיתי כשהוא נוגע לעבודת הש"י ואחר שיצאו מגלות הנקרא מצרים אז ידעו ליחד בפרט והש"י יכפר בעדי עד כאן לשונו ודי בזה:

וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת ורבו בכאן הדקדוקים ורבי' מפרשים כי הוא מרמז על יעודי עוה"ב ולבאר זה בעהש"י אבאר בראשונ' הפסוק אתה הראת לדע' כי ה' הוא האלהי' אין עוד מלבדו כי שמעתי מן אא"ז זללה"ה על גמרא במסכת שבת והיה אמונת עתיך וכו' ואפי' הכי יראת ה' היא אוצרו אי איכא יראת ה' אין ואי לא לא ומביא הגמרא משל לאחד שאומר לחבירו העלה לי כור חיטין אמר עירבת בו כור חומטין אמר לאו אמר א"כ מוטב שלא העלית ודיקדק הוא ז"ל בזה הלא אין המשל דומה לנמשל כי המשל הוא החומטין הם הטפל והחיטים הם העיקר והנמשל הוא היראה היא העיקריות והתורה היא הטפל והרבה להשיב בצחות לשונו ופומי' ממלל רברבן בסודות הנסתרות פנימים ותוכן הדברים כי כשהקב"ה וב"ש ברא עולמו לא היה יכול העולם להיות קיים כי הכל חזר לשורשו לאין ב"ה עד שברא ישראל ונתקיים העולם והשם ישראל מורה ע"ז כי הר' היא החכמה והלמד הבינה והא' הדעת והי"ש שבישראל אותיות הנשארים הוא הישות של קיום העולם ונעשה יש מאין וזהו שם ישראל וזהו קיום העולמות שנעשה ישות מאין ולכן ישראל הם הקיום של כל העולמות והבריאה כי באם לאו היה הכל חוזר לקדמותו לאין והישות שבישראל הם מקיימין היש של כל העולמות ודווקא כשאיש הישראלי אין לו בו ישות רק כפי הצורך לקיום העולמו' לאפוקי אם יש בו יותר ח"ו ע"כ תוכן דבריו הנוראים ולהבין זה אין הפה יכול לדבר וכל הדברים יגיעים מפני עומק המושג וקוצר המשיג כי לפענ"ד כל התורה רומז בזה ובזה תבין כמה מאמרי זוהר ומאמר א' בפ' ויצא דף קנ"ד ע"ב ת"ח בגין יעקב אתקיים עלמא וא"ת בגיני דאברהם כדאיתא בהבראם א"ת בהברא' אלא באברה' אלא בגיני' דיעקב אתקיים אברהם כדאיתא כה אמר ה' אל יעקב אשר פדה את אברהם כי אברהם הוא החכמה הנקרא יש מפני שהיה קרוב למאציל לא היה יכול להתקיים רק היה חוזר לשורשו לאין עד שבא יעקב הנקרא שמו ישראל ופדה את אברהם לשון התגלות כמו הפודה את הדבר המונח וממושכן או מיד בית האסורי' הוא מוציא ומגלה הדבר לחוץ כך יעקב גילה את אברהם החכמה והחסד הגדול להיות עולם ומלואן יש מאין כנ"ל שם ישראל מורה ע"ז דהיינו הר' היא החכמה כנ"ל ולכן ביד האומה הישראלית שיעשה להם ניסים ונפלאות עד אין חקר ועד אין מספר כי בשבילם ברא הבורא ב"ה את העול' והם המחזיקים את העולם הנקרא יש ובידם להחזיר היש לאין ולהוציא דבר חדש כמו חומר ביד היוצר להפך דבר מדבר ולהפוך מחומר ראשון לצורה אחרת מצורה ראשונה וזהו

מורה בשם ישראל כי כשמקרבים הי"ש לתלת אותיות רא"ל כנ"ל שם נמתקי' הדברי' בשרש' כל הישות בסוד האין ודי בזה לחכם יספיק הקיצור כי יש בזה צורך להארי' כי יש בזה עמקות והכל ע"י שרשם בבורא ב"ה וב"ש וזהו העושה גדולות עד אין חקר נסים ונפלאות עד אין מספר אין קא דייקא וזה גלוי כי העולם נברא בשם אלהים הוא גימ' הטבע ושם הוי"ה ב"ה בידו לשנות הטבע לעמו ישראל בני בחוריו אשר נפשו יתבר' רצתה בם בני אברה' יצחק ויעקב ע"י צדיקי הדור כמו במצרים ע"י משה ואהרן: או לפעמי' עושה לבדו כביכול כמו לעושה נפלאות וכו' וכן בכל דור ודור היה עושה ניסים ונפלאות בשינוי' הדברי' מעילה זו לעילה אחרת וזהו אתה הראת לדעת פי' על ידך ישראל הראת לדעת כי הוי"ה הוא אלהי' כי כל הטבעי' הם קשורי' בו ב"ה וב"ש ועל ידך נתגלה זה בעול': אין עוד מלבדו ודרשו רז"ל אפי' כשפים כי מבלעדו לא ירום איש את ידו ואת רגלו אפי' במקו' הקליפות שם ממשלתו ומלכותו בכל משלה ב"ה וב"ש ולהבין שורש הדברי' ארמוז מעט ואי"ה מרחיב בזה במ"א בעזה"י מה זה היש של ישראל והאין והוא בקיצור נמרץ כי איש הישראלי משבר ממנו כל התאוות גשמיות מפני הבורא ב"ה לעשות רצון ה' וכמו שאמר התנא בטל רצונך וכו' ומבטל ממנו כל הרצונות שלו והישות שלו מפני הקדוש ב"ה וב"ש והישות שלו רק לקיו' גופו לעבודתו ב"ה וב"ש הוא מחזיק הישות וכן הוא בכל העולמות והקב"ה הסתכל בזה בעת בריאת העול' לכן בשביל ישראל נבראו העולמות כנ"ל והם היו הגורמי' והמחזיקי' ובזה יש להבין כמה מאמרי' בתורה ובש"ס ובמדרשי' וזהו כי שרית עם אלהי' ועם אנשי' ותוכל פי' לכן יאמר שמך ישראל כי אתה נצחת כל החומריות והטבעיות והחזקת א"ע יותר מהם כמו ששמך מורה ע"ז ולכן נקראת בשם ישראל ולחכ' יספיק הקיצור נמצא דבר זה מעת התחלת הבריאה ועד עולם כה יהיה ולכן היה תחלת הבריאה והולדת אומה זו שלא בטבע כאשר ראיתי הקדמה זו בספר מגילת ספר כמו אברהם אבינו ע"ה עקר היה וההולדה היה מעשה ניסים וכן ביצחק אצל יעקב וכבר ביארתי זאת במ"א ואבאר עוד אי"ה ועפ"ז יובן מאמר בזוהר בפ' ויצא דף קנ"ז ע"ב ת"ח כי שכור שכרתיך לנסבא מיני גופא וכו' וזהו שכר שכרתיך לך לגופך ממש וכו' ישששכר יש שכר וזהו להנחיל אוהבי "יש יעו"ש וזהו כי ישששכר הוא גופא דיעקב ממש הנקרא תורה ולכן היה נקרא ישששכר יש שכר נמצא העולה מכל זה כי הישות של העולמות הוא הקטן והנמוך שבהם כי כולם רוחניים חיים ואעפ"כ הוא העיקר העמדה של כל העולמות והויה שבהם וכן הוא הדבר ביראה אע"פ שנמשלת לקב חומטין הוא העקריות של כל התורה ומבלעדה אין אומר ואין דברים ועתה נחזור לענייננו לבאר פסוק וצדקה תהיה לנו כי גלוי כי צדק

נקרא המלכות וכשהיא מיוחדת לקוב"ה נקראת צדקה כי בצדקה נעשה ממש הוי"ה ב"ה ע"י הנותן והמקבל ועיין בזוה"ק ויחשבה לצדקה לרחמים ע"ש כי צדקה נקראת אתר דכל אנפין נהירין כמו שאיתא בזוה"ק לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים לנו גימ' אלהים הוא מדה"ד כדאיתא בכוונת האר"י זללה"ה ע"פ זכור ה' מה היה לנו כי הם הפכו מדה"ד למד"הד וצדיקים בהיפוך שמהפכים מדה"ד למדה"ר והוא שאמר בש"ס דברכות הרחוקים מן הצדקה אילין צדיקים פי' דאינם צריכים לצדקה ולכאורה הוא תמוה אך לפ"ז יובן שהם מהפכים מדה"ד למדה"ר ונעשה מזה צדקה ממש וזהו הרמז כאן וצדקה תהיה לנו כי נשמור פי' אפי' מדה"ד הנקרא לנו יהפוך לרחמים ויהיה מצדק צדקה ע"י שמירת התורה והבן:

ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו לא יאחר לשונאו אל פניו ישלם לו י"ל שזהו ע"ד שאמרו חז"ל לע"ל הקב"ה מוציא חמה מנרתקה צדיקים מתרפאים בה ורשעים נידונים בה וזה פי' הפסוק אל פניו להאבידו שמאיר אל עבר פניו באור פני מלך חיים להאבידו בזה הרשע נידון: לא יאחר לשון אחוריים שאינו פונה מעמו רק שמאיר אל עבר פניו ישלם לו בזה נידון והבן:

עקב

והיה עקב תשמעון את וכו' ושמר ה' אלקיך לך וכו': כלל גדול לעבודת הבורא ב"ה העיקר היא ההאמנה וע"ז היה מזהיר אא"ז זללה"ה וזהו שורש לכל התורה והעבודה וזהו שאמר דהמע"ה כל מצותיך אמונה שקר רדפוני עזרני כי עיקר המצות היא האמונה להאמין בה' ומי שהוא מאמין בה' יכול להתפלל בכל יום כי אם הוא מאמין שה' הוא מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית הוא בכל יום בריה חדשה וכל העולמות הם ברואים חדשים וצריך להתפלל וליתן שבח והודיה למי שברא הכל וגם ברא אותו ולהתפלל על נפשו ונפש אשתו ובניו ועל פרנסתו וכל טובואם אינו מאמין באמונה שלימה שהקב"ה מחדש בכל יום מעשה בראשית התפלה והמצות נעשין אצלו כדבר ישן ורגיל ונמאס אצלו לדבר דברים אחדים בכל יום ויום: וזהו שאמר אא"ז זללה"ה על פסוק אל תשליכני לעת זקנה פי' שיזקין הדבר אצלו כי כמו הזקנה גורם חלישות בכל איברי האדם מחמת שתש כוחותיו ולחליחו ומריצות הדמים המחיה את האדם כמו כן ברוחניות שדבר ישן וזקן אין לו בו תענוג וחיות גדול ולא כן דבר חדש: וזהו בכל יום יהיו בעיניך כחדשים: כי חדשים לבקרים רבה אמונתך פי' כי ע"י שחדשים לבקרים היינו שאתה מחדש בכל יום מעשה בראשית ועי"ז רבה אמונתך נמצא עיקר כל התפלה

והמצוה היא האמונה וזהו אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק אבל עקרב פוסק פי' כי נחש נקרא המחשבה זרה ופי' אפילו מחשבה זרה מסבבים את האדם לא יפסיק מלהתפלל כי אם הוא מאמין באמונה שלימה שיש בורא הכל והוא מלך עולם בוודאי המחשבה זרה בא לתיקונה כדי להעלותה לשורשה כמשל מי שעומד לפני המנך ומדבר עמו בוודאי אין דרך ארץ מעבדי המל' ומשרתיו לקרוא אותו מלפניו ולהפסיקו בדברי שטות כי בוודאי העושה זאת יתחייב ראשו למלך אלא מי שעושה זאת בוודאי מסתמא היא מצות המלך או כדי שיבין שגם הקורא אותו ומפסיקו צריך ג"כ למלך אך אינו יכול לגשת לפני המלך בלבוש שק בכן מבקש ממנו הואיל ועת היא לדבר לפני המלך שיזכור אותו להסיר שקו מעליו ולהלבישו בגדים טובים ונאים שיוכל לבוא לפני המלך ג"כ או סיבת הקורא אותו היא לבחי' אחרת שזהו רצון המלך שרוצה לנסותו כמשל בן המלך עם הזונה המבואר בזו"הק ודא ודא אחת היא כי אותו הקוראו עושה ג"כ מצות המלך וזהו הוא המאמין באמונה שלימה שיש מלך בעולם ומנהיגו ומבלעדו לא ירים איש את ידו ואת רגלו והכל צריכין לירא מפניו אבל מי שאינו מאמין זה באמונה שלימה בוודאי הקוראו מבדילו מן המלך ומפסיקו מלדבר עמו וד"ל כי אי אפשר עוד להאריך כי לא יספיק כל היריעות להסביר דבר אחד רק לחכם יספיק הקיצור ונבון יבין דבר לאשורו וזהו אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק אבל עקרב פוסק כי עקרב מבואר בתיקונים מאי עקרב עקר ביתא דשכינתא ח"ו היינו שנופל בחסרון אמונה וממילא בטל ממנו היראה כנ"ל בוודאי פוסק אבל נחש לא יפסיק כי אדרבה הוא מעלה משם השכינה כביכול אשר רגליה יורדות מות וע"י ההאמנה כנ"ל מעלה משם השכינה כביכול ב"ה וב"ש ע"י התפלה שמתעורר לבו בראותו עבד המלך אשר לבש לבוש שק חלילה ומכ"ש בני המלך ואינם יכולים לבוא לפני מלכיהם ואביהם וזהו ידוע ע"י האור הבהור אשר פתח אא"ז זללה"ה וזה י"ל הרמז כאן בפסוק והיה עקב תשמעון ומנת תשמעון לשון אסיפה וקיבוץ כמו וישמע שאול את העם ותעלה עקב היינו העקביים יתקבצו ויתעלו שלא תהיה רגליה יורדות מות ח"ו ויהיה לך אמונה אז ושמר ה' אלקיך לך את הברית כי ברית נקרא תפלה שפירושו חיבור והתקשרות כל העולמות בחי' ברית ופי' ושמר לשון שמרים כמו השקט והשמר עי"ש והיינו מדה כנגד מדה כמו שאתה מעלה כל הבחי' הרגלים מן הקליפות כנ"ל ע"י האמונה תזכה עי"ז לתפילת אמת שהש"י יצילך מכל הקליפות הסובבים אותך בתפלה שאינם מניחים אות' להתפלל המה יפלו כמו השמרים הנופלים למטה ואתה תעלה למעלה ותעמוד ותתפלל לה' והוא יענה אותך והמשכיל יבין:

עוד ירמוז ע"ד ששמעתי שבכל המדו' אפי' שאינ' טובי' יכול לעבו' בהם הקב"ה כמו בעיקב' דמשיח' חוצפ' יסגא וזו מדה לא טובה ואיתא חוצפא אפי' כלפי שמיא מהני כי כשמחזיק עצמו ללא כלום אומר בלבו שאין תפלתו עושה כלום ולזה היא טוב מדת עזות ויחזיק עצמו שתפלתו עושה רושם ויחזק עצמו בכל כחו להתפלל ולעבוד ה' וזה י"ל שמרמז הפסוק והיה עקב תשמעון לשון אסיפה כנ"ל והיינו שתאספו ותייחדו כל המדריגות תחתונות שהם בחי' עקב וסוף: ושמר לך ה' את הברית ואת החסד כי ברית היינו מדת יסוד והיא מדרגה תחתונה והולך עד המוח ומן המוח היא חוזר וממשיך חסדים כידוע והיא מדה כנגד מדה כמו שהוא היה מעלה מדריגה תחתונה ומייחד אותה כנ"ל כמו כן ישמור לך השם מדת היסוד שממשיך חסדים כנ"ל והמש"י:

עוד ירמוז והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם ושמר ה' אלקי' לך את הברית ואת החסד וכו' ולבאר זה נקדים לבאר הגמרא על פסוק איש קדוש עובר עלינו תמיד וכו' שלא ראתה זבוב על שלחנו וקרי על סדינו עי"ש וצריך להבין זה איך ניכר בזה ענין קדושה ואיך הכירה בדברים אלו שהוא איש קדוש אך דראיתי בכתבי הרב החסיד מהור"ר יעקב יוסף הכהן בשם אא"ז על פסוק כי יהיה באיש חטא משפע מות והומת ותלית אותו על העץ לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא והקשה הא חטא הוא שוגג ואיך הוא משפט מות שזה שייך למזיד וביאר ז"ל כי בחטא של הוצאת זרע לבטלה אע"פ שהוא שוגג הוא משפט מות כי בפעם ראשון מחלק הסטרא אחרא ממנו הנפש שלו ובפעם ב' הרוח ובפ"ג הנשמה שמסבב אותו לקליפות שלא יקבל מוסר הגורם למיתה ר"ל וזש"ה כי יהיה באיש חטא היינו שוגג כזה שיהיה משפט מות אף שהוא שוגג והיינו טומאת קרי ר"ל ותלית אותו על עץ היינו אף אם תתלה אותו על עץ חיים לומר לו תוכחת מוסר לא יקבל שום מוסר לכך לא תלין נבלתו על העץ כי אם קבור תקברנו ביום ההוא כשיזדמן שיהיה בבחי' יום היינו טהור יומא לזכך את נפשו אז תקברנו להפריד הפסולת מעליו ודפח"ח:

ויש להבין למה בחטא זה יהיה משפט מות דין מזיד ונ"ל דשמעתי ממורי ענין לא נראה זבוב על שולחנו כי לפי זיכוך מחשבתו כך עומדים עולמות עליו וכך עוברים עליו עניינים בראיה ובשמיעה ועיין מזה במ"א ושם כתבתי באור משנה דע מה למעלה ממך ע"כ מ"כ בכתבי הנ"ל וביאור הפסוק כי יהיה וכו' שמעתי בעצמי מפי אא"ז זללה"ה ולפ"ז הענין ניכרת מחשבתו של אדם מהדברים שעוברים עליו ולכן מפני שיבה תקום והדרת פני זקן דרשו ז"ל זקן זה קנה חכמה כי כשהאדם בא בשיבה וזקנה אזי שורים עליו העולמות הנקראים סבא ועתיקא וכן כשהוא חכם ובמחשבתו שורה החכמה ובינה הנקראי' תרין

סכין אזי שורים עליו בחי' תרין סבין ומצוה לעמוד בפניהם וזהו פי' הפסוק ובמושב זקנים יהללוהו היינו תרין סבין הנקראים חו"ב והם אהבה ויראה פנימיות והוא שדרשו ז"ל ותרי מנייהו רבנן שנא' ובמושב זקנים וכו' ולחכם יספיק הקיצור וכן בכל מקו' שהאדם קשור ועסוק בו כך שורין עליו עולמות ומדות עליונים וממילא כך הם הדברים העוברים לפניו כנ"ל וכבר כתבתי במ"א ענין קדושה נקרא חכמה כמבואר בזוהר הקדוש שחכמה נקרא קודש וככר כתבתי בשם אדוני אבי זקני זללה"ה כי החכמה נקרא קברות התאוה כי כשאדם בא לחכמה אז בטלין ממנו כל התאוות הגשמיות הזרות רק לצורך קיום האדם בעו"הז ואמר זה בשם ספר ברית מנוחה והיינו כי מי שיש בו חכמה יש בו חסד שמתחסד עם קונו ומנצח כל החומריות וזהו טוב וחסד ירדפוני וכו' נמצא הדבוק בחכמה דבוק בטוב וחסד וטוב היא אור כמ"ש וירא אלקים את האור כי טוב והאור היא ע"י שמן משחת קודש שהיא החכמה כנ"ל "וטוב היא מספר י"ז כידוע וזבוב היא ג"כ גימ' י"ז והיא בחי' הקליפות הנגדיים לבחי' הטוב הנ"ל והיא בגימ' חטא ר"ל וא' מובלע בתוכו כמו ששמעתי מאא"ז זללה"ה שלכך מובלע א' בתוכו להודיע ששם ג"כ שורה אלופו של עולם ב"ה מובלע ומכוסה כי מבלעדו לא ירים את ידו לעשות קטן וגדול וכשיהיה מאת ה' אבאר אותו במ"א יותר וזהו שמרמז זבובי מות יבאיש שמן רקחי כי השמש היא החכמה והחיים והטוב וההיפוך היא המות והרע כמ"ש בתורה: ותיבת יבאיש היא כמו נבאש דדוד המע"ה היינו מאוס ומובדל מעמו ולכן במקום שהזבובים שם הנקראים זבובי מות הם מפרידים השמן ובוודאי אין שם שמן הנקרא חיים וטוב וכן היא להיפוך במקום שיש שם שמן אזי מצוי שם טוב וחסד ולא זבובי מות ולכן כשראתה שונמית שלא נראה זבוב על שלחנו הטהור מזה הבינה כי בוודאי הוא דבוק בטוב וחסד וחכמה והיא שאמרה איש קדוש היינו דבוק בחכמה שהיא קודש והוא מבטל כל התאוות חומריות וממילא לא נראה קרי על סדינו כיון שהוא דבוק בחכמה וחיים: וזהו סור מרע ועשה טוב פי' מכל המדות תראה להסיר מהם הרע ועשה טוב ועשה כמו ועשתה את צפרניה היינו לשון גדלות שתגדל הטוב שבהם פי' שתהיה בכל המדות להסיר מהם הרע הדבוק בהם ותקרב אותם לבחי' טוב לצמוח ולגדל מזה טוב שתהיה אתה בחי' טוב שנקרא חתן כנ"ל: וזהו שאמרו בשם אא"ז זללה"ה על ש"ס כל המעביר עלמדותיו מוחלין לו על כל פשעיו שנאמר נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון למי שעובר על פשע ע"כ ואמר הוא ז"ל המעביר על מדותיו פי' שעובר עליהם דרך עראי ומקרה כמו העברה בעלמא ואינו משתדל להסיר מהם הרע ולהגדיל בהם בחי' הטוב בהחלט כנ"ל רק בהעברה בעלמא אז לפעמים מזכירין לו ומראין לו איזה חטא

ר"ל להזכירו לאפוקי כשמסיר הרע לחלוטין ועושה מהם בחי' הטוב וזה גלוי כי המדות הם מדריגות תחתוניות כמו כלי ליתן בתוכו איזה מאכל או משקה טובה: וזהו שמרמז והיה עקב לשון עקביים וסוף שהיא מדריגה תחתונה היינו הכלי: תשמעון לשון הבנה ואסיפה כמו סור מרע כנ"ל וזהו ושמרתם לשון שמירה מן הרע ועשיתם היינו עשה טוב כנ"ל אז ושמר ה' לך את הברית ממש ואת החסד ממש כמו איש קדוש עובר עלינו תמיד וכו' והוא דאיתא בש"ס וישימו ברית לאלקיהם זה זבוב אלקי עקרון פי' כי היא נגדיות והבן: והוא שאמר השם אל יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כ"א ישראל והיה שמך כי שרית ודרשו ז"ל לא שיעקר שם יעקב לגמרי אלא ישראל הוא עיקר ושם יעקב טפל: ויש בו הרמז כי ישראל הוא כי שרית עם אלקים ואנשים פי' נצחת כל הטבעיים שהם בחי' אלקים וכל החומריות נצחת ותוכל להם כמבואר במ"א עי"ש וזהו כי בתחלה נקר' שמו יעקב הוא מלשון עקב הוא הכלי כל דבר לקבל בתוכו והם כמו המדות לקבל בתוכם כל דבר הן טוב הן היפוך ח"ו ואח"כ כשמנצח כל הטבעיות וחומריות אנושית אזי נקרא בשם ישראל והמדות לא יתבשלו היינו ד"מ להיות בחי' רודף חסד וגבור לכבוש את יצרו ונצחן בעבודתו ב"ה וב"ש וכן הוא בכל איש הישראלי והבן:

לא יהיה בך עקר ועקרה ובבהמת' ואיתא במדרש שלא תהיה אותיות תפלת' עקורה והיא תמיה ולבא' זה היא ע"פ ששמעתי מאא"ז זללה"ה כי לפעמי' אדם מתפלל על דבר זה ונותנין לו דבר אחר או לפעמים נעשה התפלה רק בעולמות עליונים והוא מה שאמר הרב הגאון החסיד מוה' יעקב יוסף הכהן נ"י ע"פ וידר יעקב נדר וכו' ונתן לי לחם לאכול כפשוטו ובגד ללבוש כפשוטו כי לפעמים נעשה מזה צירופים אחרים כנ"ל וגם שמעתי מאא"ז זללה"ה כי האותות בלי פירוש: ונ"ל שהוא מרומז בשם ב"ן שבשם הוי"ה ב"ה וזהו לא יהיה בך עקר פי' בכ"ב אותיות התפלה לא יהיה עקר רק יהיה עושה פירות ותולדות וגם עוד הבטחה נוספות ובבהמת' פי' אפי' בבקשות הפשוטים על מדריגת תחתונים היינו לא זה בלבד שיעשה פירות בעולמות עליונים ובצרופים אחרים ד"מ לחם יש לו כמה צרופים כמו מחל היינו שימחול לו ה' עונותיו וכן יש לו פי' אחר כמו לחם אלוקיו שהוא המנותא ויש לו פי' פשוט וצירוף פשוט לחם ממש שהוא הפרנסה וזהו אפי' בבהמת' הם התיבות הפשוטים כמו פרנסה ורפואה ממש והיא מלשון בהמה היינו המדריגה תחתונה בלי פירוש אחר רק האותיות כפשוטן הכל תהיה תפלת' מועלת ועוש' פירות והולדה וגם לרמוז לשם ב"ן כי בהמה מספר ב"ן והבן: וזהו והסיר ה' ממך כל חולי וכו' לא ישימם בך ונתנם בכל שונאי' פי' כי בוודאי התורה הקדושה יש בכל אות ואות עולמות עליונים וצרופים רומזים לעולמות עד אין חקר וד"מ לפעמים נקרא

עולם הבינה בשם מצרים והדיבור נקרא בשם פרעה ובוודאי גם המכות הכתובים בתורה אצל מצרים הם מתפרשי' לדרכים אחרים שונים בכל עולם ועולם ובכל ע' פני' לפי הפי' וזהו הבטחת השם ב"ה כי יעשה התפלה פירות ברוחניות כנ"ל ובגשמיות כנ"ל וזהו והסיר ה' ממך כל חולי ממש וכל מדוי מצרים הרעים ממש כפשוטן ונתנם בכל שונאי' ואם לא היה כפשוטן מה ברכה היא זו ונתנם בכל שונאי' לכן מדייק הפסוק הרעים ונתנם בכל שונאי' וכו' והבן:

עוד יש לבאר בזה ולהבין כפל כל חולי וכל מדוי ונ"ל לבאר בקיצור נמרץ כי שמעתי מהרב המנוח מוה' נחמן ז"ל כי כל אדם יש לו כ"ב אותיות של הא"ב ודפח"ח והוא מבואר בספר יציר' המליך אות א' וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וברא וכו' עי"ש נמצא מבואר בכאן שיש לכל אדם כ"ב אותיות וכאשר האדם בא לכלל דעת ולכלל נשמה היינו בן י"ג שנה אז הוא ראוי להוליד ואז ע"י אור נשמתו נעשו צרופים קדושים וטהורים ומתיחדים הכ"ב אותיות ומצטרפים וכפי אור נשמתו והתדבקו באלקים כה מצערפים ומזדווגים יותר ויותר כמו בגשמיות אם הוא בעל תאוה בתאות הגשמיות אזי הוא מוסיף תמיד בהתאווה ויותר שמשביע האבר קטן הוא יותר רעב ואם הוא בגשמיות כן ק"ו ברוחניות אשר אין תופס מקום כלל ואזי נעשה מהכ"ב אותיות כל התורה כולה ומאירים בו ברמ"ח מצות עשה ושס"ה לא תעשה שלא יעבור אחת מהנה וכמשל אבר קטן יש באדם וכו' כן היא ברחניות כל מה שהאותיות מתייחדים ומזדווגים יותר ומוסיף להזדווג האותיות בכח אור נשמתו ובדעתו יותר מרעיבו ומצמיאו לעשות יותר זווגים קדושים בכ"ב אתוון ומולידין בו ענין פרד"ס בתורה על כל מ"ע ול"ת ובע"פ וחלילה להיפוך אזי אינם מאירי' בו הכ"ב אתוון ואינם מצטרפים ומזדווגים כלל וח"ו מכח יצרו הרע לפעמים מצטרפים להיפוך ה' ישמרנו ויצילנו נמצא כל העולמות אשר שרשם מהתורה תלוים באדם לפרות ולרבות ע"י כנ"ל וע"י זה יקשה אם כך היא לפעמים יקרה חלילה מקרה הזמנים ע"י האווירים השונים או ע"י טבעי' חלילה ויובטל כוחותיו ורמ"ח איבריו יחלשו ונמצא יבטל כח התורה והעולמות התולים בו לזה אמרהכתוב לא יהיה בך עקר ב"ך ממש פי בכ"ב אתוון שיש בהם יולידו ויצמחו ויזדווגו ויעשו פירו' ברמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת ויאירו ויתקדשו כל רמ"ח איבריך ושס"ה גידיך ולא יהי' בך כל חולי כי יסור ה' כל חולי המקרים כנ"ל רק כשירצה הש"י לייסר את שונאיך אזי יעשה כמו שעשה למצרים בעשר מכות שהיו שלא כדרך הטבע ויהיה ע"פ נס ופלא ואות ומופת כמ"ש בתורה כמה פעמים האותות ויהיה נס בתוך נס כמו שעשה במצרים שהיה נגוף ורפוא נגוף למצרים ורפוא לישראל וכל מכה שהביא הקב"ה על מצרים היה בתוכו חסד גדול

לישראל כמו ממכת דם העשיר בני ישראל: וכאשר ביאר אא"ז זללה"ה: מובא בספרי הקדושים של הגאון החסיד מוהר"ר יעקב יוסף נ"י שלמצרים היה מכת דם בחי' אהי' ברבוע ולישראל הדבקים באלופו של עולם היה להם בחי' מה בחי' חסדים ע"ש: וזה המשך הפסוק וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת היינו הרע שלהם ידעת מחמת הטובה שהשגת מהם כנ"ל נגון' ורפוא יעשה כה לכל אויביך ולא יהיה ע"פ טבעים רק ע"פ נס בתוך נס כאשר ידעת במצרים שהי' נגוף להם ורפואה לישראל. והיא שרומז באותיו' מדוי כי שורשו דוי היא אותיות יו"ד: יו"ד מכות שהיו למצרים כנ"ל ולישראל טובות ורפואות: כה יעשה ה' לכל שונאיו והבן כל זה:

עוד י"ל לא יהי' בך עקר ועקרה ובבהמתך והסיר ה' ממך כל חולי וכו': ואיתא במדרש שלא תהיה תפלתך עקורה והנה כבר אמרתי ע"ד ר' חנינא בן דוסא שאמר אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהיא מקובל וכו': ואמר בגמרא מאי קרא בורא ניב שפתי' שלום אמר ה' ורפאתיו וכו': וי"ל כך היא הפירוש בורא ניב שפתים היינו כששפתו נובעים דיבור מלבו ונברא לו דבורים חדשים דבור על דיביר מעין התפלה איך להתפלל: אז אמר ה' ורפאתיו בוודאי תפלתו מקובלת והוא שרומז הפסוק לא יהיה בך עקר שלא יהיה תפלתך עקורה רק שיהיה מוליד ועושה פירות והיינו שיוליד לו דיבורים חדשים בתוך התפלה כנ"ל ואז בוודאי והסיר ה' ממך כל חולי כי יודע אני שהיא מקובל אך שאין מדרש בלא חדוש וכעת נ"ל לדייק תיבת ובבהמתך. וגם בבע"ה כתיב עקר ועקרה גימ' בד"ת ע"ד היסוד של הגמרא שמצינו חז"ל דרשו בבהמתך כבהמת' היינו מי שעושה עצמו בבהמה: ואנו נאמר לדרכינו אשר ה' חנן אותנו דעת ברוב רחמיו וברו"ח כי הנה בבהמה כתיב גר אלפיך ועשתרות צאניך וי"ל בדרך רמז על ענין הנ"ל וזהו שגר לשון שלוח שישלח הש"י: אלפי' לשון לימוד היינו שיהיה שגור ושלוח בפיך ד"ת חדשים ויתוספו לך כמעיין המתגבר ועשתרות צאניך לשון עשירות כמאמרם ז"ל בלומר שתתעשר בעשירות והוספת דברים חדשים בתורה ותפלה תמיד והוא שרומז בעה"ט הכתוב בבהמה שגר אלפי' ועשתרו' צאני' כמו שמרמז על ד"ת שיהיה לך כמעיין המתגב' ויהיה נשלח בפיך תמיד דברי חידושים ואז והסיר ה' ממך כל חולי כי התורה לכל בשרו מרפא והמש"י:

כל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך: הנה אחי הרב החסיד המפורסם הקשה על פסוק כל המחלה וכו': איזה ענין חולי היה במצרים וכי דם היה חולי למצרים או צפרדע ושאר מכות והיה ראוי לומר כל מכה אשר שמתי: אך זה לא קשה ע"פ הקדמה שאמר אא"ז זללה"ה דאין הקב"ה שולח יסורים על האדם אא"כ שולח עליו מקודם חולי

מרה שחורה וידוע מאמרם ז"ל פ"ג מיני חולאים תלוים במרה כמנין מחלה. ועד"ז מבואר שפיר ענין מחלה הכתוב בתורה כי זה הוא תחלת כל חולי וכל מכה וסורים כנ"ל אך בכאן דכתיב וכל מדוי מצרים קשה למה מכנה המכוח בלשון מדוה היה צודק יותר לאמר וכל מכות מצרים גם תיבת אשר ידעת נראה מיותר אך נבאר דהנה באמת הוא ענין אחד עם לשון מכה דאיתא ברמז שם מכה שפי' מכה היינו שכל המכות היו נמשכין מן כה שהיא מדה עשירית והיא היתה מכה למצרים כל עשר מכות וידוע ג"כ שכל המכות היו נגוף למצרים ורפוא לישראל ע"ד ממכה דם נתעשרו ב"י וע"י מכות חושך נתגלה להם כל המעמוניות של אוצרות מצרם וכן כולם המכות עצמם היו טובות גדולי' ותענוג גדול לישרא' וזהו רמז הפסוק וכל "מדוי אותיות מיוד היינו המכות כולם שהיו נמשכים מיוד שהיא עשירית שהיא כה המרומז בשם מכה כנ"ל: אשר ידעת לשון תענוג היינו שהיה אצלך תענוג גדול וכפי' ההרגש תענוג שלך אתה יודע גודל מדויהם וצערם: וזהו אשר לא ישימם בך ונתנם בכל שונאיך ולך יהיה תענוג גדול והבן:

ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה: י"ל בזה בדרך רמז כי ידוע כשיש לישראל בטחון ואמונה אזי כל הפרנסת והשפעות יורד להם וכמ"ש ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק כי לאברהם היה לו מדת כל כמ"ש וה' בירך את אברהם בכל ואיתא בזוה"ק דא רזא דמהימנותא ואותו כל נתן ליצחק והיינו שמסר לו ג"כ אותו רזא דמהימנותא שיהיה לו אמונה ובטחון בה' ובזה כלול כל הברכות כי ממילא כל השפעות נמשכין מזה כנ"ל: ולבני הפלגשים כתיב חסר והיינו שהיו חסרים ממדת כל ולכך כתיב נתן להם מתנת ג"כ חסר כי אף שנתן להם מ"מ היו חסר: וזהו שמרמז ארץ אשר לא במסכנות לשון חכמה כמו איש מסכן והיינו שלא בחכמה ועצה תאכל בה לחם פי' שלא תצטרך לתחבולה וחכמה על הפרנסה רק בלא שום תחבולה וחכמה תאכל בה לחם: ולא תחסר היינו שלא יהיה לך שום דבר חסר והטעם כל בה היינו שיהיה לך מדת כל ומשם נשפעין כל השפעות והמש"י:

עוד ירמוז ע"ד חכמת המסכן בזויה וידוע לחם היא התורה כמ"ש לכו לחמו בלחמי והוא שמרמז אשר לא במסכנות תאכל בה לחם היינו שלא תהיה התורה שלך שנקרא לחם בזויה רק גדול ומהולל מאוד וחשוב בעיני כל והבן:

עוד ירמוז כי הנה לפעמים כשהצדיק אומר תורה לבני אדם הוא מלבוש אותה בכמה לבושין וכסוין בכדי שיוכל להטעים ולהסביר להם הדבר כי לא היו מבינים הנקודה פנימיות לחוד בלי לבוש מחמת קוצר דעתם ולכן צריך להסתיר הנקודה פנימית בכמה לבושים שיבינו והנה מסכנות לשון הסתרה והטמנה כמו ערי מסכנות לפרעה שהיא

לשון אוצר שמטמינים שם דברים יקרים: וזה י"ל שמרמז הפסוק ארץ אשר לא בר סכנות תאכל בה לחם פי' לעתיד כשתבואו לארץ לא תצטרכו להסתיר ולהלביש התורה הנקראת לחם בלבושין כי יהיה ומלאה הארץ דעה ותוכל לפרש התורה בלי לבושין לא תחסר כל בה שתמיד יהיה מאיר אור התורה הנקרא כל בתורה והכל ישיגו להבין פנימית התורה בלי שום לבוש והבן:

ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצוב נחושת: י"ל בזה ע"ד רמז כי ידוע השכינה כביכול נקראת אבן כמו אבן בוחן אבן שתיה וכן כל בחי' הקדושה והמצוה אשר מצד השכינה הקדושה כביכול נקראת אבן כמ"ש בפ' דברים וכן בחי' הקליפה ר"ל נקראת אבן ניגף יצור מכשול והוא שרומז להם האדון ב"ה ארץ שתזכו לבוא לארץ עליונה מאוד אשר אבניה ברזל היינו כל בחינותיה וענפיה הם "ברזל ר"ת בלהה רחל זלפה לאה הם בנינא דעלמא שידוע שהיו מרכבה לשכינה כביכול והיינו שרומז כל ענפי' ובחי' יהיה מצד הקדושה והשכינה כביכול: ומהרריה היינו האבות נקראים הרים כידוע תחצוב נחושת דהנה ידוע כשענה ברצונו לברוא את העולם במ"הד שהיא בחי' יצחק לא היה יכול להתקיים וכן במדת אברהם לבד ג"כ היה העולה מתמוטט ושיתף הקב"ה מד"הד למד"הר שהיא מדת יעקב הממוצע בין שניהם ובחיר האבות שנזדכך ונתברר והיתה מטתו שלימה בלי שום סיג ואז נתקיים העולם בכללי והנה ידוע ג' מיני מתנות אלו זהב וכסף ונחושת הם מורים על בחי' ג' אבות היינו זהב מדת יצחק כסף מדת אברהם נחושת היא מדת יעקב שהיא הממוצע והמבחר והיא שמרומז ומהרריה היינו מכל האבות תחצוב כמו חצובה שמסתת ומשליך את הפסולת כן אתה תזדכך ותהיה נקי מכל סיג ופסולת רק בבחי' נחושת מדת אמת שהיתה מטתו שלימה והמש"י:

ועליהם ככל הדברים אשר דבר ה' עמכם וכו' עיין באו"הח שהוקשה על תיבת ועליה' שאין לו ביאור יעוי"ש מה שפי' וי"ל לפענ"ד בדרך רמז ע"פ דרכינו הנ"ל ששלימות תורה שבכתב תלוי בתורה שבע"פ ועיין מ"ש בפסוק ואת שעיר החטאת דרש וכו' ושם ביארתי בראיות מוכרחת שתורה שבכתב בלי תורה שבע"פ אינה תורה שלימה כלל רק על ידי רבנן שדרשו בדרשותיהם על התורה וגם בכל דור ודור מה שתלמוד וותיק מחדש בתורה ע"י נשלם חתורה יותר ויותר כי הכל כלול בתורה רק הם המגלים צפונית ורזין בהופעת רוח קדשם עליהם בכוונת דברי קדוש ישראל הוא אדונינו ב"ה והוא שמרמז הפסוק ועליהם היינו מה שהצדיקים אומרים ומחדשים חידושי תורה על עשרת הדברות ועל כל התורה שהיא כלולה בעשרת הדברות היא ממש ככל הדברים אשר דבר ה' עמכם היינו ממש שוה כמו אותן הדברים שיצא מפי ה' ממש כי הם יגידו נעלמים ברוח אלקים

אשר דבר בם ומקום הניח האדון ב"ה לחדש בתורה איש איש על עבודתו ואור נשמתו שהם ישלימו התורה והמש"י:

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה וכו': צ"ל תיבת ועתה שאין לו ביאור מפני מה היא זה דווקא בעת ההוא וי"ל בזה לפי ענ"ד ונקדים לבאר המשנה אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס אלא הוו כעבדים שלא ע"מ לקבל פרס ויהיה מורא שמים עליכם וצריך להבין החיבור והשייכות ויהי מורא שמים עליכם להאמור בתחלה אל תהיו כעבדים וי"ל בזה ובתחלה נשים לב להבין מה שאמר שמואל הלא עשיתם רעה ששאלתם לכם מלך וכו' ע"ש והוא תמוה הלא זהו מ"ע בתו' שום תשים עליך מלך אך דהאמת הוא כך שהם אמרו הלשון תנה לנו מלך והיינו שיהיה המלך להנאתם וטובתם הגשמי כמ"ש לשפטינו ככל הגוים והוא ילחום מלחמתינו ובזה עשו רעה כי המצוה שבתו' שום תשים עליך מלך היא כדרשת חז"ל שתהא אימתו עליך ורמזו בדבריהם הקדושים שהמל' ישפיע להם יראת ה' כי המלך צריך להיות ירא ה' כמ"ש והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו לבלתי רום לבבו מאחיו והיינו כדי שיקבלו ממנו מוסר ויראת ה' והיא שאמרו שתהא אימתו היינו בחי' יראה שלו עליך שישפיע עליך ג"כ יראת ה' זהו תוכן המצוה ולא בשביל לקבל ממנו תענוג גשמי וכן הוא המוסר והמצוה נוהג בכל דור ודיר לפי דורשיו ומנהיגיו מאן מלכי רבנן שתהא אימתו עליהם שיקבלו ממנו יראת ה' והיא שרימז התנ' אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס היינו שכר ותענוג גשמי רק הוו כעבדים וכו' שיהא מורא שמים עליכם בשביל זה תשמשו להרב לקבל ממנו יראת שמים והוא ישפיע לכם יראה מיראתו כנ"ל וזהו שאמר מרע"ה ועתה ישראל פי' עתה שיש לכם ראש כמו שמרמז ישראל לי ראש ונקראים אתם עתה בבחי' ישראל שיש לכם ראש ומנהיג: מה ה' היינו שאתם בחי' אדם שהוא מספר מה שבשם הוי"ה ב"ה שואל מעמך כי אם ליראה כלומר אינו חסר לכם כלום רק היא העת שתוכלו לקבל מורא שמים עליכם והבן:

רק באבותיך חשק ה' ויבחר בזרעם אחריהם וצריך להבין בתחלה אמר רק באבותיך ואח"כ אמר ויבחר בזרעם וי"ל בזה בדרך רמז ע"ד קיים אברהם אבינו כל התורה כולה עד שלא נתנה וכן כל האבות והיינו כי כבר ביארתי זה כי אנכי ולא יהיה לך הוא כלל כל התורה והמצות והם ע"י שהשיגו מצות אנכי באמונת אלהותו ית' ידעו והסתכלו מזה כל התורה כולה והמצות ולהם לא היה צריך התורה להכתב כלל אך מ"ש כל התורה היא לדידן שאין לנו מוחין כהם ולכך הוצר' להכתב כל התורה והמצות שע"י ישיגו בחי' אנכי אבל האבות ידעו הנקודה אמיתית שכל התורה והמצות תלוין בה וזהו שמרמז

רק באבותי' "חשק ר"ת חולם שבא קמץ היינו שהם ידעו הנקודה אמיתית פנימית כל התורה כ"א לפי בחינתו ולהם לא היה צריך התורה להכתב כלל אך מ"ש כל התורה היא מפני ויבחר בזרעם אחריהם לשון אחוריים שהם אין להם מוחין כהם והבן:

עוד י"ל בזה ולבאר השינוי שבתורה שכאן כתב רק באבותי' חשק ויבחר בזרעם לשון רבים ובמ"א כתוב ותחת כי אהב את אבותי' ויבחר בזרעו לשון יחיד וי"ל לפע"ד כי שם הזכיר אהב את אבותי' ומזכיר מדת אהבה שהיא מדת אברהם שהתקשר עצמו במדת החסד ואהבה להשי"ת כמ"ש אברהם אוהבי לכך אמר ויבחר בזרעו לשון יחיד וכאן אמר "חשק ה' וידוע "חשק הוא ר"ת חולם שבא קמץ שהיא בחי' ג' אבהן כידוע ולכך אמר בזרעם אחריהם שקאי על ג' אבות וזרעם אחריהם וק"ל:

ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד היא תמוה גדולה מה ענין לב לעורף וי"ל בזה ע"פ ששמעתי מאא"ז זללה"ה על מדינה א' ששאלו במכתב להרמב"ם ז"ל על תחיית המתים לומר להם מן התורה ומה שדרשו חז"ל בגמ' מן הפסוקים אמרו שיש לדורשם באופן אחר ולא רצה להשיבם הוא בעצמו דבר אך אמר לתלמידו ר' שמואל אבן תבון שהוא ישיבם וזה תוכן דבריו בקיצור נמרץ ע"פ חכמת הטבע כי מכל מיני מאכל ומשקה נעשה דם ומהדם יורד אל הכבד ומהכבד עולה הבריות אל הלב ומהלב יורד המובחר והדק אל המוח ושם שורה השכל וחיות של האדם ומי ששומר עצמו ממאכלות המותרות והאסור והטמא נעשו דמיו צלולין וטהורין ויש לו לב טהור והמוח והחיות שלו נעשה חיות טהורו' להשיג אמיתית החיות שהיא אלהות של כל העולמות המחיה את כולם ומי ששומר עצמו יותר ומקדש את אכילתו ע"פ דרכי ה' ותורתו נעשה מזה בנין אב והיא השכל לכל רמ"ח איבריו ומתקדשים ומתטהרים וכן להיפוך ח"ו נעשה בנין אב שכל עכור ומעופש בדיעות זרות וחיות שלו נעשה בחי' מת והיא אבי אבות הטומאה לכול' ורמ"ח איבריו נטמאי' וטמא טמא יקרא לכל דבר ונעלם ממנו אמיתת החיות שהיא אלקות של כל העולמות ונטמא ונופל לדעות זרות ואלהים אחרים הם אלילים אלמים מתים וזבחי מתים יקראו להם לכן התנאים ואמוראים ובעלי המדות וחכמי המשנה הם שמרו נפשן שלא יתגאלו בפת בג המלך הזקן וביין משתיו ולכן האירו אור שכלם והיה שורה עליהם רוה"ק לפרש כל מאמר סתום בדת התורה הקדושה כי שרתה עליהם כח אלוה אשר הוא ואורייתא כולא חד ואור נשמתם ג"כ הוא חוט המשולש אשר לא ינתק לעולם ולעולמי עולמים אבל אנשים הללו בוודאי טמאים ונטמאו דמם ומשם לבם ומוח שלהם נטמטם במאכלו' האסורות והטמאים ולכך החיות שלהם נוטה למינות ואפיקורסות ולא יוכלו לקבל מתיקות נופת צוף דברי מאמרינו הבנוים ע"פ שכל אלקי

עולם ומלך עליון והואיל והעיזו פניהם ויצאו לחוץ פתאום יבוא עליון הכורת וכרות יכרתו אותם וכל אשר להם וכך ענאה להם כי לא היו ימים מועטים עד אשר בא עליהם מלך גדול והרג אותם וביזז כל אשר להם ע"כ תוכן דבריו ועתה אתחיל לפרש הפסוק כי מהכבד עולה המובחר אל הלב ומשם יותר הברור והמזוקק אל המוח וכלל זה ידוע כי השכל האמת נקרא פנים והתנגדות לזה נקרא עורף והוא שרמזו בש"ס עורף למול היינו נגד פנים שהיא התנגדות אל הפנים ומהיכן יוצא זה התנגדות בוודאי מחמת שלא שמרו את לבבם כי כשהלב היא טהור אזי המוח ג"כ טהור כי משם עולה הברור אל המוח ובוודאי נכנע עורף אל הפנים וזהו ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד והמשי"ב:

אחר כותבי זה מצאתי בכתבי הקודש של מוהר"י יוסף הכהן נר"י: וז"ל והענין דשמעתי ממורי בשם שו"ת כתבי הרמב"ם ז"ל ששאלו איך מרומז ת"ה בתורה ואי מכח הוכחת רז"ל הלא יש להוכיח וכו' והשיב הרמב"ם אני אבאר לכם סיבת הויתכם מאין נמשך לכם ספק זה כי אותם שהם בני אברהם יצחק ויעקב וכו' והנה יש שמים וארץ וז' כוכבי לכת ובדמותן יש בני אדם וכו' ויש לשאול מ"ט לא רצתה הארץ להיות בחי' שמים וצ"ל שלא ניתן זה הדעת להארץ להתאוה להיות בחי' שמים וז"ש לצביונים נבראו לדעתם נבראו וכן לענין בני אדם שיש צורך לעולם להיות ג' כתות ניתן לזה דעת שיתאוה להיות בחי' שמים וזה לבחי' הארץ וכו' וכ"ת א"כ תיקשי בחירה וידיעה וכו' ויצירת האדם ומאכלו האוכל נתברר במעיו: ע"י המרה הזורקות טיפה נברר הגס לצואה בחי' ב' למי רגלים ג' לזיעה ד' צפרנים ושער ה' נבלע בכבד וטחול וכו' ומשם נברר הטוב והצלול ונכנס ללב ומוח ומזה נעשה השכל ומדברכם שאתם כופרים בדברי חז"ל לא נזהרתם ממאכלי איסור א"כ נעשה השכל שלכם מדברים טמאים וטריפות והשכל נמשך להכריע אל הטומאות והטריפות שנעשה השכל ממנו א"כ איך תוכל להכריע בשכל שלכם וכו' ואתם משורש סדום ועמורה והסוף שלכם וכו' ודפח"ח ואח"ז נכתב וכן ביאר מורי כי דם האדם נמשך משם אהי"ה וכו' וכשיש עכירות בדם אזי הוא בבחי' אחוריים גימ' תשכח וכאשר היא בפרטות אדם א' כן היא בכללות הגלות הנמשך משכחה ר"ל וההיפוך הגאולה וכו' ודפח"ח ע"כ ולפי דרכינו הנ"ל ע"פ שאנו עסוקין בו ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם כי משם השכחה וע"ד הנ"ל בשם אא"ז זללה"ה לא תקשו עוד והמשי"ב:

הוא תהלתך והוא אלקיך: י"ל ע"ד אל יתהלל חכם וכו' כ"א בזאת יתהלל וכו' והוא שמרמז הוא תהלתך זה יהיה תהלתך הוא אלקיך והבן:

עוד י"ל בזה כמו אל ההודאות היינו שהשכינה מדבר מתוך גרונו כמו אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך וזהו שמרמז הוא תהלתך והוא אלקיך ממש שהשכינה מדבר מתוך גרונו והבן: ועד"ז י"ל ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר להבין יתור תיבת לאמר ולפי דרכי מרמז ההיא לאמר פי' כי הה' אחרונה שבשם הוי"ה הוא הדיבור של כל העולמות שהיא השכינה כביכול שנקרא מלכות פה וכו' זהו היה תפלתו היא יהיה האמירה והדיבור שלי כמו אדני שפתי תפתח וכו' והבן:

עוד ירמוז כי ידוע תהלה גימ' אמת ע"ה והוא שמרמז הוא תהלתך היינו כל כפי האמת שלך כן היא אלקיך והמש"י:

ראה

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעון וכו': י"ל בזה ע"ד אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה כי ידוע שהקב"ה וב"ש ברא את האדם לעבודתו ית' ואיזה עבודה תמה היא שידמה האדם ליוצרו בכל מדותיו למען ישכון הקב"ה וב"ש אצלו וזהו שכן טוב וזהו שאמרו תלמידיו של ריב"ז איזהו מדה טובה שידבק בה האדם ח"א שכן טוב פי' הקב"ה הנקרא טוב ישכון אצל האדם ויהיה האדם כסא אליו ית' וכיצד יעשה להיות כסא להקב"ה יזדכך גופו ונשמתו כאשר זכרתי במ"א בהתקדש האדם חושים הרוחנים ובכלל הם הכ"ד ראשי איברים של האדם ואז מתקדשים ומתטהרים כל איבריו וגידיו וזהו והיה מחניך קדוש ונעשה נשמתו אור ורמ"ח איבריו נרות בוערים וזהו ע"י תורה ומצוה לשמה בד"ור נעשה אור תורה ונר מצוה האור היינו הנשמה השורה במוח וחושים השייכים לה ונר היינו רמ"ח איברי האדם וכולם ע"י דו"רח ונעשה נר ובהזדכך השרשים האלו נעשה גופו מרכבה לנשמתו ונשמתו נעשה כסא להקב"ה וב"ש ושורה אצלו וממילא כשיש לו שכן טוב דהיינו הבורא ב"ה אז לא יגורך רע והרע בורח ממנו וזהו סור מרע ועשה טוב פי' שתסיר מן הרע כל הרע שבו ותעשה מהרע טוב דהיינו מכל המדות הגשמיות והחומריות יפנה מהם הרע ויגביר בהם הטוב ובהיות גובר בהם טוב אזי הם נוטים ומטים אל החסד והחכמה וזהו טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי כי הם קו הימין אשר השמאל נכנע להם ע"י מעשים הזכים כמבואר במ"א בפ' עקב לא יעקב יאמר עוד שמך כ"א ישראל ואיתא בש"ס שלא יעקר שם יעקב ממקומו לגמרי אלא שם יעקב טפל ושם ישראל עיקר פי' שלא תבטל המדות לגמרי רק תהפכם אל הטוב לקבל הטוב בהם ושיהיו כלים אל הטוב כמ"ש אא"ז זי"ע זללה"ה מה בין תלמידיו של בלעם הרשע לתלמידיו של א"א ע"ה והוא ידוע וכשעושה כן נעשה כסא

להבורא ב"ה ושורה אצלו הקב"ה שהוא טוב וחסד וחיים וזהו אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה פי' כשתהי' כסא שהוא מספר אנכי אז ארד עמך בכ"מ ואעלך מכל מדות רעות ומכל מקומות רעים הנקרא מצרימה לשון גבול ומיצר לים החכמה שהוא החסד והחיים והטוב אבל אנכי אעלך משם: גם עלה פי' ידוע להוי לך שאתה מוסיף ומרבה בעלי' זו כי כשאדם יורד למדריגה תחתונה חלילה אזי יורדין עמו רוחניות ואלהות ונשמות ועולמות וכשהוא עולה אזי כולם עולים עמו וזהו ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו ביעקב ממש וזהו ואלה שמות ב"י הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו כדאיתא בזו"הק שכל הנשמות וכל הנ"ק ירדו למצרים וכולם עלו בעליות ישראל משם וזהו בכלל וכן הוא בפרט כשנשמת איזה ישראל חלילה יורד למדריגה תחתונה באים עמו עולמות ונשמות ואלהות לירידה ח"ו ובהעלותו אזי הם עולין עמו וזהו ואנכי פי' כשתהי' כסא להקב"ה בסור מרע ועשה טוב ותהי' אנכי שהוא מספר כסא ותהי' כסא ומרכבה ואז תעלה אתה וכל העולמות ונשמות ואלהות המרומזים בתחתיים שניים ושלישים: וזהו שמרמז ראה אנכי שהוא בחי' כסא כשתהיה כסא ומרכבה להשי"ת אזי נותן לפניכם בחי' ברכה: ובחי' קללה היא כשתרד ממדריגתך שהיא בחי' קללה אז ירד עמו כל נצוציו והשכינה כביכול כדי להעלותו משם וכן כשיהיה בבחי' ברכה היינו כשיעלה למדריגתו אזי הכל יעלו עמו: וזהו שמפרש הפסוק את הברכה אשר תשמעון לשון אסיפה וחיבור: את כל מצות ה' היינו שיעלו כל נצוצין קדישין שהיו דבוקים בה' ונפלו ובעליותך יעלו גם הם וזהו מצות לשון חיבור ודביקות היינו הנ"ק שהיו מצות ה' היינו דבוקי' להשם ב"ה ונפלו למדריגות תחתונים: תשמעו היינו תאספו ותחברו אותם לשורשם ודביקותם וכן בהיפוך אצל ירידה שהיא בחי' קללה וכן אצל בחי' ברכה כנ"ל והמשכיל יבין:

עוד ירמוז כי ידוע אנכי היא ר"ת "אנא "נפשי "כתבית "יהבית וכבר כתבתי במ"א כשלומד התורה לשמה אזי מכניס חיות שהיא בחי' רוח ונשמה לתורה שהיא בחי' נפש ונעשה התורה תמימה ושלימה בכל הבחינות והיא משיב נפש כל התורה ונפש כל הנבראים ולהיפוך אזי חלילה נעשה לו סם וכו' כמ"ש חז"ל זכה נעשה לו סם חיים שהוא סם שע"י מחיה כל עלמין והוא שמרמז מלת אנכי שהיא כלל כל התורה כולה: נותן לפניכם היום היינו בכל יום ויום ברכה וקללה: את הברכה אשר תשמעון פי' לשון אסיפה וחיבור ויחוד כשתייחדו תיבת את היינו כ"ב אותיות התו מא' עד ת' ותכנסו בהם חיות ע"י תורת אמת בד"ור ויהיה אנכי היינו התורה ברכה כנ"ל סם חיים ונעשה

מקור הברכות שע"י נובע השפע וכל הברכות וכן להיפוך ח"ו כנ"ל זכה נעשה לו סם חיים וכו' והמשכיל יבין:

ובזה י"ל ההפטורה עניה סוערה לא נחמה הנה אנכי מרביץ בפוך אבנייך ויסדתיך בספירים וכל גבולך לאבני חפץ: כי ידוע אין עני אלא מדעת והוא ההיפוך מהפסוק הנה ישכיל עבדי כשיש לו דעת והשכל ירום ונשא וגבה מאוד אבל כשהוא עני מן הדעת אז סוערה לא נחמה: הנה אנכי פי' אבל כשתלמוד התורה לשמה הנקרא אנכי שהיא כללות התורה כנ"ל אזי מרביץ בפוך אבניך היינו האותיות פי' שיתברך כל כ"ב אותיות שלך: ויסדתיך בספירים היא לשון בהירות היינו שיאירו ונעשים זכים ומצוחצחים האותיות שלו כמ"ש הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה זוכה לשון זכות ובהירות פי' שמזכך ומצחצח לדבורים הרבה ולא עוד אלא שנעשה כמעין המתגבר וכנהר שאילו פוסק כמ"ש בורא ניב שפתים שלום וכו' היינו שבכל פעם נברא לו ניב שפתים מחמת שהוא כמעין המתגבר וזהו אם שגורה תפלתי בפי לשון שיגר לו דורון היינו שבכל פעם נשלח בפיו דבורים חדשים כמעין הנובע כנ"ל הן ברוחניות הן בגשמיות נתברך מעש' ידיו ומשפיע שפע וברכות לכל המדריגות וכל גבולך לאבני חפץ כי יש בני אדם שחושקים ומתאוים להיות במקומות אחרים כי בדעתו הוא ששם יותר טוב מבמקומו שהוא שם וזה נמשך מחמת שבאמת הכל חפצים ליראה את שמו הנכבד והנורא וכל נשמה מתאוה לתקן בזה העולם וכשאינו מתקן כלום אזי הוא חסר ואינו יודע מה חסר לו ואומר שהמקום הוא לא טוב אבל כשהוא מתקן כל הנ"ק וכל בחינותיו אזי יש שם השראת השכינה כביכול ואז מן מקום על יושבי': וזהו וכל גבולך לאבני חפץ היינו שיהיה רצונך וחפצך בכל גבול' מחמת שיהיה שם השראת השכינה ע"י לימוד' שם התורה לשמה בד"ור וכל בניך לימודי ה' פי' ע"ד ומתלמידי יותר מכולן נמצא שהרב לומד ומקבל תורה מן התלמוד: והנה מיוע קב"ה ואורייתא כולהו חד וזהו לימודי ה' כביכול שלומד את ה' ואז ורב שלום הוא דבר הכולל הכל וזהו הן ברוחניות הן בגשמיות והמש"י:

כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך וכו' ואמרת אוכלה בשר כי תאוה נפשך לאכול בשר בכל אות נפשך תאכל בשר. י"ל בזה ע"ד הנ"ל כי כשהנשמה בגלות ר"ל אז היא בסוד מצרים היינו מצר ים כי חכמה וחיים נקראים והוא צמצום בסוד גלות וכשהקב"ה גואל אותה מן הגבול ומיצר לבחי' רחוב והרחבה והיינו ע"י שמקדש כל חושיו ובכללם הכ"ד ראשי איברים כנ"ל ונעשה כסא ומרכבה להקב"ה כביכול ועי"ז הוא יוצא מן המיצר וגבול ובא לבחי' נחלה בלי מצרים וזהו שמרמז כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך היינו בזה שיהיה ה' היינו הוי"ה יהיה אלקיך שישרה עליך הקב"ה ותהיה כסא ומרכבה אליו

יתב' ובזה הוא ירחיב את גבולך שתבא לבחי' הרחבה כנ"ל עד שהוי"ה שורה אצלך עד שנעשה אלקיך ממש כמו השכן טוב השרוי אצל האדם והוא שאמר דהמע"ה ואתהלכה ברחבה כי פקודיך דרשתי פי' שהלכתי בבחי' רחבה ולא בבחי' מיצר וגבול והיינו מפני שפקודי' לשון חסרון כמו ולא נפקד ממנו איש פי' מקום שהיה חסר ממך כביכול שהיה צמצום ולא נתגלה בו כבודו ית' שם דרשתי' באותן המדות והמקומות שהיה רחוקים ממך שם דרשתיך עד שמצאתי והראתי התגלות כבודך גם שם ולית אתר פנוי מינך כמו ויברך דוד את ה' לעיני כל הקהל ושמעתי מאא"ז זי"ע זללה"ה שהראה דוד בחוש לעיני כל הקהל שמכה"כ ולית אתר פנוי מיניה ובמה הראה לכל במה שאמר לך ה' הגדולה והגבורה וכו' לך ה' הממלכה ואז ראו הכל אפי' המון עם כי הקב"ה שורש כל הדברים והוייתם וזהו דרשתיך לשון דרש כמו מי שדורש איזה פסוק שענינו אינו עולה יפה ונראה חסר איזה תיבת והוא ממלא אותו ומראה בפירושיו שאינו חסר כלום כך אמר דוד אפי' במקום שהיה נראה לפני המוני עם שאתה חסר משם וזהו סוד הצמצום שם הראתי גדולתך והתגלות כבודך ולכך זכיתי בעצמי ג"כ שיצאתי מן המיצר והצמצום ואתהלכ' ברחבה: ואמרת אוכלה בשר פי' בשר ידוע הוא המדות התקשרות אוכלה הוא לשון יחוד כמו כ"א הלחם אשר הוא אוכל ותרצה ליחד מדה זו כי תאוה נפשך לזה לעשות יחוד אמיתי והיינו ע"י הרחבת גבולך מכל מיצר דהיינו השפלות ותענוגי עוה"ז אז תבין יראת ה' ותתאוה נפשך ליחוד תענוג האמיתי אזי העצה הוא בכל אות נפשך תאכל בשר פי' תבין ממך בכ"מ ובכל דבר שנפשך מתאוה לשם בכל מדה ומדה שם תעשה היחוד ותבין משם כי זה השכינה מבקשת תפקידה ואז תהיה בסוד צדיקייא אינון שלוחי דמטרוניתא והמש"י:

עוד ירמוז ראה אנכי נותן לפניכם ע"ד ואשים דברי בפיך לנטוע שמים וליסוד ארץ וכו' ואיתא בזוה"ק פי' כי הצדיקים בפיהם ג"כ בוראים שמים חדשים וארץ חדשה והוא שמרמז ראה אנכי היינו מה שאני עושה נותן לפניכם ג"כ שאתם תהיו העושים ע"י חידוש תורתכם שמים וארץ חדשים והבן:

שמור ושמעת וכו': י"ל רמז בשני תיבות אלו ע"ד ב"ק יוצאת מהר חורב וכו' ומה שאמר אא"ז זללה"ה ידוע שהוא הרהורי תשובה הבאים לאדם בכל יום ועיין בספרים הקדושים של הרב מפולנאה זללה"ה והנה בזה נתבאר התימא והפלא שהקשה מפני מה הכרוז יוצא כשאין שום שומע וביאר ז"ל מי שרוצה לשקול בפלס רגליו ולבקש דרך ה' ויהיה עומד ומצפה מתי יהיה לו התעוררת דבר ה' אז בוודאי ישמע הב"ק שהם הרהורי תשובה

כנ"ל והוא שמרמז שמור לשון המתנה היינו שתהא ממתין ומצפה לשמוע דבר ה' אז בוודאי ושמעת הרהורי תשובה הבאים לאדם בכל יום אתערותא דב"ק והמשי"ב:

מקצה שלש שנים וכו' והגר אשר בשערי' ואכלו ושבעו וכו': י"ל בדרך רמז ע"ד מאמרם ז"ל אל יאמר אדם אקרא בשביל שאקרא רבי או בשביל שאהיה זקן ויושב בישיבה או בשביל שאהיה ת"ח אלא למוד מאהבה וסוף הכבוד לבוא וזה י"ל מקצה שלש שנים שנים לשון לימוד כמו שונה הלכות מקצה לשון פסוקה והכרתה היינו לאחר שתכרות את שלש שנים ענייני לימוד של שלא לשמה כנ"ל רק תבוא לבחי' לשמה אז תוציא מעשר היינו השכינה כביכול והיינו מ' עשר מ' הוא מלכות עשר שהיא כלולה מכל העשר כידוע וזהו תוציא מעשר היינו השכינה כביכול בשנה ההוא היינו בלימוד ההיא שהיא לשמה שהיא לשם ה' כידוע ואז ובא הלוי והגר והואכינוי למדריגה תחתונה ואכלו ושבעו היינו שיוכלו לקבל ממך ולהנות ממך אכילה ברבוי שביעה מאור תורתך הקדושה:

שופטים

ושפטו את העם משפט צדק: י"ל הרמז בזה מה דאיתא בש"ס כל דיין שדן דין אמת לאמיתו נעשה שותף להקב"ה במ"ב והוא שרמזו ושפטו את היינו דיינים במשפט ששופטים נעשים שותפים להקב"ה במ"ב שנברא בה"ב אותיות מא' עד תיו ולכך ושפטו היא מספר את כי כיון שהגיעו למדריגת ושפטו אז נעשו שותפים שמסייעים במ"ב מא' עד תי"ו והוא שאמר הפסוק אבל אין זה כ"א משפט צדק היינו על דין אמת וצדק שדנין אז נעשו שותפים וכו' כמאמרם ז"ל הדן דין אמת וכו':

כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין בין נגע לנגע דברי ריבות בשעריך וקמת ועלית אל המקום וכו' ובאת אל הכהנים הלוים ואל השופט וכו' ע"פ התורה והמשפט וכו' לא תסור ימין ושמאל: י"ל בזה רמז לפי ענ"ד מענין ר"ה יום הדין והמשפט שאז שופטים כל באי עולם ובאים מליצים לזכות ומקטריגים לחובה ר"ל וע"י מה מבטלין כל המקטריגים וכל הדינים לאכללא דין ברחמים ע"י תקיעות שופר וזהו שמרמז בפסוק כי יפלא ותרגומו ארי יתכסי פי' כשיהיה ר"ה יום הכסא כמאמרם ז"ל איזהו חודש שהלבנה מתכסי בו וכו' ואז משפט לאלקי יעקב וזהו ממך דבר למשפט ממך היינו מכל מעשה ידך ומחשבותי' ודבורך הכל עולה אז למשפט בין דם לדם היינו בין שני' בחי' דם כי יש בחי' דם בלא אלף ויש דם עם א' שהוא אלופו ש"ע ונעשה אדם והיינו זה ששופטים ודנים ביום הקדוש הנ"ל על פרטי אדם א' ועל כללות ישראל ועל

כללות העולם אם יהיה דם ח"ו או בחי' דם השני שהוא עם א' ויעשה אדם שהוא מספר מ"ה שהוא רחמים: בין דין לדין כי יש שני בחי' דין בלא א' ר"ל ויש דין עם א' שהיא אדני ואז נמתק דין באלף כידוע והיינו אם יהיה כך או כך בין נגע לנגע היינו שיש בחי' נגע ויש שנעשה מן אותיות נגע צירוף ענג ואף שהוא ג"כ אותיות נגע הכל היא לפי צירוף האותיות כידוע ועל הכל דנים כך למעלה איזה מהצירופים יוצא על העולם וזהו דברי ריבות בשעריך היינו אלו מיימינים לזכות ואלו משמאילים לחובה אז העצה וקמת ועלית אל המקום שתראה להיות לך קימה ועליה אל הקב"ה הנקרא מקום ע"ש מקומו של עולם גם מקום היא בחי' יעקב שנקרא מקום והיינו שתעלה למדריגת יעקב שהוא בחי' אמת ובאת אל הכהנים הלוים ואל השופט זהו מרמז ע"י תקיעות שופר תש"ת כי ידוע תקועה היא אברהם בחי' חסד וזהו אל הכהנים שהם מסטרא דחסד דא תקיעה ואל הלוים שהם בחי' גבורה דא שברים ואל השופט שהוא בחי' עמודא דאמצעיתא כאמור משפט עמודא דאמצעיתא ודא תרועה וע"י בחי' ג' עניני אלו הרבה פעמים כפי כוונת התקועות כמה תקיעות וכמה שברים וכו' ובזה תבטלו כל המסטינים וכל המקטריגים שכולם ימליצו זכות על ישראל ויוכלל שמאל בימין וזהו ועשית ע"פ התורה לא תסור ימין ושמאל כמ"ש חז"ל אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין עיי"ש היינו לאכללא שמאלא בימינא אף שיהא נראה לך שהוא שמאל היינו דין תבין שבוודאי הוא ימין שהוא חסד ותראה שלא תסור היינו פירוד והסרה בין ימין ושמאל רק להיות כלולים זה בזה ימין בשמאל ושמאל בימין ואז ימתקו כל הדינים וישתקו כל המקטריגים והמסטינים ויתהפכו לזכות ולרחמים עליך ועל כל ישראל בכלל והמשי"ב:

לא תסיג גבול רעך אשר גבלו ראשונים בנחלתך אשר תנחל בארץ אשר ה' אלקיך נותן לך: י"ל בזה בדרך רמז כי ידוע האבות הראשונים הם המשיכו השכינה כביכול ממעל לארץ שהם המשיכו והגדילו אלוהותו בעולם ואח"כ באו חיבי דרא וסילקו השכינה למעלה ע"ד רומה על השמים אלקים כמו בתחלה אברהם זה היה מדתו מדת חסד ואהבת השם ב"ה והיה מפרסם אלהותי וירדה השכינה כביכול לארץ שהוא האיר עיני כל וגילה שמכה"כ ואח"כ ע"י חייבי דרא נסתלק השכינה לרקיע היינו שנעשה צמצום כביכול בגדולתו יתב' שלא היה נראה ונגלה לעין כל כבודו יתב' ואח"כ בא יצחק וחפר אותן בארות אשר סתמו פלשתים והאיר אור הקב"ה ואח"כ סתמו פלשתים שנית עד שבא יעקב וזהו רמז בכאן מוסר השכל כי השכינה נקרא גבול ע"ש שהיא סוף כל המדריגות וריעך היינו הקב"ה כמ"ש רעך וריע אביך אל תעזוב וזהו שאמר לא תסיג גבול רעך היינו לא תגרום במעשי' שתסתלק ח"ו השכינה הנקרא גבול של רעך הוא

הקב"ה למעלה ע"ד רומה על השמים אלקים אשר גבלו ראשונים בנחלתך אשר תנחל היינו מה שהראשוני' הופיעו שכינת כבוד אל בארץ ונחלה הוא לשון המשכה כמו נחל וע"כ נקרא נחלה ע"ש שהוא קיים מדור לדור כנחל הנמשך והול' כך הם המשיכו שכינת כבודו בתחתונים: בארץ אשר ה' אלקי' נותן לך היינו ע"ד בכ"מ אשר אזכיר את שמי וכו' ותרגומו בכל אתר דתשרי שכינתי תמן אבוא אליך וברכתי' והמשי"ב:

עוד ירמוז לא תסיג גבול רעך: ע"ד דאיתא בכוונת מוריד הטל היינו ה' טל פי' יה"ו גימ' טל להוריד לה' אחרונה דא יחוד קב"ה ושכינתיה ובזה אמרתי רמז בפסוק ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו לארץ גאלה מספר טל שהוא יה"ו: תתנו לארץ דא ה' אחרונה ע"ש בפ' בהר וזי"ל שמרומז גם כאן כי גבל חסר וא"ו עם אותיות והתיבה הוא מספר טל וזהו לא תסיג גבול רעך שלא תגרום ח"ו הרחקת השם יה"ו מן ה' אחרונה כנ"ל גם גבול חסר וא"ו הוא מספר שם אל"ד והמש"י:

עפ"י שני עדים או שלשה עדים יקום דבר: י"ל בזה ע"ד דאיתא בגמרא הקורא ק"ש שחרית וערבית מקיים והגית בו יומם ולילה ואיתא שם בגמ' ע"ה צריך לקרות ק"ש גם על מטתו להגין עליו מן המזיקין: ות"ח סגי ליה בק"ש של ערבית כי התורה משמרתו: והנה ידוע הכוונה בשמע יש ע' רבתא ובאחד ד' רבתי היא עד להורות שאנו עדים להקב"ה על אחדותו יתבר' וזהו שמרמז הפסוק על פי מספר צ"א ע"ה היינו יחוד קב"ה ושכינתיה שמיחדים שמו בכל יום ואנו עדים בדבר וזהו שני עדים היינו לת"ח סגי שני פעמים ק"ש שחרית וערבית: או שלשה עדים היינו ע"ה שהוא מעיד ג"כ בק"ש שעל מטתו ועי"ז יקום דבר היינו מלכות שהיא השכינה כביכול היינו שיש עליה להשכינה כביכול עי"ז ע"ד ועונתה לא יגרע שקאי על ק"ש בעונתה והבן:

ונגשו הכהנים בני לוי כי בם בחר ה' אלקיך לשרתו ולברך בשם ה' ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע כלל גדול הוא כי ביד הצדיקים העובדים את ה' לברך לכל מי שירצו והן להיפוך כמו שמצינו אצל יעקב ועשו וכן בפסוק ותגזר אומר ויקם וכן מצינו כמה מעשיות בש"ס שע"י אמירת הצדיקים שאמרו על א' דבר טוב ונתקיים וכן להיפו' כמו הוי כשגגה היוצא מלפני השליט: וזהו ונגשו הכהנים הם העובדים את ה' בני לוי שמדבקם עצמם תמיד לה' כי כם בחר ה' אלקיך לשרתו ולברך בשם ה' היינו למי שמברכין מברכין אותו בשם ה' כי השכינה מדברת מגרונם והוא ממש כה תברכו את בני ישראל כי הכה ממש מברך את המבור' על ידם וגם על פיהם יהיה כל ריב כמו אשר תאור יואר כי הכל בידם כנ"ל ותגזור אומר ויקם והבן:

עוד ירמוז כי ידוע בשם אא"ז זללה"ה כשמלכות הוא בלא יחוד אזי ח"ו צרות רבות וכו': וכשמייחדין מלכות עם דודה אזי כל טוב בא לעולם ונהפ' הכל לברכה וחיים ושלום וידוע שהשכינה נקרא ריב כמבואר בתיקונים וכן כמה פעמים דברי ריבות נדרש על השכינה עי"ש וכן נגע צרעת ת"א מכתש סגירא ר"ל אזי והובא אל הכהן העובד ה' כי הוא מהפך מנגע לענג ומריב לרבי היינו חכמה ובינה הנובעים כן קבלתי מפי אא"ז זללה"ה זהו "רבי וזהו על פיהם יהיה היינו נעשה הוי"ה שהוא חסד ויחוד ומתהפ' מנגע לענג ומריב לרבי כשנעשה יחוד עם השכינה והכל היא על פיהם והמש"י:

כי תצא

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלקיך בידך וכו' וראית בשביה אשת יפת תואר וחשקת בה ולקחת לך לאשה: י"ל בזה בדרך רמז כי תצא למלחמה על אויביך היינו תיכף כשיהיה אתערותא דלתתא ותצא למלחמה נגד היצה"ר אז בוודאי ונתנו ה' אלקיך בידך כמאמרם ז"ל פתחו לי כחודה של מחט ואני אפתח לכם ארובות ארובות: וראית בשביה אשת יפת תואר זהו ג"כ הבטחה כשיתן ה' אלקיך בידך את היצה"ר אז וראית איך שהשכינה שהיא אשת יפת תואר היא בשביה כביכול: וחשקת בה לפדותה מן השביה ולקחת לך לאשה והבן:

כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה והיה הבן הבכור לשנואה: והיה ביום הנחילו את בניו את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים כי הוא ראשית אונו לו משפ' הבכורה: יש להעיר בזה אומרו האחת אהובה והאחת שנואה והיה די לומר אחת אהובה ואחת שנואה ועוד ידוע כ"מ שנאמר והיה הוא לשון שמחה ומה זו שמחה שיהיה הבכור לשנואה: וי"ל בזה ע"ד ששמעתי מהרב המגיד המנוח מוה' דוב בער ז"ל שם האחת שפרה ושם השנית פועה שהוא מרמז על שתי ההי"ן של שם הוי"ה ב"ה האחת שפרה היינו ה' אחת שפרה שמשפרת הוולד היינו ע"י תשובה ומע"ט וה' שניה פועה הוא לשון דיבור שהוא מלכות ושני בחי' אלו הם בחי' עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא כי כ"א מייגע א"ע ויש שמייגע במוח אחר פרנסה ועושר והוא בחי' עלמא דאתגליי': ועלמא דאתכסייא היינו לייגע עצמו כדי לייחד קב"ה ושכינתיה ולהעלות נשמות ישראל וזעירין אינון: וזה י"ל הרמז כאן כי תהיין לאיש דא קב"ה שתי נשים היינו נשמות ישראל האחת אהובה היינו שמייגע את עצמו אחר עלמא דאתגלייא שזהו אהובה לכל והוא שמרמז האחת היינו ה' אחת שהיא בחי' עלמא דאתגליא שהוא אהובה לכל והכל רודפים אח"ז והאחת שנואה היינו ה' אחת שנואה

הוא לשון התרחקות היינו שמשתדל לייחד מדריגות תחתונים ורחוקות ליחד יחודים עליונים והוא בחי' עלמא דאתכסיא: והיה הבכור לשנואה ע"ד אף אני בכור אתנהו עליון למלכי ארץ שהוא לשון גדולה והוא שאמר והיה היינו שמחה וגדולה שהוא בחי' בכור יתן השם בעו"הז: לשנואה למי שהוא משתדל בבחי' שנואה שבעו"הז יתן לו גדולה ועושר: והיה ביום הנחילו את בניו לעו"הב: את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים לשון כפל שני חלקים בעו"הז ע"ד עולמך תראה בחייך עולמ' לשון העלם היינו עלמא דאתכסיא שיראה גם עולמו עולם דאתכסיא בחייו: כי הוא ראשית אונו היינו כחו הוא מן ראשית שהוא מן המחשבה א"ס שכל מגמתו ומחשבותיו הטהורים לייחד יחודים בעולמות עליונים ולכך לו משפ' הבכורה: ע"ד אף אני בכור אתנהו בעו"הז כי עולמך תראה בחייך והבן:

כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ והאם רובצת על אפרוחים או על הבצים שלח תשלח את האם וכו' למען ייטב לך והארכת ימים: י"ל ביה בדר' רמז כי השכינה נקרא קן צפור כי צפור דא נשמתא לשון צפירות ובהירות וגם לשון דיבור ופטפוט ודיבור היא מלכות שהוא השכינה כביכול ונקרא קן צפור שממנה מקור נשמת ישראל: בדרך היינו ע"ד ששמעתי מאא"ז זללה"ה שהשכינה היא מעילא לתתא עד סוף כל המדריגות וזהו סוד ואתה מחיה את כולם שאפילו כשאדם עושה עבירה ח"ו אזי ג"כ השכינה מתלבשת בו כי בלא הוא לא היה בו כח לעשות זאת ולהניע בשום אבר כי הוא המחיה אותו ונותן בו כח וחיות וזהו כביכול גלות השכינה: וזהו בדר' היינו ביחוד של שקר וניאוף כמו כן דרך אשה מנאפת או ע"ד דרכו קשתם לשון שקר והיינו השכינה כביכול מתלבשת שם ג"כ וזהו גלות השכינה כנ"ל: בכל עץ או על האר' היינו שהתלבשות השכינה היא מעילא לתתא במדריגות עליונים שהוא על עץ וכן במדריגות תחתונים שהוא על האר': והאם היינו השכינה כביכול: רובצת על האפרוחים היינו שאין להם עדיין גדפין זהו נקרא אפרוחים והוא מרמז על תרין דרועין חו"ג שהם אהבה ויראה היינו אפילו במדריגות תחתונים שאין שם אהבה ויראת השם ג"כ האם היינו השכינה רובצת וחופפת עליהם ומצפה שיכשירו מעשיהם או על הביצים היינו שהוא רק היולי שיש לו נשמה קדושה אך עדיין הוא ערום בלי תורה ומצות רק יכול להיות ממנו כלי ואדם שלם וע"ז השכינה רובצת ומגעגעת שלח תשלח את האם היינו לשון מי שלוח שתראה להמשי' ולהגדיל אותה וכו' למען ייטב לך היינו שכשאדם מתקן חסרון השכינה כביכול ומעלה אותה למעלה לשורשה כביכול אזי נמש' לו ג"כ טובה בגשמיות וברוחניות הארת נשמתו והארכת ימים לשון ימים ונחלים היינו שתמשיך גם כן מקורין ומבועין בכל העולמות:

או יאמר כי יקרא קן צפור וכו' והאם רובצת וכו': שלח תשלח את האם וכו' והארכת ימים: הגם שהאירו כבר עינינו בזה בזו"הק ובתיקונים רזין עלאין גם אני אומר מה שחנני ה' ברחמיו וברו"ח דהנה כל העולם כולו לא נברא אלא לכבודו וכבוד היינו השראת השכינה שיש בישראל בשביל זה נברא העולם וזהו ביאור הפסוק כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו ורומז כאן כל הד' עולמות אבי"ע להורות על התפשטות השראות השכינה מא"ס עד א"ת וזהו תכלית כל הבריאה ומי שזוכה זה שיהיה התפשטות אור השכינ' שורה עליו אז כל העול' לא נברא אלא בשבילו כי זה כל האד' והוא יכול ללבן ולצרף נשמו' ישראל החפצים בו ובכ"מ שהוא שם שכינה עמו וזי"ל שמרומז בפסוק כי יקרא והתורה נכתבה בלי נקודות כדי לדורשה בע' אנפין וכאלו נכתב יִקָּרֵא לשון המשכה קן היינו השכינה וכשתהי' במדריגה זו שתוכל להמשי' השכינ' כביכול שהוא קן לצפור הוא הקב"ה כמ"ש כצפור נודד ממקומו וכו' או ע"ד הרמב"ם שכתב שכל בעלי השיר נקרא צפרים ע"ש כשצפרא נהור הם מתחילים לשורר וזהו קן צפור היינו השכינה שהוא קן של אור הבהיר אור עולם ותזכה להמשי' התפשטות אורם עלי' אז לפני' בדרך היינו בכ"מ שאתה תהיה בבית' ובלכת' בדרך והיא הולכת לפניך: בכל עץ היינו בכל עניני תורה הנקראת עץ חיים שתלמוד תבוא ותשרה עליך כמאמר' ז"ל אפי' אחד שיושב ועוסק בתור' שכינה שרויה עליו: או על הארץ היינו אפי' כשתעסוק בדברים גשמים וארצי' ג"כ תהי' עמך ע"ד ששמעתי מאא"ז זללה"ה ע"פ ואתהלכה ברחבה כי פיקודי' דרשתי היינו דהמע"ה התפאר א"ע שהיה יכול ללך בשוקים וברחובות והטע' כי פקודי' דרשתי היינו שלא היה דורש מעולם כ"א יחודים זה היה כל מגמותיו תמיד שיוכל ליחד קוב"ה ושכינתיה: אפרוחים או בצים היינו שצריך לרחם על נשמות ישראל שיש בהם שני בחי' אלו והיינו שהתחילו להשתדל בעבודת הש"י ונעזב מהם מחמת מניע' של כל א' וא' ויש שעושים מעשי ה' כמצות אנשים מלומדה בלא דח"ור וזהו בחי' אפרוחים שאין להם גדפין כי תורה ותפלה בלא דחו"ר לא פרחת לעילא גם יש בהם עוד מדריגה פחותה מזו שלא התחילו כלל בשום השתדלות בעבודת הש"י רק שיש בהם כח היולו וזהו בצים שנמשלו לביצה שיש בה כח היולו שיתהוה ממצה אפרוח אך צריך טרחא לחמם אותה שיצא מכח אל הפועל ולעשות בריה וזה הכח אין לו שיעור כי מכל בריה יכול להיות כמה בריות אין מספר ולהחיות כמה נפשו' זה הכח הוא בכל ביצה וכן הענין ג"כ בב"א שהוא רק ניצוץ מישראל שיש בו כח היולו שיתפשט בו הניצו' ההוא ויזכה להשראת השכינה עליו בכל עניניו רק שצריך לעוררם ולחממם ולהבעיר הניצו' הקדוש שיש בתוכם שיתלהבו לעבודתו יתב':

והאם רובצת על האפרוחים וכו' היינו שכביכול זהו גלות השכינה שרובצת בכ"מ שיש שם ניצו' הקדוש ומשתוקקת שידבק בה וזהו והאם היינו השכינה כביכול רובצת לשון נפילה על אפרוחים וכו' היינו על אותם ב' בחי' כי מלכותו בכל משלה וזה לה צער גדול שיש ניצו' הקדוש אפילו במקום הקליפה וזהו שלח תשלח לשון מי שלוח היינו שמזהיר לצדיק שירחם על אותם הבחי' ויראה להחזיר ולהשיב במים חיים שהיא התורה ועבודה את האם היא השכינה כביכול ע"י שמעורר אותם שני בחי' הנ"ל לעבודתו ית' ובזה יתעלו הניצוצין קדישין למקורם ושורשם ואת הבנים תקח לך היינו שגם לך תגיע יתרון מהבנים שתחייה אותם ותעוררם למען ייטב לך היינו שתתרבה ויתוסף טוב בנשמתך בשכר שתחזור בן המלך למלך והארכת ימים שתזכה לאותו מקום שנמשך משם אריכות ימים והבן:

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו י"ל ע"ד רמז על יום המשפט שהוא ר"ה דהנה ידוע כי זה היום תחלת מעשיו ית"ש ובכל ר"ה נתחדש העולם ושבים כל הדברים למקודם ועצומו של יום מעורר זה בכל ר"ה וזי"ל שמרמז כאן כי תבנה בית חדש היינו בר"ה כשמגיע העת להתעורר שיבנה העולם בנין חדש כנ"ל אז תראה ועשית מעקה גימ' רי"ו מס' גבורה ע"ה "גגך מס' כ"ו שם הוי"ה ב"ה שורש החסדים והרחמים והיינו שתראה לשתף גבורה וחסד להמתיק הגבורת ולהפך מדה"ד למדה"ר והבן:

ולא תשים דמים בביתך: היינו הוי זהיר שלא יהי' ח"ו בחי' גבורה לבד: כי יפול כי זה משמש לשון אלא היינו רק לזה ישמש מדת גבורה שיפול הנופל היינו מי שראוי ליפול והמשי"ב:

לא יבוא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל ה': הוא ע"ד זו"הק זכאה הוא מאן דשוי דירה לשכינתא בליביה כלים נאים באברים דליה וזהו אנכי פניתי הבית דא לבא מע"ז שצרי' לפנאה לבא מכל הרהורין בישין בגין למהוי שכינה מדורה גביה וע"ז אמר דה"מ ע"ה ולבי חלל בקרבי גם ישתדל שלא לפגום באברים דליה כי רמ"ח מ"ע הם נגד איברי האדם ושכינה נקראת מצוה דא נשמתא דב"נ וכשיזכה לג' בחינות אלו דירה כלים אישה המרומז בתיבת דכ"א אז השכינה שורה אצלו והנה המחשבה המחטיא את האדם הא גורמת ביטול ופגם בג' בחי' אלו ונקראי' פצוע דכא ל' פצע וחבורה וזהו פי' הפסוק תשב עד דכא ותאמר היינו עוד צרי' בע"ת לומר שובו ב"א ע"ד ורבים השיב מעון פי' הבע"ת צריך לתקן כל הבחי' ולהשיב' בסוד דכא הנ"ל וזהו ע"י שבירה ונמיכת רוח הנקרא דכא ותאמר שובו ב"א כנ"ל: שפכה נקרא סילון וצינור והיא מדת התענוג והתקשרות

הכולל כל ומשפיע וזהו פי' לא יבא פצוע דכא שעושה פצועים בדכא הנ"ל או כרות שפכ' היינו אפי' שהמחשב' מניחו לעשו' דכא הנ"ל רק שהיא כרות שפכ' היינו בלי תענוג והתקשרו' אז ג"כ לא יבא בקה' ה' כי מצו' בלא דחו"ד לא פרח' לעיל' והבן

ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה: הנה תיבת לך מיותר וי"ל בדר' פשט דהנה ידוע כל המברך מתבר' והיה יכול לטעון ולומר כיון שמקללתו של בלעם נעשה ברכות נמצא שהיה בלעם בגדר מברך ויתברך ג"כ לזה דקדק מקור החכמה באמרותיו הטהורים ויהפו' לך דייקא את הקללה לברכה והטעם כי אהבך ה' אלקיך אבל זולתך יחשב בכלל מקללים והבן:

ויתד תהיה לך על אזנך והיה בשבת' חוץ וחפרת וכסית את צאתך: י"ל הרמז בזה שיהיה יתד תקועה לך על אזנך היינו שיהא תקועה בלבך מה ששמעת איזה ד"ת ומוסר והיה בשבת' חוץ כשתצא ח"ו לפעמים חוץ מן הקדושה אזי וחפרת ותבקע את הדברים ההם ותמצא בהם חיי רוחך להשיב את נפשך וכסית את צאתך והבן:

הפטרת תצא

רני עקרה לא ילדה: ונקדים לבאר אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס אלא הוו כעבדים המשמשים את הרב שלא ע"מ לקבל פרס ויש גירסא אחרינא ע"מ שלא לקבל פרס ושמעתי מאא"ז זללה"ה ששני הגרסאות נכונים והם מדריגות זו למעלה מזו והוא כי שלא ע"מ לקבל פרס הוא עבודה נכונה וגדולה דהיינו כשמתפלל על איזה דבר יהי' כוונתו לצור' גבוה והדב' אשר הוא מתפלל עליו אם יבוא יבוא ואם לא יבוא לא יבוא וכן כל עבודת האדם ועשיותיו יהיה לשם שמים לא לשום דבר הנאתו ויש עוד בחי' נשגבה ע"ד משל למי שחפץ ורוצה מאוד ולבו בוער לדבר עם המלך והמלך גזר ואמר שכל מי שישאל איזה שאלה ובקשתו ימלא וכשהאדם הזה אשר חפצו ורצונו לדבר תמיד עם המלך כשבא לדבר מבוקשתו לפני המלך מתייירא פן יתן לו המלך וימלא חסרונו ומה לו עוד לדבר עם המלך לכן הוא רוצה יותר שלא ימלא לו מבוקשתו כדי שיהיה לו איזה דבר לבוא עוד לפני המלך באיזה פעם ולדבר עמו וזהו תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפו' שיחו פי' כל התפלות של עני הוא לפני ה' ישפו' שיחו והוא ע"ד שאיתא בש"ס רמז לזה במעשה דשמואל הקטן וזהו ע"מ שלא לקבל פרס ואיתא במדרש לא יהיה בך עקר ועקרה שלא תהיה תפלת' עקורה ונמצא לשון עקרה אצל תפלה וזהו רני עקרה לא ילדה פי' אותו התפלה שלא ניתן לו בקשתו זהו שמחה גדולה ורינה גדולה

כמו ע"מ שלא לקבל פרס הנ"ל וכמו תפלה לעני כנ"ל כי רבים בני שוממה מבני בעולה כי הוא מדריגה גדולה בכל פעם לדבר עם המל' והבן כי קצרתי:

או יאמר רני עקרה לא ילדה כי רבים בני שוממה מבני בעולה אמר ה' כי אמר אא"ז זללה"ה כי כל התפלות עושים פעולה בעולמות העליונים ולפעמים בקצה הארץ וסמך ע"פ כרום זולת לבני אדם אלו דברים שעומדים ברומו של עולם שנעשים מזה דברים נוראים ברומו של עולמות ובני אדם סוברים שלא נתקבלו תפלתן לכן מלזלין בהם וזה רני עקרה לא ילדה כנ"ל כי רבים בני שוממה פי' התפלות אשר אתה סובר שהם שוממים עושים פעולות גדולות יותר מראייתך הגשמי':

או יאמר ע"ד ששמעת מאא"ז זללה"ה ע"פ נושא משך הזרע ע"פ משל שני בני אדם זרעו תבואה א' מעט וא' הרבה שזה שזרע הרבה היה אוכל ושותה והולך בבית היין ומזמר כי זרע הרבה תבואה ואותו שזרע מעט הולך בכל יום ויום ובכל שעה ושעה ומנכש את התבואה מקוצים ומברקנים ושאר דברים המפסידים ואותו השוטה שזרע הרבה אין משגיח על תבואתו מחמת גובה לבו כי יש לו הרבה בין כך ובין כך עלה תבואתו קמשונים וחרולים וגדר אבנים נהרסה ושסהו כל עוברי דרך ויש בזה רמז במשלי שאמר שהע"ה על שדה איש עצל וכו' ע"ש כי קצרתי והמשל הנ"ל נוקב ויורד לעמקות למי שיש לו לב להבין ולהשכיל ועין לראו' ולהשגיח בעינ' טבא ופקיח' על ענינו ועל מעשיו אם מעט ואם הרבה וזהו רני עקרה לא ילדה ע"ד נושא משך הזרע כי רבים בני שוממה מבני בעולה פי' בלי תבואה והלך ילך ובכה נושא משך התבואה והמשי"ב:

כי תבוא

ושמחת בכל הטוב וכו': י"ל בזה ע"ד כל האומר דבר בעתו מביא טובה לעולם והוא שמרמז ושמחת היינו כל השמחה שלך יהיה בכל הטוב היינו שהש"י יעזור לך שתאמר דבר בעתו לפי העת והרגע הצריך לעת ההיא ובזה תביא טובה לעולם וזה יהיה כל תענוגך ושמחת' והבן:

עוד ירמוז ע"ד והטוב בעיניך עשיתי ודרש גמרא בזה שסמך גאולה לתפלה: ולכאורה איך מוכח מזה וי"ל דה"ל למימר וטוב בעיניך מאי והטוב והוא שמרמז ה' טוב טוב זה גאולה כמ"ש אם יגאלך טוב יגאל ותפלה היא ה' אחרונה וזהו וה' טוב בעיניך עשיתי שסמך גאולה לתפלה ואתא בגמרא רב ברונא זימנא חדא סמך גאולה לתפלה ולא פסק חוכא מפומא וכו': וזהו ושמחת בכל הטוב היינו ג"כ ה' טוב פי' שהש"י יעזור לך שתסמו' גאולה לתפלה ואז ושמחת כמאמרם ז"ל והמש"י:

עוד י"ל ע"ד שאמרתי ע"פ ואברהם זקן בא בימים וה' בירך את אברהם בכל היינו שביר' אותו במדת כל: ואיתא בזו"הק כל היא רזא דמהימנותא וזהו ג"כ ויתן את כל אשר לו ליצחק היינו שמסר מדת כל רזא דמהימנותא אשר לו ליצחק וזהו ארץ אשר לא תחסר כל בה כנ"ל וכן אמר יעקב ג"כ וכי יש לי כל היינו שחנני ה' במדת כל ולכך לא יהיה לי שום חסרון במה שתקח המתנה מידי וזהו גם כאן הבטחה שלימה ושמחת בכל הטוב היינו שתזכה להשיג מדת כל שהיא שלימות וכללות הטוב כי דורשי ה' לא יחסרו כל טוב והבן:

עוד ירמוז ע"ד דאיתא בכוונת ה"פ דין שמספרם שך נמתקין בה' אלפין של אדני עיין בכוונת אדני שפתי תפתח ונמתקין הדינים ונעשה מרע טוב והוא שמרמז ושמחת בכל ה' טוב שע"י ה' אלפין ימתקו כל הדינים ויהיה הכל טוב וחסד וזהו כל האזרח בישראל ישבו בסכות כי אזרח מספר גבורה: והוא שאמר האזרח היינו ה' אזרח שנמתקין הגבורות בה' אלפין ישבו בסוכות ששם הוא בחי' שמחה כמ"ש ולקחתם לכם וכו ושמחתם לפני ה' אלקיכם והבן:

עוד ירמוז ע"ד אין טוב אלא תורה: ואיתא וירא אלקים את האור כי טוב לגנוז וגנזו לצדיקים ואמר אא"ז זללה"ה שגנזו בתורה וזהו ושמחת בכל הטוב היינו ה' טוב ר"ל שתזכה לה' אורות של ה' חומשי תורה שהאור נגנז בהם והיינו שתזכה לתורת אמת והמש"י: כי כל שמחתך לא יהיה רק בתורה כמ"ש או"הח אלו הוי ידעי ישראל עריבות ומתיקות התורה אמיתית כמעט היו משתגעין ויוצאין מדעתם מחמת מתיקות ועריבות התורה והבן:

בערתי הקודש מן הבית וגם נתתיו ללוי וכולי: י"ל הרמז בזה ע"ד אם אין חכמה אין יראה ואם אין יראה אין חכמה: והנה ידוע בית היא יראה כמו תרעא לדרתא וכו' וקודש היא חכמה כידוע והוא שאמר בערתי לשון הבערה והארה שהארתי הקודש היינו החכמה שלי מן הבית היינו ע"י יראה שנקרא בית כנ"ל: וגם נתתיו ללוי לשון דביקות היינו שהייתי משפיע למי שרוצה לדבק ולקרב עצמו לה' והבן:

את ה' האמרת היום וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה: י"ל בזה ע"ד הידוע ישראל עלה במחשבה בעת בריאות העולם והם היו גורמים עיקר הבריאה והנה הקב"ה מחדש בכל יום מעשה בראשית והצדיקים ג"כ מחדשים בכל יום מ"ב היינו ע"י התחדשות שמחדשים בתורה בכל יום מתחדש הבריאה: וזהו את ה' האמרת היינו אתה גרמת להיות בריאת העולם (באמר) ר"ת אויר רקיע מים כידוע שבזה היה בריאת העולם ואתה ישראל פעלת זה (האמר) לה' שיעשה מעשה בראשית וה' האמירך היום היינו שהשי"ת

נותן לך ג"כ כח האמירה שתוכל ג"כ לפעול בעבודתך ותורתך שתחדש עולמות חדשים בצירוף תיבת "אמר כנ"ל והמש"י:

ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת: לכאורה היה ראוי לומר אשר לא יקיים וכו' מאי ולא יקים אלא שבכאן כלל כל התורה כולה אשר לא יקום היינו להעלות ולהקים את דברי התורה והמשכיל יבין:

ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך: צריך להבין זה שאין לו ביאור לכאורה היה ראוי לומר להיפך שהוא ישיג את הברכות ולא שהברכות ישיגו אותו אך דהענין הוא כמ"ש דהמע"ה אך טוב וחסד ירדפוני וכו': והיינו כי לפעמים אדם בורח מן הטוב מחמת קוצר דעתו שאינו יודע אם הוא טוב ולכך התפלל דהמע"ה אך טוב וחסד ירדפוני שהם ירדפו אחרי וישיגו אותי אף שאיני יודע לרדוף אחריהם והוא שמרמז ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך והבן:

ברוך טנאך ומשארתך: י"ל ע"ד שאמר אא"ז זללה"ה ע"פ ושמת בטנא "טנא ר"ת טעמי' נקודין אתוון והיא ע"ד אם שגורה תפלתי בפי וכו': וברוך היא לשון המשכה פי' כשתמשיך ותייחד בתפלתך טעמים נקודין אתוון ותגין הם כתרי אותיות וזהו טנאך ר"ת טעמים נקודין אתוון כתרים אז יהיה ברוך ימשוך לך הקב"ה שתהא תפלתך שגורה בפיך: ומשארתך לשון נשאר ומותרות היינו האותיות אשר תדבר לפעמים בלי דעת ובלי מוחין אזי ג"כ יתייחדו וזהו ברוך טנאך ומשארת': ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך ביאה נקרא מה שאדם לומד ומתפלל שהוא בא ועומד לפני המלך בפנים בהיכלות עלונים ויציאה נקראת כשעוסק בדברים גשמיים אכילה ושתיה שיחה ומ"ומ יעזור לך השי"ת שגם שם תמשיך ותייחד חיות כי יזדככו ויצהלו מחשבותיך וק"ל:

איתא בתקונים שהתוכחה היא כולה ברכות גדולות ואנן נימא ג"כ והיה אם לא תשמעו היינו באם שלא תחפוץ לשמוע לא יניח אותך הקב"ה שתלך בדרכיך רק ע"כ תהיה דבוק בו וזהו והיה לשון שמחה והבן:

כל עצך ופרי אדמתך יירש הצלצל: י"ל ע"ד הפסוק בצל החכמה בצל הכסף היינו אם תשב בצל החכמה זו תורה אז בוודאי תהיה בצל הכסף ממ"נ כי אור' ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד כידוע ואלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעו"הז וכו': וזהו פי' הפסוק כל עצך היינו התורה שנקראת עץ חיים: ופרי אדמתך הם מצות מעשיות: יירש הצלצל היינו ב' פעמים צל צל החכמה וצל הכסף כי הקרן יהיה קיים לך לעו"הב והפירות תאכל בעו"הז מכל תורה ומצות שתעשה ותעסוק לשמה:

זתים יהיו לך בכל גבולך וכו': גם זה היא ברכה גדולה כי יש כמה מיני זתים זית שופכני וזית ביישני וזית הנטופה: זית ביישני היינו מי אנכי כי אלך וכי אוציא וכו': זית שופכני כמו הנני שלחני: זית נטופה בשעתו היינו עת לחשות ועת לדבר וזית נקרא המחשבה והחכמה וזהו פירוש המשנה כל זית שיש לו שם בשדה פי' ראשית חכמה יראת ה' והמש"י: ועוד יש לאלהי מילין ואלקים יאיר עיני בתורתו תורת אמת:

בנים ובנות תוליד ולא יהיו לך כי ילכו בשבי אף גם זאת היא ברכה גדולה כי בנים נקראים המצות ומע"ט כידוע ולא יהיו לך דייקא היינו שלא תעשם ע"מ לקבל פרס רק ילכו בשבי היינו לקרב הנצוצות שנשבו ונפלו תקרבם למקורם ולשורשם וק"ל:

והיו חייך תלוים לך מנגד: ע"ד מה שאיתא בש"ע א"ח שויתי ה' לנגדי תמיד היא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים וכו' ומיד יגיע אליו יראה והכנעה מפחד הש"ית: וזהו והיה חייך שהוא השם הוי"ה ב"ה וב"ש שהוא החיות של אדם תלוים לך מנגד ואז יהיה לך יראה מהשי"ת וזהו ופחדת יומם ולילה וזהו ברכה גדולה:

ושמרתם את דברי הברית הזאת למען תשכילו את כל אשר תעשון: י"ל ע"ד הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאוד דאיתא בזו"הק ה' פעלך שהוא פעלך ממש כי אם לאו ח"ו צור ילדך תשי עי"ש וזהו הנה ישכיל עבדי היינו עובדיי ר"ל כשמכניס השכל ומתקן עובדיי היינו פעלך כנ"ל: אז ירום ונשא וגבה מאוד ירום מסטרא דאברהם ונשא מסט' דיצחק וגבה מסט' דיעקב וזהו תקיעה שברים תרועה כידוע שאמר למען תשכילו את כל אשר תעשון היינו להכניס השכל בכל עובדין ופעולות והבן:

הפטרת תבא

קומי אורי כי בא אורך כבוד ה' עליך זרח כי הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים וכו'. כי שמעתי משל מאא"ז זלל"ה למלך שעשה מחיצות רבים באחיזת עינים זו לפנים מזו וגם סיבוב מן כותל וכותל נהרות וגם חיילות רבים מבוהלים וגם דובים ואריות ושאר חיות מבוהלים בכדי שיראו מגשת אליו ולא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול והמלך הוא נורא ומלכותו בכל משלה ואור המלך מאיר בכל העולמות וכבודו מלא את הארץ רק הכתלים והסבובי' הם המסתרים את פני המלך והא באחיזת עינים וכרוזים יוצאים כל מי שיבוא אל המלך יתן לו המלך עושר וכבוד ויהיה שר אצלו עומד בהיכלו ומי הוא שאינו רוצה בזה רק כשבא לחומה ראשונה ורואה כמה ארכה וגבהה ושאר דברים המבהלים לבבות בני אדם נסוג לבבו אחור ויש מהם שהולך כמה חומות זו לפנים מזו ושם יש שרים נכבדים ממונים מאת המלך מפזרים ממון רב לבוא

לפנים מן החומות ולפעמים אחרי רואו שיש לו כל הון יקר וכבר מצא ידו ואוצרות ממון נסוג אחור אע"פ שראה כבר שהלך כמה חומות ונהרות ואין שם פגע רע ואין מים ואין חומה מ"מ אחר אשר כל חומה וחומה גבוה ורחבה מראשונ' ואיומה כדי להבהיל יותר שלא יקרב מי שירצה אל המלך אבל לבן המלך אשר מעיו המו אל אביו וגם רחמי אב על הבן לקרב אותו לאור פניו אשר באור פני מלך חיים נצחיים תמיד ומאור פני המלך מי שזוכה לראותו אז זיו פניו מבהיקי' ומאירים בכל העולם וממנו יגורו כל יושבי תבל ושוכני ארץ כמו בפני המלך בעצמו ורשות בידו נהמית ולהחיות לאסור מלכיהם בזיקים ולפתוח ולהוציי' אסורים חפשי בכח אור פני המל' ובוודאי בן המלך כח האב בבנו בחכמה וכשבא לחומת ולנהרות וחיילות ודובים וכל המבהילים ומסתירים את פני המלך תמה עצמו למאור מה זה מלך רחמן כמותך כרחם אב על בנים תסתיר עצמ' בהסתרות כאלו ואנה אני בא וצועק אלי אלי למה עזבתני ובכח לבבו הבוער והנשבר לבוא אל אביו מוסר עצמו ודוחק עצמו בכחו לדלג על החומות ונהרות ומפזר כל הונו לחיילות הסובבים שמה ובראות אביו געגועיו ומסירות נפשו ושוועתיו עלה באזני אביו המיל' והסיר האחיזות עינים הללו וירא אין שם חומה ולא שום מסך מבדיל רק ארץ מישור וגנות ופרדסים והכלי עונג ומשרתי המל' עומדים בלבושי יקר וכל מיני מזמרים עומדים והמל' יושב על כסא מלכותו והארץ האירה מכבודו וירא ויפול על פניו ויאמר אהה אדוני המל' אבי ומלכי מה זאת ומה זה אשר הסתרת פניך ממני הסתרת פני' הייתי נבהל מחיילותיך ומחומותיך ושאר דברים המבהילים אותי וכמעט אשר אבדתי ויאמר המל' קום בני חביבי ויושט לו שרביט הזהב אשר בידו ויחזקהו וילבישהו הודו ואורו ולבושו וכתרו נתן בראשו ואמר לו לא למענ' ועליך עשית את כל זאת רק למען נסותך ולדעת את אשר בלבבך יראתך ואהבתך אלי ועתה בני אהובי עבור בכל העולם והנה מהודי נתתי עליך ואורי על פניך מאירים ולבושי תלביש וכתר יתן בראשך למען דעת כל עמי הארץ כי בני אתה והסתרות והפחדים הכל אשר ראית המה שלא יקרבו אלי שונאיך אשר אינם רוצים בטובתך והמגדילים עליך והמלשינים עליך ואינם רוצים במלכותך והמה רוצים לירש את מלכותך כי יודעים הם כל זמן שאתה חי מלכותם לא יכון בידם לכן אם יבואו לפני ילשינו עליך במעשים הנעורים אשר הלכת עמהם ואחרי עצתם בבית המשתה וכמעט היית בכל רע לולא שמעת עד כה לעצתם הרעה להדיחך ממני והם ישלטו במלכותי ועתה בני אל תירא ואל תחת כי אורך אורי ומלכותי אשר בכל משלה לך היא ולך ישתחוו כולם אחרי שובך אלי ואחרי ראותי געגועך אלו והם לא יבואו לפני לראות את אור פני כי לא יוכלו מפני גודל המחיצות והסביבים והפחדים

המבהלים וכטוב בעיניך תעשה מהם כל גוי וממלכה אשר לא יעבדוך וצרת עד רדתה והנמשל מובן וזהו קומי אורי כי בא אורך פי' לשון הסתלקות האור כמו כי בא השמש כדי שעליך יזרח כבוד ה' כי הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים כי החושך והמסכי' המבדילי' יפלו על הבאים ללחום עמך אבל מי שיודע שכל הדברים המסתירים את פני המלך אין זה הסתרה כי מלא כל הארץ כבודו וצועק בלב נשבר אל אביו זה הקב"ה אחר אשר הוא יודע כי מלך רחמן היא ובחסדו ברא את כל העולם ורוצה שיכירו את אלוהותו ויודע שנשמתו נחצבה ממש ממנו כמו שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים וכלום אדם נופח וכו' א"כ למה הוא מסתיר א"ע ומשבר את לבבו הרם ומתודה על חטאיו וצועק ובוכה ועי"ז נשברו החומות של שקרים המבדילי' בינינו לבין אלהינו והנה אור פני המלך עלינו ויסר מעלינו עון וילבוש אותנו מחלצות וישים את צניף הטהור על ראשינו שהם מוחין עלאין של חיים נצחיים ומהודו ואורו נמשך עלינו זהו אור התורה הקדושה כמ"ש כי באור פניך נתת לנו תורת חיים וכח והיכולת בידנו לעשות ולמלוך ולהמית ולהחיות כמ"ש בש"ס שצדיקים דומים להקב"ה מה הקב"ה מחיה מתים וכו' מה הוא רופא חולים וזהו אשרי העם יודעי (תרועה) לשון שבירה: ה' פי' שמבינים שכל המסכים המבדילים הם מאת ה' והם ממש רק אחיזת עינים באור פניך יהלכון ובאו פני מלך חיים והמסכים המבדילים הם נזרקים על האויבים כמו ופני המן חפו אשר ראיתי כתוב בספר מגלת ספר בכדי שלא להסתכל בפני המלך לכן כיסו משרתי המלך את פני המן כי באור פני מלך חיים והוא בוודאי לא יחפוץ המלך להחיותו כי אם במיתתו אחר אשר תבע המלך עלבון המלכה כמ"ש הנה לכבוש את המלכה וכו' ויש בזה עוד דברים עמוקים ואי"ה כשיהיה רצון מאת ה' אבאר:

וזהו דאיתא בש"ס שלשה ספרים נפתחין בר"ה של צדיקים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים כי ר"ה הוא בחי' בכסא ליום חגינו והוא לשון הסתרה כמו במכוסה ממך והצדיקים ההסתרה היא להם כדי להתוסף להם אור גדול אור פני המלך חיים אחר אשר הם באים לפני המלך בלבבות נשברים וצועקים על הסתרת פני המל' כי חפצם ורצונם וחשק' לראו' את פני המלך עליון להיות דבקים בו ובתורתו וביראתו הטהורה לכן מגלה להם המלך אור פניו אשר באורו נראה אור החיים וזהו נכתבים ונחתמים לאלתר ומספר (לאלתר) הוא מספר אסתר וזהו לאלתר לחיים והבן:

או יאמר קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח דהנה איתא בשם האר"י החי ז"ל כי מיום שחרב המקדש אסור למלאות פיו שחוק שנחסרו ב' אורות שמסכרם שחוק ובית וכו' כתיב ונגולו כספר השמים כי כל איש ישראל יש לו כ"ב אותיות התורה ובו

כל התורה כולה ברמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת וכשאדם שומר עצמו ממל"ת ומקיים מ"ע אזי נתגלה בו אור התורה על כל אבר פרטי ועל כל גיד פרטי כמ"ש וראו כל ע"ה כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך כי בכלל התורה הוא שם הוי' כאשר ביארתי במ"א ע"פ ושמי ה' לא נודעתי להם וכאשר מתגלה עליו ובו אור התורה בבחי' נשמתו כה מתגל' אליו אור אלוהותו כביכול אליו ובו ממש וכן להיפוך ח"ו כאשר מצמצם בו אור התורה כן נתצמצם עליו אור אלהות מלהאיר בו וזהו אורייתא וקב"ה וישראל כולהו חד וזהו ונגולו כספר השמים פי' כי השמים נקראים בשם הקב"ה כמו ואתה תשמע השמים וכמו שהספר אם מתרחב ומתגל' אצלו אור התורה אזי השמי' זה הקב"ה מרחיב ומתגלה אליו כמו נודע בשערים בעלה והבן ואם ח"ו נתצמצ' אצלו אזי גם הקב"ה מצמצם אליו ואינו משיג רק מעט מאורו כביכול ולכן יחזקאל ראה את התורה כמה פעמים גדולה מן העולם וזהו ג"כ הי' עדיין לפי השגתו אשר השיג כי אין לה גבול כמו הקב"ה כביכול וזהו שאמר יחזקאל הנביא נפתחו השמים וארא מראות אלקים פי' נפתחו ה' חומשי תורה ונתרחבו ונתנלה ממילא אור השמים ונפתח וארא מראות אלקים ולכן בעת חורבן הבית נעדרו ב' אורות מישראל ונחרב הבית אשר ה' שוכן בה ומגלה אורו ולע"ל אי"ה כשיתגלה אורו של משיח צדקינו בביא"ס אזי יאירו אורן ונשמתן של ישראל באור הבהיר ואור ה' יתגלה עליהם ויחזרו שתי אורות הנ"ל וזהו קומי אורי ע"ד נפלה לא תוסיף קום מעצמה רק ה' יקים את סוכת דוד הנופלת וזהו קומי אורי כי בא אורך פי' אור נשמתך בתורה ואז וכבוד ה' עליך זרח והבן:

נצבים

אתם נצבים י"ל רמז ע"ד דאיתא בזו"הק שקרא לא קאי קושטא קאי ולכך יעקב אבינו לא מת שהיה מדת אמת שהוא תמיד קיים לעולם והוא שמרמז אתם אותיות אמת נצבים שהוא קיים לעולם כמ"ש קישטא קאי והבן:

לפני ה' אלקיכם ראשיכם: י"ל ע"ד דאיתא כששאלו ישראל בימי שמואל תנה לנו מלך ואמר להם דעו וראו כי רעתכם רבה אשר שאלתם לכם מלך כי ה' אלקיכם מלככם וזהו שמרמז כאן אתם נצבים לפני ה' היינו כשתתנהגו באמת ובתמים לפני ה' אז תזכו אלקיכם ראשיכם היינו שלא תצטרכו לשום מלך כי ה' אלקיכם יהיה ראשיכם ומלככם וק"ל:

עוד ירמוז ע"ד דאיתא בזוה"ק ע"פ החכם עיניו בראשו היינו שמסתכל תמיד על השכינה שבראשו עי"ש: והיא שאמרו חז"ל דע מה למעלה ממך היינו השם הוי"ה ב"ה במילואו

שהוא מספר מ"ה היה למעלה ממך וזהו אתם נצבים לפני ה' אלקיכם ממש אז תזכו להיות אלקיכם ראשיכם היינו להיות השכינה שורה על ראשיכם והבן:

מחוטב עציך עד שואב מימיך: י"ל שרימז מרע"ה לכל ישראל איך שהיה השתלשלות תיקון חטא אד"הר שאברהם הוא היה המתחיל בזה ע"ד שפירשתי וירא אליו ה' באלוני ממרא היינו שהוא תיקון באילנא דחב אד"הר והיה ממרה את השם והוא תיקון זה עי"ש: והיינו שאד"הר חב בעץ הדעת ועשה פירוד בין עץ הדעת לעץ החיים והוא תיקון והכניס עץ הדעת בתוך עץ החיים ע"ד ששמעתי מאא"ז זללה"ה ע"פ סור מרע ועשה טוב היינו להסיר הרע מן הרע ולעשות אותו טוב ובאילנא דא הוי בדיק אורחים ועיי"ש בזו"הק שהוא רזא דמהימנותא וכן כל האבות תקנו זה עד שבא משה ותקן בשלימות וכן בכל דור ודור: וזהו שמרמז מחוטב עציך היינו לשון חטיבה כמו וה' האמירך ותרגומו חטבתך והיינו מאברהם אבינו ע"ה שהוא היה מדת חסד ואהבה ובזה התקשר עצמו תמיד ותיקן ועשה יחוד בין שני בחי' עצים היינו עץ החיים ועץ הדעת: וזהו מחוטב עציך עד שואב מימיך דא משה שהיה שואב מימי התורה שאז ניתקן בשלימות והבן:

והביאך ה' אלקיך אל הארׂ אשר ירשו אבותיך וירשתה והטיבך והרבך מאבותיך י"ל הרמז בזה ע"ד הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאוד: ואיתא בזו"הק ירום דא אברהם ונשא דא יצחק וגבה דא יעקב כי השכל היא רק נקודה יו"ד וכשמתפשטות אית לה תלת רישין והם תלת מוחין בחי' תלת אבהן וכשאדם דבוק בשכל אז זוכה לבחי' מוחין בחי' ג' אבהן: וזהו הנה ישכיל עבדי כשהוא דבוק בשכל הקודש אזי ירום ונשא וגבה היינו בחי' ג' אבהן ג' מוחין שזוכה להם כנ"ל כי הנקודה מתפשטת לתלת רישין: והוא שאמר והביאך ה' אל הארץ אשר ירשו אבותיך והרבך מאבותיך היינו שזכה לבחי' ירום ונשא וגבה היינו למוחין עלאין בחי' תלת אבהן והמשי"ב:

לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא ופי' רש"י נפלאת כתרגומו על כי יפלא ארי יתכסי וצרי להבין זה הרי התרגום עצמו פי' כאן ארי לא מפרשא מינך ולמה תפס רש"י תרגום אחר וגם התרגום עצמו למה שינה לשונו: ועוד יש להעיר למה אצל נפלאת כתיב ממך ואצל רחוקה לא כתיב ממך: וי"ל דהכל עולה לענין אחד הן התרגום והרש"י דהנה כבר כתבתי כמה פעמים וגם על דרש דרש שהיא חצי אותיות שבתורה שהיא רמז שאין התורה שבכתב נשלם אלא ע"י תורה שבע"פ כי לפעמים באו רבנן ובצרו חדא או מוסיפין וגם ע"י כל הצדיקים שבדור שהם בחי' משה זה הדעת והחכמה אז נתפרש התורה ונשלם על ידם עי"ש באריכות במקומו: וזהו לא נפלאת ותרגום לא מיפרשא היינו שאין התורה מתפרשת אלא ממך שעל ידך היא נשלמת התורה בפירושה כנ"ל ומשום שלאו

כל אדם זוכה לזה לחדש חידושי תורה בדרך אמת לכוין לאמיתו לזה אומר לא רחוקה (היא) היינו אימתי התורה בשלימות כשהיא לשמה היינו לשם ה' ואות ה' יש לה ג' צרופים "הא כידוע ואז מגלין לו רזי תורה ונעשה כמעין המתגבר וזהו שרומז התרגום לא מיפרשא ורש"י תפס פשוטו של מקרא ארי יתכסי והבן:

ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך צ"ל הא משה אמר זה לכל ישראל שיבחרו בחיי התורה וממילא גם זרעם בכלל ואיך אמר אח"כ למען תחיה אתה וזרעך שמשמעו אף שהם לא יעשו כך יחיו בזכות עצמך וי"ל ע"ד דאיתא ע"פ שאמר אברהם הן לי לא נתת זרע והנה בן ביתי יורש אותי שכיונתו היה כי ה' הבטיח לו עוה"ב וידוע מי שאין לו בן לא עייל בפרגודא כלל כדאיתא בזו"הק והוא שאמר איך אוכל לירש עו"הב הן לי לא נתת זרע: וזהו י"ל ובחרת בחיים היינו שתראה שיהיה לך חיי עו"הב חיי נצחים למען תחיה אתה וזרעך פי' ע"י שיהיה לך זרע אז תזכה ליכנס בפרגודא דמלכא והבן:

וילך

הנה בפרשה זו יש כמה שינוים בתחלה כתיב ה' אלקיך הוא העובר לפניך ואח"כ כתיב חזקו ואמצו ה' אלקך הוא ההולך עמך משמע בשוה ואח"כ אצל ויקרא משה ליהושיע כתיב ג"כ ההולך לפניך ולא על חנם נשתנה הלשון ג' פעמים וי"ל בזה דהנה ג' מדריגות יש: המדריגה א' היא כשיזכה שה' הוא ההולך לפניו כמ"ש ביציאת מצרים וה' הולך לפניהם יומם שזהו מורה שהוא נמשך אחר אלקים חיים ובו דבוק כל מחשבתו והליכתו לאור פני מלך חיים לכך הוא המעלה הגדולה שבכולם המעלה הב' היא כשהשם ב"ה הולך עמו בשוה כמ"ש אצל נח שהיה רק צדיק בדורותיו את האלקים התהלך נח בשוה ולא זכה למדריגה עליונה הנ"ל היא שפי' רש"י ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום והמדריגה הפחותה שבכולם היא כשהש"י הולך מאחוריו כמ"ש על הים כשהיה עמהם פסל מיכה כמ"ש ועבר בים צריך והיה קטרוג גדול הללו עע"ז והללו עע"ז: ולכך ויסע עמוד הענן מפניהם וילך מאחריהם וגם מצינו בפירוש בתורה ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך היינו שישוב מלפניך וילך מאחריך כנ"ל: ובזה יש להבין השינוים הנ"ל בתחלה כשדבר מרע"ה בלשון יחיד כתיב ה' אלקיך הוא העובר לפניך כי בכלל ישראל בוודאי יש איש אחד פרטי שהוא כללות הדור כמו משה ויהושיע שזוכה למדריגה הגדולה הזאת שהשם יהיה עובר לפניו וכשדבר בנוכח לרבים חזקו ואמצו כתיב כי ה' ההולך עמך בשוה כי לאו כל אדם זוכה למדריגה הגדולה הזאת ותפס המדריגה הבינוני ואח"כ כשדיבר אל יהושיע כמ"ש ויקרא משה ליהושיע כתיב ההולך

לפניך כי הוא היה כללות הדור וזכה שהשם היה עובר לפניו כנ"ל: וכן הוא בכל דור ודור לפי דורשיו יש צדיק שהוא כללות של הדור ומתבודד תמיד בחדרי לבו אף כשעוסק עם ב"א בצרכי עוה"ז הוא יכול לזכות למדריגה זו שהשם יהיה הולך לפניו תמיד להאיר לו ללכת יומם ולילה בעבודת הקודש והמש"י:

ואנכי הסתר אסתיר את פני: והוא לכאורה תמוה גדולה איך אפשר שהקב"ה יסתיר פניו מישראל חלילה ואיך יהיה להם חיות ותקומה כי זה כל חיותם של ישראל עם קרובו שנקראו בנים למקום אך דהנה המשל הוא למלך שעשה כמה מחיצות באחיזת עינים לפני היכלו שלא יוכלו ליכנס אליו ונסתתר שם ועשה חומות ואש ונהרות באחיזת עינים הכל לפני בניו והנה מי שהיה חכם נתן לב לדבר אך אפשר שאביו הרחמן לא יתרצה להראות פניו לבניו ידידיו אין זה כי אם אחיזת עינים והאב רוצה לנסות אם ישתדל הבן לבוא אליו ובאמת אין שום הסתרה והנה מיד כשמסר לנפשו ללילך בנהר נסתר אחיזת עינים ועבר בו וכן בכל המחיצות עד שבא להיכל המלך ויש טפש שירא להתחיל לעבור המחיצות ויש שעובר המים וחוזר מפני החומות ומפני האש והנמשל ידוע והנה מי שמוסר נפשו ועובר בכל המחיצות ודוחק עצמו עד שבא אל המלך אז יבוא למעלה יותר גדול מקודם וזהו אנכי ארד עמך היינו כשתתן לב ותבין שאפילו בירידה יש גם כן אנכי היינו ההסתרה שנסתתר עצמי ממך היא גם כן לטובתך אז ואנכי אעלך גם עלה היינו שתזכה למעלה יתירה וזהו גם עלה והבן וזהו ה' ההולך עמך תמיד הן בירידה והן בעליה אז לא ירפך ולא יעזב' ותרגומו לא ישבקינך ולא ירחקינך היינו אפי' כשנסתתר לפעמים מכל מקום לא להרחיק ממך היא כנ"ל והיא שמרמז כאן ואנוכי הסתר היינו כשתתן לב להבין שאנכי היא בהסתרה אז אסתר ע"ד הדסה היא אסתר והדס מספר חיים ע"ה והיינו שאז תוכל לאור באור פני מלך חיים וזהו אסתר את פני וזהו סוד ר"ה וסוכות בתחלה בכסא היינו שיש הסתרה ואח"כ בסוכה באתרוג ובחיים בי לולב והדס שניהם מספרם חיים כנ"ל שזוכה לאור באור פני מלך חיים וכו' והמשי"ב:

האזינו

ימצאהו בארץ מדבר וכו' יסובבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף י"ל דכאן מרומז ענין ר"ה וסוכות ע"ד דאיתא בזוה"ק שאמר ר' נהוראי סבא כאן לית אתר למיתב שהוא מדבר אתר דדינא שריא ובפרט בימים ששולטים דינים ע"ש וזה י"ל ימצאהו בארץ מדבר דא ד"ה יומא דדינא יסובבנהו יבוננהו ע"ד דאיתא בזוה"ק וישב עשו לדרכו שערה ויעקב נסע סכותה: שעירה זה בחי' יוה"כ סכותה זה

בחי' סוכות עי"ש וזה י"ל ג"כ יסובבנהו היינו בחי' סכה שנקרא ע"ש הסכך שמסכך ומסבב ומקיף עליהם יבוננהו לשון בנין כמו ויבן את הצלע היינו ע"ד והוכן בחסד כסאו אף התחלת הבנין הוא בדין כנ"ל שהוא ר"ה מ"מ חסד היא עיקר הבנין והוא עיקר קיום הבנין והמשי"ב:

עוד י"ל יבוננהו לשון בינה ע"ד אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות ונסתלק ממנו הדעת ואח"כ כשחוזר בתשובה אזי הדעת חוזר אליו וזהו יסובבננהו היינו כשבא לבחי' סוכה שהיא אחר ר"ה ויו"כ שחזר בתשובה אז יבוננהו לשון בינה היינו שנכנס לבחי' הדעת שנסתלק ממנו עד הנה ובא לבחי' בינה כדאיתא בכוונת שסכה היא בחי' אמא עלאה שמסככת על בנין: יצרנהו כאישון עינו היינו ששומר מאז הנשמה שנקראת בת עין שהיא נקודה: כנשר יעיר קנו היינו אתערותא ע"ד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני גם סכך גימ' מאה ולכך היא בחי' אמא שהיא אותיות מאה בסוד מאה ברכאין שממנה נשפעים והמשי"ב:

יהוה בדד ינחנו ואין עמו אל נכר ע"ד שאמר מחו' המפורסם מה' נחמן האירידענקר ע"פ ואיש לא יעלה עמך וזהו פי' ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר ע"ד וסרתם ועבדתם וכו' אבל כשאדם הוא יחידי אז מתדבק ביחידו של עולם ואין עמו אל נכר והבן:

או יאמר באופן אחר ה' בדד ינחנו כי השכינה כביכול נקראת בדד ע"ד הידוע שהיא בגלות ומשפעת השפע להשרים אשר ישראל נתונים תחת ידם בגלות אבל כשהשם יתברך יקבל מלכותו ויהיה ה' אחד ושמו אחד אז האלילים כליל יחלוף וזהו ה' בדד היינו כשהשי"ת יתחבר לבדד היינו השכינה הנקראת בדד ואז אין עמו אל נכר ויש דברים בגוו עוד לאלהי מילין למה נקרא השכינה בדד כי בדד גימ' עשרה אך עתה באותיות הם שני דלתין הנקרא דלי דלות והיא עשירית האפה סולת למנחה עי"ש ואז תעלה לריח ניחוח אשה לה' ב"ה וידע כל פועל כי אתה פעלתו ויראו את ה' כלהמעשים ויכירו גדלו מדלי דלות עדי מרום ויהיה ה' אחד ושמו אחד ועי"ז תבין מה שתרגו' על פסוק זה עי"ש והבן:

כי לא דבר רק היא מכם ודרשו חז"ל ואם רק הוא מכם הוא רק: וי"ל בזה בדרך רמז ונקדים לפרש ע"פ תורת ה' תמימה משיבת נפש דהנה ידוע זאת התורה אדם כמו שיש באדם רמ"ח אברים ושס"ה גידים כן יש בתורה רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת וכל מצוה שייך לאבר פרטי מהאדם כדי לחיות האבר ההוא ממקור המצוה ההוא נמצא מכל התורה בכלל נובע חיות לכל האדם וכמו שיש באדם ה' בחי' נרנח"י כן יש בתורה הקדושה גופי תורה ורחניות התורה פרד"ס רזין סתימין וכמו שאמר אא"ז זללה"ה על אנכי ר"ת

אנא נפשי כתבית יהבית נפשי היינו התורה וכו' ולכך כפי השתדלות ויגיעות האדם בתורה כך היא חיות הקדושה שממשיך לעצמו או נפש התורה או שאר בחינותיה והוא שכתוב בזוהר הקדוש זכה יהבין ליה נפש זכה יתיר יהבין ליה רוח עי"ש וזהו תורת ה' תמימה היינו שאין בה שום מחסור רק כל הבחי' שבעולם יש בה ולכך הוא משיבת נפש היינו שיוכל לזכות ע"י התורה לכל ה' מדריגות הנ"ל וכל מדריגה שיש מדריגה למעלה הימנה נקראת הקטנה נפש שהיא בחי' שביתה כמו שבת וינפש כן היא הקטנה נגד מה שלמעלה ממנה היא בחי' שביתה כי כל דבר שהיא זך ובהיר יותר חיותו יותר גדול ויש לו תניעה יתירה מן אותו שאינו זך כמוהו וזהו משיבת נפש שזוכה לכל המדריגות ומדריגה גדולה היא משיבה ומחיה למדריגה הקטנה ממנה שהיא בחי' נפש כששורה עליה והבן ובזה אמרתי כבר ע"פ אשר יעשה האדם וחי בהם וח"י ר"ת חי' יחידה היינו שיוכל ג"כ לזכות לבחי' חי' יחידה ע"י התורה הקדושה כנ"ל וזהו כי לא דבר רק היא מכם היינו שכל מה שיש בכם יש ג"כ בהתורה והראיה כי היא חייכם כי כל חיותכם אינו רק ממנה וע"כ כמו שיש בכם ה' בחי' הנ"ל כמו כן בתורה ג"פ ואם רק היא לכם היא ומכם היינו כפי המדריגה שאתם בה כן אתם משיגים התורה וכפי השתדלותכם בה כן אתם זוכים למדריגה כנ"ל והכל בא לכם ע"י תורה הקדושה שהיא אם כל חי ובדבר הזה תאריכו ימים כי היא כל חיותכם כמ"ש והמשי"ב:

דרוש לשבת שובה

איתא במדרש הלכה אדם מישראל שהוא חושש באזניו מהו לרפאותו בשבת כך שנו חכמים כל ספק נפשות דוחה את השבת וזה מכת אוזן אם ספק נפשות היא מותר לרפאותו בשבת ורבנן אמרי אם מבקש אתה שלא לחוש באזניך או באחד מאבריך הט אזנך לד"ת ואתה נוחל חיים שנאמר שמעו ותתי נפשיכם ונקדים לבאר משנה במסכת אבות ר"ח ב"ח אומר הנעור בלילה והמהלך בדרך יחידי ומפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב וכו' דהנה דוד המלך ע"ה אמר שיר למעלות אשא עיני אל ההרים וכו' ה' שומרך ה' צלך ואיתא בתקונים אני ישינה בשס"ה מצות ל"ת ולבי ער ברמ"ח מ"ע להסביר זה ע"פ מוסר השכל מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים ומן הש"ס כי האדם צריך להיות בו ב' בחי' לטוב א' ישן ובחי' ב' להיות ער דהיינו שהנשמה יהיה אצלו נעורה כדי להיות חי לגבי חי לאפוקי בחי' שינה היא אחד מששים במיתה חלילה לכן היה דוד נעור כדי שיהיה חי לגבי חי ולא יטעום נשמתו בחי' א' מס' כנ"ל כדי שתהיה נעורה לגבי קוב"ה תמיד וזהו כינור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד כי כנור היא בחי' נפש רוח וכ"ו היא

בחי' הנשמה הם היו מעוררי' את דוד מכל השינות וזהו לשון מטה כדי שיהיה חי לגבי קוב"ה וכן יראה כל אדם א"ע להיות נשמתו נעורה וחי' לעורר עצמו מכל שינה דהיינו מבחי' הסתלקות הדעת והמוחין חלילה וכן דוד היה עושה עצמו כלי לעלות לבחי' הדעת שהיא בחי' תלת מוחין והוא המעלה וממתיק לבחינת דוד לעלות והבן וזהו רוח צפונית מנשבות בו וכו' פי' בחי' אלהות הצפון בתוכו בתוך נר"ן של אדם שהוא חי העולמות והוא מנגן מאליו וכמו ויהי כמנגן המנגן ותהי עליו רוח אלקים פי' ע"י התקשרות האדם נשמתו בבורא ב"ה ע"י כן רוח אלקים מנשב בנר"ן בו ולכן היה מעורר את דוד משינה דהיינו מבחי' הסתלקות המוחין כנ"ל בכל עת ובכל רגע וזה בחי' דוד היא בכל אדם והבן ולכן אמר שיך למעלות אשא עיני אל ההרים היינו מוחין דהרים אילין אבהן וכשאני רואה פעם איזה הסתלקות ח"ו אז מאין יבוא עזרי כי ע"י שאני רואה זה ומבין: ע"י זה נשבר לבבי ונעשה (אין) ולכן מאין יבא עזרי כידוע ממארי אא"ז זללה"ה וזהו אל יתן למוט רגלך הם ההאמנה וע"י מה לכן אל ינום שומרך הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל והוא בחי' המוחין של כל העולמות המחיה את כולם וכיצד לכן אומר ה' שומרך ה' צלך פי' כי הקב"ה הוא כמו צל לגבי האדם כפי התנועה שהוא עושה לך מראה עצמו הקב"ה לו לכן כשאתה מנער עצמך להיות מעורר עזרה הם בחי' מוחין לכן לא ינום ולא יישן שומר ישראל וזהו שאיתא בתקונים אני ישינה כנ"ל פי' כשאני בא לעשות חלילה לבחי' מצות ל"ת אני ישינה נעשה אני בבחי' ישן והיא א' מס' במיתה כאילו מת ועבד ובטל מן העוה"ז ולבי ער במ"ע אזי אני מעורר עצמי בבחי' חי לגבי חי וזהו פי' הש"ס במסכת עירובין שאלו לר' אבוהו היכן ר' אלעי הצפינינו אמר להם עלץ בנערה אהרנית עירנית אחורנית א"ד אישה וא"ד מסכת והוא תמוה ולפ"ד יובן כי הוא מוסר שכל ובינה אשר אמרו חז"ל בצחות לשונם הטהור ורמזו בזה סודות נעלמים האיך יתנהג האדם וחי בהם פי הנשמה נקרא נערה פי' מעוררת לאדם משינתו כנ"ל מהו השינה ומהו התעוררת לכן כשהוא מתעוררת עצמה היא נקרא נערה והבן וזהו אהרנית כי הנשמה נקרא בת כהן כידוע ובת איש כהן עיין בסבא עירנית מלשון עיר וקדיש אחורנית ע"ד אדם היה ראשון למחשבה ואחרון למעשה והם ג"כ מרמזים לבחי' נר"ן ע"כ היא לטוב וכן יש להיפוך ח"ו כשהולך בדרך לא טוב ר"ל אזי הוא בבחי' ער במצות ל"ת וישן במ"ע כשבא לעשות איזה מצוה אזי כל אבריו כבדים עליו כאילו הוא ישן וכאילו הוא מת ואין בו תענוג בעשיות המצות ובדביקות להשי"ת אבל לבחי' העבירה על ל"ת כמו גזל ועריות הוא חי ר"ל כמ"ש בנביאים כי לא ישנו אם לא יריעו ונגזלו שנתם אם לא יכשילו פי' כי כמו שהנשמ' מעוררת עצמה לכל טוב כנ"ל וכן להיפוך רוח היצה"ר ר"ל מעורר עצמו

לכל רע להיות ניעור וחי ואינו מניחו לישן עד שיעורר עליו כנזכר בדברי הנביא ר"ל כי לא ישנו אם לא יריעו וכן הרבה פסוקים בתנ"ך והארכתי בזה בדרוש לפרש הרבה כי הוא תועלת להמון עם להסיר מהם מוקשי מות ר"ל וזה גלוי כשאדם היא בבחי' טוב הוא בבחי' יום לשון בהירות ולהיפך נקרא מדת לילה וכן הוא אומר ואורח צדיקי' כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום ודרך רשעים באפילה לא ידעו במה יכשלו פי' כי הנשמה של האדם נקרא אדם והגוף הוא בשר אדם ולכן נקרא הנשמה (מה) בגי' אדם שם הוי"ה ב"ה כי הוא דוגמא דלעילא והני מילי כשמתקשרות אצל הבורא ב"ה נקרא על שמו לאפוקי הרשעים שאין מתקשרים ומתייחדים חיותם אל הבורא ב"ה הם באפילה וזהו לא ידעו לשון חיבור לכן יכשלו ר"ל והבן וזהו שרימז ר"ח ב"ח הנעור בלילה פי' שהוא ער ומקיף בבחי' לילה באפילה חלילה וחס היפוך הצדיקים שהם כאור נוגה וכו' הנקרא כל בחינותיהם בחי' יום וזהו מאמר דהמע"ה ולילה כיום יאיר וכו': והמהלך בדרך פרשתי לפי הצורך להסיר מן המוני עם בחי' כילות ולהרבות בצדקה וסמכתי ע"פ תנ"ך ועל מאמחז"ל וילך שפי הוא יחידי פי' כי נחש עפר לחמו כי מי שהוא בבחי' נחש הוא עפר כל הלחם שלו הוא בבחי' עפר בשפלות ואינו הוא בבחי' הצדיקים כי לחם אלהיהם הם מקריבים כי הם עושים צדקה ברוחניות ובגשמיות לאפוקי הרשעים כל העולם אינו מספיק להם כמו הנחש ר"ל וזהו שלחן דב"נ קמדכי ליה מכל חובי' כי מתהפך לצדיקים מלנחש לשלחן כי הם בחי' מאמינים ההולכים על רגלים היפוך הנחש שהיא בלא רגלים בלא האמנה: וזהו אהבת צדק ותשנא רשע כי השכינה נקרא צדק והנחש נקרא רשע ר"ל ע"כ משחך אלהים אלהיך שמן ששון מחברך היא הברכה הנקרא בשם שמן וזהו מור ואהלות קציעות כל בגתותיך פי' אפילו כל הבגידות שלך נעשה מור ואהלות כמו וחטאך בצדקה פרוק וכן הוא אומר אצל אאע"ה והאמין בה' ויחשבה לו לצדקה ע"י האמנה העלה צדק ונעשית צדקה והבן וזהו פי' הש"ס וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה מיד הם מתרפאים ע"י האמנה בקב"ה מתדכאים ומתטהרים ומתרפאים ונהפך מלנחש לשלחן הקודש המרומז "בזה "אלי ולחם אלהיהם הם מקריבים: וזהו שהוכיח הנביא את ישראל הן צמנו וכו' הכזה צום אבחריהו וכו' פתח חרצובי רשע התר אגודות מוטה ושלח רצוצים חפשי וכל מוטה תנתקו הלא פרוס לרעב לחמך וכו' פי' להתיר ולפתח את הלב אשר נקשר בבחי' רשע חלילה כנ"ל ולהתיר אגודות מוטה כמו וישאהו במוט בשנים בפירוד לבבות רק לא יתן לעולם מוט לצדיק וע"י ישלח רצוצים חפשי כל האסורים דמלכא האסורים בבית הסוהר הנקרא בור רק אין בו מים פי' חסדים אבל וכו' ועי"ז וכל מוטה תנתקו כמו שאתה עושה

כן בעו"הז כך יעשה הקב"ה בכל בחי' העולמות וזהו וכל מוטה וכו' וע"י מה הלא פרוס לרעב לחמך לשון פרוסה לשבור את אכלך היפך הנחש שלחמו עפר חהו זורע צדקות מצמיח ישועות פי' ע"י שנותן צדקה אעפ"י שמן הנראה הוא מחסר לחמו והוא ע"ד זריעה שכמו כשהאד' זורע הוא מפסיד הגרעין בעפר והשוטה אינו רוצה להפסיד את הגרעין אך החכם יבין שהוא מצמיח כמה וכמה אלפים גרעונים מגרעין אחד וזהו זורע צדקות מצמיח ישועות והארכתי עוד בזה לפרש להמוני עם לעורר למדה זו:

או יאמר בקיצור נמרץ כי כבר ביארתי בפ' פינחס כי הצדיק והעובד ה' נקרא בשם חותם כי חותם של הקב"ה היא אמת והעובד את ה' היא דבוק בהקב"ה ובתורה הנקרא תורת אמת וכשהעולם מדבקים עצמם אל הצדיק נקראים חומר חותם פי' כי הוא נקרא בשם אור הנשמה המחיה את רמ"ח אברים ולכן הם נקראים חמר חותם לשון רמ"ח אבריו של החותם הוא הצדיק אור פנימי אליהם ואור מקיף בסוד הנשמה וזהו תתהפך כחומר חותם ויתיצבו כמו לבוש כי הם מלבושים להחותם עיין בפ' פנחס וכן הצדיקים להקב"ה הם ממש חומר חותם אליו כי הם מלבושים: וזהו לבשי בגדי תפארתך עמי וזהו שרמז בתקונים שימני כחותם דא חותם אמת ובה חתמני לחיים פי' הצדיקים מבקשים להדביק להקב"ה שהוא אמת ובתורתו תורת אמת והוא חיים ותורתו חיים ונעשים אליו חמר פי' כלי אל האמת ואל החיים והבן: וכן כשהעולם מדבקים עצמם אליהם אז הם מתהפכים מחמר אל חותם והעולם נעשים חומר והם חותם אמת ונחתמים כל העולם על ידם לחיים לפי שהם מדובקים אליהם שאיתם בריתו החיים והשלום והאמת וזהו שאיתא בש"ס שלשה ספרים נפתחים בר"ה וכו' צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים פי' כשהצדיקים עומדים לבקש ולהתפלל להקב"ה כל מגמותיהם לקרב אליו להיות שורה בתוכם ונעשה חומר לחותם לאמת וחיים לאלתר ורשעים להיפך פי' שאינם עושים עצמן כלי לא אל הקב"ה ולא אל הצדיקים והחותם אין לו על מה שיחותם א"ע שהם אינם מתיצבים כמו לבוש שאינם רוצים בזה לכן נחתמין לאלתר למיתה שהוא היפך חיים ונחתמים בחותם אשר לעומת החיים אשר עשו עצמן לבוש וחומר אליו ובינונים תלוים ועומדים עד יום הכפור והמשי"ב:

וזאת הברכה

בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח יחדיו אפסי ארץ והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה: י"ל בזה בדרך רמז ע"ד חכמת אדם תאיר פניו היינו אדם שהוא דבוק לחכמה שהוא תורה כאמור הכל בחכמה עשית בזה מושך ע"ע הארה

וכבוד והדר תעטרהו והוא שמרמז הפסוק בכור היינו ראשית שהוא חכמה: שורו היינו הסתכלות ומחמת שהסתכלות שלו היא בחכמה ותורה הדר לו מזה נמשך לו הוד והדר כנ"ל חכמת אדם תאיר פניו: וקרני ראם קרניו היינו קרני הודו היא מן ראם לשון ראיה מן ראותו והסתכלותו בתורה הקדושה זוכה לקרני הוד: בהם עמים ינגח יחדיו היינו גם תועלת זאת נוסף לו בלימודו והסתכלותו בתורה שנעשה לו בחי' קרניים וגבורה להתגבר על הקליפות לנגחם ולבטלם: והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה בזה רימזה לנו תורה הקדושה רמז גדול על דרך ששמעתי על הגמרא אוקירו לנשייכו כדי שתתעתרו היינו רמז כשאדם נופל לפעמים ממדריגתו ונופל לבחי' שכחה בהשם יתבר' אל יאמר שח"ו אלקים עזבו רק זהו גודל חסדו יתבר' כדי שיבוא למדריגה יותר גדולה וזהו אוקירו לנשייכו לשון נשיה ושכחה אפילו כשאתם במדריגות הקטנות והשכחה אוקירו המדריגה זו כי הוא כדי שתתעתרו היינו להביאכם למדריגה יותר גדולה משהיה מקרדם ע"כ: וזה יש לפרש שמרמז כאן הפסוק כי מנשה היינו בחינת שכחה כמ"ש נשני אלקים ואפרים הוא לשון פרה ורבה שהוא מדריגה גדולה והיינו כי שני בחי' אלו שווים הם ועכ"ז והם רבבות אפרים היינו בחינת אפרים הם גם כן בחי' מנשה שהוא לבוא להתכלית אל בחינת אפרים שהוא מדריגה גדולה כנ"ל והבן:

ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל בראשית: י"ל בזה לנעוץ סופו בתחלתו ע"ד שאמר אא"ז זללה"ה שם ישראל מורה ע"ד כשברא הקב"ה את העולם היה חוזר לשורשה לאין וכשהסתכל הקב"ה בבריאת האדם הנקרא ישראל אז נתקיים העולם מאין ליש: וזהו רומז שם ישראל היינו יש ראל כי הר' היא חכמה א' דעת למד בינה הנרמזת במלת אין ג"כ ונתקיימו ע"י הישות של ישראל כמבואר במ"א: וזהו ישראל עלה במחשבה והבן: וזהו ישראל בראשית שע"י ישראל שהוא מורה יש אין שנעשה יש מאין כנ"ל זהו בראשית היינו העמדת קיום מעשה בראשית שלא יחזור לאין היא על ידי הישות של ישראל והבן: וזהו ישראל אשר בך אתפאר כי החכמה היא בחינת יו"ד ואינו תופס גוון כלל וכשבא לוא"ו שהיא בחינת ישראל אזי נעשים גוונים מסטרא דאבא ראש ומסטרא דאמא אשר: וזהו בראשית לעיני כל ישראל היינו בראשית שהוא חכמה נעשה לעיני היינו בחי' גוונים ישראל כשבא לוא"ו שהיא בחי' ישראל כנ"ל והמש"י:

עוד י"ל לחבר סוף התורה בתחלתה ישראל בראשית האיך כל אחד יתחיל ללמוד התורה והוא ע"ד אם אין יראה אין חכמה: והנה ישראל אותיות ירא ש"ל לשון שלם כמו ירושלים היינו כשיהיה לו יראה שלם דהיינו יראה פנימית אזי הוא נעשה כלי לבחי' חכמה ויכנס בו בחי' בראשית היינו חכמה שהיא כל התורה כולה ומתחיל התורה מבראשית

והמשכיל יבין: סליק פרשה ברכה בעזרת רוכב שמים ומשדד המערכה וסליק ספר דברים בעזרת בורא רות ויוצר הרים ופותח בכל יום דלתות ושערים:

לקוטים על התורה

לך לך

ועבדום וענוי אותם ארבע מאות שנה ואחרי כן יצאו ברכוש גדול פי' האדם צריך לעבוד בארבע מיני עבודה בחסד ובגבורה ובדעת וכו' ובכל א' לעלות ולא לירד חלילה ועי"ז מעלה כל הניצוצין שהיא מכניס כל הדברים ומלבישן באותיות ולכן מעלה כל הניצוצין ממקום שהוא שם וזהו ואחרי כן יצאו ברכוש גדול:

וירא

ויאמר אבימלך לשרה נתתי אלף כסף לאחיך הנה הוא לך כסות עינים: י"ל ע"ד דאיתא בזוה"ק ואת הנפש אשר עשו בחרן זו נשמות קדושות ועיין ברש"י ע"פ הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את עד עכשיו לא הכיר בה מתוך צניעות שבשניהם ולא היה להם תאוות גשמיות כלל ע"כ לא היו מולידין בגשמיות רק ברוחניות נשמות קדושות אך כשנלקחה שרה לאבימנך נתעורר להם קצת תאוות גשמיות כידוע שמחמת מעשה בני אדם נמשך לצדיק הרהור ע"ד ששמעתי ע"פ אם אין מחני נא כי משה תלה הקלקול בעצמו שמן ההרהור שהיה לו נמשך להם המעשה והקב"ה השיבו מי אשר חטא לי וכו' אדרבא מהם נמשך לך ההרהור וזהו הנה נתתי אלף כסף לשון תאוה כמו נכסוף נכספת "ואלף אותיות פלא היינו תאוות נעלמות שהיו נעלמים ממך עד הנה היא מחמת הוא לך כסות עינים היינו שלא היה מסתכל בך כלל:לכל אשר אתך היינו אפי' בלבושין דילך לא היה מסתכל ולא היה נמשך לו הרהור כלל וע"כ לא היה מוליד בגשמיו' כלל אבל עכשיו נתתי לך אלף כסף היינו תאוות גשמיות נעלמות הנ"ל ומזה יומשך את כל ונוכחת היינו שיהיה הולדה ממש בנוכח וזהו איזהו חכם הרואה את הנולד בגשמיות והבן:

חיי שרה

ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו וכו': י"ל ע"ד דאיתא בכתבים שמלכות שבאצילות מכניע קליפות שבעשיה: ואיתא עוד בכתבים שאברהם הוא חכמה עילאה שהוא י' של שם הוי"ה ב"ה ועבדו זקן ביתו הוא מלכות שבאצילות כי בית הוא יראה כידוע וזהו המושל בכל ע"ד ומלכותו בכל משלה והמשי"ב:

שים נא ירך וכו' עיין ברש"י שהקשה למה לא אמר תחת ירך העבד ונראה לפרש עד"ש וירא אליו ה' והקשה אוה"ח דהל"ל וירא ה' אליו הרואה קודם לנראה יעו"ש ופי' ע"ד

דאיתא בתקונים לצדיקים שריא בכח מילה ופריעה השם הוי"ה ב"ה ולכנונים היא במקום קרבן וכו' וזהו וירא אליו ה' אף שב"ב ג"כ נימולו אתו אעפ"כ לא נגלה הוי"ה רק אליו כנ"ל ואברהם רצה להשביעו בשם הוי"ה ב"ה כמ"ש ואשביעך בה' אלהי השמים וכו' וזהו שם הוי"ה ב"ה ושם אהו"ה שהיא גימ' טוב שטוב היא קודם שנתפשט וחסד נקרא אחר ההתפשטות וזהו אך טוב וחסד ירדפוני כדאית' בכתבי' על כוונת מילה ופריע' יעו"ש וע"כ הוצרך לומר תחת יריכי להשביע במילתו דווקא כי שם הוי"ה שורה דייקא אצל אברה' ולא לזולתו והבן:

הנה אנכי נצב על עין המים וכו': י"ל ע"ד אורייתא וקב"ה כולהו חד וזהו אנכי נצב על עין המים ע"ד כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה ולא עוד אלא שנעשה כמעיין המתגבר: ובנות אנשי העיר יוצאות לשאוב מים היינו נשמות קדושות והוא ע"ד פתח באכסניא של תורה: ואמרה גם גמלך אשקה היינו אותן שגומלין חסד עמה: אותה הוכחת לעבדך ליצחק היינו שמזה נמשך צחוק ושמחה בעולם: כי עשית חסד עם אדוני היינו שנמשך חסד אל השכינה הנקרא אדני: ויהי הוא טרם כלה וכו' והנה רבקה יוצאת ע"ד העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים היינו דבורים: הרבה בגימ' רבי ואיזהו חכם הלומד מכל "אדם ר"ת אדם דיבר מעשה וזהו והנה רבקה יוצאת והמשי"ב:

או יאמר ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת ע"ד דאיתא בתענית שמואל הקטן גזר תעניתא למחר בהשכמה ירדו גשמים סברי שבחא דציבורא הוא וכו' וה"ד שבחא דציבורא משיב הרוח ונשב זיקא ומוריד הגשם ואתי מטרא ע"ש וזהו טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת והבן:

ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים עשרה זהב משקלם י"ל שרמז בזה כי בקע אותיות עקב ובקע ועשרה הם אותיות יעקב וידו אוחזת בעקב עשו ורמז לה בזה שעתיד לצאת ממנה יעקב ועשו וק"ל:

ואנכי פניתי הבית ופירש"י מע"ז י"ל בזה ע"ד דאי' בזו"הק בית דא לבא והוא שאמר ואנכי היינו ע"י התורה שנכלל באנכי פניתי הבית דא לבא מע"ז ודי למבין:

תולדות

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך וכו' ורב יעבד צעיר: י"ל בזה דלכאורה כיון שהתורה היא נצחיות ורמז לה כל המאורעות כמ"ש רש"י על ולאום מלאום יאמץ כמ"ש אמלאה החרבה עי"ש והאיך לא רמז לה ההרפתקאות דעדו עליהם בעצמם האיך נלקחה הבכורה עם הברכות מעשו ונתנה ליעקב שהיא המאורע ראשונה אך האמת הוא שבכאן ג"כ נרמז המאורע כי "ורב גימ' יצחק ותיבת "יעבד ר"ת יברך עשו בכור דעתו היינו שיצחק

עלה בדעתו לברך את עשו כי הוא הבכור לדעתו: צעיר היינו שבאמת הוא צעיר כי יעקב קנה ממנו הבכורה או מטעם המשל של שפופרת הנכנס ראשון וכו': ועד"ז י"ל התרגום ע"פ עלי קללתך בני שתרגום עלי אתאמר בנבואה דלא ייתון לווטין עלך ולכאורה קשה א"כ אמאי לא חשיב במגלה רבקה בהדי ז' נביאות ולפמ"ש שנרמז לה ע"י שם ועבר כל המאורע של הבכורה והברכה נ"ל כך הפירוש עלי אתאמר בנבואה היינו נבואה של שם ועבר ולכך לא חשיב לה בהדי ז' נביאות והבן:

ויאמר יצחק בא אחיך במרמה ותרגומו בחכמה גם על ויעקבני תרגומו ג"כ ויחכמני: ולכאורה מנ"ל לתרגום כן אך י"ל ע"ד דאיתא בכתבים ברוך היא שורש מחכמה: וברכה היא שורש מבינה ובינה היא כלי לקבל חכמה והן תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין וזהו בא אחיך במרמה היינו בחכמה וע"כ ויקח ברכתך כי א"א להיות פירוד ביניהם וכן בכל דור ודור מי שיש לו שורש חכמה שורה עליו הברכה: וזהו שאמר עשו את בכורתי לקח כי בכור נקרא חכמה ע"ש שנקראת ראשית והיא ראשית חכמה וגם בכור אותיות ברוך כנ"ל וע"כ לקח ברכתי משום שלקח את בכורתי והפריד אותי מחכמה ולא היה בי כח לקבל הברכה ולקח הוא ברכתי והבן:

או יאמר בא אחיך במרמה ותרגומו בחכמה: ואיתא במדרש בא אחיך בחכמת תורתו ונקדים לבאר ע"פ ויאמר יעקב אנכי עשו בכורך ולכאורה יעקב איש אמת ידבר שקר חלילה ורש"י תירץ ע"ז ודחוק היא אך הענין הוא דאיתא בכתבים יעקב הוא מרכבה של ו' של שם הוי"ה ב"ה והוא התורה וזהו ויאמר יעקב אנכי היינו התורה שהיא תרי"א עיטין לבוא לבחי' אנכי וע"כ לקח ברכתך ואיתא בעשרה מאמרות נברא העולם ובראשית נמי מאמר הוא ועשר מאמרות הם כנגד עשרת הדברות ומאמר בראשית הוא נגד דיבור אנכי ותרגום של בראשית בחוכמא וזהו מאמר המדרש בחכמת תורתו והמש"י:

ויצא

ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב והקשה אוה"ח הל"ל כי לא ילדה מהו ליעקב ותירץ מחמת שיעקב היה לו בנים מלאה ולכך תלאה בעצמ' שהיא לא ילדה ובאם לאו הית' תולה בו ועוד תירץ מחמת שהיה צדיק עומד בצדקו לכך תלאה בעצמה עי"ש ולכאורה לפי תירוצו עדיין קשה הל"ל כי לא ילדה בנים ליעקב כמ"ש ותלד בן שני ליעקב ועוד כמה פעמים והנראה לפע"ד כמ"ש ע"פ ותחי רוח יעקב אביהם ולכאורה תיבת אביהם מיותר והל"ל ותחי רוח יעקב ובוודאי הוא אביהם ונראה ע"ד דאיתא בכתבים שיעקב היה מרכב' להשם הוי"ה ב"ה וגם י"ב שבטי' הם י"ב צירופי הוי"ה וזהו שפירש"י ע"פ

הבה את אשתי כדי להעמיד י"ב שבטים אמר כן כי יעקב ידע והסתכל ברוח הקודש שהוא ובניו יהיה מרכבה להוי"ה ב"ה כנ"ל ולכך אמר הבה גימ' י"ב שצריך להעמיד י"ב שבטים שיהיה מרכבה לי"ב צרופי הוי"ה ולכך התעצם א"ע בצדקו כדי שיהיה המרכבה בשלימות בצירופין ולכך כשנאבד ממנו יוסף הרהר ואמר שמא לא יהיה הוא ח"ו המרכבה כי כך דרכו של צדיק שאינו מאמין בעצמו וזהו שאמר יעקב והיה ה' לי לאלהים היינו ששם הוי"ה ב"ה יהיה לי לאלהים שאני אהיה מרכבה לשם הוי"ה ב"ה וזהו ותחי רוח יעקב אביהם היינו כשנמצא יוסף ותחי רוח יעקב על שיהיה עתה המרכבה בשלימות כמו שעלה ברצונו וזהו אבי הם היינו שהיא והם שורש א' של צרופי הוי"ה וזהו אבי הם והם אבי כולו חד וזהו ג"כ כאן כי לא ילדה ליעקב דייקא כי השבטים הם ממש יעקב כנ"ל כי כל מי שנולד מהשבטים הוא ממש יעקב כי שורש א' להם כנ"ל והבן:

ותקנא רחל באחותה והנה לכאורה קשה היאך צדקת כזו תקנא באחותה ופי' רש"י שקנאה במעשי' הטובי' עי"ש אך הנלפע"ד ותקנא היינו ת' קנא כלומר שחברה מדריגה התחתונה כמו ת' שהי' תחתונה שבאותיות עם "קנא שהיא מספר אהי"ה דההי"ן וזהו רחל באחותה היינו ה' אחרונה עם ה' ראשונה: ותאמר הבה לי בנים כי בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא כי חיי היא מן חכמה ע"ד החכמה תחיה את בעליה ובני היא מן בינה ומזוני היא שארה כסותה ועונתה ואח"כ ילדה את יוסף והמשי"ב:

ויגנוב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי בורח הוא והקשה' אוה"ח איך שייך להגיד שבורח אך י"ל ע"ד זוה"ק שישראל הם הלב של כל העולם כי לבא רכיך מכולא ועיקר ההתגלות לאדם היא הלב וזהו לב שומע היינו מבין וכמ"ש אא"ז זללה"ה ע"פ איך אלך ושמע שאול וכו' וכשברח יעקב הלך הלב מלבן ולא ידע וזהו בלי הגיד לו כי בורח הוא פי' בריחות יעקב פעל ועשה שהלב שלו לא הגיד ללבן כי הלב נפרש ממנו והבן:

וישלח

הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו וכו': ולכאורה אותו מיותר גם עשו הוא מיותר ונראה לפרש ע"ד דאיתא במדרש עשו בא שוא והוא עקרו של שוא ושקר וידוע כי יעקב היה בחי' אמת והיה מרחיק עצמו מן השקר בכל היכולת אך מחמת ההכרח שהוצרך לקבל הברכות ומחמת כיבוד אם שאמרה עלי קללתך בני הוצרך ליכנס בבחי' שקר והוא בחי' עשו שאף שרש"י פי' אנכי מי שהוא ועשו בכורך עי"ש אעפ"כ איש אמת כיעקב היה מתירא פן ח"ו נכנס בבחי' עשו שהוא שוא וזהו הצילני נא מיד אחי

מיד עשו היינו שהוא בחי' שוא כי ירא אנכי היינו מה שאמרתי אנכי אותו היינו שמא הוא עשו היינו בחינתו שהוא שוא ועי"ז פן יבא והכני והבן

ויאבק איש עמו עד עלות השחר: י"ל כי ידוע שיש לאדם ב' יצרים יצר טוב וכו' והם שני מחשבות ומזה נמשך שאף לרשע גמור נופל לפעמי' ההרהור תשובה רק שיצה"ר גובר עליו אך לרוב ישראל שהם נשמות קדושות אין ליצה"ר שליטה עליו עד שמכניס בלבו שקרנות חניפה מחמת שצריך לשקר או לחנוף לב"א מחמת פרנסה ושחר ר"ת שקר חנופה רע שמגדיל את הרע ומקטין את הטוב וזהו ויאבק איש עמו היינו היצה"ר עד עלות השחר היינו שמעלה המדות של ר"ת שחר והבן:

מקץ

ויאמר השלום לאביכ' הזקן אשר אמרת' העודנו חי והקשה אוה"ח הל"ל שאלת עודנו חי קודם שאלת השלום לו עי"ש ונראה דיוסף רצה לרמז להם שיבינו בעצמם שהוא יוסף שלא לבייש אותם כמ"ש ולא יכלו לענות אותו וע"ד שפירש"י ע"פ כי ארד אל בני עי"ש וכמ"ש ע"פ ותחי רוח יעקב אביהם יעו"ש וזהו שאמר יוסף העודנו חי לא בלשון תמיה רק באמת שעודנו חי וגם יש תמיהות המתקיימות לרמז להם שבאמת יעקב חי כי הוא ידע בעצמו שהוא יוסף ונמצא שלא מת אחד מבניו בחייו ואז בוודאי הוא חי כדאיתא יעקב אבינו לא מת והם אף שלא הבינו נצנצה בהם רוה"ק והסכימו לדעתו כמו שפירש"י ע"פ כלנו בני איש אחד נחנו שכללו את יוסף ג"כ עמהם יעו"ש והבן:

ויגש

ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים: י"ל ע"ד הידוע שהש"י בוחן לידידיו ובחיריו כמ"ש באבותינו שנתבחנו היינו אברהם במצרים ויצחק בפלשתים ויעקב בחרן וכמו כן בכל דור ודור בוחן לכ"א כפי שורש נשמתו ולפי המקום וע"כ החכם עיניו בראשו ומעיין כפי שורש נשמתו ומתגבר מאוד נגד תאוותיו הגשמים ומשבר אותם והבא לטהר מסייעין אותו כי אלמלא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לו וזהו אבן בוחן ע"ד והסירותי את לב האבן היינו שיבחן וישבר אותו כדי שיצא ברור ונקי וידוע כי אותו המדה שאדם מתקן נעשה מלך עלי' וע"כ יוסף כשנתבחן במצרים ושבר אותו התאוה כידוע נעשה מלך ומושל בכל ארץ מצרים וגם ידוע כי זה לעומת זה עשה אלקים וכמו שיש ע"ס בקדושה כמו כן יש עשרה כתרין תתאין ר"ל וכ"א כלול מכולם וכשאדם גובר איזה תאוה לוקח כל הכתרין תתאין תחת ידו ונעשה מושל עליהם ולאביו שלח כזאת ופירש"י משאוי עשרה חמורים היינו שרימז לאביו שאל ירא מלירד למצרים אשר בשר חמורים בשרם כי הוא שיבר אותם ולקחם תחת ידו ורשותו וזהו כזאת ע"ד זאת אות

הברית היינו כמו שיש בקדושה כנ"ל: נושאים מטוב מצרים היינו שהעלה אותם ג"כ והם מטוב מצרים: ועשר אתונות היינו בחי' דכר ונוקבא שיש בהם ג"כ כמו בקדושה: נושאות בר ולחם ומזון ע"ד דאיתא בזוה"ק ע"פ אל תראו את ע"ה כי לחמנו הם אינון בגרמייהו מזמנין לאינון דמשתדלין באורייתא וזהו נושאות בר ולחם ומזון היינו אינון בגרמייהו והבן:

ויחי

האלהים הרועה אותי: ולכאורה אינו מובן וכי לא היה לו שבח יותר רק מה שזן ופרנס אותו והלא כמה נסים וצרות דעדו עליו מעשו ומלבן ומיוסף ותירץ או"הח שבירך אותו בתלת אבהן והזכיר בפ' אברהם ויצחק: וזהו הרועה אותי שכלל א"ע עמהן יעו"ש והנלפע"ד שרמז בזה כל הרפתקאות דעדו עליו וכל מגמותיו שהיו לו מעודו עד היום הזה ע"ד שפירשתי ע"פ ותחי רוח יעקב אביהם כי יעקב היה כל מגמותיו שיהיה הוא עם הי"ב שבטים מרכבה להשם הוי"ה ב"ה עם י"ב צירופיה ולכן כשנאבד יוסף היה מתייירא על זה כמ"ש רש"י ע"פ ארד אל בני וכו' עי"ש ולכן כשנמצא יוסף אז ותאי רוח יעקב אביהם היינו אבי הם דייקא כלומר שאבי והם הכל אחד המרכבה שלימה עם הי"ב צירופין וזהו האלקים הרועה אותי רועה לשון חיבור ויחוד היינו שחיבר אותי בין שני אבהן אברהם ויצחק ונעשה ממוצע בין שניהם ונעשה מרכבה שלימה עם כל הי"ב צרופין וזה היה כל מגמותיו מנעוריו וזהו מעודי עד היום הזה והבן:

יהודה אתה וכו': י"ל ע"ד ששמעתי בשם אא"ז זללה"ה כל הכופר בע"ז נקרא יהודי וע"ז נקרא גאוה וכל הכופר בע"ז היינו במדת הגאוה ואוחז במדת הענוה והשפלות נקרא יהודי ולי נראה שעצבות ומרה שחורה נקרא ג"כ ע"ז כי היא גרוע מכל המדות רעות וידוע שאפילו יש ביד אדם תורה ומע"ט אם אין בו יראת שמים אין כלום: ויו"ד היא קטנה שבאותיות ומ"מ יכולים לעשות ממנה כל הכ"ב אותיות שבתורה כי כשמתחילין לכתוב עושים מתחלה נקודה קטנה ואח"כ מושך ממנה איזה אות שירצה ונמצא כמו שמיו"ד קטנה נעשה כ"ב אותיות וה' חומשי תורה כך כל הכופר בע"ז נקרא יהודי וזוכה לכל כ"ב אותיות וה' חומשי תורה וזהו יהודה היינו כשנקרא בשם יהודי אתה מזה נמשך ונעשה "את ה' היינו כ"ב אותיות מא' עד ת' וה' חומשי תורה וע"ד שפירשתי ליהודים היתה אורה זו תורה והבן:

שמות

ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים: נראה לפרש כי ידוע אף שאדם עושה כמה מצות ורודף אחר המצות מ"מ כשאין בו יראת שמים לא נחשב לכלום וע"ד

דאיתא בזו"הק וירא אליו ה' ר' אלעזר פתח האי קרא בתר דאתגזר אברהם דהא לא כתיב וירא ה' אל אברם אלא רזא איהו וירא אליו ה' להההוא דרגא מה דלא הוי בקדמיתא עד לא איתגזר וכו' עד דכל דרגין שרו על האי דרגא תתאה בתר דאתגזר אברהם עי"ש וזהו ויהי כי יראו המילדות את האלקים כיון שהגיעו לבחי' יראה אף שהוא בדרגא תתאה: ויעש להם בתים לשון מדות כמו אלפים בת יכיל פי' שעשה הש"י להם המדות כמ"ש חז"ל אלמלא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לו וכיון שהוא עשה להם המדות בוודאי הם טובים: ועד"ז י"ל ברוך משלם שכר טוב ליראיו ולכאורה מלת טוב מיותר אך שהפי' הוא שמשלם שכר ליראיו היינו טוב שמכניס בלבם טוב שיהיו ביישנים רחמנים גו"ח וענוים כי אוה"ע כשמוסיפין גדולה מוסיפין גאוה וישראל כל זמן שמוסיפין גדולה מוסיפין שפלות וזהו ויעש להם בתים לשון מדות כנ"ל היינו שהכניס בלבם מדות טובות והבן:
או יאמר ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים כי ידוע שהפרשיות של תפילין הם מוחין והבתים הם כלים לקבל המוחין וידוע שקב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא כמ"ש בזו"הק כמה פעמים ובראשית תרגומו בחוכמתא כי התורה היא חכמה והיא מוחין דכל עלמא: וזהו ויעש להם בתים היינו משה ואהרן ומרים שהם היו כלים לקבל המוחין שהיא התורה שעל ידם ניתנה התורה והבן:

בא

ולכל בני ישראל הי' אור במושבות'. י"ל ע"ד דאיתא בנדרי' כל המתמם עצמו הקב"ה מתמם עמו עיי"ש וכתי' התהלך לפני והיה תמים ולא כתי' והי' תמים והתהלך לפני כי מקודם צריך אתערותא דלתתא וזהו התהלך לפני ואח"כ והיה תמים היינו שהקב"ה יתמם עמו כמו שהוא הולך באמת כך הקב"ה מראה לו האמת ג"כ וזהו נהרו דאנפין כדאית' בזוה"ק שאמת הוא נהירו דאנפין וכמ"ש והיה לך ה' לאור עולם וה' הולך לפניהם היינו אור נהירו דאנפין וזהו ולכל בני ישראל היה אור במושבותם היינו במושבתם ומושב הוא לשון עכבה שמעכב ומבלה ימיו בטוב: תם היינו אמת מדת יעקב שנקרא איש תם אזי ולכל בני ישראל היה אור מחמת שהיו הולכים בתמימות ובאמת היה הקב"ה מאיר להם ג"כ נהירו דאנפין כנ"ל והבן:
או יאמר במושבותם כי ידוע שהשבת הוא אור של כל העולם ע"ד דאיתא שהעולם היה מתמוטט עד שבא שבת ובוודאי צדיקים יחודי סגולה היו מקיימים את השבת כמו מתושלח נח והאבות כולם ומשה שהיה בחי' דעת של הדור תיקן שבת במצרים כמ"ש במדרש שבא משה אצל פרעה וא"ל עבד שאין לו מנוחה יום א' בשבוע אין עבודתו כלום מיד בירר לו שבת למנוחה ואף שהיו במצרים בגלות ובחושך אף עפ"כ היה מאיר

להם אור שבת וזהו ולכל בני ישראל היה אור "במושבתם היינו שבת מחמת שהיה מאיר להם אור של שבת היינו נהירו דאנפין שהוא אמת זו היא שהיה מאיר להם בכל מקומות מושבותיהם והבן:

והייתם לי סגולה מכל העמים: י"ל ע"ד דאיתא בגמרא אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה והקשה הרמב"ם לא היה לו להקב"ה לברוא אלא אותן ד' אמות ותירץ שכל העול' נברא לצוות לזה כי כשיצרך לחרוש אדם בשע' חרישה וכו' תורה מה תהא עליה ע"כ הוצרך לברוא את כל העולם להכין לו כל הצורך כדי שיהיה פנוי לעבודת הש"י עכ"ל והנה רש"י פי' סגולה אוצר חביב עי"ש וחז"ל אמרו אין לו להקב"ה אלא אוצר של יראת שמים שנאמר יראת ה' היא אוצרו וזהו והייתם לי סגולה היינו אוצר חביב שהיא יראת שמים שתהיו יראין מהש"י וזהו נקרא ג"כ ד"א של הלכה וזהו וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך מחמת שתהיו יראים מהש"י אזי יהיו עמי הארץ יראים ממך: מכל העמים היינו ע"ד דאיתא בזוה"ק אל תראו את עם הארץ כי לחמנו הם אינון בגרמייהו מזמנין לאינון דמשתדלין באורייתא וזהו מכל העמים כי לי כל הארץ היינו שכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה ואינון בגרמייהו מזמנין והבן:

משפטים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. י"ל ע"ד תתחדש כנשר נעורייכי כי ידוע שבמצרים תקנו והעלו אותן נצוצות שנפלו מימי אדה"ר ואיתא בכתבים שאדה"ר פגם שלו היה בדעת ודעת היא המכריע בין חכמה ובינה כמו דיין שלישי כי יש דיין ימין ודיין שמאל ודיין שלישי הוא המכריע וקבלתי מאא"ז זללה"ה שתלת אבהן הם ג' דיינים שהם תלת מוחין ימין ושמאל ומכריע ונמצא כיון שהפגם היה בדעת ממילא התיקון צריך להיות ג"כ ע"י דעת לכך משה שהיה בחי' דעת של הדור ההוא וכל הדור היו דבוקים אליו ולכך היה מעלה אותם ממצרים: וע"ד דאיתא ברמב"ם שהמקוה מטהר ברוחניות כמו שהוא מרחיץ ומנקה בגשמיות מכל טיט ולכלוך כי מי המקוה שהיא רמז נמי החשד והדעת מזה נמשך אליו לתקן מה שפגם בדעת וזהו תתחדש כנשר נעוריכי היינו שיתקן כל הניצוצין שלו כנשר שהוא משליך כנפיו הישנים ולובש חדשים ומתוקנים: עושה צדקות ה' ומשפטים לכל עשוקים היינו כדיין המכריע כך הדעת שהוא מכריע מתקן לכל הניצוצות העשוקים בעמקי הקליפות ר"ל: יודיע דרכיו למשה היינו שמשה שהוא בחי' הדעת של הדור ההוא וכן בכל דור ראשי הדור שהם בחי' דעת הם יוכלו לתקן ניצוצות של כל הדור הדבוקים אליהם וזהו לבני ישראל עלילותיו: וזהו ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם היינו תלת דיינין שהם בעו"הז ובנפש הם נקראים תלת מוחין שם

חב"ד ובשנה הם שלש רגלים היינו על ידי הדעת שהוא המכריע כנ"ל תוכל להעלותן ולתקנן והמשכיל יבין:

כי תצא אש ומצאה קוצים יובן ע"ד אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו כי הקב"ה שולח אש התלהבות גדול לעולם לעבודתו וזר אל יתערב כי נשפט באש השכינה מכח התלהבות ואהבה גדולה אשר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה וכ"ז לפי המקבלים אם ח"ו המקבלים אינם רוצים לקבל השפע לעבודתו באש אז ח"ו מתהפך לדין ועושה דין בו ובאדם מתהפך לכעס וידוע שע"י כעס מסתלק הנשמה מהאדם ויש אדם שיש לו נשמה קומה שלימה מרמ"ח אבריו ושס"ה גידיו ויש אדם שעדיין אין לו נשמה שלימה רק הוא קונה לו נשמה בתורה ותפלה ובכל פעם שהוא עושה איזה מצוה מתרבה ומתגדלת אצלו הנשמה פעם באבר זה ופעם באבר זה עד תשלום רמ"ח אבריו ושס"ה גידיך ואח"כ מתגדלת יותר כל מצוה שהוא עושה מתגדל אותו אבר בנשמה: וזהו כי תצא אש מאת הקב"ה התלהבות גדול לעבודתו ומצאה קוצים ב"א שאינם הגונים שאינם יכולים לקבלו: ונאכל גדיש כנ"ל כי נהפך למשחית ויאכל גדיש היא הנשמה אשר האדם קונה לעצמו כנ"ל או הקמה היא הנשמה גדולה שירש מאב ואם או שדה או יכול להיות לעשות פגם להסתלק השכינה הנקרא שדה דחקל: שלם ישלם פי' יראה עצמו להיות שלם בנשמה ואם קלקל כנ"ל ישלם אותו העבירה אשר גרם הסתלקות השכינה המבעיר את הבערה והבן:

כי יפתה איש בתולה אשר לא אורשה ושכב עמה וכו': יובן כי המחשבה אשר עדיין לא בא במעשה או בדיבור נקרא בתולה ולפעמים בא לאדם שמחשב מחשבה טובה ומתדבק בקב"ה ובקל היא מתבטלת ונשכחת ממנו מחמת שלא הביא אותה בדיבור או במעשה וזהו כי יפתה לשון הרחבה כמו יפת אלהים ליפת איש בתולה שהיא מחשבה אשר לא אורשה שהיא הדיבור מלשון ארשת שפתיים ושכב עמה ודבק עמה זאת עצות התורה שלא תפרח ממנו: מהור ימהרנה לו לאשה פי' יביא אותה בדיבור או במעשה ולא תתבטל ואז יהיה לו לאשה לנשמה ואם מאן ימאן כפל לשון פי' ואם לא יהיה מאת אביה היא הקב"ה לתתה לו בעובדא כדי שיהיה לו לאשה והטעם שאינו רוצה מפני שאתה לא רצית ממש באיזה מחשבה קטנה אשר כמעט לא נתפש לחשב וזהו ואם מאן אתה באיזה פניה אזי ימאן אביה ג"כ אז תשנה לזה כסף ישקול תכסוף ותתאוה מאוד מתי תבא שוב במחשבתך כדי לקיים אותה וזהו כסף ישקול תקח המדריגה של תאוה כמוהר הבתולות במהירות מחשבת' ואז תתן אביה לך לאשה והבן:

או יאמר כי יפתה איש: זה היצה"ר בתולה זה מחשבה כנ"ל מהר ימהרנה לו לאשה היא ע"ד ולקחת לך בפ' כי תצא שפי' אא"ז זללה"ה כסף מלשון ביוש כמו נהמא דכסופא היינו שתתבייש והבן:

כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו פי' חמור נק' הגוף שונאך היא שם מושאל ליצה"ר וזהו רובץ תחת משאו הן בחליו ר"ל הן ביריד' פרנסה או כל צרה שלא תבא עזוב תעזוב ותעזור לו בתפלתך וזה כיון למה שדרש חז"ל עמו דווקא שהוא ג"כ יתפלל ויחזור בתשובה לאפוקי כשהוא יושב ואינו פונה עצמו להש"י אז אתה ג"כ פטור כשהוא אינו רוצה וכאשר ראיתי מא"אז זללה"ה והבן:

מלאתך ודמעך לא תאחר פי' הדרך אשר אתה רוצה למלאות ולהמשיך אותן הן בגשמיות והן ברוחניות וזהו מלאתך ודמעך הן הדמעות שאתה בוכה לא תאחר לא תבוא אותן לאל אחר ח"ו רק בכור בניך תתן לי פי' אם ח"ו אתה המשכת מלאתך למקום שאינו צריך אזי יש לו תקנה בדמעה כידוע אז ודמעך עכ"פ לא תאחר רק תתן לי וברוחניות הבנים הם המצות ראשיתן ותחלתן שלא יהיה בהם מחשבה זרה ח"ו רק תתן לי לשמי והבן:

תרומה

וידבר ה' אל משה לאמר ויקחו לי תרומה הדרך הישר אשר ילך האדם בה קא רמיז הכא תרומ' אפרשותא רזא דא להפריש בין הקודש ובין החול ע"י מחיצו' ביחוד אדם יחודו ואלופו ש"ע כמ"ש בזוה"ק שצריך בעת היחוד ק"ש להפריש עצמו מכל לבושין וקליפין כמו ביחוד איש ואשה בקירוב בשר ולא ע"י לבוש וק"ו ביחוד אחד יחוד האמיתי וזהו הנמשל שצריך אדם לפרוש א"ע מכל קליפין ולבושין ולייחד יחוד גמור בלי לבוש מא"ס ועד א"ת במסירת נפש נמצא הגוף כאלו אינו כי כבר נתבטל חושיו והנשמה מתייחדת בשרשה העליון ומזדווגת כל העולמות תחתונים ועליונים וזהו באין לו מחשבה אחרת כמ"ש בר' עקיבא מתי יבא לידי ואקיימנה וממשיך א"ע בהיר בכל העולמות השכלים ועולים בעלות המחשבה לפי המתדבק באיזה מקום שיהיה הדביקות שם אורו חוזר ועולה ומהפך מחושך לאור גדול והכל לפי המחשבה בעת הק"ש ואח"כ אומר ומדבק ומייחד רמ"ח אבריו ברמ"ח תיבין וממשיך לכל אבר חיות ושפע ולכל העול' אשר בדמות אדם ויוצאין כל הניצוצין הקדושות ומתייחדים וזהו כוונת חז"ל צריך להזכיר יציאת מצרים בק"ש ואח"כ מתייחדים יחוד האמיתי בחשאי ומשפיע לכל העולמות שפע רב וברכות ע"י ח"י ברכאן כי הק"ש מעוררת האהבה שלהבת יה רשפי אש בנישוקין ודביקו' רוחא ברוחא שהוא שורש כל אבריו ושס"ה גידיו וכמעט ביטול מציאות והח"י ברכות הם בסוד חי יסוד חי עלמין המשפיע למל' בחשאי בלי קול גדול כי המלך בא וזהו

ויקחו לי תרומה פי' כשתקחו אותי כביכול יהיה תרומה אפרשותא מכל קליפין ומכל מחשבין: מאת כל איש מאת כל התענוגים הנקרא איש כנ"ל אשר ידבנו לבו לשון זיבה אשר הלב זוג ונמוג מחמת התלהבות התענוג כאיש ואשה כידוע: תקחו את תרומתי משם יקח תרומתי בסוד ק"ו ומה שם מפשיט א"ע מכל התענוגים רבות וזרות להתענג בתענוג שאול מכ"ש ביחוד עצום כזה: וזאת התרומה אשר תקחו מאתם י"ג דברים הם כנגד שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהם מכול' תקחו את תרומתי שתהיה בשעת לקיחתו מופרש ומובדל מכל מחשבת חוץ הן מצד ק"ו והן מצד ג"ש והן מצד בנין אב כי אב אחד לכולם ואם אב הוא צריך לנהוג בו כבוד כי אין זה כבודו הן מכלל ופרט כי הכל מרומזין בספירות ועיין בס' הקנה וכבר העתיקם הרב רבינו ישעיה בסידור שלו על ברייתא דר' ישמעאל ואפשר כשיהיה חכם גדול ויאיר עיניו בתורתו יובן לפי דרכינו האיך בי"ג דברים הללו מרומזין ומכונין י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן וארמוז מעט והמוסיף חכמה יבין כי איני יודע רק אלו זהב הוא ק"ו כי הוא דינא רפיא והוא ק"ו סוד הגבורה כסף היא ג"ש שהיא ספר גזרתם והכל כסופין וחפצין והוא חסד השוה בכל לטובה ונחושת היא בנין אב המכוון נגד אב בקיצור כ"א לפי שכלו ימצא זה מכוון נגד זה הן בספר הנ"ל שזכרתי הן בחקירות שכלו ולבבו ובלבד שיכוון לבי לשמים והבן.

או יאמר כי אחר שמצינו לייחדו ביחוד האמיתי ולהפריש בין הקודש ובין החול אמר שיש י"ג דברים בעולם והם אחד בתכלית המכוון כי מאחד נאצלו אך ירדו לקיום העולם התחתון לכן צריך המייחד להזהר בהם שלא להתערב בהם פסולת וג"כ אציג מעט מהם זהב ג"כ יש שבע' מיני זהב לפעמי' הוא טוב וקונה עצמו לעשות מקדש ולפעמים ח"ו זהב עשו לבעל כסף הוא לשון תאוה וחמדה לפעמים הוא טוב לחמוד לדעת סודות התורה ועבודה ולפעמים מתאוה תאוות זרים ח"ו: נחושת לפעמים היא נחושת קליל ונוצץ ובוער בהתלהבות ולפעמים הוא נחש: תכלת היא לשון תכלית ולפעמים היא לשון מכלה וכן שאר מינים וה' יראנו נפלאות מתורתו:

מעשה הארון הלא סתים מאוד במעשיו ורמזיו אך לפי קט שכלי אענה גם אני חלקי מעט ע"פ הקדמה הנ"ל הארון הוא סוד הדיבור והכפורת וב' כרובים הם תלת מוחין שהדיבור בא מהם מהשכליים והלוחות היה ארכן ששה ורחבן ששה היא מדת בחי' תורה שבכתב הכלול משה והיא ניתן בארון שהוא תורה שבע"פ כי צריך להחביר תורה שבכתב עם תור' שבע"פ ובאד' צריך להיות דבריו הן ד"ת הן בשעת מו"מ וכל עסקיו יהיה לש"ש ושמים נקרא ג"כ תורה שבכתב כמו שהיה בארון הלוחות וכמעט זה רמזו חז"ל אין בארון רק שני לוחות מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחים בארון

ושברי לוחות הם הדברים שירדו בשבירה צריך ג"כ לחברם ולהכניסם בארון ולהיות מונחים אצל הלוחות כי הכל בא מן התורה כי באורייתא אסתכל קוב"ה וברא עלמין ונמצא כשירדו בשבירה ירד התורה ג"כ כי היא הנותנת חיים לכל הדברים לכן צריך להעלותן לחברם כ"א למקומו ולכן היה הארון זהב מבחוץ ומבפנים כי משם הדיבור מקבל יותר ולזה כיוונו חז"ל דיבור קשה וזהו ונועדתי אליך ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים כי מהתלת מוחין מהם ממשיך אל הדיבור והכפורת היא המות הנ"ל המכוון להדיבור שידבר דבר דבור על אופניו כידוע ובדעת חדרים ימלאו וכך היה כשהקב"ה היה מדכר היה קולו ממלא כל ההיכל ונפסק ולא נשמע לחוץ קולו להורות שצריך הדיבור להיות הכל בפנים שלא יתן כח להעומדים בחוץ הן הם הידועין: והזר שהיה על הארון הוא מרמז לכתר תורה וד"ל וזהו לשון זר היא מכל שכל כי איני מושג כלל והיא הקיצו העליון של יו"ד של השם ב"ה וב"ש והכל באים להדיבור ומתייחדים מעילא לתתא ומתתא לעילא אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים והכל היה בארון והפנימית של הארון היא עצי שיטים כי הדיבור מקבל ג"כ מכסף שהיא מספר עץ אך רובו מקבל מזהב וד"ל ולכך היה מצופה זהב מבחוץ ומבפנים וכן אדם בוודאי צריך לכסוף ולתאוה לדבר כ"א לא יתאוה לא ידבר אך כשבא לדבר צריך לחזק בכח לדבר לא כן אם אפס כחו לא ידבר ובמחשבה יוכל לחשב אף בלא כח וזה הכח היא מהזהב והבן:

תצוה

ואתה תצוה את בני ישראל וכו': שורש העצה היא כשאתה רוצה לדבר ולייחד את ב"י לאביהם שבשמים אזי ויקחו אליך צריך אתה למשכם בדברים אליך להיות נמשכים אחריך ואז תוכל לתקנן ולדבקו אליך וזהו את ה אלקך תירא לרבות ת"ח כי כשירא את ה' ומאמין בו אז הוא דבוק ביראת הת"ח והת"ח בהתדבקו ביראת השם מדבק עמו כל היראות אמיתית והנמשכים אחריו ושורש זה אמר אא"ז זללה"ה אין לגבי משה מלתא זוטרתא היא ופשוט כשהם יראים ממשה אזי היראה מלתא זוטרתא כי משה היה מדבקן ביראה הפנימית ע"י התדבקם בו כך נראין לי דבריו: שמן זית היא ע"ד ששמעתי מאא"ז זללה"ה ע"פ שמן תורק שמך ע"כ עלמות אהבוך שצריך לפעמים להלביש התורה בלבושין כדי להכנס בלבבות ב"א משל לרופא שרואה שהחולה אינו יכול לקבל הרפואה כי היא מר בעיניו צריך ללבוש הרפואה במיני מתיקה כדי שיקבל וזהו שמן תורק שמך ע"כ עלמות אהבוך וד"ל ועכ"פ תראה שתהיה זך ונקי שלא תתפאר עצמך בלבך רק תהיה שפל וזהו כתית למאור פי' תהיה כתית בלבך ותדע שלא התרוממת רק למאור

לעולם וזהו שאמרו זרוק מרה בתלמידים פי' תזרוק המרירות מלבך ולא יהיה בך כלל רק בתלמידים כדי שייראו ממך והבן:

ונתת אל חושן המשפט את האורים ואת התומים יובן ע"ד שאמרתי לפרש אבני שוהם ואבני מילואים לאפוד ולחושן כי אפד בגימ' פה והחושן היא כנגד הלב והיא בחי' לב ואמרתי במ"א שזהו כוונת הפסוק ולא יזח החושן מעל האפוד שיהיה פיו ולבו שוין לא מבעיא בשעת התורה ותפלה אלא אפילו בשעת דיבורו עם ב"א לא ידבר א' בפה וא' בלב: וזהו לא יזח החושן מעל האפוד שיהיה דבוק מחשבות לבו עם דיבורו וכשמדבר הפה והלב חושב יהיה בלב טוב ומחשבות טובות וזה גלוי שהדבור היא חלק עשירי מן המחשבה כי א"א לדבר מה שחושב ולכך אמר דהמע"ה יהיו לרצון אמרי פי הם הדבורים הפשוטים היוצאים מהפה והגיון לבי הם המחשבות שחושב ומתלהב לקב"ה וכמאמר חז"ל רחמנא לבא בעי כי זה שיש לו לב טוב הקב"ה שורה בו כדאית' לך אמר לבי צור לבבי ועל הקב"ה נאמר וישראל בכלל נקראים לב כמ"ש בזוה"ק פ' פנחס וידוע כשאדם דורש דבר מה בפסוק אע"פ שאין בפסוק רק לערך עשרה תיבות כשדורש בו ומכניס בו השכל נתמלא באלף תיבות מן השכל וזהו אבני שוהם פי' אבנים כמו שהם בדיבור הפשוט ואבני מלואים פי' הם המחשבות טובות ודברים היוצאין מן הלב ונתמלאים בכוונתו ומחשבתו ובחמדתו תשוקתו כמו שידוע שהלב חומד וזהו אבני שוהם לאפוד שהיא הפה ואבני מלואי' לחושן שהוא הלב ויש בזה סוד עמוק ושער גדול ואגלה ואכסה וכו' כי ידוע שבאורים ותומים היה הכ"ב אתוון בדוחק כידוע מאמר חז"ל ונמצא כשהיו צריכין לשאול דברים שיש בו ב' או ג' תיבות שוין כגון האלך לבבל האיך היה התשובה בזה ויש בזה סוד עמוק ואענה חלקי בזה כי קבלתי בזה מאא"ז זללה"ה כי בכל אות מהכ"ב אתוון יש כל כ"ב אותיות חוץ מאות מ"ם והכהן המתלבש ברו"הק השואל אחר שצוה השם שיהיה כל כ"ב אותיות באורים והיו מאירין האותיות עם מלואין שלהן ג"כ ומזה היה ידע כל מה שצריך והבן: וזהו אבני שוהם ואבני מלואים ג"כ שצריך לאפוד ולחשן וזהו ונתת אל החושן את האורים הוא האור של רו"הק שהכהן מתלבש בו ואת התומים שמתמם התשובה ע"י אותיות מלואים שמאירי' לעיני הכהן והשם יכפר והבן:

ולא יזח החשן מעל האפוד: להבין זה נבאר משנה פ"ג דר"ה כיוצא בו עשה לך שרף ושים אותו על נס וכי נחש כנ"ל והספיקות רבו וכו' הקודם לזה אמר בפסוק ותקצר נפש העם בדרך וידבר העם באלקים ובמשה וגו' וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים וינשכו וגו' ויתפלל משה וגו' ויאמר ה' עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשוך וראה אותו וחי ויעש משה נחש נחשת וגו': לבאר המשך הפסוקי' דאיתא בש"ס פ"ב דיומא

כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח ופריך והא כתיב לא תקום ולא תטור ומסיק הא דמפייסין וכו' והנה רבו הפירושים שם הריטב"א פי' לחלק בין מילי דשמיא ובין מילי דעלמא ומהרש"א והרי"ף יעו"ש: ולי נראה לדקדק כפל שאינו נוקם ונוטר וכ"ת משום דתרי מילי נינהו כדמפרש בש"ס איזה נקימה השאילני קרדימך וכו' ק' יאמר החמור ואתי הקל במכ"ש וכ"ת הא בפסוק כתיב כך וק' ג"כ לשון כפל: ז"א דשם צריך לכתוב שלא תתן לבעל דין לחלוק משא"כ בש"ס ק': ונ"ל דמצינו בשיר השירים ומאתים לנוטרים את פריו הרי כי נטירה היא שמירה ונקימה הא ההיפוך והנה ב' הפכים אלו מצינו בנחש שעשה משה שהיה ממית והיה מחיה כמ"ש בש"ס הנ"ל וכי נחש ממית ומחיה אלא כל זמן וכו' והענין יבואר ע"י המשך הפסוקים הנ"ל כי התורה נקרא דרך כי מורה דרך להולכים בה וכמו שנאמר ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט וז"ש ותקצר נפש העם בדרך כי שנאת אנשי המונים לת"ח היא מחמת טורח דרך הת"ח בתורה ועבודה וקדושתן והם בהפקירא ניחא להו מחמת זה שונאים גם לתורה שניתנה ע"י משה מפי הגבורה וקצו נפשם בדרך ה' לכך וידברו באלקים ובמשה כי הת"ח נקרא אלקים אשר ירשיעון אלקים וכל זמן שדיברו סרה וחרחרו ריב עם אלקים הדומה למשה שהיה עניו הנעלבין ואינם עולבין וכו' סברו שהותר הרצועה באפקרסותן נגד הת"ח שלא קבלו עונש עבורן סברו שאין הקב"ה מקפיד על כבוד הת"ח לכך וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים הם הת"ח השורפים בהבל פיהם בתורה ותפלה את כל הקוצים בכרם והוא ע"ד שכתב ברית מנוחה ויקרא שם המקום תבערה כי בערה בם אש ה' עיין בכתבי מזה: וכמ"ש והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש והיינו ע"ד הנ"ל ועל ידי שנתגלגל חטא של ראשוני' שפגעו בכבוד של אלו הת"ח הנקרא נחשים השרפים או שנקראו על שם טבע האש עולה למעלה כך ת"ח שהוא גדול דעה וינשכו בעם לנקום ולנעור כנשיכת נחש ואז וינשכו בעם וימת "עם "רב אותיות מערב רב שזלזלו בכבוד הת"ח הראשונים ונעשו בהם נקמה ע"י אלו ת"ח שנקראים נחשים השרפים והרגישו בזה ויבאו אל משה ויאמרו חטאנו כי דברנו בה' ובך וכו' ויאמר ה' עשה לך שרף וכו' וראה אותו וחי וכו' כי "ראיה אותיות יראה והוא ע"ד שכתבתי בפסוק תהלים סימן נ"ד לבי יחיל בקרבי ואימת מות נפלו עלי: והרפואה לזה כי יראה ורעד יבא בי כמו משל לזה שהיה לו רבוי דמים והרפואה ע"י חרדה ויראה שנסתלקו הדמים יעו"ש כך והיה כל הנשוך וראה אותו ונתיירא כי יראת ת"ח הוא מורא הש"י כמ"ש את ה' אלקיך תירא זו ת"ח ואז ניצל ע"י יראת ה' מכל מיני יראה ונעשה מן ערוד הממית רעד ועי"ז ניצול וז"ש יראת ה' תוסיף ימים וק"ל: נמצא כי ת"ח הנקרא נחש ממית למדבר בו סרה והוא

המחיה ע"י ראיה שהוא יראה מת"ח וכו' וז"ש כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר ר"ל שאינו במדריגה זו שיכול לנקום לחוטא נגדו וחוזר ויכול לנטור ולהצילו למפייסו אינו ת"ח כי צריך שיהיה כמו ת"ח שנקרא נחש הממית וחוזר ומחיה אותו החוטא הנשוך על ידו וכמ"ש והיה כל הנשוך וראה אותו וחי כי וודאי זה הת"ח יש בו יראת ה' והירא ממנו הוא בכלל את ה' אלקיך תירא ובא לשלול התא שאין בו יראה וז"ש הכתוב לא תקום ולא תטור שלא תנקום ולא תצטרך שוב לנטור אותו להתפלל עליו שיחיה פן לא תוכל לנטור לכך לא תקום ואז אתה נקי שלא יענש עבורך וק"ל: ובזה מבואר כוונת הש"ס וכי נחש ממית ומחיה אלא כ"ז שישראל מסתכלין כלפי מעלה שהוא הת"ח ומשעבדים את לבם כי נשבר לבם מחמת ראיה ק"ו שהיא יראה מאביהם שבשמים כי הירא מת"ח שקראו הכתוב אבי אבי רכב ישראל כאלו ירא מאביו שבשמים ועי"ז יראת ה' תוסיף ימים וק"ל: וז"ש ולא יזח החשן מעל האפוד כי אותיות חשן הוא נחש הנקרא ת"ח הממית למי שהוא מנגדו ומחיה למי שמתקרב עמו: וז"ס מוציא חמה מנרתקה צדיקים מתרפאי' ורשעים נדונין והבן: וז"ס וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפי' שהוא ע"ד ולאי יכנף עוד מוריך כי "יראי "שמי הוא יחוד חמה תוך נרתקה ולכך הוא מרפא בכנפים סוד הלבוש והכיסוי משא"כ כשמוציא חמה מנרתיקה אזי הוא כמ"ש בתיקונים דף מ"ד ע"ב הוי"ה בר מנרתקה הוא דין וכד עאל בנרתקה אתעביד רחמי יעו"ש: ובזה מבואר קושיא שם שהקשה "ימין וק"ל: וכמו שנאמר ובו תדבק הדבק בת"ח כאלו דבוק בהקב"ה שהוא חיי החיים כמ"ש ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כו' לכם היום: ואפוד נקרא אנשי המוני כי חשן המשפט שהוא נגד הלב נגד כוונת הלב הרומז לת"ח כאשר זכרתי בכוונת התפלה שהיא הכוונה נגד הת"ח ודיבר בפה של התפלה נגד אנשי המונים והנה אפד גימ' פ"ה וכמו שסמך מצוה אותו תעבוד זו תפלה: ובו תדבק הדבק בת"ח שאז התפלה והכוונה הוי מצוה דאורייתא וכנ"ל ה"נ קאמר שלא יזח החשן מעל האפד: כי הוא כלל הכל ליחד החומר עם הצור' ואז השם שלם והכסא שלם אנס"ו וכל מ"ש היא להלביש דברי האר"י זלה"ה שכתב בטעמי המצות כי החשן נגד שם בן ד' ואפד נגד שם אדנות בסוד וה' בהיכל קדשו: ובזה יובן מה שכתבתי דהיינו ב' סוגי ישראל הנגלה והנסתר וק"ל. ועיקר המצוה על ת"ח שהוא ירדוף בתר חייביא ולאחוז בידא דחייבי' להחזירו למוטב ואז נכנע החומר תחת הצורה וז"ש ולא יזח החשן מעל האפוד: גם שמוזהר איש המוני הנקרא אפ"ד שלא יזח מהחשן אבל העיקר על הנשמה להכניע החומר כי מצד החומר אינו משיג שלימת הצורה שירדף אחריו וכתירץ החכם על השאלה מ"מ החכם משכים על פתחי נדיבים וכו' והשיב החכם יודע מעלת הנדיב

משא"כ הנדיב אינו יודע מעלת החכם וכו': וי"ל כי החכם הוא הצורה והנדיב חומר וק"ל וע"פ הנ"ל כי החומר והצורה הוא ב' סוגים שבישראל אנשי המונים ויחידי סגולה וכנ"ל ובזה י"ל רמז זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור ודרשו בזוהר ותיקונים שמי עם י"ה שס"ה וזכרי עם ו"ה רמ"ח וכו' הרי שדרשו שמי על ב' אותיות ראשונים מן שם בן ד' וזכרי על ב' אחרונות: והטעם ע"ד שכתב בש"ס דסנהדרין אדוני משה כלאם הטל עליהם צרכי צבור והם כלים מאליהן: יעו"ש וה"נ קאמר זה שמי לעלם כי הת"ח ראשי הדור הנרמז בב' אותיות ראשונו' ראוי לעלם שיתעלמו אי נמי שיתעלם שלא יתבזה בחוץ בעשיית מלאכתו כי דרשו בפ"ז דיומא ועשו ארון עצי שטי' מכאן לת"ח שבני עירו מצוון לעשו' מלאכתו כדי להתבודד שלא יהיו טרודין בצרכי הצבור רק בדביקות הש"י וזה זכרי שהוא חלק הנגלה המוני עם כמ"ש נזכרים ונעשים הם יפקחו בעסקי דור ודור וק"ל: וז"ש כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדור דור: ודרשו חז"ל הורמה ידו לישבע וכו': והענין דאיתא בברכות דף נ"ח לך ה' הממלכה זו מלחמת עמלק שנאמר כי יד על כס יה וכו': ולכאורה קשה מה ענין זה לזה ופירש"י יעו"ש והוא דאמרו אין כבוד אלא תורה שנאמר כבוד חכמים ינחלו וגם בי מלכים ימלוכו. איברא דכל זה היה קודם חורבן אבל אחד זה חכמת סופרים תסרח ויראי חטא ימאסו כביכול נוטל כבוד התורה שהוא כתרה של תורה הרומזת באות **א** של כסא כמ"ש האר"י על וכסא דוד מהרה לתוכה תכין וכו' וכמו שכתבתי לעיל וזה גורם שאין חיבור לשם בן ד' כי ב' אותיות אחרונות שהם חלק הנגלה הרמוז לאנשי מנונים אינם רוצים להתחבר אל ב' ראשונות שהם הת"ח וסוד כל הנשמה תהלל יה וכו' כי חכמת סופרים תסרח בעיניהם וז"ס השוב אחור ימינו כי ימינו שהוא קו החכמה הוא באחור ולא לפנים בסוד דיו לעבד להיות כרבו וז"ס וחכם באחור ישבחנה כי יש שבח להשכינה בשפלותה כאשר החכם באחור ומ"מ ישבחנה בשבחא דאורייתא ותפלה שהוא עזר לה להקימה מהגלות כנודע: וז"ש כי יד על כס וכו' ור"ל אחר שהורמה ידו כמו שנאמר השיב אחור ימינו זה גורם שאין הכסכא שלם ואין שמו שלם והמלחמה לה' בעמלק כי המלחמה שלי עמלק שהוא השטן הוא שלא יתקרב שם בן ד' ב' אחרונות לב' ראשונות וכו'. לכך שם הזה לוחם בעמלק מדור דור ר"ל מדורו של משה ויהושע שנאמר ויחן שם ישראל עי"ז ויחלש יהושע את עמלק וז"ש ויבן מזבח ויקרא שמו ה' נסי שנתקרב ד' אותיות נעשה נס שהוא למעלה מהטבע וכנ"ל: וזה יהיה עד דורו של משיח שנאמר הנני שולח את אליהו והשיב לב אבות על בנים וק"ל ובזה יבואר פסוק כי בחר ה' בציון אוה למושב לו כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו ור"ל כי כשיבחרו המוני עם הנקרא יעקב לידבק בת"ח הרמוזים בב' אותיות

ראשונות מהשם וז"ש כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו ר"ל כי הת"ח יהיה להם אנשי המונים סגולה ואוצר וגניזה שיוכלו להתעלמו בתוכו בסוד וה' בהיכל קדשו. וכנ"ל זה שמי לעלם וכו' ועי"ז יהיה הכסא שלם והשם שלם כנ"ל: והסיבה לזה כי נגד מה שהיה הת"ח בשפלות כמ"ש השיב אחור ומינו לא היה הכסא שלם וכו' משא"כ עתה כי בחר ה' בציון שהם הת"ח המצויינין בהלכה שיחזיר הכבוד וכתר התורה לת"ח ויושלם השם ואז "אוה למושב לו כי או **א** של כסא וב' אותיות אחרונות של השם כ"א יחזור למקומו בשלום ואז וישב שלמה על כסא ה' והבן כי אז היה הת"ח במעלה וחשיבות והיה כסא שלם ושם שלם וכן יוחזר ב"ב אנס"ו:

עוד י"ל חכם באחור ישבחנה ע"ד שכת' האר"י ז"ל שבע יפול צדיק וקם וזכרנו לעיל מזה ונודע כי שבח ויקר כ"א גימ' ש"י מן שביל דיסוד אבא וז"ש כי חכם באחור כדי לקשר אחור בקדם כמ"ש אחור וקדם צרתני וז"ש כי אל שבע יפול צדיק וקם להעלות אל חיק אביו וז"ש ישבחנ' היא שבח ינ"ה גי' אדני מס' היכל וז"ש לו חכמו ישכילו זאת ואז בזאת יבא אהרן אל הקודש וז"ש ישבחנה ע"ד ש"י מן שביל נשאר ל"ב גי' כבוד ואז נוחל כמ"ש כבוד חכמים ינחלו וז"ש "בשביל חנינא בני וז"ש ש"י עולמו': עוד י"ל חכם באחור ישבחנ' כי נודע משל שר א' ששינה לבושי כבוד כדי להעלות הבן אל אביו ואל אמו וז"ש חכם באחור הוא כדי להעלו' הבן אל אמו וז"ש ישבחנה כי בן כסיל תוגת אמו ועתה שנתעל' הכל ישבחנה וק"ל:

ובזה יובן מזמור: ה' בצר הרחבת לי כי ירידת החכם באחור הוא להעלות הבן ובזה הרחבת לי לבך חנני ושמע תפלתי שאוכל להעלותו: ואחר שסידר טענתו נגד השי"ת הסיב פניו אל הבן ואמר בני איש ר"ל שימו לבכם שאתם בני אל חי הנקרא איש חי עד מה כבודי לכלימה שירד מכבודו כדי להעלות הבן: וז"ש תאהבון ריק מה שהיה ראוי להיות "יקר ושבח להוציא יקר מזולל ועי"ז גורם להעלות היכל אל קודש וק"ל:

צו

והכהן המקריב את עולת איש עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה: קשה דה"ל למכתב אשר תקריב לו יהיה ונ"ל שיש לבוש למחשבות עד"מ כמו תורה צריך לבוש שיתפשט ויתרחב בביאור כך יש לבושים למחשבות ושמעתי מאא"ז זללה"ה שהמחשבה של אדם היא קומה שלימה וזהו והכהן המקריב את עולת איש שעולה היא המחשבה כידוע היינו שצדיק מקרב מחשב' שלו להקב"ה וגם מחשבו' אחרי' הדבוקי' בו והיינו כשאומר להם דברי מוסר ויראה והם הקשיבו לקולו וחוזרים ומהרהרים בתשובה אזי מחשבתו מתקרב להקב"ה ויוציא מהלבושים שהיו מקודם מחשבות זרות ונתעלה למחשבות טובות וזהו

עור העולה היינו הלבושי' של המ"ז שהי' לו קודם אשר הקריב לכהן שהוא הקב"ה כמ"ש אוה"ח וזוה"ק אזי לו יהיה פי' אור גדול שנתרבה להצדיק מזה שמקרב לבבות ומחשבות ישראל להקב"ה וזהו בתורתו של ר' מאיר כתיב כתנות אור באלף מחמת שתורתו היה כולו אור וזהו ותלבש אסתר מלכות ששמעתי מאא"ז זללה"ה ואנכי הסתר אסתיר כי כשהאדם אינו יודע שיש הסתרה בוודאי אינו טוב שסובר שהוא צדיק גמור ואינו שב בתשובה אבל כשיודע שיש הסתרה ומרגיש בנפשו אז הוא נכנע מלפני הש"י ומבקש מלפניו וזהו ואנכי הסתר פי' ההסתרה אני אסתיר ולא יוודע שהיא הסתרה וזהו ויהי ביום השלישי שקשרה עצמה באהבה ביום השלישי שהוא יעקב שהוא מדת אמת וידעה שיש הסתרה ותלבש אסתר מלכות ויצאה ממלבושי גשמיות ולבשה לבושי אור וזהו ומרדכי יצא בלבוש מלכות והבן:

אמור

כל האזרח בישראל ישבו בסוכות: י"ל ע"ד דאיתא בזוה"ק פ' אמור וז"ל כל מאן דאיהו מגזעא ושרשא קדישא דישראל ישבו בסוכות תחות צלא דמהימנותא וכו' אליעזר עבד אברהם בגין דשמש לאברהם יתיב תחות צלא דמהימנותא וזכה למיפק מכלל ארור לכלל ברוך וכל מאן דיתיב תחות צלא דמהימנותא אחסין חירו ליה ולבנוי לעלמין ומאן דאפיק ח"ו אחסין גלותא ח"ו עי"ש וזהו של האזרח בישראל היינו כל מי שיש בו בחי' אברהם הנקרא אזרח ע"ש איתן האזרחי יש לו ג"כ בחי' של ישבו בסוכות היינו צלא דמהינותא כנ"ל ומאן דאפיק גרמיה אחסין ח"ו גלותא כדאיתא בזוה"ק וישב ממנו שבי היינו שנעשה מאוחיות ישבו אותיות וישב ולטובה היא ישבו בסוכות כנ"ל והבן:

או יאמר ע"ד דאיתא בכתבים שמאלו תחת לראשי זו ר"ה שהיא בחי' גבורה וכל התפילות והתקיעות דר"ה היא כדי להמתיקן ואח"כ וימינו תחבקני היא בחי' סוכה שהיא כולה חסדים וזהו כל האזרח גימ' רי"ו מספר גבורה וזהו ה' אזרח דייקא שהם ה' גבורות מנצפ"ך כידוע והיינו כל מי שיכול להמתיק הגבורות הנ"ל אז ישבו בסוכות שהיא כולה חסדים ושורה עליו החסדים והמש"י:

דברים

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן וכו' הנה הדקדוקים כבר מבואר בקדמונים ונ"ל שמשה אמר תוכחה זו שממנו יקחו ויבינו מוסר השכל כל ישראל בין צדיקים בין בינונים בין רשעים וזהו אל כל ישראל ואמר בעבר הירדן דהנה איתא בשם אא"ז זללה"ה כל הדר בא"י דומה כמי שיש לו אלקי היינו מי שדומה בעיניו שדר בארץ העליונה שקרוב לקוב"ה דומה לו כמי שיש לו אלהי ובאמת אין לו ומי שדר

בח"ל היינו שדומה לו שעדיין לא נכנס בארץ העליונה בזה דומה כמי שאין לו אלהי אבל באמת יש לו עכ"ד וזהו בעבר הירדן פי' שידמה לך תמיד כאלו אתה מעבר לירדן שעדיין לא נכנס לארץ העליונה הגם שלמד הרבה ועשה מצות הרבה מ"מ דומה לו כאלו לא עשה שצריך לעשות כל מצוה בדו"ח וע"י התורה והמצות זוכה לענוה ולא עוד אלא שנעשה כמעיין המתגבר וזוכה לדברים הרבה וע"כ יאמר אם עשיתי כתיקונו האיך ענוה שלו והיכן הדברים הרבה והיכן המעיין המתגבר וזהו כנגד הת"ח: וכנגד הבינוני אמר בעבר הירדן דהנה האדם בינוני עושה מצות הרבה ואם נזדמן לו עבירה ח"ו ג"כ עושה וכנגד זה אמר בעבר הירדן שידמה לו בשע' שנזדמן לו העבירה שהיא כבר עבר לארץ עליונה והתחיל לכנוס לעברדת הש"י ואיך אעשה העבירה ח"ו ואכנס למדבר שהיא שליטת הס"מ ר"ל שהוא נחש שרף ועקרב שהוא השטן הוא היצה"ר הוא מלאך המות שהוא שורף האדם כמו שמתחלה בוער בו לעבור העבירה כן אח"כ שורף אותו מן העולם ועקרב פי' עקר בית שהיא השכינה שהיא בלב אדם וזהו במדבר כנ"ל והבן וזהו נגד הבינוני: ולרשעים דהנה כשאדם מתחיל לעבור עבירה נותן ח"ו כח לס"א ומחמת זה הולך ומתגבר עליו וזהו עבירה גוררת עבירה ומחטיא אותו נחש אשת זנונים והוא נחש ועקרב שבוער בו לעבור עבירה ולהגביר על הקדושה ח"ו וזהו רשעי' מהפכין מדה"ר למדה"ד ח"ו וזהו בעבר הירדן פי' שעובר בבחי' שהיא הירדן היינו הר דין שהוא מלא דינים ומגביר אותו ומהפכים מדה"ר כנ"ל והבן:

בערבה ע"ד ששמעתי מאא"ז זללה"ה שמלת חטא האלוף אינו ניכר בההברה והטע' לפי שהרשע בשעה שרוצה לעבור עבירה שוכח באלופו ש"ע כמ"ש במ"א וזהו בערבה פי' שתזכור שבאותו החטא מעורב שם הקב"ה שהוא אלופו של עולם וזהו בערבה לשון עירוב וכמ"ש האו"הח וזהו מול סוף שמסתכל בסוף הדבר שהוא הקב"ה שצמצם שכינתו באותו חטא כנ"ל וכנגד הצדיקים אמר במדבר שצריך להיות הפקר כמדבר וכמאמר חז"ל בערבה פי' שצריך להיות התפלה והמצות ביראה ובאהבה וזהו בערבה לערב בין יראה ובין האהבה: מול סוף פי' עיקר העבודה בשביל השכינה הקדושה שהיא סופא דדרגין בין פארן ובין תופל פי' שצריך האדם שיהיה תמיד בין פארן שהוא פאר ובין תופל שהיא מלשון שפלות ותפל ושיחשוב תמיד שעומד בין פאר ובין שפל והבן בזה: **או** יאמר בין פארן שהיא פאר שהיא בחי' תפארת ובין תופל שהיא השכינה הקדושה כידוע שיהיה הוא מייחד אותם כידוע שהצדיק מייחד ב' מדות אלו: ולבן שיהיה לו לב טוב: וחצירות פי' שיש חצוי הפנימיות ויש חצר החיצונה כנודע וצריך האדם לצאת כל

החצירות וזהו וחצירות לשון רבים מיעוט רבים שנים ודי זהב שיסתפק בכל מה שיש לו וכמאמר חז"ל איזהו עשיר השמח בחלקו:

עקב

והיה עקב תשמעון ושמר ה' לך את הברית: י"ל כי השמיעה היא כלי רוחניות המשמשת למוח וכן צריך בכל העולם להיות משמשין לבחינת מוחין הם בני אדם המשמשי' את ה' והם בעלי עבודה והיא ע"ד ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך כ"א ליראה והיא מבואר במ"א כי ישראל כשיש להם בחינת מוחין דגדלות נקרא ישראל פי' לי ראש דהיינו כשיש להם ראשים חכמים ונבונים והם כרוכים אליהם ומתפארים בהם כענקים לגרגרת כמו לי ראש: וזהו והיה עקב תשמעון פי' כי המדריגות התחתונות יהיו משמשין לבחי' הגדולים אשר מכונים בשם מוחין שהם כלי המוח דהיינו השמועה שהיא בחי' הלב שהיא הקב"ה צור לבבם וחלקם אז הם מתקשרים בבחינת ברית שהם מייחדים קב"ה וכמו שהם נעשים שומרים לברית כה יעורר להם ושמר ה' לך את הברית ואת החסד שלא יפול ח"ו והבן:

ראה

ולא ידבק בידך מאומה מן החרם למען ישוב ה' מחרון אפו וכו': להבין זה ע"ד מאמר חז"ל צדיקים מהפכים מד"הד למד"הר והיינו דידוע דבכל דרך הטבע כמו אכילה ושתיה ושאר דברים גופנים יש דבר המחיה אותן והוא דבר שהיא למעלה מהטבע כמ"ש ע"פ צמאה נפשי לאלקים וכו' עי"ש במ"א והצדיקים שמדבקים בדבר שהיא למעלה מהטבע שהיא השם הוי"ה ב"ה מהפכים מד"הד שהיא בחי' אלקים בגימ' הטבע כנודע למד"הר שהוא השם הוי"ה ב"ה וזהו ולא ידבק בידך מאומה מן החרם ותגרום שישוב ה' שהיא מן הח' מחרן שהוא גימ' ג' אלהים אפו ג"כ גימ' אלהים כנודע וישים בחי' הוי"ה ונעשה רחמים והבן:

כי תבוא

הגר אשר בקרבך וכו': לכאורה מלת בקרבך מיותר אך נ"ל כשלא תחפוץ להטיב בדרכך ח"ו אזי יהיה הנשמה אצלך כגר או היצ"ט יהיה כגר אך יעלה עליך מעלה מעלה בע"כ גם שלא תחפוץ אני אתן לך לב טהור ואתה שהוא מחשבתך שלא טובה תרד מטה מטה: הוא ילוך לשון ילוה אישי אלי פי' הוא תחבר ותייחד אותך ואתה לא תלונו הוא יהיה לך לראש הכל קאי על הנשמה כנ"ל:

ושמרתם וכו': למען תשכילו את כל אשר תעשון ותרגומו בדיל דתצלחין ית כל די תעבדין פי' לפי כשאדם הוא משכיל בעבודת הש"י ועושה אותו באהבה וביראה ומשכיל

היאך לעשותו בוודאי עושה רושם בעבודתו בסוד והחכמה תחיה בעליה וזהו ושמרתם למען תשכילו שהוא מלשון שכל ואז תצליחו והבן:

נצבים

ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ובחרת בחיים: דהנה שמעתי קושיות הפלוסיפים על מה שנודע שצריך האדם ללילך בדרך הממוצע והקשו איך ילך אדם בדרך הממוצע אם לא שמתחלה הוא הולך בדרך הימין עד תכליתו ובדדך השמאל עד תכליתו וזה א"א בעבודת השי"ת ונ"ל ע"ד הידוע דמדת אמת היא מדה אמצעית שהיא ראש תוך סוף וכשאדם הולך בדרך זה במדה זו א"צ לסוף כל א' מן הקצוות וז"ש דהמע"ה הורני ה' דרכך אך שקשה קושיות הפלוסיפים ע"ז אמר אהלך באמתך ובזה הוא יכול ללילך בדרך האמצעי שהיא דרך המישור וזהו ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע שהם ב' קצוות אך ובחרת בחיים שנודע שתיקון דדיקנא הא מדת אמת ששם נהירין דאנפין באור פני מלך חיים וזהו ובחרת בחיים שהיא מדת אמת ובזה יכול ללילך בדרך הממוצע והבן:

הפטרת נצבים

שוש אשיש בה' תגיל נפשי באלהי וכו': לבאר זה נראה עפ"י דאיתא בגמרא כשעושה תשובה מאהבה זדונות נעשו לו כזכיות והמשל בזה היא כמו זרעים שנזרעו בקרקע כשנרקבין אזי מוציא צמחין וכן הענין כאן בעושה תשובה מאהבה וזהו שוש אשיש בה' פי' שעוש' תשובה מאהב' וזהו אשושי תגיל נפשי באלהי שנעשה אלהי שלי שהיא ע"י אהבה וזהו כוונת הפסוק שובה ישראל עד ה' אלקיך פי' שיעשה אלהי שלך וזהו ע"י אהבה וזהו הגמרא גדולה תשובה שמגע' עד כסא הכבוד פי' שהבע"ת בעצמו מגיע עד בחי' כסא הכבוד ונעשה מרכבה לקב"ה ונעשה אלהיו וזהו במקום שבע"ת עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד וזהו פי' הפסוק תמים תהיה עם ה' אלקיך היינו תמים תהיה כשתהיה עם ה' אלקיך שהיא התשובה מאהבה כנ"ל וזהו תגיל נפשי באלקי ואמר כי הלבישני בגדי ישע פי' דברים שבגדת בהם נעשה מהם ישע שנעשין לו כזכיות: ומעיל דברים שמעלת בהן צדקה יעטני מהם נעשה צדקה כנ"ל וא"ת היאך אפשר זה שמעברות נעשה זכיות ע"ז אמר כגנה זרועיה תצמיח שהיא ע"י הזריעה שנרקב בקרקע היא מוציא פירות כן הדבר הזה שע"י החטאים נעשין כזכיות כנ"ל והבן בזה מאוד:

אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון לבאר זה נרא' ע"ד צמאה נפשי לאלקי' לאל חי מתי אבוא וארא פני אלקים דהנה בכל הדברים כמו אכילה ושתיה ומו"מ וכדומה יש בו דבר המחיה אותו וזהו צמאה נפשי לאלקים שהיא בגימ' הטבע לאל

חי עיקר תאוותו היא לדבר המחיה אותו דרך הטבע מתי אבא ואראה פני אלקים היא פנימיות הטבע וכו' וזהו עלה אלקים בתרועה פי' כשמשבר הטבע שהיא לבוש הפנימיות וכוונתו רק להפנימיות וזהו עלה אלקים שיש עליה להטבע בתרועה פי' כשמשבר הטבע כנ"ל. ה' בקול שופר שפנימיות הטבע היא השם הויה ב"ה שהיא למעלה מדרך הטבע וזהו ה' בקול שופר לפי שתיבת שופר בגימ' אלקים במילואו כידוע בכתבי האר"י ז"ל וזהו אשרי העם יודעי תרועה שיודעים לשבר הטבע מהלבושים ואז באור פניך יהלכון באור הפנימית שהיא שם הוי"ה ב"ה שהיא באור פני מלך חיים והבן:

או יאמר אשרי העם יודעי תרועה עפ"י לא הביט עון ביעקב וכו' כי אף כשאדם עובר עבירה כשיש לו חלק אלקי ממעל בוודאי יחזור בתשובה דאורייתא וקוב"ה כולו חד ושורש נשמתו היא ג"כ מהתורה א"כ איך יכול לפרד א"ע מהתורה וקב"ה וזהו לא הביט און ביעקב שהם המדריגה קטנה ומכ"ש לא ראה עמל בישראל שהם המדריגה גדולה והטעם כי ה' אלקיו עמו והאיך הקב"ה עמו ותרועת מלך בו שהיא התורה כי תרועה היא תורה ע' שמשם שורש נשמתם ואורייתא וקב"ה כולא חד וזהו אשרי העם יודעי תרועה שהיא תורה ע' ומתחברים בהתורה אז באור פניך יהלכון כנ"ל שאורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד והבן:

או יאמר אשרי העם יודעי תרועה ונ"ל פסוק בישעי' קומי אורי כי בא וכו' כי החושך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה דהנה כשאדם חוטא ח"ו הוא פוגם באור נשמתו הנמשך מהתורה כנודע שכ"א מישראל יש לו אחיזה באות א' מהתור' שמש' נמשך אור נשמתו וכשחוט' נחסר ממנו אור התורה ואור הקב"ה דאורייתא וקב"ה כולא חד ונקרא נופל ח"ו שמזלו נופל כמחז"ל אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי ומזל מלשון יזל מים מדליו פי' כשאדם טוב אזי ניזול עליו אור התורה ואור הקב"ה וכשחוטא נופל המזל שלו והוא עוקר המזל מה שניזל עליו אורות הנ"ל כי י"ב מזלות נוזלים מן י"ב צירופי הוי"ה וכשחוטא נתהפך חלילה לי"ב נשואים כנודע ונתהפך אורו לחוש' ר"ל וכשחוזר בתשובה גמורה חוזר האור לזרוח עליו וזהו אם יגאלך טוב יגאל דקאי על הנשמה דאם יגאלך טוב היינו המע"ט שבך יגאל ואם לאו ח"ו וגאלתי' אנכי שנודע שמלת אנכי היא תשובה והיינו שתשוב אור התורה שהיא סוד אנכי וזהו חי ה' דייקא שכבי עד הבוקר בוקר דאברהם האור הגנוז שבתורה ונתבט' החושך לגמרי כמ"ש מאא"ז זללה"ה כמו אדם שמביא נר למקום החושך שהחושך הולך לגמרי ואינו ניכר כלל כך כשחוזר בתשובה אף שהיה מתחלה מקום חושך כשמאיר אור התורה אז החושך הולך לגמרי וזהו קומי אורי כי בא אורך אור נשמתך מהתורה כי הנה החושך יכסה ארץ הם

רשעי ארץ ועליך יזרח ה' אור הקב"ה וכבוד ה' אין כבוד אלא תורה שהיא אור התורה עליך "יראה גימ' ג"פ ע"ב שהם תלת אבהן אברהם רמ"ח מ"ע יצחק שס"ה ל"ת יעקב כלול מתרווייהו וזהו ועליך יראה יחזור להתגלות ולהאיר לך וזהו אשרי העם יודעי לשון יחוד שחוזרים לייחד א"ע להקב"ה ולתורה וזהו פי' שופר שהוא מלשון שפרו מעשיכם שהיא תשובה לתקן מעשיכם ושופר היא ג"כ לשון שפרירות אור התורה החוזר להאיר בנשמתן כששבו וזהו תרועה תורה ע' ואז ה' באור פניך יהלכון שהיא אור התורה ואור הקב"ה אור פני מלך חיים אמן:

או יאמר אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון והקושיא ידועה דהיה ראוי לומר תקעי תרועה ולהבין זה נקדים מה שאנו אומרים אשרי איש שושמע למצותיך ותורתך ודברך ישים על לבו גם כאן קשה יותר היה נכון לומר ישים בלבו או אל לבו ויובן ע"פ דאיתא במדרש צדיקים לבם מסור בידם ורשעים הם מסורים בלבם והפי' הוא כי ידוע שהלב חומד כל התאוות גופניות שבעולם וכמאמרם ז"ל לבא ועינא הם תרין סרסורי דחטאה ומי שהוא צדיק משים על לבו גודל אור התורה הקדושה ושהוא תענוג תמידי שאינו נפסק לעולם רק תמיד הולך ומתגבר ועי"ז מבטל כל התאוות שהם חושך ותענוג של שטות והבל רק לפי שעה אבל אור התורה והמצוה הוא תענוג לכל התענוגים ואין לו קצבה כלל ונזהר מאוד מלעבור ח"ו על איזה אות שבתורה שלא להחשיך ח"ו נשמתו שיש לה חלק בתורה כי כל אחד מישראל יש לו חלק באורייתא וקב"ה ואורייתא ונשמתהון דישראל כלהו חד וכשאינו הולך בשרירות לבו זוכה להאיר בו אור התוה"ק בנשמתו והוא שאמ' אשרי איש שישמע למצותי' ותורתך ודברך ישי' על לבו היינו ממעל ללבו הוא משי' התורה כנ"ל שע"י התורה הוא מתגבר ומושל על לבו ויותר חשוב בעיניו אור התורה ומתיקתו יותר מכל תענוגי עוה"ז וזהו לבם מסור בידם וזי"ל גם כן כאו אשרי העם היינו המון עם יודעי לשון שבירה כמו ויודע את אנשי סוכות היינו ששוברים את לבם הזונה תרועה אותיות תורה ע' שנדרשת בע' אנפין היינו ע"י התורה ובשבילה משבר את לבו ומושל עליו כנ"ל וע"יז זוכה ה' באור פניך היינו בהתוה"ק שהוא כביכול אור פני מלך הקדוש כמ"ש באור פניך נתת לנו תורת חיים: יהלכון באותו אור שאור התורה יכול להתנוצץ בנשמתו בלי שום מסך ומבדיל כיון שפירש מהחושך היינו תאוות לבו שהוא מחשיך אור השכל והנשמה והבן:

כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ: י"ל שמרמז על אותם אנשים שמתדמין במעשיהם לצדיקים ולבם לא נכון עמם והוא שאומרים כי תעביר ממשלת לשון משל ודמיון זדון

היינו אדם בליעל שע"ז אנו מתפללי' שלא יהא דומה הזדון להטוב רק שיהיה הבדל בין האור והחושך וידעו ויבינו זאת כל יושבי תבל י"ר שיהיה בב"א:

איתא בתקונים תיקון כ"א וז"ל דא כריכו דתפילין דיד וביה הוין קדמאין כורכין שמע עם ואהבת ברחימא דאהבה דהיא ואהבת את ה' אלהיך דתהא רחימא לגבי בעלה ולא יפסקון כד אתא יעקב דאיהו כלול מתלת אבהן התיר האי כריכו דילה ואמר בשכ"מ לעולם ועד בגין למהוי איהו סגולת מלכים בההיא זמנא אתמר שופר הולך סגולתא עכ"ל והפירוש היא דאיתא ברמב"ם דהדבור היא חלק יוד מהמחשבה ולכך: הדבור היא נפילה לגבי המחשבה וזהו עולים במחשבה ויורדים בדיבור וזהו דביה הוין קדמאין כורכי' שמע עם ואהבת והיינו שהיו מתדבקי' עם הקב"ה במחשבה ולא בבחינות דיבור בגין דלא יפסקון שלא היו רוצים להיות בבחי' נפילה כי הדיבור הוא נפילה לגבי המחשבה כנ"ל: אבל כד אתי יעקב דהוא כלול תלת אבהן בחי' אמת ראש תוך סוף והיינו שהבין שצריך התפשטות הקב"ה שיהיה מראש עד סוף והיינו ע"כ ע"י הדיבור כמ"ש ע"פ אשר מחזה שדי יחזה נופל וגלוי עינים עי"ש במקומו וזהו דהותר האי כריכו דילה שיהיה בבחינת דיבור אף שהיא בחי' נפילה והיינו דאמר בשכ"מ לעולם ועד שהיא התפשטות המלכות הקב"ה לכל העולמות וזהו בגין למהוי איהו סגלת מלכים והבן: וזהו שופר הולך סגולתא כמ"ש לעיל שסוד שופר הוא אור התורה המתגלה וזה יו"כ שהם ה' תפלות שהם ה' אור האור הגנוז ועדיין לא ידעינן מאן נצח קרבא עד סכות שאנן נטלין הסימנים כדאיתא במדרשות והיינו שאנן נטלין הנקודה העקרית שהוא בשמיני עצרת מלשון עצור בעמו לשון מלך שאז בעצרת ב"י הם מלכים כנאמר לב מלכים היינו ישראל שהם הלב של העולם כמ"ש בזוה"ק והם מלכים אז מחמת שהקב"ה עצור בהם וזהו שופר שהוא אור התורה הולך ומתגלה ונעשה סגולתא בימי הסכות ובשמיני עצרת והכל ע"י השופר שהוא ג' אבהן כנ"ל וכבודו עליך יראה שהיא ג"פ ע"ב ג' אבהן והכל ע"י יעקב שהוא כלול מתלת אבהן והתיר האי כריכו דילה למהוי סגולת מלכים בשמיני עצרת כנ"ל והבן:

מה עז מהארי ומה מתוק מדבש: הנה אף שהמעשה היה כפשוטו עכ"ז מדנכתב בתורה ע"כ יש בו ג"כ איזה רמז וסוד בדבר: וי"ל בזה ע"ד שכתבו ספרי מוסר ע"פ "אריה שאג מי לא יירא ר"ת אלול ר"ה יו"כ ה"ר והנה עיקר הימים הקדושים האלו הוא ר"ה שהוא יום הדין הגדול והנורא והימים הבאים אחריו הם גמר של ר"ה כי בר"ה מתחלת המיתוק הדינים ע"י שופר כידוע שו פר היינו הפר דינים נמתקים ע"י ש"ו מספר דבש ויו"כ הוא גמר המתקה כי כפור מספרו ג"כ ש"ו מספר דבש והושענא רבה הוא הגמר בשלימות

כידוע והוא שמרמז מה עז מהארי היינו "אריה ר"ת הנ"ל שהוא עז וקשה יומין דדינין אבל מה מתוק מדבש היינו שיש המתקה לכל הדינים ע"י דבש כמ"ש שו משופר וגם כפור שבו נמתקין כל הדינים בשורשן ונעשים כולו חסד ואמת ויכופר העון והבן:

וזאת הברכה

אשרך ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך פי' אשרך ישראל שהם נושע בה' שהישועה שהיא לישראל היא ג"כ להקב"ה כידוע וזהו נושע בה' שהיא עם השם מגן עזרך הם ההקפות שעם הלולב ואתרוג שהיא כוונת ג' פעמים אל שהיא סוד מגן בגימ' ג"פ אל והם עוזריך של ישראל: ואשר חרב גאותיך כי מה שבירך יצחק לעשו ועל חרבך תחיה היא גאות ישראל והטעם אמר ויכחשו אויביך לך שהם רוצים לכחוש לך כברכתו אבל ואתה על במותימו תדרוך שאתה מושל עליהם וזהו גאותך והבן:

סליק לקוטים על התורה

לקוטים

טעם למה נקרא התורה משל הקדמוני והוא כי יש להבין מהו בחי' המשל כי משל היא ע"ד חכם שרוצה לומר דבר חכמה לפני אנשים פשוטים צריך להלביש את הדברים בכדי להבינם במקו' אחיזתם כמו לסוחרים דרך סחורה ולבנאים דרך הבנין בכדי להבינם דברי החכמה אשר רוצה להבינם בכדי לקרבם אל חכמת האמת ועי"ז מעלה אותם האנשים למקום החכמה אשר הוא משיג ולכן אותיות משל היא אותיות שלם כי בתחלה היה החכמה רחוקה מהם וחלוק מהם ואח"כ נעשה קרובה ואחדות בהם עם החכמה והיא אותיות שלם בחי' המחבר והבן ולפעמים המשל הוא מעשה אשר לא היה בכדי להעלות אותם האחוזים בבחי' השפלות והשקרים לקרבן משם אל החכמה ונברר הטוב והרע נופל ממילא והתורה היא אמת ומשלים שלה אמיתים כמ"ש שהמע"ה להבין משל ומליצה המשל היא אשה זונה והמליצה היא ע"ז וכן המשל היא אשה טובה והמליצה היא התורה ושניהם הם כאחד טובים להבין ולהשכיל וכן התורה היא שורש כל העולמות העליונים והתחתונים ושורש כל הנבראים כמ"ש ואהיה אצלו אמון שעשועים יום יום בוודאי לפי זכות העולם וצחצחו כן הוא שם צירופי התורה והתורה שנתן הקב"ה לישראל בה נכלל הכל מראש ועד סוף ולכן היא עמוקה מני ים ורחבה מני ארץ כי אין לה גבול וסוף רק לכל אחד כפי קבלתו וכפי שורש נשמתו כה משיגו ולפי חשקו ואהבתו אותה כה מגלה לו מסתורה וכאשר אמרתי ע"פ והוא כחתן פי' האדם נקרא חתן התורה לגלות לו מסתוריה כאשר יוצא מחופתו מן המסכים המבדילים בינו לבין קונו

וזהו ע"י תשובה ומע"ט הנקרא ממש בשם חופה והבן: וזהו קדם ידעתי מעדותיך כי לעולם יסדתם פי' אני יודע הדבר מראשיתו קודם הויתו בעוה"ז וכן אני מכיר עולמותיך הנעלמים אשר בראת ע"י התורה כי לעולם יסדתם נמצא התורה היא שורש כל העולמות והקב"ה נתן לישראל בצירופי' לפי העו"הז בכדי שישיגו ונעלם הדבר בסיפורי מעשיות ומאורעות שאירעו לישראל ובוודאי החכם ישיג בה אורות ואלהות וכמ"ש בתיקונים שטיין מסתכלין בלבושי' וכו' ולכן נקראים משל הקדמוני כמו שהמשל היא להבין החכמה הנוראה והנשגבה ובו מולבש שכל החכמה הקדמוני וכן היא התורה הקדושה ודי למבין:

י"ל טעם על מה שאין אומרים לשם יחוד על מצות הכנסת אורחים כשיזדמן לאחד לקיים ולמה יגרע זה מכל המצות אך דהאמת הוא שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה ולכך אין שייך לומר לשם יחוד וד"ל:

טעם על שנקרא שבת שובה הגם שלפי פשוטו ידוע ע"ש שאומרים הפטורת שובה ישראל בו ביום אך י"ל ג"כ שמרמז על העתיד שיהיה יום שכולו שבת וע"ז קורין אותו שבת שובה היינו תיכף בצאת השבת חוזר ושב תיכף שבת ולא יהיה כלל בחי' חול באמצע רק יום שכולו שבת וק"ל:

אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלים: י"ל בזה ע"ד דאיתא בגמרא שאל האי תנא לאליהו ביוה"כ השתא דכל עלמא אהדרון בתיובתא מפני מה לא אתי משיחא א"ל תא ואחוי לך כמה נערה המאורסה נבעלו היום בציפורי עי"ש לשון הגמרא והנה יו"כ נקרא שבת שבתון וזהו שאמר אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות היינו יו"כ שנכפל בו שבת שבתון מיד היו נגאלים וק"ל:

ותורת אמת הית' בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו י"ל אימת תורת אמת היתה בפיו של ת"ח האומר תורה לתלמידים כשעולה לא נמצא בשפתיו לשון שפתיים התלמידים השומעים ממנו כשעולה לא נמצא בהם אזי תורת אמת בפיו:

תורת חכם מקור חיים לסור ממוקשי' מות יובן עפ"י מ"ש בתהלים מי האיש החפץ חיים נצור לשונך מרע וגם בתורה כתיב ראה נתתי לפניך היום את החיים וכו' ובחרת בחיים ומי שהוא שומר לשונו מרע הוא דבוק בעץ החיים ולהיפוך ח"ו הוא דבוק בעץ הדעת טו"ר והוא שאמר כאן תורת חכם הוא מקיר חיים היינו לידבק במקור החיים בחי החיים ומפרש ע"י מה זוכה לזה לסור ממוקשי' מות היינו ע"י שישמור עצמו מבחי' רע ומות כנ"ל:

או יאמר ע"ד הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה י"ל בזה הפי' שמביא זכות ובהירות וצחי' וחיות לדיבורים הרבה מהתורה ע"י לימודו כידוע והוא שאמר תורת חכם היינו כשהחכם לומד תורה נעשה מקור חיים להביא חיות ואור צח ומצוחצח ממקור מים חיים אל אותיות התוה"ק והבן:

או יאמר ע"ד ששמעתי בשם אא"ז כשלומדין תורה מפי אדם צדיק אז התורה פרה ורבה אצלו ונעש' מאות אחד כמה רזין עילאין רזין טמירין שנתגלין לו ע"י תורת חכם כמ"ש על ק"ו ומה דוד המע"ה שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד יעו"ש באריכות לשונו הטהור והוא שרימז כאן תורת חכם היינו מה שלומדין מהחכם או ששומעין ממנו מקור חיים היינו נעשה אצלו כמעין הנובע ממקור מים חיים והולך ומתגבר וחכם וחיים מספר אחד להם וכמ"ש והחכמה תחיה בעליה והבן:

פתח באכסנאי של תורה הוא ע"ד איש קדוש עובר עלינו תמיד איתא בזוה"ק הוא סמך לתפלה איש קדוש דא עלמא עלאה וכו' נעשה נא עליות קיר קטנה מטה דא תפלת ערבית וכו' עי"ש כי יש בכאן תלת אבהן ודוד מלכא מטה דא יעקב וכסא דא אברהם ומנורה דא יצחק ושלחן דא דוד מלכא וזהו פתח באכסניא של תורה פי' אכסניא היא של תורה ותורה דא עלמא עלאה ויש בזה דברים רחבים ועמוקי' וה' יאיר בעזרתו באמת יש בזה דרך מה שאמר דוד הע"ה ואני תפלה ויש בזה דרך שאמר דהע"ה והיה באוכלי שולחנך כי על שלחן המלך הוא אוכל והמש"י:

דע כי התורה ניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה וזה פי' פיה פתחה בחכמה ע"ד שחורה אני ינאוה והיא בחי' י' כמ"ש בזוה"ק פ' בלק ותורת חסד על לשונה שהיא אש לבנה והבן:

לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן הנה תורה נקרא לחם כמ"ש לכו לחמו בלחמי ולכך שיך ללימוד לשון אכילה: ומן ר"ת מסירת נפש וזי"ל לא ניתנה תורה אלא לאותם שאוכלי' מן היינו שלומדים במסירת נפש והבן:

ג' הקב"ה שונאן עשיר מכחש זקן מנאף דל גאה יש לדקדק בזה מה נשתנה הלשון שאצל דל כתיב גאה בלא מם ואצל עשיר וזקן כתיב מכחש מנאף במם והיה לו לכתוב עשיר כחשן זקן נואף אך י"ל ע"ד הלצה דהכוונה הוא מי שהוא עשיר רק מכחש היינו מן כחש ושקר העשיר ומי שהוא זקן מנאף היינו לא זקן ממש רק מחמת רוב ניאוף זקנה קופצת עליו:

אין לך משוקץ ומתועב כמי שהולך ערום בשוק י"ל בזה בדרך רמז ע"ד שאמר הבעש"ט שווקים היא חכמה ורחובות היא בינה וכו' והוא שמרמז שאין לך משוקץ כמו מי שהולך ערום היינו בערמה בשוק עם החכמה שנתן לו השי"ת והמשי"ב.

ביאר ש"ס שביקש לעוררן. וא' ס' רבוא ילדו בכרס א' והענין כי הכלים הם ממדריגות מיתה והם תועלת שיבדילו בין האור שלא יתפשע יותר ויתבטל ממציאות וה"נ השינה א' מס' במיתה הוא דורמיטא שיחזרו לחדש מוחין לעבודת ה' כמ"ש חדשים לבקרים רבה אמונתיך ומאחר שהוא כלי אל אור החיים והמושיט דבר בידו הוא ג"כ שם כך השינה וכאשר ביקש לעוררן כנ"ל והבן:

הצדיק אבד ואין איש שם על לב י"ל בזה שהוא פי' וטעם על שאנו רואים שיש ע"פ רוב ששונאים להצדיק והוא כאבוד בניהם שאינם מסתכלים בו כלל ומתרץ ע"ז ואין איש זה הקב"ה כמ"ש ה' איש מלחמה: שם על לב היינו מפני שאין משימין הקב"ה על לבם כי זה סימן לזה כמו שהושוו כבודם עפ"י חז"ל את ה' אלקיך תירא לרבות ת"ח והבן:

לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם והנה כפי הענין נ"ל שיש כת חסידים קו הימין קו החכמה והחסד שלא חטאו מעולם ויש שחטאו ועשו תשובה כמו שפי' רש"י בסוכה בענין שמחת בית השואבה ונגד כת חסידים אמר לפני מי אתם מטהרין ע"ד לפני מי אתם מתפללין שכתב בס' פע"ח יעו"ש ונגד כת א' ומי מטהר אתכם והבן:

או י"ל ע"ד ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכ' אשריכם אם אתם מטהרין זא"ז ומי מטהר אתכם בסוד פרה שהמטהר צריך טהרה ואמר אביכם שבשמי'

איתא בכוונת כוונה על המברך את עמו ישראל בשלום היא מספר הוי"ה אלקים והיינו כי אלקים מלא ביודין מספר שין והוי"ה מלא ביודין מספר ע"ב והוא מספר בשלם חסר וא"ו והוא אותיות שבע ולכך יוסף הצדיק ששמר ברית שלום היה יכול להפך מרעב לשבע והבן:

בזוהר הקדוש באתר דלית יין תמן סממנים מתבעי ובאתר דאית יין לית תמן סממני' מתבעי: י"ל בזה דהנה מי שמחזיק תמיד באמונה ובטחון בהש"י אז אין צריך לשום רפואה לעשות כי אף שנאמר ורפא ירפא הוא שניתן רשות לרופא לרפאות אבל מי שיש לו אמונה ובטחון בשלימות א"צ לשום רפואה לעשות וזי"ל שמרמז באתר דאית יין היינו והקב"ה כמ"ש וחכך כיין הטוב לית תמן סממנים מתבעי. גם י"ל יין היינו התורה שנדרשת בע' אנפין גימ' יין והיינו במקום דאית יינה של תורה לית תמן סממנים מתבעי כי היא לכל בשרו מרפא והבן:

לא היה דוד ראוי לאותו מעשה אלא להורות תשובה ליחידים ולכאורה הלשון ראוי אינו מובן כי מ"ש ראוי היה פ' נחלות להכתב ע"י משה שם שייך לשון ראוי שזהו זכיה ומעלה גדולה אבל הכא מאי מעלה איכא להיות שייך לשון ראוי אך י"ל ע"ד ששמעתי בשם אא"ז זללה"ה ע"פ מי אשר חטא לי וכו' היינו שהקב"ה השיב לו שמהם נמשך לו ההרהור כי משה תלה הקלקול בעצמו ומזה נמשך שלפעמים בא הצדיק לאיזה עבירה קלה חלילה אף שלא יאונה לצדיק כל און אך כדי שיחזור בתשובה ויעורר לכל העולם בתשובה על עבירות חמורות אך שיש צדיק שחוזר מעצמו בתשובה אף שלא חטא כלל וכלל ומעורר תשובה לכל העולם וזהו זכיה גדולה אצלו וזהו לא היה דוד ראוי כי באמת דוד לא חטא כלל בבת שבע כמ"ש חז"ל כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה ואעפ"כ עשה דוד תשובה כדי להורות תשובה ליחיד היינו ליחידי סגולה היינו ת"ח שילמדו הם ממנו לעשות ג"כ תשובה אף בלא חטא כלל ונמצא לפ"ז שייך שפיר לשון ראוי כי זהו זכיה ומעלה גדולה והבן:

עיתים חשות ועיתים ממללות: י"ל בזה בדרך רמז ע"ד דאיתא בזוה"ק ע"פ עת לעשות לה' הפרו תורתך עת שהעולם מפירין התורה אז מוטל על הצדיק לאסור חרציה ולזרז גרמיה להחזיק את התורה ולתומכה ועת הוא לעשות לה' וזה י"ל שרימז כאן כשיש עתים חשות היינו שבני העולם חשות מן התורה והעבודה אז להצדיק עתים ממללות כנ"ל לעשות לה' להחזיק התורה ולתומכה וק"ל:

או יאמר חשות לשון מהירות כמו חוש מהר והיינו בחי' חסד בחי' מים הרצים והיינו שיש י"ד עתים טובות ויש י"ד להיפוך וכתיב מי ימלל גבורות ה' היינו ע"י "מי שהוא עולם הבינה ימלל הוא לשון מולל מלילות גבורות ה' היינו הדינים כי נמתקו בשורשם כידוע והוא שאמר עתים היינו בעיתים טובות שהם בחי' חסד עתים ממללות יכולים למלול ולשבר העתים האחרות והבן:

והטוב בעיניך עשיתי ודרשו חז"ל זה הסומך גאולה לתפלה רב ברונא זימנא חדא סמיך גאולה לתפלה ולא פסיק חוכא מפומא נ"ל שעיקר הכוונה היא שיגאל התפלה שהיא השכינה הקדושה וזהו שמתה גדולה כי הגלות היא כשיש פירוד השם הוי"ה ב"ה אבל בשמייחד הוי"ה עם אדנ"י נמתקין כל הדינים בשרשיהם אז היא שמחה גדולה וזהו כי בשמחה תצאו מן הגלות וזהו פקודי ה' ישרים משמחי לב ע"ד דאיתא ובכן צדיקים יראו וישמחו זה קו ימין וישרים זה קו שמאל ע"ש שישר נקרא זה שעושה בדין ומשפט וטוב זה שעושה לפנים משורת הדין וזהו פקודי לשון יחוד כמו חייב אדם לפקוד וכו' היינו כשמייחד הוי"ה עם אדנ"י אזי ישרים ג"כ משמחי לב כנ"ל כי בשמחה תצאו והיינו

שנמתקים הדינים ונשמות ישראל נקרא לב כידוע וזהו משנכנס אדר שהיא תיבת א' דר שמייחדים אלופו של עולם עם דר שהיא השכינה דירה עלאה הנקרא אדני אז מרבין בשמחה שנמתקין כל הדינים והבן:

והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע: י"ל בזה ע"פ דאיתא בגמ' כשאחד שואל על מטר ונענה תיכף זו היא נתקבל תפלתו ואמ' שם מעיקר' מ"ע לא שלא יאמרו שלא מחמת תפלתו הוא ואח"כ מ"ט לא מפני שלא יאמרו שלא הועיל תפלתו והוא שאמר כאן והיה טרם אותיות מטר היינו כשיקראו על מטר ואני אענה אותם זהו הסימן עוד הם מדברים ואני אשמע לא קודם ולא מאוחר וק"ל:

כה אמר ה' השער הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת וביום החודש יפתח י"ל בזה ע"ד הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה כי הנה העולם הזה בכל ענינו ועסקיו דומה לים וכשאדם מוציא בכל ענינו הגשמיות את הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו אזי עושה שם יחוד כביכול ב"ה וב"ש והיא בחי' דרך אשר מורה על יחוד כמ"ש ושמרני בדרך אשר אנכי הולך ודרשו חז"ל מגלוי עריות וכן כתיב אך בששת ימי החול הוא קשה לבוא למדריגה זאת אם לא לאנשי השם בעלי דעת ובעלי הנשמה אבל בשבת הוא בקל לכל באי עולם לבוא למדריגה הנ"ל ולכן צוה הש"י לאכול ולשתות ולהתענג בשבת כי בשבת נתייחד הכל וזהו שער הפנימית הפונה קדים פי' זה השער לה' צדיקים יבואו בו לקשר כל עניני הגשמים לשרשם מצד פנימית שיש בו וכולם בחכמה עשית וזהו יסד ארץ בחכמה ברתא כאבא כי מלכותו אשר בכל משלה הוא מעלה אותו בחכמה ובתבונה ובדעת וזהו הפונה קדים היינו כל פינות שאתה פונה יהיה קדים לחכמה שהוא המוח הראשון אשר בו כלולין תלת מוחין הוא סגור ששת ימי המעשה וע"ז נאמר ויאמר ה' אלי השער הזה יהיה סגור לא יפתח כי ה' אלקי ישראל בא בו וכו' כי אם הנשיא פי' רש"י כה"ג היינו העובד השם אליו פותחין השער הנ"ל ולא כל הרוצה ליטול את השם וכו' רק ביום השבת וביום החודש יפתח לכל באי עולם לקשר ולייחד גשמיות ברוחניות אבל הנשיא שהוא ממש שבת לו לבדו ראוי לפתוח לו השער הנ"ל בכל עת שירצה והבן:

והמלך דוד זקן בא בימים ויכסהו בבגדים ולא ייחם לו י"ל בזה בדרך רמז ע"פ דאיתא בזוה"ק פ' אמור בסוכות תשבו שבעת ימים בשעתא דב"נ יתיב במדורא דא צלא דמהימנותא אברהם וחמשה צדיקייא ודוד מלכא שווין מדוריהון עמיה הה"ד בסוכות תשבו שבעת ימים ולא בשבעת ימים וכו' ואי חדי לאושפיזין עלאין אלין ורוי לון אברהם קרי עלוהי אז תתענג על ה' וכו' דהמע"ה דכל זינין דמלכא וקרבוי בידו אתפקדו אומר

כל כלי יוצר עליך לא יצלח וכו' יעו"ש באריכות וזי"ל שמרמז בפסוק והמלך דוד זקן בא ג"כ בימים היינו עם אלין יומין עלאין כנ"ל בזוה"ק ויכסהו בבגדים היינו כשירצה לכסות אותו בבגידת ודינים ע"ד כל גוים סבבוני ולא יחם לו היינו שאינו יכול להחם לו בחימום תגבורת הדינים וזהו בשם ה' כי אמילם והיינו שדוד אומר כל כלי יוצר עליך לא יצלח והמשי"ב:

שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר הוא ע"ד שאמר דהע"ה אנכי אשמח בה' יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם וכו' להבין זה צריך להאריך אך ארמוז מעט וה' יהיב חכמה לחכימין אילין המשכילים להבין כי איתא בתקונים יחוד של ק"ש בו הרג דהע"ה את הפלישתי כמבואר נטל חמשה אבנים ושוי בקירטא ע"ש: וגם מבואר בתקונים שיחוד של ק"ש הם נעשים באותיות "אשמח ע"ד וזהו "שמע "אחד ולהבין זה כי כשהאדם מעלה כל הדברים לשורשם במחשבה העליונה אשר ממנה נחצבה כל יצור ומפעל ושם נמתקו ויתפרדו כל פועלי און וזהו עולם התשובה ומנה מתערין דינין לאכפייא לכל הדינין וזהו בשרשם וד"ל: ועולם הנזכר נקרא עולם השמחה וזהו מחשבה אותיות בשמחה וזהו כי בשמחה תצאו מכל הקליפות ומן הגלות והמבין ונותן לב באמונה שלימה כי הכל בא מעולם המחשבה אינו מתעצב כלל ומקבל הכל בשמחה ומעורר עליו עולם השמח' וממיל' ממשיך שמח' עליו ועל כל הדברי' ועל כל העולם ויתפרדו מעליו כל פועלי און ומוחלין לו על כל עונותיו וכשהאדם מדריך עצמו בדרך הנ"ל ממילא מצטרפין שני אותיות "עד ונעשה עד להקב"ה שהוא היה הוה ויהיה כי כמו שמעלה עולם ההוה למחשבה שהוא עולם שהיה קודם שנתגלה ממילא מתגלה היה הוה ויהיה בכל הדברים ונעשה "עד פי' מן אשמח שהיא עולם המחשבה נמשך לז' ימי הבנין עד הד' ונעשה יחוד גמור וקשור ראש תוך וסוף ואין שטן ואין פגע רע כי המלכים נועדו פי' נתחברו עברו יחד כל מארי דינין עי"ש בזוה"ק וזהו ה' איש מלחמה ה' שמו ופי' רש"י במה הוא נלחם בשמו כי כשה' אחד ושמו אחד ביחוד גמור כנ"ל אז הוא לוחם בצריו ויתפרדו כל פועלי און ובו הרג דהע"ה את הפלישתי וזהו אנכי אשמח בה' כשאני מדבק עצמי לעולם המחשבה והשמחה באמת ושם היא עולם התשובה ואז יתמו חטאים מן הארץ כי נמחלו כל החטאים וממילא ורשעים עוד אינם פי' העולם אשר אני מדבק בו וקשור בו הוא אשמח ונעשה מזה יחוד של ק"ש הנקרא "עד צירוף ע' וד' וממילא רשעים מתבטלין וכשהם מתבטלין אז ברכי נפשי את ה' וזהו שפת אמת תכון לשון בסיס וְכֵן נעשה ע"י שפת אמת לאותיות "עד כי אמת הם אותיות ראש תוך סוף כנזכ' היחוד לעיל וזהו יראת ה' טהורה עומדת לעד: וזהו "ועד אות ות הנ"ל מרגיע

לשוי שקר הם הקליפות מלשון רוגע הים לשון קמיצה ובטלה ללשון שקר וקיום ובסיס לשפת אמת וזה מש"ל והמש"י:

וישם כסא לאם המלך פי' שישים בחי' כסא לאם המלך לאם שהיא בחי' בינה עולם הטוהר:

ואני כזית רענן בבית אלקים: יובן דנודע דזית קשה לשכח' אך כשאכלם בכוונ' אזי הוא מועיל יותר וזה זית א' שכחה אך כל זית שיש לו שם בשד' ע"ד נפש חיה הוא שמו שנשמתו קשורה בשכינה הנקרא שדה אזי אינו שכחה וזהו ואני כזית רענן כי סתם זית אף שעושה פירות היא מוסיף שפחה כי רשע כשעובר עבירה יודע שעבר ואפשר לו לעשות תשובה אח"כ ע"ז אבל כשאומר בנפשו שהוא צדיק אינו מהרהר בתשובה כלל וזהו קשה לשכחה שיכול לשכח את ה' אך כשיש לו שם בשדה כמ"ש שנקמתו קשורה בהשכינה הקדושה כנ"ל אינו שכח' וזהו ואני כזי' רענן שיש לו שם וזהו בבית אלהים בטחתי ואינו שוכח כלל והבן:

שש אנכי על אמרתיך כמוצא שלל רב י"ל בזה עפ"י המדרש כשאמר הקב"ה דיבור הראשון ופתח באנכי אמרו אומות העולם לכבוד עצמו הוא דורש וכיון ששמעו כבד את אביך חזרו והודו על הראשונות והוא שרימז שש אנכי היינו דיבור אנכי על אמרתיך היינו ע"י שאר אמרתיך כנ"ל:

עוד ירמוז שש אנכי ואימתי על אמרתיך היינו כשאנו מושל על אמרתיך כמוצא שלל רב שהמציא' ביד המוצא' לכל אשר יחפוץ כך אני ג"כ מושל על אמרתך וק"ל:

קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך: י"ל בדרך הלצה שמרומז איך שהמקוה היא בבחי' גדולה יותר מפדיון שעושים והיינו קומה אותיות מקוה "עזרתה "לנו מספר אלקים היינו היא גדולה באיכות שאפילו מדה"ד תסכים בהעזרה ואתכפיין כל הדינים: ופדנו היינו אבל פדיון הוא למען חסדך שתועלת הפדיון הוא רק להמשיך חסד' והבן: וע"ד האמת הוא קומה היינו בכל דבר ודבר כשמתפלל עליו ומקים את הדבר בכוונתו לאקמא שכינתא שהיא קומה שלימה אז עזרתה לנו כנ"ל והמשי"ב:

הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד: והוא מיותר כי באות פ' ואות צ' אמר פזר נתן לאביונים וצדקתו עומדת לעד אך י"ל ע"ד הגמרא ר' יוסי אמר מימי לא קריתי לאשתי אשתי אלא ביתי נמצא מזה הצדיק הנ"ל קרא לאשתו ביתו ואיתא ברש"י כי תבואו אל ארץ אחוזתכם ונתתי נגע צרעת בבית כי אמוריים טמנו כסף וזהב בבתים ובכתלים והקב"ה רצה להעשיר את ישראל לכן נתן נגע כדי לסתור כותלי הבית למצוא שם הון עתיק וזהו פי' הפסוק כי בצדיק יהיה הון ועושר בביתו ולא יצטרך לסתור את הבית

ויעמוד לעולם וזהו וצדקתו פי' צדיקים שלו שהוא ביתו כמו שקרא ר' יוסי לא יצטרך לסתור לעולם כי יהיה הון ועושר בביתו ממילא ויעמוד ביתו וצדקתו ממש לעולם תעמוד והבן:

וטוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפ' כי לעולם לא ימוט: י"ל בזה דהכוונה הוא מי שהוא איש חונן היינו שעובד הקב"ה שלא ע"מ לקבל פרס רק בחנם: ומלוה היינו שמדבק עצמו תמיד בהקב"ה ויכלכל כל דבריו במשפ' או לעולם לא ימוט היינו שאינו צריך להכניע עצמו לפני בני העולם כי ה' הוא תמיד בעזרו:

נער הייתי וכו' ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם: י"ל בזה לא ראיתי צדיק נעזב וזרעו והטעם מפני שמבקשים לתם זו אשה היינו השכינה שתשרה עליו ולא תחסר כל בה והבן:

אמת מארץ תצמח וכו' היא ע"ד בקש לעשות אדם ישר והם בקשו חשבונות רבים כי הקב"ה ברא את האדם מעצמותו כביכול ויקרא את שמו אדם כי הא' מורה על אלופו ש"ע וד' מורה על ד' יסודות ארמ"ע אשר שרשם הם חגת"ם ומ' סתומה מורה שלא ירד הד' מטה אלא להעלותה מעלה אל שרשה שהיא מ' סתומה מלמרבה המשרה והאדם לא כן עשה רק ירד מהד' מטה אל מ"ם פתוחה ועוד ירד אל מ' ונעשה מן המ' ומן הת' צירוף הידוע וזהו ל"ט מלקות גם ד' מיתות ב"ד ר"ל והאבות היו תיקון האדם ויעקב אע"ה היה בחיר האבות וע"י ניתקן אדם בכל כוחותיו וזהו יעקב אבינו לא מת רק ויעקב איש תם פי' העלה הת' אל מ' סתומה נקודה בהיכלא ושם היא אלוף בינה ונעשה מזה אמת וזהו חתן אמת ליעקב לכן לא מת לעולם ולא ירד לבחינת מיתה רק במותו הוא חי כי התקרב ממדריגה התחתונה הנקרא בשם ת' שהיא מדריגה תחתונה אל אלקים חיים ולא שלטה בו שקר והיה ראובן ראשית אונו והבן וזהו אמת מארץ תצמח פי' כי הצמיחה והגדילה של אמת היא מדריגה תחתונה צומח ועולה מן הת' אל מ' סתימה ואל הא' ונעשה מזה אמת:

מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור הנה שמעתי בזה אומרים בשם הרב מקאליסקיע שהוא רמז כי יש בכל דור ודור צדיק שהוא מושל ביראת אלקים ע"ד מי מושל בי צדיק הקב"ה גוזר וצדיק מבטל והוא שאמר מלכותך הוא מלכות כל עולמים וממשלתך היינו מי שמושלים בך הוא בכל דור ודור יש צדיקים שמושלים בך כביכול ע"כ ויש להטעים הדבר יותר ולפרש הפסוק שאחריו ג"כ עד"ז כי כבר הנחנו בזה כלל גדול שהתורה ניתנה בלי נקודות וטעמים כדי שתוכל התורה לידרש בע' פנים ולנקוד בניקודין העולין לענין הדרוש וכן לטעם זה לא ניתנה בטעמים וידוע דהמע"ה

חיבר ה' ספרים בתהלים נגד ה' חומשי תורה ובוודאי נדרש ג"כ בכל נקודין העולין לפי הדרוש ולפ"ז י"ל כאלו כתוב ומְמָשלתך פי' ומן ממשלה שלך הוא בכל דור ודור יש צדיקים המושלים ע"כ דבר הכל נעשה על פיהם להגביה ולהשפיל הן ברוחניות והן בגשמיות ובמההן מושלים ביראת אלקים כאמור צדיק מושל ביראת אלקים היינו ע"י התורה שהיא תרי"א עיטין אותיות יראת להגיע לאנכי והנה ע"י אמירת הצדיק תורה בזה יש לו כח להשפיל גאים ולהגביה שפלים הן בגשמיות והן ברוחניות וכבר אמרתי ע"פ אשר מחזה שדי יחזה נופל וגלוי עינים שבוודאי אף שדברי בלעם הוא אך מדנעשה מזה תורה לישראל מסתמא יש בו דברים נוראים ודרכים עמוקים בענין עבודת הבורא ב"ה להורות הדרך אשר ילכו בה ע"פ ששמעתי בשם אא"ז זללה"ה כי הדיבור הוא חלק ז' או חלק י' מהמחשבה ואינו זוכר על בוריו אם חלק י' או חלק ז' וברמב"ם איתא עולים ויורדי' בו עולי' במחשבה ויורדים בדיבו' כי הדיבור נקרא ירידה נגד המחשבה ע"כ ואף שבודאי הדעת נותן זה וגלוי וידוע זה לכל שבוודאי המחשבה היא גדולה במעלה יותר מהדיבור אך מ"מ כשיש לתלות באילן גדול תלינן והנה הצדיק שנובע תמיד מחשבתו בדביקות גדול להבורא ב"ה אין לו חשק' ליפול ממדריגתו ולהכניס עצמו בדיבורי' לדבר ד"ת או מוסר לעם ה' כי הדיבור הוא ירידה אצלו נגד מחשבתו הדבוקה בה' כנ"ל אך כשמסתכל במעשה בראשית שברא הקב"ה את העולם והמציא מאין ליש כידוע וצמצם עצמו כביכול לברוא את העולם כדי להיטיב לברואיו כידוע איכות כוונת הבריאה אז מצמצם הצדיק ג"כ א"ע לפי הצורך כדי להביא טובה לעולם ע"י דיבורו הן בגשמיות והן לגלות עיני עורים ולהאיר להם מאפילתם להורו' להם הדרך ילכו בה בכל עת לפי הצורך לכובתן של ישראל עם סגולתו ית' והוא שמרמז אשר מחזה שדי יחזה כשרואה הצדיק מחזה שדי מפעולותיו של הש"י בבריאתו העולם בצמצום אור שכינת כבודו שיתהוה יש מאין אז הואו מדבק א"ע ג"כ במדת הש"י ונופל ממדריגתו ומחשבתו הדבוקה בה' ומצמצם עצמו בדבורים וגלוי עינים כדי לגלות עיני העדה ולהאיר להם בהתגלות אור כבודו ית' כי חפץ השם שכולם ידעו מקטנם ועד גדולם את מעשי ה' ויתקרבו כולם להנות מזיו כבודו ובזה שהוא אומר תורה פועל הרבה פעולות לכל העולמות ומוריד שפע וברכה ורב כוב לישראל ובהיפוך לעוברי רצונו הכל נעשה על ידו והוא שאמר הפסוק וממשלתך בכל דור ודור שבכל דור ודור יש צדיקים שיש להם ממשלה מהש"י להגביה ולהשפיל והכל ע"י תוה"ק שהיא תרי"ג מספר ביראת בזה הוא מענה נשמו' ישראל ומקרב' להשם ב"ה ומביא טובה לכל העולם אך להצדיק עצמו הוא חסרון ונפילה שנופל ממחשבתו לדבורים והוא שאמר סומך ה' לכל הנופלים שבוודאי הש"י לא יעזבנו

ויסמוך אותו שיבוא למדריגתו הראשונה והטעם וזוקף לכל הכפופים כי מה שהצדיק יורד ונופל ממדריגתו הוא כדי לעשות רצונו ית' לזקוף נשמות ישראל שנפלו ונכפפו למדריגות תחתונים ובהשפעו' אור תורתו להם בזה יעלו ויתקרבו לשורשם ולכך ה' לא יעזבנו ובוודאי ישוב למדריגתו והבן:

פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה דהנה ענין חידושי התורה שמחדשים חכמי הדור היא ע"י שהש"י מגלה סודו אל עבדיו וזורח לו מאור תורתו והיא נקודה ופנימיות של הדבר אך שעדיין אין לו שום תפיסה בדיבורים כי הדבר נלקח מחכמה והוא "כח מה היינו כח אלקי שא"א להשיג ולתפוס כלל שהוא בגדר מ"ה היינו אפס ואין אח"כ החכמה מאין תמצא וממציא הצדיק בחכמתו הזכה איך להלביש הדבר שיביא הדבר בפסוק דבר דבור על אופניו ואף שזה ג"כ בעזר וסיוע האל עכ"ז אינו בדמיון לבחי' הראשונה שהוא כולו לה' והוא שרימז פיה פתחה בחכמה היינו פתיחת התו"הק במלת בראשית ותרגומו בחוכמתא ובית של בראשית נקודה בהיכלא כדאיתא בתקינים וזהו רמז שפתיחת התורה שהש"י יהיב חכמה לחכימין הוא רק נקידה ותוכן הדבר ואח"כ בונה הצדיק עליו מה שתופס בו והוא שאמר ותורת חסד היינו התפשטות התורה היא על לשונה ע"ד דברה תורה כלשון בני אדם היינו שבלשונם הם מתפשטים הנקודה ההיא בהרחבת הדעת: או ותורת חסד היינו שצריך לראות ולהשכיל לעשות חסד בהתורה שאומר כפי הצריך להדור וכפי העת והמש"י:

עוד י"ל פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה י"ל בזה בדרך רמז ונקדים דסוד תקיעה תרועה תקיעה הוא ע"ד אין מקרא יוצא מידי פשוטו היינו כי בתחלה צריך האדם ללמוד ולהבין הפשוט ואח"כ יתפשט לכמה נהורין ורזין דאורייתא ואח"כ מכח הדרוש יחזור ויבוא אל הפשט האמת וזהו תר"ת תחלה היא תקיעה מורה על הפשוט קול פשוט ואח"כ תרועה אותיות תורה ע' היינו שנדרשת בע' אנפין ואח"כ תקיעה לשוב אל פשט האמת וזי"ל שמרמז פיה היינו תורה שבע"פ כמ"ש מלכות פה ותורה שבע"פ קרינן לה פתחה בחכמה כד אתפתח' היא בחכמה סוד תקיעה שהוא פשוטה אח"כ ותורת חסד על לשונה היינו שנתפשטת אח"כ כמים שאין להם סוף לכמה רזין ואתלבשת בכמה לבושין וק"ל:

שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא וצריך ביאור למה בשבת רפואה קרובה נבוא ונקדים הפסוק ביום השבת יפתח וביום החודש יפתח ואפשר לומר בדרך רמז כי ידוע יוד היא חכמה וקמץ הוא למעלה מחכמה כי שם סגור ונעלם וא"א להשיגו ע"ד במופלא ממך אל תדרוש ופתח הוא חכמה כי משם נפתח והוא שמרמז ביום השבת "יפתח שאז

נפתח ונשפע אור מחכמה ונפתח לכל בחי' ניצוצי השכינה הנקראת עשר ולא תשע כי כולם בחכמה עשית והחכמ' תחיה בעליה ולכך בשבת רפואה קרובה לבוא שאז אפילו ממות לחיים יכול להתרפאות והמש"י:

זכות ומישור לפני כסאו חסד ורחמים מלא כבודו י"ל בזה ע"ד דאיתא בזו"הק אין מוקדם ומאוחר באורה אבל בכורסייא איהי מתתקנא כדקא יאות יעו"ש והוא שרימז זכות ומישור לפני כסאו היינו לפני כסאו הוא ביושר ומתתקנא כדקא יאות אבל כבודו היינו התור' כמאמר חז"ל אין כבוד אלא תור' הוא חסד ורחמים היינו שאין מוקדם ומאוחר והמש"י כי הוא בקיצור גדול:

יערב לו ידידותך מנופת צוף וכל טעם: י"להרמז בזה כי צוף היא ענין נביאות כמ"ש צופה לגוים נתתיך והוא שאנו מבקשים שיערב לנו ידידות השי"ת יותר מכל עניני נביאות אם היה מגלה אלינו אע"פ שהוא מדריגה גדולה ועליונה מאוד והוא רק לזכי הנפש ושלימי הדעת עכ"ז ערבה לנו יותר מזה ידידות ונעימות השי"ת והוא שאמר וכל טעם היינו שיש כמה עניני נביאות וכ"א טועם טעם אחר וסגנון אחר כידוע והמש"י:

ועד"ז י"ל ע"פ מתוקים מדבש ונופת "צופים היינו נביאים וע"ד האמור בזו"הק פורקנא קדמאה היה בלבת אש דנבואה שזה היה התחלת הגאולה שנתראה הקב"ה למשה בלבת אש מתוך הסנה ודיבר עמו להוציא את ישראל ממצרים: ופורקנא בתראה יהיה בלבת אש דאורייתא עכ"ל: והנה ידוע שגאולה אחרונה תהיה גאולת עול' מזה נראה ונגלה שהתו"הק מחוקה וטובה יותר מנבואה והוא שמרמז שהתו"הק נחמדים דבריה ומתוקים יותר מנופת צופים היינו נביאים כי ע"י התורה תהיה גאולת עולם בב"א והבן:

כל מקדש שביעי כראוי לו וכו' שכרו הרבה מאוד אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו במאי בטפה קדמאי והבן: איש על מחניהו והוא ע"ד והיה מחנך קדוש דהיינו רמ"ח אברים פי' שיהיה איש מושל ברמ"ח אבריו שיהיו כולם קדושים והבן:

טהורים יירשוה ויקדשוה במאמר כל אשר עשה והוא משולל הבנה ונקדים הידוע קידושין הם סוד החכמה ובחכמה מקדשין האשה וקודש יקרא ג"כ חכמה וידוע בעשרה מאמרות נברא העולם ובראשית נמי מאמר הוא ומכוונים כנגד י' דברות וכמו שבי' דברות דיבור אנכי שהוא הראשון כולל כל הי' דברות כך בראשית שהוא מאמר הראשון כולל כל המאמרים שבהם נברא העולם כמ"ש בספרי' שביום ראשון תיכף נברא כל הבריאות שבעולם אך עדיין לא נסדרו א' לא' עד שאח"כ נסדרו כ"א ביומו נמצא במאמר בראשית נברא כל העולם ותרגום על בראשית בחכמתא וזי"ל שמרמז כאן טהורים יירשוה ויקדשו את השבת במאמר כל אשר עשה היינו באותו מאמר שבו עשה הכל

והיינו בחכמה שהוא תרגום של בראשית: ע"כ נקרא שבת מקור הברכה שצריכין לברך הברכה ולקדש על המקור הוא החכמה והמחשבה והבן: ע"כ מי שמקדש אשה מוחלין לו על כל עונותיו מפני שבא לבחי' חכמה שהוא מקור מים "חיים גימ' חכם ובו נטהרו כל הטומאות אפילו נדות וזבות ויולדות שאינם יכולין ליטהר במקוה והמש"י:

כל זרע יעקב יכבדוהו כדבר המלך ודתו כל עדת ישראל יעשו אותו: י"ל בזה שיש שינוי תוארים בכאן יעקב וישראל אך הענין הוא כי ידוע שיעקב הוא מדריגה פחותה לשון עקב וסוף וישראל הוא מדריגה גדולה כי ישראל הם אותיות לי ראש והוא שאמר כאן כל זרע יעקב שהם מדריגה הפחותה יכבדוהו ליום השבת בתענוג אכול ושתו אבל כל עדת ישראל שהם בחי' המעולה הם יעשו אותו היינו אות של שבת והבן:

נוטרי ליום השביעי זכור ושמור להקם שמחם בבנין שלם באור פניך תבהיקם ירויון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם: י"ל בזה בדרך רמז שזה תפלה לשומרי שבת כראוי שמחם בבנין שלם היינו בר"ה שהוא יום הרת עולם שבו נבנה העולם כולו בשלם כידוע שיהיה באור פניך תבהיקם היינו שיעורר עליהם אור פני מלך חיים שיהיו נכתבין לאלתר לחיים ביום הזכרון: ירויון מדשן ביתך "דשן היינו יו"כ שהוא סוף כל השנה מספר שנ"ד ויו"כ הוא יום שס"ה שבו אין רשות להשטן להשטין כידוע כי השטן מספר שס"ד ובו ירויון מדשן בית ה' ונחל היינו ה"ר שהוא יום שבו מצוה בערבי נחל עדניך תשקם והמ"י:

זכור ושמור להקם אמר אא"ז זללה"ה כי יש בעבודה טיפה המאוחרת והמוקדמת וצריכין תקונים ובזה מתורץ קושיות הט"ז ז"ל אחד המרבה ואחד הממעיט וכו' והם האותיות שמדברים כדי לבוא לדח"ור והבן:

שמחם בבנין שלם באור פניך תבהיקם ירויון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם וצ"ל איך שייך לחבר בנין לאור פניך אך דהענין הוא כמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע ויבן גימ' חיים וזהו שמרמז שמחם בבנין שלם שלא יהיה חסרון באור הלבנה רק כאור החמה ואז באור פניך תבהיקם ובאור פני מלך חיים והוא סוד ר"ה ויו"כ וסוכות שבר"ה הוא התחלת הבנין ובסוכות נשלם והמש"י: ירויון מדשן ביתך ע"ד דאיתא בגמרא כשהיה בית המקדש קיים היו ישראל אוכלים התמצות וגרמי שדו לכלבא ובחורבנא הוא להיפוך וזי"ל שמרמז כי אז ירויון מדשן דייקא ביתך כמו בזמן הבית: ונחל עדניך תשקם ע"ד דאיתא עין לא ראתה אלקים זולתך זו עדן והוא שאמר אפי' נחל עדניך שהוא עין לא ראתה תשקם ייזכו לראות בעוה"ז ולהטעימן מטעם ה ע"ד עולמך תראה בחייך זע"ד שלשה הטעימן הקב"ה מעין עולם הבא והבן:

עזור לשובתים בשביעי בחריש ובקציר וכו': כי חרש ר"ת חמישי רביעי ששי רומז לג' סעודת שבת כי חמישי היא הוד סוד סמכי קשוט רביעי היא תפארת ויסוד היא ששי והמש"י:

ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין וי"ל בדרך רמז ויבואר מהיכן נמשך שצדיקים השלימים הם חלושים בכח יותר משאר בני אדם כדאית' בזוה"ק שיש כמה מיני מזוני מיונא דכל בני עלמא הוא מזונא גס ועב: וההוא מזונא דאתי יתיר מלעילא הוא מזונא יתיר דקיק ומזונא עינאה יתיר מכלא הוא מזונא דחברייא והוא מזונא דאתי מחכמה עילאה וכו' יעו"ש פ' בשלח וזי"ל שרימז שהמע"ה בפסוק זה ישקני לשון מזונות כמו ועל פיך ישק כל עמי והיינו ישקני מנשיקות שאיזין ממזונות פיהו היינו מחכמה ע"ד פיה פתחה בחכמה: כי טובים דודיך וידידותייך מיין היינו מכל מיני מזונא הנכלל בכלל יין כידוע שכל הסעודה נקרא ע"ש המשתה כמ"ש במשתה היין: לריח שמניך טובים ע"ד דאיתא שלשון הזוה"ק הוא מסוגל לנשמה אף שאינו מבין כלל מה שאומר כמשל הנכנס לחנות של בושם אע"פ שלא לקח כלום מ"מ ריח טוב קלט עמו כך הוא ממש בההולך למקום והיכל שהצדיק בו א"א שלא יקלט איזה ריח טוב מריחא דצדיק אף שאינו מבין כלל מאמירת הצדיק והוא שמרמז לריח שמניך טובים היינו הריח מהחכמי' השלימים כמו שפירש"י על כל איש שמן גבר דרשים והיינו החכמים הרשומים טובים לקבל ולקלוט מהם ריח טוב כנ"ל: שמן תורק שמן היינו שם טוב ע"ד טוב שם ישוב משמן טוב והיינו שמם הטוב הולך בכל העולם ונמשך מטולטולם ממקום למקום כמו שמן שנירק מכלי אל כלי והכל הוא שמך היינו שכל מה שעושים הוא למען שמך הגדול והנורא ע"כ עלמות אהבוך "כן מספר ע' והוא ע"ד ע' אנפין לאורייתא והיינו ע"י תורתך וחידושים שמחדשי' עלמות אהבוך עלמות היינו עולמות אהבה גימ' אחד והיינו שמייחדים באור תורתם כל העולמות והמש"י:

שני שדיך כשני עפרים יובן ע"פ מה שאמרו חז"ל בזכות ענוה זכה משה לתורה ולפ"ז איכא למימר אברהם אבינו שקיים כל התורה כולה היא ג"כ בזכות ענוה שאמר ואנכי עפר ואפר וידוע שלמעלות משה א"א לאדם לבוא שנאמר לא קם כמשה וזהו מאמחז"ל שיאמר אדם מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי דייקא וזהו שני שדייך היינו ב' תורת תורה שבכתב ושבע"פ יהיו מקוימים בך כשני עפרים שאמר אאע"ה ואנכי עפר ואפר ובשביל זה זכה להתורה וכפי הענוה והשפלות שיהיה בך כך תזכה להתורה: תאומי צביה התורה נמשלה לצבי הרועה בשושנים ע"ד כל הקורא ק"ש שחרית וערבית קיים והגית בו יומם ולילה וזהו הרועה בשושנים כמ"ש בזה"ק שושנה דא ק"ש:

או יאמר שני שדיך שהם ב' תורות כנ"ל כשני עפרי' כמו ב' עפר שהם עפר סוטה ואפר פרה והתור' יש לה בחינחם בחינת עפר סוטה לינפול ירך וכן היא התורה וכמ"ש חז"ל לא זכה וכו' ובחינת אפר פרה שמטהרת טמאים וכן התורה זכה נעשה לו סם חיים והבן:

שחורה אני ונאוה היא ע"ד כי היא בחי' יו"ד דלית בי' אות חיוור כלל וכל היא בחי' חכמה שהיא בחי' קודש והיא בחי' קידושין כלה נאה וחסיד' ע"ד שאמרו כל בנות ישראל יפות הן אלא שעניות מנוולתן ואין עני אלא בדעת וזהו פי' כלה נאה אימתי כשהיא חסידה שיש בה דעת והבן: חייב אדם לטהר עצמו ברגל היינו כשמרקד לפני חתן וכלה והבן:

מלאתך ודמעך לא תאחר היינו ע"ד שלא יחלל ח"ו זרעו:

אגרא דכלה דוחקא פי' היא ע"ד לבתר ממלל עימיה בתר שושיפא ואין אשה מגלית מסתורה אלא לבעלה והיא אגרא דכלה שכר של הכלה מה שנותנין להחתן שלה היא דוחקא פי' בל"א אז איר שטוסט זיך והבן:

עוד י"ל אגרא דכלה לשון אסיפה וקיבוץ כמו אוגר בקיץ כשהשכינה בסוד כלה לגבי חתן אזי אוספים כל הדוחקא והיגונה וכולם נמתקים על ידי יחוד חתן כלה והבן:

עי"ל ע"פ דאיתא בזוה"ק כי אעשה כלה בכל הגוים שלא סבלו יסורין ואותך שאתה מדוכא ביסורים לא אעשה כלה רק שמכָלֶה נעשה כַלָה והיינו אגרא דכלה דוחקא שאתה סובל בעוה"ז וד"ל:

עי"ל עפ"י דאיתא בתקונים צווחין ככלבין ולית מאי דיתער בתיובתא וכו' וזהו אגרא דכלה השכר שהיו רוצים לקבל דוחקא להם ולהיפוך נדרש והבן דוחקא דכלה אגרא שרוצים לקבל:

כל המשמח חתן וכלה זוכה לה' קולות שבו ניתנה התורה כי ידוע שסוד חתן וכלה הם תורה שבכתב ושבע"פ ושמעתי מאא"ז זללה"ה כי אין לך דיבור קטן וגדול שאין בו א' פי' כשאדם רוצה לדבר איזה דיבור דרך משל גָא בַא או בָא גָא ובא' יש חמשה אלפין פי' בכל א' של הדיבו' יש בו חמשה אלפין והבן:

מה שכותבין בכתיבה כהלכות גוברין וכו' ומפרנסין לנשיהון בקושטא והנה תיבת בקושטא אין לו שחר ואין שייך לזה כלל: וי"ל בזה ע"ד רמז דאיתא דין אמר מותר ודין אמר אסור דא הוא קשוטי כלה וגבוה מעל גבוה יש בחי' למעלה הימנו שהוא עלמא דקשו' ששם הכל אחדות אחד ואין שם פירוד ופלוגתא כלל והנה ידוע הלכה אותיות הכלה: וזי"ל שמרמז "כהלכות דייקא של גוברין יהודאין וכו' דמפרנסין לנשיהון היינו לשכינה כביכול בקושטא בבחי' אמת והמשי"ב:

מהרה ה' אלהינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים י"ל בזה הפי' הוא שמהרה ישמע בחוצות ירושלים היינו אף בחוץ לירושלים שהוא חוץ לארץ שה' הוא אלקינו זה עצמו ישמע וק"ל:

מצוה הוא לשון צוותא היינו כשאדם עושה מצוה צריך לעשותה בצוותא ודביקות להקב"ה זהו עיקר המצוה: כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה י"ל בזה היינו כל המצות שרוצים לעשות יעשה בזה הצדיק לעשות לו איזה טובה ונחת רוח וק"ל:

כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח י"ל בזה ע"ד רמז כי ידוע יציאת מצרים הוא בחי' קול ודיבור ואיתא בזוה"ק לית לך קלא דלא סלקא לעילא ואמר אא"ז זלל"ה אפילו קלא דמקלה ואין אומר ואין דברים אימתי בלי נשמע קולם פי' כשלא נשמע קולם אז אין אומר אבל קלא בוודאי סלקא עם הדיבור לעילא אך לאו כל אדם זוכה להוציא מפיו קול ודיבור של אמת והוא שאמר כל המרבה לספר לשון ספיר היינו שמרבה זכות ובהירות ביציאת מצרים היינו בקול ודיבור אז הרי זה משובח והבן:

חכם מה הוא אומר מה העדות והחוקי' והמשפטי' אשר צוה ה' אלקינו אתכם והקושיא ידוע דלכאורה גם בשאלת חכם נראה שהוציא א"ע מן הכלל כמו אצל רשע וי"ל עפ"י מה שאמרתי כבר על אור זרוע לצדיק היינו שהקב"ה לוקח אור מתוה"ק וזורע אותו וממנו נולד הצדיק וכל צדיק לפי בחינתו יש צדיק ששורשו ממצוה זו ויש ששורשו ממצוה אחרת ומרע"ה שהיה כללות ישראל היה שורשו מכללות התורה והיה הוא עצמו התורה כמ"ש ותרא אותו כי טוב הוא ואין טוב אלא תורה והיינו שראתה כי הוא עצמו התורה והוא ג"כ שרימז החכם העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקינו אתכם דייקא היינו אתם עצמכם הן המשפטים ודרך ענוה אמר כן שלא כלל עצמו בזה המדריגה אבל הרשע אמר מה העבודה הזאת לכם היינו עבודה גימ' הטבע ע"ה והוא ששואל מה העבודה היא זה לכם היינו הטבע שאתם מתנהגי' בו בכסף וזהב ועשירות ואף אתה אמור לו בעבור זה עשה ה' לי והבן:

חד גדיא דזבין אבא בתרי זוזי י"ל ברמז ע"פ דאיתא בזו"הק זכאה הוא מאן דעייל ונפיק ועייל וזי"ל שרימז דזבין שקונה: אבא הוא חכמה כידוע: בתרי זוזי כמו לא זזה ידה וכו' היינו בשני פעמים שזז ממדריגתו בתחלה עייל ולבסוף עייל והמש"י:

אלה הדברים אשר שמעתי מאא"ז זללה"ה:

פעם אחת עמדתי לפניו במוצאי ר"ה וסיפר האיך מתנהג שם וסיפר שעומדים שם לפני המלך המשפט אבות העולם ומסופק אני אם אמר כל השבעה רועים עם אברהם יצחק ויעקב ומגישים הזכיות של ישראל וגם מרע"ה עומד שם והוא כמו סרסור פונה אנה

ואנה ומכניס הזכיות ורואה בחכמה ובמחוג שלא יבואו המקטריגים והעונות ח"ו זה תוכן דבריו אע"פ בשינה לשונו הטהור מעט ואח"כ שאל אותי אם מעשה יפה היא מה שסיפרתי:

פעם אחת שמעתי ממנו אם היה יכול עוד אחד לומר אל רחום שמך וענני כמו אני אזי הייתי מביא משיח:

עוד שמעתי ממנו שאביו שלו לקחו בלא דיבור כמו מרע"ה ואם היה לוקחו בדיבור היה ממלא בתורתו כל חללא דעלמא וביער כל הקליפות והיה מביא משיח:

עוד פעם אחת שמעתי ממנו בליל שבת שאמר אלי בתוך אשר ביאר פסוק מי יעלה לנו השמימה וחיבק ונישק אותי ואמר שהם ר"ת מילה וס"ת הוי"ה ואמ' בזה"ל דא שווער איך אייך שיש איש בעולם ששומע תורה מפי קב"ה ושכינתיה לא מפי מלאך ולא מפי וכו' ואינו מאמין עצמו שלא ידחה מאת הקב"ה ח"ו כי בקל יכול לדחות לנוקבא דת"ר וסמך ע"פ לא בשמי' הוא ולא מעבר לים ה' יקרב אותנו בימין צדקו:

שמעתי מפי הרב המגיד דק"ק באר ביאר ש"ס ד' מלכים מה ששאל זה לא שאל זה דהע"ה אמר ארדוף אויבי ואשיגם אסא אמר אתה תהרגם ואני אומר שירה יהושפט אמר אין בי כח לומר שירה אני אשב על מטתי ואתה תהרגם והענין תמיה ואמר כי יש כמה מיני יחודים שאדם יכול לייחד קב"ה בכל מדרגותיו וכשאין יכול לדבר ולהתפלל אז במחשבתו ייחד בסוד לך דומיה תהלה והכל בשמחה כי אין יחוד בקטטה והבן וכן הענין בכל דבריו וספוריו עם בני אדם יש יחוד ע"י שמדבר עמו מקרב אליו בסוד ו' כורע לגבי ה' והוא סוד שכתוב בזוה"ק אברהם דיבר אל עפרון תחלה שאר דברים היינו כדי שיתקרב אליו ואחר שנתקרב אליו יכול להעלות אותה המדריגה והוא בסוד מ"ן והבן ויש כמה מיני תפלות שיכול להתפלל ע"י סיפורי דברים ע"ד הנ"ל והוא שמצינו סיפורי דברי' שנכתב בתורה כמו ואומר אל ארתחששתא וכו' והבן:

ואפשר שזה כוונת הפסוק ראה חיים עם אשה אשר אהבת ר"ל עם עניני עוה"ז וסיפורי דברים שהיא נקרא אשה להחכם הנקרא בעלה לעשות ממנה מ"נ להמשיך מוחין הנקרא חיים והבן וז"ש וצדיק באמונתו יחיה ובזה אמרתי שהא ג"כ סוד ג' פסוקי ברכת כהנים והבן כי לפעמים יש יחוד במדריג' תחתונה עם המוני עם הנקראים סוד שש מאות אלף דגלי העם אשר אנכי בקרבי וכאשר אמרתי ע"פ וישא יעקב רגליו כי ע"י סיפורי דברים יכול לעלות מדריגת פחותי הערך הנקרא רגליו ויש בידיו כגון זכאה מאן דאחז בידא דחייבא והוא ע"י תפלה או דרוש מקשר את עצמו אתו עמו כמ"ש מהרב המגיד הנ"ל

ויש ע"י מחשבה במוחין והבן ואם תכוין כך בשל סיפורי דברים גשמיים נקרא בכל דרכיך דעהו וק"ל:

שמעתי כי אורח הוא אור ח' ודפח"ח לכן היה אברהם מכניס אורח כי ח' הוא עולם סבא כמו אורח הבא והוא עולם הבינה לכן היה אברהם מדת החשד יומא דכולא יומין כי אור החסד הולך בכל הספירות עיין בכתבי האר"י זללה"ה בה' סוכה לכן היה אברהם מכנים אור ח' הבינה בכל הספירות לכן זכה אברהם לכל התורה ע"י תוספת ה' בשמו כי הוא עולם הבינה שמשם יוצא התורה ויש בזה עוד דברים עמוקים וזחלתי לכותבם והמשי"ב:

סוד דוד היא הדלית התחתונה ע"י המשכת ו' עולה עד א"ס הנקרא ד' ג"כ. שמעתי שיש לאדם עונות מגלגול ראשון או שני וכאשר מתפלל על החוטאין אז נתקן גם עונות שלו ודפח"ח והבן:

שמעתי שכל הדברים שעברו על דהע"ה ביום היה עושה מהם קפיטל תהלים והיה מכניס הדברים והמאורעות באותיות ואותיות יש להם צירופים וחיות ובזה נמתקו כל הדברים והדברים עתיקין וכן כשמתפלל על איזה דבר כגון על חולי ר"ל ומלביש את הדבר באותיות ולפעמים במעשה רבא והדברים עתיקין וצריך הבנה בביאור רחב וה' יעזרני בתורתו ויאיר עיני אמן:

משל בן מלך ששלח אותו אביו למדינה אחרת שאוירה לא טוב ונתן לו מלבוש שבעת יציאתו לחוץ ילביש אותו מלביש מפני האוירים לא טובים וסגולת האויר היה שעושה מום בגוף האדם ובמלבוש נכנס ג"כ המום כמו בגוף ולזה צריך שמירה והנמשל הוא האדם ונשמתו הוא המלבוש וד"ל:

ביאר קושיא בזוהר כתיב צווחין הכלבין הב לן מזונא וכו': ובמאמר א' מפורש מאן דלא מתפלל על פרנסה בכל יום הוא מקטני אמנה ותירץ כי כל דבר חסרון שיש לאדם מרגיש החיות. וכן כי צער או תענוג הכל מרגיש החיות נמצא כשמתפלל על איזה חסרון דרך משל שחסר לו פרנסה ומי מרגיש החסרון הלא החיות שלו והחיות היא מן השכינה ולכן יתפלל על צער החיות שהיא השכינה ממש ובזה מתורץ קושיא הנ"ל:

ראיתי את הרב ר' יהודא ליב מוכיח מפולנאה שבא מן העולם העליון גדול ומהולל מאוד ואני הייתי בביתי ומפזז ומכרכר בכל עוז ובקשתי אותו לברכני ואמרתי אליו יודע אני שהוא בא מהעולם העליון ולקחתי שתי ידיו ונתתי אותם על ראשי ובירך אותי ואמרתי לו שאתן לו קוויט לאא"ז לעולם העליון שיברך אותו שם בעד הברכה שבירך אותי בכאן:

נמצא כתוב בשם הרב ר' ישראל בעש"ט נ"ע להקיף המקום שבעה פעמים ובכ"פ יאמרו בכל הקפה תהלים: ויתחילו להקיף דרך ימין:

החלומות שנמצא בכ"י הרב הקדוש זללה"ה

ראיתי בחלומי שישבתי אני עם מחותני המנוח מוה' נחמן בשבת שלש סעודות באידרא אחת ואמר לי ד"ת ושכחתי: וזאת אני זוכר בי זה היה הקדמה ותחלת דבריו כי האדם כשהוא צדיק הוא מקורב אל התורה והתודה בו והוא בה והראיה מפסוק פן תקדש המלאה את הכרם:

רב"ח אתרוג ולולב ועוד לולב עם ג' הדסים:

ראיתי בחלומי שהייתי מתפלל באיזה בהמ"ד ואח"כ קראו בתורה ואח"כ היה א' הגבה ואחז את הס"ת ועליתי למגדל לראות את הכתב כמנהג וראיתי בתוך הס"ת אותיות טוב ועוד תיבות אחרים אחר אותיות טוב:

ראיתי בחלום אור ליום א' פ' ראה שנת עצת ה' היא תק"ס לפ"ק שגילח את ראשי והיא סימן שאעלה אי"ה לגדולה וגם לקחתי אגוז א' שקורין וועלטשינע ושברתי אח הקליפה מעליה ואכלתי איבה שבתוכה והפתרון מבואר שישבר ה' ממני כל הקליפות רוחניות וגשמיות ויתן לי כל טוב רוחניות ובגשמיות והעלאת כל הנצוצות הקדושות מהקליפות ויראנו נפלאות מתו"הק ועוד רבים כדברים האלה אמן:

ראיתי בחלום הרב ר' מענדיל מא"י היה אצלי אורח ועוד אורחים אחרים מזאסליב כמו ר' שלמה חר"י וגם אנשים ממדינות רייסין ואחר גמר סעודה רציתי ליתן לו כוס לברך וקודם שלקח הכוס התחיל לזמר שה"ש באמצע ולא מראש ובכל פעם שאמר איזה פסוקים אמר תורה על הפסוקים ולא יכולתי לשמוע מחמת שאמר תורה בחשאי ובמהירות ואח"ז קפץ מן השלחן לאמצע הבית והיה מפזז ומכרכר בכל עוז ואח"ז לקח אותי לבית קטן שלי ורקד עמי ושמח עמי והיה תמיה לי לומר שה"ש בחול ואח"ז וכו':

בשבת פ' בלק תקמ"א ראיתי שהיה תנוק למול ונתן אא"ז זללה"ה התנוק שאני אהיה חותך בשר ערלתו וכה עשיתי והוא ישב על כסא של אליהו זכור לטוב:

אור ליו' ב' פ' פנחס תקמ"א ראיתי את אא"ז זללה"ה וקרבתי עצמי פא"פ ממש יחד ידבקו וחיבק אותי בשתי ידיו ואמר לי בזה הלשון טבעך וטבעי יצאו בעולם הבע"ש שלי ושמך הטוב שאתה תהיה עובד ה' ולומד ואומר תורה לישראל ושם היה עומד איש א' מהארחים החשובים הרגילים לבוא לצדיקים לשמוע מהם והרכין אא"ז זללה"ה את ראשו אליו ונענע בראשו כלומר כה יהיה בוודאי ואני עומד על הספסל ורואה את נענועי ראשו:

ראיתי שהיה עומד בסוכה שלי וקבלתי שבת בפני העמוד ואמרתי כמה חרוזים מן לכה דודי:

בחג הסוכות ראיתי את אא"ז זללה"ה ובירך אותי ואח"כ שאלתי אותו ללמוד עמי תורה והשיב לי שיהיה עוד זמן כי אי"ה אאריך ימים ושנים ואמר לי שילמוד עמי האותיות של הא"ב:

ראיתי בחלום שהדבקתי א"ע גופי בגופו הקדוש ובתוך זקנו דיקנא קדישא ואח"כ שמעתי שאומרים הציבור י"ג מדות ה' אל רחום וכו' והתחלתי גם אנכי לומר בתוך הפה ולא בחיתוך שפתיים כי אמרתי הלא זה ממש י"ג מדות שאני בתוך דיקנא קדישא שלו:

ראיתי בחלום שהנחתי שלשה זוג תפילין בפעם א' גם ראיתי שעליתי לבית העומד על בית אבי ב' פעמים זאח"ז ועליתי במעלות אשר שם:

ראיתי בחלום שאא"ז זללה"ה קירוב אותי למאוד וחיבק ונישק אותי:

ביום ה' פ' שמות ראיתי שהיה סוכות וישבתי בסוכה ואתרוג ולונב וגם ראיתי ששברתי אגוזים הקטנים שקורין האזין ניסליך ואכלתי האיבים שבתוכם:

ראיתי בחלום פה ק"ק סדילקאב שעליתי בעליה והיו מדריגות סמוכים זה לזה מאוד ועי"ז לא יכולתי להרחיב דעתי ודרך הילוכי ודחפתי ברגלי את המדריגה א' העליונה ונפלה ארץ למקום רפש וטיט בכדי להרחיב צעדי תחתי בעליתי:

אור ליום ד' פ' עקב תקמ"ה פה ק"ק סדילקאב ראיתי שהיתי בעליה של דודי המנוח מוהר"ר צבי הרש זללה"ה שם הקפני את העליה בלולבין ואתרוגים גם אא"ז זללה"ה היה שם וקודם לזה ראיתי שהיה אומר הסדר של ליל שני של פסח וגם נדמה לי שהיה פורים:

ראיתי בחלום את אא"ז ונתן לי מלא יד מעות והיה בתוכם רבע רובל כמה וחצי רובל ומעות לבן ומעות ישן ומעות נחושת כמו גילדין הישינים ולאחי ברוך לעב לקח מזה ג"כ ערך ב' ג' ישינים וזה היה בנסיעותינו דרך ק"ק מעזובז כך רב"ח אור ליום ו' חקת התורה תק"ם לפ"ק:

ראיתי בחלום אור ליום ה' וישב תקמ"ה שאא"ז עלה על האלמעמיר בבה"כ ולקח שופר ותקע תשר"ת תש"ת תר"ת והיה אומר בעצמו תקיעה וכו' וכך היה נוהג כשהתחיל לתקוע תקיעה א' דהיינו תקיעה ראשונה ולקח השופר אצל הפה שלו כמנהג התוקעי' ונפח בו מעט ואח"כ היה אוחז בשתי ידיו לצד גופו והיה הקול יוצא מן השופר ואני עומד ומשתומם מה אני אעש' כשהוא בעצמו אומר לפני התקיעו' ותוקע בעצמו ואח"כ קרא יעמוד כמו שקורין לס"ת ועליתי שמה ועמדתי אצל רחב השופר וברכתי ברכ' כמו שעולין לס"ת והייתי עומ' ממש בתוך השופ' כשהקול יוצ' משופ' ואח"כ לקחתי השופר בעצמי לביתי ותקעתי בו תשר"ת בעצמו וזה פתרונו הוא טוב אשר אין למעלה ממנו בו דאי בכל הדברים הן להמתק הדינים מעלי ולהכניע כל המקטריגים ולהאיך עלי בשופר

גדול שהיא דיקנא קדישא ואימא עילאה וכו' ולכל העולם כולו אח"כ לאור היום ראיתי בחלום שהלכתי בקיטול והיה בו שורות שורות של כסף וזהב מרוק' בו ממש לבוש מלכו' אח"ז ראיתי ליל יום ו' עש"ק הנ"ל שהיה שמיני עצרת ושמחתי שמחה גדולה וגם אא"ז שמח שמחה גדולה ופתרונו שהקב"ה ימתיק הדינים מעלינו ומעל כל העולם לגמרי ויהיה עת ישועה לנו ולכל ישראל אמן:

תם ונשלם הספר בעזרת האל יתברך